Florilège Sacro - Profane du Pseudo - Maxime

TEXTE ÉTABLI
AVEC UNE INTRODUCTION ET DES NOTES
PAR
ÉTIENNE SARGOLOGOS, f.s.c.

ΨΕΥΔΟ - ΜΑΞΙΜΟΥ

Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν τῶν τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων

ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΧΟΛΙΑ, ΠΙΝΑΚΕΣ
ΥΠΟ
ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΑΡΓΟΛΟΓΟΥ
Διδάκτορος Βυζαντινῆς Φιλολογίας

A propos de la vie de saint Cyrille le Philéote

Le Frère Ét. Sargologos apporte une contribution de grand intérêt à la connaissance du monachisme byzantin.

Collectanea Cisterciensia

D'une lecture aisée, captivante même, cette Vie abonde en tableaux où le naturel des conversations entre Cyrille et divers personnages, obscurs ou illustres, évoque l'atmosphère byzantine du temps.

Claire et précise elle rendra bien des services et incitera plus d'un chercheur à user plus souvent des trésors historiques et culturels de l'hagiographie byzantine.

Revue des études sud-est européennes

On rend volontiers hommage à l'érudition qui a identifié les nombreuses citations.

La traduction d'un texte de cette longueur n'est pas une petite entreprise et il faut féliciter M. Sargologos de la compétence avec laquelle il s'est acquitté de cette tâche.

Byzantion

Carefully edited and well translated it thus provides not only an edifying tale but also a fund of information on numerous aspects of the religious and secular life of the Byzantine Church and Empire in the eleventh century.

Oxford University Press

A propos du Florilège de Patmos

Un imposant monument d'érudition.

On s'incline devant la somme de travail et de recherche que l'ouvrage a dû exiger.

Revue des Études byzantines

...βρισκόμαστε μπροστά σε μια αξιόλογη έκδοση που έγινε με επιμέλεια, ζήλο και φροντίδα.

...σημαντική προσφορά στη σχετική έρευνα... πρότυπο για τις μελλοντικές εκδόσεις ανθολογίων.

Ἑλληνικά

au f. Maurice
hommage respectueux
f. Et. Sargologos

FLORILÈGE SACRO - PROFANE DU PSEUDO - MAXIME

TEXTE ÉTABLI
AVEC UNE INTRODUCTION ET DES NOTES
PAR
ÉTIENNE SARGOLOGOS, f.s.c.

FLORILÈGE SACRO - PROFANE DU PSEUDO - MAXIME

TEXTE ÉTABLI
AVEC UNE INTRODUCTION ET DES NOTES
PAR

ÉTIENNE SARGOLOGOS, f.s.c.

DU MÊME AUTEUR

- *La vie de saint Cyrille le Philéote, Moine byzantin (+1110)*
Introduction, texte critique, traduction et notes (Bruxelles 1964) (Société des Bollandistes)

- *Un traité de vie spirituelle et morale du XIe siècle: le florilège sacro - profane du manuscrit 6 de Patmos*
Introduction, texte critique, notes et tables. (Thessalonique 1990)

Étienne Sargologos (Στέφανος Σαργολόγος) Frère des Écoles Chrétiennes et membre de la «Société d' Études Oecuméniques et de Relations Interorthodoxes» a longtemps enseigné à Sofia (Bulgarie), au Pirée, à Thessalonique et à l' École Supérieure des Professions Touristiques à Rhodes. Depuis plusieurs années il consacre ses recherches à l' étude des florilèges.

Florilège sacro - profane du Pseudo - Maxime

Introduction, texte critique
notes et tables

par

Étienne Sargologos, f.s.c.

Hermoupolis - Syros
2001

CUM PERMISSU SUPERIORUM
Rome, 18 février 2000

Frère John Johnston, f.s.c.
Supérieur général

DIOECESIS SYRENSIS
(GRAECIA)

E-mail: Episkopi@otenet.gr

Prot.No : 156/00

Syros, dies 18 mensis Maii anni 2000

Nihil obstat ut, studium Rev.fr. Stephani Sargologos, religiosi Fratrum Scholarum Christianarum, sub inscriptione **„Le florilège sacro – profane du Pseudo – Maxime"**, imprimatur.

+ Franciscus Papamanolis
Episcopus Syrensis, Sanctorinensis, Candiensis

Εἰς τοὺς Προϊσταμένους μου,
εἰς τοὺς Συναδέλφους μου,
εἰς τοὺς παλαιούς μου Μαθητάς

à mes Supérieurs,
à mes Confrères,
à mes anciens Élèves.

Ὦ θαύματος μυστικοῦ· εἷς μὲν ὁ τῶν ὅλων Πατήρ, εἷς δὲ καὶ ὁ τῶν ὅλων Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πανταχοῦ, μία δὲ μόνη γίνεται μήτηρ παρθένος· Ἐκκλησίαν ἐμοὶ φίλον αὐτὴν καλεῖν.

Quel étonnant mystère! Il y a un seul Père de l' univers, un seul Logos de l' univers et aussi un seul Esprit - Saint, partout identique; il y a aussi une seule vierge devenue mère, et j' aime l' appeler l'Église.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, (vol. I chap. VI 42, 1. *SC* 70 p. 187).

AVANT - PROPOS

Le florilège sacro - profane du Pseudo - Maxime ou *Loci communes* – conservé dans un nombre imposant de manuscrits grecs, dont la «large diffusion» et «la qualité littéraire» faisaient l' admiration de M. Richard à un point tel qu' il en souhaitait «une édition soignée»–, a fait l'objet de mes recherches depuis une bonne douzaine d'années.

Dans un premier temps je me suis occupé des manuscrits du Pseudo - Maxime de la Bibliothèque Nationale à Athènes et de l'Institut Patriarcal d'Études Patristiques au monastère de Vlatées à Thessalonique, puis de ceux d'Iviron, Vatopedi et Lavra au Mont-Athos.

En Italie j'ai pu par la suite étudier les manuscrits de la Bibliothèque Vaticane à Rome, de la bibliothèque Laurentienne à Florence et à Venise l'exemplaire qui avait appartenu au grand cardinal grec Bessarion.

Mais c'est à Paris à la Bibliothèque Nationale que je me suis attardé sur les excellents manuscrits qui y sont conservés. A l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, j'ai examiné sur des microfilms de qualité l'exemplaire de Vienne du XIe siècle, autrefois propriété de l'archevêque Arsénios de Monembasie ou Malvoisie, et les manuscrits de Berlin, Moscou, Oxford et du mont Sinaï.

C'est là aussi à l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes que, grâce à l'intervention délicate de Mme Gilberte Astruc-Morize, j'ai obtenu de magnifiques photocopies d'un excellent témoin du texte du Pseudo-Maxime. Qu' elle veuille bien accepter ici-même l'expression de ma très vive gratitude.

Enfin c'est à Thessalonique dans une superbe propriété aux environs de la ville, puis à Syra, une très belle île dans le calme et la tranquillité des Cyclades, que patiemment j' ai continué et parachevé mes recherches sur le florilège du Pseudo-Maxime.

Au terme de cette présentation je voudrais exprimer toute ma reconnaissance à ceux qui m' ont aidé: à Mme Catherine Cordouli et à M. Démètre Litsas respectivement Directeurs responsables de la section des manuscrits d'Athènes et de Thessalonique pour les innombrables services

qu'ils m' ont rendus, puis à mes confrères N. Printézis, Ét. Douratsos, Ange Fréris, Directeurs d'établissements scolaires, et au F. Pierre Josse, Conseiller Général, qui malgré ses occupations absorbantes a pu revoir le texte français de mon travail et me faire de très utiles suggestions, comme il l'avait déjà fait lors de la publication du florilège de Patmos en 1990.

Qu' il me soit permis de dire toute ma gratitude aux révérends Pères bibliothécaires des monastères de Lavra, Vatopedi et Iviron au Mont-Athos, à l'Institut Patriarcal d' Études Patristiques du monastère de Vlatées à Thessalonique, à la Bibliothèque Nationale et à l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes de Paris, à la Bodleian Library d'Oxford, à l'Österreichische Nationalbibliothek de Vienne, à la Biblioteca Apostolica Vaticana de Rome, à la Biblioteca Medicea Laurenziana de Florence, à la Biblioteca Nazionale Marciana de Venise, à la Bibliothèque Nationale d'Athènes et à la Bibliothèque de l'Évêché catholique de Syra.

Ma gratitude la plus profonde s'adresse tout spécialement au très Honoré Frère John Johnston, F.S.C., Supérieur Général, pour l'autorisation qu'il a bien voulu m'accorder de publier mon ouvrage.

Mes respectueux remerciements également à son Excellence Monseigneur François Papamanolis, évêque de Syra, de Santorin et de Crète pour l'intérêt qu'il a porté à mon travail.

Hermoupolis le 15 mai 2000
Étienne Sargologos, f.s.c.

ABRÉVIATIONS, SIGLES, CONVENTIONS

1. Travaux cités dans l'introduction et l'apparat

ABEL — F.M. ABEL, *Grammaire du grec biblique* (Paris 1927).

AGAPET — AGAPET LE DIACRE, *Capita admonitoria*, éd. de Migne (PG 6, 1164-1185).

ALDAMA — J. A. DE ALDAMA, *Repertorium pseudochrysostomicum* (Paris 1965).

ARISTOTE — voir Rose.

ARNIM — I. von ARNIM, *Stoicorum Veterum Fragmenta* (4 volumes Leipzig 1903-1924, réimpression 1978-1979 Teubner, Stuttgart).

BAILEY — voir Épicure.

BANDINI — A.M. BANDINI, *Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae varia continens opera graecorum Patrum I-III* (Florence 1764-1770 réimpression Leipzig 1961).

BERNARDAKIS — G. N. BERNARDAKIS, *Plutarchi Chaeronensis Moralia* (Leipzig 1893 Teubner).

BERNARDI — J. BERNARDI, La *prédication des Pères Cappadociens. Le prédicateur et son auditoire* (Paris 1968).

BOISSEVAIN — U.P. BOISSEVAIN, *Casii Dionis Cocceiani: Historiarum Romanorum quae supersunt* (1895-1921 réimpression Berlin 1955).

BOISSONADE — J.F. BOISSONADE, *Anecdota Graeca e codicibus Regiis I-V* (Paris 1829-1833 réimpression anastatique Hildesheim 1962 1-108=PG 117, 1057-1164).

BLASS-DEBRUNNER — F. BLASS A. DEBRUNNER, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch* (Göttingen 1959 édition anglaise de R. W. Funk, Chicago 1961).

CHADWICK — H. CHADWICK, *The sentences of Sextus* (avec des textes de Clitarque et de Pythagore Cambridge 1959).

CHAMBRY AEM. CHAMBRY, *Aesopi fabulae* (2 vol. Paris 1952).

CLAVAUD R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987 C.U.F.)

COHN-WENDLAND L. COHN P. WENDLAND, *Philonis Alexandrini opera, quae supersunt* (7 vol. Berlin 1896-1926).

CONCHE voir Épicure 2.

COURTONNE Y. COURTONNE, *Saint Basile Lettres* (Paris 1957, 1961, 1966 3 volumes C.U.F.)

COXE H. O. COXE, *Bodleian Library. Quarto Catalogues I. Greek Manuscripts* (annotierte Ndr. von: H.O. Coxe, Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae. Tom. I. recensionem codicum graecorum continens, Oxford 1853), ed. R. W. Hunt Oxford 1969.

CRAMER J. A. CRAMER, *Anecdota Graeca e codd. manuscriptis bibliothecarum Oxoniensium* (Oxford 1837 réimpression Amsterdam 1963).

DÉMOCRITE voir Luria.

DÉMONAX voir Fritzche.

DEVREESSE R. DEVREESSE, *Codices Vaticani Graeci, III (codd. 604-866)* in Bibliotheca Vaticana 1950.

DIELS H. DIELS W. KRANZ, *Die Fragmente der Vorsokratiker* (3 vol., 6e édition 1951, réimpr. Dublin 1968).

DINDORF L. DINDORF, *Historici Graeci Minores* (2 volumes Leipzig 1870-1871 Teubner).

DIODORE DIODORE DE SICILE, *Bibliothèque historique* (éd. Oldfather, Scherman, etc. L.C.L. 12 volumes Londres - Cambridge (Mass.) depuis 1946; trad. fr. Hoefer 1857; 3e édition 4 volumes Paris 1912).

DIOGÈNE LAËRCE voir Long.

DION CASSIUS voir Boissevain.

EDMONDS JOHN M. EDMONDS, *The Fragments of Attic comedy after Meineke, Berak and Kock* (3 volumes Leiden 1957-1961).

ELTER A. ELTER, *Gnomica* (2 volumes: I. Sexti Pythagorici, Clitarchi, Evagrii Pontici Sententiae.
II Epicteti et Moschionis quae feruntur Sententiae. (Leipzig 1982 Teubner).

ÉPICTÈTE H. SCHENKEL, Epicteti Dessertationes ab Arriano Digestae (Leipzig 1915 réimpr. Stuttgart 1965, Teubner), dont le contenu est le suivant: (I) Ἀρριανοῦ τῶν Ἐπικτήτου Διατριβῶν (A) *Dissertationum Epictetearum sive ab Arriano sive ab aliis digestarum Fragmenta,* (D-C)

Gnomologium Epicteteum Stobaei, (E) Μοσχίωνος γνῶμαι, (F)Μοσχίωνος Ὑποθῆκαι, (II)Ἐγχειρίδιον.

ÉPICURE 1. C. BAILEY, *Epicurus, The extant remains* (Oxford 1926 réimpression Hildesheim 1975).
2. M. CONCHE, *Épicure Lettres et maximes* (Paris 1987 PUF.).
3. H. USENER, *Epicurea* (Leipzig 1887 réimpression 1967 Teubner).

FAVORINUS J. L. MARRES, *De Favorini Arelatensis vita, studiis, scriptis* (Trajecti ad Rhenum 1853).

FEDALTO GEORGIO FEDALTO, *Hierarchia Ecclesiastica Orientalis I Patriarchus Constantinopolitanus* (Padova 1988).

FORBES G. H. FORBES, *S. P. N. Gegorii Nysseni, Basilii Magni fratris, quae supersunt omnia I* (Burntisland 1855, pp. 96-319).

FRITZSCHE F. V. FRITZSCHE, *De Fragmentis Demonactis Philosophi* (Progr. Rostock: Adler 1866).

GALLAY P. GALLAY, *Saint Grégoire de Nazianze Lettres tome I et II, texte critique et traduction* (Paris 1964, 1967).

GNOM Voir (Wachsmuth), *Gnom.*

HAIDACHER S. HAIDACHER, Chrysostomos - Fragmente im Maximos - Florilegium und in den Sacra Parallela dans *Byzantinische Zeitschrift* n° 16, p. 168-201 (1906).

HARRIS J. RENDEL HARRIS, *Fragments of Philo Judaeus* (Cambridge 1886).

HÉLIODORE HÉLIODORE, *Les Éthiopiques;* éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (3 volumes Paris 1935 C.U.F. réimpression 1960).

HERCHER R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873 Firmin Didot).

HOLL, *Die sacra Parallela* K. HOLL, 1. *Die Sacra Parallela des Johannes Damascenus*, TU 16, 1 (N.F. 1,1) (Leipzig 1897).

HOLL, *Fragmente* 2. *Fragmente vornicänischer Kirchenväter aus den Sacra Parallela*, TU 20,2 (N.F. 5,2) (Leipzig 1899).

HYPÉRIDE F. G. KENYON, *Hyperidis orationes et fragmenta* (Oxford 1906).

abbé ISAIE ἀββᾶ ΗΣΑΪΟΥ, Λόγοι κθ'; édités par Augustinos (Jérusalem 1911, réimpression par S. Schoinas Volos 1962).
Traduction française: *Abbé Isaïe, Recueil ascétique* par L. REGNAULT ET HERVÉ DE BROC (Abbaye de Bellefontaine - Maine et Loire - 1976. Collection Spiri-

tualité Orientale et Vie Monastique n° 7).

ISOCRATE — G. MATHIEU ET É. BRÉMOND, *Isocrate Discours* (Paris 1972) 4 volumes et plusieurs tirages (Les Belles Lettres).

JAEKEL — SIEGFRIED JAEKEL, *Menandri Sententiae. Comparatio Menandri et Philistionis* (Leipzig 1964 Teubner).

KATASKÉPÉNOS — N. KATASKÉPÉNOS, *La vie de saint Cyrille le Philéote, moine byzantin +1110*, Subsidia Hagiographica n° 39; éd. Ét. Sargologos (Bruxelles 1964).

KOCK — THÉODORE KOCK, *Comicorum Atticorum Fragmenta* (Leipzig 1880-1888 3 volumes).

KOERTE — ALFREDUS KOERTE, *"Metrodori Epicurei Fragmenta"*, Neue Jahrbücher für Klassische Philologie, Supplement band, 17, 1890, pp. 529-570.

LAMBROS — SP. LAMBROS, *Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos, I-II.* (Cambridge 1895-1900 réimpression Amsterdam 1966).

LEUTSCH — E. L. LEUTSCH, F. G. SCHNEIDEWIN, *Corpus Paroemiographorum Graecorum*, (2 volumes Göttingen 1839 et 1851 réimpression Hildesheim 1958).

LIBANIUS — R. FOERSTER, *Libanii opera*,(12 volumes Leipzig 1903-1928; réimpression des volumes 10-12 Hildesheim 1963).

LONG — H. S. LONG, *Diogenis Laertii Vitae philosophorum* (2 volumes Oxford 1964).

LONGMAN — G. A. LONGMAN, Gnomologium Vatopedianum: Euripidean Section dans *The Classical Quartely* Volume IX and LIII from the continuous series (Oxford 1959 pp. 131-141).

LURIA — S. Y. LURIA, *Demokrit* (Leningrad 1970).

MÉNANDRE — voir Jaekel.

MIONI — E. MIONI, *Bibliothecae Divi Marci Venetiarum codices Graeci manuscripti, II: Thesaurus antiquus* codd. 300-625 (Roma 1985).

MONTAIGNE — MONTAIGNE, *Essais*, éd. J. Plattard (Paris 1931-1933).

MULLACH — F. G. A. MULLACH, *Fragmenta Philosophorum graecorum* (3 volumes Paris 1860 Firmin Didot).

NAUCK — AUGUSTUS NAUCK, *Tragicorum Graecorum Fragmenta*[2] (Leipzig 1889 réimp. Hildesheim 1968).

ORELLI — CONRAD ORELLI, *Opuscula Graecorum veterum sententiosa et moralia* (2 volumes Leipzig 1819-1821).

PERRY — BEN EDWIN PERRY, *Aesopica* (Urbana 1952).

PETIT — voir Philon 3.

PHILON 1. voir Harris.
2. RALF MARCUS, *Philo. Supplement I: Questions and Answers on Genesis.*
Supplement II: Questions and Answers on Exodus (Londres - Cambridge (Mass.) 1953).
3. F[se] PETIT, *Philon d'Alexandrie Quaestiones. Fragmenta Graeca* (Paris 1978).
4. JAMES R. ROYSE, *The spurious texts of Philo of Alexandria* (Leiden - New York - Köln 1991).
5. C. TISCHENDORF, *Philonea inedita altera, altera nunc demum recte ex vetere scriptura eruta* (Leipzig 1868).

PLATON *Platon, Oeuvres complètes;* éd. M. Croiset, A. Croiset, L. Robin, E. Chambry, A. Diès, A. Rivaud, É. des Places, etc. Paris «Les Belles Lettres» depuis 1920.

PLUTARQUE *Plutarque Oeuvres morales* (ou *Moralia* C.U.F. 15 volumes) (éd. Bernardakis, Sandbach...).

PORPHYRE PORPHYRE, *Vie de Pythagore. Lettre à Marcella;* éd. Édouard des Places (Les Belles Lettres 1982).

RICHARD M. RICHARD, 1. *Florilèges Spirituels* Grecs dans *Dictionnaire de Spiritualité,* t.5, 1964, col. 476-486.
L'article a été repris dans:
2. *Opera minora I.* Turnhout (Louvain 1976 sous le n° 1).

ROMILLY JACQUELINE DE ROMILLY, *La douceur dans la pensée grecque* (Paris 1979 les Belles Lettres Pluriel).

ROSE V. ROSE, 1. *Aristotelis qui ferebantur librorum Fragmenta* (réimpression Stuttgart 1967).
2. *Artistoteles Pseudepigraphus* (Leipzig 1863 Teubner).

SAINT JEAN-BAPTISTE DE LA SALLE, *Méditations,* (Rouen 1731 dernière réimpression 1982).

SCHENKEL H. SCHENKEL, Das Florilegium Ἄριστον καὶ πρῶτον μάθημα (Wiener Studien 11 (1889) n°s 1-161 réimpr. New York 1962).

STERNBACH LEO STERNBACH 1. *Appendix Gnomica. 2. Excerpta Parisina 3. Gnomologium Vaticanum e codice Vaticano 743* (Berlin 1963 réimpression de la revue Wiener Studien: IX 1887: *De Gnomologio Vaticano inedito) 4. Photii Patriarchae opusculum paraeneticum.* (De l'Académie littéraire de Cracovie 1893 t.20).

STOBÉE C. WACHSMUTH ET OTTO *Hense, Ioannis Stobaei Anthologium* (Berlin 1881-1912 Weidmann) (5 volumes réimpression 1974).

TATIUS ACHILLE TATIUS, Τῶν κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα; éd. S. Gaselee, (Londres -New York 1917 Loeb).

THÉOGNIS THÉOGNIS, *Poèmes élégiaques;* éd. J. Carrière (Paris 1948).

THÉOPHRASTE voir Wimmer.

TZIATZI-PAPAGIANNI MARIA TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen. Zwei byzantinische Sammlungen* (Stuttgart - Leipzig 1994).

ΧΡΗΣΤΙΔΗ Δ.Α. ΧΡΗΣΤΙΔΗ, Μαρκιανά ανέκδοτα 1. Ανάχαρσις η Ανανίας. 2. Επιστολές - Σιγίλλιο (Θεσσαλονίκη 1984).

USENER voir Epicure 3.

VLADIMIR Archimandrite VLADIMIR, *Sistematičeskoe opisanie rukopisej Moskovskoj Sinodal' noj (Patriaršej) Biblioteki. I. Rukopisi grečeskija (Catalogue systématique des mss. de la Bibliothèque synodale. I. Les mss. grecs), Moscou 1894.*

WACHSMUTH CURTIUS WASCHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882 réimpression Amsterdam 1971). (Références fréquentes au chapitre 5 de ce volume:)

(WACHSMUTH,) *Gnom. Gnomologium Byzantinum ἐκ τῶν Δημοκρίτου Ἰσοκράτους Ἐπικτήτου e variis codicum exemplis restitutum,* pp. 166-207.

WIMMER FR. WIMMER, *Theophrasti Eresii Opera quae supersunt omnia* (Lepzig 1854-1862; 3 volumes).

2. Sigles

BHG F. HALKIN, *Bibliotheca hagiographica Graeca* (Bruxelles 1957).

BZ BYZANTINISCHE ZEITSCHRIFT (München - Leipzig, 1892 sqq.)

CPG M. GEERARD, *Clavis Patrum Graecorum* (Brepols Turnhout vol. II et III 1974, 1979).

DS *Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique. Doctrine et Histoire,* éd. M. Viller (Paris 1932 sqq.).

OCP *Orientalia Christiana Periodica* (Roma 1935 sqq.)

PG *Patrologia Graeca,* éd. J. P. Migne, t. 1-161 (Paris 1857-1886) (réimpressions anastatiques).

SC *Sources chrétiennes;* éd. H. De Lubac, J. Daniélou C. Mondésert (Paris 1941 sqq. Cerf.).

SH *Subsidia hagiographica* (Bruxelles).

TU *Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur. Archiv für die griechisch - christlichen Schrifsteller der ersten drei Jahrhunderte* (Leipzig - Berlin 1882 sqq.)

3. Conventions pour la présentation des témoins des manuscrits alphabétiques ou damascéniens

A : colonne gauche d' un manuscrit
B : colonne droite
l. : ligne
mg : marge
a. i. : ab imo
i. e. : id est
• lettres entre [...] : Une lettre majuscule grecque entre crochets désigne une section d' un manuscrit; elle est suivie du numéro d' un chapitre de la section : Thes [A η'].
• indication du folio ou de la page. Thes [A η'] f. 37rB
• chiffre (s) entre ( ) : n° de la (ou des) ligne(s) occupée(s) par l' attribution ou auteur du passage Thes [A η'] f. 37rB (15)
• chiffres : n^{os} des lignes occupées par le fragment : Thes [A η'] f. 37rB (15) 7-9
• appel dans la citation en chiffre surélevé : renvoi à l' apparat critique.
• appel en lettre (a), (b), (c) : renvoi aux livres de la Bible ou aux textes des auteurs anciens.
• appel dans les fragments en chiffre entre ( ) : renvoi aux notes.
• Les livres de l' *Ancien* et du *Nouveau Testament* sont cités à l' aide des sigles habituels, sauf pour l' *Ecclésiaste* (*Eccl*). Pour les textes qu' on trouve plus d' une fois dans un manuscrit, nous employons les sigles R^1, R^2, R^3, *Thes*^{1}, *Thes*^{2}.
* Les traductions de la Sainte Écriture nous les avons empruntées à la Bible de Jérusalem ou de Crampon, celles des auteurs chrétiens aux Sources Chrétiennes et celles des auteurs de l'Antiquité à la Collection des Universités de France. Dans quelques cas où elles n'existaient pas, nous avons recouru à une traduction personnelle.
* Le chiffre entre ( ) au début des fragments indique les numéros des fragments correspondants de l'édition Aucta de Phillips, *Loci Communes of Maximus the Confessor* de 1977.
* Je cite aussi d'une manière constante le *Florilège de Patmos* ou *Baroccianum* et *Melissa Augustana* pour montrer la relation étroite qui existe entre ce *Florilège* et celui du *Pseudo - Maxime.*

LISTE DES MANUSCRITS

1. Manuscrits du Pseudo-Maxime original

Athènes	*BN 383*	XVIe siècle	ou	α
Athous	*Iviron 377*	XIVe s.	ou	I
Athous	*Iviron 869*	XIIIe s.	ou	ι
Athous	*Lavra ω 121*	XVIe s.	ou	λ
Athous	*Philotheou 248*	XVe s.	ou	θ
Athous	*Vatopedi 36*	XIIe s.	ou	δ
Berlin	*BN gr. 206 (Phill. 1609)*	XIe s.	ou	B
Florence	*Laurentianus plut. VII.15*	XIe s.		Φ
Florence	*Laurentianus plut. XI.14*	XIe s.		φ
Moscou	*Musée Hist. Bibl. Synod. 376 (Vladimir 207)*	XIIIe s.		Mosq
Oxford	*Bodleianus Auct. F.4.7*	XVIe s.		o
Paris	*BN Coislin 371*	Xe s.	ou	ϰ
Paris	*BN Coislin 372*	XIe s.	ou	$ϰ^2$
Paris	*BN Supplément grec 1298*	XIe s.	ou	χ
Paris	*BN gr. 1101*	XIe s.	ou	ϱ
Paris	*BN gr. 1102*	XIe s.	ou	σ
Paris	*BN gr. 1146*	XVIe s.	ou	ζ
Paris	*BN gr.1167*	XIIIe s.	ou	π
Paris	*BN gr. 1555A*	XIVe s.	ou	ψ
Sinaï	*gr. 486*	XIVe s.	ou	Sin
Vatican	*gr. 385*	XIVe s.	ou	ν
Vatican	*gr. 664*	XVe s.	ou	ξ
Vatican	*gr. 741*	XIe s.	ou	τ
Vatican	*Barberinianus gr. 6*	XIIIe s.	ou	γ
Vatican	*Barberinianus gr. 216*	XVIe s.	ou	η
Venise	*Marcianus gr. 507*	XII-XIIIe s.		μ
Venise	*Theologicus gr. 197*	XIe s.	ou	ε

2. Manuscrits de la recension Aucta

Athous	*Lavra K 116*	XVe s.	ou	L
Laurentianus plut. IX. 29		XIIIe s.		
Parisinus	*Supplément grec 1229*	XVe s.	ou	A
Vaticanus	*Barberinianus gr. 158*	XI-XIIe s.		
Vaticanus	*gr. 739*	XIe s. (édité par M. Phillips en 1977).		

3. Manuscrits de la recension brève (Voir *infra* Introduction p. 28-29.)

1. Sources du Pseudo - Maxime

Parisinus	*graecus 1168*	XIVe siècle	ou	Par
Parisinus	*Supplément grec 690*	XIe s.	ou	ω
Florilège	*Vaticanum*		ou	V

en (PG 95 et 96) texte de Migne contrôlé d'après l'Escorial W.III.9 (XIe s.) meilleur témoin

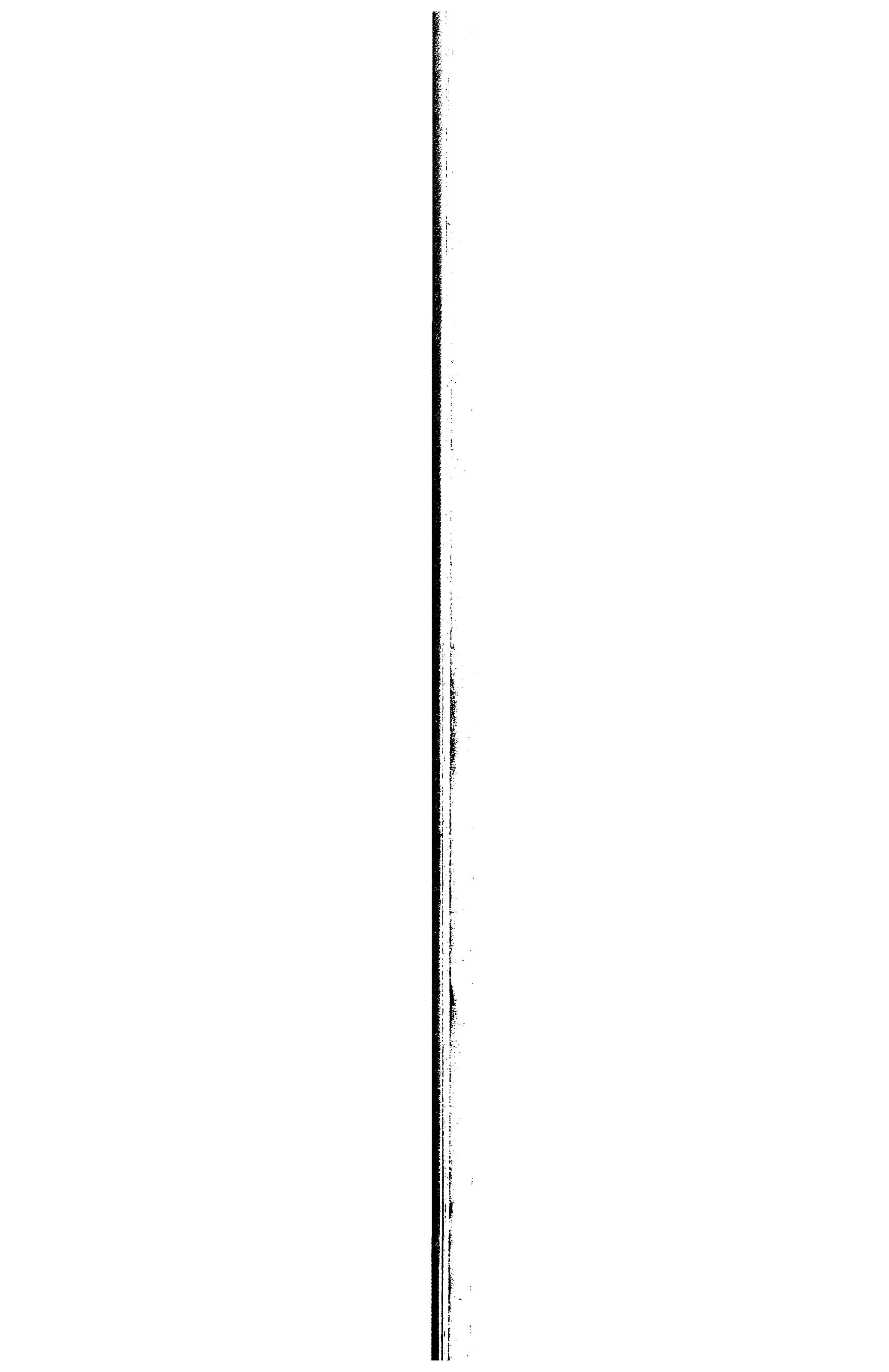
Florilège *PMLb* en trois recensions:

1. Parisinus graecus 923	IXe s.	ou	D
2. Marcianus graecus 138			
3. Laurentianus plut. VIII, 22			

2. On trouve aussi des textes du Pseudo-Maxime dans les florilèges suivants:

Athènes, Métochion du Saint-Sépulcre 274			ou	K,(K_{I},K_{II},K_{III}, K_{IV})
Berlin,	*BN graecus 46* (Phillips 1450)		ou	R
Florilège	*Coislinianum* en trois recensions:			
1. Athènes, BN 329		XIVe s.	ou	G
2. Paris, BN Coislin 294		XI-XIIe s.	ou	F
3. Paris, BN gr. 924		Xe s.	ou	H
Jérusalem,	*Saint-Sépulcre 15*	Xe s.	ou	T (T_{I},T_{II},T_{III},T_{IV})
Paris,	*BN Coislin 276*	Xe s.	ou	C
Thessalonique	*Vlatées 9*	Xe s.	ou	Thes
Vatican,	*gr. 1553*	Xe s.	ou	W

INTRODUCTION

Chapitre 1

ÉTUDE HISTORIQUE ET DOCTRINALE

Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime

Introduction

Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime (ou Pseudo-Maxime) est un recueil de textes sacrés et profanes fondé sur la Bible, les Pères et des emprunts à la sagesse antique.

Grâce au choix intelligent des textes, saturés de formules au contenu dense, et à leur heureuse présentation, à la richesse de sa doctrine spirituelle et à «sa qualité littéraire[1]», caractéristiques des florilèges réussis, le Pseudo-Maxime qui devait faire partie des bibliothèques des hommes cultivés et des monastères, nous est parvenu dans quelque 90 manuscrits.

En effet Venise possède encore l'exemplaire du célèbre cardinal grec Bessarion[2] (1403-1472) et Vienne celui de l'archevêque Arsénios[3] de Monembasie ou Malvoisie, ville située sur une presqu'île de même nom au sud-est du Péloponnèse. Nous savons aussi que le Vaticanus graecus 385[4] avait appartenu à Jean Bembos, riche vénitien, et que le propriétaire du Parisinus graecus 1102[5] était Zacharie Mégagianni et Jean Ballesdens celui du Parisinus graecus 1167[6]. De plus Nicolas Katasképénos, hagiographe de valeur et moine du monastère de Katasképé sur la côte européenne du Bosphore, s'appuie fréquemment dans la biographie de saint Cyrille le Philéote[7], mort en 1110, sur des extraits nombreux et variés du florilège du Pseudo-Maxime pour garantir l'authenticité de la haute sainteté du moine humble et mortifié dont il retrace la vie.

1. Cf. M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs dans *DS* t.5 col. 491 l. 3 *ab imo*.
2. Voir *infra* n(otes) 29-30 p. 77.
3. Voir *infra* n. 17 p. 68.
4. Voir infra n. 20 p. 70.
5. Voir infra n. 9 p. 63.
6. Voir infra n. 44 p. 89.
7. Voir la vie du saint: ÉT. SARGOLOGOS, *La vie de saint Cyrille le Philéote, moine byzantin* (Bruxelles 1964) *SH* 39 p. 43-264.

Parmi les monastères qui possèdent encore un exemplaire au moins du Pseudo-Maxime, transcrit peut-être chez eux, dans le scriptorium de leur bibliothèque, il faut d'abord en mentionner cinq au Mont-Athos: Vatopedi, Iviron, Philotheou, Lavra et Dionysiou, puis ceux de sainte Catherine au Mont-Sinaï, de saint Jean l'Évangéliste à Patmos et de saint Sabas à Jérusalem[8].

En outre ce florilège a été dans le passé une source importante utilisée pour la création de nouveaux florilèges, comme le florilège du Pseudo-Antoine I, le florilège du manuscrit 6 de Patmos, le florilège Lautentianum et le florilège Rossianum[9].

Tous ces indices mettent en évidence tant la valeur et l'influence considérables du florilège du Pseudo-Maxime sur le monde religieux que le grand intérêt qu'il présente pour l'histoire de la littérature spirituelle de Byzance.

1. Nature du florilège du Pseudo-Maxime

Dans le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime la spiritualité chrétienne côtoie la sagesse grecque. En effet, une spiritualité chrétienne toute en fragments est contenue dans les florilèges. Ceux-ci remontent aux *Hiera*, florilège attribué à saint Jean Damascène, mort avant 754. Les *Hiera* comprenaient trois livres: le premier était consacré à Dieu et à son oeuvre créatrice, le second à l'homme et le troisième, ou *Sacra Parallela*, traitait des vertus et des vices.

Les *Hiera* ont provoqué du VIIIe au XIIe siècle une remarquable efflorescence de florilèges répartis en trois groupes[10]:

1. Les florilèges damascéniens ou alphabétiques qui avaient en vue l'édification morale et spirituelle des chrétiens, citent abondamment l' Ancien et le Nouveau Testament, les Pères anté-nicéens et deux représentants de la tradition juive Flavius Josèphe et surtout Philon d'Alexandrie.

2. Les florilèges sacro-profanes –dont le florilège du Pseudo-Maxime– bien moins étendus que les florilèges alphabéliques, ajoutent aux extraits de la Bible et des Pères des passages d'auteurs les plus divers de l'Antiquité.

3. Les florilèges monastiques[11], d'une teinte plus ascétique, soulignent le même effort à l'intention des moines.

La sagesse grecque constitue, du moins dans sa période la plus reculée, une philosophie toute en extraits, car les oeuvres de nombreux auteurs

8. Cf. M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs dans *DS* t.5 col. 488 sub 1° et 492.
9. Voir *DS* t.5 col. 492-498 n°s 2, 3, 4 et 8.
10. Voir M. RICHARD, *op. cit.*, col. 475-476.
11. M. RICHARD, *ibid.*, col. 499-510.

de l'Antiquité qui ne sont pas venues jusqu' à nous ne nous sont connues que par de courtes sentences. C'est le cas des écrits de Thalès, de Pythagore, de Démocrite, de Zénon et de bien d'autres sages que Senèque considérait comme «les pédagogues du genre humain[12]» et Montaigne comme «les grands précepteurs du monde[13]». Des bribes de leur enseignement nous ont été transmises par deux livres anciens: le premier, la *Vie des philosophes* de DIOGÈNE LAËRCE, date du début du IIIe siècle[14] de l' ère chrétienne, le second l'*Anthologium* de JEAN STOBÉE du Ve[15]. Ce sont deux livres dans lesquels le Pseudo-Maxime a largement puisé des sentences, non pas directement, mais par l'intermédiaire d'un manuscrit, le *Parisinus graecus 1168*, tributaire lui-même de Diogène Laërce et de Stobée.

2. Auteurs cités

Le florilège du Pseudo-Maxime, oeuvre d'un auteur anonyme du IXe-Xe siècle, se développe en 71 chapitres de longueur inégale. Il regroupe une masse de passages au contenu moral et de brèves sentences sacrées et profanes et les oriente, sans commentaire, sur un même thème proposé par le titre: vertu, vice, fonction sociale ou situation, dont successivement ils éclairent et révèlent la portée. Cette variété des optiques du Pseudo-Maxime constitue une des richesses du florilège.

Au seuil de chaque chapitre il y a un extrait de l'Évangile, généralement de saint Matthieu et parfois de saint Jean ou de saint Luc. Les extraits qui suivent immédiatement proviennent des épîtres de saint Paul, mais aussi de saint Pierre, de saint Jacques, de saint Jude et quelquefois des Actes des Apôtres. Puis viennent les livres de l'Ancien Testament: le Deutéronome, le Lévitique, Job, Isaïe, la Sagesse, les Proverbes et le Siracide.

Parmi les Pères, saint Basile de Césarée, saint Grégoire de Nazianze et saint Jean Chrysostome sont constamment présents dans presque tous les chapitres; un peu moins souvent apparaissent saint Grégoire de Nysse, saint Irénée évêque de Lyon, saint Ignace d'Antioche, saint Cyrille d'Alexandrie, saint Athanase, saint Jean Climaque, saint Nil, saint Éphrem et quelques auteurs spirituels de la tradition byzantine: Évagre, Clément d'Alexandrie, Didyme l'Aveugle, Eusèbe de Césarée, Astérius d'Amasée, cité sans être nommé, Agapet le Diacre et l'abbé Isaïe, ascète célèbre de la première moitié du Ve siècle.

Les auteurs juifs du Pseudo-Maxime sont l'historien Flavius Josèphe et

12. SÉNÈQUE, *Epistula* 89,13 et von ARNIM, *Stoicorum veterum fragmenta I* n° 357.
13. MONTAIGNE, *Essais*, II.
14. H. S. LONG, *Diogenis Laertii, Vitae philososphorum* (Oxonii 1964).
15. C. WACHSMUTH et O. HENSE, *Ioannis Stobaei Anthologium* (Berlin 1884-1912 éd. anastatique 1958) t. 1-5.

Philon d'Alexandrie, nourri de culture grecque, philosophe et exégète de la *Torah*.

Les écrivains de l'Antiquité, juxtaposés aux livres sacrés et aux Pères, assumés avec sérénité en tout ce qu'ils ont de bien et placés, pour ainsi dire, au service de la spiritualité chrétienne, ont fourni au florilège du Pseudo-Maxime une ample moisson de menus faits et d'abondants extraits.

Rappelons au moins les principaux d'entre eux et en tout premier lieu Homère dont le nom est cité deux fois et le souvenir évoqué par un vers de l'*Iliade*[16]. Puis c'est Thespis, le créateur de la tragédie; viennent ensuite Eschyle, Sophocle, Euripide et quelques autres poètes tragiques moins connus: Chaerémon, Carcinus, Antiphon et Agathon; et puis Aristophane et Aristonymos de la comédie ancienne; Antiphane de Rhodes et Philonidès d'Athènes de la comédie moyenne; Ménandre, Philémon et Diphile de la comédie nouvelle; les Sept Sages de la Grèce: Solon d'Athènes, Thalès de Milet, Cléobule de Lindos, Bias de Priène, Pittacos de Mitylène, Périandre de Corinthe et Chilon de Sparte -certains auteurs ajoutent à ce groupe Anacharsis le Scythe- et quelques écrivains gnomiques: Théognis, Moschion, Antagoras de Rhodes et Philistion.

Ce sont ensuite les historiens: Hérodote, Thucydide et Théopompe, Diodore de Sicile et Arrien; les orateurs: Antiphon, le plus ancien, puis les grandes figures de l'éloquence du IVème siècle: Isée, Isocrate, Lysias et surtout Démosthène et son rival Eschine, suivis d'Hypéride, Démade, Dion Chrysostome, Lucien et Gorgias de Léontini en Sicile; puis les fabulistes: Ésope et Babrius; les légistateurs Zaleucos et Lycurgue; Théophraste et Ménandre, son disciple, qui ont brillé dans l'art du portrait; Sextus et Clitarque connus par des recueils de sentences; Plutarque auteur de biographies, de textes historiques et de traités de morale pratique; Théognis de Mégare et Événos de Paros, poètes élégiaques du VIe siècle; Anacréon et Philoxène poètes lyriques; Simonide bien connu pour ses épigrammes; les poètes comiques: Épicharme du VIe-Ve siècle, Amphis du IVe et Posidippe du IIIe siècle avant J.-C.; puis Euclide le mathématicien et les célèbres médecins Hippocrate et Hérophile.

La philosophie est représentée par Démocrite, Xénophane, philosophe et poète, Anaxagore de Clazomène en Ionie, Anaximandre, Héraclite, et Empédocle; puis c'est Pythagore et ses nombreux disciples; Aristippe et les épicuriens avec Épicure et son école; les stoïciens: Zénon de Citium (Chypre), Cléanthe, Chrysippe, Musonius Rufus surnommé le Socrate romain[17] et Épictète son disciple; les cyniques: Antisthène, Diogène, Cratès

16. c. 17,59: *Iliade*, chant Ier vers 154.
17. Cf. C. E. LUTZ, *Musonius Rufus, the Roman Socrates* (Yale Classical Studies, 10, 1947) p. 3-147.

et Démonax; enfin Socrate (seconde moitié du Ve siècle), Platon et Aristote (IVe siècle), qui ont porté la philosophie grecque à son point culminant. Ajoutons, pour clore cette longue énumération, Leucippe, personnage d'un roman d'Achille Tatius et Chariclée, de celui d'Héliodore, prêtresse d'Apollon à Delphes.

Parmi tous ces divers écrivains quatre sont des auteurs de base auxquels le florilège du Pseudo-Maxime revient souvent: Démocrite et Isocrate, Plutarque et Ménandre.

Signalons enfin une caractéristique bien marquée du Pseudo-Maxime: le culte des héros de l'Antiquité. Il en cite plusieurs. La première place revient à Alexandre le Grand avec une vingtaine de passages relatifs à ses faits et gestes durant la longue marche triomphale de la Macédoine aux rives de l'Indus. Puis vient Léonidas, roi de Sparte, mort au champ d'honneur à la bataille des Thermopyles, les généraux qui contribuèrent à la victoire de Marathon: Miltiade, Cynégire, Callimaque et bien d'autres héros moins connus ou anonymes.

Cependant aucune mention ni allusion n'est faite aux héros de l'Iliade.

3. Les recensions du florilège du Pseudo-Maxime

Le florilège du Pseudo-Maxime nous est connu par trois recensions: c'est d'abord la recension originale, puis la recension aucta ou longue et enfin la recension brève.

1. Vingt-sept manuscrits nous ont transmis le texte de la recension originale du florilège du Pseudo-Maxime. Ils sont dispersés un peu partout:

Athènes,	BN 383 (XVIe siècle);
Berlin,	gr. 206 (Phill. 1609) (XIe s.);
Florence,	Laurentianus plut. VII. 15 (XIe s.) et XI. 14 (XIe s.);
Mont-Athos,	Vatopedi 36 (XIIe s.) Iviron 869 (XIIIe s.) et 377 (XIVe s.), Philotheou 248 (XVe s.) et Lavra ω 121 (XVIe s.);
Mont-Sinaï	gr. 486 (XIVe s.);
Moscou,	Musée Hist. Bibl. Synod. 376 (Vladimir 207) (XIIIe s.);
Oxford,	Bodleianus Auct. F.4. 7 (XVIe s.)
Paris,	Coislin 371 (Xe s.) et 372 (XIe s.), Supplément grec 1298 (XIe s.), BN gr. 1101 (XIe s.), 1102 (XIe s.), 1167 (XIIe s.), 1555A (XIVe s.), 1146 (XVIe s.);
Vatican,	gr. 385 (XIVe s.), 664 (XVe s.), 741 (XIe s.), Barberinianus gr. 6 (XIIIe s.), et 216 (XVIe s.);
Venise,	Marcianus gr. 507 (XIIe - XIIIe s.);
Vienne,	Theologicus gr. 197 (XIe s.[18]).

18. Cf. *DS* t.5 col. 488, l. 6 *ab imo*.

2. Une nouvelle recension du florilège du Pseudo-Maxime, dite *aucta* ou longue, vit le jour au XIe siècle. Elle est caractérisée par des extraits du grand patriarche Photius (v. 810 - v. 898) et par de nombreuses sentences profanes, surtout de Plutarque et de Dion Chrysostome. Parmi les auteurs préférés il faut signaler Aristide, Aristote, Démocrite, Démosthène, Isocrate, Platon et Xénophon. Cinq manuscrits nous ont transmis le texte de la version *aucta:*
le *Vaticanus gr. 739* (XIe siècle);
le *Vaticanus Barberinianus gr. 158* (XIe-XIIe s.);
le *Laurentianus plut. IX.29* (XIIIe s.);
le *Parisinus Supplément grec 1229* (XVe s.);
l' *Athous Lavra K 116* (XVe s.[19]).

3. La recension brève du florilège du Pseudo-Maxime fit son apparition à partir du XIe siècle. Quelque soixante manuscrits, de moindre importance, la consituent. Parmi ceux-là quatre présentent les chapitres dans un ordre différent:
1-35, 43-71 et 36-42.
Ce sont:
l' *Athous Iviron 1341* (XIIIe siècle);
le *Berolinensis gr. 78 (Phill. 1482)* (XVIe s.);
le *Londonensis British Museum, Addit. 36753* (an. 1198);
le *Parisinus gr. 1169* (XIVe s.[20]).

Les manuscrits suivants donnent les chapitres dans l'ordre habituel:
Athènes, *BN 2808* (XVe-XVIe siècle);
Bucarest, *gr. 260* (XIVe-XVe siècle);
Dimitsana, *École hellénique 60* (XVIIIe s.);
Ferrare, *117* (XIVe s.);
Florence, *plut.* IX. 23 (XIIe s.), *LVI. 13* (XVe s.), *LVIII. 31* (XIVe s.), *LIX. 20* (XVe s.); *125* (XVe s.); *BN gr. 54* (Conventi G 2.46) (XVe s.);
Jérusalem, *Patr. Saint - Sabas 420* (XIVe s.);
Kiev, *BN d'Ukraine Musée archéol. 163* (an. 1569?);
Leipzig, *Biblioth. univ. gr. 70* (XVIe s.);
Léningrad, *Biblioth. publ. gr. 108* (XIIIe s.), *Biblioth. de l'Acad. Inst. arch. russe de CP 153* (XIVe-XVe s.);
Lesbos, *Leimon 264* (XVIe s.);
Milan, *Ambr. A106 sup.* (XVe s.);
Modène, *Biblioth. Estense gr. 83* (XIIIe s.);
Mont-Athos, *Dionysiou 216* (XIVe s.), *224* (XVIe s.), *225* (an. 1655) n. 4,

19. Cf. DS t.5 col. 489, l. 12 *ab imo*.
20. *ibid.* col. 490, l. 10 *ab imo*.

	282 (XVe s.), Lavra *B 39* (XIIIe s.), *Θ 5* (XVIIe s.);
Munich,	*gr. 318* (XIIIe s.), *506* (XVe s.);
Naples,	*III. B. 34* (XIVe s.);
Oxford,	*Bodl. Barocci 2* (XIIe s.), *197* (an. 1344), *Auct. F6. 26* (Misc. gr. 120) (XIV-XVe s.);
Paris,	*gr. 426* (an. 1488), *889* (XIIe s.), *926* (XIe s.), *1123A* (XVe s.), *1142* (XIVe s.), *2661* (an. 1365);
Patmos,	*531* (XIII-XIVe s.), *391* (XVe s.);
Rome,	*Vallicell. gr. 78 (F9)* (XVIe s.);
Sinaï,	*gr. 476* (XVIe s.), *489* (XVIe s.), *487* (XVIIe s.);
Turin,	*375 (C. VII. 11)* (XIe s.);
Vatican,	*Barber. gr. 515* (an. 1244), *Palatin gr. 328* (XIVe-XVe s.), Vatican *gr. 578* (XIVe s.), *633* (XIIIe - XIVe s.), *740* (XIVe s.), *847* (XVe s.), *914* (XVe s.);
Venise,	*Marc. gr. App. II 171* (XVe s.), *XI. 25* (XVe s.);
Vienne,	*Phil. gr. 267* (XVIe s.) *Theol. gr. 128* (XIIIe s.), *167* (XIVe s.[21]).

4. Éditions du florilège du Pseudo-Maxime et traduction latine

a. Édition originale et traduction latine

Deux éditions anciennes nous on fait connaîte le texte du florilège du Pseudo-Maxime original. La première est de Conrad Gesner (ou Gessner); elle a été publiée en 1546 à Zurich chez Christophorus Froschverus sous un titre grec et latin:

'Απομνημονευμάτων ἐκ διαφόρων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν θύραθεν βιβλίων, τόμοι τρεῖς.

Sententiarum sive capitum theologicorum praecipue ex sacris et profanis libris, tomi tres per ANTONIUM ET MAXIMUM monachos...

Elle omet de nombreuses sentences sous le fallacieux prétexte qu'on les retrouve dans un autre florilège, celui du *Pseudo-Antoine I* et ajoute, par contre, des extraits du manuscrit de Munich gr. 429 qui n'appartient pas à la famille du Pseudo-Maxime[22], mais à celle du *manuscrit n° 6 de Patmos,* connu aussi sous les noms de *florilège Baroccianum* et *Melissa Augustana.*

La version de Gesner a été rééditée d'abord à Francfort en 1581, puis avec de légères retouches à Genève en 1609, enfin à Venise en 1680 par

21. *ibid.* col. 492.
22. Selon une remarque de M. Richard seuls les chap. 10, 14, 34, 35, 37-39, 43 et 44 sont conformes au texte original, «sans omission, ni interpolation ni désordre». *(DS)* t.5 col. 489 l. 12.

N. Glykys de Ioannina qui reproduit d'édition princeps de 1546.

C'est Fr. Combefis qui a fait paraître en 1675, à Paris, chez André Cramoisy, la deuxième version du florilège du Pseudo-Maxime sous le titre latin:

S. Maximi Confessoris Graecorum theologi eximiique philosophi operum, tomus secundus, dont la couverture porte en illustration le sacrifice d'Abraham. Malheureusement Combefis a puisé des sentences dans le *florilège du Pseudo-Antoine I* pour subvenir aux lacunes du texte[23]. Aussi son travail, comme celui de son prédécesseur, est-il loin d'être satisfaisant et critique.

A l'année 1546 remonte également une traduction latine -parue sans texte grec- du florilège du Pseudo-Maxime original, celle de Jean Ribit ou Ioannes Ribittus, difficile à atteindre actuellement, selon certains témoignages[24]. Plus heureux nous avons eu la bonne surprise de trouver et de consulter à la Grande Réserve des imprimés sous la cote C5409, à la Bibliothèque Nationale de Paris, un exemplaire rare de Ribittus non de l'édition princeps, mais de celle de 1555 publiée à Anvers chez Ioannis V. Vithagij, avec le titre suivant:

Loci Communes ex sacris et prophanis (sic) libris Gr(a)ecis congesti, don du Séminaire de Saint-Sulpice à la Bibliothèque Nationale[25].

Comme nous l'avons constaté, Ribittus suit le *Coislin 372* ou $\varkappa^2$, bon exemplaire de la recension originale du Pseudo-Maxime dont il reproduit les particularités. C'est ainsi qu'il omet tout d'abord le long extrait d'Isocrate sur la formation humaine[26] et celui de Platon, bien moins étendu, sur la connaissance[27]; puis il substitue, contrairement à tous les autres manuscrits, le nom de Phinéès à celui d'Élie[28] et enfin contient une définition de l'ivresse comme $\varkappa^2$:

«Μέθυσός ἐστιν ὁ τριῶν πίνων πλεῖον, κἂν μὴ μεθύσῃ, ὑπερέβη τὸ μέτρον[29]».

23. *ibid.* t.5 col. 491.
24. Ces témoignages sont le premier de K. Holl et le second de M. Richard: «Die lateinische Übersetzung des Ribittus war mir nicht zugänglich». K. HOLL, *Die Sacra Parallela des Johannes Damascenus* (Leipzig 1897) p. 283.
«La version latine de Ribittus ne nous a pas été accessible». M. RICHARD, *op. cit.*, t.5 col. 491, l. 23-24.
25. Selon un cachet de la Bibliothèque Nationale, au début du livre et à l'encre rouge, portant la mention suivante: «Don 132-862», qui correspond à un «don du Séminaire de Saint-Sulpice en avril 1911», d'après un billet explicatif de la BN de Paris qui m'a été remis. A la page portant le cachet on lit encore la mention suivante: «*Ex libris Renati Rougeray presbyteri 17e siècle*».
26. chapitre 17, 24, *infra*.
27. *infra* chap. 56, 18.
28. *infra* chap. 5,13.
29. *infra* chap. 30, 26.

«Ebrius est qui plus quam tria ebibit pocula, etsi non ebrius fiat, modum tamen transit[30]*».*

Ribittus se plaît encore à émailler son texte de mots grecs passés, presque tels quels, au latin. Voici quelques exemples caractéristiques:

«῞Απτεται οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρίστων ὁ μῶμος.»[31]

«Tangit non solum multitudine, sed etiam principis Momus.»[32]

«῾Ρανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον ἢ βυθὸν τύχης.»[33]

«Pluris mihi est sapientia gutta fortunae pelagus.»[34]

«Αἱ μὲν τῆς ἀρετῆς ἐλπίδες, ἴδιαί εἰσι τῆς ψυχῆς· αἱ δὲ τῆς κακίας νόθοι».[35]

«Virtutis spes propriae sunt animi, vitii autem nothae.»[36]

b. Édition *aucta* ou longue

Le texte de la recension *aucta* ou longue du florilège du Pseudo-Maxime a été l'objet d'une thèse de docrtorat soutenue par M.B. Phillips à l'Université Saint Louis des Pères Jésuites à Ann Arbor aux États-Unis, en 1977, sous le titre:

«Loci Communes of Maximus the Confessor: Vaticanus graecus 739[37]*».*

L'auteur a édité le texte grec du *Vaticanus gr. 739* du XIe siècle, le plus ancien manuscrit de la famille *aucta*.

C'est un excellent travail, malgré quelques points faibles: aucun effort d'identification des extraits des Pères de l'Église n'a été fait, alors que les références des textes profanes sont bien indiquées. De plus l'éditrice du texte ignore les variantes que peuvent présenter les quatre autres manuscrits de cette famille. Elle ne semble pas non plus avoir eu connaissance de la classification exhaustive des manuscrits grecs du florilège du Pseudo-Maxime parue, dès 1962, dans l'article de M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs, *Dictionnaire de Spiritualité,* t. V., colonnes 475-511. Quant au titre de l'ouvrage, il n'est pas exact, car les *Loci Communes* ne sont pas de Maxime le Confesseur mort en 662, mais du Pseudo-Maxime qui date du IXe-Xe siècle.

30. RIBITTUS, p. 159 l. 14-16.
31. *infra* chap. 10, 10.
32. RIBITTUS, p. 72.
33. *infra* chap. 18, 35.
34. RIBITTUS, p. 117.
35. *infra* chap. 38, 21.
36. RIBITTUS p. 179.
37. Voir *DS* t.5 col. 489 - 490.

c. La version brève

La version brève du florilège de Pseudo-Maxime a été éditée par Viktor Semenov qui a ajouté au texte grec une traduction slave[38].

Le travail de Semenov a été réédité -c'est une preuve de sa qualité- en 1968 à Munich par DIMITRIJ TSCHIŽEWSKIJ, *Melissa, Ein byzantinisches Florilegium griechisch und altrussisch. Nachdruck der Ausgabe von V. Semenov mit einer Einführung und neuen Registern* (München 1968).

(Prologue: I-XXIX, texte: 1-444 et tables: XXXI-LXXIV).

Sources du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime original

Le fonds chrétien et profane du Pseudo-Maxime original provient de différentes sources, ce sont:

1) le *Parisinus graecus 1168* ou *Par*,
2) le *Parisinus Supplément grec 690* ou ω,
3) le *Florilège Vaticanum* ou V,
4) le *Florilège PML^b*,
5) divers autres manuscrits de florilèges.

1. Le *Parisinus gr. 1168*[39], recueil de textes chrétiens et profanes et source principale du Pseudo-Maxime, est un manuscrit de parchemin du XIVe siècle de petit format comptant 172 feuillets. Un second exemplaire de ce manuscrit a été découvert en 1958 à la Bibliothèque Bodléienne d'Oxford, le Digby 6 (XVIe siècle), par Gabrielle Morize de l' Institut de Recherche et d'Histoire des Textes de Paris[40].

Ce recueil comprend en premier lieu le texte des 72 sentences ou *Capita admonitoria* d'Agapet le Diacre -imprimé par la suite à Venise en 1509 par Zacharie Calliergi et réédité par Migne (*PG* 86, 1164-1185)-, puis des extraits de la Bible et des Pères, des sentences profanes et les livres III et IV de Stobée, une recension du Florilège[41] Démocrite Isocrate Epictète, une collection d'apophtègmes et les sentences monostiques de Ménandre.

2. Le *Parisinus Supplément grec 690* du XIe siècle ou ω est «l'un des plus remarquables manuscrits de la Bibliothèque Nationale», selon G.

38. ibid., col. 490 l. 7-1 *ab imo.*
39. Manuscrit brièvement décrit par H. OMONT, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale* (Paris 1886-1898) t. I, p. 233.
40. Voir M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs dans *DS* t.5 col. 489, l. 17-18.
41. Le Florilège Démocrite Isocrate Epictète, édité par C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien*, (Berlin 1882) forme la cinquième section de cet ouvrage et porte le titre suivant: «*Gnomologium Byzantinum ἐκ τῶν Δημοκρίτου, Ἰσοκράτους Ἐπικτήτου*», pp. 162-210 n°s 1-270.

Rochefort qui en a publié une description très détaillée dans le *Scriptorium*[42].

C'est un manuscrit de parchemin de 258 feuillets. Écrit sur deux colonnes d'une écriture fine, régulière et sans rature, il comporte 94 textes. Le n° 57, ff. 145r-147r, qui nous intéresse, contient un choix de pensées chrétiennes et profanes.

3. Le *Florilège Vaticanum* ou V dont le meilleur témoin est le manuscrit *Escorial Ω.III.9* du XI[e] siècle, est plus connu par l'édition de M. Lequien parue dans les tomes 95 et 96 de la *Patrologie grecque* de Migne quoique les stoicheia ou chapitres T,Y,Φ et Ω soient incomplets[42a]. Ce florilège a fourni au Pseudo-Maxime de très nombreux passages.

4. Le *Florilège PML[b]*, sigle formé par les initiales des trois manuscrits qui le contiennent; soit

le *Parisinus graecus 923* (IX[e] siècle), un chef-d'oeuvre en grande onciale, ou D,

le *Marcianus graecus 138* (X[e]-XI[e] siècle),

le *Laurentianus, pluteus VIII, 22* (XIV[e] siècle).

Le Pseudo-Maxime y a puisé quelques passages.

5. Bien que l'influence de ces florilèges ait été déterminante il n'est pas indifférent de signaler que quelques autres florilèges citent aussi des textes isolés qu'on retrouve dans le Pseudo-Maxime.

Tels sont les florilèges suivants:

Athènes, *Métochion du Saint-Sépulcre 274*[44], (XIVe siècle) ou K, copie du *florilège de Jérusalem*, ci-après.

Berlin, *BN gr. 46* (Phillips 1450) (XIIe siècle), florilège damascénien «*Rupefucaldinum*[45] ou R.

Jérusalem, *Saint-Sépulcre (Παναγίου Τάφου) 15*, (Xe siècle) florilège damascénien[46] stoicheia A-E ou T.

Paris, *BN Coislin 276*, (Xe siècle)[47], recension abrégée du livre I «sur l'homme» des *Hiera* ou C.

42. *Scriptorium*, t.IV (Bruxelles 1950) pp. 3-17.
42a. Voir M. RICHARD, *Florilèges spirituels grecs*, dans *DS*, t.5 col. 480 sub 4°.
43. M. Richard, op. cit., col. 482 sub 7°, t.5.
44. Il est décrit par A. PAPADOPOULOS - KÉRAMEUS, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη ἤτοι Κατάλογος τῶν... ἑλληνικῶν κωδίκων* (Saint - Petersbourg 1899 réimpression anastatique Bruxelles 1963) t. IV pp. 252-253.
45. Décrit par G. STUDEMUND ET L. COHN, *Codices ex Bibliotheca Meermanniana Phillippici graeci nunc Berolinenses* (Berlin 1890) p. 15 n° 46.
Voir aussi M. RICHARD, *Florilèges spirituels grecs* dans *DS*, t.5, col. 481-482 sub 5°. En partie édité par M. Lequien (*PG* 96, 441-544) sous le titre *Parallela Rupefucaldina*.
46. Sommairement décrit par A. PAPODOPOULOS - KÉRAMEUS, *op. cit.*, (Saint Petersbourg 1891) t.I pp. 65-68.
47. Décrit par R. DEVREESSE, *op. cit.*, p. 256 sub 276.

Thessalonique, *Vlatées*[48] *9*, (Xe siècle), florilège damascénien «*Thessalonicense*» ou Thes qui lacuneux, s' arrête au titlos δ du stoicheion I.

Vatican, *gr. 1553*[49], (Xe siècle) ou W recension abrégée du livre II «sur l'homme» des *Hiera*.

Chaque stoicheion ou chapitre des deux manuscrits T et K comprend quatre sections: la première se rapporte à la recension V, la seconde à la recension abrégée C, la troisième à la recension *Thes* et la quatrième à la recension abrégée du florilège «*Coislinianum*».

Ce dernier manuscrit, qui n'est pas damascénien, nous est parvenu en trois recensions:

Paris, *BN Coislin 294*[50], (XIe-XIIe siècle) ou F 1ère recension du florilège «*Coislinianum*»;

Paris, *BN gr. 924*[51] (Xe siècle) ou H deuxième recension;

Athènes, *BN 329*[52], (XIVe siècle) ou G troisième recension.

48. Très sommairement décrit par S. EUSTRATIADÈS, *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ μονῇ Βλατέων (Τσαοὺς Μοναστῆρι) ἀποκειμένων κωδίκων* (Thessalonique 1918) pp. 24-34. Voir aussi M. RICHARD, *op. cit.*, t.5, col. 483 sub. 8°.
49. Décrit par C. GIANNELLI, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae... Codices Vaticani graeci 1485-1683* (Vatican 1950) pp. 134-135.
50. Décrit par R. DEVREESSE, *Catalogue des manuscrits grecs II. Le fonds Coislin* (Paris 1945) pp. 275-276.
51. Sommairement décrit par. H. OMONT, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. 1ère partie. Ancien fonds grec. Théologie* (Paris 1886) p. 177.
52. Sommairement décrit par *J. Sakkelion, op. cit.*, p.55.

DOCTRINE SPIRITUELLE

Chapitre 2

Doctrine spirituelle

Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime commence par un chapitre dont plusieurs points sur la vie spirituelle sont particulièrement intéressants.

C'est tout d'abord et au seuil même du florilège l'appel du Seigneur, répété au chapitre 69,1, à nous engager sur le chemin étroit et resserré qui mène à la sainteté, tandis que la route large et spacieuse conduit à la perdition. La meilleure façon de répondre à cette invitation est de rétablir en nous la ressemblance avec Dieu, perdue par le péché, et de nous séparer du mal: tel est, en effet, le sens de plusieurs expressions synonymes qu'on lit dans quelques passages. C'est soit «cessation du mal» (ἡ τοῦ κακοῦ στάσις[1]), soit «éloignement du mal» (κακίας ἔξοδος[2]), soit libération du mal» (ἡ τῶν κακῶν ἀπαλλαγή[3]), soit «abstention du mal», (ἐν ἀποχῇ κακῶν[4]), soit enfin, vie conforme aux lois divines[5].

Une maxime des pythagoriciens met aussi en évidence l'importance de la séparation d'avec le mal:

«Il est impossible d'aimer à la fois le plaisir, le corps, l'argent et Dieu. Car l'ami du plaisir l'est aussi du corps, et l'ami du corps est sans réserve ami de l'argent et l'ami de l'argent est fatalement injuste; l'injuste, lui, est impie envers Dieu, inique envers les hommes[6]».

Or c'est dans la séparation d'avec le mal et l'observance des commandements de Dieu[7] que consiste la première étape de la vie spirituelle dont le terme est l' ἀπάθεια[8], perfection ou pureté parfaite[9].

Le florilège ne manque pas aussi de souligner l'importance de la liberté

1. c. 1, 19.
2. 1, 24.
3. 1, 25.
4. 1, 26.
5. 1, 29.
6. c. 1, 61.
7. 1, 29.
8. 1, 20.
9. 1, 17-18.

chrétienne. Il faut, en effet, choisir le bien par une décision personnelle dégagée de toute contrainte.

«Il convient, écrit saint Grégoire de Nysse, que la vertu soit libre de toute crainte et sans maître (ἀδέσποτον)... volontaire et libre de toute nécessité[10]».

Enfin après la présentation de ces idées préliminaires le florilège nous propose de réfléchir sur le monde des vertus et celui des vices, puis sur des questions plus générales.

Il traite, sans ordre bien déterminé, des quatre vertus cardinales: prudence, justice, tempérance et courage, des trois vertus théologales: foi, espérance et charité et de quelques vertus ascétiques ou morales: humilité, patience, bonté affable et serviable, crainte de Dieu; viennent ensuite les vices capitaux: la gourmandise, l'avarice, la tristesse, la colère, la vaine gloire, l'impureté, l'envie et la philautie et quelques thèmes variés: prière, péché, confession, silence, serment, culture, beauté, curiosité, jeunesse et vieillesse, guerre et paix.

C'est par l'étude de l'ensemble de ces sujets que nous parviendrons à saisir la richesse du message spirituel du florilège du Pseudo-Maxime.

Vertus cardinales:

la prudence (ἡ φρόνησις)

Le chapitre de la prudence -toujours en tête des vertus cardinales dès l'Antiquité- s'ouvre par l'appel du Seigneur à unir la prudence à la simplicité et celui de saint Paul à ressembler aux petits enfants par la malice et aux sages par la prudence[11].

Salomon ne cache pas son admiration pour la prudence qu'il assimile à la sagesse:

«Heureux l'homme qui a trouvé la sagesse et le mortel qui acquiert la prudence[12]».

C'est elle en effet qui nous permet de discerner ce qu'il faut faire et ce qu'il faut éviter.

«La vraie prudence, écrit saint Basile citant la formule des stoïciens, est la science des choses à faire et <de celles> à ne pas faire[13]».

Selon saint Jean Chrysostome «la source, la mère et la racine de la prudence est la vertu[14]».

Une qualité fondamentale de la prudence est la prévoyance car, comme

10. c. 1, 21.
11. 2, 1-2.
12. 2, 3.
13. c. 2, 6.
14. 2, 9.

nous n'aurons pas la possibilité de revenir sur nos paroles ou nos actes[15], il faut, en face des circonstances de la vie, faire preuve de réflexion. Il convient, conseille Plutarque «de s'accommoder sans récriminer du présent, de se souvenir avec reconnaissance du passé, de s'avancer vers l'avenir sans crainte ni inquiétude, joyeux et rayonnants d'espérance[15a]».

Tel est le cadre où se meut la prudence, cette noble vertu humaine et chrétienne.

La justice (ἡ δικαιοσύνη)

La justice consiste à rendre à chacun ce qui lui est dû. L' écrivain sacré qui dénonce avec véhémence l'injustice: -«Qui creuse une fosse pour le prochain, y tombe, qui roule une pierre, elle revient sur lui»- déclare encore qu' «il vaut mieux avoir peu avec la justice, que d'abondants revenus sans le bon droit» et réclame avec force «des balances justes, des mesures justes, des setiers justes[16]».

Un aphorisme inoubliable de Platon fait bien ressortir la gravité de l'injustice:

«Commettre l'injustice est pire que d'en être victime et qu'échapper au châtiment est pire que de le subir[17]».

La justice n'est pas seulement une vertu cardinale, elle est aussi une des Béatitudes:

«Heureux, rappelle le Florilège, ceux qui ont faim et soif de la justice, car ils seront rassasiés[18]».

La tempérance (ἡ σωφροσύνη)

La tempérance est «un trésor de vertus[19]» où prédominent la modération et la mesure, la maîtrise de soi et la mortification, la générosité et le respect des parents, du prochain et de soi-même[20].

«Est tempérant, explique Ménandre, non celui qui s'abstient de ce qui est défendu, mais celui qui use avec modération de ce qui est permis[21]». Selon l'orateur Isée:

«Le meilleur culte qu'on puisse rendre à la divinité est de mener chaque jour une vie réglée et tempérante[22]».

15. c. 2, 17-28.
15a. PLUTARQUE, *De tranq. animi*, 477 F.
16. 5, 3-5.
17. 5, 15.
18. 5, 1.
19. c. 3, 16.
20. 3, 40.
21. 3, 40.
22. 3, 21.

La force (ἡ ἀνδρεία)

Le projet de sainteté, proposé dès le début du florilège, se précise, car il ne suffit pas d'entrer dans la vie spirituelle par «la porte étroite et resserrée» il faut de plus renoncer à soi-même, se charger de sa croix et suivre le Christ[23].

Aussi saint Paul, qui affectionne les vertus militaires, incite-t-il le chrétien à revêtir «l'armure de Dieu pour pouvoir résister aux manoeuvres du Diable. Ce n'est pas en effet contre des adversaires de chair et de sang que nous avons à lutter, mais contre les Principautés, contre les Puissances, contre les Régisseurs de ce monde de ténèbres, contre les Esprits du Mal[24]».

Combattre les ennemis spirituels c'est être persuadé que «ni la sagesse, ni la force, ni le conseil» ne peuvent nous assurer la victoire, mais bien «le secours qui vient du Seigneur[25]».

Sans courir au devant du danger il faut faire preuve de vaillance dans les combats spirituels et, tel un capitaine expérimenté, ne pas laisser notre âme être submergée par les dangers et les épreuves de la vie[26]. Quant à la force sans la prudence, elle est plus nuisible qu'utile[27]. La remarque de Démocrite est pleine de noblesse: «Le courageux n'est pas seulement celui qui triomphe de ses ennemis, mais bien celui qui triomphe de ses plaisirs[28].

La foi (ἡ πίστις)

Le Florilège propose à la réflexion du lecteur un beau texte de l'Évangile: rien n'est impossible à la foi.

«Je vous le dis en vérité, si vous avez de la foi gros comme un grain de sénevé, vous direz à cette montagne: Déplace-toi d'ici à là, et elle se déplacera, et rien ne vous sera impossible[29]».

Dans sa lettre aux Éphésiens saint Paul enseigne que la foi est un don de Dieu: «Car c'est bien par la grâce que vous êtes sauvés moyennant la foi. Le salut ne vient pas de nous, il est un don de Dieu; il ne vient pas des oeuvres, car nul ne doit pouvoir se glorifier[30].

Depuis bien longtemps déjà Sirach le Sage conseillait de se confier au Seigneur qui vient toujours à notre aide:

«Confie-toi dans le Seigneur et tiens-toi à ta besogne. Car c'est chose

23. c. 4, 1.
24. 4, 2.
25. 4, 3.
26. 4, 5-8.
27. c. 4, 17.
28. 4, 25-26.
29. 51, 1.
30. 51, 2.

facile au Seigneur d'enrichir en un instant un pauvre. Le don du Seigneur reste fidèle aux hommes pieux. Mets en Dieu ta confiance et il te viendra en aide[31]».

La foi est produite en nous par «l'opération du Saint-Esprit et non par les démonstrations de la logique, écrit saint Basile:

«Que la foi guide nos paroles sur Dieu, la foi et non les preuves; que la foi entraîne l'acquiescement bien plus que les méthodes du raisonnement humain[32]».

L' espérance (ἡ ἐλπίς)

L' espérance est confiance en la bonté et en la sollicitude de Dieu qui s'occupe de la subsistance matérielle même des oiseaux du ciel: «Ils ne sèment ni ne moissonnent, ils n'amassent point en des greniers; et votre Père céleste les nourrit[33]».

«Considérez, dit de son côté le Siracide, les générations passées et voyez: Qui a espéré dans le Seigneur et a été déçu? Qui a persévéré dans la crainte du Seigneur et a été abandonné[34]»? Tandis que «l'espoir de l'impie se dissipe comme la fumée au vent et s'efface comme le souvenir de l'hôte d'un jour[35]» et que celui de l'ingrat fond comme le givre hivernal et s'écoule comme une onde inutile[36]».

Le fondement de notre espérance est la foi, «car nous avons été sauvés en espérance», écrit saint Paul.

«Voir ce qu'on espère, ce n'est plus, l'espérer: ce que l'on voit, comment l'espérer encore? Mais espérer ce que nous ne voyons pas, c'est l'attendre avec constance[37]».

Les Pères conseillent d'envisager avec confiance l'avenir, de supporter courageusement les épreuves et de ne pas mettre notre confiance dans les princes:

«L'affliction est la fleur des biens à venir. A cause du fruit, cueillons la fleur[38]».

«Découragé ne perd pas l'espoir d'obtenir le succès et dans la prospérité ne perd pas de vue les difficultés[39]».

Pour les auteurs de l'Antiquité l'espérance qui est «confiance dans l'avenir[39a]», nous emplit de joie ou de tristesse, selon qu'elle est comblée ou déçue[40].

31. c. 51, 4-5.
32. 51, 6.
33. 38, 1.
34. 38, 5.
35. 38, 4.
36. 38, 3.
37. c. 38, 2.
38. 38, 16.
39. 38, 9-13.
39a. Thucydide VII, 77.
40. 38, 26.

De l'amour fraternel (περὶ φιλαδελφίας)

Le commandement nouveau ou précepte de l'amour fraternel est un critère auquel on reconnaît les disciples du Christ:

«C'est à ceci que tous reconnaîtront que vous êtes mes disciples: si vous avez de l'amour les uns pour les autres[41]».

Saint Paul n'hésite pas à placer l'amour fraternel au-dessus de tout[42]:

«Quand je parlerais les langues des hommes et des anges, si je n'ai pas la charité, je ne suis plus qu'airain qui sonne ou cymbale qui retentit».

«Quand je distribuerais tous mes biens en aumônes, quand je livrerais mon corps aux flammes, si je n'ai pas la charité, je ne suis rien».

Saint Jean Chrysostome rappelle qu'on ne peut séparer l'amour de Dieu de l'amour du prochain, comme on ne peut séparer l'âme du corps, sous peine de mort[43].

Saint Irénée, évêque de Lyon au IIe siècle, souligne de son côté la gravité des péchés d'omission:

«Là où l'on peut faire du bien au prochain et qu'on ne le fait pas, on sera tenu pour étranger à l'amour de Dieu[44]».

Les nombreuses pensées qui suivent se rapportent à l'amitié en très haute estime dans l'Antiquité:

«Un ami, disait Xénophon, est le plus grand bien[45]».

«Ne fais de personne ton ami avant d'avoir examiné comment il se comporte à l'égard des amis qu'il a déjà[46]». «Donne lentement ton amitié, mais une fois que tu l'as donnée, fais ce que tu peux pour ne pas la reprendre[47]». «Juge tes amis sur les malheurs qui t'atteignent et sur votre intimité dans les heures du péril: nous éprouvons l'or dans le feu, nous discernons nos amis dans l'adversité[48]».

«Sois aimable envers tous, mais recherche le commerce des meilleurs[49]».

L'humilité (ἡ ταπεινοφροσύνη)

Dans la parabole du pharisien et du publicain on trouve la condamnation de l'orgueil et l'exaltation de l'humilité:

«Quiconque s'élève sera abaissé et celui qui s'abaisse sera élevé[50]».

Saint Paul recommande aux Romains de rechercher non ce qui est élevé, mais ce qui est humble et modeste[51].

41. c. 6, 1.
42. 6, 2.
43. 6, 23.
44. 7, 24.
45. Mémorables 2, 4, 2.
46. 6, 40.
47. c. 6, 41.
48. 6, 42.
49. 6, 44.
50. 49, 1.
51. 49, 2.

Même recommandation dans l'Ecclésiastique:

«Humilie-toi d'autant plus que tu es plus grand et tu trouveras grâce devant le Seigneur[52]».

L'homme humble ne sera pas ému par des paroles de déshonneur ou des injures:

«Il est impossible, dit saint Basile, à celui qui n'a pas accepté d'être inférieur et le dernier de tous de pouvoir, un jour ou l'autre, maîtriser sa colère quand on l'insulte ou triompher avec patience des tentations quand on l'afflige[53]».

«De plus, ajoute notre saint, un bel exercice d'humilité, qui guérit la propension à la gloire, consiste à s'occuper de choses basses et abjectes[54]».

Selon saint Grégoire de Nazianze «il vaut mieux céder par esprit de modération, que se surestimer par témérité[55]».

«Rien ne plaît autant au Seigneur, ajoute saint Jean Chrysostome, que d'être compté parmi les derniers[56]».

Enfin, saint Nil après Clément d'Alexandrie, admire ceux qui, parvenus à une haute vertu ont d'humbles sentiments d'eux-mêmes[57].

Amour du travail (ἡ φιλοπονία)

Le florilège cite d'abord la parole de Jésus: «Mon Père travaille toujours et moi aussi je travaille[58]», puis celle de l'Apôtre des gentils qui s'épuisait à travailler de ses propres mains[59]. Dans les adieux émouvants qu'il adressa aux anciens d'Éphèse, il leur présenta ses mains de travailleur en leur rappelant que l'objet du travail est de pourvoir non seulement aux propres besoins du travailleur, mais aussi à ceux des frères les plus démunis:

«Vous savez vous-mêmes qu'à mes besoins et à ceux de mes compagnons ont pourvu les mains que voici. Je vous ai montré de toutes manières que c'est en peinant de la sorte qu'il faut venir en aide aux faibles[60]».

Deux sentences de l'Ancien Testament rappellent la récompense accordée au travail: «Le fruit des bons labeurs est plein de gloire[61]».

«Faites votre oeuvre avant le temps fixé, et au jour fixé il vous donnera votre récompense[62]».

Les Pères et Philon d'Alexandrie insistent sur l'utilité des difficultés qui fortifient l'âme: «Tout ce qu'on obtient sans peine mérite le mépris[63]».

52. c. 49, 4.
53. 49, 5.
54. 49, 6.
55. 49, 7.
56. 49, 8.
57. 49, 9-10.
58. c. 32, 1.
59. cf 1 Co 4, 12.
60. 32, 2.
61. 32, 3.
62. 32, 4.
63. 32, 5.

«L'épreuve rend la vertu plus ferme; comme le fer rouge plongé dans l'eau durcit, de même les dangers fortifient l'âme[64]».

«C'est grâce aux épreuves et aux labeurs qu'on obtient partout ce qui est avantageux[65]».

«C'est étrange de rechercher les honneurs et de fuir les labeurs d'où viennent les honneurs[66]».

Concluons par un extrait du Pseudo-Isocrate: «Entraîne-toi à la fatigue par des exercices dont tu restes juge, afin d'être capable de supporter aussi les épreuves qui te seront imposées[67]».

De la patience et de la longanimité (περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας)

Peu de temps avant sa passion le Christ informe ses disciples des persécutions futures:

«On portera la main sur vous, on vous persécutera, on vous livrera aux synagogues..., on fera mourir plusieurs d'entre vous et vous serez haï de tous à cause de mon nom[68]».

De tout ce sombre tableau le florilège ne cite que la recommandation finale: sans faiblir attendre patiemment les biens à venir:

«C'est par votre patience que vous sauverez vos âmes[69]».

La patience nous aide à supporter l'épreuve pour rester fidèle au Christ. Il en est de même des recommandations de saint Jacques[70]:

«Frères, prenez pour modèle de souffrance et de patience les prophètes qui ont parlé au nom du Seigneur. Voyez; nous proclamons bienheureux ceux qui ont de la constance. Vous avez entendu parler de la fidélité de Job et vous avez vu les desseins du Seigneur».

La longanimité endure non seulement la violence et les injures sans les rendre, mais pardonne de plus les torts qu'on a pu lui faire:

«L'homme longanime apaise les disputes; l'homme emporté excite la colère», selon les Proverbes de Salomon[71].

«Tout ce qui t'advient, accepte-le et dans les vicissitudes de ton abaissement, montre-toi longanime. Car c'est dans le feu qu'on éprouve l'or et les hommes agréables à Dieu, dans la fournaise de l'humiliation», dit le Siracide[72] qui ajoute:

«Aux jours d'épreuve demeure fidèle au prochain[73]».

Le florilège termine ces textes sur les diverses formes de la patience[74] en citant le mot du «stoïcien» que rappelle saint Basile dans sa lettre à

64. c. 32, 6.
65. 32, 7.
66. 32, 9.
67. 32, 11.
68. Lc 21, 12-18.
69. 32, 1.
70. c. 32, 2.
71. 42, 3.
72. 42, 4.
73. 42, 5.
74. 42, 1-17.

Eustathe, «grand médecin»: «Quand les événements n'arrivent pas comme nous les voulons, il faut que nous les voulions comme ils arrivent[75]».

De la bonté (περὶ χρηστότητος)

Deux extraits du Nouveau Testament précisent la nature de la bonté envers le prochain: être bon pour tous indistinctement, comme Dieu est bon.

«Faites du bien et prêtez sans rien attendre en retour. Votre récompense alors sera grande et vous serez les fils du Très-Haut, car il est bon pour les ingrats et les méchants[76]».

«Montrez-vous bons et compatissants les uns pour les autres, vous pardonnant mutuellement, comme Dieu vous a pardonné dans le Christ[77]».

Les Pères développent cette même idée de bonté:

«Etre doué de raison: c'est être créé à l'image de Dieu; devenir bon: c'est devenir semblable à Dieu».

«Se montrer plein de bonté et d'indulgence envers ceux qui sont tombés, c'est pour un supérieur faire preuve de grandeur d'âme et de mansuétude[78]».

«Rendre meilleurs par la bonté tous ceux que nous supportons patiemment». «Soyez avec vos amis et vos proches tel que vous voulez qu'ils se montrent envers vous[79]».

«Dieu est bon envers les hommes non seulement quand il leur fait du bien, mais aussi par les corrections et les châtiments qui sont des signes de sa bonté[80]».

De la bienfaisance (περὶ εὐεργεσίας)

L'évangile recommande la générosité et la bienfaisance non envers les amis, les parents et les voisins fortunés, mais envers les nécessiteux qui ne pourront pas rendre la faveur accordée[81]. Car alors on devient digne de Dieu, ou, comme écrit saint Jean dans sa troisième épître: «On est de Dieu[82]».

Saint Grégoire de Nazianze donne des conseils circonstanciés dans une langue pleine de poésie:

«Tant que tu navigues, poussé par un vent favorable, offre ta main au naufragé; tant que tu es vigoureux et riche, viens en aide à celui qui est dans une mauvaise situation[83]».

75. c. 42, 18.
76. 57, 1.
77. 57, 2.
78. 57, 5.
79. 57, 6.
80. c. 57, 8.
81. 8, 1.
82. 8, 2.
83. 8, 8.

Le Florilège constate dans sa conclusion que la reconnaissance est souvent, dans le coeur de l'homme, un trésor rare[84].

De la crainte de Dieu (περὶ φόβου Θεοῦ)

Le Florilège attache une grande importance à la crainte de Dieu unie à la pratique des commandements: en effet celui qui craint Dieu et aime la justice lui est agréable[85].

La crainte du Seigneur qui est source de vie[86], élève le coeur plus que la richesse et la force[87].

Celui qui possède la crainte de Dieu n'utilisera ni ses yeux pour regarder ce qui ne convient pas, ni ses mains pour faire ce qui est défendu, ni sa volonté pour transgresser, en quoi que ce soit, son devoir[88].

La crainte, qui éloigne les passions, nous obtiendra la couronne dans le royaume des cieux[89]. Elle nous permet également de mieux reconnaître nos fautes:

«Comme un rayon de soleil, qui entre à travers une fente, éclaire tout l'intérieur, de sorte qu'on voit voler même la plus fine poussière, de même la crainte de Dieu et le discernement pénètrent dans le coeur de l'homme et lui font connaître toutes ses fautes[90]».

Selon l'évêque Sévérien de Gabala la crainte de Dieu est le commencement du salut; il n'y a pas, déclare-t-il, de loi de Dieu sans la crainte ni de crainte sans la loi. Pour celle-ci la crainte est comme une servante fidèle de tout ce qui a été prescrit, et pour la crainte, la loi est comme un juge de tout ce qui a été ordonné[91].

De la calomnie (περὶ διαβολῆς)

La calomnie ne doit en rien troubler ou attrister le chrétien, en paix avec Dieu, ses frères et lui-même, comme le rappelle la quatrième Béatitude:

«Bienheureux êtes-vous si l'on vous insulte, si l'on vous persécute et si l'on dit faussement contre vous du mal à cause de moi[92]».

Saint Paul nous indique quel doit être notre comportement dans ces circonstances:

«Insultés, nous bénissons; persécutés, nous endurons; calomniés, nous encourageons[93]».

84. c. 8, 41.
85. 24, 1.2.4.
86. 24, 3.
87. 24, 5.
88. 24, 6.
89. c. 24, 10-11.
90. 24, 13.
91. 24, 14.
92. 10, 1.
93. 10, 2.

La blâme étant facile il vaut mieux avoir le courage d'exprimer sa propre opinion[94]; mais de toute façon il est préférable d'entendre dire du mal de soi, plutôt que d'en dire des autres[95].

Le florilège ne manque pas de nous mettre en garde contre les calomnies, même mensongères: «car la foule ignore la vérité et ne regarde que les apparences[96]».

De la gourmandise (περὶ... λαιμαργίας)

Le chapitre sur la gourmandise débute avec le rappel des deux malédictions du Discours sur la montagne contre ceux dont la préoccupation majeure est la nourriture et la boisson et qui, selon le mot bien connu de saint Paul aux Philippiens[97], «ont pour dieu leur ventre»:

«Malheur à vous qui êtes repus maintenant, car vous aurez faim».

«Malheur à vous qui riez maintenant, car vous connaîtrez le deuil et les larmes».

Les textes qui suivent mettent en garde contre tout excès et conseillent la modération. Le mot bien connu de Socrate clôt le chapitre:

«Manger pour vivre et non vivre pour manger[98]».

De la richesse, de la pauvreté et de l'avarice (περὶ πλούτου, πενίας καὶ φιλαργυρίας)

Dès la commencement de ce long chapitre le Pseudo-Maxime insiste sur les dangers de la richesse et rappelle la conclusion du récit relatif à la rencontre de Jésus avec le jeune homme riche:

«Il est plus facile à un chameau de passer par le trou d'aiguille qu'à un riche d'entrer dans le Royaume des Cieux[99]».

Saint Jean Chrysostome ne cache pas son admiration pour la pauvreté. Il s'écrie avec une foi profonde:

«Oh! Quelle est grande la dignité de la pauvreté! Comme un masque elle dissimule le visage de Dieu. Car dans la pauvreté c'est Dieu qui se cache. Le pauvre tend la main, mais c'est Dieu qui reçoit l'obole[100]».

«La meilleure richesse, dit de son côté Clément d'Alexandrie, c'est la pauvreté des désirs[101]».

Théognis, poète élégiaque du VIe siècle avant J.-C., bien connu pour son franc-parler, avoue avec simplicité:

94. c. 10, 8.
95. 10, 9.
96. 10, 17.
97. v. 3, 19.
98. c. 27, 28.
99. 12, 1.
100. 12, 13.
101. 12, 42.

«Je ne souhaite ni ne désire m'enrichir, il me suffit de vivre de peu, exempt de tout mal[102]».

Le Florilège conclut, selon son habitude, par un mot du Pseudo-Isocrate:

«Sois satisfait de ta fortune, apprécie-la, mais sans excès et avec mesure. Réjouis-toi de ta situation tout en cherchant à l'améliorer[103]».

De la culture (περὶ παιδείας)

Le chapitre qui traite de la culture rappelle tout d'abord l'étonnement de la foule devant l'enseignement de Jésus[104].

Le passage paulinien qui suit exalte la sagesse chrétienne:

«Si quelqu'un parmi vous croit être un sage à la façon de ce siècle, qu'il devienne fou, afin de devenir sage; car la sagesse de ce monde est folie devant Dieu[105]».

Puis c'est la voix insistante de Ben Sirach le sage:

«Mon fils dès ta jeunesse choisis l'instruction. Comme le laboureur et le semeur approche-toi d'elle et attends ses bons fruits[106]».

Saint Basile se place sur le même plan que saint Paul: peu de science afin d'être proche de Dieu par l'amour, plutôt que rempli de savoir, vivre loin de Dieu[107].

La lecture des textes sacrés est une nécessité. Une âme, en effet, qui n'est pas éclairée par «les divines Écritures» ne peut ni s'établir dans la joie et la paix ni produire des fruits spirituels[108]».

De nombreux textes des auteurs de l'Antiquité traitent de l'éducation et de la culture:

«Les biens les plus beaux et les plus parfaits que nous possédions en cette vie[109]», «Un trésor pour toujours» Κτῆμα ἐς ἀεί, selon Thucydide (1,22).

Le florilège citant Platon et Isocrate se plaît à rappeler que la culture et la vertu doivent être indissociables:

«Ceux qui aspirent à la sagesse et à la culture, tout en étant avides de connaître, doivent avoir un comportement digne et des relations courtoises avec l'entourage, être maîtres des plaisirs et ne pas se décourager par le malheur ni s'enfler d'orgueil dans la prospérité.

«Des hommes qui possèdent une richesse spirituelle accordée non seulement avec l'une, mais avec l'ensemble de ces qualités, je les déclare des hommes sages, des hommes complets, doués de toutes les vertus[110]».

Platon avait déjà exprimé avec conviction ce point de vue:

102. c. 12, 69.
103. 12, 87.
104. 17, 1.
105. 17, 2.
106. 17, 5.
107. c. 17, 6-7.
108. 17, 9-10.
109. CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, I 16, 1; *SC* 70 p. 139.
110. 17, 24.

«Toute science séparée de la justice et des autres vertus apparaît comme une rouerie, non comme un talent[111]».

La prière (ἡ προσευχή)

La prière est «un mouvement du coeur vers Dieu[112], «une voix harmonieuse qui s'élevant de lèvres pures et d'un coeur sans feinte parvient jusqu'à la face de Dieu[112a]; c'est aussi un entretien, une conversation familière avec Dieu, «de jour et de nuit», jusqu'au dernier souffle[113].

Plusieurs extraits rappellent la nécessité de la prière d'action de grâces pour les bienfaits reçus[114]; d'autres passages traitent avec insistance de la persévérance dans la prière:

«Quand dans notre prière nous adressons une demande au Seigneur ne perdons pas vite courage, mais triomphons de nos échecs continuels, par une supplication continuelle[115]».

L'objet de la prière est tout ce qui contribue au salut de l'âme[116].

La prière est encore «souvenir de Dieu» μνήμη Θεοῦ. Cette «formule très humble» est «un genre de contemplation bien authentique[117]», affirme un grand connaisseur de la spiritualité orientale, Ir. Hausherr mort en 1978.

Le souvenir de Dieu, selon saint Grégoire de Nazianze, établit l'âme dans un état de prière incessante, conforme au rythme de la respiration. Car alors on prie, comme on respire. Tel est le sens d'une maxime du saint, justement célèbre:

«Il faut se souvenir de Dieu plus qu'il ne faut respirer[118]».

Un extrait de saint Basile, dont la caractéristique est un renoncement total à tout ce qui peut nous éloigner du souvenir de Dieu, éclaire la pensée de Grégoire:

«Il ne faut pas que le chrétien ait l'esprit distrait ni entraîné par quoi que ce soit loin du souvenir de Dieu, de ses volontés et de ses jugements[119]».

On retrouve le même renoncement radical à tout ce qui pourrait inter-

111. c. 17, 21.
112. 14, 5.
112a. 14, 8.14.17.
113. 14, 11-12.
114. 14, 7.
115. 14, 9.
116. 14, 19.
117. Voir l' article de J. LEMAITRE (alias IR. HAUSHERR), Contemplation chez les Grecs et autres orientaux chrétiens. 2 Exposé historique, dans *DS* t. II 2ème partie col. 1858, 2.
118. 52, 6:1.
119. Lettre XXII, 1 «Sur la perfection de la vie monastique». Voir Y. COURTONNE, *Saint Basile Lettres*, t. 1 (Paris 1957) p. 53 (C.U.F.).

rompre le souvenir de Dieu, considéré comme «conversation avec Dieu», dans la spiritualité monastique française du XVIIIe siècle et en particulier dans un passage remarquable de saint Jean-Baptiste de la Salle mort en 1719, fondateur des Frères des Écoles Chrétiennes qui recommande à ses frères en religion:

«...Un renoncement entier à toutes les pensées qui pourraient vous dissiper, vous distraire et interrompre votre conversation avec Dieu[120]».

Le florilège ne manque pas de rappeler la scène évangélique de Marthe et de Marie: Marthe, inquiète et affairée, se plaint d'être seule à s'occuper du service, Marie, assise aux pieds du Christ, sera louée pour avoir choisi la meilleure part: écouter les paroles divines[121].

Pour clore ce chapitre sur la prière le Florilège recourt à une autre pensée de saint Grégoire de Nazianze:

«La tranquillité loin des affaires a plus de prix que la célébrité dans la conduite des affaires[122]».

Le péché (ἡ ἁμαρτία)

Le péché est un esclavage. Car comme le déclare Jésus dans l'Évangile de saint Jean: «Tout homme qui commet le péché est esclave du péché[123]».

L'Apôtre des nations conseille fortement de ne pas nous mettre au service du péché:

«Que le péché ne règne donc plus dans votre corps mortel de manière à vous plier à ses convoitises[124]».

L'Ecclésiaste de son côté compare «le péché qui guette l'injustice au lion qui guette sa proie», ou au serpent dont la morsure «ôte la vie aux hommes[125]».

Le péché est aussi un mal redoutable qui éloigne de nous l'ange gardien et provoque, là où il abonde, des maux très graves et même la destruction de villes entières[126]».

Le florilège propose deux remèdes au péché. Il faut tout d'abord ne pas être insensible ou indifférent au mal, mais reconnaître sa faute: telle est en effet la façon d'agir d'un homme qui n'est pas insignifiant et tel est également le commencement de la voie qui mène au salut[127], ensuite il faut recourir sans crainte à la confession[128].

120. Saint JEAN - BAPTISTE DE LA SALLE, *Méditations* (Paris 1982 Région France) p. 69, II (Méditation 16, 2ème point, pour le jour des Cendres).
121. c. 21, 1.
122. 21, 7.
123. 26, 1.
124. 26, 2.
125. 26, 3-4.
126. 26, 6-8.
127. 25, 13 et note.
128. 26, 13.

La tristesse (περὶ λύπης)

La tristesse, l'affliction et l'inquiétude font partie du lot de la vie humaine. C'est pourquoi l'Évangile déclare «bienheureux les affligés, car ils seront consolés[129]».

Salomon reconnaît que l'affliction «nuit au coeur» et l'Ecclésiaste affirme même que la mort peut résulter d'une profonde tristesse[130].

Saint Basile constate que la tristesse s'installe facilement en tous ceux qui vivent dans la mollesse[131]. N'empêche que dans certaines circonstances, selon saint Grégoire de Nazianze, le chagrin vaut mieux que le plaisir et l'affliction est préférable aux réjouissances, comme les larmes honnêtes et louables ont plus de prix qu'un rire immodéré[132]. Saint Jean Chrysostome rappelle que rien ne justifie la tristesse sauf le péché[133].

Enfin pour ne pas se laisser envahir par l'inquiétude et le chagrin la sagesse antique recommande d'être satisfait du nécessaire.

«C'est un homme sage celui qui sans s'attrister de ce qu'il n'a pas, se contente de ce qu'il a[134]».

Épilogue

Rappelons, pour mieux éclairer le contenu du florilège deux textes, très denses et très proches de ceux qui ont été analysés ici même; le premier est du prophète Michée[135]:

«Ô homme, Yahvé t'a fait savoir ce qui est bien et ce qu'il réclame de toi: rien d'autre qui de pratiquer la justice, d'aimer la miséricorde et d'être disposé à marcher humblement avec le Seigneur ton Dieu»;
le second est un extrait de la lettre de saint Paul aux Philippiens[136]:

«Frères, tout ce qui est vrai et noble, tout ce qui est juste et pur, tout ce qui est digne d'être aimé et honoré, tout ce qui s'appelle vertu et mérite des éloges, tout cela doit vous préoccuper... Alors le Dieu de paix sera avec vous».

Le Pseudo-Maxime se faisant l'écho du prophète et de l'apôtre Paul et également des apôtres Pierre, Jean et Jacques, ne cesse de répéter:

«Frères, progressez dans les vertus de foi, d'espérance et de charité, mais aussi en humilité et patience, en douceur et bonté; pratiquez la justice et la tempérance, la prudence et le courage; luttez avec force contre la gourmandise et l'avarice, la colère et la tristesse; combattez l'égoïsme odieux et l'envie, la vaine gloire et l'impureté, la curiosité et le péché».

129. c. 28, 1.
130. 28, 4.
131. 28, 5-6.
132. 28, 8.
133. c. 28, 10.
134. 28, 23.
135. *Michée* 6, 8.
136. *Philippiens* 4, 8-10.

Il aime aussi nous adresser soit un appel au silence qui a quelque chose de «mystérieux, de profond, de religieux», selon Plutarque[137], – «don de Dieu» ajoute saint Grégoire de Nazianze[138],– soit encore nous entretenir de la culture, inséparable de la vertu; il n'hésite pas à s'étendre même sur la beauté, non sur celle du corps de peu de durée faite, selon Clément d'Alexandrie[139], «de symétrie des membres, de proportion et de teint», mais sur la beauté de l'âme parée de vertus.

Il insiste sur la conversation familière et fréquente avec Dieu, «de jour et de nuit» et sur la jeunesse qui ne peut rien réaliser de valable sans l'aide de la prudente vieillesse.

Parmi les thèmes proposés encore à nos réflexions signalons au moins ceux qui traitent de la vérité et de l'aumône, de la paix et de la guerre, du gouvernement de soi-même et de l'autorité, du sommeil et de la mort.

De l'examen de tous ces thèmes deux conclusions apparaissent:

1. On voit tout d'abord que la première étape de la vie spirituelle présentée dans le Florilège du Pseudo-Maxime comporte non seulement une partie ascétique déterminée par la lutte contre les passions, l'acquisition des vertus et l'observance des commandements, mais aussi une partie contemplative[140] définie par le souvenir habituel de Dieu.

2. On peut dire ensuite que la spiritualité du Pseudo-Maxime qui se plaît à s'appuyer sur les paroles fortes et vivifiantes de l'Écriture, les grands principes de l'enseignement éthique des Pères et même sur de nombreuses maximes héritées de l'hellénisme, d'une résonnance morale souvent intense, est une spiritualité traditionnelle délibérément orientée vers un ascétisme exigeant et une contemplation fructueuse grâce à sa continuitée.

Tel est, nous semble-t-il, le message du Pseudo-Maxime que nous avons essayé de dégager par une approche de longue durée: un message de prière assidue au coeur même des occupations quotidiennes et un message de combat spirituel pour rétablir, dans son état primitif, l'âme créée à l'image et à la ressemblance de Dieu.

137. Voir la note en 20, 14.
138. *Oratio XXXII*, Sur la modération dans les discussions (*PG* 36, 189 B: οὐκ ἴστε πηλίκον ἐκ Θεοῦ δῶρον ἡ σιωπή).
139. *Le Pédagogue* (Paris 1970) t. III 64, 2. Traduction CL. MONDÉSERT ET CH. MATRAY, *SC* 158 p. 131 (Συμμετρία μελῶν καὶ μερῶν μετ' εὐχροίας).
140. Même remarque par J. DANIÉLOU, *Platonisme et théologie mystique* (Paris 1944 Aubier) p. 20: «La première voie est purification, mais elle est aussi illumination» et p. 24: «Les trois voies présentent chacune un aspect "pratique" (=ascétique) et un aspect contemplatif».

Comparaison entre le Pseudo-Maxime, le florilège de Patmos, les florilèges damascéniens et la Vie de saint Cyrille le Philéote de Nicolas Kataskèpénos.

Le Pseudo-Maxime bien moins étendu que les florilèges damascéniens est aussi beaucoup moins abondant en citations de l'Ancien et du Nouveau Testament. Il préfère se limiter à une dizaine de citations par chapitre, tandis qu'on trouve de nombreuses pages de citations dans les florilèges damascéniens et une bonne trentaine dans le florilège de Patmos.

Alors que les florilèges damascéniens se cantonnent sur les Pères anténicéens, le Pseudo-Maxime s'étend bien au-delà de cette limite, tout en ignorant cependant certains auteurs spirituels, comme Thalassius, Marc l'Ermite, Maxime le Confesseur, Syméon le Nouveau Théologien et même le grand patriarche Photius qui sera ensuite cité timidement d'abord dans la version *Aucta* du Pseudo-Maxime, puis fréquemment dans le florilège de Patmos et la Vie de saint Cyrille le Philéote.

De plus dans les florilèges damascéniens et le florilège de Patmos les prières individuelles faites de versets de Psaumes sont fréquentes; le Pseudo-Maxime au contraire n'émaille pas son texte de prières; on n'y trouve en effet ni prière de circonstance, ni verset de Psaume, ni formule de l'Évangile, ni la moindre allusion à la *«Prière de Jésus»*, chère à la piété byzantine. Car bien que le Pseudo-Maxime ait un chapitre sur la prière d'une grande élévation spirituelle, il laisse cependant chacun suivre l'inspiration de la grâce et régler, selon son état et son attrait, sa vie de prière et d'union à Dieu.

A part la confession rien non plus sur l'eucharistie, tandis que d'autres florilèges aiment s'y étendre, comme les florilèges de Jean l'Oxite[141] et N. Kataskèpénos dans la vie de saint Cyrille le Philéote[142].

La grande innovation du Pseudo-Maxime qui sera suivie par les florilèges sacro-profanes ultérieurs et N. Kataskèpénos c'est l'abondance des citations profanes bien choisies. Complètement ignorées des florilèges damascéniens, elles s'harmonisent heureusement avec le contexte biblique, patristique et moral du florilège.

141. Voir *DS* t. 5 col. 504-505 et JOSEPH A. MUNITIZ, A clavis to the «Eucharistic Florilegia» dans 'Αντίδωρον *Hommage à Maurits Geerard pour célébrer l' achèvement de la Clavis Patrum Graecorum I* (Cultura Wetteren - Belgique 1984) pp. 177-200.

142. N. Kataskèpénos, chap. 53, 7 p. 254 rapporte quelques extraits relatifs à l' eucharistie cités par J. A. MUNITIZ, *op. cit.*, p. 190: Δανιὴλ τις φαρμακός..., p. 192: Ἑορτὴ μοναχῷ τήρησις ἐντολῶν Χριστοῦ... et p. 194: Κοινωνία κέκληται... et Μακάριος ὁ προσερχόμενος τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις...

ÉTUDE CRITIQUE

Chapitre 3

Tradition manuscrite du Pseudo-Maxime original

En collationnant les vingt-sept manuscrits qui contiennent, en entier ou en partie, le texte de la recension originale du Pseudo-Maxime, nous avons remarqué, qu'en dehors des variantes diverses, plus ou moins importantes, c'est la présence ou l'absence d'un long extrait d'Isocrate[1] sur la formation humaine qui différencie les manuscrits entre eux et permet de distinguer deux grandes branches.

Celles-ci, proches l'une de l'autre, sont issues d'un archétype commun, dû à l' auteur même du florilège. On peut les subdiviser en plusieurs familles.

Manuscrits de la première branche

Première famille				
Parisinus Coislinianus 371	X^e	siècle	ou	κ
Laurentianus pluteus VII.15	XIe	siècle	ou	Φ
Vaticanus graecus 664	XVe	siècle	ou	ξ
Deuxième famille				
Parisinus graecus 1102	XIe	siècle	ou	σ
Parisinus graecus 1146	XVIe	siècle	ou	ζ
Atheniensis graecus 383	XVe	siècle	ou	α
Troisième famille				
Berolinensis graecus 206 (Phill.1609)	XIe	siècle	ou	B
Vindobonensis theologicus gr. 197	XIe	siècle	ou	ε
Parisinus Suppl. graecus 1298	XIe	siècle	ou	χ
Laurentianus pluteus XI.14	XIe	siècle	ou	φ
Vaticanus graecus 385	XIVe	siècle	ou	ν

1. Voir le texte du Pseudo-Maxime *infra* chap. 17, 24.

Quatrième famille

Parisinus graecus 1101	XIe	siècle ou	ϱ
Athous Philotheou 248	XVe	siècle ou	θ

Cinquième famille

Athous Vatopedi 36	XIIe	siècle ou	δ
Marcianus graecus 507	XIIe-XIIIe	siècle ou	μ
Parisinus graecus 1555A	XIVe	siècle ou	ψ
Sinaiticus graecus 486	XIVe	siècle ou	Sin
Athous Lavra ω 121	XVIe	siècle ou	λ

Manuscrits de la deuxième branche

Première famille

Vaticanus graecus 741	XIe	siècle ou	τ
Vaticanus Barberinianus graecus 6	XIIIe	siècle ou	γ

Deuxième famille

Parisinus Coislinianus 372	XIe	siècle ou	$\varkappa^2$
Parisinus graecus 1167	XIIIe	siècle ou	π
Mosquensis Bibl. Synod. 376 (Vladimir207)	XIIIe	siècle ou	Mosq
Athous Iviron 869	XIIIe	siècle ou	ι
Vaticanus Barberinianus gr. 216	XIVe	siècle ou	η
Athous Iviron 377	XIVe	siècle ou	I
Bodleianus Auct. F.4.7	XVIe	siècle ou	ο

MANUSCRITS DE LA PREMIÈRE BRANCHE

Manuscrits de la première famille:
Ils sont au nombre de trois:
un manuscrit de Paris: le *Parisinus Coislinianus 371*,
un manuscrit de Florence: le *Laurentianus pluteus VII.15*
et un manuscrit du Vatican: le *Vaticanus graecus 664*.

Le «*Coislinianus gr. 371*[2]» ou κ

Le *Coislinianus gr. 371* ou κ est un manuscrit de pachemin du Xe siècle, mesurant 210 mm sur 122 et comptant 155 feuillets. Les cahiers, au nombre de 20, dont 16 quaternions, 3 septenions et 1 binion, sont marqués d'une petite croix, dans la marge supérieure au recto du premier folio de chaque cahier, à l'exception du premier et du dernier.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 22 à 24 lignes à la page, avec une encre légèrement dorée. Les accents sont notés avec soin; on remarque fréquemment un double accent sur μὲν et plus rarement sur δέ, ἐπεὶ et γάρ. Les abréviations sur les mots sacrés et communs sont habituelles. Au manuscrit manquent les trois derniers textes du chapitre 71.

Les titres et les lemmes sont en semi-onciale. Dans les marges il y a d'habitude la première lettre d'une citation et souvent le mot ὡρ[αῖον].

Le manuscrit comprend le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime précédé de la table des matières (ff. 1v - 3r).

Titre: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν τῶν τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: μέγα βοῶντα ἔφη· ἀλλ' οὐ τὸ μέγαll.

2. Manuscrit décrit par R. DEVREESSE, *Catalogue des manuscrits grecs*, II. *Le Fonds Coislin* (Paris 1945) p. 356 n° 371 et H. OMONT, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale* (Paris 1886-1898) t.III p. 192 n° 371.

Le «*Laurentianus pluteus VII.15*[3]» ou Φ

Le *Laurentianus gr. plut VII.15* est un manuscrit de parchemin mesurant 118 mm sur 115 et comptant 253 feuillets. Le texte est écrit à pleine page à raison de 21 lignes à la page d'une réglure simple.

Le manuscrit, qui ne comporte aucun indice de signature, est dû à deux mains: à la plus ancienne, datant du XIe siècle, appartiennent les 241 premiers folios et à la seconde, du XVe siècle, les douze derniers.

L'ornementation n'est pas abondante: un ornement linéaire court à la fin des chapitres; quant aux titres des chapitres, aux auteurs des citations et aux lettres initiales des textes, ils sont rubriqués. Sur tout le manuscrit les auteurs des citations sont fréquemment disposés dans les marges en forme de croix: Α
Ι
ΟΓΕ
Ν
Η
C

Le manuscrit contient les textes suivants:

1. (ff. 1r.8r) Une homélie de saint Jean Chrysostome sur les malheurs de la ville d'Antioche[4]. Il s'agit de l'homélie XV publiée par Migne (*PG* 49,153-162).

Inc.: Ἔδει καὶ σήμερον... (τήμερον Migne)

des.: τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτευξόμεθα ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου... (*PG* 49,162).

2.(ff. 8r-25r) Un recueil sans titre et acéphale.

Inc.: πίστις ἐστὶν ἐνδιάθετος...

3. ff. (25r - 103v) Le Gnomologium de Jean Georgidès[5].

Inc.: Ἰδὼν τὸ κάλλος ὧδε τῶν γεγραμμένων...

des.: τὴν κακίαν νόσον οὖσαν ψυχῆς. Ἀμήν.

4. ff. (103v - 250r) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime.

3. Décrit par A. M. BANDINI, *Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae* (Florence 1763 Réimpression Lipsiae 1961) *pluteus* VII cod. 15 p. 252-254.

4. A la suite d'une émeute, en 387, durant laquelle les statues de l'empereur furent renversées, s. Jean Chrysostome prononça à Antioche, sa ville natale, 21 homélies, d'une grande éloquence, dites des *Statues;* elles sont connues depuis sous ce nom et ont été publiées par Migne (*PG* 49,15-222).

5. Texte édité par J. BOISSONADE, *Anecdota Graeca e codicibus Regiis* I (Paris 1829 réimpression anastatique Hildesheim 1962) p. 1-108. (=MIGNE, *PG* 117, col. 1057-1164), d'après le *Parisinus, B.N. gr. 1166* du XIe siècle.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

5. (f. 250v) Le florilège continue avec le chapitre 72.
Titre: Περὶ τῶν ἡσυχαζόντων καὶ ἐν βίῳ διαγόντων. De ceux qui mènent la vie solitaire.

6. (f. 251r) Deux autres chapitres, sans numérotation, suivent:
a) Des tentations, Περὶ πειρασμῶν.
Inc.: ὅτι οἱ πειρασμοὶ κατὰ πέντε τρόπους ἐπάγονται...
des.: ἄκριτόν τι παρὰ Θεῷ ἢ ἀσύμφορον.
b) Deux brefs commentaires: le premier: du verset 2,24 de l'*Ecclésiaste:*
Inc.: οὐ σαρκικῶς ἐσθίειν καὶ πίνειν προστάττει ὁ Ἐκκλησιαστὴς...
des.: ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
et le second: d'un texte de saint Jean Chrysostome: Dieu n'a rien prescrit de difficle. Περὶ τοῦ ὅτι οὐδὲν δύσκολον ἐπέταξεν ὁ Θεός.
Inc.: Οὐ δύνασαι τὸν ζυγὸν[6] τοῦ Χριστοῦ ἆραι...
des.: ἀλλ' ὁ ἐν ἀφθονίᾳ τῶν ἀπολαύσεων ἐγκαρτερῶν τοῖς δεινοῖς. Ἀμήν.

Le «*Vaticanus graecus 664*[7]» ou ξ

Le *Vaticanus gr. 664* est un manuscrit de papier du XVe siècle, mesurant 213 mm sur 143 et comptant 110 folios. Le texte est écrit à pleine page à raison de 30 lignes à la page. Les cahiers, 12 quaternions, 1 binion et 1 senion, sont numérotés, à l'exception du premier et du dernier cahier, au dernier verso des cahiers au milieu de la marge inférieure.

L'orthographe et l'accentuation sont correctes. La présentation est assez soignée: les titres des chapitres, les auteurs des citations et les initiales sont rubriqués.

Le manuscrit contient deux florilèges:

1. (ff. 1-39) Le *Gnomologium* de JEAN GEORGIDÈS édité par J. - F. BOISSONADE, *Anecdota graeca,* t.I., Paris 1829, p. 1-108, puis par MIGNE, *PG* 117, 1057-1164[8].
Titre: Γνῶμαι συλλεγεῖσαι ὑπὸ κυροῦ μονάζοντος τοῦ Γεωργίδ(ου).
Inc.: Ἰδὼν τὸ κάλλος τῶν ὧδε τῶν γεγραμμένων...

6. Voir sur le joug du Christ, MIGNE, *PG* 57, 431.
7. R. DEVREESSE, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codices manuscripti recensiti iussu Pii XII ... Codices Vaticani graeci. Tomus III. Codices 604-866* (Bibliotheca Vaticana MCML) p. 108 n° 664.
8. Voir *supra* Laurentianus plut. VII. 15 p. 60.

des.: τὴν κακίαν νόσον οὖσαν ψυχῆς.

2. (ff. 39-100) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime, sans titre ni table des matières.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ...
des.: ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται. Ἀμήν.

Classement des témoins

Le *Coislinianus 371* ou κ a des traits caractéristiques qu'on retrouve dans le *Laurentianus plut. VII.15* ou Φ et le *Vaticanus gr. 664* ou ξ. Ce sont surtout quelques omissions et des variantes nombreuses:

au chap.	1,49	omission	de ἔχειν τὰς κακίας		
-	1,50	-	τοὺς τῶν σωμάτων ἐπιμελουμένους ἑαυτῶν (saut du même au même)		
-	1,18	variante	γῆν	ceteri	ζῆν
-	1,57	-	ἀξιόχρεον	-	ἀξιόχρεων
-	11,5	-	ὁδῶν	-	ποδῶν
-	11,6	-	Ἀρχιλόχου	-	Ἀρχιλόγου
-	11,13	-	κολακεία	-	πανοπλία
-	11,14	-	διατρέφεται	-	διαφθείρεται
-	18,49	-	ἀπεμφθέγξατο	-	ἐφθέγξατο
-	24,10	-	κομιεῖται	-	κομιεῖ
-	24,14	-	σοφίας	-	σωτηρίας
-	25,1	-	στραφεὶς	-	βλέπων
-	26,2	-	τὰς ἐπιθυμίας	-	ταῖς ἐπιθυμίαις
-	30,9	-	ἀποδιώκει	-	φυγαδεύει
-	33,6	-	αἰσχρὸν	-	αἰσχρὸν γὰρ
-	34,10	-	κενοδοξία	-	κενὴ δόξα
-	34,15	-	τιμαί	-	φωναί
-	43,16	-	τῶν	-	ζῶν
-	47,7	-	στόματος	-	στόμα
-	47,9	-	ἐξ	-	ἀπ'
-	51,4	-	ἐξάπηνα	-	ἐξάπινα
-	51,5	-	παραμενεῖ	-	παραμένει
-	51,6	-	τοῦ	-	τῶν
-	52,2	-	μνημόνευε	-	μνημονεύετε
-	52,10	-	φθίνησιν	-	φθίσιν
-	52,14	-	σιτεία	-	σιτία
-	54,2	-	ἐρηθεία	-	ἐριθεία
-	54,3	-	συνδείπνη	-	συνδείπνει
-	54,12	-	κεντᾷ	-	κεντεῖ

au chap.	55,10	variante	ἀλῶντι	ceteri	ἀλόντι
-	57,7	-	ἐθέλεις	-	θέλεις
-	57,8	-	εἶδος	-	μέρος
-	57,8	-	πάλιν	-	πλέον
-	58,13	-	τόπον	-	πόντον
-	59,10	-	ἀγωγή	-	ἀποχή

MANUSCRITS DE LA DEUXIÈME FAMILLE:

Ce sont deux manuscrits de Paris:
le *Parisinus graecus 1102*
le *Parisinus graecus 1146*
et l'*Atheniensis graecus 383* d'Athènes

Le «*Parisinus graecus 1102*[9]» ou σ

Le *Parisinus gr. 1102* et un excellent manuscrit de parchemin du XIe siècle. De petit format, il comprend 230 feuillets. Le texte précédé et suivi de 3 feuillets de garde est écrit à pleine page.

La présentation du manuscrit est soignée: les titres, les initiales et les auteurs des citations sont à l'encre dorée. Dans les marges on rencontre des mots qui semblent être de la main même du copiste: ὡραῖον, σημείωσαι, πάνυ ὡραῖον, κακόν, ἄριστον. Une ligne dorée, ornée de points bleus, sépare les chapitres. Les cahiers sont numérotés dans l'angle inférieur externe du premier folio, de α' à κθ' au f. 217r.

Au f.1 il y a des ébauches de saints tracés à l'encre noire. Le texte des folios 3 à 11 est dû à une main ultérieure. A partir du f.12 les titres sont en onciale dorée et le texte en noir. Au f.15v on voit une représentation de la Crucifixion et au f.135v l'Entrée de Jésus à Jérusalem.

Au sommet du f.IV est inscrit le nom du propriétaire en caractères latins: Liber Zachariae Mégagianni et en grec, à la marge inférieure du f.230v: Τὸ παρὸν βιβλίον εἶναι τοῦ Ζαχαρίου Μέγα Ἰωάννου.

Le contenu du manuscrit est le suivant:

1. (f.1r-208r) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime précédé de la table des matières (f.2) sur deux colonnes en lettres rouges et suivi de deux annotations:

9. Décrit par H. OMONT, *Inventaire Sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale Première partie Ancien fonds grec* (Paris 1886) t.I, p. 220.

α'. Τὴν μικρὰν βίβλον ἣν ὁρᾷς με, φιλότης, μέγα χάρμα πρόσειμι τῷ κεκτημένῳ.
β'. Μηδείς με χερσὶ ῥερυπωμέναις λάβῃ, μικρὸν μέν εἰμι τῇ ὁρωμένῃ θέᾳ, πολὺν δὲ πλοῦτον τοῖς ἐμοῖς κόλποις φέρω.

2. (f.209r. - 229v) Le traité d'Aristote[10] sur le monde.

Titre: Ἀριστοτέλους περὶ κόσμου.

3. (f.229v - 230v) Des préceptes moraux sur la conduite de la vie.

Titre: Πέντε εἰσὶν ἐργασίαι δι' ὧν ὁ Θεὸς θεραπεύεται· πρώτη ἡ καθαρὰ προσευχή, δευτέρα ἡ ψαλμῳδία, τρίτη ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων λογίων τοῦ Πνεύματος, τετάρτη μετὰ τόνου καρδίας μνήμη τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, πέμπτη τὸ ἐργόχειρον.

Le «*Parisinus graecus 1146*[11]» ou ζ'

Le *Parisinus gr. 1146* est un manuscrit de papier du XVIe siècle. De format moyen[12], il compte 323 feuillets précédés de 3 feuillets de garde.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 25 lignes à la page. Les titres des chapitres, repris parfois au bas du même folio, sont en rouge. Les auteurs des citations, en noir, se trouvent dans les marges extérieures.

L'orthographe est bonne, seuls les iotas muets manquent. Les abréviations se rencontrent sur les mots ordinaires. Les signatures, suivies de la lettre correspondante de l'alphabet latin, sont au début des cahiers sur la marge inférieure: δ D, η H au f. 57r.

Le contenu du manuscrit est le suivant:.

1. (f. 1-90) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime, précédé de la table des matières en deux colonnes sur folio, hors numérotation, avec les deux annotations suivantes qu'on a déjà vues au *Parisinus gr. 1102* ou σ.

α'. Τὴν μικρὰν βίβλον ἣν ὁρᾷς με, φιλότης, μέγα χάρμα πρόσειμι τῷ κεκτημένῳ.
β'. Μηδείς με χερσὶ ῥερυπωμέναις λάβῃ, μικρὸν μέν εἰμι τῇ ὁρωμένῃ θέᾳ, πολὺν δὲ πλοῦτον τοῖς ἐμοῖς κόλποις φέρω.

10.Cf. H. OMONT, *op. cit.*, p. 220: Aristotelis liber de mundo.
11.Cf. H. OMONT, *op. cit.*, t.I, p. 229 n° 1146.
12.OMONT: *in* - 4°.

Titre du florilège: Μέλισσα
Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς...
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

2. (f. 92v) Des préceptes moraux sur la conduite de la vie.

Titre: Πέντε εἰσὶν ἐργασίαι δι' ὧν ὁ Θεὸς θεραπεύεται.

3. (f. 93v - 321r) Les poèmes de saint Grégoire de Nazianze: texte imprimé et traduction latine.

L' «*Atheniensis graecus 383*[13]» ou α

Le codex *383* de la Bibliothèque Nationale à Athènes est un manuscrit de papier. Selon l'auteur du catalogue il serait du XIVe-XVe siècle et d'après M. Richard[14] du XVIe. De très petit format, il compte 365 feuillets. Quelques signatures sont encore visibles sur le dernier folio de quatre cahiers: 12 au f. 221v, 13 au f. 238v, 14 au f. 252v et 15 au f. 268v.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 18 lignes à la page. Les titres précédés et suivis d'une ou de plusieurs croix et repris parfois au sommet de la page, sont à l'encre rouge, comme les auteurs des citations. Un bandeau linéaire rouge sépare les chapitres. Dans les marges on trouve les numéros des chapitres à l'encre rouge ou noire et des nombreux ὡραῖον, πάνυ ὡραῖον, comme dans les manuscrits κ et σ. Parfois des gloses marginales expliquent le sens d'un mot. Au f. 365v une note indique le prix d'achat du volume, mais sans le nom ni du vendeur ni de l'acquéreur: Ἐτοῦτο τὸ βιβλίο τὸ ἀγόρασε ὁ πατήρ μου ἀπό τὸν χαρτοφύλακα τριακόσια εἴκοσι ἄσπρα καὶ διὰ τοῦτο εὔχεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

Le manuscrit contient les textes suivants:

1. (ff. 1r-230v) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime, acéphale, n' a pas de titre.
Inc.: ὀδοῦσι βλαβερὸν καὶ καπνὸς ὄμμασι.
des.: ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

2. (ff. 231r-326v) Des textes divers sur l'ascèse de *l'Échelle mystique* de saint Jean Climaque.

13. Sommairement décrit par J. et ALE. SAKKELION, *Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος* (Athènes 1892) p. 66-67 n° 383.
14. M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs, dans *DS*, t.5 (Paris 1964) col. 488 sub 1°.

3. (ff. 327r-335r) Des extraits des poèmes de saint Grégoire de Nazianze publiés par Migne (*PG* 37,928-945).

Titre: Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Θεολόγου οἷς ἐπέγραψεν οὕτως· Γρηγορίου πόνος εἰμὶ τετραστιχίην δὲ φυλάσσων γνώμαις πνευματικαῖς μνημόσυνον σοφίης.

Inc.: Πρᾶξιν προτιμήσειας ἢ θεωρίαν;

des.: ἐσχάτων καθαρσίων.

4. (ff.336r-351v) Un texte du patriarche d'Antioche Pierre.

Titre: τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Πέτρου ἀντιγραφὴ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον..... ἤτοι Ἀκυληίας τουτέστιν Βενετίας.

Inc.: Πολλῆς ἡμῖν εὐφροσύνης καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως.

des.: ἐν ταῖς σαῖς ἱεραῖς τελεταῖς μνείαν ποιούμενος.

5. (ff.352r - 359v) Un extrait de saint Nil.

Titre: Νείλου μοναχοῦ τὸ παρὸν πόνημα ἐξ ἀρίστων.

Inc.: πολλάκις μὲν ἠξίωσας τέκνον εὐλογημένον.

des.: καὶ κατὰ κανόνων κατηχήθη καὶ τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθῆ.

6. (ff. 360r-362r) Un Nomocanon. Ἐκ τοῦ Νομοκάνονός τινος.

Titre: ἐρώτησίς τινος μοναχοῦ.

Inc.: Εἰ ἄξιόν ἐστι τὸ βάπτισμα.

des.: ὡς τὸ περὶ τούτων νεαρὸν βούλεται θέσπισμα.

7. (ff. 363r-365v) Un texte en vers contre le mal.

Titre: Στίχοι κατὰ τοῦ πονηροῦ.

Inc.: Ἄπελθε, ἄπελθε, δυσμενὲς βροτοκτόνε.

des.: οὕτως ἂν ἡμῖν εἰκὼν ἄφθαρτος μένος.

Classement des témoins

Les Parisimus gr. 1146 ou ζ, bien plus récent que le Parisinus gr. 1102 ou σ, a été copié sur ce dernier. Les deux manuscrits, en effet, contiennent trois textes qui leur sont communs:

1) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime,
2) les préceptes moraux sur la conduite de la vie,
3) deux annotations à la suite de la table des matières.

Le florilège α ne contient que le texte du Pseudo-Maxime.

De plus α et ζ reprennent une faute de σ qu'ils n'ont pu corriger en 11,13: κολακεία.

Parmi les variantes nous ne signalons que les plus importantes:

en	6,93	τοιαύτην εὐχὴν	*ceteri*	εὐχὴν τοιαύτην
-	6,95	καλῶς πράττουσιν	-	καλῶς ποιοῦσιν
-	11,14	διαφθείρεται	-	διατρέφεται
-	19,8	εὐφροσύνην	non nulli	σωφροσύνην
-	23,15	ἐνναμήνου	-	ἐννεαμήνου
-	24,14	σωτηρίας	-	σοφίας
-	25,1	βλέπων	-	στραφεὶς
-	25,2	ὑποστρέψαι	-	ἐπιστρέψαι
-	29,10	ἐγρηγορόσιν	-	ἐγρήγορσιν
-	30,9	ἀποδιώκει	-	φυγαδεύει
-	52,10	φθίνησιν	-	φθίσιν

MANUSCRITS DE LA TROISIÈME FAMILLE

Quatre manuscrits de cette famille sont du XIe siècle:
le Berolinensis graecus 206 (Phill. 1609),
le Vindobonensis theologicus graecus 197,
le Laurentianus pluteus XI.4,
le Parisinus Supplem. graecus 1298
et un du XIVe siècle:
le Vaticanus graecus 385.

Le «*Berolinensis gr. 206 (Phill. 1609)*» ou B[15]

C'est un très beau manuscrit de parchemin du XIe siècle. De format moyen il mesure 200 mm sur 154 et compte 207 feuillets.

Le texte, particulièrement bien soigné, est écrit à pleine page à raison de 18 à 22 lignes par page. L'orthographe est correcte. Sporadiquement on voit un double accent sur μὲν...δέ. On rencontre quelques rares iotas adscrits: ἐν ἧι (c. 66,17 et 68,13 deux fois), τῶι κακῶι (c. 69,10) et τῶι κόσμωι (c. 70,1). Le scribe emploie les abréviations habituelles pour les mots sacrés et communs, mais non les signes tachygraphiques. Le ν final est parfois remplacé par un trait horizontal. Sur les cahiers on ne distingue aucune signature.

L'ornementation est très simple: un bandeau au début du texte et un ornément linéaire terminé aux deux extémités par une feuille de lierre

15. Décrit par G. STUDEMUND et L. COHN, *Codices ex Bibliotheca Meermanniana Phillippici Graeci nunc Berolinensis* (Berlin 1890) p. 88-89 n° 206.

dirigeé vers le bas, sépare les chapitres. Le titre du chapitre premier est en grande onciale et en petite onciale celui de tous les autres chapitres; quant aux initiales des sentences et au numéro des chapitres ils sont en saillie dans les marges.

Titre: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν τῶν τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων.
Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν.
des.: καὶ τὰ πρόβατα πλείονα ὄντα ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦν<ται>.

Le «*Vindobonensis theologicus graecus* 197[16]» ou ε

C'est un manuscrit de parchemin comptant 142 feuillets. Il est dû à deux mains: à la plus ancienne, datant du XIe siècle, appartiennent les folios 11 à 139 et à la main la plus récente qui remonte au XIIIe siècle, les folios 1 à 10 et 140 à 142.

Les cahiers sont des quaternions et portent une signature au premier recto à l'angle inférieur externe. Les numéros 5, 6, 7, 11, 12, 13, 14 et 15 apparaissent aux folios 35r, 43r, 51r, 83r, 91r, 99r, 107r et 115r.

Des taches d'humidité rendent difficile, voire impossible, la lecture du texte sur les lignes inférieures à partir du f.130. Le texte est écrit à pleine page à raison de 23 lignes à la page dans la plus ancienne partie du manuscrit et de 25 à 27 lignes dans celle du XIIIe siècle.

La réglure, bien visible sur de nombreux feuillets, est d'un type simple.

L'écriture est droite et régulière et l'orthographe correcte. On remarque un double accent, fréquent sur μὲν...δέ, assez rare sur ἐπεί. Dans les marges, il y a les initiales en majuscules; les titres des chapitres, précédés et suivis d'une croix, et les auteurs des citations sont écrits en petite onciale. Les abréviations sont peu nombreuses. Un bandeau linéaire, terminé aux deux extrémités par une feuille de lierre, dirigée obliquement vers le bas sépare les chapitres. Le manuscrit avait appartenu à l'archevêque de Monembasie Arsénios[17] dont le nom est répété quatre fois

16. H. HUNGER, O. KRESTEN, CH. HANNICK, *Katalog der griechischen Handschriften der österreichischen Nationalbibliothek.* Teil 3/2 Codices theologici 101-200 (Wien 1984). Codex theologicus n° 197, pp. 424-426.
17. GEORGIO FEDALTO, *Hierarchia Ecclesiastica Orientalis I Patriarchus Constantinopolitanus* (Padova 1988) p. 511-512, cite deux Arsenius: l'un du XIe ou du XIIe siècle et l'autre du XVe ou du XVIe. Voir aussi V. LAURENT, La liste episcopale du synodicon de Monembasie, dans *Échos d'Orient* n° 170, Avril-Juin 1933, p. 129-161.
Dans la liste de la p. 161 Arsène occupe le 19e rang.
Voir aussi H. HUNGER, O. KRESTEN, CH. HANNICK, *op. cit.*, p. 424.

en grec: τοῦτο τὸ βιβλίον κτῆμα ἐστὶ Ἀρσενίου Μονεμβασί(ας) et une fois en latin: *Liber ist est Arsenii Monembasiensis archiepiscopi.*

Le manuscrit précédé de la table des matières: Πίναξ σὺν Θεῷ τοῦ παρόντος βιβλίου, contient le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime:

Titre: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι διαφόρων ποιητῶν συντεθεῖσαι παρὰ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου.
Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας.
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

Le «*Laurentianus pluteus XI.14*[18]» ou φ

Le *Laurentianus plut. XI.14* est un manuscrit de parchemin du XIe siècle. De petit format[19] 152 mm sur 105 il compte 222 feuillets précédés de deux folios de garde et suivis d'un seul.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 22 lignes à la page. La réglure est d'un type simple. Les signatures, soigneusement indiquées, apparaissent à l'angle inférieur externe des cahiers, sauf sur le premier et le dernier. L'écriture est régulière, l'orthographe bonne et l'accentuation correcte avec un double accent sur μὲν...δὲ et des iotas muets adscrits ou souscrits. L'ornementation est soignée: les auteurs des citations, les titres des chapitres, les initiales et un ornement linéaire entre les chapitres sont à l'encre rouge.

On trouve dans le manuscrit les textes suivants:

1. (ff. 1-162r) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime précédé de la table des matières.

Titre: Le titre ancien est illisible; le titre actuel est dû à une main récente:

Βίβλος περιέχουσα γνωμικά.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

2. (ff. 162r-164v) Les quelques textes, plutôt brefs, qui suivent, forment le chapitre 72.

a. Titre: Περὶ τῶν ἡσυχαζόντων καὶ ἐν βίῳ διαγόντων. De ceux qui mènent la vie solitaire.

18. Voir notice détaillée dans A. M. BANDINI, *op. cit.*, p. 510, Laurentianus plut. XI.14.
19. BANDINI: *in-12.*

β. Titre: Περὶ πειρασμῶν. Des tentations.

γ. Titre: Περὶ τοῦ πῶς νοητέον τὸ οὐκ ἔστιν ἐν ἀνθρώποις βέλτιον εἰ μὴ ὅς φάγεται καὶ πίεται καὶ δείξει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ: commentaire du verset 2,24 de l'Ecclésiaste.

δ. Titre: Περὶ τοῦ ὅτι οὐδὲν δύσκολον ἐπέταξεν ὁ Θεός. Dieu n'a rien prescrit de difficile: texte de saint Jean Chrysostome.

3. (ff. 165r-219v) Τὰ κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην. Au sujet de Stéphanitès et d'Ichnilatès.

4. (ff. 220r-221v) Κανὼν τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου. Un canon de saint Nicolas dû à une main récente.

Le «*Vaticanus graecus 385*[20]» ou v

Le *Vaticanus gr. 385*, manuscrit de papier du XIVᵉ siècle, comporte 238 feuillets précédés de sept feuillets hors numérotation -portant des écrits divers- et suivi de deux feuillets de garde. Les cahiers, au nombre de 30, sont des quaternions.

Le texte, dont les initiales et les auteurs des citations sont tracés à l'encre rouge, est écrit à pleine page. Le manuscrit est dans l'ensemble d'une présentation soignée. L'ordre de 2 chapitres a été interverti: 68,70 et 69. Deux feuillets, le 142ᵉ et le 143ᵉ, ont été laissés en blanc.

Un de ses anciens propriétaires est Jean Bembos, noble vénitien, comme l'indique la souscription du f.VIv: «Ἰωάννου τοῦ Βέμβου ἐνετοῦ ἐκ τῶν εὐπατριδῶν ἐστι τὸ βιβλίον». Une main récente a ajouté au f. 235v la remarque suivante: «Ἐταιληόθι τὸ παρὸν βηβλήο διὰ χιρὸς καὶ κόπου ἐμοῦ ὁ δηνὸς καὶ ἡ ἀναγινόσκονταις διὰ τὸν Θεὸν εὔχεστεν καὶ οὐ μὴ καταράσθε».

Le manuscrit contient les textes suivants:

1. (ff. 1-141v) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime, précédé de la table des matières, πίναξ, en deux colonnes portant les titres des 71 chapitres.

Titre: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι διαφόρων ποιητῶν συντεθεῖσαι παρὰ [τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου].
Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

20. Décrit par R. DEVREESSE, *Codices Vaticani Graeci, tomus II codices 330-603* (Bibliotheca Vaticana 1937) p. 80 nᵒ 385.

2. (ff. 144r-235r) Φιλοκαλία Ὠριγένους. La Philocalie d'Origène[21].

Le «*Parisinus Suppl. graecus 1298*[22]» ou χ

Le codex *1298 du Supplément grec* à Paris, qui date du XIe siècle, est un excellent manuscrit de parchemin, de format moyen, mesurant 200 mm sur 145 et comptant 129 feuillets.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 24 lignes à la page. Les signatures ne sont plus visibles sur les seize quaternions actuels. Les titres des chapitres, en semi-onciale, précédés d'une croix et séparés par un ornément linéaire, sont au carmin; quant aux auteurs des citations, en semi onciale également, ils sont écrits à l'encre bistre comme le texte.

Dans les marges de gauche, on trouve les initiales des textes en majuscule. Dans les marges extérieures, les notes sont fréquentes: ὡραῖον ou πάνυ ὡραῖον et une fois même au f. 21v., φοβερόν.

Le f.10 n'est pas relié à sa place; il faut le placer entre les ff. 8 et 9. Au f.33v on voit sur la marge inférieure un petit écusson suspendu à un clou et orné d'un renard. Les feuillets 111 à 129 sont mutilés. Le manuscrit est lacuneux: il n'a plus ni le titre ni les chapitres 25 à 30 et 71.

Inc.: ὥσπερ οὐδὲ ἕν (chap. 1,14).
des.: καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι (chap. 70,19).

Classement de témoins

Signalons tout d'abord la grande ressemblance de l'écriture et de l'ornement linéaire qui sépare les chapitres tout au long des deux manuscrits B et ε. On a nettement l'impression qu'ils sont dus à la même main malgré quelques légères différences dans la forme de telle ou telle lettre ou de groupe de lettres.

L'examen du texte nous permet de considérer ν, φ et χ comme des descendants directs de ε. D'abord le titre est le même dans ν et ε, quoique les cinq derniers mots ne soient plus lisibles en ν et que tout la titre manque en φ et χ.

Voici quelques leçons communes: omission de καὶ ἀστατοῦμεν en 1,32.

21. Éditée par J. A. ROBINSON (Cambridge 1893) p. 1.4-256 et par É. JUNOD, *Origène Philocalie* 21-27 (Paris 1976) *SC* n° 226 (Paris 1976) chap. 21-27 et par M. HARL, N. DE LANGE, *Origène Philocalie* 1-20 (Paris 1983) *SC* n° 302 (Paris 1983) chap. 1-20.
22. Notice détaillée par CH. ASTRUC ET M. - L. CONCASTY, *Catalogue des manuscrits grecs*, tome III (Paris 1960) p. 564-566.

Variantes: τοιαύτην εὐχὴν *ceteri* εὐχὴν τοιαύτην en 6,93;
- κολακεία *ceteri* πανοπλία en 11,13;
- σημεῖα ψυχῆς *ceteri* ψυχῆς σημεῖα en 40,14;
- φθίνησιν pour φθίσιν en 52,12.

Puis deux *lapsus calami:* l'un en 5,34 de ε ν Πολυγενίδα *(sic)* pour πολύ γε, νὴ Δί et l'autre en 6,31 δέωνται de ε ν pour δύνη(α)ται de φ et χ; signalons aussi un saut du même au même (ὁμοιοτέλευτον) de ε ν en 66, 8 et 9 κακίαν...κακίαν.

Enfin voici pour terminer quelques leçons communes de B et de ε:

εὐτρόφους	en 44,11:	alii εὐστρόφους
ἀγαθῶν	en 45,12:	alii κακῶν ou πονηρῶν
ὑφέξομεν	en 47,34:	alii ὑφέξωμεν

τῶν add. Βε om. ceteri en 51,6
εἰ: οὐ Βε εν 57,15.

MANUSCRITS DE LA QUATRIÈME FAMILLE

Ils sont au nombre de deux:
le *Parisinus graecus 1101* et le *Philotheou 248*

Le «*Philotheou graecus 248*[23]» ou θ

Le codex 248 du monastère de Philotheou au Mont-Athos est un manuscrit de papier du XVe siècle de très petit format mesurant 140 mm sur 120 et comptant 312 feuillets dont 205 sont écrits. Les cahiers au nombre de quarante sont, dans l'ensemble, des quaternions numérotés dans la marge inférieure des première et dernière pages; les numéros 38, 39 et 40 apparaissent aux ff. 287r, 295r et 303r. Ajoutons qu'une petite croix noire court au sommet de chaque folio, recto et verso.

Le texte est écrit à pleine page, à raison de 17 lignes à la page, d'une écriture peu soignée. Un ornement rouge très simple, suivi de trois ou quatre feuillets laissés en blanc, sépare les chapitres dont les titres et la numérotation font parfois défaut. Sont également en rouge les auteurs des citations et la lettre initiale des textes cités.

L'orthographe, l'accentuation et la ponctuation sont exactes; quant aux abréviations elles sont peu nombreuses.

23. Décrit par ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων* (Cambridge 1895) t.I p. 168 Ἄθους 2012. Φιλοθέου 248.

Le titre qui n'est plus lisible, occupait trois à quatre lignes au début du pinax. Le manuscrit contient le texte du Pseudo-Maxime:

1) ff. 1r-2v: La table des chapitres;

2) ff. 3r-312v: le texte du florilège amputé des chapitres 41, 12 à 50 et 55, 9 à 71

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Στενὴ ἡ ὁδὸς...

des.: Τὸ μὲν γὰρ ἑκούσιον μονιμώτερόν τε (c . 55,9).

Le «*Parisinus graecus 1101*[24]» ou ρ

Le *Parisinus gr. 1101* est un manuscrit de parchemin du XIe siècle de petit format comptant 175 feuillets. Le texte, précédé de la table des matières, est écrit à pleine page.

La présentation du manuscrit est soignée: les numéros des chapitres, le premier mot des titres, les lignes ornées à la fin des chapitres sont à l'encre rouge.

L'écriture est régulière, l'orthographe correcte, l'accentuation exacte. On remarque assez souvent un double accent sur μὲν... δέ, des iotas muets adscrits sur les articles (τῶι, τῆι), mais non sur les verbes ou les noms.

Les abréviations sont fréquentes sur les mots sacrés et communs.

Le manuscrit est amputé à la fin. Le texte du chapitre 70, mais non le titre, manque, ainsi que tout le chapitre 71.

Titre: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων.

Titre de la table: Πίναξ ἄριστος τῆς παρούσης πυκτίδος.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Στενὴ ἡ ὁδὸς...

des.: Περὶ φιλαυτίας.

Classement des témoins

De nombreuses leçons de ρ caractérisent le texte de θ.

au chap.	2,6	omission	de	οὐ ποιητέων
-	6,25-35	omission	importante	de 11 citations
-	6,41	-		ἔχειν
-	6,46	-		τοσαύταις...ἀκούειν
-	10,4	-		ταράξει φίλους
-	13,2	-		με
-	18,2	-		καὶ ἀστατοῦμεν
-	24,19	-		μὴ

24. Décrit par H. OMONT, *op. cit.*, p. 220.

au chap.	40,5	omission		ἐν τοῖς	
-	40,11	-		ὡς ἀνόητος καὶ τοῦτο πείσεται	
-	52,2	-		Χριστὸν	
-	28,18	addition	de	τέμνειν	
-	30,10	-		πένητες	
-	53,11	-		ὁ Θεός	
-	11,36	transposition	de	λέγειν	
-	27,26	-		εἶπεν	
-	6,40	variante	προτέροις	pour	πρότερον
-	6,41	-	ἑταίρους	-	ἑτέρους
-	6,95	-	δεῖ	-	χρὴ
-	7,27	-	ἑτοίμως	-	ἑτοιμοτέρους
-	11,13	-	καρυκεία	-	πανοπλία
-	11,29	-	κακῶν	-	κολάκων
-	21,11	-	ἐντύχῃ	-	ἐπιτύχῃ
-	23,9	-	οὐδέποτε	-	οὔπω
-	23,15	-	ἐννοίκιον	-	ἐνοίκιον
-	31,11	-	ἀρκτέον	-	ἀρτέον
-	36,18	-	λυπηθείης	-	λυπηθεῖς
-	25,9	-	ἐκφερομέναις	-	ἐμφερομέναις
-	26,1	-	ἐξομολογήσεως	-	ἐξαγορεύσεως
-	26,26	-	ἁμαρτάνοντα	-	ἁμαρτάνειν
-	26,29	-	ἀπόλαυσιν	-	ἀπόλυσιν
-	27,7	-	ἀναθυμίασις	-	ἀναθυμιάσεις
-	35,8	-	σβεννύοντας	-	σβεννύντας
-	35,13	-	τὸ	-	τῷ
-	54,31	-	καλλοναῖς	-	πολλαῖς

MANUSCRITS DE LA CINQUIÈME FAMILLE OU FAMILLE DE VATOPEDI

Cinq manuscrits appartiennent à cette famille: deux manuscrits du Mont-Athos:
le *Vatopedi 36* et le *Lavra* ω *121;*
un manuscrit de Venise: *le Marcianus graecus 507;*
un manuscrit de Paris: le *Parisinus graecus 1555A*
et un manuscrit du Mont Sinaï: le *Sinaiticus graecus 486.*

Le «*Vatopedinus* 36[25]» ou δ

Le codex 36 de *Vatopedi* au Mont-Athos est un manuscrit de parchemin datant du XIIe siècle. Il mesure 230 mm sur 160 et compte 209 feuillets. Le texte, très soigné, est écrit à pleine page, à raison de 20 à 30 lignes à la page. La réglure, d'un type simple, est bien marquée. L'écriture est droite et régulière. On rencontre les abréviations sur les mots communs et sacrés. La dernière lettre d'un mot est souvent placée au-dessus de la lettre précédente tandis qu'un trait surmontant la fin d'un mot remplace un α terminal. Les esprits et les accents sont notés avec soin. Les iotas muets, omis généralement, sont parfois adscrits.

L'ornementation est réduite: les titres, les auteurs des citations, toujours dans les marges, et deux bandeaux étroits, outre les ornements linéaires qui séparent les chapitres, sont à l'encre rouge. Au f. 190v on voit le portrait en buste de saint Dométios bénissant.

Le manuscrit compte 27 cahiers dont 19 sont des quaternions. Ils portent une signature à l'angle inférieur interne des première et dernière pages de α' à ιη' (f. 136r) et de α' a θ' (f. 140r.)

Le manuscrit, amputé à la fin, contient des textes religieux et profanes:

1. (ff. 1r-67r) C'est d'abord le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime dont le texte comporte 72 chapitres; mais en fait il n' a que 71 présentés dans l'ordre suivant 1-62 et 64-72.

Titre: Βιβλίον γνώμας ἔχον ἐκ πάντων ἐν ἐπιτόμῳ.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο λύκων χειροῦνται.

Le florilège est suivi d'une strophe de six vers alexandrins:

Δίδου χάριν, Πάναγνε, τῷ κεκτημένῳ.
Τοιαῦτα βάζειν καὶ φέρειν λόγων μέλη,
οἷα προεγράφησαν ἐν βίβλῳ ξένῳ.
Ὁ τῶν λόγων πόθος σε τέρπει νῦν πλέον
ἤπερ τραγῳδῶν Ὀρφεὺς τοὺς θῆρας πάλαι
ἔθελξεν, ἠπάτησεν αὐλῶν ἐν μέλει.

2. (ff. 68r-72v) Un texte sur la foi:

Titre: Ἔκθεσις πατρὸς περὶ πίστεως.

25. Sommairement décrit par S. EUSTRATIADÈS ET ARCADIOS, *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Βατοπεδίου ἀποκειμένων κωδίκων* (Paris 1924) t.I, p. 13; voir aussi M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs dans *DS*, col. 488 sub 1° et *Bulletin d'Information de l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes*, n° 7 (1958), Paris 1959, p. 39.

3. (ff. 72v-74r) Des vers sur les icônes saintes des fêtes.
Titre: Στίχοι διάφοροι εἰς τὰς ἁγίας εἰκόνας τῶν ἑορτῶν.

4. (ff. 74v-93r) Un bref extrait de la Bible.
Titre: Ἐκλογή τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν πάνυ σύντομος καὶ ὠφέλιμος.

5. (ff. 93v-108v) Le traité de huit vices de Cassien[26].
Titre: Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κασιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου περὶ τῶν τῆς κακίας ὀκτὼ λογισμῶν.

6. (ff. 109r-109v) Des vers iambiques sur les miracles de Jésus.
Titre: Στίχοι ἰαμβικοὶ εἰς τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ.

7. Des extraits[27]:
a) (f. 110r-120r) de l'Iliade.
Titre: Ἐκ τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδίαι.

b) (f. 120r) d'Euripide
Titre: Γνῶμαι Εὐριπίδου· Ἑκάβης, Ὀρέστου, Ἱππολύτου, Μηδείας, Ἀνδρομάχης, Ῥήσου.

c) (f. 130r) de Sophocle.
Titre: Παρεμβολαὶ τοῦ Σοφοκλέους· Αἴαντος, Ἠλέκτρας, Τυράννου Οἰδίποδος.

d) (f. 133v) de l'Odyssée.
Titre: Ἀρχὴ τῆς Ὀδυσσείας· ῥαψῳδία.

8) (f. 139v) Un canon sur l'Enfant divin.
Titre: Ὁ κανὼν τοῦ Ἁγίου Βρέφους.

9) (ff. 140r-204r) Les centuries sur la charité de saint Maxime le Confesseur[28].

26. Voir sur Cassien l'étude publiée par le *DS* t.2 col. 214-276.
27. Sur ces divers extraits de l'Iliade, d'Euripide tout spécialement, de Sophocle et de l'Odyssée on peut consulter l'article de G. A. LONGMAN, Gnomologium Vatopedinum: The Euripidean section, paru dans *The Classical Quartely* (Oxford 1959) New Series - Volume IX, p. 129-141.
28. Saint MAXIME LE CONFESSEUR, *Centuries sur la Charité:* édition de MIGNE (*PG* 90, 960-1073); *CPG* III 7693.
Édition critique: A. CERESA - GASTALDO, *Massimo Confessore, Capitoli sulla carità* (Rome 1963); traductions françaises 1) J. PEGON, *Centuries sur la Charité, SC* 9 (Paris 1945). 2) P. BORIS BOBRINSKOY, Maxime le Confesseur, dans *Philocalie des Pères neptiques,* fascicule 6 (Abbaye de Bellefontaine 1985) p. 19-80.

Titre: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου περὶ ἀγάπης εἰς δ' ἑκατοντάδας.

10) (ff. 205r-209v) Des extraits de diverses homélies de saint Jean Chrysostome.

Titre: Ἐκλογαὶ ἀπὸ διαφόρων λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Le «*Marcianus graecus 507*[29]» ou μ

Le *Marcianus gr. 507* de la Bibliothèque Saint-Marc à Venise est un manuscrit de parchemin du XIIe-XIIIe siècle qui appartenait au cardinal Bessarion[30]. De petit format, 230 mm sur 170, il compte 208 feuillets. La surface écrite est de 185 mm sur 115. Les cahiers au nombre de 26 sont des quaternions numérotés à la marge inférieure au recto du premier feuillet et au verso du dernier de α' à ιη' sur les feuillets de 1 à 144 et de α' à η' sur les feuillets de 145 à 208.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 30 à 32 lignes à la page d'après une réglure du type côté I 18a selon Lake. L'orthographe, l'accentuation et la ponctuation sont correctes. On remarque un double accent sur μὲν... δέ. Les titres, les auteurs des citations dans les marges et les majuscules initiales placées en saillie sont rubriqués, mais d'un «*rubro purpureo*» signale Mioni, l'auteur du Catalogue.

Le contenu de ce manuscrit est le suivant:

1. (ff. 1r-71v) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime dont les 71 chapitres sont présentés dans l'ordre qui suit 1-62 et 64-72.

29. Objet d'une notice dans ELPIDIUS MIONI, *Bibliothecae Divi Marci Venetiarum codices Graeci manuscripti II: Thesaurus antiquus codices 300-625* (Roma 1985) p. 357-360.
30. Le Marcianus gr. 507 faisait partie d'un lot de plus de 1000 manuscrits grecs que Bessarion avait légué à Venise, le 14 mai 1468, afin de préserver l'héritage spirituel de la Nation et de permettre aux Grecs de préparer leur renaissance:
«Ἀλλ' ὡς ἂν εἴ που νῦν τέ τινες λειφθεῖεν Ἕλληνες, εἴ τέ τι εἰσέπειτα βέλτιον πράξαιεν - πολλὰ δ' ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ γένοιτ' ἂν - ἔχοιεν ὅπῃ τὴν αὐτῶν φωνὴν ἅπασαν, τήν γε νῦν οὖσαν ἔν τινι ὁμοῦ ἀποκειμένην ἀσφαλεῖ τόπῳ εὕροιεν καὶ εὑρόντες πολλαπλασιάσαιεν».
Le texte est cité par ΑΧ. Λ. ΚΥΡΟΥ, *Βησσαρίων ὁ Ἕλλην*, τόμοι Α+Β (Athènes 1947) t.B, p. 159.
On peut consulter sur la formation et le transfert de la bibliothèque de Bessarion à Venise HENRI VAST, *Le cardinal Bessarion (1403-1472). Étude sur la chrétienté et la renaissance vers le milieu du XVe siècle* (Paris 1878) p. 364-378 et ΑΧ. Λ. ΚΥΡΟΥ, *op. cit.*, p. 156-161.

Titre: Βιβλίον γνώμας ἔχον ἐκ πάντων ἐν ἐπιτόμῳ.
Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Τί στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο λύκων χειροῦνται.

2. Un texte sur la foi. Ἔκθεσις πατρὸς περὶ πίστεως.

3. Des vers sur les saintes icônes des fêtes.

4. Des extraits de l'Écriture et des Pères.

5. Le traité des huit vices de Cassien.

6. Des vers sur les miracles du Christ.

7. Des extraits d'Homère, de Sophocle et d'Euripide.

8. De l'impassibilité (ἀπάθεια).

9. Divers extraits de l'Écriture.

10. Les Centuries sur la Charité de saint Maxime le Confesseur.

Le «*Parisinus graecus 1555A*[31]» ou ψ

Le *Parisinus gr. 1555A* est un manuscrit de papier du XIVᵉ siècle; acéphale et mutilé à la fin; il compte actuellement 194 feuillets. Il est précédé de 3 feuillets blancs et suivi de 10 autres contenant des fragments cotés A - J. Les cahiers ne portent aucune trace de signature.

Le texte est écrit sur deux colonnes de 29 lignes chacune. Les titres sont tracés soit à l'encre rouge soit à l'encre noire; quant aux auteurs des citations, toujours dans les marges, ils sont à l'encre noire. Assez souvent la première lettre des citations et le lemme τοῦ Εὐαγγελίου sont rubriqués.

L'orthographe et l'accentuation sont exactes avec parfois un double accent sur μέν, δὲ et ἐπεί. Les abréviations sont peu nombreuses. Les iotas muets sont omis.

On trouve dans le manuscrit:

31. Décrit par H. OMONT, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale Seconde partie Ancien fonds grec* (Paris 1888) p. 93-94.

1. (ff. 1rA-27vB) Des fragments de l'Ancien et du Nouveau Testament, une brève chronologie d'Adam à Tibère II, un extrait d'Eustathe sur l'Archéologie de Flavius Josèphe et un «*ordo thronorum*» des patriarches.

Titre du dernier texte: Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὁσιοτάτων πατριαρχῶν α' ὁ Ῥώμης, β' ὁ Κωνσταντινουπόλεως...

2. (ff. 28rA-100vA) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime présenté dans l'ordre suivant c. 1-62 et 64-72.

Titre: Βιβλίον γνώμας ἔχον ἐκ πάντων ἐν ἐπιτόμῳ.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο λύκων χειροῦνται.

3. (ff. 100vA-104vB) Un texte sur la foi.

Titre: Ἔκθεσις πατρὸς περὶ πίστεως.

4. (ff. 104vB-106rA) Des vers sur les saintes icônes des fêtes.

Titre: Στίχοι διάφοροι εἰς τὰς ἁγίας εἰκόνας τῶν ἑορτῶν.

5. (ff. 106rA-124vA) Un bref extrait de la Bible.

Titre: Ἐκλογὴ τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν πάνυ σύντομος καὶ ὠφέλιμος.

6. (ff. 124vA-139rA) Le traité des huit vices de Cassien.

Titre: Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κασιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου περὶ τῶν τῆς κακίας ὀκτὼ λογισμῶν.

7. (ff. 139rB-141vB) Des extraits de diverses homélies de saint Jean Chrysostome.

Titre: Ἐκλογαὶ ἀπὸ διαφόρων λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

8. (ff. 141vB-194vB) Des textes patristiques divers.

Le «*Sinaiticus graecus 486*[32]» ou Sin

Le *Sinaiticus gr. 486* est un manuscrit de papier du XIVe siècle. Il mesure 173 mm sur 122 et compte 320 feuillets. Le texte est écrit à pleine page à raison de 18 à 20 lignes à la page. L'orthographe et l'accentuation

32. Objet d' une simple mention par KENNETH W. CLARK, *Checklist of Manuscripts in St. Catherine's Monastery Mount Sinai* (Washington 1952) p. 7 n° 486 et d' une notice assez sommaire par. V. GARDHAUSEN, *Catalogus Codicum Graecorum Sinaiticorum* (Oxford 1886) p. 118 n° 486 et par MURAD KAMIL, *Catalogue of all manuscripts in the Monastery of St. Catherine on Mount Sinai* (Otto Harrassowitz - Wiesbaden 1970) p. 90 n° 709 [486].

sont exactes et les iotas muets sont en général bien notés. Les auteurs des citations sont à la suite d'un texte ou dans les marges. Quant aux textes, ils commencent toujours au début d'une ligne.

Au commencement du florilège il y a un bandeau d'environ un centimètre de large portant en son milieu une croix avec le monogramme du Christ et le mot νικᾷ $\overline{\text{IC}}$, $\overline{\text{XC}}$, $\overline{\text{NI}}$, $\overline{\text{KA}}$ et au-dessus l'inscription suivante, précédée d'une petite croix noire: + Χριστέ, προηγοῦ τῶν ἐμῶν πονημάτων. Un ornement linéaire sépare les chapitres.

Voici les deux principaux textes du manuscrit:

1. (ff. 61r-286v) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime présenté dans l'ordre suivant c. 1-62 et 64-72, amputé à la fin de deux citations et précédé de la table des matières qui occupe les folios 61 et 62.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα τέρπει[32a].

2. (ff. 297r-320v) Une grammaire de la langue grecque. Περὶ γραμματικῆς.

Le «*Lavra ω 121 (Athous 1933)*[33]» ou λ

Le codex ω *121* du monastère de Lavra est un manuscrit de papier du XVIe siècle de petit format 220 mm sur 150 comptant 136 feuillets. Le texte, précédé et suivi d'un feuillet de garde, est écrit à pleine page à raison de 18 à 22 lignes à la page. On remarque une petite croix noire au sommet de la marge supérieure, au verso de tous les feuillets, à l'exception du premier. La signature placée à l'angle inférieur externe du premier folio des cahiers est parfois répétée au milieu du même folio.

Les accents et les esprits sont bien placés et l'orthographe est exacte. Le copiste, qui ignore les iotas muets, fait un usage plutôt modéré des abréviations. Les chapitres se suivent sans ornement. En général deux points précèdent et suivent les titres des chapitres qui sont en noir, ainsi que les auteurs des citations dans les marges extérieures. Seule la première lettre des citations, à peine plus grande que les autres lettres, est à l'encre rouge. La pagination semble fantaisiste.

Le texte du florilège n'est pas complet: les chapitres 13, 41 à 46 et 66 manquent. Par contre le copiste a fait preuve d'esprit créateur en ajoutant

32a. chap. 71, 15.

33. Décrit par SPYRIDON LAVRIOTÈS et S. EUSTRATIADÈS, *Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας* (τῆς ἐν ἁγίῳ Ὄρει) (Paris 1925) t. 2-3, p. 356 voir aussi M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs, dans *DS* t. 5, col. 488 sub 1°.

au florilège des textes supplémentaires: soit des pensées isolées en fin de nombreux chapitres attribuées à «τοῦ βασιλέως» soit même de nouveaux chapitres: περὶ ἡμέρας κρίσεως[34], περὶ τοῦ μὴ κρίνειν[35], περὶ κρειτόνων ὅτι οὐ δεῖ μετ' αὐτῶν διαμάχεσθαι[36], περὶ καταλαλιᾶς[37], περὶ δακρύων φυσιολογία[38].

Le copiste de λ, qui tout en transcrivant le texte du Pseudo-Maxime s'est accordé bien des libertés tout au long de son travail, clôt le cycle de ses interventions en revenant au florilège du codex 36 de Vatopedi pour reprendre la strophe des six vers alexandrins qui font suite à ce florilège:

Δίδου χάριν, Πάναγνε, τῷ κεκτημένῳ[38a]...

Le manuscrit contient les textes suivants:

1. (ff. 1r-135r) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime:

Titre: Ἀποφθέγματα ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀποστόλων τε καὶ προφητῶν καὶ ἁγίων ἐκ διαφόρων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς τε, φημί, καὶ Νέας Γραφῆς καὶ αὐτῆς δήπου τῆς θύραθεν, ἤτοι τῶν Ἑλλήνων.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Τί στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη...

des.: ἀλλὰ μνήμην μου γενέσθαι ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ.

2. (ff. 135v-136v) Une liste des livres de la Bible et des livres apocryphes.

Titre: Περὶ τῶν ξ' βίβλων καὶ ὅσα τούτων ἐκτός.

Inc.: α' Γένεσις, β' Ἔξοδος, γ' Λευιτικὸν...

des.: κα' Ἰγνατίου διδασκαλία, κβ' Πολυκάρπου διδασκαλία, κγ' Εὐαγγέλιον κατὰ Βαρνάβαν, κδ' εὐαγγέλιον ἕτερον κατὰ Ματθαῖον.

3. (f. 136v) Un extrait d'une homélie de saint Grégoire de Nazianze sur la foi[39].

34. chap. 73 f. 123 r.
35. chap. 74 f. 128 r.
36. chap. 75 f. 130 v.
37. chap. 76 f. 131 r.
38. chap. 76 bis f. 131 v.
38a. «Δίδου χάριν, Πάναγνε, τῷ κεκτημένῳ
τοιαῦτα βάζειν καὶ φέρειν λόγου μέλη
οἷα προεγράφησαν ἐν βίβλῳ ξένῳ.
Ὁ τῶν λόγων πόθος σε τέρπει νῦν πλέον
ἧπερ τραγῳδῶν Ὀρφεὺς τοὺς θῆρας πάλαι
ἔθελξεν, ἠπάτησεν αὐλῶν ἐν μέλει».
39. C'est un extrait du cinquième Discours théologique de Saint Grégoire de Nazianze intitulé Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
Le texte a été édité par MIGNE (*PG* 36, 169 C - 172 A) et P. GALLAY, en collaboration avec M. JOURJON, *Grégoire de Nazianze: Discours 27-31* (Discours théologiques) (Paris 1978) *SC* 250 p. 340 l. 10-17 et 1-12.

Titre: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ περὶ πίστεως λόγου.

Inc.: Ἤκουσα δέ τινος καὶ...

des.: καὶ τῆς ἀληθείας πλεῖστον ἀποδεούσας[40].

Classement des témoins

Les manuscrits de la famille de Vatopedi ont un certain nombre de caractères communs:

1. Le titre: Βιβλίον γνώμας ἔχον ἐν ἐπιτόμῳ, à l'exception de celui de Lavra;
2. La numérotation des chapitres dans l'ordre suivant: 1-62 et 64-72.
3. La même annotation, à la fin du florilège, composée de six vers alexandrins dans trois manuscrits: *Vatopedi 36, Marcianus gr. 507* et *Lavra ω 121:* Δίδου χάριν, Πάναγνε... αὐλῶν ἐν μέλει.
4. Le contenu identique de δ et de μ reproduit en partie dans ψ, mais sans la section classique ni les *Centuries sur la Charité* de saint MAXIME LE CONFESSEUR.
5. Enfin les nombreuses leçons communes que les cinq manuscrits de la famille de Vatopedi présentent et qui les distinguent des autres manuscrits:

Omission importante de:

1. εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε en 7,1;
2. καὶ τῆς κοινωνίας en 7,2;
3. μήτε ὑπὲρ τῶν ἀδίκων ἐκλιπαρεῖσθαι en 9,31;
4. διωκόμενοι ἀνεχόμεθα en 10,2;
5. καὶ ἐγερεῖ... ἀφεθήσεται αὐτῷ en 14,2;
6. Ὅμοιον δὲ ἔχουσι... καὶ ἀληθεύειν en 14,25;
7. εἰ μὴ κακῶς ἀκούων ἀχθήσομαι en 16,20;
8. καὶ ῥημάτων καὶ ἐνθυμημάτων en 45,8;
9. ὅτι μετὰ τῆς... σεαυτοῦ κατανόησις en 56,4-5;
10. Χείλη ἄφρονος καταποντιοῦσιν αὐτόν en 60,3;
11. ὀβολὸν λαμβάνει... παρὰ μὲν τῶν ἄλλων en 61,14.

Omission plus légères:

en	10,15	τῶν ἀνθρώπων	en	36,19	ὦ
-	14,12	παίγνια	-	36,21	τἄλλα

40. Le copiste a ajouté au texte de Saint Grégoire de Nazianze la glose suivante: «Ὁ κά ψαλμὸς καὶ ὁ ξή περὶ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ προφητεύουσιν».

en	14,13	ἐπὶ τῶν	en	36,38	εἶναι
-	15,13	μᾶλλον	-	39,3	γυναικὸς πόρνης
-	16,4	τὸ (ποίμνιον)	-	40 titulus	καὶ ἔριδος
-	17,40	ποῖά ἐστι	-	41,13	ἀλλὰ (μηδὲ)
-	18,48	ἔφη	-	42,9	γίνεται
-	20,32	δεῖ	-	47,25	παράσημον
-	21,23	ἀσφαλῶς	-	47,28	παρ' ἑτέρων
-	21,17	εἶπεν	-	48,6	ἂν εἰς
-	22,3	ἀπὸ (ἀκροάσεως)	-	48,8	ἡμᾶς
-	28,5	τῶν ξύλων	-	51,7	οὐκ
-	29,5	τῆς συνεχείας	-	52,10	καὶ διὰ
-	33,15	ἔχειν	-	54,20	ἕτερος
-	34,21	ἡ νόσος	-	55,11	πάντων
-	36,8	τοὺς πολέμους	-	55,20	σφόδρα (κολάζουσιν)

Addition de

en	14,2	(Κυρίου) Ἰησοῦ	en	17,31	(λόγῳ) εἶναι
-	14,5	τῷ (Θεῷ)	-	19,14	(ὠμὸν) καὶ ἄγριον (καὶ ἀνήμερον)
-	15,7	οὐκ (ἀτιμότερος)	-	22,15	τῆς (ἱεροσυλίας)

et les variantes qui suivent:

en	7,8	ἀποκομίζειν	pour	ἀποκομίσει
-	7,13	εἰσενεγκεῖν	-	ἐνεγκεῖν
-	7,20	κέρδανον	-	κέρδησον
-	9,8	ἀρχόμενον	-	ἀγόμενον
-	9,33	φιλοφρονούμενος	-	φιλοπονούμενος
-	9,40	εἴληφεν	-	ἔλαβεν
-	9,45	ἀρχηγός	-	ἀρχικὸς
-	11,13	πανοπλία	-	κολακεία
-	11,14	αὔξονται καὶ	-	αὔξοντα
-	14,13	αἰτουμένων	-	δεομένων
-	16,9	ῥημάτων	-	πραγμάτων
-	17,22	χρὴ	-	δεῖ
-	17,26	σοφίας	-	παιδείας
-	17,53	χρυσοῦ	-	χρόνου
-	18,4	πλούτου	-	πολέμου
-	19,12	ῥώμην	-	ῥύμην
-	19,36	λήψει	-	θλίψει
-	19,36	πανοῦργος	-	κακοῦργος
-	19,8	εὐφοσύνην	-	σωφροσύνην
-	19,8	ἀόργιστος	-	ἀόργητος

en	20,8	γέγονε	pour	ἐποίησαν
-	20,28	βραδυλογίαν	-	βραχυλογίαν
-	21,8	πράγματα	-	τραύματα
-	22,9	οἰκίων	-	ἰδίων
-	33,3	ἐξέρχεται	-	ἐπεξέρχεται
-	35,17	οὐδὲν	-	μηδὲν
-	36,14	κακῶς	-	αἰσχρῶς
-	39,2	ἀθετεῖν	-	αὐθεντεῖν
-	41,17	σωφροσύνην	-	ἐπιστήμην
-	42,15	θηρεύσω	-	ἁλιεύσω
-	47,13	ἀπώλεσε	-	ἀνέτρεψε
-	50,15	δυστυχίας	-	ἀποτυχίας
-	53,18	μοχθηρίαν	-	μοχθηρίην
-	53,18	ἐπιμέλειαν	-	λόγον
-	56,24	ψεύδεσθαι	-	ἐψεῦσθαι
-	59,10	ἀποχὴ	-	ἀγωγὴ
-	71,17	δύο λύκων	-	δευτέρου λύκου

A toutes ces leçons il faut encore ajouter l'omission, dans les manuscrits de la famille de Vatopedi, d'une bonne cinquantaine de sentences.

Chapitre 4

MANUSCRITS DE LA SECONDE BRANCHE

Manuscrits de la première famille

Les deux manuscrits de cette famille sont le *Vaticanus graecus 741* et le *Vaticanus Barberinianus graecus 6.*

Le «*Vaticanus graecus 741*[41]» ou τ

Le *Vaticanus gr. 741* est un très beau manuscrit de parchemin du XIe siècle. La présentation du texte est élégante et la réglure dégagée et régulière. Les titres, suivis parfois de 3 ou 4 croix, les initiales et les ornements linéaires qui séparent les chapitres, sont rubriqués. Dans les six premiers chapitres, les auteurs des citations sont quelquefois disposés en forme de croix.

Τ
Ο
ΥΑΥ
Τ
Ο
Υ

Le manuscrit, mesurant 215mm sur 165, compte 176 feuillets précédés et suivis d'un feuillet de garde. Il est écrit à pleine page à raison de 22 lignes à la page. Le manuscrit comprend 23 cahiers, la plupart des quaternions, sauf le premier qui est un ternion et le dernier un bifolium, numérotés dans l'angle supérieur externe de la première page.

L'orthographe du texte est très bonne; le copiste cependant ignore les iotas muets - sauf sur le mot ῥάιον (*sic*), pour ῥᾷον, du chapitre 5,17 - et les abréviations. On voit un double accent sur les mots μὲν... δέ, ἐπεί, μή.

Le texte du f. 175v est écrit en forme de croix; à droite, sur le même folio, il y a une croix avec les mots IC, XC, NI, KA; et au bas du texte une inscription en partie illisible: τοῦτ τῷ βιβλ[ίον] ἔχω στη

Sur le feuillet 176r, une autre croix rouge porte l'inscription:

[Ἰ]σχὺν δίδου γραφέντι, Χριστέ, τὴν βίβλον καὶ ῥῶσιν ὡσαύτως δὲ καὶ κεκτημένῳ.

41. Manuscrit décrit par R. DEVREESSE, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codices Vaticani graeci tomus III Codices 604-866* (in Bibliotheca Vaticana MCML) p. 255 n° 741.

Le florilège est précédé de la table des matières: Πίναξ ἄριστος τῆς παρούσης πυκτίδος, dont le texte, écrit en lettres rouges, occupe, sans numérotation, les deux premiers folios.

Titre du florilège: Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν τῶν τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς...

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

Le «*Vaticanus Barberinianus graecus* 6[42]» ou γ

C'est un manuscrit de parchemin du XIIIe siècle de très petit format mesurant 140 mm sur 104 et comptant 210 feuillets. Le texte y est écrit à pleine page à raison de 18 lignes à la page.

Les titres des chapitres et la première lettre des citations sont en rouge, souvent très pâle. Le copiste, qui ignore les iotas muets, place fréquemment la dernière lettre d'un mot au-dessus de celle qui précède: κατορθώματ^{α}. Il emploie les abréviations habituelles, le double accent sur μὲν... δὲ et écrit en noir les numéros des chapitres. Des ornements linéaires séparent les chapitres.

Les cahiers, au nombre de 26, sont des quaternions. La signature est au sommet de la première page des cahiers et parfois au bas de la dernière. Au f. 98v, une main du XVe siècle a ajouté l'inscription suivante: Επλ<η>ρη<θ>η η παρὸν (sic) βηβλος δια χηρως (sic) ἐμοῦ + μοναχου Ισιδορου αμην αμην αμην.

Le texte, précédé de deux feuillets de la table, hors pagination, dont le premier, en partie déchiré, n'a plus de titre.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς:

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

Classement des témoins

Les deux manuscrits, qui omettent la citation d'Isocrate sur la formation humaine, ont de nombreuses leçons communes: omissions, additions et variantes:

Omission de	ὁ γὰρ τῆς γεέννης φόβος	en	24,10
-	Πλάτων ὁ σοφὸς	en	61,13
-	ἐκεῖνος	en	63,22
-	δεῖ	en	68 titulus

42. Décrit par VALENTINUS CAPOCCI, *Codices Barberiniani Graeci tomus I Codices 1-163* (in Bibliotheca Vaticana MCMLVIII) p. 8-9 n° 6.

Omission de	δυσπαθείᾳ τῶν πονηρῶν	en	68,6
-	δὲ	en	69,7
-	ὁ *(bis)*	en	69,11

Addition de	κόσμου	en	36,24
-	τοὺς λοιποὺς	en	27,28

Variante	ἀλλοτρίοις	pour	ἀλλοτρίων	en	22,12a
-	κάκιστον	-	κάκιον	en	22,17
-	ἐφέλκεται	-	ἐφέλκεσθαι	en	27,24
-	ἐπαινούμενον	-	ἐπαινετόν	en	28,8
-	παρασκευάζονται	-	παρασκευάζουσι(ν)	en	28,19
-	ἀναστάσεως	-	ἀναβάσεως	en	29,8
-	γίνεσθαι	-	γίνεται	en	31,5
-	τὸ κεφάλαιον	-	τῷ κεφαλαίῳ	en	31,7
-	δεῖ	-	πρέπει	en	31,12
-	προσαγόμενος	-	ἐπαγόμενος	en	36,31
-	ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συμπεριφορά	-	γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι	en	37,4
-	μέτρου	-	πρέποντος	en	39,11
-	οὐ μὴ	-	οὐχ	en	52,4
-	λυθὲν	-	λυθέντα	en	54,14
-	ψυχῇ	-	τύχῃ	en	54,34
-	καὶ	-	ἢ	en	55,8
-	εἶναι	-	ἔχειν	en	55,19
-	ἔσονται	-	ἕξεις	en	55,19
-	πόντον	-	τόπον	en	58,13
-	διασκορπίσαι	-	διαφορῆσαι	en	61,17
-	Χωρικοῦ	-	Χωρικίου	en	62,18
-	οὐ δεῖ	-	ὁ αὐτὸς ἔφη μὴ δεῖν	en	63,14
-	περιέρχεται	-	παρέρχεται	en	67,12
-	τινὸς	-	τινῶν	en	70,14

MANUSCRITS DE LA DEUXIÈME FAMILLE

Sept manuscrits font partie de cette famille. Ce sont: deux manuscrits d'Iviron:
l'Iviron 377 et *869;*
deux manuscrits de Paris:
le *Parisinus Coislinianus 372*
et le *Parisinus graecus 1162;*
un manuscrit de Moscou:
le *Mosquensis Bibl. Synod. 376 (Vladimir 207);*
un manuscrit d'Oxford:
le *Bodleianus Auct. F. 4.7*
et un manuscrit de Rome:
le *Vaticanus Barberinianus gr. 216.*

Le «*Parisinus Coislinianus 372*[43]» ou κ^2

Le *Coislinianus 372* est un manuscrit de parchemin du XIe siècle de petit format, 205 mm sur 160, comptant actuellement 150 feuillets. Il est écrit à pleine page à raison de 22 lignes à la page.

Le manuscrit est soigné et aéré. Les titres des chapitres et les auteurs des citations sont à l'encre rouge. Autrefois formé de 19 cahiers, chacun portant une signature à l'angle interne de la marge inférieure du premier recto et du dernier verso, il a depuis perdu les quatre premiers cahiers, dont on n'a retrouvé que 4 feuillets.

Aux f. 149v et 150 on lit le texte suivant: «ἀλφ[άβητον] κατανοικτικόν. Ἀδέκαστο κριτήριο. Ψυχὴν αὐτὴν ἣν ἔπλασας, ὑπὲρ ἧς ἐσταυρώθης, ὡς ἀγαθὸς ἐλέησον, ὡς ἐλεήμων σῶσον».

Le florilège contient le texte lacuneux du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime.

Au début du texte, Le Quien a placé un résumé du florilège. Seuls deux brefs fragments subsistent des sept premiers chapitres:

43. Décrit par R. DEVREESSE, *Catalogue des manuscrits grecs*, II. *Le Fonds Coislin* (Paris 1945) p. 356-357 n° 372.

a. (f. 1rv) *Inc.:* Διπλοῦν ἐστι τὸ τῆς φρονήσεως ὄνομα (chap., 2,6)
des.: καὶ μικρόψυχος οὐ γάρ (chap. 2,14α)
b. (ff. 18-23v) *Inc.:* ἐστρατοπεδεύσατο (chap. 4,26)
des.: ὁμοίως γὰρ αἰσχρόν (chap. 6,41)
Le texte du florilège continue ensuite, sans lacune jusqu'à la fin.
Inc.: οὐκ ἔλαβεν εἰπὼν (chap. 8,35)
des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

Le «*Pari-in graecus 1167*[44]» π

Le *Parisinus gr. 1167* est un manuscrit de parchemin de très petit for-
[illegible] t ta XIIe i cle; m lé a x d ux xt m s. i p actuel-
lement 131 folios. Il est connu aussi sous le nom de Jean Ballesdens, un de ses propriétaires qui a laissé sa signature au bas du folio 2r.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 20 à 23 lignes à la page. L'ornementation est assez réduite: les initiales des textes et les numéros des chapitres sont écrits à l'encre rouge. De plus, des lignes rouges séparent les chapitres. Dans les marges il y a parfois une main, dessinée à l'encre rouge, qui désigne un passage important.

La signature, placée dans la marge inférieure du premier folio, est reprise au verso du dernier folio de chaque cahier. La plupart de cahiers sont des quaternions au nombre de 14, auxquels il faut ajouter deux sénions, les cahiers 4 et 16; un seul cahier, le deuxième, a 7 folios.

Le manuscrit contient, sans titre ni table, le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime.

Inc.: μακαρίζου]σαν αὐτὸν γραῦν εἶπε... (chap. 9,38).
des.: καὶ προϊοῦσαν μὴ ἐκφυγεῖν ἢ προβαίνουσαν ἀνακόψαι καὶ (chap. 62,8).

Le «*Mosquensis Bibliothecae Synodalis gr. 376 (Vladimir 207*[45])» ou *Mosq*

C'est un manuscrit de parchemin du XIIIe siècle, écrit à pleine page à raison de 27 à 29 lignes à la page. L'orthographe est correcte et les abréviations peu nombreuses. Le copiste ignore les iotas muets.

Les citations commencent toujours à la ligne avec une initiale bien en

44. Brève description dans H. OMONT, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale* (Paris 1886) t. I, p. 233. Voir aussi M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs, *DS* t. 5 (Paris 1962) col. 491.
45. Décrit par l' Archimandrite Vladimir, Sistematičeskoe opisanie rukopisej Moskovskoj Sinodal' noj (Patriaršej) Biblioteki. I. Rukopisi grečeskija (Catalogue systématique des mss. de la Bibliothèque synodale. I. Les mss. grecs), Moscou 1894 t. I p. 246-247 n° 207.

évidence. Cependant il n' y a aucun ornement entre les chapitres: rien que le numéro, une croix et le titre du chapitre, parfois même écrit à la suite du texte précédent.

Le manuscrit contient:

1. (ff. 1-120v) La Catéchèse n° 71 de Théodore le Studite.

Titre: Τῇ Κυριακῇ τῇ Βαϊφόρῳ. Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν νηστειῶν καὶ διδασκαλία πρὸ τῆς ανοίξεως τοῦ μοναστηρίου.

Inc.: Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ἤδη πρὸς αὐτήν ἐσμεν τὴν ἀποπεραίωσιν *(sic)* τῶν νηστειῶν.

2. (ff. 121-199v) Le texte mutilé du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime qui commence au chapitre 6,59 et se termine au chapitre 71,15.

Inc.: Σεαυτοῦ τὰ ἀτυχήματα τῶν φίλων...

des.: τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα.

L'«*Iviron 869 (Athous 4989)*[46]» ou *ι*

Le codex *869* du monastère d'Iviron est un manuscrit de parchemin du XIIIe siècle de petit format. Mutilé aux deux extrémités, il compte actuellement 60 feuillets.

Il est écrit à pleine page à raison de 23 à 27 lignes à la page. L'ornementation est très sobre: les titres des chapitres, les auteurs des citations et les initiales sont à l'encre rouge. Un bandeau noir avec des points rouges sépare les chapitres.

L'orthographe est bonne, les accents et les esprits sont marqués avec soin; quant aux iotas muets, omis en général, ils sont parfois adscrits. Le copiste fait bon usage des abréviations habituelles. Dans les marges on trouve quelquefois le mot ἐγρά[φη].

Le codex contient le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime du chapitre 3 περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης au chapitre 35 περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους.

Inc.: μύ|ρου δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται (chap. 3,7α)

des.: οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ (chap. 35,16).

L'«*Iviron 377 (Athous 4497)*[47]» ou *I*

Le codex *377* du monastère d'Iviron est un manuscrit de papier du XIVe siècle, de format moyen, comptant 116 feuillets. Acéphale, il a été pourvu

46. Voir ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, t. II (Cambridge 1900) p. 232 n° Ἄθους 4989, 869.
47. Il est décrit dans ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, t. B' (Cambridge 1900) p. 102. Ἄθους 4497, 377. Voir aussi M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs, *DS* t. 5 (Paris 1962) col. 488 et 492.

au début de quelques feuillets étrangers dont deux, hors pagination, contiennent la table des matières due à une main du XVIIIe siècle.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 29 à 33 lignes à la page. La présentation est soignée et aérée, l'écriture droite et élégante et l'orthographe correcte. Le copiste qui a noté attentivement les accents, les esprits et la ponctuation - seuls les iotas muets sont omis - emploie fréquemment les abréviations courantes.

Les titres des chapitres, mis en évidence par un ornement linéaire, les auteurs des citations et les initiales sont à l'encre rouge. Des croix, dans les marges, signalent aux lecteurs des passages importants.

Le contenu de l'Iviron 377 est le suivant:

1. (ff. 1-106r) Le texte du florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime précédé d'une table de matières.

Titre: Τοῦ ἀββᾶ Μαξίμου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος κεφάλαια θεολογικὰ ἤτοι ἐκλογαὶ ἐκ διαφόρων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν θύραθεν.

Inc.: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη.

des.: ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

2. (ff. 106r-116r) Épiphane[48], archevêque de Chypre, auteur du «Physiologue[49]», décrit les moeurs et le comportement des animaux.

Titre: Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου περὶ τοῦ Φυσιολόγου, ὅς ἐλάλησε περὶ φύσεως ἑκάστου γένους θηρίων τε καὶ πετεινῶν.

Inc.: Ὁ φυσιολόγος ἔλεξε περὶ τοῦ λέοντος...

des.: καὶ οὔποτε εἰσέλθωσιν οἱ λῃσταὶ εἰς τὸν νοερὸν αὐτοῦ οἶκον.

Le «*Vaticanus Barberinianus graecus 216*[50]» ou *η*

Le codex *Barderinianus gr. 216* est un manuscrit de papier du XVIe siècle, de format moyen (290 mm sur 205) comptant 55 feuillets. Il est précédé de 3 feuillets de garde, dont le troisième contient la table des matières à la numérotation parfois inexacte et aux titres quelquefois répétés.

Le texte est écrit à pleine page à raison de 30 à 32 lignes à la page. La présentation est soignée et l'orthographe correcte. Le copiste a noté

48. Voir le texte édité par Migne (*PG* 43, 517-534) et B. ALTANER, *Précis de Patrologie* (Paris, Tournai 1961) p. 454-458.
49. B. ALTANER, *op. cit.*, p. 456 *sub* 6.
50. Sommairement décrit en I. MOGENET, I. LEROY et P. CANART, *Codices Barberiniani Graeci*, t. II 164-281, (Bibliotheca Vaticana 1989) p. 57 n° 216.
Voir aussi M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs dans *DS* t. 5 (Paris 1962) col. 488 et 492.

attentivement les accents - avec double accent sur μέν -, les esprits et la ponctuation; il omet cependant les iotas muets.

Les initiales des titres des chapitres et des citations sont rubriquées. Un ornement linéaire sépare les chapitres non numérotés. La pagination est en lettres grecques dans la marge supérieure à l'angle de droite et en chiffres arabes au bas du même feuillet.

Le manuscrit, qui cite les deux grands extraits d'Isocrate et d'Aristote sur la formation humaine, omet la pensée de Platon: Ἀρχὴ γνώσεως τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις, qu'il remplace par un o au début de la citation suivante qui est du même auteur.

Le manuscrit est formé de sept quaternions, sans aucune trace de signature; un feuillet manque au dernier cahier.

Le manuscrit contient, sans titre, la texte du Pseudo-Maxime.

Inc.: Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη

des.: καὶ πολλοῦ σκότους ὀλίγον φῶς (chap. 71,9)

Le «*Bodleianus Auct. F.4.7 (Codices Miscellanei gr. 106)*[51]» ou *o*

Le *Bodleianus Auct. F.4.7 (Misc. gr. 106)*, de la Bibliothèque Bodléienne à Oxford, est un manuscrit de papier de format moyen[52] comptant 310 feuillets. Quelques signatures seulement α, β, γ, δ et ε sont visibles successivement aux ff. 3r, 11r, 19r, 27r et 35r, dans l'angle interne de la marge inférieure. Les cahiers sont des quaternions numérotés au recto du premier feuillet. Coxe, l'auteur du Catalogue, et M. Richard[53] datent le manuscrit du XVIe siècle.

Le texte du florilège est écrit à pleine page à raison de 21 lignes à la page. Des ornéments linéaires simples séparent les chapitres. Les majuscules initiales dont certaines: Γ, Δ, Ζ, Ι, Κ, Μ, Ρ, Φ et Ψ, parfois pointées, sont en saillie dans les marges. La numérotation des chapitres court dans les marges supérieures ou inférieures indistinctement.

La copie est soignée et aérée.

La ponctuation et l'accentuation sont correctes. Les iotas muets apparaissent, contrairement à la règle, à l'infinitif des verbes en -άω: δα-

51. Le manuscrit est décrit dans H. O. COXE, *Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae. Tom. I, Recensionem codicum graecorum continens.* (Oxford 1853).
Le catalogue a été réédité par R. W. HUNT, H. O. COXE, *Bodleian Library, Quarto Catalogues I. Greek manuscripts* (Oxford 1969) col. 681-682 n° 106.

52. Coxe: *in quarto*

53. «Florilèges spirituels grecs» dans *DS* t. 5 (Paris 1962) col. 488 et 492 ff. 3-133 v et non, selon le *DS* t. 5, ff. 1-13.

πανᾷν (f. 121v l.2), νικᾷν (f. 116v l. 7 *ab imo),* ἐρευνᾷν (f. 115v l.7), γελᾷν (f. 125v l.7) et d'une façon régulière, au présent de l'indicatif: ὁρᾷ (f. 109 r l.5 *a.i.),* ἐᾷς (f. 109r l.3 *a.i.),* à l'augment: ᾠκείωται (f. 112v l.10), ᾔδεσαν (f. 130r l.10 *a.i.),* sur certains mots: ῥᾳθυμία (f. 131r l.1 *a.i.),* ῥᾳδίως (f. 128r l.2), ῥᾷον (f. 122v l.8), mais ni au subjonctif ni au datif de l'article, du nom, des adjectifs et des pronoms: ἂν... ἧς, ἐὰν μετρᾶς σεαυτῶ (f. 115v l.3 *a.i.),* τῆ ἡλικία (f. 123r l.2), ἐφ' ἵππω ἀγαθῶ Cf. 116r l. 6 *a.i.*), τῶ νόμω τῶ ἡμετέρω f. 117v l.7 *a.i.),* τῶ σῶ ὀφθαλμῶ (f. 114v l.1 *a.i.),* ἐν ἧ (f. 119r l.2).

Ce manuscrit touffu contient les textes suivants:

1. (ff. 3-133v) Le florilège sacro-profane du Pseudo-Maxime.

Titre: Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας

Inc.: Τοῦ Εὐαγγελίου· Στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη ἐστὶν ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν.

des.: au chap. 72 (περὶ τῶν ἡσυχαζόντων καὶ περὶ πειρασμῶν) ἄκριτόν τι παρὰ Θεῷ ἢ ἀσύμφωνον.

2. (f. 133) Des définitions variées.

Titre: Ὅροι διάφοροι σὺν Θεῷ κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ πίστιν τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Inc.: Τί ἐστι Θεὸς καὶ κατὰ τί εἴρηται Θεός.

des.: διαλάσσουσι τὰς κρίσεις τῶν ὡρῶν.

2a. Viennent ensuite des sentences variées:

Inc.: Εἰ βούλει βίον ἄλυπον ζῆν...

3. Un recueil des fables d'Ésope

Titre: Αἴσωπος εὗρε τοῖς μύθοις πρᾶξις βίου.

Inc.: Αἰτοῦντι τροφὴν νηπίῳ ὅτι κεναῖς ἐλπίσιν ἀποκτᾶται ὁ πειθόμενος γυναικῶν ὁμιλίαις.

4. (ff. 196-258) Des questions controversées de la sainte Écriture adressées à Antiochus.

Titre: Τοῦ μακαρίου Ἀθανασίου... πρὸς Ἀντίοχον ἄρχοντα περὶ πλείστων ἀναγκαίων ζητημάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς ἀπορουμένων καὶ παρὰ πᾶσι χριστιανοῖς ἀναγινῶσθαι ὀφειλομένων.

5. (ff. 258-274) Un canon de saint Jean Damascène sur la fête de l'Épiphanie.

6. Un autre canon sur la fête de l'Épiphanie.

7. Un canon sur la Pentecôte.
Titre: Ἕτερος κανὼν ὅμοιος εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν φέρων ἀκροστιχίδας τήνδε δι' ἡρωελεγείων.
Inc.: Θεογενὲς Λόγε, πνεῦμα παράκλητον.
des.: τέλος τοῦ παρόντος κανόνος.

Classement des témoins de la famille d'Iviron

Ces manuscrits, très proches entre eux, présentent les caractéristiques suivantes:
ils omettent: 1) Le long extrait d'Isocrate sur la formation humaine à l'exeption de η.
Inc.: Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους
des.: ἔχειν τὰς ἀρετάς.
2. La pensée de Platon (chap. 56,18): Ἀρχὴ γνώσεως τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις.
Le rubricateur a cependant conservé la première lettre de cette sentence. Ses successeurs vont, comme lui, ou la répéter ou la modifier ou tout simplement la supprimer.
Telle est, nous semble-t-il, l'origine de la lettre isolée qui'on remarque à la place de la pensée de Platon (Chap. 56,19): soit A en κ^2 et π, Ἄν en I, H au Mosq, O en η et sans aucune lettre sur le manuscrit de la Bibliothèque Bodléienne qui omet d'ailleurs les deux sentences de Platon en 56,18 et 19.
3. Et comportent de plus les variantes qui suivent:

chap.	11,5	ποδῶν	pour	ὁδῶν
	11,6	Ἀρχιλόγου	-	Ἀρχιλόχου
	12,80	μένει	-	μέρη
	13,10	addition de	-	ἐπισυρόμενος
	15,32	κοπτοῦ	-	βόμβου
	16,17	ἕκαστος φέρει	-	ἕκαστον φέρειν
	17,53	χρόνου	-	χρυσοῦ
	18,2	omission de	-	δυστυχοῦμεν
•	18,13	ἑτέρων ἀτυχίας	-	ἀτυχίας ἑτέρων
	18,35	addition de		ὦ (πίθε)
•	18,56	φίλου	-	φίλων
•	19,8	σωφροσύνην	-	εὐφροσύνην
	19,11	πάντως	-	πάντας
•	19,12	ῥύμης	-	ῥώμης

chap.				
chap.	• 19,20	προσβλέπειν	pour	προβλέπειν
	• 20,28	ἀσκοῦσιν	-	ἀσπάζονται
	• 21,3	ἡσύχασον	-	ἡσυχάσεις
	• 21,4	ἀκούει	-	ἀκούων
	21,12	γῆν	-	ζῆν
	• 22,9	ἰδίων	-	οἰκίων
	24,14	σωτηρίας	-	σοφίας
	29,10	ἐγρήγορσις	-	ἐγρηγόρσις
	60,12	δεῖγμα	-	δόγμα

Variantes de ι

Le manuscrit ι, mutilé aux deux extrémités, n'a pas toutes les variantes des manuscrits de la famille de Vatopedi. Nous indiquons les variantes communes par un point devant le numéro du chapitre sur la liste ci-dessus. Il a même quelques variantes qui lui sont propres:

chap.: 18,12 ἀστατοῦμεν *om. ι*
chap. 18,15 εὐτυχοῦσι ι ἀτυχοῦσι *ceteri*
18,35 addition de πρὸς ὅν τις... βυθὸν τύχης
18,56 δι' ἑτέρων κακῶν om. ι
19,5 ὁ δὲ σοφὸς ἀνὴρ ι ἀνὴρ δὲ σοφὸς *ceteri*
19,9 omission de tout le paragraphe par ι
19,28 ἐργαζόμενος ι: ὀργιζόμενος *ceteri*
20,1 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως *om.* ι
21,12 ζῆν recte ι: γῆν *nonnulli*
21,25 πολυπραγμονούντων ι: ἐξεταζόντων *codd*
22,17 ἀδικίας... κάκιον *om.* ι
22,23 προστιθέμενοι ι: προστιθέασι *codd.*

Chapitre 5

Remarques sur la langue du Pseudo-Maxime

Le florilège du Pseudo-Maxime est fidèle dans l' ensemble du texte aux règles de la grammaire et de la syntaxe. On rencontre cependant quelques dérogations aux habitudes de la langue classique.

C' est ainsi que:

- ὅταν est suivi de l' indicatif au lieu du subjonctif: ὅταν ἐξέρχεται en 14,8; ὅταν προσέρχονται en 14,25; ὅταν δύνανται en 9,53. Le cas en 64,9 est plus intéressant: ὅταν τις ἐφίῃ pour ἐφίησι, présent de l' indicatif: abréviation[1] qui rappelle ἦν et ἤμην, ἦς et ἦσθα de εἰμί: soit deux terminaisons pour une personne.

- ἄν, ἐὰν et κἂν sont aussi suivis de l' indicatif au lieu du subjonctif: ἐὰν ἀγάπην ἔχετε en 6,1; ἐὰν αἰτεῖς B en 14,18; ἐὰν προσέχεις en 56,6; ἂν ὁ λοιδορούμενος μή λοιδορεῖται en 10,8; κἂν ἐχθρούς ἔχουσιν κτB en 6,25; κἂν ἀληθῆ λέγει κBκ²χα en 10,33; κἂν γίνεται Bε en 40,9.

Il en est de même avec ἕως et l' indicatif[1a]: ἕως πλεῖς..., ἕως εὐεκτεῖς καί πλουτεῖς en 8,8 où une certaine indécision se laisse voir dans quelques manuscrits.

- Avec un sujet pluriel au neutre le verbe n'est pas au singulier, mais au pluriel, contrairement à la règle τὰ ζῶα τρέχει[2] : ταῦτα γὰρ δύνανται en 3, 19; χρήματα ξηρανθήσονται en 5, 6; εἰ τὰ ἄλογα ... εἰσι en 58, 5.

- Le futur de l'indicatif se confond parfois avec l'aoriste du subjonctif et porte alors le nom de *futur byzantin*, temps spécifiquement médiéval caractérisé par la voyelle thématique η ou ω[3] du subjonctif:

δόξης γὰρ ... τοιοῦτος εἶναι en 8, 37;
χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσωσι πόδας en 2,4;
καὶ αὐτῆς ταύτης ἕξῃ τὴν ἀντίδοσιν en 25,15;
πᾶν ὅπερ φθάσῃ en 48,6;

1. Voir en ABEL § 20c, l. 4-6, un autre cas d' abréviation.
1a. ABEL, § 68j et remarque.
2. Voir ABEL § 40g et les remarques qui suivent.
3. cf. ABEL, § 60g et remarque II.

ζήτει ... καὶ δώσωμεν en 53,9;
μετὰ τίνος ἐμβιοτεύσωμεν en 53,10;
ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἐξελάσῃ αὐτόν en 19,5;
κἂν γὰρ φθέγγηταί τι ... πάντα φθέγξηται par B en 3,8.

Le florilège emploie quelquefois simultanément le futur byzantin et le futur de l'indicatif: οὐχ ἕξῃς ... ἀλλὰ καὶ δάκρυα ἀφήσεις en 19,10;
καλέσομεν ἢ στεφανώσωμεν; par B en 69,11.

- On trouve même l' indicatif au lieu du subjonctif avec ἵνα[4]: ἵνα καυθήσομαι en 6,2; ἵνα γένομαι en 13,3; ἵνα μὴ ἀπολέσει en 20,6.

- Signalons également des cas de psilose[5] par quelques manuscrits: en 21,9 μετ' ἡσυχίας, en 6,92 par α οὐκ ἕξεις et en 67,19 οὐκ ἕστηκε par ρσχζκ².

- Avec la conjonction πρίν -avant que ou avant de- le florilège s' écarte aussi de la règle classique. Avec une proposition principale négative la proposition temporelle à l' aoriste du subjonctif prend habituellement à la deuxième personne du singulier la terminaison -εις ou-εῖς pour-ῃς: Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρίν ἂν ἐξετάσεις en 6,71; Μή πρότερον... δικάσῃς, πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθεῖς en 5,26.

PRINCIPES DE NOTRE ÉDITION

Notre travail consiste à présenter un texte aussi proche que possible de l' archétype en évitant d' abord les corrections arbitraires tout en tenant compte non seulement de l' ensemble des manuscrits qui contiennent en entier ou en partie le texte original du Pseudo-Maxime, mais aussi des sources du florilège et de la traduction latine faite par Ribittus.

Ce travail a été grandement facilité tant par le classement des manuscrits en deux branches de plusieurs familles chacune que par l'établissement du *stemma* des manuscrits.

Les cas difficiles n' ont pas manqué. Ainsi en est-il des trois leçons γῆν, ζῆν et τῆν en 21,12. Les deux premières leçons γῆν et ζῆν se voient dans plusieurs témoins de chaque branche. Quant à la troisième variante τῆν qu' on ne trouve que dans deux témoins isolés Sin et η, on ne peut la retenir. La leçon γῆν -comme τῆν d' ailleurs- nous paraît être due à une faute du rubricateur, reprise ensuite dans plusieurs témoins. La leçon ζῆν est aussi celle de la seconde main en ε et χ et de plusieurs autres témoins dans les deux branches, comme ρ, φ, δ, μ, λ, ψ, ι, et α de la première et τ et γ de la seconde. De plus elle nous semble plus conforme au sens du

4. cf. ABEL, § 65a et BLASS - DEBRUNNER § (369) 2.
5. cf. ABEL, § 5b.

texte. Nous l' avons donc adoptée.

En 11,13 il y a trois leçons: κολακείᾳ, πανοπλίᾳ et καρυκείᾳ. Le problème est ici moins embarrassant, la leçon κολακείᾳ est à rejeter quoique appuyée par 11 témoins. On ne peut, en effet, définir un mot par le même mot: ἔοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ κολακείᾳ. Quant à καρυκείᾳ: le mot étonne, il est de plus sans témoins suffisants. Il reste πανοπλίᾳ qui s' harmonise bien avec le qualificatif γραπτῇ et qui est admis aussi par la deuxième main de Φ, la traduction latine de Ribittus: «*armature picte*» et bien d' autres manuscrits.

Un autre cas bien différent se présente en 19,8. Que choisir: εὐφροσύνη ou σωφροσύνη, bienveillance ou sagesse? Dans chaque cas il y a une douzaine de témoins. Nous avons préféré la leçon de κ et de B soutenue par la famille de δ et surtout par V et Par, les témoins des sources du florilège, soit εὐφροσύνη.

Même cas en 11,14 avec trois leçons: φθείρεται, διατρέφεται et διαφθείρεται en une vingtaine de témoins. Il faut d' abord assimiler φθείρεται à διαφθείρεται qui ne diffère de ce dernier que par la préposition διά. Le tout se joue entre καταναλίσκεται et διαφθείρεται. Cette dernière leçon semble être la meilleure: les flatteurs détruisent la richesse, comme le feu consume le bois.

Il en est de même en 65,12 entre les variantes δείπνοις et ὕπνοις. Laquelle de deux faisait-elle partie de l' archétype? Le sens en tout cas fait pencher pour δείπνοις τοῖς ἔξω et non pour ὕπνοις sommeil.

Un cas très intéressant en 52,10 est la leçon φθίνησιν -mot dérivé de φθίνω, comme αὔξησιν de αὔξω- attestée par de nombreux témoins dans les deux branches. Ce n' est qu' au XIIe siècle que la variante φθίσιν fit son apparition avec les manuscrits de la famille de Vatopedi. Nous sommes persuadés que le mot φθίνησιν doit remonter à l'archétype, quoiqu' il ne soit actuellement attesté par aucun grand dictionnaire.

Prenons aussi le cas en 41,27 de Ὀργίου· Ὀργίας qu' on trouve dans tous les manuscrits sauf en ρ qui porte bien Γοργίου· Γοργίας... Cette dernière leçon est la bonne. L' omission du Γ est due au rubricateur.

Les cas de l' infinitif indépendant en 16,10 ne manque pas d' intérêt: μὴ δὴ βαρύνεσθαι τὴν παραίνεσιν. Une certaine hésitation se fait voir dans tel ou tel manuscrit. Ainsi δὴ devient δεῖν ou δεῖ en B ε ν et βαρύνεσθαι sera transformé en βαρύνεσθε en B ε ο Aucta. Il s' agit cependant d' une tournure bien classique[6]. Même cas en 20,10: πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περὶ τοῦ μὴ λέγειν ἃ μὴ δεῖ.

6. Voir en ABEL § 69a d' autres exemples.

Un cas intéressant sur le sujet de l' infinitif se présente en 17,9 dans une compraraison qui émaille une homélie de saint Jean Chrysostome: ὥσπερ γῆ μὴ βρεχομένη οὐκ ἔστιν... στάχυας ἐξενεγκεῖν, οὕτως ψυχὴν οὐκ ἔστιν... καρπόν τινα ἐπιδείξασθαι.

Alors qu' on attendait comme sujet de l' infinitif l' accusatif[7], soit γῆν μὴ βρεχομένην, comme ψυχὴν dans la deuxième partie de la comparaison, comme d' ailleurs ont écrit Par et V et bien plus tard, Migne et Holl, le Pseudo-Maxime a préféré un nominatif sujet de l' infinitif ἐξενεγκεῖν:

Comme une terre qui n' est pas arrosée par la pluie ...ne peut produire des épis de blé, de même une âme ...ne peut faire preuve de progrès spirituel.

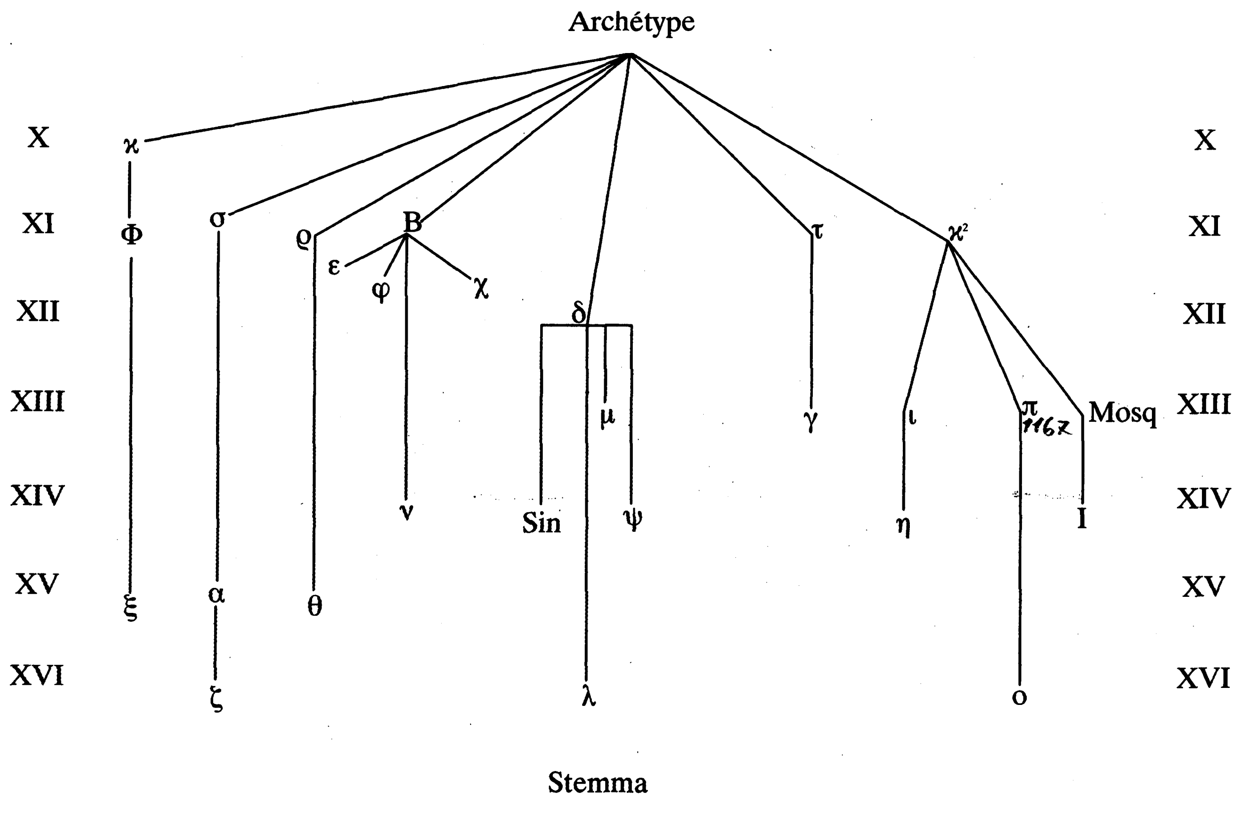
En 52,17, c' est un cas plutôt curieux: au deuxième vers, d' auteur inconnu, le florilège a préféré le datif τῷ σωθέντι, alors qu' on attendait: τόν σωθέντα[8].

ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ γῆς ὁρᾶν,
οὕτως ὑδὴ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν πόνων.

Il est agréable de regarder la mer de la terre ferme, comme il est agréable, une fois sauvé, de se souvenir de ses peines.

Tels sont quelques -uns des problèmes rencontrés pour l' établissement du texte du Pseudo-Maxime.

7. cf. ABEL § 71i.
8. Comme écrit ABEL § 71f.

Stemma

Le professeur D. Litsas, de l' Institut Patriarcal d' Études Patristiques de Thessalonique, qui m' a donné quantité d' indications utiles à l' élaboration du Stemma, m' a aimablement autorisé à publier le f. 67v du manuscrit 36 du monastère de Vatopedi au Mont - Athos. Je l' en remercie vivement.

f. 67v du manuscrit 36 du monastère de Vatopedi.

Détail du f. 67v.

ΨΕΥΔΟ - ΜΑΞΙΜΟΥ

Ἐκλογαὶ χρήσιμοι πονηθεῖσαι
ὑπὸ
διαφόρων ποιητῶν
τῶν τε τῆς Ἐκκλησίας
καὶ παλαιῶν φιλοσόφων καὶ Ἑλλήνων

ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΣΧΟΛΙΑ, ΠΙΝΑΚΕΣ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΑΡΓΟΛΟΓΟΥ
Διδάκτορος Βυζαντινῆς Φιλολογίας

Λόγος α'[1]

Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας

1 (1) **Τοῦ[2] Εὐαγγελίου· Στενὴ[3] ἡ ὁδὸς[4] καὶ τεθλιμμένη[5] ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν.**

1 *lacunam offerunt* a *λόγος α' usque ad* ὁδοῦσι (c. 1, 6) α; *ad* ἐν (c. 1, 14) χ; *ad* δειλιάσεις (c. 2, 5) κ[2]; *ad* ἐπιθυμῆσαι (c. 3, 1) ι; *ad finem* c. 9 π || 2 ἁγίου *post* τοῦ *legit* ε || 3 τί *ante* στενὴ *praemittunt* δ μ ψ λ ὅτι V *cum* N || 4 ἡ ὁδὸς : ἡ πύλη V *post* τεθλιμμένη *postposuerunt* η γ ν N V || 5 καὶ τεθλιμμένη *om.* Aucta.

Mt 7, 14.
V [Π γ'] (*PG* 96, 229 A l. 2-3) – τοῦ Ματθαίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν[1].**

1 *post apopht.* 3 *posuit* γ.

Rm 12, 21.
V [Α ια'] (*PG* 95, 1141 A) – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (-) **Σολομῶντος[1]· Ἀρετῆς μὲν[2] σημεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι, ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν[3].**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *add.* Sin || 2 μὲν *om.* ε || 3 *om. apopht.* δ ψ I Aucta.
Sg 5, 13.

4 (3) **Τοῦ αὐτοῦ[1]· Μή[2] σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ πορευθῇς ἐν**

ὁδῷ μετ' αὐτῶν[3]· ἔκκλινον δὲ τὸν πόδα σου ἀπὸ[3] τῶν τρίβων αὐτῶν· οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν.

1 τοῦ αὐτοῦ : Σολομῶντος ξ λ || 2 υἱέ *ante* μή *add.* Par *cum* (LXX) || 3 μή... μετ' αὐτῶν *om.* δ λ ψ μ || 3 ἀπὸ : ἐκ (LXX).

Pr 1, 10. 15-16.
Par f. (66v 6) 68r 5-8 – τοῦ Σολομῶντος.

5 (-) **Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὃς καταφρονεῖ πράγματος, καταφρονηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ.**

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ ψ λ μ.

Pr 13, 13.
Par f. (66v 6) 69r 19 69v 1-2 – τοῦ Σολομῶντος.

6 (4) **Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὥσπερ ὄμφαξ ὀδοῦσι[2] βλαβερὸν καὶ καπνὸς ὄμμασιν, οὕτως[3] παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ.**

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ λ Σιράχ σ Σολομῶντος I || 2 ὀδοῦσι : ὀδοῦσιν λ || 3 οὕτως : οὕτω τ σ β φ Sin I ο ε.

Pr 10, 26.
Par f. (66v 6) 67v 14-16 – τοῦ Σολομῶντος.
V [Α ιβ'] (*PG* 95, 1153C) – Σολομῶντος.

7 (5) **Σιράχ[1]· Μὴ ποίει κακὰ καὶ οὐ μή σε[2] καταλάβῃ[3] κακά[4].**

1 Σιράχ : καὶ πάλιν α τοῦ αὐτοῦ σ τοῦ Σιράχ λ *om.* ε || 2 σε *om.* Par || 3 καταλάβῃ : καταλάβοι Φ ξ λήψει I καταλάβωσι ο || 4 κακά : κακόν δ (LXX).

Si 7, 1.
Par f. 59r (3) 8 – τοῦ Σιράχ.

8 (5) **Ὁ[1] ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὰ[2] ἐγκυλισθήσεται[3] καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόθεν ἥκει αὐτῷ.**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ὁ *add.* κ[2] || 2 αὐτὰ : αὐτὸν (LXX) || 3 ἐγκυλισθήσεται : κυ-

λισθήσεται (LXX) ἐγκλεισθήσεται I.

Si 27, 27.
Par f. 59r (3) 10-12 – τοῦ Σιράχ.

9 (6) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου[1]· Ὥσπερ τῷ πυρὶ[2] αὐτομάτως ἕπεται τὸ φωτίζειν καὶ τῷ μύρῳ τὸ εὐωδεῖν, οὕτω[3] καὶ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν ἀναγκαίως[4] ἀκολουθεῖ τὸ ὠφέλιμον[5].

1 τοῦ ἁγίου Βασιλείου : καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος α ‖ 2 πυρὶ : φωτὶ V Migne ‖ 3 οὕτω : οὕτως α ‖ 4 ἀναγκαίως *om.* α ‖ 5 τοῦτό ἐστιν ἀρετὴ ἔκκλησις ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησις ἀγαθοῦ.
Ἀρχὴ πρὸς τὴν ἀνάληψιν τῶν καλῶν ἡ ἀναχώρησις τῶν κακῶν *post* ὠφέλιμον *postposuit* I.

S. BASILE, *In Gordium martyrem* (*PG* 31, 493 A); *CPG* II 2862.

V [Α ια'] (*PG* 95, 1141 C) – In Gordium martyrem.

10 (7) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ἀρετῆς ἄσκησις τίμιον μὲν κτῆμα[2] τῷ ἔχοντι· ἥδιστον δὲ θέαμα[3] τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ α λ ψ ε ‖ 2 κτῆμα *ante* τίμιον *posuit* ε ‖ 3 θέαμα : θεαμάτων Courtonne Migne.

ID., 1) *Epistulae*, Epist, CCLXXVII; éd. COURTONNE, t. III, p. 150 l. 26-27; (*PG* 32, 1013 B); *CPG* II 2900.
2) *De virtute et vitio*, sermo I (*PG* 32, 1129 D) (Appendix).
Par f. (39r 1) 44r 4-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1380 D) – τοῦ Βασιλείου.

11 (8) Τοῦ Θεολόγου[1]· Ποιεῖ[2] περιβοήτους[3] οὐ δεξιὰ πρᾶξις μόνον, ἀλλὰ καὶ[4] κακία, νικῶσα πονηρῶν[5] εὐδοκίμησιν.

1 τοῦ Θεολόγου: καὶ ὁ Θεολόγος α τοῦ αὐτοῦ σ *om.* ε ‖ 2 γὰρ *post* ποιεῖ *add.* δ Par Aucta περὶ γὰρ ψ ‖ 3 περιβοήτους: περιβοήτως α παραβοήτως ψ ‖ 4 καὶ *om.* ξ ‖ 5 πονηρῶν: πονηρὰν Pseudo-Antoine I λόγος ζ' (*PG* 136, 792 D).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Contra Iulianum I*, (hom. IV *PG* 35, 616 A); *CPG* II 3010.

Par f. (45v 17) 47v 2-4 – τοῦ Θεολόγου.

12 (9) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Σπάνιον[2] ἡ τοῦ ἀγαθοῦ κτῆσις καὶ πρόσαντες· καὶ[3] εἰ πολὺ τὸ μεθέλκον εἴη καὶ προκαλούμενον[4].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* κ δ λ ε ‖ 2 δὲ *post* σπάνιον *add.* Migne Bernardi ‖ 3 καὶ : κἂν δ ψ ε I Migne Bernardi ‖ 4 προκαλούμενον : προσκαλούμενον σ λ γ ξ Φ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica* (or. II — *PG* 35, 420 C); J. BERNARDI, *SC* 247 p. 104, 11; *CPG* II 3010.

13 (10) Τοῦ αὐτοῦ· Φύσει πρόχειρον ἡ κακία καὶ πολὺς ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁ δρόμος ἢ ῥοῦς κατὰ πρανοῦς ῥέων ἢ καλάμη τις πρὸς σπινθῆρα καὶ ἄνεμον ῥᾳδίως ἐξαπτομένη καὶ γινομένη[1] φλὸξ καὶ συνδαπανωμένη τῷ οἰκείῳ[2] γεννήματι.

1 καὶ γινομένη *om.* δ ψ λ ρ ‖ 2 οἰκείῳ : ἰδίῳ σ.

ID., *De pace* III (Or. III — *PG* 35, 1152 BC); *CPG* II 3010.

14 (11) Τοῦ αὐτοῦ· Οὐ πάνυ τι[1] ῥᾴδιόν ἐστι τῶν ἀρετῶν τὴν νικῶσαν εὑρεῖν καὶ ταύτῃ δοῦναι τὰ πρεσβεῖα καὶ τὰ νικητήρια· ὥσπερ οὐδὲ ἐν λειμῶνι πολυανθεῖ καὶ εὐώδει τῶν ἀνθέων τὸ κάλλιστόν τε καὶ εὐωδέστατον, ἄλλοτε ἄλλου[2] τὴν ὄσφρησιν καὶ τὴν ὄψιν πρὸς ἑαυτὸ μεθέλκοντος καὶ πρότερον[3] δρέπεσθαι πείθοντος[4].

1 πάνυ τι : παντί λ ‖ 2 ἄλλου : ἄλλον Sin ἄλλο ψ ‖ 3 πρότερον : πρῶτον τ σ ο Migne ‖ 4 πείθοντος : πείθεσθαι σ *om.* *apopht.* α I.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore* (Or. XIV — *PG* 35, 860 AB); *CPG* II 3010.

15 (14) Τοῦ Χρυσοστόμου[1]· Οὐκ ἔστι[2] τὸν ἀρετῆς[3] ἐπιμελούμενον μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς.

1 τοῦ Χρυσοστόμου : καὶ ὁ Χρυσόστομος α *om.* ψ ‖ 2 ἔστι : ἔστιν α ‖ 3 τῆς *ante* ἀρετῆς *add.* α ν ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum* (hom. XV — *PG* 57, 234 *ab imo* l. 8); *CPG* II 4424.
Par f. (51r 3) 54v 13-15 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Δ η'] (*PG* 95, 1364 D) – Χρυσοστόμου.

16 (15) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Οὐχ[2] ὁ[3] τόπος τὴν ἀρετήν, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ πέφυκε τὸν τόπον συμνύνειν (1).

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ καὶ πάλιν α || 2 οὐχ : οὐ γὰρ Migne οὐχὶ δ λ ψ || 3 ὁ *om.* δ λ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De virtute et vitio* (*PG* 63, 758 *ab imo* l. 13) (Ecloga); *CPG* II 4684.
ALDAMA, n° 99.
Par[1] f. (51r 3) 54v 15-16 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Par[2] f. (51r 3) 58v 10-11 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1381 A) – Χρυσοστόμου.

(1) Passage cité dans les scolies de saint JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, gradus XV (*PG* 88, 921 D).

17 (16) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Εἰ γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων[2] ὁ[3] παραβαίνων τοὺς νόμους, ἀπαραίτητον ὑφίσταται τὴν κόλασιν, πόσῳ μᾶλλον[5] ἀφορήτοις ἐκδοθήσεται βασάνοις ὁ τοῦ ἐπουρανίου Δεσπότου ἀθετῶν τὰ προστάγματα.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ α λ ψ || 2 ἀνθρώπων : ἀρχόντων Migne || 3 ὁ *post* γὰρ *posuit* σ || 4 τὴν *om.* Par Migne δ ψ ε ν Aucta || 5 οὐχὶ *post* μᾶλλον *add.* α.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De angusta porta et in orationem dominicam* (*PG* 51, 41 l. 7-11); *CPG* II 4527.
Par. f. 51r (3) 7-11 – τοῦ Χρυσοστόμου.

18 (17) Τοῦ αὐτοῦ· Ὥσπερ ἐπὶ τῆς[1] κιθάρας οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἐπὶ[2] μιᾶς νευρᾶς τὴν μελῳδίαν ἐργάσασθαι, ἀλλὰ πάσας ἐπιέναι δεῖ μετὰ ῥυθμοῦ τοῦ προσήκοντος[3], οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς, οὐκ ἀρκεῖ[3a] ἡμῖν νόμος εἷς[4] εἰς σωτηρίαν, ἀλλὰ δεῖ πάντας αὐτοὺς μετὰ ἀκριβείας[5] φυλάττειν[6].

1 τῆς *om.* σ || 2 ἐπὶ : ἀπὸ V || 3 μετὰ... προσήκοντος *om.* α || 3a μόνον *post*

ἀρκεῖ *add.* ε || 4 εἷς *om.* ρ Sin V || 5 ἀκριβείας : ἀσφαλείας α || 6 φυλάττειν : διαφυλάττειν ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1)*De decem millium talentorum debitore* (*PG* 51, 19 l. 14-19); *CPG* II 4368.
2) *De virtute et vitio* (*PG* 63, 756 l. 4-9) (Ecloga); *CPG* II 4684.

ALDAMA, n° 99.
HOLL, *Fragmente*, p. 123 n° 324.
Par[1] f. (51r 3) 54v 17-20 55r 1-3 —τοῦ Χρυσοστόμου.
Par[2] f. (51r 3) 58r 8-14 —τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1381 A l. 10-15) – Χρυσοστόμου.

19 (18) Τοῦ Νύσης[1]· Ἡ τοῦ κακοῦ στάσις ἀρχὴ τῆς κατ'[2] ἀρετὴν ἐστιν ὁρμῆς.

1 τοῦ Νύσης : καὶ ὁ Νύσσης α τοῦ Νύσσης λ δ Γρηγορίου *ante* Νύσης *add.* ο || 2 κατ' : κατὰ V.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De hominis opificio:*
1- G. H. FORBES, *S.P.N. Gregorii Nysseni, Basilii M. fratris, quae supersunt omnia* I (Burntisland 1855-1861) p. 232 l. 33-35.
2- Migne (*PG* 44, 232 C); *CPG* II 3154.
3- V [Α ιβ'] (PG 95, 1165 A) – τοῦ Νύσης.
4- Par f (63r 6) 64r 6-7 – τοῦ Νύσης.

20 (19) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Οὐχ ὑπομένει τὸ σκότος τὴν τοῦ φωτὸς παρουσίαν· οὐ[2] νόσος ὑγείας ἐπιλαβούσης[3] ἵσταται· οὐκ[4] ἐνεργεῖ τὰ πάθη τῆς ἀπαθείας παρούσης[5].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ Νύσης σ τοῦ Νύσης ψ || 2 οὐ : οὐδὲ δ λ ψ || 3 ὑγείας (ὑγιείας Par) ἐπιλαβούσης : ὑγείας ἐπελθούσης Sin || 4 οὐκ : καὶ οὐκ α || 5 παρούσης : φερούσης φ ξ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione Dominica* (Or. III - *PG* 44, 1157 A); *CPG* II 3160.
Par f. 63r (6) 7-10 – τοῦ Νύσης.
V[1] [Α να'] (*PG* 95, 1260 A) – τοῦ Νύσης.
V[2] [Ε ζ'] (*PG* 95, 1441 B) – τοῦ Νύσης.

21 (20) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ἐλευθέραν εἶναι προσήκει[2] παντὸς φόβου τὴν ἀρετὴν

καὶ ἀδέσποτον[a] ἀδέσποτον[3] γὰρ ἡ[4] ἀρετὴ καὶ ἑκούσιον[5] καὶ[6] ἀνάγκης[7] ἐλεύθερον[b].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ λ ε || 2 προσήκει : χρὴ σ *ante* εἶναι *posuerunt* δ ψ λ || 3 ἀδέσποτον *om.* τ φ ξ || 4 ἡ *om.* Leutsch || 5 ἑκούσιον : ἀκούσιον σ ζ || 6 παντὸς φόβου καὶ *post* καὶ *postposuerunt* ε ν || 7 πάσης *post* ἀνάγκης *posuit* V cum Migne.

S. Grégoire de Nysse: a) *De oratione Dominica* (Or. III - *PG* 44, 1156 C); *CPG* II 3160.
b) *In Canticum canticorum* (Hom. V - *PG* 44, 877 A); *CPG* II 3158. Voir aussi le début: ἀδέσποτον... ἑκούσιον en *PG* 44, 184 B *de hom. opif.*; APOSTOLII, Cent. VII; éd. Leutsch II, p. 396 a) *n°* 9b, *pars prior;* b) *in apparatu, pars altera, sub n.* 23.
Par[1] f. (63r 6) 64r 1-4 — τοῦ Νύσης.
cf. Par[2] f. (146v 1-3) 159r 5-6 — Ἐγλογὴ ἀποφθ.... P.
cf. Stobée, II 8, 39 p. 164, 23 — Πορφυρίου περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν.
cf. L. STERNBACH, *De Gnon, Vat. inedito,* p. 196 n° 423 (Wiener Studium, vol. XI 1889).
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1380 D) — Νύσης, Ἆσμα ᾀσμάτων.

22 (21) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Οὐκ ἔστιν[2] ἄλλην κακίας γέννησιν ἐννοῆσαι ἢ ἀρετῆς ἀπουσίαν.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* λ ψ δ ε || 2 ἔστιν : ἔστι τ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *Oratio Catechetica,* c. V (*PG* 45, 24 D-25 A); *CPG* II 3150.

Par f. (63r 6) 64r 4-6 — τοῦ Νύσης.

23 (23) Φίλωνος[1]· Τοῦ φαύλου ἕτερα μὲν[2] τὰ ἐνθύμια[3], ἕτερα δὲ τὰ ῥήματα, ἄλλαι[4] δὲ αἱ[5] πράξεις, διάφορα[6] δὲ πάντα[7] καὶ μαχόμενα.

1 Φίλωνος : καὶ ὁ Φίλων α || 2 ἐστιν *post* μὲν *add.* α || 3 ἐνθύμια : ἐνθυμήματα τ σ α || 4 ἄλλαι : πολλαὶ Harris || 5 αἱ *om.* λ || 6 διάφορα : ἀδιάφορα Katask. || 7 πάντα *post* μαχόμενα *transp.* Par Harris *addentes* πᾶσιν.

Par f. (69v 18) 70r 13-16 — Φίλωνος.
HARRIS, p. 100 B *(unidentified).*
C. TISCHENDORF, *Philonea,* p. 153 n° 6.
N. KATASKÉPÉNOS, *SH* 39, p. 153 § 8.

24 (24) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Κακίας ἔξοδος ἀρετῆς εἴσοδον[2] ἐργάζεται, ὡς καὶ τοὐναντίον, ὑπεκστάντος ἀγαθοῦ[3] τὸ ἐφεδρεῦον κακὸν[4] εἰσέρχεται[5].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ α λ ‖ 2 ἔξοδος... εἴσοδον : εἴσοδος... ἔξοδον δ λ ψ ‖ 3 ἀγαθοῦ : τοῦ κακοῦ λ δ ψ ‖ 4 κακὸν : ἀγαθὸν δ λ τὸ ἀγαθὸν ψ *om.* λ ‖ 5 εἰσέρχεται : ἐπεισέρχεται IV ὑπεισέρχεται Aucta.

PHILON D' ALEXANDRIE, *De sacrificiis Abelis et Caini*, 135.
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1381 B) – Φίλωνος.
HARRIS, p. 89 l. 5-6.
Par f. (69v 18) 70r 7-10 – Φίλωνος.
TISCHENDORF, *op. cit.*, p. 154 n° 9.

25 (25) Κλήμεντος[1]· Ἡ τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴ[2] σωτηρίας ἐστὶν[3] ἀρχή.

1 Κλήμεντος : καὶ ὁ Κλήμης α ‖ 2 ἀπαλλαγὴ : ἀποχὴ ν ε ‖ 3 ἐστὶν *om.* V.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, I 26, 3; éd. 1) Migne (*PG* 8, 281 B);
2) H. - I. Marrou, M. Harl, *SC* 70 (Paris 1960 réimpression 1983) p. 160 l. 4.
HOLL, *Fragmente*, p. 85 n° 186 — Clemens Alexandrinus.
Par f. (76v 7) 77r 1 – Κλήμεντος (f. 76v l. 7).
V [Ο δ'] (*PG* 96, 213 D) – Κλήμεντος.

26 (-) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὥσπερ[2] ἔοικεν ἡ δικαιοσύνη τετράγωνός ἐστιν ἴση[3] καὶ ὁμοία, ἐν λόγῳ, ἐν[4] ἔργῳ[5], ἐν ἀποχῇ[6] κακῶν, ἐν εὐποΐα, ἐν[7] τελειότητι γνωστικῇ, οὐδαμῇ (1) οὐδαμῶς[8] χωλεύουσα[9], ἵνα μὴ ἄδικος καὶ ἄνισος φανῇ[10].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* λ δ ψ ‖ 2 ὥσπερ : ὡς Β σ φ λ δ γ Ι ο ψ V Migne ‖ 3 πάντοθεν *ante* ἴση *posuerunt* V Migne Holl ‖ 4 ἐν : καὶ λ δ ψ ‖ 5 λόγῳ... ἔργῳ : ἔργῳ... λόγῳ σ ‖ 6 ἀποχῇ: ἐποχῇ Β τ ο ξ ‖ 7 ἐν : καὶ ἐν λ δ ψ ‖ 8 οὐδαμῶς : οὐδαμοῦ τ ‖ 9 χωλεύουσα : δουλεύουσα λ δ ‖ 10 *om. apopht* α ε ν.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Stromates*, VI, 12 (*PG* 9, 324 B).
K. HOLL, *Fragmente*, p. 104 n° 254.
R [Δ κζ'] f. 148r (1-2) 2-5 – Κλήμεντος ἐκ τοῦ γ' Στρωματέως.
V [Δ ιδ'] f. 76v (30) 30-33 (*PG* 95, 1381 B) – Κλήμεντος.
Patmos, c. 5, 75 p. 195 – Κλήμεντος.

(1) Le mot οὐδαμῆ s' écrit également avec un ι souscrit: οὐδαμῇ.

27(26) Νείλου[1]· Χαῖρε[2], τὴν ἀρετὴν ἡνίκα πράττεις, ἀλλὰ μὴ ἐπαίρου, μήποτε[3] τὸ ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι γένηται.

1 Νείλου *om.* α ‖ 2 χαῖρε : χαίρου Migne χαίρε τὲ *(sic)* α ‖ 3 μήποτε : ἵνα μὴ λ μήπως δ ψ μή ποτε Aucta.

S. NIL, *Capita paraenetica*, 28 (*PG* 79, 1252 B); *CPG* III 6583 (a).

28 (-) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Σχηματίζου τὴν ἀρετὴν οὐχ ὅπως ἀπατήσῃς[2], ἀλλ' ὅπως ὠφελήσῃς[3].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* α λ δ ψ ‖ 2 ἀπατήσῃς : ἀπατᾷς Migne ‖ 3 ὠφελήσῃς : ὠφελῇς τοὺς βλέποντας Migne.

S. NIL, *Capita paraenetica*, 45 (*PG* 79, 1244 D).

29 (-) Διδύμου· Βασιλείαν Θεοῦ λεκτέον τὴν κατάστασιν τῶν κατὰ τοὺς θείους νόμους τεταγμένως[1] βιούντων[2].

1 τεταγμένως : τεταγμένα Sin ‖ 2 βιούντων : βιοῦντας Par.

HOLL, *Fragmente*, p. 124 n° 325 (Unechte Citate).
Par f. 77v (2) 5-7 - Διδύμου.
V [B ά] (*PG* 95, 1264 C) - sans référence.

30 (27) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Πᾶσα πρακτικὴ ἀρετὴ ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ[2] οὐκ ἐν[3] τῷ γεγονέναι τὸ εἶναι ἔχει.

1 τοῦ αὐτοῦ : καὶ ὁ Δίδυμος α *om.* λ δ ψ ‖ 2 καὶ *om.* ε ‖ 3 καὶ ἐν *om.* Leutsch.

Par f. (77v 2) 78v 8-9 — Διδύμου.
APOSTOLII, *Cent. XIV* n° 100b; éd. Leutsch II, p. 604 — Διδύμου.

31 (28) Κυρίλλου[1]· Χρὴ τὴν ἀρετὴν μὴ χωλεύειν[2] καθ' ἕτερον, ἀλλ' ἔργῳ καὶ λόγῳ ὀρθὴν καὶ ἀπηρτισμένην κατ' ἀμφότερα εἶναι.

1 Κυρίλλου : καὶ ὁ Κύριλλος α *om.* ψ ‖ 2 χωλεύειν : χωλὴν εἶναι V.

APOSTOLII, *Cent.* XVII n° 34K; éd. Leutsch II, p. 727 – Κυρίλλου (Maximus *apponit in apparatu sub.* n. 25).
V [Δ ιδ'] (*PG* 95, 1381 A) – Κυρίλλου.

32 (30) Ἐκ τῶν[1] Πατέρων[2]· Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἡ ψυχή[3] μιαίνεται τῷ[4] περιπατεῖν ἐν πόλει καὶ μὴ φυλάσσειν[5] τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τῷ[6] ὅλως[7] ἔχειν[8] γνῶσιν[9] μετὰ γυναικῶν[10] καὶ τῷ[6] ἔχειν φιλίαν μετὰ τῶν[11] ἐνδόξων καὶ τῷ[12] ἀγαπῆσαι τὰς σαρκικὰς ὁμιλίας καὶ ματαιολογίας[13].

1 ἁγίων *post* τῶν *add.* Sin || 2 ἐκ τῶν Πατέρων : καὶ οἱ Πατέρες α || 3 τοῦ μοναχοῦ *post* ψυχὴ *posuerunt* ε ν φ || 4 τῷ: τοῦ γ ψ λ || 5 φυλάσσειν : φυλάττειν δ ψ λ α || 6 τῷ *(bis)* : τὸ δ ψ λ γ α τοῦ ν φ ἐκ τοῦ Aucta || 7 ὅλως *post* γυναικῶν *posuit* Αὐγουστ. || 8 ἔχειν : ἔχων α || 9 γνῶσιν : φιλίαν Αὐγουστ. || 10 γυναικῶν : γυναικὸς Αὐγουστ. || 11 τῶν *om.* α || 12 τῶ : τοῦ ρ ν ε Φ Aucta τὸ δ ψ λ α φ || 13 τὰς... ματαιολογίας : τοὺς κατὰ σάρκα γονεῖς ἐν ὁμιλίαις Αὐγουστ.

᾽Αββᾶ ᾽ΗΣΑΪΟΥ, *Λόγοι κθ'* (Jérusalem 1911) édités par le moine Αὐγουστῖνος et réimprimés par Σ. Ν. Σχοινᾶς à Volos en 1962. Voir la citation à la page 71 n° ζ' (= 7) de l'édition de Σχοινᾶς. On peut voir aussi la traduction française de L. REGNAULT - H. DE BROC, *Abbé Isaïe, Recueil ascétique* (Abbaye de Bellefontaine - Maine et Loire - 1976²) p. 89 n° 18.
D [M ς'] f. 237v B (32) 33-36 238r A 1-4 – Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἀββᾶ Μωϋσέως τοῦ πρὸς τὸν ἀββᾶν Ποιμένα περὶ ἀρετῶν, f. 237v A l. 5-6).
Par f. 79r (16) 17-19 79v 1-3 – ἄλλου (*id est* τοῦ ἀββᾶ ᾽Ησαΐου τοῦ ἡσυχαστοῦ).

33 (31) Πλουτάρχου[1]· Τῆς ἀγνοουμένης ἀρετῆς[2] ὥσπερ τοῦ[3] κατωρυγμένου[4](1) χρυσίου ἡ λαμπρότης[5] οὐ βλέπεται[6].

1 Πλουτάρχου : καὶ ὁ Πλούταρχος α || 2 τῆς... ἀρετῆς : ἀρετῆς κρυπτομένης Aucta *om.* ν ε || 3 τοῦ : τι λ *om.* Wachsm. || 4 κατωρυγμένου : κατορωρυγμένου Β α Aucta Wachs. κατωρωρυγμένου σ || 5 λαμπρότης : λευκότης σ || 6 βλέπεται : φαίνεται σ α Aucta Wachsm.

Par f. (83r 12) 83v 11-13 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 6-7 – τοῦ Πλουτάρχου.
Gnom., 35; éd. Wachsmuth, p. 172.

(1) Le grammairien Μοῖρις, IIᵉ siècle après J. - C., signale les deux formes

du parfait au passif du verbe κατορύσσω: «κατορώρυκται Ἀττικοί, κατώρυκται Ἕλληνες». Voir le *Liddell-Scott* grec, t. 2 *sub voce*.

34 (32) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ἡ μὲν τροφὴ τοῖς γυμναζομένοις, ἡ δὲ ἀρετὴ τοῖς πεπαιδευμένοις ἡδεῖα[2] φαίνεται.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* λ δ οὕτως καὶ αὕτη α || 2 ἡδεῖα : ἰδία ρ.

Par f. (83r 12) 85v 13-15 – Πλουτάρχου.

35 (36) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Οἱ[2] πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων κἂν χρηστότητα ἐπαγγέλλωνται[3], διὰ τὸν τρόπον οὐ πιστεύονται.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ λ καὶ πάλιν α || 2 οἱ : οἱ μὲν σ || 3 ἐπαγγέλλωνται : ἐπαγγέλονται ξ.

Par f. (83r 12) 87v 7-9 – Πλουτάρχου.

36 (37) Ἀνδριάντα[1] μὲν τὸ σχῆμα, ἄνδρα δὲ ἡ[2] πρᾶξις κοσμεῖ.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἀνδριάντα *legunt* ρ σ *ab* ἀνδριάντα *usque ad finem* § 39 *lacunam offert* α || 2 ἡ *om.* ψ.

Par f. (83r 12) 85r 13-15 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 4 – τοῦ Πλουτάρχου.
Gnom., 88; éd. Vachsmuth, p. 181.

37 (38) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὁ[2] βίος καθάπερ νόμισμα[3] διαβληθεὶς ἐν ἀρχαῖς[4] εἰς πάντα τὸν χρόνον ἀδόκιμος[5] γίνεται[6].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* λ δ || 2 ὁ *om.* Sin || 3 νόμισμα : νομίσματα σ *om.* λ || 4 ἀρχαῖς : ἀρχῇ λ δ || 5 ἀδόκιμος *om.* Par || 6 γίνεται *post* πάντα *postposuit* Par.

Par f. (83r 12) 87r 18-20 – Πλουτάρχου.

38 (39) Ἅπαντα[1] δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ[2].

1 τοῦ κακοῦ *ante* ἅπαντα *legunt* τ ρ ο ‖ 2 *om. apopht.* Sin.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 17.
Par f. (83v 12) 90v 18-19 91r 1 – Πλουτάρχου.

39 (40) Οὕτως[1] ζῆν προαιροῦ ὡς μήτε ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων καταφρονεῖσθαι, μήτε τοῖς καταδεεστέροις φοβερὸς εἶναι.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* οὕτως *add.* ρ σ ο μὴ τὸ ρ οὕτω Β σ τ χ ε ν ο φ ‖ φοβερὸς : φοβερὸν δ ψ λ φοβερὸς εἶναι *om.* γ.

Par f. (83r 12) 88r 18-20 88v 1 – Πλουτάρχου.

40 (41) Εὖ[1] σοι τὸ μέλλον ἕξει, ἂν τὸ παρὸν εὖ τιθῇς[2].

1 *ante* εὖ καὶ αὖθις *add.* α ‖ 2 τιθῇς : τιθεῖς ω α τίθης λ δ ψ *α* τιθῇς *usque ad finem capitis lacunam offert* τ.

G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, citent cette sentence parmi les fragments d'Isocrate; Voir le t.IV, p. 238 n° 36 (C.U.F).
Par f. (83r 12) 88v 9 –Πλουτάρχου.
ω f. (147rA 25) 147rB 4 – Ἀριστοτέλους.

41 (-) Ἀνθρώπου[1] τινὸς αὐτὸν ἀδικήσαντος καὶ περιφεύγοντος[1a] καὶ ἀπαντᾶν αἰσχυνομένου[2] συντυχὼν ἅπαξ εἶπεν· «Οὐ σὲ χρὴ ἐμὲ φεύγειν, ἀλλ' ἐμὲ σὲ φαῦλον[3] ὄντα[4]».

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἀνθρώπου *add.* ρ σ φ Sin ‖ 1a περιφεύγοντος *om.* ξ ‖ 2 ἀνθρώπου... αἰσχυνομένου : ἀνθρώπῳ τινὶ... ἀδικήσαντι... περιφεύγοντι... αἰσχυνομένῳ ρ ἀνθρώπου τινὸς : ὁ αὐτὸς ἀνθρώπου... *Sternbach* αἰσχυνομένου : διατρεπομένου Sternbach ‖ 3 φαῦλον ὄντα : ὄντα φαῦλον Sternbach ‖ 4 *om. apopht.* α.

Par f. (83r 12) 88r 3-6 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 17-20 – τοῦ Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 189 n° 27 (Wiener Studien, vol. IX 1887).

42 (45) Ἰσοκράτους[1]· Βούλου τὰς τῆς ἀρετῆς εἰκόνας ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ

τοῦ σώματος καταλιπεῖν[2].

1 Ἰσοκράτους : καὶ ὁ Ἰσοκράτης α *om.* ε ‖ 2 *om. apopht.* ψ.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 36; éd. G. Mathieu — É. Brémond, t.II, p. 107.
Par f. (90v 11) 91r 12-14 – Ἰσοκράτους.
ω f. 147rB (10) 24-25 – Ἰσοκράτους.

43 (46) **Δημοσθένους[1]· Ὥσπερ[2] οἰκίας, οἶμαι[3], καὶ[4] πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς[5] καὶ δικαίας[6].**

1 Δημοσθένους : καὶ ὁ Δημοσθένης α ‖ 2 ὥσπερ : ὥσπερ γὰρ Par Stob. Croiset ‖ 3 οἶμαι *om.* α δ ψ ‖ 4 καὶ : ἢ λ δ ψ ‖ 5 ἀληθεῖς : ἀληθείας α ἀληθοῦς ψ ‖ 6 εἶναι δεῖ *post* δικαίας *postposuit* α εἶναι προσήκει Croiset.

DÉMOSTHÈNE, *Seconde Olynthienne*, § 10; éd. M. CROISET (Paris 1946) p. 113 (C.U.F.)
STOBÉE, III 9,48 - Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν β'.
Par f. 127v (4) 5-8 – Λυκούργου.

44 (47) **Κλειτάρχου[1]· Μὴ τὸ ἔχειν ἀρετὴν καλὸν[2] νόμιζε[3], ἀλλὰ τὸ[4] ὡς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ.**

1 Κλειτάρχου : καὶ ὁ Κλείταρχος α ‖ 2 καλὸν : εὖ ν ‖ 3 νόμιζε : νόμιζον α ‖ 4 τὸ : τῷ α ‖ 5 *om. apopht.* ε.

CLITARQUE, *Sentences*, n° 138; éd. H. Chadwick, p. 83.
Par f. 96r (3) 10-11 – Κλειτάρχου.
ω f. 147vA (28) B4-5 – Κλειτάρχου.

45 (48) **Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ἀρετὴν μὲν ἔχων πάντα[2] ἕξεις, κακίαν δὲ οὐδὲ[3] σεαυτόν.**

1 τοῦ αὐτοῦ : καὶ πάλιν α ‖ 2 πάντα : πάντως λ ‖ 3 οὐδὲ *om.* λ.

CLITARQUE, *Sentences*, n° 99; éd. H. Chadwick, p. 81.
Par f. (96r 3) 96v 10-11 – Κλειτάρχου.

46 (49) Σωκράτους[1]· Θεασάμενός τινα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ[2] τοῦ μὲν ἀγροῦ ἐπιμελούμενον, τῆς δὲ[3] πράξεως ἀμελοῦντα[4], «Ὅρα, ὦ[5] οὗτος», ἔφη, «μὴ τὸν ἀγρὸν ἐξημερῶσαι βουλόμενος, τὴν ψυχὴν ἀγριώσῃς[6]».

1 Σωκράτους *om.* I ὁ αὐτὸς Sternbach² Σωκράτης σ ε I Σωκράτ <ους> Aucta || 2 αὐτοῦ *om.* Sternbach² || 3 δὲ *om.* I || 4 δ' *ante* ἀμελοῦντα *add.* I || 5 ὦ *om.* I || 6 ἀγριώσῃς : ἐξαγριώσῃς Sternbach².

Par f. (96r 3) 98v 9-13 – Ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλειτάρχου, f. 96r 3).
L. STERNBACH¹, *Excerpta Parisina*, p. 79 n° 25 (250).
L. STERNBACH², *De Gnom. Vatic.*, p. 51 n° 365.

47 (50) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Καταμαθὼν δέ τινα τῶν γνωρίμων ἐσπουδακότα, ὅπως αὐτῷ ἡ εἰκὼν ὁμοία γένηται, πρὸς αὐτὸν εἶπε· «Σύ, ὅπως μέν σοι ὁ λίθος ὅμοιος[2] γένηται, ἐσπούδακας, ὅπως δὲ μὴ αὐτὸς λίθῳ ὅμοιος γένῃ οὐ φροντίζεις[3]».

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ λ ε Aucta || 2 σοι *post* ὅμοιος *legit* σ || 3 *om. apopht.* I α.

Par f. (96r 3) 99v 10-15 – Ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλειτάρχου, f. 96r 3).
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 81 n° 41 (266) – (Σωκράτους, p. 78).

48 (53) Δημώνακτος[1]· Τοσοῦτον εἰς ἀρετὴν προσθήσεις[2], ὅσον ἂν ὑφέλῃς τῶν ἡδονῶν.

1 Δημώνακτος : καὶ ὁ Σωκράτης α Δημωνάκτου ο || 2 προσθήσεις : προσθήσῃς α λ I.

DÉMONAX fragm. 12 Fritzsche p. 6.
Par f. 104v (6) 10-11 – Δημώνακτος.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 81 n° 3 (334).

49 (54) Αἰσχρὸν[1] μὲν ἐν ἄλλοις ἀποδέχεσθαι τὰς ἀρετάς[2], ἐν ἑαυτοῖς δὲ ἔχειν τὰς κακίας[3].

1 αἰσχρὸν *ante hoc verbum* καὶ πάλιν *add.* α || 2 ἀρετάς : ἡδονάς δ λ μ ψ || 3 ἔχειν τὰς κακίας *om.* κ Φ ξ (saut du même au même).

DÉMONAX fragm. 13 Fritzsche p. 6
Par f. 104v (6) 8-9 – Δημώνακτος.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 81 n° 2 (333) – Δημώνακτος.

50 (55) Τοὺς[1] τῶν σωμάτων ἐπιμελουμένους, ἑαυτῶν[2] δὲ ἀμελοῦντας, ὠνείδιζεν[3], ὡς τῶν μὲν[4] οἴκων ἐπιμελουμένους, τῶν δὲ ἐνοίκων[5] ἀμελοῦντας.

1 τοὺς *ante hoc verbum* καὶ αὖθις *add.* α ‖ 2 τοὺς... ἑαυτῶν *om.* κ Φ ξ ‖ 3 ὠνείδιζεν : ὠνείδιζε δ λ ψ ‖ 4 μὲν *om.* α ‖ 5 τῶν δὲ ἐνοίκων : τῆς δὲ ψυχῆς αὐτῶν α.

DÉMONAX fragm. 14 Fritzsche p. 6.
Par f. 105r (9) 12-15 τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος f. 104v) ἀποφθέγματα.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisima*, p. 82, n° 15 (346).

51 (56) Δημοκρίτου[1]· Τὰς μὲν γραμμὰς[2] ἀσφαλεστέρας[3], τὰς δὲ πράξεις λαμπροτέρας ἔχειν δεῖ[4].

1 Δημοκρίτου : καὶ ὁ Δημόκριτος α ‖ 2 γραμμὰς : γραφὰς γ ‖ 3 Δημοκρίτου... ἀσφαλεστέρας *om.* κ ‖ 4 δεῖ : ὡς δεῖ δ λ σὲ ψ ἃ μ *om. apopht.* ε.

DÉMOCRITE, fr. 302, 175 Diels II p. 222.
Par f. (93v 2) 94r 13-15 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
GNOM., 90; éd. Wachsmuth, p. 181.

52 (57) Θεοῦ[1] ἄξιόν σε[2] ποιήσει[3] τὸ μηδὲν ἀνάξιον αὐτοῦ[4] πράττειν[5].

1 Θεοῦ : Χρηστοῦ (*sic*) Sin ‖ 2 σε *post* Θεοῦ *transp.* δ μ ψ λ ‖ 3 ποιήσει : ποίησον B ‖ 4 αὐτοῦ : ἑαυτοῦ δ μ ψ λ *om.* Par ‖ 5 πράττειν : πράττοντα δ μ ψ λ Θεοῦ *post* πράττειν *legit* γ.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 185 Diels II p. 222.
Par f. (93v 2) 94v 18-19 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
GNOM., 12; éd. Wachsmuth, p. 168.
Cf. AGAPET LE DIACRE, *Capita admonitoria*, c. III (*PG* 86, 1165 AB).

53 (58) Βίαντος[1]· Βραδέως ἐγχείρει τοῖς πραττομένοις, ἐγχειρίσας[2] δὲ πρᾶττε βεβαίως[3].

1 Βίαντος :καὶ πάλιν α || 2 ἐγχειρίσας codd. : ἐγχειρήσας Par Stob. Aucta || 3 βεβαίως : βιαίως δ μ ψ ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I 87; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. (114r 19) 114v 9-10 – Γνῶμαι Βίαντος.
STOBÉE, III 1, 21 – Βίαντος.
Cf. STOBÉE, III 1, 172 (HENSE, p. 122 l. 3)– Βίας Τευταμίδου (Hense, p. 121).
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche de sieben Weisen*, p. 221 et *in apparatu III* p. 222.

54 (-) Οὕτω[1] πειρῶ ζῆν ὡς καὶ[2] ὀλίγον καὶ πολὺν[3] χρόνον βιωσόμενος[4].

1 καὶ αὖθις *ante* οὕτω *legit* α Βίας ἔφη Ι || 2 καὶ *om.* α || 3 ὀλίγον καὶ πολὺν : πολὺν καὶ ὀλίγον λ || 4 βιωσόμενος : βιωσομένους Par.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I 87; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. (146v 1-3) 148r 13-15 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Β.
STOBÉE, III 1, 93 – Βίαντος.

55 (59) Λάκωνος[1]· Λάκων[2] ἐρωτηθεὶς[3] διὰ τί ἀτείχιστός ἐστιν ἡ Σπάρτη· «Μὴ ψεύδου», ἔφη, «τετείχισται γὰρ[4] ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς[5]».

1 Λάκωνος : καὶ ὁ Λάκων α || 2 Λάκων *om.* α ὁ αὐτὸς Sternbach || 3 ὑπό τινος *ante* ἐρωτηθεὶς *posuit* Sternb. || 4 οὐ λίθοις ἀλλὰ *post* γὰρ *add.* Sternb.|| 5 οἰκούντων ἀρεταῖς : ἐνοικούντων ἀρεταῖς Sternb.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 206 n° 69. (Wiener Studien IX 1887).

56 (60) Διογένους[1]· Ὀνειδίσαντος αὐτῷ[2] τινος ὡς εἰς ἀκαθάρτους τόπους εἰσέρχεται[3], ἔφη· «καὶ ὁ ἥλιος[4], ἀλλ' οὐ μιαίνεται».

1 Διογένους : καὶ ὁ Διογένης α || 2 αὐτῷ : αὐτὸν α τῷ Διογένει λ δ μ ψ || 3 εἰσέρχεται : εἰσέρχεσθαι Par || 4 ἔφη *post* ἥλιος *postposuit* σ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI 63; éd. Long, p. 274.
Par f. (108v 3) 111r 5-7 – τοῦ Διογένους.

57 (62) **Εὐριπίδου ἐξ Ἀνδρομάχης[1].**
Οὔ τοι[2] λείψανα τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἃ δ' ἀρετὰ[3]
καὶ θανοῦσι[4] λάμπει[5].

1 Ἀνδρομάχης : Ἀνδρομάχου χ ϱ σ Sin Par ἐξ Ἀνδρομάχης *om.* φ δ μ λ ξ α || 2 οὔ τοι : οὔτε φ σ γ χ φ ϱ Sin οὔτι Aucta οὐ α || 3 ἃ δ' ἀρετὰ : ἡ δ' ἀρετὴ δ μ ψ λ γ σ Aucta αἱ δὲ ἀρεταὶ α αἱ δ' ἀρεταὶ Φ ξ || 4 θανοῦσι : θανοῦσα δ μ ψ σ || 5 λάμπει : λάμπουσα α λάμπουσιν ν *om. apopht* ο.

EURIPIDE, *Andromaque*, v. 774-776.
STOBÉE, III 1, 2 – Εὐριπίδου ἐξ Ἀνδρομάχης.
Par f. (121v 20) 122r 1-2 – Εὐριπίδου ἐξ Ἀνδρομάχου (*sic*).

58 (63) **Θεόγνιδος[1].**
Πολλοὶ[2] πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται,
ἀλλ' ἡμεῖς τούτοις[3] οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον[4] αἰεί,
χρήματα δὲ[5] ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει[6].

1 Θεόγνιδος : Θεογνίδους καὶ Θεογνίδου Β || 2 τοι *post* πολλοὶ *add.* Carrière <τοι> Stob. Aucta || 3 τούτοις *om.* κ ξ || 4 ἔμπεδον : ἔμποδον Par ||5 δὲ : δ' Par δ μ ψ Carrière || 6 *om. apophth.* α.

THÉOGNIS de Mégare, I, 315-318: éd. J. Carrière (Paris 1975), p. 42 (C.U.F.).
Par f. 122r (3) 3-6 – Θεόγνιδος.
STOBÉE, III 1, 8 – Θεόγνιδος.

59 (64) **Λινδίου[1]· Εὐσέβειαν δεῖ[2] φυλάσσειν· πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν· ἡδονῆς κρατεῖν· βίᾳ μηδὲν πράττειν[3]· τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν· οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δὲ μή, δόξεις παροινεῖν[4].**

1 Λινδίου Par : Λίνδου *codd.* || 2 δεῖ *om.* Par || 3 πράττειν : κρατεῖν σ || 4 *apophth. om.* α.

STOBÉE, III 1, 172α – Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λίνδιος.
Par f. (123r 17) 123v 8-10 – Λινδίου.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *op. cit.*, p. 140 n° 9; 141 III l. 1 et p. 142 III l.1; p. 142 n° 13; p. 144 n° 15 et p. 145 n° 17.

60 (65) Λυκούργου· Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης[1] «τὸ μὲν ἀξιόχρεων[2] τῶν ἀνθρώπων», ἔφη[3], «ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι, τὸ δὲ ἀξιόπιστον ἐν τοῖς τρόποις».

1 εἶπε *post* νομοθέτης *add.* Par Stob. *omittentes* ἔφη ‖ 2 ἀξιόχρεων ε : ἀξιόχρεον κ χ ο φ Par η ξ B ‖ 3 ἔφη *post* νομοθέτης *postposuit* ο ‖ 4 *apophth. om.* α.

STOBÉE, III 37, 23 – Λυκούργου.
Par f. 134v (19) 20 135r 1-2 – Λυκούργου.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 62 n° 401 (Wiener Studien, X 1888).

61 (66) Πυθαγόρου[1]· Φιλήδονον καὶ[1a] φιλοσώματον καὶ[1a] φιλοχρήματον[2] καὶ φιλόθεον τὸν αὐτὸν ἀδύνατον εἶναι[2a]. Ὁ γὰρ φιλήδονος πάντως[3] καὶ φιλοσώματος· ὁ δὲ φιλοσώματος πάντως[4] καὶ φιλοχρήματος· ὁ δὲ φιλοχρήματος ἐξ ἀνάγκης καὶ ἄδικος· ὁ δὲ ἄδικος[5] εἰς μὲν[6] Θεὸν ἀνόσιος, εἰς δὲ ἄνθρωπον[7] παράνομος[8].

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρα κ B χ ξ καὶ ὁ Πυθαγόρας α ‖ 1a καὶ *om.* ο ‖ 2 καὶ φιλοχρήματον *om.* Chadwick ‖ 2α εἶναι *post* αὐτὸν *posuit* λ ‖ 3 πάντως *(bis) om.* Chadwick ‖ 4 πάντως *om.* α ‖ 5 ὁ δὲ ἄδικος *om.* α ‖ 6 μὲν *om.* α ‖ 7 εἰς δὲ ἄνθρωπον : παρὰ δὲ ἀνθρώπους λ εἰς δὲ ἀνθρώπους Aucta ‖ 8 παράνομος : παρανομώτατος α.

Maxime des Pythagoriciens, éd. H. Chadwick, p. 93 n° 110, citée avec quelques variantes par PORPHYRE, *Vie de Pythagore, Lettre à Marcella;* éd. Éd. des Places (Paris 1982) p. 114 n° 14 (C.U.F.).
Cf. STOBÉE III 1, 170 (version brève) – (Ἐπικτήτου, Stob. III 1, 165).
ω f. 133rA l.1-6.

62 (67) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὧν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεὶς οὐ[2] δεήσει[3], ἐκείνων καταφρόνει πάντων· καὶ ὧν ἀπαλλαγεὶς δεήσει[4], πρὸς ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ Θεὸν[5] παρακάλει γίνεσθαι[6] συλλήπτορα.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* κ χ λ δ καὶ πάλιν α ‖ 2 οὐ : μὴ εν ‖ 3 δεήσει *(bis)* κ : δεήσῃ β ρ χ ο φ α λ Sin σ δ I ‖ 4 ἐκείνων... δεήσει *om.* σ α ‖ 5 Θεὸν : θεοὺς Stob. Chadwick ‖ 6 γίνεσθαι *post* συλλήπτορα *transp.* σ ‖ γίνεσθαι συλλήπτορα : συλλήπτορα ἔσεσθαί σοι α γίνεσθαι (γενέσθαι Chadwick) συλλήπτορας Stob. Chadwick.

Sentence des Pythagoriciens, éd. H. Chadwick, p. 94 n° 120.
STOBÉE, III 1, 43 – Πυθαγόρου γνῶμαι (Stob., III 1, 30).

63 (68) Ὑπερίδου[1]· Δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἐπιδείκνυσθαι[2] ἐν μὲν τοῖς λόγοις[3] ἃ φρονεῖ[4], ἐν δὲ τοῖς ἔργοις[5] ἃ λαλεῖ[6](1).

1 Ὑπερίδου : Πυθαγόρου Stob. Ὑπερίδης ἔφη Sternb. ‖ 2 δεῖ... ἐπιδείκνυσθαι : ἐπιδείκνυσο μὴ Stob. ἐπιδείκνυσθαι *post* λόγοις *legit* σ ‖ 3 τοῖς λόγοις : τῷ λόγῳ δ μ ψ λ λαλῶν δὲ Agapetus *apud* Migne ‖ 4 φρονεῖ : φρονεῖς Stob. ‖ 5 τοῖς ἔργοις : ποιῶν δὲ Agap. ‖ 6 λαλεῖ *corr. ex* Agap. : ποιεῖ *codd.* ποιεῖς Stob.

(1) «Fortasse ἃ φρονεῖς et ἃ ποιεῖς inter se mutanda sunt; quae nunc leguntur non intellego» in apparatu WACHSMUTH, *Stobée*, II 15, 35 n. 6. STERNBACH censet: ἐπιδείκνυσο μὴ ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἃ φρονεῖς, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις ἃ ποιεῖς, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἃ ποιεῖς, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις ἃ φρονεῖς, additque «neque aliter locum nostrum conformandum esse existimo» (*De Gnomol. Vatic.*, p. 232 n° 538, in apparatu).
Fortasse, puto, rectissime Agapetus scripsisse: «Ὁ γὰρ ἑαυτὸν γνοὺς... ἄξιος γίνεται τοῦ Θεοῦ... *λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ, ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ*» (Migne, *PG* 86, 1165 AB).

AGAPETUS DIACONUS, *Capita admonitoria*, c. III; éd. Migne (*PG* 86, 1165 AB).
STOBÉE, II 15, 35 - Πυθαγόρου.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 232 n° 538; (Wiener Studien X 1888).
APOSTOLII, *Cent.* V; éd. LEUTSCH II p. 360 n° 92[d] – Ὑπερίδου.
CHR. JENSEN, *Hyperides* (Lipsiae 1917) p. 148 fr. 208 (Teubner).
F. G. KENYON, *Hyperidis orationes et fragmenta* (Oxonii 1961) fr. 208 (sans pagination).

64 (-) Ψιτταχοῦ φιλοσόφου[1]· Τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων Θεοῦ τι μέρος ἔλεγεν ἔχειν[2](1).

1 Ψιτταχοῦ φιλοσόφου : καὶ ὁ Πιτταχός α ‖ 2 ἔχειν : εἶναι λ δ ψ μ ‖ 3 *apophth. om.* τ.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 237 n° 560 (in Wiener Studien, XI 1889).
Par f. (146v 1-3) 162r 12-13 - Ψιτταχὸς ὁ φιλόσοφος.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI 51; éd. Long, p. 268 – Διογένης.
(1) Pour CICÉRON, *Tusculanes* 5, 38, l'âme est une parcelle détachée de l'esprit divin, «*animus decerptus ex mente divina*».

65 (69) Ἀριστοτέλους[1]· Θεοῦ μέν ἐστιν[2] πράττειν ἃ βούλεται· ἀνθρώπου δὲ τὰ δέοντα προθυμεῖσθαι.

1 Ἀριστοτέλους : καὶ ὁ Ἀριστοτέλης α ‖ 2 ἐστιν : ἐστι σ ρ ε I ο Aucta ‖ 3 τὸ *ante* πράττειν *posuit* I.

Cf. Stobée, III 1, 19 – Ἀριστοτέλους.
V. ROSE, *Aristot. Pseudep.*, p. 607.

66 (70) Ἀντιφάνους[1].
Ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα, τί τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷς[2];

1 Ἀντιφάνους : τοῦ αὐτοῦ σ καὶ ὁ Ἀντιφάνης α ‖ 2 πράξειν προσδοκᾷς : ἂν οὐκ οἴει ποιεῖν Stob.

ANTIPHANE fr. 232b Edmonds II.
STOBÉE[1], III 2, 3 – Ἀντιφάνους.
STOBÉE[2], IV 31, 15 (Hense, l.9-10) – Ἀντιφάνους.

Λόγος β'

Περὶ φρονήσεως καὶ βουλῆς

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Γίνεσθε[1] φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.**

1 οὖν *post* γίνεσθε *posuit* Sin || 2 ὡς αἱ : ὡσεὶ Sin.

Mt 10, 16.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε[1], ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε.**

1 νηπιάζετε *ultima verba om.* α.

1 Co 14, 20.

3 (3) **Σολομῶντος· Μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν καὶ θνητὸς ὃς εἶδε[1] φρόνησιν· κρεῖττον γὰρ αὐτὴν[2] ἐμπορεύεσθαι ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου[3].**

1 εἶδε : εὗρε α || 2 αὐτὴν : αὐτοῖς Aucta || 3 θησαυρούς *post* ἀργυρίου *add.* ρ σ θ α φ η ε ν ξ *cum* (LXX) θησαυρόν μ ψ θησαυροῖς Aucta.

Pr 3, 13-14.
V [Σ ιη'] Migne (*PG* 96, 357 B) – Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσωσι[1] πόδας[2] καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα[3] βουλὴ εὐδοκιμήσει[4].**

1 ἐπιστήσωσι κ : ἐπιστήσουσι ceteri ‖ 2 πόδας : πολίτας δ λ πόδα (LXX) ‖ 3 ἀμφότερα : ἀμφοτέρων δ ψ λ ‖ 4 εὐδοκιμήσει : εὐδοκιμεῖται (LXX).

Si 40, 25.
V [B ιβ'] (*PG* 95, 1293 B) – Ἐκκλησιαστοῦ.
Par f. (59r 3) 59v 19-20 60r 1 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Ἱμάντωσις[1] ξυλίνη ἐνδεδεμένη[2] εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ[3] οὐ διαλυθήσεται· οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήμασι[4] βουλῆς[5] ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει.**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἱμάντωσις *praemittunt* φ Sin ὥσπερ Aucta ‖ 2 ἐνδεδεμένη : ἐνδεδυμένη δ ψ λ η ρ θ α ‖ 3 συσσεισμῷ : σεισμῷ Ι α ‖ 4 διανοήμασι : διανοήματος (LXX) ‖ 5 ἐπὶ... βουλῆς *om.* Sin.

Si 22, 16.
V [B ιβ'] (*PG* 95, 1293 A) – Ἐκκλησιαστοῦ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Διπλοῦν ἐστι τὸ τῆς φρονήσεως ὄνομα. Ἡ μὲν γάρ τίς[1] ἐστι φυλακὴ τοῦ οἰκείου συμφέροντος μετὰ τῆς τοῦ πλησίον ἐπιβουλῆς, οἷα ἡ τοῦ ὄφεως τὴν κεφαλὴν ἑαυτοῦ συντηροῦντος· ἡ δέ τις ἔοικεν εἶναι κακεντρέχεια τρόπων, ὀξέως τὸ ἴδιον λυσιτελὲς ἐξευρίσκουσα καὶ συναρπάζουσα τοὺς ἀκεραιοτέρους, ὁποία ἡ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας.**
Ἡ δὲ ἀληθὴς φρόνησις διάγνωσίς[2] ἐστι τῶν ποιητέων (1) καὶ οὐ ποιητέων[3] ᾗ ὁ κατακολουθῶν οὐδέποτε μὲν τῶν τῆς ἀρετῆς ἐκστήσεται ἔργων, οὐδέποτε δὲ τῷ ὀλέθρῳ τῆς κακίας περιπαρήσεται.

1 τίς *post* φυλακὴ *posuit* α *post* ἐστι δ ψ λ ‖ 2 διάγνωσις : ἐπιστήμη Stob. ‖ 3 ποιητέων : πρακτέων δ μ ψ λ *om.* ε ρ α θ.

S. BASILE, *In principium Proverbiorum* (*PG* 31, 397 C - 400 A); *CPG* II 2856.

(1) cf. STOBÉE, II 7, 5[b1].

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Ὁ[1] γὰρ τὸ[2] τοῦ ὄφεως φρόνιμον περὶ τὸ κακόν, τῷ τῆς περιστερᾶς ἀκεραίῳ περὶ τὸ καλὸν[3] ἀναμίξας, οὔτε τὸ φρόνιμον ἐάσει κακοῦργον γενέσθαι[4], οὔτε τὸ ἁπλοῦν ἀνόητον.**

1 ὁ : τὸ σ Migne ἢ χ εἰ ν ‖ 2 τὸ *om.* Migne ‖ 3 τῷ... καλὸν *om.* ρ ‖ 4 γενέσθαι : γίνεσθαι δ μ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Funebris in patren*, (Or. XVIII PG 35, 1017 B); *CPG* II 3010.

8 (8) **Ἔφησέ[1] τίς που τῶν φιλοχρύσων τάδε·**
«Θέλω τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον».
Πρὸς ὅν τις ἀντέφησε τῶν φιλοφρόνων·
Ῥανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον ἢ βυθὸς[2] τύχης».

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἔφησέ *praemittunt* κ^2 I ο ‖ 2 βυθὸς : βυθὸν σ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Carmina*, Lib. I Theologica, 39 (*PG* 37, 967 A - 968 A); *CPG* II 3035.
NAUCK, p. 809 n° 2; C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 140.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito* (Wiener Studien, X) p. 12 n° 97.

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Πηγὴ καὶ μήτηρ καὶ ῥίζα φρονήσεως ἡ ἀρετή, ὥσπερ καὶ πᾶσα πονηρία ἐξ ἀνοίας ἔχει τὴν ἀρχήν. Ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης φησίν[1]· «Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου[a]». Ὁ δὲ ἐνάρετος καὶ φόβον Θεοῦ[2] ἔχων πάντων ἐστὶ συνετώτερος. Διὸ καί τίς φησιν[3]· «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου[b]».**

1 φησίν : λέγει α ἔφη Aucta ‖ 2 Θεοῦ *post* ἔχων *posuerunt* δ ψ λ ‖ 3 τίς φησιν : σοφός τις λέγει Migne ἔφη Aucta.

a) *Ps* 37 (38) 4, 6. b) *Pr* 1, 7.
S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XXXX (XL) (*PG* 59, 238 l. 20-30); *CPG* II 4425.

10 (10) **Φίλωνος· Φρόνησις τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἄρχει[a]. Μόνος[1] ὁ σοφὸς ἐλεύθερός τε[2] καὶ ἄρχων[3], κἂν μυρίους τοῦ σώματος ἔχῃ[4] δεσπότας[b].**

1 μόνος *post* σοφὸς *postpos.* Cohn - Wendland ‖ 2 τε : ἐστι σ ‖ 3 ἐστί *post* ἄρχων *add.* α ‖ 4 ἔχῃ : ἔχει B.

PHILON D' ALEXANDRIE, a) *De posteritate Caini*, cité en note par COHN - WENDLAND, t. II, p. 30 dans le deuxième apparat. b) *De posteritate Caini*, 138; éd. COHN - WENDLAND, t. II, p. 30 et HARRIS, p. 91 l. 2-3.
Par f. (69v 18) 70v 8-11 — Φίλωνος.

11 (11) Ἰγνατίου[1]· Τέλειοι ὄντες, τέλεια φρονεῖτε· θέλουσι γὰρ ὑμῖν[2] εὖ πράττειν, Θεὸς ἕτοιμος εἰς τὸ παρέχειν[3].

1 Ἰγνατίου : καὶ ὁ Ἰγνάτιος α ‖ 2 ὑμῖν *post* πράττειν *posuit* α ‖ 3 παρέχειν : παρασχεῖν Migne.

S. IGNACE D' ANTIOCHE, *Lettre aux Smyrniotes* (XI, 3); éd. 1) *P. Th. Camelot, SC* 10, p. 142; 2) MIGNE (*PG* 5, 717 A); 3) FRANCE QUÉRÉ, *Les Pères apostoliques* (Paris 1980 Seuil) p. 149-150 (traduction sans texte grec).

Par f. 79v (16) 20 80r 1-2 – τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.

12 (13) Πλουτάρχου· Ἡ φρόνησις, οὐ σωμάτων, ἀλλὰ πραγμάτων ὄψις[1] ἐστίν, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἄριστα χρήσεται[2] τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προστυγχάνουσι παρέχουσα διασκοπεῖν τὸ μέλλον. Τὸ μὲν οὖν[3] σῶμα πρόσω[4] μόνον ὠμμάτωται, τοῖς δὲ ὄπισθεν τυφλόν ἐστιν· ἡ δὲ διάνοια καὶ τὰ παρῳχημένα βλέπειν τῇ μνήμῃ[5] πέφυκεν.

1 ὄψις *om.* φ ‖ 2 χρήσεται : χρήσηται δ ψ σ ο ‖ 3 οὖν : γὰρ τ ‖ 4 πρόσω : πρόσωπον κ² Ι ο η α τ πρόσσω Aucta ‖ 5 τῇ μνήμῃ *om.* δψλ.

PLUTARQUE *Moralia;* éd. F. H. Sandbach (Lipsiae 1967) t. VII, p. 22 n° 23 (Teubner).
STOBÉE, III 3, 41 – Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου· Εἰ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος.

13 (14) Οἱ μὲν[1] ξενιτεύοντες εἰς τὴν πατρίδα, οἱ δὲ φιλοσοφοῦντες εἰς τὸ φρονεῖν κατασπεύδουσιν.

1 *ab* οἱ μὲν (c. 2, 13) *usque ad* ἐστρατοπεδεύ|σατο (c. 4, 26) *lacunam offert* κ².

Par f. (83r 12) 86v 12-14 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina,* p. 73 n° 67 (69).

14 (15) Φρόνησις εὐτυχίαν[1] ὡς τὰ πολλὰ χαρίζεται, τύχη δὲ φρόνησιν οὐ ποιεῖ[2].

1 εὐτυχίαν : εὐτυχίην Stob. ‖ 2 φρόνησιν : φρόνησις Sin ‖ 3 ποιεῖ : ποιέει Stob.

STOBÉE, II 8, 19 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἐπανδρίδου, Stob., II 8, 18).
Par f. (83r 12) 87v 5-7 – Πλουτάρχου.
Gnom., Sentences, 42; éd. Washsmuth, p. 173.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 74 n° 83 (85).

15 (16) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Εἴ ποτέ τινα[2] ἑώρα ἁμαρτάνοντα[3], «Ἐπισκεπτέον», ἔλεγε, «μή ποτε καὶ ἐγὼ τοιούτῳ περιπέσω».

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ λ ψ α ‖ 2 τινα : δέ τινα Par ‖ 3 ἑώρα ἁμαρτάνοντα : ἁμαρτόντα ἑώρα Aucta ‖ 4 ἔλεγε : ἔλεγεν B τ χ ξ I.

Par f. (83r 12) 87v 9-11 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 74 n° 85 (87).

16 (19) Μενάνδρου.
Ἅπαντα δοῦλα τοῦ[1] φρονεῖν καθίσταται[2].

1 τοῦ : τῷ Stob. Koerte Aucta ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

MÉNANDRE, *Fabulae incertae*, fr. 276; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 292; éd. A. KOERTE (Lipsiae 1959) II, p. 166 n° 483 (769); Ménandre, fragm. 769 Edmonds III B.
STOBÉE, III 3, 1 – Μενάνδρου.
Par f. (124v 19) 125r 1 – Μενάνδρου.

17 (20) Ἰσοκράτους· Βουλευόμενος[1] παραδείγματα[2] ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

1 βουλευόμενος : βουλευώμεθα ν βουλόμενος ξ ‖ 2 παραδείγματα : παράδειγμα α παραδείγματι ψ.
ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 34.
Par f. (90v 11) 92r 9-12 – Ἰσοκράτους.

18 (21) Ὁ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται[1] περὶ τῶν ἀλλοτρίων.

1 βουλεύσεται : βουλεύεται δ ψ λ Math. - Brém.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 35; éd. G. MATHIEU - É. BREMOND, *Isocrate Discours* (Paris 1972) t. I, p. 131 (C.U.F.).
Par f. (90v 11) 92r 12-14 — Ἰσοκράτους.

19 (22) Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς[1] ἐν ἀνθρώπου σώματι (1).

1 νοῦς ἀγαθὸς : φρένες ἀγαθαὶ Stob. (III 3, 45).

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 40; éd. G. MATHIEU - É. BREMOND, *Op. cit.*, t. I, p. 132.
STOBÉE, II 31, 93a — Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
(1) La deuxième partie de ce texte rappelle un mot de Périandre. Voir STOBÉE, III 3, 45.

20 (26) Κλειτάρχου· Ἡ ἰσχὺς τοῦ σώματος[1] μὴ γινέσθω τῆς ψυχῆς ἀσθένεια· ἰσχὺν δὲ ψυχῆς φρόνησιν[2] νόμιζε.

1 σου *post* σώματος *add.* Chadwick || 2 φρόνησιν : φρονήμασιν ρ.

CLITARQUE, *Sentences*, 101-103; éd. Chadwick, p. 81.
Par f. (96r 3) 96v 11-13 — Κλειτάρχου.
DÉMONAX, fragm. 9 Fritzsche p. 5.

21 (27) Δημώνακτος[1]· Ἐν ἀλλοτρίοις παραδείγμασι[2] παίδευε σεαυτὸν[3] καὶ ἀπαθὴς τῶν κακῶν ἔσῃ.

1 Δημώνακτος : καὶ ὁ Δημόνακτος (sic) α || 2 παραδείγμασι : παραδείγμασιν α B || 3 σεαυτὸν : σαυτὸν α.

Par f. 104v (6) 12-14 — Δημωνάκτου.
APOSTOLII, *Cent.* VII Proverbe 16 g; éd. Leutsch II p. 399 — Δημώνακτος.
DÉMONAX fragm. 10 Fritzsche p. 5.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 81 n° 5 (336) — Δημώνακτος.

22 (28) Ἐκ τῶν Φαβωρίνου· Τοσούτῳ[1] διαφέρειν ὁ Σόλων τὴν φρόνησιν ἔλεγε τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, ὅσῳ[1] ὅρασιν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων.

1 τοσούτῳ... ὅσῳ : τοσοῦτον... ὅσον τὴν Long.

DIOGÈNE LAËRCE, IV 51; éd. Long, p. 189 – Βίωνος.
Par f. (106r 19) 107v 4-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φαβωρίνου 106r 15) ἀποφθέγματα.

23 (29) Διοδώρου· Σοφὸν[1] βούλευμα ὑπὲρ[2] χεῖρας πολλὰς[3] καὶ κρείσσων[4] σοφὸς ἰσχυροῦ[5].

1 γὰρ *post* σοφὸν *add.* Par γὰρ ἓν Stob. || 2 ὑπὲρ *om.* Stob. || 3 χεῖρας πολλὰς : πολλὰς χέρας νικᾷ Stob. || 4 κρείσσων : κρεῖσσον ο || 5 ἰσχυροῦ : δυνατοῦ Aucta.

Voir la première partie de la citation en STOBÉE, IV 13, 3 l. 3 et la seconde dans les *Pr* 24, 5. Tout le fragment est cité par Stobée dans l'apparat p. 348 l. 10-12.

24 (37) Πυθαγόρου· Οὔτε ἵππον χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλοῦτον[1] δίχα φρονήσεως[2] δυνατὸν[3] κρατεῖσθαι[4].

1 ἵππον... πλοῦτον : ἵππῳ... πλούτῳ Stob. Par[1] Sternb. Bern. || 2 δίχα φρονήσεως : χωρὶς λογισμοῦ Par[1] Stob. Sternb. Bern. || 3 δυνατὸν : ἀσφαλῶς Par[1] Stob. Sternb. Bern. || 4 κρατεῖσθαι : χρήσασθαι Par[1] Stob. Sternb. Bern.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 55; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
STOBÉE[1], III 1, 185 – Σωκράτους, *in apparatu* Πλουτάρχου.
Par[1] f. (83r 12) 83v 14-16 – Πλουτάρχου.
Par[2] f. 116r (15) 83v 15-17 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 8-9 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE[2], IV 31, 122 – Πυθαγόρου.

L. STERNBACH, 1) *Excerpta Parisina*, p. 70 n° 11 – τοῦ Πλουτάρχου, *ibid.* p. 69.
2) *Analecta Photiana*, p. 121 n° 116.
3) *Appendix Vaticana*, p. 195 n° 242.

25 (38) Γαΐου· Σωφρονέστερον[1] οἶμαι τοῦ μετὰ τὸ παθεῖν ἐγκαλεῖν τὸ πρὶν παθεῖν φυλάξασθαι[2] τὸ[3] μὴ παθεῖν.

1 δὲ *post* σωφρονέστερον *postposuerunt* Par[1-2] Stob. ‖ 2 φυλάξασθαι : φυλάξεσθαι Par[1] ‖ 3 τὸ : τοῦ Β ν ο.

Par[1] f. 118v (9) 10-12 – Γαΐου.
Par[2] f. 125r (1) 2-3 – Γαΐου.
STOBÉE, III 3, 53 – Γαΐου ὑπὲρ δεσποτῶν.

26 (39) Δημοκρίτου· Φρονήσεως ἔργον μέλλουσαν[1] ἀδικίην[2] φυλάξασθαι[3]· ἀναλγησίης[4] δὲ γενόμενον[5] μὴ ἀμύνασθαι.

1 μέλλουσαν : μέλλουσιν ο ‖ 2 ἀδικίην : ἀδικεῖν φ ν η ο χ Ι Sin ‖ 3 *reliqua om.* δ μ ψ λ ‖ 4 ἀναλγησίης : ἀναλγησίας Ι Sin α ‖ 5 γενόμενον : γενομένης τ θ ο Ι γ ρ σ φ χ Aucta τὸ γενομένην Stob.

DÉMOCRITE, fr. B 193 Diels.
STOBÉE, III 3, 43 – Δημοκρίτου.

27 (40) Σόλωνος· Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα[1].

1 ἄριστα : βέλτιστα Stob. *om. apopht.* δ μ ψ λ.

DIOGÈNE LAËRCE, I 60; éd. Long, p. 25 – Σόλων.
Par f. 128r (5) 6 – Σόλωνος.
STOBÉE, III 1, 172 (Hense, p. 115 l. 2) – Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος.
Mantissae Proverbiorum, *Cent.* II n° 91; éd. Leutsch II p. 772 – Σόλωνος.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 370 n° 11.

28 (41) Ἐπικτήτου· Βουλεύου[1] πολλὰ πρὸ τοῦ λέγειν τι ἢ πράττειν· οὐ γὰρ ἕξεις ἄδειαν ἀνακαλέσασθαι τὰ λεχθέντα ἢ πραχθέντα.

1 βουλεύου : βούλευε κ ξ.

Patmos, p. 254 c. 9, 49 – Ἐπικτήτου.

29 (-) Βίαντος· Τὸ μὲν ἰσχυρὸν τῷ σώματι[1] γενέσθαι φύσεως ἔργον· τὸ δὲ λέγειν[2] τὰ συμφέροντα τῇ πατρίδι ψυχῆς ἴδιον καὶ φρονήσεως.

1 τῷ σώματι : τὸ σῶμα δ μ ψ λ θ ‖ 2 δύνασθαι *post* λέγειν *add.* Long.

DIOGÈNE LAËRCE, I 86; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. 148r (1) 8-10 – Βίας.

30 (42) **Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς τίς ἄριστος σύμβουλος ἔφη· «Ὁ[2] καιρός».**

1 ὁ αὐτὸς : Βίας ε Εὐκλείδης Schenkl οὗτος Aucta || 2 ὁ *om.* ρ.

H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 17 n° 42 – Εὐκλείδης.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 101 n° 260.
cf APOSTOLII, *Cent.* XV n° 82; éd. Leutsch, p. 649.

31 (43) **Δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα μεμνῆσθαι μὲν τῶν γεγενημένων, πράττειν δὲ τὰ ἐνεστῶτα, περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἀσφαλίζεσθαι[1].**

1 ἀσφαλίζεσθαι : φυλάττεσθαι Stob.

Sentence attribuée à Isocrate. Voir G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *Isocrate* (Paris 1972) t. IV, p. 237 n° 23.
cf. STOBÉE, III 1, 18 – Ἰσοκράτους.
APOSTOLII, *Cent.* V; éd. Leutch II, p. 360 n° 92e – Βίαντος.

32 (-) **Μία ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι, τὸ[1] γνῶναι περὶ ὅτου ὁ λόγος, εἰ δὲ μὴ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνειν ἀνάγκη.**

1 τὸ : τοῦ δ γ λ σ α.

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec*, I, p. 229 n° 12 — Septem Sapientium apophthegmata.

33 (44) **Τόπων μεταβολαὶ οὔτε[1] φρόνησιν διδάσκουσιν, οὔτε ἀφροσύνην ἀφαιρέονται[2].**

1 οὔτε : οὐ ο || 2 ἀφαιρέονται : ἀφαιροῦνται δ μ ψ λ ν Mullach.

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec*, I, p. 229A n° 9 — Septem Sapientium apophthegmata.

34 (-) **Ψυχῆς μέγας χαλινός ἐστιν ὁ νοῦς.**

H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 39 n° 151.
Par f. (146v 1-3) 162r 15-16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... ψ.

35 (45) **Εὐριπίδου Ἀντιόπη**

Τὸ δ' ἀσθενές μου καὶ τὸ θῆλυ τοῦ[1] σώματος
κακῶς[1α] ἐμέμφθης· εἰ γὰρ εὖ φρονεῖν ἔχω
κρεῖσσον τόδ' ἐστὶν[2] καρτεροῦ[3] βραχίονος.

1 τοῦ : *om.* Aucta || 1α κακῶς : καλῶς α || 2 ἐστὶν : ἐστι δ μ ψ λ α Stob. Aucta Nauck || 3 καρτεροῦ : κραταιοῦ ο.

EURIPIDE, *Antiope*, fr. 199; Nauck, p. 419,
STOBÉE, III 3, 2 – Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

36 (46) Βαβρίου· Δέον[1] τὰ τέλη τῶν πραγμάτων ἡμᾶς[2] προορᾶν καὶ οὕτως τὴν τούτων[3] ἐγχείρησιν ποιεῖσθαι (1).

1 δέον : τὸν φρόνιμον ἄνδρα δεῖ πρότερον Chambry || 2 ἡμᾶς *om.* δ μ ψ λ || 3 τούτων *om.* φ.

(1) Mot, non du fabuliste BABRIUS du II siècle après J.-C. mais d'ÉSOPE du VIe siècle avant J.-C., fable n° 40: *Le renard tombé dans un puits et le bouc.* (Éd. E. CHAMBRY, *Fables* (Paris 1925) p. 103 l. 15-17, C.U.F.).

37 (47-47α) **Σοφοκλῆς Αἴαντι**

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων[1] οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ[2] τοὺς δίκῃ[3] νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
Ἀλλ' εἰκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
Μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.
Ὁ γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβὼν ἔχει[4](1).

1 τρόπων : πραγμάτων φ || 2 εἰ : ἂν λ || 3 δίκῃ : ἤδη Sin || 4 ὁ γάρ... ἔχει *om.* δ ψ λ.

SOPHOCLE, *Ajax*, v. 1246-1254; éd. A. Dain - P. Mazon (Paris 1965)

t. II, p. 53 (C.U.F.).
NAUCK, p. 640 n° 862 et p. 788 n° 23.
STOBÉE, III 3, 5 – Σοφοκλῆς Αἴαντι.
Patmos p. 356 c. 9,56 – Σοφοκλῆς.

(1) Le dernier vers qui n'est pas dans l'*Ajax*, appartient, selon STOBÉE (III 3, 17), à CHAIRÉMON, poète tragique du IVe siècle avant J.-C. Voir M. CROISET, *Histoire de la littérature grecque* (Paris 1929) t. 3 p. 402 sq.

38 (48) Ἡροδότου· Ἶσον[1](1) ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ'[2] ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν[3] τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν[4] πείθεσθαι[5](2).

1 ἶσον : ἶσος B ‖ 2 ὁ *ante* παρ' *add.* ο ‖ 3 φρονέειν : φρονεῖν δ μ ψ λ ‖ 4 ἐθέλειν *om.* δ μ ψ λ ‖ 5 *omittentes apopht.* ε ν *scripserunt* : Βασιλεύς ἐστιν ὁ εἰς βάσεις θείας καὶ ἀγαθὰς ὁδηγῶν τὸν λαόν.

HÉRODOTE, VII 16.
STOBÉE, III 3, 57 – Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.
Par f. 125r (4) 5-7 – Ἡροδότου.
Patmos p. 260 c. 9, 74.

(1) ἶσον, ἶσος: ionien; ἴσον, ἴσος: attique.
(2) Texte cité *infra* c. 15, 26.

Λόγος γ'

Περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς[1], ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.**

1 αὐτῆς : αὐτήν δ μ ψ λ σ ψ α Ι γ Ν Aucta.

Mt. 5, 28.
V [Π ια'] (*PG* 96, 252 D) – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη τοῦ[1] Χριστοῦ εἰσιν[2]; Ἄρα[3] οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; Μὴ γένοιτο[4]. Ἢ[5] οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; Ὁ δὲ[6] κολλώμενος τῷ Κυρίῳ[7] ἓν πνεῦμά ἐστιν;**

1 τοῦ *om.* δ μ ψ λ ε σ ρ ‖ 2 εἰσιν : ἐστιν α ‖ 3 ἄρα : ἄρας ο Aucta. ‖ 4 γένοιτο *reliqua om.* σ ‖ 5 ἢ *om.* α ‖ 6 κολλώμενος... ὁ δὲ *om.* Ι Aucta ‖ 7 Κυρίῳ : Χριστῷ λ.

1 Co 6, 15-16.

3 (3) **Ἰώβ· Εἰ ἐξηκολούθησεν ἡ καρδία μου γυναικὶ[1] ἀνδρὸς ἑτέρου, εἰ δὲ[2] καὶ ἐγκάθετος ἐγενόμενην ἐπὶ θύραις[3] αὐτῆς, ἀρέσαι[4] ἄρα καὶ ἡ γυνή μου ἄλλῳ[5].**

1 γυναικὶ : γυναῖκα V ‖ 2 δὲ *om.* (LXX) ‖ 3 οἴκων *post* θύραις *posuit* V ‖ 4 ἀρέσαι : ἀρέσει σ ἀρέσῃ V ‖ 5 ἄλλῳ : ἑτέρῳ (LXX).

Jb 31, 9-10.
V [Π ι'] (*PG* 96, 241 C) – Ἰώβ.
Patmos, c. 41, 4 p. 794 – τοῦ Ἰώβ.

4 (4) **Σολομῶντος· Μακαρία στεῖρα[1] ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι· ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν.**

1 στεῖρα *om.* ε ν ‖ 2 ἡ *ante* ἀμίαντος *legunt* (LXX).

Sg 3, 13.
V [Π ι'] (*PG* 96, 241 CD) – Σολομῶντος.
Patmos, c. 41, 7 p. 795 – Σολομῶντος.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ἡ ἐν γήρᾳ σωφροσύνη οὐ σωφροσύνη[2], ἀλλὰ[3] ἀκολασίας ἀδυναμία. Νεκρὸς οὐ στεφανοῦται· οὐδεὶς δίκαιος[4] δι' ἀδυναμίαν κακοῦ.**

1 ἁγίου : μεγάλου ε ο ‖ 2 σωφροσύνη *ultima verba desunt in* Sin ‖ 3 ἀλλὰ : ἀλλ' δ μ ψ λ ξ τ I Aucta ‖ 4 δίκαιος *post* κακοῦ *postposuerunt* δ μ ψ λ ε.

S. BASILE, *In sanctum baptisma*, (*PG* 31, 436 AB); *CPG* II 2857.
H [M ρμγ'] f. 249rB 14-20 — sans attribution.
F [M γ'] f. 199v (4) 28 200r 1-2 – Βασιλείου Καισαρείας.
Patmos, c. 41, 11 p. 795 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (6) **Οὔτε οὖν[1] ἐπὶ σωφροσύνῃ ἐπαινεῖσθαι προσήκει τοὺς ἀποκοπτομένους τὰ μόρια. Οὐδὲ γὰρ τοὺς ἵππους ὡς μὴ κερατίζοντας[1a] ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ τούτους μέν, εἰ μὴ λακτίζουσιν, ἐπαινέσομεν[2]. Τοῖς δὲ βουσίν[3], εἰ μὴ κερατίζουσι, τῆς ἡμερότητος ἀποδεξόμεθα[4]. Οὐ[5] γὰρ ἐν ᾧ μὴ δύναταί τις, ἀλλ' ἐν ᾧ δυνάμενος οὐκ εἰς ἀδικίαν κέχρηται τῇ δυνάμει, θαυμάζεται[6].**

1 οὔτε οὖν : οὔκουν Aucta ‖ 1a κερατίζοντας : κερατίζειν αὐτούς I Sin ‖ 2 ἐπαινέσομεν *om.* δ μ ψ λ ‖ 3 τοῖς δὲ βουσὶν : τοὺς δὲ βοῦς δ μ ψ λ Aucta ‖ 4 ἀποδεξόμεθα : ἀποδεχόμεθα δ μ ψ λ ‖ 5 οὐ : οὐδὲ α ‖ 6 θαυμάζεται *om.* ν.

S. Basile, De virginitate, (*PG* 30, 800B) (*Appendix*); *CPG* II 2827.
Patmos, c. 41, 12 p. 796 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 41, 11).

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου**
Κρεῖσσον κατηφὲς ἦθος ἢ τεθρυμμένον.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 33 (*PG* 37, 934 A v. 80); *CPG* II 3035.

V [K δ'] f. 148r 27-28 (*PG* 96, 77B) – τοῦ Θεολόγου.
Tııı [A ιθ'] f. 127rB (mg 30) 34-35 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, f. 127rB l. 22).
Kııı [A ιθ'] f. 215r (mg 23) 25 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτόν, f. 215r mg. l. 20-21).
W [K ς'] f. 190r (20) 23-24 – (τοῦ Θεολόγου ἁγίου Γρηγορίου, f. 190r l. 11) ἐκ τῶν τετραστίχων Γνωμῶν.
D [A ιε'] f. 20rA (14) 22-24 – τοῦ Θεολόγου.
Par f. (45v 17) 46r 19-20 – τοῦ Θεολόγου.

7α (7) **Μύρον[1] δοχεῖον σαπρὸν[2] οὐ πιστεύεται (1).**

1 μύρον : μύρου B ο || 2 δοχεῖον σαπρὸν : δοχείῳ σαπρῷ θ ε ν.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 33 v. 8 (*PG* 37, 928 A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 46r 10-11 – τοῦ Θεολόγου.
(1) Cité par ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, *Μαρκιανά*, p. 214 v. 157-158.

8 (8-9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Μὴ δὴ καταμαλάττωμεν ἡμῶν τὴν ἰσχύν, μηδὲ ἐκκόπτωμεν τὰ νεῦρα ταῖς ὁμιλίαις ταύταις[1]. Καὶ γὰρ ἄφατος καὶ πολλὴ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐντεῦθεν[2] εἰσρεῖ κακία. Τί γὰρ εἰ καὶ μὴ αἰσθανόμεθα τῇ φιλίᾳ μεθύοντες; Τοῦτο γὰρ αὐτὸ τὸ πάντων ἐστὶ δεινότατον, ὅτι οὐδὲ ἴσμεν ὅπως ἐκνευριζόμεθα καὶ κηροῦ παντὸς γινόμεθα μαλακώτεροι. Καθάπερ γάρ τις λέοντα γαῦρον καὶ βλοσυρὸν λαβών, εἶτα ἀποκείρας[3] μὲν τὴν κόμην, ἀνελὼν δὲ τοὺς ὀδόντας καὶ περιελὼν τοὺς ὄνυχας, αἰσχρὸν ποιεῖ καὶ καταγέλαστον καὶ παιδίοις εὐκαταγώνιστον, τὸν φοβερὸν καὶ ἀφόρητον, καὶ ἀπὸ[4] μόνου[5] τοῦ βρυχήματος πάντα[6] σείοντα[7]· οὕτω δὴ καὶ αὗται· πάντας ὅσους ἐὰν λάβωσιν, εὐχειρώτους τῷ διαβόλῳ ποιοῦσιν, μαλακωτέρους, θερμοτέρους, ἀναισχύντους, ἀνοήτους[8], ἀκροχόλους, θρασεῖς, ἀκαίρους, ἀγεννεῖς, ἀπηνεῖς, δουλοπρεπεῖς, ἀνελευθέρους, ἰταμούς, φλυάρους· καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ γυναικεῖα πάθη τὰ διεφθαρμένα φέρουσαι[9] εἰς τὴν τούτων ἐναπομάττονται ψυχήν[a].**
Ἀμήχανον[10] γὰρ τὸν γυναιξὶ συνοικοῦντα μετὰ συμπαθείας τοσαύτης[11] καὶ ταῖς ἐκείνων[12] ἐνστρεφόμενον ὁμιλίαις μὴ ἀγύρτην τινὰ εἶναι καὶ ἀγοραῖον καὶ συρφετώδη. Κἂν γὰρ φθέγγηταί[13] τι, πάντα ἀπὸ τῶν ἱστῶν καὶ τῶν ἐρίων φθέγξηται[14] τῆς γλώττης αὐτοῦ τῇ ποιότητι τῶν γυναικείων ἀναχρωσθείσης ῥημάτων· κἂν ποιῇ τι, μετὰ πολλῆς τοῦτο ἐργάσεται[15] δουλοπρεπείας, πόρρω τοῖς[16] χριστιανοῖς πρεπούσης ἐλευθερίας ἑαυτὸν ἀποικίσας καὶ οὐ[17] πρὸς οὐδὲν τῶν μεγάλων κατορθωμάτων γενόμενος χρήσιμος[β].

1 ταύταις : τῶν γυναικῶν B || 2 ἐντεῦθεν *om.* ο || 3 καὶ κηροῦ... ἀποκείρας *om.* δ || 4 ἀπὸ : ὑπὸ σ || 5 μόνου : μόνον φ || 6 πάντα : πάντας α τὰ πάντα Aucta || 7 σείοντα : σείοντας α || 8 ἀνοήτους *post* ἀκροχόλους *transp.* ρ || 9 φέρουσαι : φέρουσιν λ || 10 τοῦ Παύλου *ante* ἀμήχανον *legit* ο τοῦ αὐτοῦ χ || 11 τοσαύτης : τοσαύτας ο || 12 ἐκείνων : ἐκεῖθεν Sin || 13 φθέγγηταί : φθέγγεται σ ο χ || 14 φθέγξηται : φθέγξεται δ μ ψ I Aucta || 15 ἐργάσεται : ἐργάζεται Aucta || 16 τοῖς : τῆς Aucta || 17 οὐ *om.* Aucta.

SAINT JEAN CHRYSOSTOME 1) *Contra eos qui subintroductas habent virgines*
a) - (*PG* 47, 510 l. 28-47); *CPG* II 4311.
b) - (*PG* 47, 510 l. 19-10 *ab imo*); *CPG* II 4311
2) *De ieiunio et temperantia* (*PG* 63, 599 l. 17-45); (*Ecloga*); *CPG* II 4684.
J. DUMORTIER, *Saint Jean Chrysostome les cohabitations suspectes* (Paris 1955) p. 44-94 (Les Belles Lettres).

9 (11) Τοῦ Νύσης· Μακαρίζει ὁ[1] Κύριος οὐ τοὺς ἔξω πάθους βιοτεύοντας - οὐ γὰρ δυνατὸν[2] ἐν ὑλώδει ζωῇ τὸν ἄϋλον[3] καθόλου καὶ[4] ἀπαθῆ κατορθωθῆναι[5] βίον[a]-, ἀλλὰ τοὺς[6] πρὸς τὰς τῆς φύσεως ὁρμὰς βραδέως τε καὶ δυσκινήτως ἔχοντας[b].

1 ὁ *om.* Sin || 2 δυνατὸν *om.* I σ || 3 ἄϋλον : *om.* δ μ ψ λ || 4 καὶ : μὴ λ || 5 κατορθωθῆναι : κατορθῶσαι Sin || 6 τοὺς *om.* δ ψ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*
a) (Or. II *PG* 44, 1216A); *CPG* II 3161.
b) cf. (Or. II *PG* 44, 1213C); *CPG* II 3161.
Par f. (63r 6) 66r 12-17 — τοῦ Νύσης.
V [Π ί] (*PG* 96, 248A) — τοῦ Νύσης.
Patmos, c. 41, 16 p. 797 — τοῦ Νύσης.

10 (12) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Πάσης ὄντως κακίας οἷόν τι δέλεαρ ἡ ἡδονὴ[2] προβληθεῖσα, εὐκόλως τὰς λιχνοτέρας ψυχὰς ἐπὶ τὸ ἄγκιστρον τῆς ἀπωλείας ἐφέλκεται[3].

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* B || 2 ἡ ἡδονὴ *post* προβληθεῖσα *postposuit* Sin || 3 *om.* *apopht.* ε.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De vita Moysis* (*PG* 44, 421D); *CPG* II 3159.
Par f. (63r 6) 66r 18-19 66v 1 — τοῦ Νύσης.
V [Π ιά] (*PG* 96, 256A) — τοῦ Θεολόγου.

11 (-) **Κλήμεντος· Παρθένων φθορὰ λέγεται, οὐ μόνον πορνεία, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸ καιροῦ ἔκδοσις· ὅταν, ὡς[1] εἰπεῖν, ἄωρος ἐκδοθῇ τῷ ἀνδρί, ἤτοι[2] ἀφ' ἑαυτῆς ἢ[3] παρὰ τῶν γονέων[4].**

1 ὡς *om.* α || 2 ἤτοι : εἴτε α || 3 ἢ : εἴτε α || 4 αὐτῆς *post* γονέων *posuit* α.

CLÉMENT D'ALEXANDRIE, *Fragmentum λόγου γαμικοῦ* (*PG* 9, 756A).
HOLL, *Fragmente,* p. 118 n° 304 – Clemens Alexandrinus.
Par f. (76v 7) 77r 7-10 – Κλήμεντος.
V [Π ί] (*PG* 96, 248C) – Κλήμεντος.

12 (-) **Ἐκ τῶν[1] Πατέρων· Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἐγείρεται ἡ πορνεία, ἐκ[2] τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν εἰς πλησμονὴν[3] καὶ ὁ κόρος[4] τοῦ ὕπνου καὶ τὸ ἀργεῖν καὶ παίζειν καὶ ἀργολογεῖν καὶ ὁ καλλωπισμὸς[5] τῶν ἱματίων.**

1 ἁγίων *post* τῶν *legit* φ || 2 ἐκ *om.* δ μ ψ λ || 3 πλησμονὴν : κόρον δ μ ψ λ || 4 ὁ κόρος : ἡ πλησμονὴ δ μ ψ λ || 5 ὁ καλλωπισμός : τοῦ καλλωπισμοῦ α.

Cf. 1) Ἀββᾶ ἩΣΑΪΟΥ, *Λόγοι κθ'* (Jérusalem 1911, réimpression Volos 1962) p. 71 n° η' et 2) traduction: Abbé ISAIE, *Recueil ascétique* (Abbaye de Bellefontaine - Maine et Loire 1976) p. 69 n° 19. (Spiritualité orientale n° 7).

13 (14) **Τῆς[1] Κλίμακος· Ὁ τὴν ἑαυτοῦ θεραπεύων[2] γαστέρα καὶ πνεύματα[3] πορνείας νικῆσαι θέλων ὅμοιός ἐστι[4] τῷ μετὰ ἐλαίου σβεννύοντι ἐμπρησμόν[5].**

1 τῆς : τοῦ λ *om.* σ χ || 2 θεραπεύων *post* γαστέρα *postposuit* σ || 3 πνεύματα : πνεῦμα σ τ ε χ α Aucta || 4 ἐστι : ἐστιν δ μ ψ λ || 5 ἐμπρησμόν : ἐμπρησμοῖς *Aucta* φλόγα α.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, Gr. XIV (*PG* 88, 868A); *CPG* III 7852.
Par f. 80r (2) 3-5 – Κλίμακος.
ω f. 146rB (14) 15-17 – τοῦ Κλίμακος.

14 (15) **Νείλου· Ἀπόστησον ἀπὸ τῆς συμβίου σου τὸν εὐνοῦχον Σμάραγδον[1]· κἂν γὰρ δοκοίη τῶν κάτω διδύμων ἐκτετμῆσθαι[2], ἀλλ' ἄνω ἔχει ἐν τῷ προσώπῳ[3] τοὺς διδύμους ὀφθαλμοὺς ἐμπαθῶς ἐμβλέποντας[4] καὶ ἐπισυρομένους ἤδη πονηρὰς μαρτυρίας.**

1 Σμάραγδον : σμάραγον V ‖ 2 ἐκτετμῆσθαι : ἐστερῆσθαι ε ‖ 3 πως *post* προσώπῳ *posuerunt* I φ ο γ ‖ προσώπῳ : μετώπῳ σ ‖ 4 ἐμβλέποντας : βλέποντας ι ψ μ ε.

Par f. 72v (3) 8-15 – Νείλου.
V [Ε κζ'] (*PG* 95, 1564BC) – Νείλου.

15 (16) **Κυρίλλου· Καπνοῦ δίκην ἢ καὶ[1] ὥσπερ τινὲς ἀτμοὶ τῶν ἐμφύτων ἡδονῶν ἀνίσχουσιν ἐν[2] ἡμῖν αἱ ὀρέξεις. Ἀλλ' ὁ μὲν σώφρων καὶ νεανικὸς ἐπιτιμᾷ τοῖς κινήμασι καὶ περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἐᾷ, ὃ[3] καὶ[(1)] ἀδρανὲς ὂν ἔτι τὸ πάθος ἥττηται ῥαδίως· ὁ δὲ ῥᾴθυμος καὶ κατημελημένος εἰσδέχεται μὲν τὰς τῶν ἡδονῶν ἀρχὰς ὡς ἐννοίας ἔτι ψιλάς· ἐπιτρέψας δὲ προελθεῖν εἰς πλάτος δυσχερεστάτην εὑρήσει τὴν ἀντίστασιν[4]· ὁ γὰρ προαλοὺς καὶ προηττημένος οὐ τῶν ἰδίων ἐστὶ[5] θελημάτων κύριος· ὑπόκειται δὲ μᾶλλον καθάπερ τινὶ βαρβάρῳ τῷ νικήσαντι πάθει[6].**

1 καὶ *om.* σ ‖ 2 ἐν : ἐς δ εἰς ψ *om.* τ ‖ 3 ὃ : διὸ φ ‖ 4 ἀντίστασιν : ἀντίδοσιν I Sin τ ‖ 5 ἐστὶ *post* θελημάτων *transp.* τ Aucta ‖ 6 πάθει : πάθη κ ξ.

Par f. (75r 16) 75v 10-20 76r 1-4 – Κυρίλλου.
Patmos p. 798 c. 41,20 – τοῦ αὐτοῦ (*id. est* Κυρίλλου c. 41, 19).
(1) ὃ καὶ: locution adverbiale: c'est pourquoi, aussi.

16 (-) **Μενάνδρου**
Ταμεῖόν[1] ἐστιν ἀρετῆς ἡ σωφροσύνη.

1 ταμεῖόν : ταμιεῖόν Stob. *edd.* ‖ 2 ἡ σωφροσύνη : σώφρων γυνή Allinson Köerte γενναία γυνή Meineke ἀνδρεία γυνή Mondésert - Matray - Marrou (1).

Citation du poète comique ALEXANDRE, *C.A.F.*, t. III, p. 373, n. 5; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.* (Berlin 1891) t. IV, p. 554.
A. KOERTE, *Menander reliquiae* (Leipzig 1953) t. II, p. 169 n° 493 (1109).
FR. ALLINSON, *Menander the principal fragments* (Londres 1921) p. 534 n° 1109 K.
STOBÉE, III 5,5 – Μενάνδρου.

(1) Voir CLÉMENT D'ALEXANDRIE, *Le Pédagogue;* éd. *SC* n° 158 (Paris 1970) p. 134 t. III n° 67,3.
Patmos, c. 41,45 p. 805 – sans attribution.

17 (17) Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς[1] περὶ σωφροσύνης[2]· Πᾶσα μὲν γὰρ[2a] ἀρετὴ τὸ θνητοειδὲς πᾶν ἀτιμάζει, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται. Πολὺ δὲ διαφερόντως ἡ σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδήν, ἅτε δὴ τὰς προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμάζουσα καὶ ἐν ἁγνοῖς βάθροις βεβῶσα[3], ὥς φησι Πλάτων[4](1).
Πῶς γὰρ ἡ σωφροσύνη τελείους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ τὸ ἀτελὲς καὶ ἐμπαθὲς ὅλον ἀφ' ἡμῶν ἐξορίζουσα; Γνοίης δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, τὸν Βελλεροφόντην ἐννοήσας, ὃς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζόμενος τὴν Χίμαιραν καὶ τὸ θηριῶδες καὶ ἄγριον καὶ ἀνήμερον φῦλον πᾶν ἀνεῖλεν. Ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφίησι[5] τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοὺς[6] ἕλκει φύσιν καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον.

1 τῆς *post* ἐπιστολῆς *posuerunt* B I o Stob. Aucta ‖ 2 ἐκ... σωφροσύνης *om.* ψ λ ‖ 2a μὲν γὰρ *om.* Aucta ‖ 3 βεβῶσα : βεβαιοῦσα λ ‖ 4 Πλάτων reliqua om. Aucta ‖ 5 ἀφίησι : ἐφίησι Stob. εἶναι *post* ἀφίησι *legunt* δ τ ψ I σ o α ‖ 6 αὐτοὺς : ἑαυτοὺς σ.

STOBÉE, III 5, 45-46 — Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ σωφροσύνης. Cf. C. WACHSMUTH, *Studien zu den Griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 148
(1) Cf. PLATON, *Phèdre*, 254B.

18 (18) Μοσχίωνος· Σώφρων ἐστὶν οὐχ[1] ὁ τῶν κωλυομένων μὴ ἁπτόμενος, ἀλλ' ὁ τῶν συγχωρουμένων φειδόμενος.

1 οὐχ : οὐ α.

Par f. (102r mg12) 102v 16-18 — Μοσχίωνος.
MOSCHION, *Sentences*, 8; éd. H. SCHENKL, *Epictetus*, p. 493.
A. ELTER, *Gnomica II, Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae* (Lipsiae 1892) p. 13 n° 10.
Patmos, c. 41,23 p. 799 — Μοσχίωνος.

19 (22) Ἐκ τῶν Ἀριστίππου Γνωμῶν[1]· Μέμνησο[2] λιμοῦ καὶ δίψης· ταῦτα γὰρ δύνανται[3] μεγάλως[4] τοῖς σωφροσύνην διώκουσιν[5].

1 Γνωμῶν : γνωμικῶν ψ ‖ 2 μέντοι *post* μέμνησο *posuerunt* Par Stob. ‖ 3 δύνανται : δύναται Aucta Stobée ‖ 4 μεγάλως : μεγάλα Par Stob. Aucta βοηθεῖν *post hoc verbum legit* σ ‖ 5 συνεργεῖν *post* διώκουσιν *add.* φ.

R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873), ep. 12, p. 618.
Par f. 113r (12) 16-18 – Γνῶμαι Ἀριστίππου.
STOBÉE, III 17,10 – ἐκ τῆς Σίμωνος ἐπιστολῆς πρὸς Ἀρίστιππον.

20 (23) Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρώμενος μέν, μὴ προεκφερόμενος[1] δέ· ὥσπερ καὶ νηὸς καὶ ἵππου οὐχ ὁ μὴ[2] χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετάγων ὅπου[3] βούλεται.

1 προεκφερόμενος : παρεκφερόμενος Stob. || 2 μὴ *om.* I || 3 ὅπου : ὅποι Par τ σ ρ Sin Aucta Stob.

Par f. 113r (12) 13-16 – Γνῶμαι Ἀριστίππου.
STOBÉE, III 17,17 – Ἀριστίππου.
ARISTIPPE, fr. 53; éd. MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t.II, p. 412 A.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II 75; éd. LONG, p. 88 – Ἀρίστιππος.
Patmos, c. 41, 29 p. 800 – Ἀριστίππου.

21 (24) Ἰσαίου[1]· Ἡγοῦμαι μεγίστην εἶναι[2] τῶν[3] λειτουργιῶν τὸ καθ' ἡμέραν βίον κόσμιον καὶ σώφρονα[4] παρέχειν.

1 Ἰσαίου Aucta : Ἠσαΐου codd. || 2 μεταβολὴν *post* εἶναι *postposuerunt* δ μ ψ λ || 3 τῶν *om.* σ || 4 κόσμιον καὶ σώφρονα : σώφρονα καὶ κόσμιον α.

Citation de l'orateur ISÉE, fr. XLV, 30; éd. TH. THALHEIM (Leipzig 1903) p. 200 n° 30 (Teubner).
STOBÉE, III 1, 25 – Ἰσαίου.
Par f. 118v (1) 2-3 – Ἠσαΐου (sic).

22 (25) Σωκράτους· Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἐγκράτεια, εἶπεν[2]· «Τὸ κρατεῖν τῆς ἐν τῷ σώματι ἡδονῆς[3]».

1 ὁ αὐτὸς : Σωκράτης Par σ Stob. || 2 ἐρωτηθεὶς... εἶπεν : ἐγκράτειαν Stob. || 3 ἔφη *post* ἡδονῆς *posuit* Stob.

STOBÉE, III 17, 27 – Σωκράτους.
Par f. 129r (17) 18-19 – Σωκράτους.
Patmos, c. 41, 30 p. 801 – Σωκράτους.

23 (26) Τοῦ αὐτοῦ· Τὸ μὲν πῦρ ὁ ἄνεμος, τὸν δὲ ἔρωτα ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

STOBÉE, III 6, 15 – (Σωκράτους, Stob., III 6, 14).
L. STERNBACH, *Excerpta Parisima*, p. 78 n° 7.
Patmos, c. 41, 31 p. 801 – (Σωκράτους, c. 41, 30).

24 (27) Ἀλεξάνδρου βασιλέως[1]· Αἰχμαλώτους[2] λαβὼν τὰς Δαρείου θυγατέρας, ἐπειδὴ συνεβούλευον αὐτῷ οἱ φίλοι εὐειδέσι οὔσαις αὐταῖς[3] συγγενέσθαι· «Αἰσχρόν», ἔφη, «ἐστὶν ἄνδρας νικήσαντας, ὑπὸ γυναικῶν ἡττηθῆναι[4]»(1).

1 Ἀλεξάνδρου βασιλέως : Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς σ ‖ 2 δὲ *post* αἰχμαλώτους *add.* Par ‖ 3 αὐταῖς : αὐτὰς Par ‖ 4 ἡττηθῆναι : νικηθῆναι Par.

Par f. (108v 3) 109r 12-17 – τοῦ Διογένους.
Patmos, c. 41,32 p. 801 – Ἀλεξάνδρου βασιλέως.

(1) Citant un autre exemple de clémence de la part d'Alexandre le Grand envers la mère et la femme de Darius l'historien Diodore, livre XVII 38,4 ajoute: «Bref, de toutes les belles actions accomplies par Alexandre, je crois pour ma part qu'il n'en est aucune qui soit plus grande ni plus digne d'être mentionnée et consignée dans un ouvrage historique que sa conduite en cette occurence». Texte cité par JACQUELINE DE ROMILLY, *La douceur dans la pensée grecque* (Paris 1979) p. 250 (l.5 *ab imo*) (Les Belles Lettres).

25 (28) Ὁ αὐτὸς εἰς Ἰλλυριοὺς παραγενόμενος ἐν τῷ τοῦ Διὸς βωμῷ κατιδὼν γυναῖκα κάλλει διαφέρουσαν ἐκπλαγεὶς αὐτῆς τὴν εὐμορφίαν πολὺν χρόνον ἐθεᾶτο[1]· τοῦ δὲ Ἡφαιστίωνος εἰπόντος εἰκός ἐστι[2] παραλαβεῖν[3] αὐτὸν τὴν ἐρωμένην[4] ἔφη· «Καὶ πῶς οὐ δεινόν, εἰ οἱ ἄλλων ἀκρασίαν[5] κολάζειν βουλόμενοι δουλεύοντες ἀκρασίαις ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων φωραθῶμεν;»

1 ἐθεᾶτο : ἐθεάσατο Par ‖ 2 εἰκός ἐστι : εἰκότως Par ‖ 3 παραλαβεῖν : παραλάβοι Par ‖ 4 ἐρωμένην : προειρημένην Par ‖ 5 ἀκρασίαν : ἀκρασίας Par Aucta.

Par f. 146v (1-3) 19-20 147r 1-7 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον ... A.
STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 146 n° 90.

26 (29) Κλειτάρχου· Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ, οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ[1]· ἀπλήρωτον γὰρ ἡ ἐπιθυμία, διὰ τοῦτο καὶ ἄπορον.

1 οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ *om.* δ.

CLITARQUE, *Sentences*, n°s 25-26; éd. Chadwick, p. 77.

ω f. (147vA 28) 147vB 1-2 – Κλειτάρχου.

27 (31) Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπροκλέα[1] ἐπιστολῆς[2]· Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ σοφίας[3] σωφροσύνην καὶ ἁγνείαν[4].

1 Λαμπροκλέα (*corr.* G. A. Sauppe) : Λαμπρόκλειαν codd. || 2 ἐκ... ἐπιστολῆς *om.* δ μ ψ λ || 3 σοφίας : σοφίαν I || 4 ὡς ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ *addit.* ν post ἁγνείαν (ἐγκράτειαν Stob. Hercher) *om. apopht.* ε.

XÉNOPHON, *Epist. ad Lambroclem*, epist. V; lettre citée par R. HERCHER, *Epistolographi* GRAECI (Paris 1873) p. 789 n° V.
STOBÉE, III 5, 29 – Ἐν ταυτῷ (*id est* Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπροκλέα ἐπιστολῆς, Stob. III 5, 28).
Patmos, c. 41, 36 p. 803 – Ξενοφῶντος.

28 (30) Διογένους· Δεινὸν ἔλεγεν[1], εἰ[2] οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ γαστρὸς καὶ ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μὲν τῆς φωνῆς χάριν, οἱ[3] δὲ τοῦ σώματος, σωφροσύνης δὲ ἕνεκα[4] οὐδεὶς τούτων καταφρονήσει.

1 ὁ Διογένης *post* ἔλεγεν *legit* Stob. || 2 εἰ *om.* λ || 3 οἱ *om.* λ || 4 δὲ ἕνεκα : δ' ἕνεκα Stob.

STOBÉE, III 5,39 – Διογένους.
Patmos, c. 41, 35 p. 802 – Διογένους.

29 (32) Δημοκρίτου· Ἔνιοι πόλεων[1] μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

1 πόλεων : πολίων Stob. Diels πολέμων ε || 2 πόλεων μὲν δεσπόζουσι : πολέμων μὲν ἄρχειν σπουδάζουσι ε.

DÉMOCRITE, fr. B214 *pars altera* Diels.
Par f. 125v (19) 126r 1 – Δημοκρίτου.
STOBÉE[1], III 7, 25 (deuxième partie de la sentence) – Δημοκρίτου.
STOBÉE[2], III 6, 26 – Δημοκρίτου.

30 (33) Πατρὸς[1] σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις[2] παράγγελμα.

1 πατρός : πατρὶ σ ‖ 2 τοῖς *ante* τέκνοις *posuit* σ τέκνοις *post* παράγγελμα *posuit* ο.

DÉMOCRITE, fr. B 208 Diels.
STOBÉE, III 5, 24 – (Δημοκρίτου, Stob., III 5, 22).
GNOM., n° 61; éd. Washsmuth, p. 176.
Patmos, c. 41, 37 p. 803 – Δημοκρίτου.

31 (34) Τράπεζαν πολυτελέα[1] μὲν τύχη παρατίθησι[2], αὐταρκέα[3] δὲ σωφροσύνη.

1 πολυτελέα : πολυτελῆ δ μ ψ λ ‖ 2 παρατίθησι : παρατιθήσει χ ‖ 3 αὐταρκέα : αὐτάρκη δ μ ψ λ ‖ 4 σωφροσύνη : σωφροσύνην Par.

DÉMOCRITE, fr. B 210 Diels.
STOBÉE, III 5, 26 – (Δημοκρίτου, Stob., III 5, 22).
Par f. 125v (11) 12-13 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 41, 38 p. 803 – (Δημοκρίτου, c. 41, 37).

32 (36) Ἀντιφῶντος· Ὅστις δὲ[1] τῶν αἰσχρῶν[2] ἢ τῶν κακῶν[3] μήτε ἐπεθύμησε, μήτε ἥψατο, οὐκ ἔστι[4] σώφρων· Οὐ γὰρ ἔσθ' ὅτου κρατήσας αὐτὸς[5] ἑαυτὸν κόσμιον παρέχεται.

1 δὲ *om.* α ‖ 2 αἰσχρῶν : ἐχθρῶν τ ‖ 3 κακῶν : καλῶν φ ‖ 4 οὐκ ἔστι : οὐκέτι Sin ‖ 5 δὲ *post* αὐτὸς *add.* Sin.

ANTIPHON, fr. B 59 Diels.
ANTIPHON LE SOPHISTE, fr. 16; éd. L. GERNET, *Antiphon*, (Paris 1989) p. 181 (C.U.F.).
STOBÉE, III 5, 57 – Ἀντιφῶντος.

33 (37) Ἐπικτήτου[1]· Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ[2] μὴ κρατῶν.

1 Ἐπικτήτου : Ἐπικλήτου B Par λ δ ξ ‖ 2 ἑαυτοῦ : αὐτοῦ μ ψ.

Par f. (117v 19) 118r 2-3 – Ἐπικλήτου.
STOBÉE, III 6, 56 – (Πυθαγόρου, Stob., III 6, 54).
H. CHADWICK, *op. cit.*, p. 90 n° 77 – Αἱ γνῶμαι τῶν Πυθαγορείων.

34 (38) **Ἐπικτήτου[1]· Εἰ βούλει δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δὲ ἐλεύθερος, ἐὰν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας.**

1 Ἐπικτήτου : τοῦ αὐτοῦ σ ο χ ρ.

ÉPICTÈTE, éd. Schenkl (Stuttgart 1965) p. 487 n° 38 (Gnomol. Epicteteum) (Teubner).
Par f. (122v 13) 123r 5-7 – Ἐπικτήτου.
STOBÉE, III 1, 162 – (Ἐπικτήτου, Stob. III 1, 125).

35 (39) **Πυθαγόρου· Ῥώμη ψυχῆς[1] σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπαθοῦς φῶς[2] ἐστιν.**

1 ἀπαθοῦς *post* ψυχῆς *postposuerunt* τ η γ ψ Ι ξ ‖ 2 φῶς : φωνή Sin.

Adage des Pythagoriciens cité par H. CHADWICK, *The Sentences of Sextus* (Cambridge 1959) p. 91 n° 88.
STOBÉE, III 5, 40 – Πυθαγόρου.

36 (40) **Δουλεύειν πάθεσιν χαλεπώτερον ἢ τυράννοις[1].**

1 τυράννοις : τυραννεῖν δ μ ψ λ.

Sentence des Pythagoriciens, éd. H. CHADWICK, *op. cit.*,p. 86 n° 21.
STOBÉE, III 6, 54 – Πυθαγόρου.
Par f. 125v (17) 18 – Πυθαγόρου.
Patmos p. 804 c. 41, 41 – (Πυθαγόρου, c. 41, 40).

37 (41) **Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.**

Formule des Pythagoriciens citée par H. CHADWICK, *op. cit.*, p. 86 n° 23.
STOBÉE[1], III 6, 55 – (Πυθαγόρου, Stob. III 6,54).
STOBÉE[2], III 18, 22 – Πυθαγόρου.
Par f. 126r (8) 8-10 – Πυθαγόρου.
Patmos, c. 41, 40 p. 804 – Πυθαγόρου.

38 (42) **Σοφοκλέους**
Ζῆν αἰσχρῶς αἰσχρὸν[1] τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.

1 αἰσχρῶς αἰσχρὸν : αἰσχρὸν αἰσχρῶς ρ Stob. Dain - Mazon.

SOPHOCLE, *Électre*, v.989; éd. A. Dain et P. Mazon, Sophocle (Paris 1968) t. II, p. 173 (C.U.F.).
STOBÉE, III 17, 1 – Σοφοκλέους Ἠλέκτρας.
Par f. 129r (10) 11 – Σοφοκλέους.

39 (43) Δημοσθένους· Δεῖ τὸν εὖ φρονοῦντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν κρείττω[1] πειρᾶσθαι ποιεῖν.

1 κρείττω : κρείττων λ.

DÉMOSTHÈNE, *Procemia*, 28, 1; éd. Lœb, Demosthenes, t. VII (London 1949) p. 132.
Par f. 129r (12) 12-14 – Δημοσθένους.
STOBÉE, III 17, 20 – Δημοσθένους.

40 (44) Δημητρίου Φαληρέως[1]· Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς τοὺς ἀστείους εἶπε τῶν νέων ἐν μὲν ταῖς οἰκίαις τοὺς γονεῖς δεῖ[2] αἰδεῖσθαι[3], ἐν δὲ τῇ ὁδῷ τοὺς ἀπαντῶντας, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις ἑαυτούς(1).

1 Φαληρέως *om.* ψ λ I ‖ 2 δεῖ : δέον Sin ‖ 3 αἰδεῖσθαι : μιμεῖσθαι Par.

DIOGÈNE LAËRCE, V, 82; éd. Long, p. 240, avec quelques variantes.
Par f. (146v 1-3) 149v 12-16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Δ.

(1) Clément d'Alexandrie nous a laissé un beau commentaire chrétien de cet apophtègme: «Il faut à la maison, respecter ses parents et ses domestiques et, dans les rues, ceux qu' on rencontre, de même dans les bains les femmes, dans la solitude se respecter soi-même et partout respecter le Logos, qui est partout, et "sans Lui rien n'est venu à l'existence"[a]. C'est la seule manière, en effet, de se maintenir exempt de chute que de croire à la présence de Dieu toujours auprès de soi». CLÉMENT D'ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, III 33, 2. éd. *SC* 158, p. 75; (trad. CL. MONDÉSERT et CH. MATRAY).
Plutarque complète d'une façon très heureuse ce tableau: Δεῖ τοὺς θεοὺς σέβεσθαι, γονέας τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι (*Moralia* 7e). Il faut révérer les dieux, honorer ses parents, respectez les vieillards.
a) *Jn* 1, 3.

41 (45) Μενεδήμου· Μενέδημος νεανίσκου τινὸς εἰπόντος «μέγα ἐστὶ[1] τὸ τυ-

χεῖν ὧν ἄν τις ἐπιθυμῇ» εἶπεν· «Πολλῷ[2] μεῖζόν ἐστι[3] τὸ μηδὲν[4] ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ[5] δεῖ».

1 ἐστὶ : ἐστὶν δ τ λ ‖ 2 μᾶλλον *post* πολλῷ *add.* ε ‖ 3 μεῖζόν ἐστι : ἐστὶ μεῖζον ε ‖ 4 μηδὲν : μηδενὸς ϱ ‖ 5 μὴ : μηδὲ φ οὐ ε.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II 136; éd. Long, p. 116 - Μενέδημος.
Par f. 125v (8) 8-11 – Μενέδημος.
STOBÉE, III 5, 18 – Μενεδήμου.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 63 n° 407. (Wiener Studien, XI 1889).

42 (46) Ἐκ τῶν Ἰσοκράτους[1] καὶ Δημοκρίτου[2]· Ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν[3] ἐπὶ τὸ καλὸν[4] αἱρεῖσθαι[5] δεῖ[6].

1 Ἰσοκράτους : Σωκράτους I ‖ 2 Δημοκρίτου : Δημοκράτους I ‖ 3 τὴν *om.* α ‖ 4 τὸ καλὸν : τῷ καλῷ Stob. Diels ‖ 5 αἱρεῖσθαι : αἱρέεσθαι Stob. ‖ 6 δεῖ : χρεών Stob. Diels *om. apopht.* δ μ ψ λ ε.

DÉMOCRITE, fr. B207 Diels.
STOBÉE, III 5, 22 – Δημοκρίτου
Par f. (140r 8-9) 147r 6-7 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 41, 42 p. 804 – sans attribution.

43 (47) Βίαντος· Βίας Πριηνεὺς[1] εἶπεν[2]· «Μακάριός ἐστιν ὁ πλουτῶν καὶ ὧν ἐπιθυμεῖ ἀπολαύων· ὁ δὲ μὴ ἐπιθυμῶν μακαριώτερος».

1 Πριηνεὺς : Πρηνεὺς δ μ ψ λ Πρινεὺς B ο ‖ ὁ *ante* Πριηνεὺς *add.* σ ϱ ο ε ‖ 2 εἶπεν : εἶπε δ μ λ ο.

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.* I, p. 230A n° 28 — Septem Sapientium apophthegmata.
Par f. 148r (1) 1-3 – Βίας Πριηνεύς.

44 (48) Ξάνθου· Ξάνθος ὁ σοφὸς[1] θεασάμενος ἐπὶ θύραις[2] εὐπρεποῦς γυναικὸς ἄνδρα οἰκοφθόρον ἔφη· «Οὗτος[3] ἡδονὴν μικρὰν ὠνεῖται μεγάλῳ[4] κινδύνῳ[5]».

1 ὁ σοφὸς *om.* τ ‖ 2 ἐπὶ θύραις *om.* I ε ‖ 3 οὗτος : αὐτὸς α ‖ 4 μεγάλῳ *post*

κινδύνῳ *posuit* δ || 5 μεγάλῳ κινδύνῳ : μεγάλων κινδύνων α κινδύνῳ μεγάλῳ Aucta.

Par f. (146v 1-3) 156v 6-9 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ξ. APOSTOLII, *Cent.* XI; éd. Leutsch II, p. 526 *in apparatu sub n.* 40.
Patmos, c. 41, 43 p. 804 - Ξάνθου.

45 (49) Χαρικλείας· Ἡ γὰρ[1] τῶν ἐρωτικῶν ἀντίβλεψις ὑπόμνησις τοῦ πάσχοντος γίνεται καὶ ἀναφλέγει τὴν διάνοιαν ἡ θέα[2], καθάπερ ὕλη πυρὶ γενομένη[3].

1 γὰρ *om.* α Aucta || 2 ἡ θέα *ante* ἀναφλέγει *transp.* Par || 3 γενομένη : γινομένη δ μ ψ γιγνομένη Aucta.

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, IV4, 4; éd. R. Rattenbury, T. Lumb et J. Maillon (Paris 1938) p.6.
Par f. (101r 20) 101v 19 102r 1-4 – Χαρικλείας.

46 (50) Ὑπέκκαυμα[1] γὰρ[2] ἐπιθυμίας λόγος ἐρωτικός.

1 ὑπέκκαυμα : ὑπέκαυμα τ ψ γ Ι Φ ξ || 2 γὰρ *om.* α.

A. TATIUS, *Τῶν κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα*, I 5, 6; éd. J. - Ph. Garnaud, Achille Tatius d'Alexandrie, Le roman de Leucippé et Clitophon (Paris 1991) p. 10 (C.U.F.).
Par f. (101r 20) 102r 9-10 – Χαρικλείας.

Λόγος δ'

Περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος[1]

1 (1) **Του Εὐαγγελίου· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν[2] ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι.**

1 καὶ δικαιοσύνης *post* ἰσχύος *posuit* σ ‖ 2 ἀκολουθεῖν κ Φ ξ α Aucta : ἐλθεῖν *ceteri.*

Mt 16, 24; *Mc* 8, 34.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου.**

Ép 6, 11-12.
V [M ι'] (*PG* 96, 176 D) – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3-4) **Τοῦ Σολομῶντος· Οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ[1] σοφία, οὐδὲ ἔστιν ἀνδρεία, οὐδὲ ἔστι βουλὴ κατέναντι Κυρίου. Ἵππος ἑτοιμάζεται[2] εἰς ἡμέραν πολέμου· παρὰ δὲ[3] Κυρίου ἡ βοήθεια[4].**

1 ἀνθρώπῳ *om.* (LXX) ‖ 2 ἑτοιμάζεται : ἑτοιμασθήσεται ε ‖ 3 δὲ *post* Κυρίου *transp.* ε ν ‖ 4 μου *post* βοήθεια *add.* ξ.

Pr 21, 30-31.
Patmos c. 40, 10 p. 783 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (5) **Τοῦ Σιράχ[1]· Ἰσχυροτέρῳ σου μὴ κοινώνει. Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; Αὐτὴ[2] προσκρούσει καὶ αὐτὴ συντριβήσεται.**

1 τοῦ Σιράχ *om.* δ μ ψ || 2 αὐτὴ : αὕτη ι *cum* (LXX) αὐτὸ ε ν.

Si 13, 2.
V[1] [A να'] (*PG* 95, 1260 A *pars altera*) — Ἐκκλησιαστοῦ.
V[2] [A κδ'] (*PG* 95, 1561 A *pars prima*) — τοῦ Σιράχ.
Patmos c. 40, 11 p. 783 — τοῦ Σιράχ.

5 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὧν ἕνεκα ζῆν ἐθέλεις, τούτων[1] χάριν καὶ ἀποθανεῖν μὴ κατόκνει[2].**

1 τούτων : τούτου Par || 2 κατόκνει : κατόκνῃ B.

Sentence des Pythagoriciens, n° 123; éd. H. CHADWICK, *op. cit.*, p. 94.
Citée librement par ISAAC LE SYRIEN, *Ἅπαντα τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά* (Leipzig 1770 réimpression Athènes 1895) p. 115 *ab imo* l. 1.
Par f. (39r 1) 39v 1-2 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146r A 2-3 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos c. 40, 12 p. 783 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (7) **Ὑπένεγκε τοίνυν οὐκ ἀπαθῶς οὐδὲ[1] ἀναισθήτως. Τίς γὰρ μισθὸς ἀναλγησίας; Ἀλλ' ἐπιπόνως μὲν σὺν[2] ἀλγηδόσι μυρίαις, πλὴν ὑπένεγκε, ὥσπερ τις γενναῖος ἀγωνιστὴς τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀνδρείαν, οὐ μόνον ἐκ τοῦ τύπτειν τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φέρειν στερρῶς τὰς παρ' αὐτῶν[3] πληγὰς ἐπιδεικνύμενος· καὶ ὥσπερ τις κυβερνήτης σοφὸς καὶ ἀτάραχος ὑπὸ τῆς ἄγαν περὶ τὸν πλοῦν ἐμπειρίας ὀρθὴν καὶ ἀβάπτιστον καὶ παντὸς χειμῶνος ὑψηλοτέραν τὴν ψυχὴν διασῴζων.**

1 οὐδὲ : οὐδ' φ || 2 σὺν : καὶ ρ || 3 παρ' αὐτῶν *om.* λ.

S. BASILE, *In martyrem Iullittam* (*PG* 31, 248 A); *CPG* II 2849.
Patmos, c. 40, 13 p. 783 — (τοῦ ἁγίου Βασιλείου).

7 (8) **Θεολόγου[1]· Θάρσος καὶ θράσος, κἂν[2] τοῖς ὀνόμασι πλησιάζοι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχώρισται· ἀνδρεία τε εἶναί φαμεν καὶ ἀνανδρία·[3] τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς τολμητέοις θαρρεῖν[4], ἀνδρείας ἐστίν, ὥσπερ τὸ ὑφίεσθαι, δειλίας· οὗ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος ὁμόσε[5]**

χωρεῖν καὶ[6] ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι θράσους, ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν ἀσφαλείας.

1 Θεολόγου : τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου φ ‖ 2 κἂν : κἂν εἰ Migne ‖ 3 ἀνανδρία *om.* χ ‖ 4 θαρρεῖν : θαρεῖν α ‖ 5 ὁμόσε : ὁμόσαι Φ ξ ‖ 6 καὶ *om.* σ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Contra Iulianum II,* (Or. V - *PG* 35, 673 A); *CPG* II 3010.
Patmos, c. 41, 14 p. 784 — τοῦ Θεολόγου.

8 (9) **Τοῦ[1] Χρυσοστόμου˙ Οὔτε παραιτεῖσθαι δεῖ τοὺς ἀγῶνας, οὔτε πρὸς τούτους ἐπιπηδᾶν. Οὕτω γὰρ καὶ ἡμῖν ἡ νίκη[2] λαμπροτέρα ἔσται καὶ ἡ ἧττα τῷ διαβόλῳ[3] καταγελαστοτέρα. Ἑλκυσθέντας μὲν γὰρ[4] γενναίως ἑστάναι˙ μὴ καλουμένους δὲ ἡσυχάζειν καὶ τὸν καιρὸν ἀναμένειν τῶν ἀγώνων, ἵνα καὶ τὸ ἀκενόδοξον καὶ τὸ γενναῖον ἐπιδειξώμεθα.**

1 ἁγίου Ἰωάννου *post* τοῦ *add.* φ ‖ 2 ἡ νίκη : ἡνίκα α *id est* τότε *in mg* α ‖ 3 τῷ διαβόλῳ : τοῦ διαβόλου λ ‖ 4 δεῖ *post* γὰρ *postposuerunt* δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum* (Hom. XIX-XX - *PG* 57, 282 l. 7-13); *CPG* II 4424.
Patmos, c. 40, 16 p. 784 — τοῦ Χρυσοστόμου.

9 (11) **Δημοκρίτου[1]˙ Ἀνδρεῖος[2] οὐχ ὁ τῶν πολεμίων κρατῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν[3] κρείσσων[4].**

1 Δημοκρίτου : Δημοκράτους ρ ‖ 2 ἀνδρεῖος : ἀνδρήιος Stob. ‖ 3 ἡδονῶν : ἡδονέων Stob. ‖ 4 κρείσσων : κρέσσων φ Stob. κρεῖσσον ξ χ α.

DÉMOCRITE, fr. B 214 Diels II.
Par f. (93v 2) 95v 11-13 — Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE[1], III 7, 25 — Δημοκρίτου.
STOBÉE[2], III 17, 39 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημοκρίτου, Stob., III 17, 37).
C. WACHSMUTH, *Studien zu den Griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 154.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 77 n° 37 — (Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75).

10 (12) **Σωκράτους˙ Θεασάμενος[1] τὰς τῶν[2] Κορινθίων πόρτας[3] ἰσχυρῶς κεκλεισμένας ἔφη˙ «Μὴ γυναῖκες ἐνθάδε κατοικοῦσιν»[4];**

1 οὗτος τὰς τῶν Κορινθίων *ante* θεασάμενος *add.* Aucta || 2 τῶν *om.* σ || 3 πόρτας *in textu* πύλας *in mg* Φ πόρτας γρ<άφε> πύλας *in textu* ξ κατοικούσιν : κατοικοῦσι τ χ ι ο.

PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 215 D n° 6.
Par f. (98v 5) 99r 10-12 – Ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ, (*id est* Σωκράτους, f. 97r l. 10).
cf. STOBÉE, III 7, 46 – Διογένους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 80 n° 32 – Σωκράτους, p. 78.
Patmos, c. 40, 25 p. 787 — sans attribution.

11 (13) **Μενάνδρου**
Ἰσχὺς νοῦν[1] οὐκ ἔχουσα
τάφῳ τοὺς ἐμπίπτοντας[2] παραδίδωσιν.

1 νοῦν : οὖν φρόνησιν δ μ ψ λ οὖν χ ν *post* ἔχουσα *postposuerunt* ε ν || 2 ἐμπίπτοντας : ἔχοντας Sin || 3 παραδίδωσιν : παραδίδωσι ε τ εἰς ἑαυτὴν *post* ἐμπίπτοντας *add.* ε.

Par f. (105r 9) 105v 19-20 106r 1 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v l. 6) ἀποφθέγματα.
Selon WACHSMUTH, *Studien*, p. 142 n° XXIV, ce texte est de la simple prose «*reine Prosa*». Il ne peut donc être de Ménandre et il l' attribue à Pythagore.
Texte à rapprocher d' un principe pythagoricien: «'Ισχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον τοῦ σοφοῦ ἡ φρόνησις», cité par H. CHADWICK, *op. cit.*, p. 88 n° 46 et MANTISSAE PROVERBIORUM, *Cent.* I n° 72; éd. Leutch II, p. 755.
Patmos, c. 40, 27 p. 787 – Μενάνδρου.

12 (14) **Ἀλεξάνδρου βασιλέως[1]· Οὗτος[2] παρακαλούμενος ὑπὸ τῶν φίλων νυκτὸς ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις εἶπεν· «Οὐ βασιλικόν ἐστι κλέπτειν[3] τὴν νίκην»[4].**

1 Ἀλεξάνδρου βασιλέως *om.* σ λ Sternb. Aucta || 2 οὗτος : Ἀλέξανδρος σ || 3 κλέπτειν : τὸ κλέψαι Sternb. || 4 νίκην *post hoc verbum fragmenta aliquot om.* ρ *usque ad* ἀπαν|τῶντες *infra* § 22.

Par f. (108v 3) 109r 6-9 – τοῦ Διογένους.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 3 n° 77 (Wiener Studien X 1888).
Patmos, c. 40, 28 p. 788 – Ἀλεξάνδρου βασιλέως.

13 (15) **Θεασάμενος[1] δέ[2] τινα ὁμώνυμον αὐτοῦ δειλὸν ὄντα ἔφη· Νεανίσκε, ἢ τὸ ὄνομα ἄλλαξον ἢ τὸν τρόπον.**

1 *a* θεασάμενος *usque ad finem* §18 *lacunam offert* ε || ὁ αὐτός· *ante* θεασάμενος *add.* ι α φ || 2 δὲ *om.* ι σ α.

Par f. (108v 3) 109r 9-12 – τοῦ Διογένους.
L. STERNBACH, *op. cit.*, p. 6 n° 83.
Patmos, c. 40, 31 p. 788 – ('Αλεξάνδρου βασιλέως, c. 40, 28).

14 (16) **Παρακαλούμενος[1] δὲ ὑπὸ τῶν[2] φίλων τεκνοποιῆσαι[3] ἔφη· «Μὴ ἀγωνιᾶτε· καταλείπω[4] γάρ[5] ὑμῖν[6] τέκνα, τὰς ἐκ[7] τῶν ἀγώνων νίκας»[8].**

1 <ὁ> αὐτός *ante* παρακαλούμενος *add.* Sternb. || 2 τῶν : τίνων λ Par || 3 τεκνοποιῆσαι : τεκνογονῆσαι σ || 4 καταλείπω : καταλείψω δ μ ψ λ || 5 γὰρ *om.* σ α || 6 ὑμῖν *om.* Sternb. || 7 ἐκ *om.* ι || 8 νίκας : πράξεις Sternb. ἔφη... νίκας *om.* ο.

Par f. (108v 3) 110r 8-10 – τοῦ Διογένους.
L. STERNBACH, *op. citl*, p. 3 n° 76.
Patmos, c. 40, 32 p. 788 – ('Αλεξάνδρου βασιλέως, c. 40, 28).

15 (17) **Τοῦ αὐτοῦ ἐξιόντος[1] ἐπὶ τὸν πόλεμον[2] 'Αριστοτέλης ἔφη· «Περίμεινον τὸ τέλειον τῆς ἡλικίας καὶ τότε πολέμει». Ὁ δέ· «Φοβοῦμαι», εἶπεν[3], «μὴ περιμένων[4] τὸ τέλειον τῆς ἡλικίας τὴν τῆς νεότητος τόλμαν ἀπολέσω».**

1 τοῦ... ἐξιόντος : ὁ αὐτὸς ἐξιὼν Sin Par τῷ αὐτῷ ἐξιόντι Sternb. τοῦ... πόλεμος *om.* δ λ || 3 ὁ δέ· Φοβοῦμαι, εἶπεν : ὁ δὲ ἔφη· Φοβοῦμαι, Sternb. φοβούμενος εἶπε ψ λ φοβοῦμαι, εἶπε Δ Ι ι Aucta || 4 περιμένων : ἀναμένων σ.

Par f. 164v 1-3 8-13 – 'Εκλογὴ ἀποφθεγμ. κατ' ἀλφάβητον... Α.
L. STERNBACH, *op. cit.*, p. 14 n° 98.
Patmos, c. 40, 33 p. 789 – (*i.e.* 'Αλεξάνδρου βασιλέως, c. 40, 28).

16 (18) **Λάκων ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ὅτι χωλὸς ὢν ἔξεισιν ἐπὶ τὸν πόλεμον· «Τί[1] τοῦτο[2]»; ἔφη· «Οὐ φευγόντων ἐστὶ χρεία, ἀλλὰ μενόντων καὶ ἀγωνιζομένων».**

1 τί : καὶ τί δ λ Par Aucta || 2 Λάκων... τοῦτο : Συμβουλεύσαντος αὐτῷ τι-

νος πολεμῆσαι μετὰ τῶν Ἀμαζόνων σ *om. ceteri.*

cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 210 F 34.
Par f. (89r 14) 90r 19 90v 1-3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματα.
cf. L. STERNBACH, *op. cit.*, p. 58 n° 389.
Patmos, c. 40, 34 p. 789 — sans attribution.

17 (19) Ἰσοκράτους· Ἰσχὺς μετὰ φρονήσεως μὲν [1] ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης[2] πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν.

1 μὲν *om.* δ μ λ *post* μετὰ *posuit* Aucta ‖ 2 ταύτης : αὐτῆς φ ι η.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 6; éd. G. MATTHIEU - E. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I, p. 124.
STOBÉE, IV 12, 10 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Patmos, c. 40, 23 p. 786 – (Ἰσοκράτους, c. 40, 22).

18 (21) Λεωνίδου[1]· Λεωνίδης ὁ Λακεδαιμόνιος ὀλίγους ἔχων στρατιώτας εἰς τὴν πρὸς τοὺς[2] Πέρσας μάχην ἐξεπορεύετο[3]. Εἰπόντος δέ τινος ὅτι μετ' ὀλίγων παντελῶς ἐκπορεύεται εἶπεν· «Ἀλλὰ μετὰ βουλομένων[4]».

1 Λεωνίδου : Λεωνίδους α *om.* τ ‖ 2 τοὺς *om.* μ λ α η ‖ 3 ἐξεπορεύετο : ἐκπορεύετο κ ἐξέρχεται ι φ ‖ 4 *om. apopht.* Sin.

cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 225 B 8.
Par f. 154v (3) 4-8 – Λεωνί[δης] ὁ Λακεδαιμόνιος.
L. STERNBACH, *op. cit.*, p. 58 n° 388.
Patmos, c. 40, 35 p. 789 – Λεωνίδου.

19 (22) Λάκων ἀσθενῶς τὸ σῶμα[1] διακείμενος ἐπὶ παράταξιν προῆγεν[2]· λεγόντων δέ τινων αὐτῷ· «ποῦ τοιοῦτως ὢν πορεύῃ»; ἔφη[3]· «Ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν».

1 τὸ σῶμα : τῷ σώματι α *post* διακείμενος *legit* Sternb. ‖ 2 προῆγεν : προῆγε φ ε χ δ μ ψ Sin I ‖ 3 ἔφη *om.* Par.

Par f. (146v 1-3) 154v 12-16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Λ.
L. STERNBACH, *op. cit*, p. 60 n° 392.
Patmos, c. 40, 36 p. 790 — sans attribution.

20 (-) **Μουσωνίου˙ Ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν ὅτε ἔξεστι[1], μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ[2].**

1 ἔξεστι : ἔξεστιν τ α δ λ || 2 ἐξῇ : ἔξει χ.

MUSONIUS RUFUS, *Fragmenta minora*, XVI, XXVIII; éd. HENSE (Lipsiae 1905) p. 121 (Teubner).
STOBÉE, III 7, 23 – Μουσωνίου.
Patmos, c. 40, 44 p. 793 – τοῦ αὐτοῦ.

21 (23) **Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν˙ Λάκαινα γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλευθέντος[1] καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ[2]˙ «Μὴ λυποῦ, τέκνον», εἶπεν[3]˙ «Καθ' ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ[4]».**

1 χωλευθέντος : χωλωθέντος Stob. Sternb. Aucta || 2 τούτῳ : τοῦτο Φ ξ || 3 μὴ... εἶπεν : τέκνον, εἶπε, μὴ λυποῦ Sternb. || εἶπεν : ἔφη α εἶπε ι Aucta || 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

STOBÉE, III 7, 28 – ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.
cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 241 E n° 13.
L. STERNBACH, *op. cit*, p. 240 n° 568.
Patmos, c. 40, 37 p. 790 – ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

22 (24) **Ἐκ τῆς Νικολάου[1] συναγωγῆς[2]˙ Κελτοὶ οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν˙ πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης[3] ἐπερχομένης μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν[4], ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι[5].**

1 Νικολάου : Νίκων Sin Νίκονος Ι λ α || 2 ἐθῶν *post* συναγωγῆς *add.* Stob. || 3 τοῖχον... οἰκίαν : τοίχου καταπίπτοντος ἢ οἰκίας Aucta || 3 θαλάττης : θαλάσσης φ δ μ ψ || 4 ὑπομένουσιν : ὑπομένουσι τ || 5 φοβεῖσθαι : πεφοβῆσθαι ρ || *om. apopht.* ε.

STOBÉE, III 7, 39 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν συναγωγῆς, Stob., III 7, 38).
Patmos, c. 40, 38 p. 790 – ἐκ τῆς Νικολάου συναγωγῆς.

23 (-) **Κορίσκου˙ Κορίσκος εὖ μάλα γέρων ὢν ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς[1] ἀρρωστίας ἀνέρρωσεν[2], «ἄπαγε», ἔφη, «ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη[3] τῆς ὁδοῦ προκεκοφώς, ἣν δεῖ πάντως πορευθῆναι».**

1 χαλεπῆς *post* ἀρρωστίας *postposuerunt* δ μ ψ λ || 2 ἀνέρρωσεν : ἀνερράισσεν Stob. «*rectius* ἀνερρώσθη *monuerat Meineke*, t. IV p. LXII» *in apparatu* Stob. *sub* n° 17, HENSE, t. III p. 324 || 3 πολὺ *post* ἤδη *add.* δ μ ψ λ Aucta || 4 *om.* apopht. ε.

STOBÉE, III 7, 53 – Κορίσκου.

24 (25) **Πύρρου˙ Πύρρου[1] ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις καὶ πολλὰ ἀπειλοῦντος Κερκυλλίδας[2], εἷς τῶν γερόντων ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶπεν˙ «Εἰ μὲν Θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν μὴ φοβώμεθα[3]˙ οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν[4]˙ εἰ δ' ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν».**

1 Πύρρου : Πύρου κ Β τ σ χ α Φ ξ ι ο Κύρου ρ η γ Κύρρου λ || 2 Κερκυλλίδας : Κεκυλλίδας δ μ λ Καικυλλίδας ψ Φ Κερκυλ(λ)ίδας ceteri Δερκυλλίδας Stob. || 3 φοβώμεθα : φοβούμεθα γ Fuhrmann φοβηθῶμεν Φ ξ || 4 ἀδικοῦμεν : ἠδικήσαμεν Aucta.

cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 219 F (Δερκυλλίδας); éd. FR. FUHRMANN, *Plutarque, œuvres morales*, t. III (Paris 1988) p. 181-182.
STOBÉE, III 7, 61 – Πύρρου.
Voir aussi C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 154.
Patmos, c. 40, 39 p. 791 – Πύρρου.

25 (26) **᾿Αριστοτέλης˙ ᾿Ανδρειότερος εἶναί μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν[1]. Καὶ γὰρ χαλεπώτατόν ἐστιν[2] ἑαυτὸν[3] νικῆσαι.**

1 κρατῶν *post* ἐπιθυμιῶν *posuerunt* δ μ ψ λ || 2 ἐστιν : ἐστι α ρ φ Ι || 3 ἑαυτὸν : τὸ ἑαυτὸν ρ σ τ χ α Ι ι ε.

AEM. HEITZ, *Fragmenta Aristotelis* (Paris 1869) p. 338 n° 2 (Didot).
Par f. (87v 18) 88v 2-5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματα.
ω f. 147r A (25) 30-32 – ᾿Αριστοτέλους.
Patmos, c. 40, 40 p. 791 – ᾿Αριστοτέλους.

26 (27) **᾿Εκ τῶν Πλουτάρχου ῾Ιστοριῶν[1]˙ Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων[2] ἐν Μαραθῶνι[3] ἐστρατοπεδεύσατο. ᾿Αθηναῖοι δὲ χιλίους ἔπεμψαν ἐπ' αὐτούς[4], στρατηγοὺς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυνέγειρον[4a], Μιλτιάδην[5].**

Συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως Πολύζηλος μέν, ὑπεράνθρωπον

φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὤν, ἀνεῖλε τεσσαράκοντα[5a] καὶ ὀκτώ· Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς πεπαρμένος[6] δόρασι καὶ νεκρὸς ἐστάθη· Κυνέγειρος[4a] δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων ἐχειροκοπήθη· ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ[6a] Παντελείου[7](1) τοιάδε γεγράφθαι λέγεται·

> **Ὦ κενεοῦ[8] καμάτοιο καὶ ἀπρήκτου πολέμου[9],**
> **ἡμετέρῳ βασιλῆι[10] τί λέξομεν ἀντιάσαντες;**
> **Ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς[11];**
> **Βάλλομεν, οὐ πίπτουσιν· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται·**
> **μόνος[12] ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ'ἄρα μέσῳ**
> **αἱματόεις ἕστηκεν ἀτείρεος Ἄρεος εἰκών,**
> **δένδρον δ' ὡς ἕστηκεν[13] σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις,**
> **κοὐ[14] θέλει[15] πεσέειν· τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.**
> **Λῦε, κυβερνῆτα· νέκυος προφύγωμεν[16] ἀπειλάς[17].**

1 ἱστοριῶν : διηγήσεων Stob. *om.* ι || 2 τριάκοντα μυριάδων : τριακοσίων χιλιάδων ι || 3 ἐν Μαραθῶνι : εἰς Μαραθῶνα, πεδίον τοῦτο τῆς Ἀττικῆς (Plutarque, 305 B n. 3) || 4 ἐπ' αὐτούς : ἐπ' αὐτόν ϱ *om.* B δ μ ψ λ ς Par Aucta || 4a Κυνέγειρον : Κυναίγειρον Aucta || 5 καὶ *ante* Μιλτιάδην *add.* ψ ξ I ι ο Sin || 5a τεσσαράκοντα : σαράκοντα B || 6 πεπαρμένος : περιπεπαρμένος Par Aucta || 6a ὑπὸ *om.* Par || 7 Παντελείου δ λ I ο χ Aucta Par : Παντελέου Stob. || 8 ὦ κενεοῦ : ὦ κενέου τ χ κ² ι α ο ὠκεανοῦ κ σ Φ ξ || 9 πολέμου : πολέμοιο τ ϱ Aucta Stob. || 10 βασιλῆι : βασιλεῖ ο βασιλῆϊ Aucta || 11 ἀθανάτους πολεμιστάς : ἀθανάτοισι πολεμισταῖς τ ϱ χ κ² α ο || 12 μόνος : μοῦνος δ λ Stob. Aucta || 13 ἀτείρεος... ἕστηκεν *om. multi codd. cum* Aucta (saut du même au même) 14 κοὐ : κοὐκ Par Aucta || 15 θέλει : ἐθέλει Par Aucta || 16 προφύγωμεν : προσφύγωμεν Aucta || 17 *om. apopht* ε.

Par f 126r (14) 15-19 126v 1-20 127r 1 — Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων.
PLUTARQUE, 305 C (*Parallela Minora*).
STOBÉE, III 7, 63 — Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων.
Voir aussi C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 154.
(1) Poète de l'Anthologie palatine.

Λόγος ε'

Περὶ δικαιοσύνης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.**

Mt. 5,6
R [Δ κζ'] f. 147r (13) 13-14 – Ματθαίου.
V [Δ ιδ'] f. 76v (7) 7-8 (*PG* 95, 1380C) – Ματθαίου.
Patmos, c. 5, 2 – καὶ ἀλλαχοῦ (*id est* τοῦ Εὐαγγελίου, c. 5, 1).

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι[1] ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην;**

1 ἤτοι *om.* ι.

Rm 6,16.

3 (3) **Σολομῶντος[1]· Ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν· ὁ δὲ[2] κυλίων λίθον ἐφ' ἑαυτὸν κυλίει.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *legit* χ ‖ 2 δὲ *om.* κ[2].

Pr 26, 27 et *Si* 27, 26 – τοῦ Σολομῶντος.
Par f. (66v 6) 67v 1-4 – Παροιμιῶν.

4 (4) **Ζύγια δίκαια[1] καὶ μέτρα δίκαια[2] καὶ χοῦς δίκαιος ἔσται[3] ὑμῖν.**

1 Ζύγια δίκαια : ζυγὸς δίκαιος (LXX *cum* Éz.) ζυγὰ δίκαια (Lv) ‖ 2 μέτρα δίκαια: μέτρον δίκαιον (LXX Éz.) στάθμια δίκαια (Lv) ‖ 3 ἔσται : ἔστω (LXX).

Lv 19, 36 et *Éz* 45, 10.
Par f. (66v 6) 67v 11-13 – τοῦ Σολομῶντος.

5 (5) **Κρεῖσσον[1] ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης ἢ πολλὰ γεννήματα[2] μετὰ ἀδικίας.**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* κρεῖσσον (κρείσσων ρ Aucta *cum* LXX) *add.* Sin κ² α ‖ 2 γεννήματα Β Φ ξ δ ι ο : γενήματα κ τ φ κ² α Ι μ Par Aucta.

Pr 15, 29a.
Par f. (66v 6) 68v 11-13 – τοῦ Σολομῶντος.

6 (6) **Σιράχ[1]· χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσονται[2] καὶ ὡς[3] βροντὴ μεγάλη[4] ἐξηχήση.**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *legunt* κ² ο ‖ 2 ξηρανθήσονται : ξηρανθήσεται Aucta *cum* (LXX) ‖ 3 καὶ ὡς : ἢ μ ψ ‖ 4 ἐν ὑετῷ *post* μεγάλη *legunt non nulli codd. et Ribittus, op. cit.,* (*in pluvia,* p. 39 l.2 *ab imo*) Cf. *infra* c. 22,5 *om.* κ Β Φ ξ.

Si 40, 13.
Par f. (59r 3) 60v 4-6 – τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 5,63 p. 190 – τοῦ Σιράχ.

7 (7) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὁ τὴν ἀληθῆ[1a] δικαιοσύνην[2] μὴ ἔχων προεναποκειμένην αὐτοῦ τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένος ἢ φιλίᾳ[3] χαριζόμενος ἢ ἔχθραν[4] ἀμυνόμενος[5] ἢ δυναστείαν δυσωπούμενος τὸ κρῖμα κατευθύνειν οὐ δύναται.**

1 τοῦ ἁγίου *om.* Ι ἁγίου : μεγάλου ο ‖ 1a ἀληθῆ *om.* V ‖ 2 δικαιοσύνην *reliqua om* ι *usque ad* πάσ|χουσι c. 12, 32 ‖ 3 φιλίᾳ : φιλίαν Par ‖ 4 ἔχθραν : ἔχθρᾳ δ μ ‖ 5 ἀμυνόμενος *reliqua om.* μ.

S. BASILE, *In principium Proverbiorum* (*PG* 31, 405B); *CPG* II 2856.
Par f. (39r 1) 42r 18-22 42v 1 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Δ ιθ'] f. 81r (33) 33-35 81v 1 (*PG* 95, 1400B) – Βασιλείου.
Patmos, c. 5, 69 p. 192 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 5, 67).

8 (9) **Τοῦ Θεολόγου· Θεοῦ μὲν ὀργῆς τρυγίαν τινὰ[1] καὶ πιστεύομεν καὶ ἀκούομεν[2]· τὸ λῆμμα[3] τῆς κατὰ τῶν ἀξίων κινήσεως ἐπειδὴ «Θεὸς**

ἐκδικήσεων Κύριος[a]». Εἰ γὰρ καὶ κλίνει διὰ φιλανθρωπίαν ἐκ τοῦ ἀποτόμου πρὸς τὸ ἐνδόσιμον, ἀλλ' οὐ πάντη[4] συγχωρεῖ τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἵνα μὴ τῇ χρηστότητι χείρους γίνωνται[5].

1 τινα post ὀργῆς *postposuit* Aucta ‖ 2 πιστεύομεν... ἀκούομεν: ἀκούομεν... πιστεύομεν ρ ‖ 3 λῆμμα κ ξ ψ : λεῖμμα Migne (1) Aucta ‖ 4 πάντη : πάντι ρ χ π πάντῃ Aucta ‖ 5 γίνωνται : γένωνται ρ σ α γίνονται λ ψ.

(1) λεῖμμα : «*secunda manu, sed antiqua λῆμμα*» (*Migne PG* 35, 1013 *sub* n. 96).

a) *Ps* 93,1.
S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Funebris in patrem*, (Or. XVIII *PG* 35, 1013C); *CPG* II 3010.

9 (10) **Τοῦ[1] Χρυσοστόμου· Οὔτε πάντας ἐνταῦθα ἀπαιτεῖ δίκην[2] ὁ Θεός, ἵνα μὴ ἀπογνῷς τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀπελπίσῃς τὴν κρίσιν ὡς πάντων ἐνταῦθα διδόντων λόγον· οὔτε πάντας ἀφίησιν ἀτιμωρητὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπρονόητα εἶναι[3] τὰ πάντα νομίσῃς[4].**

1 ἁγίου Ἰωάννου *post* τοῦ *add.* φ ‖ 2 δίκην : δίκας τ ‖ 3 εἶναι *om.* δ μ ψ ‖ 4 νομίσῃς : νοήσῃς σ γ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, (Hom. XIII- *PG* 57, 216 *ab imo* l. 17); *CPG* II 4424.

10 (11) **Τοῦ Νύσης· Ἡ τοῦ Θεοῦ[a] δικαιοκρισία[1] ταῖς ἡμετέραις διαθέσεσιν ἐξομοιοῦται· καὶ οἷά περ ἂν ᾖ[2] τὰ παρ' ἡμῶν, τοιαῦτα ἡμῖν[3] ἐκ τῶν ὁμοίων ἀντιπαρέχεται[4](1).**

1 τοῦ θεοῦ δικαιοκρισία : δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις V[1] V[2] Migne ‖ 2 ᾖ *post* ἡμῶν *postpos.* ο Β Ι φ ε κ[2] ν α λ δ ψ μ Aucta : ἦν σ ‖ 3 ἡμῖν : ἡμῶν σ ‖ 4 ὁμοίων ἀντιπαρέχεται [παρέχεται δ λ μ] : ἰδίων παρέχουσα Migne (*PG* 44) ὁμοίων παρέχει Migne (*PG* 86).

a) Cf. *Rm* 2,5.
S. Grégoire de Nysse, De beatitudinibus, or. V (*PG* 44, 1256C); *CPG* II 3161.

Par	f. (63r 6) 64v 9-12 — τοῦ Νύσης.
Tr[1] [E ι']	f. 301rB 37 38-41 301vA 1 — Γρηγορίου τοῦ Νύσης.
Kι [E ι']	f. 454r (mg) 16-18 — τοῦ Νύσσης (sic) Γρηγορίου.
Tr[2] [A νβ']	f. 39rB 29-33 — sans attribution.

V[1] [E ι'] f. 114v (22) 22-24 (*PG* 95, 1524C) – τοῦ Νύσης.
V[2] [K ια'] f. (*PG* 96, 88A) – τοῦ Νύσης.
D [A ιδ'] f. 18vB (15) 16-23 – τοῦ Νύσης ἐκ τοῦ εἰς τοὺς Μακαρισμούς.
C [K α'] f. 210r (2-3) 4-6 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσης ἐκ τοῦ δ' λόγου τῶν Μακαρισμῶν.

(1) Texte faussement attribué à Méthode, fr. IX (*PG* 18, 408BC); AGAPET LE DIACRE (*PG* 86, 1172 BC. c. XXIV) le cite de manière anonyme.

11 (-) Εὐαγρίου˙ Ἄδικος δικαστὴς μεμολυσμένη συνείδησις.

ÉVAGRE, *Aliae sententiae*, 5 (*PG* 40, 1269C); *CPG* II 2445.
A. ELTER, *Gnomica* I (Leipzig 1892) p. LIII n° 53.

Tı	[Δ ιθ']	f. 213vB (14) 15-16	– Εὐαγρίου.
Kı	[Δ ιθ']	f. 358 (mg) 6-7	– Εὐαγρίου.
V	[Δ ιθ']	f. 81v (16) 17 (*PG* 95,1400D)	– Εὐαγρίου.
Par		f. 74v (13) 15-16	– Εὐαγρίου.
Patmos c. 5, 73		p. 194	– τοῦ Εὐαγρίου.

12 (12) Κυρίλλου˙ Πᾶς[1] ὁ[2] ἀδικούμενος καταφλέγεται μὲν ὑπὸ λύπης˙ ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἔχων ἢ διὰ τῶν ἴσων ἐλθεῖν, ἔσθ᾽ ὅτε διὰ τὸ ἡττᾶσθαι τῆς τοῦ ἀδικοῦντος χειρός, τῆς ἄνωθεν μισοπονηρίας τὸ κέντρον καλεῖ πρὸς ἐπικουρίαν.

1 πᾶς : πάντων V[1] V[2] || 2 ὁ *om.* δ μ ψ λ || 3 τῆς *post* ὑπὸ *legit* δ || 4 τὸ... μισοπονηρίας *om.* V[1].

S. CYRILLE D'ALEXANDRIE, *Contra Iulianum imperatorem*,(Fragment du livre XVI)(1); *CPG* III 5233 (b).
Thes[1] [E κ'] f. 203rB (27-28) 29-33 203vA 1-5 – τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τοῦ ις' τῆς κατὰ Ἰουλιανοῦ(1)
Thes[2] [E κς'] f. 212vB (25-26) 27-34 213rA 1-3 – Κυρίλλου ἐκ τῶν κατὰ Ἰουλιανοῦ

Kı[1]	[E θ']	f. 452v (mg) 17-19	– Κυρίλλου
Kı[2]	[E κς']	f. 468r (mg) 18-22	– Κυρίλλου
Kıı	[E γ']	f. 481v (mg) 19-23	– Κυρίλλου
Tı[1]	[E θ']	f. 300rB (14) 14-21	– Κυρίλλου
Tı[2]	[E κς']	f. 312rB (30) 31-39	– Κυρίλλου
Tıı	[E γ']	f. 322rB (32) 33-41	– Κυρίλλου
V[1]	[E θ']	f. 113v (14) 14-17 (*PG* 95, 1520A)	– Κυρίλλου
V[2]	[E κθ']	f. 125r (34) 35 125v 1-3 (*PG* 95, 1565C)	– Κυρίλλου
Par		f. (75r 16) 17-20 75v 1-2	– Κυρίλλου

Patmos c. 5, 74 p. 194 – Κυρίλλου

(1) Fragment qui n'est pas signalé par Migne (*PG* 76, 1061 BC).

13 (13) Οὐ[1] λέγομεν φονέας ἢ αἱμάτων ἄνδρας τοὺς κατὰ θείους νόμους ἀποκτέννοντας[2] τοὺς ἀξίους τοῦ παθεῖν[3], ὡς οὐδὲ Σαμουὴλ καὶ Ἠλίαν[4].

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* οὐ *add.* φ κ² Sin ‖ 2 ἀποκτέννοντας (1) : ἀποκτένοντας τ φ κ² λ α ο Aucta ἀποκτενοῦντας Par ‖ 3 παθεῖν : θανεῖν τ ο ‖ 4 Ἠλίαν : Φινεές κ² Phineen, Ribittus p. 41 l. 6.

Par f. (75r 16) 75v 6-10 – Κυρίλλου

(1) ἀποκτέν(ν)ω forme tardive de ἀποκτείνω. Voir *Funk*, § 73.

14 (14) Πλάτωνος· Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδένα[1] ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ'[2] ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν[3] ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων[4].

1 μηδένα : μηδὲν δ Stob. Aucta des Places ‖ 2 μηδ' : μηδὲν δ ‖ 3 ἀδικοῦσιν *om.* B ‖ 4 ἑτέρων : ἕτερον ξ *a §14 usque ad §17 lacunam offert* ε.

PLATON, *Lois* V, 730 D; éd. *des Places, Platon Œuvres complètes*, t. XI (2ᵉ partie) *Les Lois* (Paris 1951) p. 83 (C.U.F.)
Par f. (99v 17) 100r 4-8 – Πλάτωνος.
STOBÉE¹, III 9,52 – Πλάτωνος Νόμων ε'.
STOBÉE², III1, 202 (éd. HENSE, p. 155 l. 13-16) – (Πλάτωνος Νόμων ε', STOB. III1, 201).
Patmos c. 5, 77 p. 195 – Πλάτωνος.

15 (15) Ἐγὼ[1] γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὸ ἀδικεῖν τοῦ[2] ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι· καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι(1).

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἐγὼ *add.* I ο ‖ 2 τὸ... τοῦ : τοῦ... τὸ σ.

PLATON, *Gorgias*, 474B; éd. A. CROISET - L. BODIN, *Platon Œuvres complètes*, t. III 2ᵉ partie, Gorgias - Ménon (Paris 1949) p. 147 (C.U.F.).

Par f. 137r (17) 20-21 137v 1-2 – Πλάτωνος.
STOBÉE, IV 5, 91 – Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.
Patmos c. 5,78 p. 196 – (Πλάτωνος, c. 5,77).

(1) Idée chère à Platon: «S'il me fallait absolument ou commettre ou subir une injustice, j'aimerais mieux la subir» (*Gorgias* 469C), à saint Grégoire de Nazianze qui cite aussi ce principe de Platon: «Il vaut mieux préférer subir que commettre l'injustice» (*PG* 35, 568B) et à Philon d'Alexandrie, *De Iosepho*, § 20; éd. Laporte (Paris 1964) p. 50 et trad. p. 51 (Cerf) qui écrit: «ἐπεῖ καὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν χαλεπώτερον». «Car il est plus terrible de commettre l'injustice que de la subir».

16 (18) Δημοσθένους· Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων οἳ μηδεμίαν ὠφέλειαν προαιροῦνται τοῦ[1] δικαίου· χρήματα μὲν γάρ ἔστιν[2] κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥάδιον πρίασθαι(1).

1 τοῦ *ante hoc verbum* ἕνεκεν *add.* σ || 3 ἔστιν : ἔστι Ι α ψ τ Clavaud || 3 πρίασθαι : πρίσασθαι ο.

DÉMOSTHÈNE, 1) fr. 40; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 145 n° 40.
2) fr. 20 SAUPPE.
STOBÉE, III 9, 27 – Δημοσθένους.
Par f. 127r (7) 7-11 – Δημοσθένους.
Patmos c. 5,80 p. 196 – Δημοσθένους.

(1) Hense, l'éditeur de Stobée, III 9, 27 explique, *in apparatu sub n. 11*, l'origine de cette sentence: «*Haec non videntur ipsa oratoris verba esse, sed sententia e locis eius nescio quibus collecta et adumbrata...*»

17 (19) Μενάνδρου

Ἀδικείτω με πλούσιος καὶ μὴ πένης
ῥᾷον[1] γὰρ[2] φέρειν κρειττόνων τυραννίδα.

1 ῥᾷον *post* φέρειν *legunt* δ μ ψ || 2 γὰρ *post* φέρειν *posuerunt* Aucta Edmonds.

FR. G. ALLINSON, *Menander the principal fragments* (London, New York 1921) p. 522 n° 688 K.
Par f. (97r 10) 98r 3-4 – Σωκράτους.
C. WACHSMUTH, *op. cit.*, p. 136 – Μενάνδρου.
EDMONDS III B fr. 688, p. 822.

18 (20) Κλειτάρχου· Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἔπραξας, δὶς ἀδικήσεις.

CLITARQUE, *Sentences*, 54; éd. H. Chadwick, p. 79.
Par f. 96r (3) 9-11 — Κλειτάρχου.
ω f. (147vA 28) 147vB 3 — Κλειτάρχου.
Patmos c. 5,93 p. 200 — Κλειτάρχου.

19 (21) Μοσχίωνος· Ἄμεινον δικαίως κρίναντα πρὸς[1] τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι ἢ ἀδίκως[2] κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

1 πρὸς : πρὸ α παρὰ ε ν || 2 ἀδίκως : ἄδικος α.

MOSCHION, fr. 53; H. Schenkl, p. 490, l'attribue à Épictète.
Par f. (102r *mg* 12) 103v 3-7 — Μόσχίωνος.
STOBÉE, III 9, 42 — (Ἐπικτήτου, Stob., III 9, 37).
Patmos c. 5,96 p. 201 — Μοσχίωνος.

20 (22) Ἐκ τῶν ζ'[1] φιλοσόφων· Δεῖ δέ μοι[2] ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σῴζειν δημοκρατίαν ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος[3] προβάλλονται καὶ κολάζουσιν.

1 ζ' : ἑπτὰ Stob. Par Aucta || 2 δεῖ δέ μοι : δοκεῖ μοι πόλις Stob. δοκεῖ δέ μοι φ Aucta || 3 ἀδικηθέντος *post hoc verbum* <οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες> *add.* Stob.

Plutarque, Septem. sap. conviv., 154D-E.
Par f. 119r (8) 9-12 — τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ πολιτείας.
STOBÉE, IV 1, 134 (l.9-12 Hense p. 81) — Τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ πολιτείας.

21 (23) Ὑπερίδου· Διὰ δύο προφάσεις τῶν ἀδικημάτων ἄνθρωποι ἀπέχονται ἢ διὰ φόβον ἢ δι'[1] αἰσχύνην.

1 δι' : διὰ Φ ξ.

HYPÉRIDE, fr. 249; éd. C. Muller, *Oratores Attici* (Paris 1888) t. II, p. 430.
Par f. 119v (9) 10-12 — Ὑπερίδου.
Patmos c. 5,90 p. 199 — Ὑπερίδου.

22 (24) Ἰσοκράτους[1]· Ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρου[2] ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε.

1 Ἰσοκράτους : Σωκράτους εν *om.* Φ ξ ‖ 2 ἑτέρου : ἑτέρων δ ψ μ Aucta Stob. Mathieu - Brémond.

ISOCRATE, *Nicoclès* (III), 61; éd. G. Mathieu - É. Brémond, Isocrate Discours, (Paris 1956) t. II, p. 136 (C.U.F.).
STOBÉE, III 1, 72 — Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριος.

23 (25) Φιλήμονος

Ἀνήρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται[1].

1 *om. apopht.* ε.

PHILÉMON, *Fabulae incertae*, X; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 37.
Par f. 127 r (1) 2-3 — Φιλήμονος.
STOBÉE, III 9, 21· — Φιλήμονος.
EDMONDS III A p. 62 fr. 94.
Patmos, c. 5, 97 p. 201 — Φιλήμονος.

24 (26) Ἀγησιλάου· Ἀνδρείας[1] οὐδὲν ὄφελος μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ[2] δίκαιοι πάντες γένοιντο[3], οὐδὲν[4] ἀνδρείας δεήσονται[5].

1 ἀνδρείας : ἀνδρίας μὲν γὰρ Par Stob. ἀνδρίας τ Aucta ‖ 2 δὲ *post hoc verbum* καὶ *add.* δ λ μ ‖ 3 γένοιντο : γενήσονται ο ‖ 4 οὐδὲν : μηδὲν Par Stob. ‖ 5 δεήσονται : δεήσεσθαι Par Stob. δεηθήσονται ψ δεήσοιντο ο.

Plutarch's Lives in eleven volumes (Harvard University Press, London 1955) t. V p. 64,5 (éd. Heinemann).
Cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata regum et ducum*, 190F nº 3.
Par f. 127r (4) 4-5 — Ἀγησιλάου.
STOBÉE, III 9, 25 — Ἀγησιλάου.

25 (-) Ἐπικτήτου· Ὥσπερ εὐθὴς[1] (1) ζυγὸς οὔτε πρὸς[2] ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται, οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται οὔτε παρ'[3] ἀδίκοις δικάζεται[4].

1 εὐθὴς : ἀληθὴς Stob. ‖ 2 πρὸς : πρὸ α ‖ 3 παρ' : παρὰ δ μ ψ ‖ 4 *om. apopht.* ε.

Par f. 127r (14) 15-18 – Ἐπικτήτου.
STOBÉE, III 9, 37 – Ἐπικτήτου.

(1) εὐθὴς forme alexandrine, comme εὐθὺς, fréquente dans l' Ancien Testament. Voir ST. PSALTES, *Grammatik der Byzantinischen Chroniken* (Göttingen 1913) p. 151 § 268.

26 (27) Μὴ πρότερον ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς, πρὶν[1] αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθεῖς[2].

1 <ἂν> *post* πρὶν *postposuit* Stob. ‖ 2 κριθεῖς κ τ χ κ[2] α Sin : κριθεὶς (*sic*) Β δ λ Par κριθείης ρ κριθῇς *ceteri* ‖ *om. apopht.* ε.

Par f. 127r (14) 19 128v 1 – (Ἐπικτήτου, f. 127r l. 14).
STOBÉE, III 9, 39 – (Ἐπικτήτου, Stob. III 9, 37).

27 (28) Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίνωσκε[1], ἀλλ' αὐτὴν τὴν[2] δίκην.

1 ἐπιγίνωσκε : ἐπιγίγνωσκε Par Stob. ‖ 2 τὴν *om.* α ‖ 3 *om. apopht.* ε.

ÉPICTÈTE, fr. 51; éd. SCHENKL, p. 489 n° 51.
Par f. 127v 1-4 – (Ἐπικτήτου, f. 127r, l. 14).
STOBÉE, III 9, 40 – (Ἐπικτήτου, Stob. III 9, 37).
Patmos, c. 5, 91 p. 200 – Ἐπικτήτου.

28 (29) Ἀσφαλὴς[1] πᾶς τόπος τῷ ζῶντι μετὰ δικαιοσύνης[2] (1).

1 ἀσφαλὴς *ante hoc verbum* Πυθαγόρου *add.* α ‖ 2 *om. apopht.* ε.

Gnom., Sentences, 62; éd. Wachsmuth p. 176.
Par f. 142r (19) 20 –Περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.
Patmos, c. 5, 98 p. 201 –Ἐπικτήτου.
(1) α présente quelques § dans l' ordre suivant: 28, 30, 29 et 31.

29 (30) Πυθαγόρου[1]· Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν βασανιζόμενος ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος[2].

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρα τ ξ ‖ 2 μαστιγούμενος : μαστιζόμενος α *om. apopht.* ε Sin.

Sentence des Pythagoriciens, n° 52; éd. H. Chadwick, p. 88.
STOBÉE, III 24, 8 – Πυθαγόρου.
Patmos, c. 5, 92 p. 200 – Πυθαγόρου.

30 (31) Ζήνωνος· Ζήνων, ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος (1), ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τῶν γνωρίμων πῶς ἂν μηδὲν ἄδικον πράττοιμεν εἶπεν· «Ἐὰν διὰ[1] παντὸς ὑπολαμβάνητέ με[2] συμπαρεῖναι ὑμῖν[3]».

1 διὰ *om.* I ‖ 2 με : μοι Par μ θεὸν λ δ ψ *om.* η ‖ 3 ὑμῖν : ὑμᾶς α.

(1) Texte attribué également à Cléanthe. Voir von Arnim fr. 612 et Stobée II 31, 63.

Par f. (146v 1-3) 151r 9-12 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ζ.
cf. STOBÉE[1], II 31, 63 — attribué à Κλεάνθης.
cf. STOBÉE[2], II 31, 81 (fr. 319 voir Arnim I)— attribué à Ζήνων.

31 (32) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς εἰ δύναται λανθάνειν θεοὺς[1] ἄνθρωπος ἀδικῶν· «Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος», ἔφη.

1 θεοὺς κ Β ξ σ : θεὸν *plerique codd. cum* Aucta *om.* μ.

Apophtègme de Thalès rapporté par DIOGÈNE LAËRCE, I 36; éd. H. LONG, p. 15.

32 (33) Σωκράτους[1]· Καταδικασθεὶς[2] ὑπὸ Ἀθηναίων κατακρημνισθῆναι, τῆς γυναικὸς Ξανθίππης κλαιούσης καὶ λεγούσης· «Ὦ Σώκρατες, ὡς ἀδίκως ἀποθνήσκεις» ἔφη· «Σὺ οὖν ἐβούλου με[3] δικαίως ἀποθανεῖν»; (1)

1 Σωκράτους : Ἰσοκράτους ξ ‖ 2 καταδικασθεὶς *ante hoc verbum* ὁ αὐτὸς *add.* Par οὗτος Aucta *om.* κ ρ σ β χ κ[2] ‖ 3 με : ἐμὲ ε.
cf. STOBÉE, III 1, 81 – ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους ἀπολογίας.
cf. DIOGÈNE LAËRCE, 2, 35; éd. LONG, p. 71 – Σωκράτης.
Par f. (146v 1-3) 157v 15-21 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ο.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 215 n° 478.
Patmos, c. 5, 85 p. 198 – sans attribution.

(1) Cité infra c. 36, 32, s' y référer.

33 (34)

Μενάνδρου

Χρηστοῦ πρὸς ἀνδρὸς μηδὲν[1] ὑπονόει[2] κακόν,
Δίκαιος ἀδικεῖν[3] οὐκ ἐπίσταται τρόπος[4].

1 μηδὲν : μὴ α ‖ 2 ὑπονόει : ἐννοεῖν Stob. HENSE *add. in apparatu*, «*fortasse verum est* ὑπονοεῖν», Stob., III 9, 7 *sub* n. 14 ‖ 3 ἀδικεῖν : ἄδικος ρ ἄδικον Sin ‖ 4 τρόπος : τρόπον ρ χ Sin α I ο *om.* τ η Aucta.

STOBÉE, III 9, 7-8 – Μενάνδρου.
EDMONDS III B fr. 773 – Μενάνδρου.

34 (-) **Ξενοφῶντι Σωκράτης· Ἦ[1] οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι[2]; Πολύ γε, νὴ Δί'[3] ἔφη· Δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι[4], δίκαια δὲ πραττόντων[5] οὐδ' ἂν εἷς ἄδικος εἴη.**

1 ἦ *om.* τ ‖ 2 εἶναι : εἴη Stob. ‖ 3 πολύ γε, νὴ Δί' : πολύ γε, νὴ δ' δλ πολυγενίδας ε ν ‖ 4 ποιοῦσι : ποιοῦσιν σ χ δ λ Φ ξ ‖ 5 πραττόντων : πράττων Stob.

XÉNOPHON, *Mémorables*, IV 4, 10.
STOBÉE, III 9, 57 (éd. O. HENSE, III, p. 375, l. 7-10) – ἐν ταυτῷ, (*id est* Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων, Stob., III 9, 56).

Λόγος ς'

Περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε[1] ἐν ἀλλήλοις[2].**

1 ἀγάπην ἔχητε : ἀγαπᾶτε δ μ ψ λ ο ἔχητε : ἔχετε Φ ξ α || 2 ἐν ἀλλήλοις : ἀλλήλους δ μ ψ λ ο.

Jn 13, 35.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν[1] ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ[2] παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσομαι[3], ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω[4], οὐδέν εἰμι[5].**

1 καὶ ἐὰν : κἂν N || 2 καὶ : καὶ ἐὰν N ἐὰν Aucta || 3 καυθήσομαι κ Φ ξ δ ϱ σ μ Aucta : καυθήσωμαι *plerique codd.* καυθῇ Par || 4 γέγονα... ἔχω *om.* τ || 5 εἰμι : ὠφελοῦμαι Par N.

1 *Co* 13, 1 et 3.
Par (f. 79r l. 4) 79r 5-9 et 13-16 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 11, 2-3 p. 287 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ[1].**

1 *om. apopht.* ε.

Pr 27, 6.

Par f. (66v 6) 68v 3-4 – τοῦ Σολομῶντος.

V [Φ ζ'] (*PG* 96, 404 C) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 11, 4 p. 288 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ὃς[1] παρασκευάζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου δίκτυον, περιβαλεῖ[2] αὐτὸ[3] τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν.**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ὃς *legunt* κ[2] I Sin ο ‖ 2 περιβαλεῖ : περιβάλλει (LXX) ‖ 3 αὐτὸ : ἑαυτῷ ι *om.* ε.

Pr 29, 5.

Par f. (66v 6) 69r 5-7 – τοῦ Σολομῶντος.
Patmos, c. 11, 5 p. 288 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 11, 4).

5 (5) **Προφασίζεται[1] ἀνὴρ βουλόμενος χωρισθῆναι[2] ἀπὸ φίλων[3].**

1 προφασίζεται : προφάσεις ζητεῖ (LXX) ‖ 2 χωρισθῆναι : χωρίζεσθαι (LXX) ‖ 3 *om. apopht* ε.

Pr 18, 1.

Par f. (66v 6) 69v 14-15 – τοῦ Σολομῶντος.
V [Φη'] (*PG* 96, 408 A) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 11, 10 p. 289 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 11, 4).

6 (6) **Κρεῖσσον[1] ξενισμὸς μετὰ λαχάνων πρὸς φιλίαν καὶ χάριν[2] ἢ παράθεσις μόσχων μετὰ ἔχθρας[3].**

1 κρεῖσσον : κρείσσων δ μ ψ λ Sin ρ *cum* (LXX) Aucta ‖ 2 φιλίαν καὶ χάριν : φιλίας χάριν α ‖ 3 *om. apopht.* ε.

Pr 15, 17.

Par f. (66v 6) 66v l. 1 *ab imo* 67r 1-2 – τοῦ Σολομῶντος.
Patmos, c. 11, 6 p. 288– τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σολομῶντος, c. 11, 4).

7 (7) **Τοῦ Σιράχ· Πᾶς ὁ[1] ἀδελφὸν πτωχὸν μισῶν[2] καὶ[3] φιλίας μακράν ἐστιν[4].**

1 ὁ : ὃς (LXX) || 2 μισῶν : μισεῖ (LXX) || 3 καὶ : τῆς V || 4 ἐστιν : ἔσται εν (*cum* LXX).

Pr 19, 7.
V [Μθ'] (*PG* 96, 173 C) – sans référence.
Par f. (59v 3) 61v 6-8 – τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 11, 23 p. 292 – (τοῦ Σιράχ, c. 11, 19).

8 (8) **Βάλλων[1] λίθον τις[2] ἐπὶ πετεινὰ ἀποσοβεῖ αὐτά, καὶ[3] ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν[4].**

1 ὁ *ante* βάλλων *add.* δ μ ψ Aucta || 2 τις *om.* δ Aucta || 3 καὶ : καὶ ὁ δ μ ψ λ ϱ Aucta || 4 *om. apopht.* ε.

Si 22, 20.
Par f. (59v 3) 61r 18-19 62r 1-2 – τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 11, 19 p. 291 – τοῦ Σιράχ.

9 (9) **Μὴ[1] ἀλλάξῃς φίλον ἕνεκεν διαφόρου[2].**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* μὴ *add.* κ² μ Sin || 2 *om.* apopht. ε.

Si 7, 18.
Par f. (59v 3) 62v 11-12 – τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 11, 22 p. 292 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, c. 11, 19).

10 (10) **Φίλος[1] πιστὸς σκέπη κραταιά· ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρε[2] θησαυρόν.**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* φίλος *add.* φ ι I || 2 εὗρεν τ *cum* (LXX) εὑρήσει α.

Si 6, 14.
Par f. (59v 3) 62v 5-7 – τοῦ Σιράχ.
V [Φ ζ'] (*PG* 96, 404 D) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 11, 15 p. 290 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, c. 11, 14).

11 (11) **Μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον· ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἐπίσης[1] αὐτῷ.**

1 ἐπίσης : ἔφισος (LXX).

Si 9, 10.
Par f. (59v 3) 62v 12-13 – τοῦ Σιράχ.
V [Φ ζ'] (*PG* 96, 405 A) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 11, 291 p. 291 – (τοῦ Σιράχ, c. 11, 14).

12 (-) Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα[1] καὶ οὐκ ἔστι[2] σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ[3] (1).

1 τῶν ὄντων οὐδέν *post* ἀντάλλαγμα *add.* V[1] ‖ 2 ἔστι : ἔστιν B κ[2] σ δ λ Sin Φ *cum* (LXX) ‖ καὶ οὐκ ἔστι : οὐδέ τις Migne (*PG* 35) ‖ 3 *om. apopht.* ε.

Si 6, 15.
Par f. (59v 3) 62v 7-9 – τοῦ Σιράχ.
(1) Texte souvent cité, voir par exemple
V[1] [Φ ζ'] (*PG* 96, 405 AB) et S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, hom. XI, *Ad Greg. Nyssenum* (*PG* 35, 832 B).
V[2] [Φ ζ'] (*PG* 96, 404 D) – Παροιμιῶν.

13 (12) Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Βλαβεραὶ αἱ πρὸς τοὺς κακοὺς συνουσίαι[2], ἐπειδὴ νόμος οὗτος φιλίας δι' ὁμοιότητος πέφυκεν[3] τοῖς συναπτομένοις ἐγγίνεσθαι.

1 ἁγίου : μεγάλου ε ‖ 2 συνουσίαι : συναναστροφαί ε ‖ 3 πέφυκεν : πέφυκε δ μ ψ λ Sin ρ ψ ο Aucta πεφυκέναι Par.

S. BASILE, *Quod Deus non est auctor malorum* (*PG* 31, 348 C); *CPG* II 2853.
Par f. (39r 1) 44v 21 45r 1-3 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 11, 24 p. 293 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

14 (13) Τὸ[1] μῖσος ἐν τῷ βάθει κατέχοντες ἀγάπῃ[2] δεικνύουσι κατακεχρωσμένην τὴν ἐπιφάνειαν κατὰ τὰς ὑφάλους πέτρας, αἵ βραχεῖ ὕδατι καλυπτόμεναι κακὸν ἀπροόρατον τοῖς ἀφυλάκτοις γίνονται.

1 τὸ : οἱ δ ψ λ τινὲς *ante* τὸ *legit* Aucta ‖ 2 ἀγάπῃ κ B σ τ κ[2] ρ Φ ξ Aucta : ἀγάπην δ μ ψ λ.

S. BASILE, *De invidia et malevolentia* (Appendix) (*PG* 32, 1345A); *CPG* II 2908.
Patmos, c. 7, 18 p. 215 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 7, 13).

15 (15) **Τοῦ Θεολόγου**
Ἀεὶ[1] προτίμα τοὺς καλοὺς τῶν μὴ καλῶν·
κακοῖς δὲ[2] ὁμιλῶν καὶ[3] κακὸς[4] πάντως ἔσῃ.

1 ἀεὶ : μὴ ν μεὶ (*sic*) χ (faute du rubricateur) ‖ 2 δὲ : δ' V Aucta ‖ 3 καὶ *om.* δ I ‖ κακὸς: κακῶς χ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 189-190 (*PG* 37, 942A); *CPG* II 3035.
V [Σ ιζ'] (*PG* 96, 356B) – Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.
Par f. (45v 17) 46v 4-6 – τοῦ Θεολόγου.

16 (16) **Κακοῦ παρ' ἀνδρὸς μή ποτε χρηστὸν πάθῃς·**
ζητεῖ γὰρ ᾧ[1] βεβίωκε[2] συγγνώμην ἔχειν.

1 ᾧ Bo... : οἷ δέ μην λ ὅ δέ μην δ μ ψ ὧ ρ κ² ι θ Aucta Migne ‖ 2 βεβίωκε : βεβίωκεν α χ.

ID. *ibid.*, I, II, 33 v. 191-192 (*PG* 37, 942A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 46v 6-8 – τοῦ Θεολόγου.

17 (17) **Πάντα[1] οἴσει φιλία[2] καὶ πάσχουσα καὶ ἀκούουσα.**

1 πάντα : πάντ' Χρηστίδης ‖ 2 πάντα... φιλία : φιλία γὰρ πάνθ' ὑπομένει, φασί Χρηστίδης.

ID., hom. XI, *Ad Gregorium Nyssenum* (*PG* 35, 833 C); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 46v 17-18 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vA (14) B 4 – τοῦ Θεολόγου.
V [Φ ζ'] f. 235r (13) 18-19 (*PG* 96, 405B) – τοῦ Θεολόγου.
R [Φ ιε'] f. 274v (24) 24 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* τοῦ Θεολόγου l. 19).
Texte cité par ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, *op. cit.*, p. 287 v. 1426 - 1427 et p. 315 seule la première partie du texte.
Patmos, c. 11,26 p. 294 – (τοῦ Θεολόγου, c. 11,25).

18 (-) **Τὰ μὲν γὰρ σώματα τόπῳ συνάπτεται·**
ψυχαὶ δὲ τῷ[1] πνεύματι συναρμόζονται.

1 τῷ κ Φ ξ *om. plerique* (cum Migne) *codd.*

ID., Or. XXXIV - *In Aegyptorum adventum* (*PG* 36, 245C); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47r 14-16 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 11, 27 p. 294 – (τοῦ Θεολόγου, c. 11, 25).

19 (18) **Ἔχθρας ὅρους γίνωσκε, φιλίας δὲ μή.**

ID., *Poemata Moralia*, I, II, 33 v. 180 (*PG* 37, 941A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 49r 10-11 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 11, 28 p. 294 – (τοῦ Θεολόγου, c. 11, 25).

20 (19) Κρεῖσσον[1] ἐμπαθοῦς ὁμονοίας, ἡ[2] ὑπὲρ εὐσεβείας διάστασις.

1 κρεῖσσον κ Β Φ ξ ρ σ χ φ κ² ο : κρείσσων δ μ ψ λ Aucta Migne ‖ 2 ἡ : ἢ ο Migne *in apparatu sub n.* 38.

ID., *De pace* I, or. VI (*PG* 35, 736A); *CPG* II 3010.
Patmos, c. 11,29 p. 29 p. 294 – (τοῦ Θεολόγου, c. 11,25).

21 (20) Μηδεὶς οἰέσθω με[1] λέγειν ὅτι πᾶσαν εἰρήνην ἀγαπητέον - οἶδα γὰρ ὥσπερ στάσιν τινὰ βελτίστην, οὕτω καὶ βλαβερωτάτην ὁμόνοιαν -, ἀλλὰ τήν τε[2] καλὴν καὶ ἐπὶ καλῷ καὶ Θεῷ συνάπτουσαν.

1 με *om.* δ μ ψ λ ι α ‖ 2 τε : γ ε ρ Migne.

ID., hom. VI, *De pace* I (*PG* 35, 748B); *CPG* II 3010.

22 (22) Ἰωάννου[1] τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ βασιλέως συμφιλιάζων, οὐ δύναται φίλος[2] τοῦ βασιλέως εἶναι.

1 Ἰωάννου κ *om.* Β ρ σ τ δ λ μ κ² α ο ‖ 2 φίλος *post* βασιλέως *postposuit* I.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De dilectione*, hom. I (Ecloga) (*PG* 63,574 l. 13-15); *CPG* II 4684.
Patmos, c. 11,31 – τοῦ Χρυσοστόμου.

23 (23) Τοῦ αὐτοῦ[1]· Ὥσπερ ψυχὴ ἄνευ σώματος οὐ καλεῖται ἄνθρωπος, οὐδ' αὖ[2] σῶμα ἄνευ ψυχῆς· οὕτως[3] οὐδὲ ἀγάπη πρὸς Θεόν, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἀκόλουθον καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην.

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* B δ μ ψ λ ι Aucta || 2 αὖ : ἂν δ μ ψ λ || 3 οὕτως : οὗτος τ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *De caritate* (*PG* 60, 774 l. 12-9, *ab imo*); *CPG II* 4633.
2) *De dilectione* (Ecloga) (*PG* 63, 569 l. 5-2, *ab imo*).
Par f. (51r 3) 53r 14-17 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Thes [A ό] f. 78rA (5) 6-11 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου f. 77vA l. 27) ἐκ τοῦ περὶ ἀγάπης.
Ti [A ις'] f. 22vB (10) 11-16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 22vA l. 8) περὶ ἀγάπης.
Ki [A ις'] f. 65r (*mg*) 5-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 64v *mg* 14) περὶ ἀγάπης.
R [A ξ'] f. 70v (29) 30-32– (τοῦ Χρυσοστόμου l. 8) ἐκ τοῦ περὶ ἀγάπης.
V [A ιή] Éd. Lequien (*PG* 96, 1200CD) — *Eiusdem* (*id est* Chrysostomi).

24 (24) Οὐχ οὕτω πυρετὸς κατακαίειν[1] εἴωθε[2] σώματος φύσιν, ὡς τὰς ψυχὰς τὸ κεχωρίσθαι τῶν φιλουμένων.

1 κατακαίειν : κατατήκειν κ² θ || 2 εἴωθε κ ρ φ Sin : εἴωθεν B σ τ Φ ξ κ² δ μ α ο Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *De decem millium talentorum debitore homilia* (*PG* 51, 17* l. 15-18).
2) *De dilectione*, hom. I (*PG* 63, 571 l. 35-37) (Ecloga); *CPG* II 4368 et 4684.
Par f. (51r 3) 57r 18-19 57v 1-2 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 11,35 p. 296 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, c. 11,31).

25 (25) Οὐδὲν[1] ὁμονοίας ἴσον. Ὁ γὰρ εἷς πολλοστός[1a] ἐστιν οὕτως. Ἂν γὰρ ὁμόψυχοι ὦσι[2] δύο ἢ δέκα, οὐκ ἔτι εἷς ἐστιν ὁ εἷς, ἀλλὰ δεκαπλασίων ἕκαστος αὐτῶν[2a] γίνεται· καὶ εὑρήσεις ἐν τοῖς δέκα τὸν ἕνα καὶ ἐν τῷ ἑνὶ τοὺς δέκα. Κἂν ἐχθροὺς[3] ἔχουσιν[4], ὁ τῷ ἑνὶ προσβαλὼν ὡς τοῖς δέκα προσβαλών[5], οὕτως ἁλίσκεται.
Ἠπόρησεν ὁ εἷς, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ἀπορίᾳ. Τῷ γὰρ μείζονι μέρει τὸ ἀποροῦν συσκιάζεται. Ἕκαστος τούτων εἴκοσι χεῖρας ἔχει καὶ εἴκοσι ὀφθαλμοὺς καὶ πόδας τοσούτους καὶ ψυχὰς δέκα. Οὐ γὰρ τοῖς ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείνων ἐργάζεται πάντα[6]. Εἰ δὲ καὶ ἑκατὸν γένοιντο, τὸ αὐτὸ ἔσται πάλιν.
Ὁ αὐτὸς καὶ ἐν Περσίδι καὶ ἐν Ῥώμῃ δύναται εἶναι· καὶ ὅπερ φύσις[6a] οὐ δύναται, ἡ ἀγάπη δύναται. Ἐὰν οὖν χιλίους ἔχῃ φίλους ἢ δισχιλίους[6b], ἐννόησον ποῦ πάλιν[7] ὑπερβήσεται τὰ[8] τῆς δυνάμεως. Τὸ γὰρ θαυμαστὸν τοῦτό ἐστι, τὸ χιλιοστὸν ποιῆσαι[9] ἕνα.

1 γὰρ *post* οὐδὲν *posuerunt* δ ψ Aucta ‖ 1α πολλοστός : πολοστός Aucta ‖ 2 ὦσι : ὦσιν δ μ ψ λ ‖ 2α αὐτῶν *om.* Aucta ‖ 3 ἐχθροὺς : ἐχθρὸν δ ψ Aucta ‖ 4 ἔχουσιν κ τ Β : ἔχωσιν σ μ ψ ρ ξ ο κ² Aucta (*cum* Migne) ‖ 5 ὡς... προσβαλών *om.* δ μ λ ψ ξ ‖ 6 πάντα *reliqua om.* ρ *usque ad finem.* § 31 ‖ 6α ἡ *ante* φύσις *add.* Aucta ‖ 6β ἔχῃ... δισχιλίους *om.* Aucta ‖ 7 ποῦ πάλιν : πάλιν ποῦ α ‖ 8 τὰ : τὸ Ι ‖ 9 τὸν *post* ποιῆσαι *legunt* δ μ ψ λ Ι Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. LXXIX *alii* LXXVIII (*PG* 59, 425); *CPG* II 4425 et *De dilectione*, hom. I (*PG* 63, 570); *CPG* II 4684 (Ecloga).

26 (26-27) Βέλτιον γὰρ ἡμῖν σβεσθῆναι τὸν ἥλιον ἢ φίλων ἀποστερηθῆναι. Πολλοὶ γὰρ τὸν ἥλιον ὁρῶντες, ἐν σκότῳ εἰσίν· φίλων δὲ εὐποροῦντες οὐδ' ἂν ἐν θλίψει γένοιντο. Οὐδὲν γάρ, οὐδὲν[1] τῆς ἀγάπης γλυκύτερον γένοιτο[2] ἄν.

1 οὐδὲν : οὐθὲν ι φ ‖ 2 γένοιτο : γένοιτ' τ.

S. JEAN CHRYSOSTOME,
1) *In epistulam I ad Thessalonicenses*, hom. II c. 2 (*PG* 62, 404 l. 23-25 et 26-28); *CPG* II 4434.
2) *De dilectione*, hom. I (*PG* 63, 574 l. 4-7); *CPG* II 4684.
Patmos, c. 11,32 p. 295 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 11,31).

27 (27) Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; Πόσην μὲν οὐκ ἂν ἐμποιήσειεν[1] ἡδονήν; Πόσην δὲ ὠφέλειαν; Πόσην δὲ ἀσφάλειαν; Κἂν μυρίους θησαυροὺς εἴπῃς[2], οὐδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου ἐρεῖς[3]. Καὶ καθάπερ τὰ λαμπρὰ τῶν σωμάτων ἄνθος ἀπορρεῖ πρὸς τοὺς πλησίον τόπους, οὕτω καὶ φίλοι· οἷς ἂν[4] παραγένωνται[5] τόποις, τὴν ἑαυτῶν χάριν ἀφιᾶσιν[6].

1 ἐμποιήσειεν : ἐμποιήσει λ ‖ 2 εἴπῃς κ Φ : εἴποις *plerique codd. cum* Aucta ‖ 3 ἐρεῖς : ἔχεις α *om.* Aucta ‖ 4 ἂν : ἐὰν Β φ κ² Ι ξ ι α ο ‖ 5 παραγένωνται : παραγίνωνται δ λ ο ‖ 6 ἀφιᾶσι : ἀφιᾶσι ψ *om.* φ.

S. JEAN CHRYSOSTOME,
1) *In epistulam I ad Thessalonicenses*, hom. II c. 2 (*PG* 62, 403 l. 47-50 404 l. 7-10); *CPG* II 4434.
2) *De dilectione*, hom. I (*PG* 63, 571 l. 27-34); *CPG* II 4684.
Patmos, c. 11, 33 p. 295 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, c. 11, 31).

28 (27) Κρεῖσσον[1] γὰρ ἐν σκότῳ[2] διάγειν ἢ φίλων εἶναι χωρίς.

1 κρεῖσσον : κρείσσων κ ‖ 2 σκότῳ : σκότει δ ψ λ ι ‖ 3 εἶναι *post* χωρίς *postposuerunt* δ μ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME,
1) *In epistulam I ad Thessalonicenses*, hom. II c. 2 (*PG* 62, 404 l. 25).
2) *De dilectione*, hom. I (*PG* 63, 571 l. 34-35); *CPG* II 4434 et 4684.
Patmos, c. 11,34 p. 296 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 11,31).

29 (31) Τοῦ Νύσης· Ὥσπερ[1] τὰ εὐώδη τῶν ἀρωμάτων τῆς ἡδείας εὐπνοίας τὸν παρακείμενον ἀέρα πλήρη ποιεῖ[2], οὕτως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρουσία τοὺς πέλας ὀνίνησιν.

1 γὰρ *post* ὥσπερ *add.* δ μ ‖ 2 ποιεῖ : ποιοῦσι κ ποιοῦσιν ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, or. VII (*PG* 44, 1284C); *CPG* II 3161.
Par f. 63r (6) 17-19 63v 1-2 – τοῦ Νύσης.
V [Δ ις'] (*PG* 95, 1385C) — sans référence.
Patmos, c. 11, 39 p. 297 – τοῦ Νύσης.

30 (32) Εὐαγρίου· Ἀγάπη τὰ φλεγμαίνονται[1] μόρια τοῦ θυμοῦ θεραπεύει.

1 φλεγμαίνοντα : φλεγόμενα V.

Apopthègme du moine Sérapion de Thmuis rapporté par ÉVAGRE, *Gnosticos*, chap. 149 et cité par SOCRATE, *Historia ecclesiastica*, IV, 23 (*PG* 67, 520C); *CPG* II 2431 (1). Cf. W. FRANKEBERG, *Evagrius Ponticus* (Berlin 1912) p. 553 n° 149.

Par	f. (74v 13) 75r 14-15	– Εὐαγρίου.
Thes	[Α ο'] f. 78rB (25) 26-27	– Εὐαγρίου.
Ti	[Α ις'] f. 23vA 16-18	– sans attribution.
Ki	[Α ις'] f. 66r (mg) 8	– Εὐαγρίου.
R	[Α ξ'] f. 71r (21-22) 22-23	– Εὐαγρίου ἐκ τῶν ν' κεφαλαίων τοῦ α'... βιβλίου.
V	[Α ιή] (*PG* 95, 1204A)	– Εὐαγρίου.
D	[Α λη'] f. 104rB (12) 13-15	– Εὐαγρίου .
Patmos	c. 7, 37 p. 221	– Εὐαγρίου.

31 (35) Φίλωνος· Φίλον ἡγητέον τὸν βοηθεῖν καὶ ἀντωφελεῖν ἐθέλοντα κἂν μὴ δύνηται[1].

1 δύνηται : δύναται δ μ ψ λ τ δέωνται ε ν.

PHILON D'ALEXANDRIE, *Quaestiones in Genesim* I, fr. 17; éd. R. Marcus, S II, p. 181; F[se] Petit, p. 43; Harris, p. 12.
Par f. (69v 18) 71v 7-8 – Φίλωνος.
R [Φ ιε'] f. 275r (3) 4-5 – Φίλωνος ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
Patmos, c. 11, 46 p. 299 – Φίλωνος.

32 (41) Πλουτάρχου· Ἐκ χρυσοῦ ποτηρίου πίνειν φάρμακον καὶ παρὰ φίλου ἀγνώμονος συμβουλίαν λαμβάνειν[1] ταὐτόν[2] ἐστιν.

1 λαμβάνειν : λαβεῖν α ‖ 2 ταὐτόν : ἴσον Clavaud.

R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) (C.U.F.) p. 141, 2 attribue ce texte à Démosthène.
PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 87; éd. Bernardakis, t. VII, p. 160.
Par f. 83r (12) 18-20 – Πλουτάρχου.
ω f. 146rB (20) 27-28 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11,50 p. 300 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

33 (42) Ἵππου μὲν ἀρετὴν ἐν πολέμῳ, φίλου δὲ πίστιν ἐν ἀτυχίᾳ[1] κρίνομεν[2].

1 ἀτυχίᾳ : ἀτυχήματι Clavaud ‖ 2 ε *om. fragm.* 33, 34, 35.

R. CLAVAUD, *op. cit.*, attribue ce texte à Démosthène, p. 141, 3.
PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 51; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 83v 16-18 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 10-11 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11, 51 p. 301 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

34 (43) Σκεύη[1] μὲν τὰ καινὰ κρείττονα, φιλία δὲ ἡ παλαιοτέρα.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* σκεύη *add.* φ χ κ² Ι ο.

PLUTARQUE, *ibid.*, c. 52; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 83v 18-19 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 12 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11, 52 p. 301 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

35 (44) Οἱ[1] μὲν ἐκ τῆς γῆς καρποὶ κατ' ἐνιαυτόν, οἱ δὲ ἐκ τῆς φιλίας κατὰ πάντα καιρὸν φύονται[2].

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* οἱ *posuerunt* φ χ κ[2] I || 2 φύονται : φέρονται Clavaud.

R. CLAVAUD, *op. cit.*, attribue ce texte à Demosthène, p. 141, 4.
PLUTARQUE; *ibid.*, c. 102; éd. Bernardakis, t. VII, p. 161.
Par f. (83r 12) 84r 15-18 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 29-30 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11,53 p. 301 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

36 (45) Πολλοὶ[1] φίλους αἱροῦνται, οὐ τοὺς ἀρίστους, ἀλλὰ τοὺς πλουτοῦντας.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* πολλοὶ *add.* χ I.

PLUTARQUE; *ibid.* c. 118; éd. Bernardakis, t. VII, p. 163.
Par f. (83r 12) 87r 10-11 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11, 54 p. 301 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

37 (46) Πολλοὶ δοκοῦντες εἶναι φίλοι, οὐκ εἰσίν[1]· καὶ[2] οὐ[3] δοκοῦντες[4], εἰσί· σοφοῦ οὖν ἐστιν[5] γινώσκειν[6] ἕκαστον.

1 εἰσιν : εἰσι δ μ ψ λ ι ε σ ρ φ || 2 οἱ *post* καὶ *legit* ο || 3 οὐ : μὴ φ ε || 4 εἶναι *post* δοκοῦντες *posuerunt* α φ || 5 ἐστιν : ἐστι Β σ ρ ε δ ψ Par || 6 τὸ *ante* γινώσκειν *add.* ψ λ.

PLUTARQUE, *ibid.*, c. 117; éd. Bernardakis, t. VII, p. 163.
Par f. (83r 12) 87r 11-13 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11, 55 p. 302 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

38 (47) Φεύγειν[1] δεῖ τὴν φιλίαν, ὧντινων ἀμφίβολος ἡ διάθεσις.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* φεύγειν *legunt* φ χ I Ἰσοκράτους τ.

PLUTARQUE, *ibid.*, c. 53; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 87r 13-14 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 11, 56 p. 302 – (Πλουτάρχου, c. 11, 49).

39 (71) Ἰσοκράτους[1]· Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς[2] φύσεως ἀξίους ὄντας.

1 Ἰσοκράτους *om.* λ ‖ 2 σῆς *om.* ι.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 27.
Par f. (90v 11) 91r 1-3 – Ἰσοκράτους.
ω f. 147rB (10) 16-17 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11, 68 p. 305 – Ἰσοκράτους.

40 (72) Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσεις[1] πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον[2] φίλοις. Ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι[3] τοιοῦτον, οἷος[4] καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε.

1 ἐξετάσεις Β κ τ χ ι Ι : ἐξετάσῃς plerique codd. ‖ 2 πρότερον : προτέροις ρ ‖ 3 γενέσθαι : γίνεσθαι δ μ ψ λ ‖ 4 οἷον δ μ ψ λ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 24.
Par f. (90v 11) 91r 17-19 91v 1-2 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11, 69 p. 305 – (Ἰσοκράτους, c. 11, 68).

41 (73) Βραδέως[1] μὲν φίλος γίνου· γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν(1) μηδένα φίλον ἔχειν[2] καὶ πολλοὺς ἑταίρους[3] μεταλλάττειν[4].

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* βραδέως *legunt* χ φ ε ‖ 2 ἔχειν *om.* ρ θ ‖ 3 ἑταίρους : ἑτέρους κ Β σ τ δ ψ μ Φ ο ‖ 4 μεταλλάττειν : μεταλάττειν Β τ φ χ ι.

(1) *post* αἰσχρὸν *lacunam offert* κ[2] *usque ad* τῶν πολυτελῶν, c. 8, 35.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 24.
Par f. (90v 11) 91v 2-6 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11, 69 *pars altera* p. 305 – (Ἰσοκράτους, c. 11, 68).

42 (74) Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς[1] κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν πυρὶ δοκιμάζομεν[2], τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν.

1 τῆς ἐν τοῖς : τοῖς ἐν ο ‖ 2 δοκιμάζομεν : δοκιμάζεται Aucta βασανίζομεν Math. - Brém.

ISOCRATE, *ibid.*, 25; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 128.
Par f. (90v 11) 92r 2-9 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11, 70 p. 306 – (Ἰσοκράτους, c. 11, 68).

43 (75) Τῶν[1] ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δόξῃς[2] μηδὲ τῶν[3] παρόντων ὀλιγωρεῖν.

1 τοῦ αὐτοῦ *add. ante* τῶν ε φ || 2 δόξῃς: δοκῇς Math. - Brém. || 3 τῶν : τούτων τ.

ISOCRATE, *ibid.*, 26; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 128.
Par f. (90v 11) 92r 17-19 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11,71 p. 306 – (Ἰσοκράτους, c. 11, 68).

44 (76) Ἡδέως[1] μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας[2]· χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς[3] μὲν οὐκ ἀπεχθής[4], τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἡδέως *add.* ε ο || 2 πρὸς ἅπαντας : *om.* ψ πρὸς πάντας ε || 3 τοῖς : τῶν δ μ ψ λ || 4 ἔσῃ *post* ἀπεχθὴς *postposuerunt* κ μ ψ ε ο δ α Ι φ ν Aucta ἔσει Math. - Brém.

ISOCRATE, *ibid.*, 20; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t.I, p. 127.
Par f. (90v 11) 92v 2-5 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 11, 72 p. 306 – (Ἰσοκράτους, c. 11, 68).

45 (77) Φίλους κτῶ[1] μὴ μεθ' ὧν ἥδιστα[2] συνδιατρίψῃς[3], ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα.

1 κτῶ : χρῶ δ μ ψ λ || 2 ἥδιστα : ἃ ἥδιστα ρ χ || 3 συνδιατρίψῃς : συνδιατρίψεις δ λ ι ε.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 27.
Par f. (90v 11) 92v 10-12 – Ἰσοκράτης.
Patmos, c. 11, 68 p. 305 – Ἰσοκράτους.

46 (78) Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁπόσους γὰρ ἄν τις ᾖ κεκτημένος ἑταίρους[1], τοσούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἃ βούλεται ὁρᾷ, τοσαύταις δὲ ἀκοαῖς ἃ δεῖ ἀκούει[2], τοσαύταις δὲ διανοίαις διανοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων. Διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ εἴ τῳ Θεὸς[3] ἓν σῶμα ἔχοντι, πολλὰς δὲ[4] ψυχὰς ἔδωκεν, ἁπάσας ὑπὲρ[5] ἐκείνου προνοουμένας[6].

1 ἑταίρους : ἑτέρους σ ι η || 2 τοσαύταις... ἀκούει *om.* ρ ι θ || 3 ὁ *ante* Θεὸς *add.* Aucta || 4 δὲ *om.* ε γ τ φ ρ σ || 5 ὑπὲρ Β τ ρ σ ο : ὑπ' κ - *prima manus scripsit* ὑπὲρ, *deinde cancellaverunt* ε ρ || 6 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

DION CHRYSOSTOME, I 32.

47 (90) Ἀριστοτέλους· Χρήματα ποιεῖσθαι μᾶλλον τῶν φίλων ἕνεκα προσήκει ἢ τοὺς φίλους τῶν χρημάτων.

V. ROSE, *Aristoteles Pseudepigraphus* (Leipzig 1863) p. 608 Sent. 3 (Teubner).
Par f. (87v 18) 88v 12-14 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματα.
Patmos, p. 305 c. 11, 66 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἀριστοτέλους, c. 11, 65).

48 (91) Ἐπιτήδειος πρὸς φιλίαν ὁ πλεῖστα ἀδικεῖσθαι δυνάμενος.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* ἐπιτήδειος *legit* I οὗτος λ ψ ‖ ἐπιτήδειος: ἐπιτηδειότατος Par Sternb.

Par f. (93v 2) 95r 14-15 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, III 1, 62 – Μενάνδρου Γεωργῷ.
V. ROSE, *op. cit.*, p. 608 Sent. 4.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 77 n° 30 (191) – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
Patmos, c. 11, 67 p. 305 - sans attribution.

49 (92) Δημοσθένους[1]· Ὥσπερ ὁ[2] οἶνος κιρνᾶται[3] τοῖς τῶν πινόντων τρόποις, οὕτω καὶ φιλία[4] τοῖς τῶν χρωμένων ἤθεσι[5].

1 Δημοσθένους : Ἀριστοτέλους Stob. ‖ 2 ὁ *om.* δ ψ λ Clavaud ‖ 3 κιρνᾶται : κρίνεται Sternb. κεράννυται Flac. ‖ 4 ἡ *ante* φιλία *legunt* Stob. Sternb. ‖ 5 ἤθεσι : ἤθεσιν ρ φ ι ‖ *a §49 (92) usque ad finem § 56(100) lacunam offert ε.*

DÉMOSTHÈNE, fr. 7; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 141; fragm. 27 Sauppe.
STOBÉE, II 33, 12 – Ἀριστοτέλους.
Le début de la citation (ὥσπερ... τρόποις) est de Chairemon, poète tragique du IVe siècle, selon PLUTARQUE, *De Pythiae oraculis*, 406B, éd. R. FLACELIÈRE, *Plutarque, Œuvres morales* (Paris 1974) t.VI, p. 74 (C.U.F.) et THÉOPHRASTE, fr. 107, éd. Fr. Wimmer (Lipsiae 1862) t. III, p. 196 (Teubner). Le texte est cité également par L. STERNBACH, *Photii patr. opusc. paraeneticum*, p. 22 n° 194.
V. ROSE, *op. cit.*, p. 610 n'accepte pas l'attribution à Aristote par Stobée.
Patmos, c. 11, 93 p. 312 – Δημοσθένους.

50 (93) Οὗτος[1] ὀνειδιζόμενος ὅτι πονηροῖς συνδιατρίβει, «Ἐκεῖνος, ἔφη[2], ἀρι-

στος ἰατρός[3] ἐστιν ὃς[3a] τοὺς ὑπὸ πάντων ἀπεγνωσμένους[4] ἀναλαμβάνει[5]».

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* οὗτος *legunt* χ φ Ι ο ‖ οὗτος : Δημοσθένης Aucta *om.* Par ‖ 2 ἔφη *post* συνδιατρίβει *posuit* τ ‖ 3 ἰατρός *post* ἐστιν *transp.* δ ‖ 3a ὅς : ὁ Clavaud ‖ 4 ἀπεγνωσμένους *post* ἀναλαμβάνει *postposuerunt* δ ψ ‖ 5 ἀναλαμβάνει : ἀναλαμβάνων Clavaud.

R. CLAVAUD, *op. cit.*, p. 141, 5 attribue ce mot à Démosthène.
Cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 230F n° 2.
DIOGÈNE LAËRCE, VI 6, attribue ce texte à Antisthène.
Par f. (107v 18) 108r 17-20 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημοσθένους f. 107v 18) ἀποφθέγματα.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 191 n° 37.
(Wiener Studien IX 1887). L' apophtègme est cité *in extenso* dans les notes du premier apparat.

51 (94) Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν[1] ὅτι τὸ πᾶσιν ἀρέσαι δυσχερέστατόν[2] ἐστιν.

1 ἔλεγεν : ἔφη λ ‖ 2 δυσχερέστατον : δυσκολώτατον Clavaud.

Cf. DÉMOSTHÈNE 1) fr. 60; éd. R. CLAVAUD, *op. cit.* p. 147 n° 60.
2) fr. 38 Sauppe.
STOBÉE, IV4, 22 – Δημοσθένους.

52 (95) Σωκράτους· Οἱ φιλίαν παραθεωροῦντες κἂν τὴν ἐκ τῶν ἠδικημένων[1] ἐκφύγωσι κόλασιν[2], ἀλλ' οὖν γε τὴν ἐκ τοῦ[3] Θεοῦ τιμωρίαν οὐ διακρούονται[4].

1 ἠδικημένων : ἀδικημένων ι ‖ 2 δι' ἀσθένειαν *post* κόλασιν *posuerunt* δ μ ψ λ Aucta ‖ 3 τοῦ *om.* σ ‖ 4 διακρούονται : διακρούσονται δ μ ψ λ.

Par f. 97r (10) 12-16 – Σωκράτους.
ω f. 147vB (11) 14-16 – Σωκράτης.
Patmos c. 11, 94 p. 313 = Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 78 n° 2 – Σωκράτους.

53 (96) Ὁ αὐτὸς ἐπερωτῶν Κροῖσον τί παρὰ τῆς βασιλείας ἔσχε τιμιώτατον[1], εἶτα ἐκείνου εἰρηκότος[2] τὸ[3] τοὺς ἐχθροὺς μετελθεῖν καὶ φίλους εὐεργετεῖν[4], «Πόσῳ μᾶλλον[5] χαριέστερον ἐποίησας[6], εἰ καὶ τούτους[7] εἰς φιλίαν μετετρόπωσας[8]».

1 τιμιώτατον : τιμιώτερον ι τ ‖ 2 ἐκείνου εἰρηκότος : ἐκεῖνος ἔφη Par ‖ 3 τὸ : τῷ B ‖ 4 εὐεργετεῖν : εὐεργετῆσαι τ ‖ 5 ἔφη *post* μᾶλλον *add.* δ μ ψ λ Aucta ‖ 6 εἶπε *post* ἐποίησας *add.* σ ἔφη τ ‖ 7 τούτους : τοὺς ἐχθροὺς Aucta ‖ 8 μετετρόπωσας : μετετροπώσω δ ψ.

Par f. (146v 1-3) 160v 4-8 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον...Τ.
STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 225 n° 508 (Wiener Studien vol. XI 1889).
Patmos, c. 11,95 p. 313 — sans attribution.

54 (97-98) Φιλεῖν ἀκαίρως ἴσον ἐστὶ[1] τοῦ[2] μισεῖν. Φίλον γνήσιον ἐν κακοῖς μὴ φοβοῦ.

1 ἐστὶ : ἐστὶν δ μ ψ λ (ἶσόν ἐστι Foerster) ‖ 2 τοῦ : τῷ Aucta.

LIBANIUS, fr. 88; éd. R. FOERSTER (Lipsiae 1922) vol. XI, p. 666.
H. SCHENKL, *Das Florilegium*, p. 37 n° 142.
Par f. (146v 1-3) 161v 4-5 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Φ.
MANTISSAE PROVERBIORUM III Proverbe 37; éd. Leutsch II p. 778.

55 (99) Δημοκρίτου· Τὸν σπουδαῖον φίλον πρὸς μὲν τὰς εὐφροσύνας κληθέντα[1] δεῖ[2] παρεῖναι· πρὸς δὲ τὰς περιστάσεις αὐτόκλητον δεῖ συμπαρεῖναι[3](1).

1 κληθέντα : κεκλημένον η καλούμενον λ *om.* δ ψ ι ‖ 2 δεῖ *om.* ω λ ‖ 3 συμπαρεῖναι : παρεῖναι ι τ πρὸς δὲ... συμπαρεῖναι *om.* ξ.

DÉMOCRITE, fr. 302, 169 DIELS II p. 133.
Par f. 93v (2) 16-19 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
ω f. (147rB 27) 147vA 9-11 – Διμοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Patmos, c. 11, 98 p. 314 — sans attribution.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisima*, p. 75 n° 7 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
(1) Texte cité par N. KATASKÉPÉNOS, *SH* 39, p. 201 n° 42,9.

56 (100) Τὸ μὴ δύνασθαι βοηθεῖν τοῖς φίλοις ἀπορίας, τὸ δὲ μὴ βούλεσθαι κακίας[1] τεκμήριον.

1 κακίας *om.* τ.

DÉMOCRITE, fr. 302, 170 DIELS II p. 133.
Par f. 93v (2) 19 94r 1-2 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

ω f. (147rB 27) 147vA 12-13 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Patmos, c. 11, 99 p. 314 – τοῦ αὐτοῦ (sans attribution déterminée).
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 75 n° 8 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

57 (101) Οἱ[1] ἀληθινοὶ φίλοι καὶ τὰς φιλίας ἡδείας[2] καὶ τὰς συμφορὰς ἐλαφροτέρας ποιοῦσιν[3], ὧν μὲν συναπολαύοντες, ὧν δὲ μεταλαμβάνοντες(1).

1 γὰρ *post* οἱ *add.* *Katasképénos* ‖ 2 ἡδείας δ ψ λ η γ τ Par ω α (σ : 2ª manu) : ἰδίας κ Β ρ Φ ο ξ ι φ μ (σ : 1ª manu) ἡδίους Aucta ‖ 3 ποιοῦσιν : ποιοῦσι τ α.

DÉMOCRITE, fr. 302, 171 DIELS II p. 133; fr. 659 Luria.
Par f. (93v 2) 94r 3-5 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
ω f. (147rB 27) 147vA 14-16 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Patmos, c. 11, 100 – τοῦ αὐτοῦ (sans précision).
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 75 n° 9 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
(1) Texte cité par N. KATASKÉPÉNOS, *op. cit.*, *SH*, p. 201.

58 (102) Εὐριπίδου[1].
Ἐπίσταμαι δὲ καὶ πεπείραμαι λίαν,
ὡς τῶν ἐχόντων[2] πάντες ἄνθρωποι φίλοι.

1 Εὐριπίδου *om.* ε ‖ 2 ἐχόντων : εὐτυχούντων Wachsmuth.

EURIPIDE, fr. 46; éd. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.* p. 502 - Κρῆσσαι.
STOBÉE¹, IV 31, 11 – Εὐριπίδου Κρήσσαις.
STOBÉE², IV 31, 39 seul le 2ème vers – Εὐριπίδου Κρήσσαις.
C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien*, p. 161 n. 1 cite le 2ème vers.
Par f. 138 (12) 13-14 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Εὐριπίδου, f. 138r 7).
Patmos, c. 11, 101 p. 314 – Εὐριπίδου.

59 (103) Κλειτάρχου· Σεαυτοῦ[1] τὰ ἀτυχήματα[2] τῶν φίλων ἡγοῦ· τῶν δὲ ἰδίων εὐτυχημάτων[3] κοινώνει τῷ φίλῳ[4].

1 σεαυτοῦ : ὁ ἑαυτῷ λ σεαυτῷ ψ σαυτοῦ ε ‖ 2 ἀτυχήματα : ἀδικήματα ε ‖ 3 εὐτυχημάτων : ἀτυχημάτων ε ‖ 4 τῷ φίλῳ : τοῖς φίλοις ε ρ Mosq Chad. τῶν φίλων ο.

CLITARQUE, *Sentences*, 90; éd. H. Chadwick, p. 80.
Par f. (96r 3) 96v 4-6 – Κλειτάρχου.
Patmos, c. 11, 101a p. 315 – Κλειτάρχου.

60 (-) Τελευτησάντων τῶν φίλων θρηνεῖν μὲν οὐκ εὐγενές[1], προνοεῖν δὲ τῶν οἰκείων ἐπιμελές[2].

1 εὐγενές : ἀγενές ι ‖ 2 ἐπιμελές : ἐπιμελῶς δ ψ μ λ.

CLITARQUE, *Sentences*, 91; éd. H. Chadwick, p. 81.
Par f. (96r 3) 96v 7-9 – Κλειτάρχου.
Patmos, c. 11, 101a *pars altera* p. 315 – Κλειτάρχου.

61 (104) Φίλον ἐκεῖνον νόμιζε ὅστις αὐτόν σε, ἀλλὰ μὴ τὰ περὶ σὲ ἀγαπᾷ.

MOSCHION, *Γνῶμαι* 3; éd. H. SCHENKL, *Epictetus* (Lipsiae 1916) p. 493.
A. ELTER, *Gnomica* II, p. 17 n° 48.
Par f. (102r mg) 102v 1-3 – Μοσχίωνος.
Patmos, c. 11, 101b p. 315 – Μοσχίωνος.

62 (105) Βέλτιον πολλὰ χρήματα ἀπολέσαντα ἕνα φίλον κτήσασθαι ἢ ἕνα φίλον ἀπολέσαντα πολλὰ χρήματα κτήσασθαι.

MOSCHION, *Γνῶμαι*, 4; éd. H. SCHENKL, *op. cit.*, p. 493.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. 18 n° 49.
Par f. (102r mg) 102v 3-7 – Μοσχίωνος.
Patmos, c. 11, 102 p. 315 – (Μοσχίωνος, c. 11, 101b).

63 (106) Οὐ τὰ χρήματα φίλοι, ἀλλ' ὁ φίλος χρήματα. Καὶ χρήματα μὲν φιλίαν οὐδέποτε ἂν ἐργάσαιτο[1], ὥσπερ οὐδὲ[2] ἡ[3] γῆ Θεόν· φιλία δὲ χρήματα ῥαδίως[4] κτήσαιτο, καθάπερ καὶ Θεὸς γῆν.

1 ἐργάσαιτο *plerique codd.* : ἐργάσαιντο Φ κ λ ‖ 2 οὐδὲ *om.* α ‖ 3 ἡ *om.* Aucta ‖ 4 ἂν *post* ῥαδίως *legunt* δ μ ψ λ Par Aucta.

H. SCHENKL, *op. cit.*, *Gnomologium Epicteteum Stobaei*, p. 477 n° 8.
A. ELTER, *Gnomica* II, p. 18 n° 50.

Par f. (102r mg) 102v 7-11 – Μοσχίωνος.
Patmos, c. 11, 103-104 p. 316 – (Μοσχίωνος c. 11, 101b).

64 (107) **῞Ωσπερ μέλιτταν οὐ διὰ τὸ κέντρον μισεῖς, ἀλλὰ διὰ τὸν καρπὸν τημελεῖς[1], οὕτω καὶ φίλον· μὴ δι'[2] ἐπίπληξιν ἀποστραφῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν εὔνοιαν ἀγάπα.**

1 τημελεῖς : ἀγαπᾷς τ φ η ι ἐπιμελεῖς Φ ξ ἀγαπᾷς post τημελεῖς add. ο ‖ 2 μὴ δι' : οὐ διὰ τὴν ι.

H. SCHENKL, *op. cit.*, *Gnomologium Epicteteum Stobaei*, p. 477 n° 5.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. 17 n° 45.

Par f. (102r mg) 103r 13-17 – Μοσχίωνος.
Patmos, c. 11, 105 p. 316 – τοῦ αὐτοῦ (id est Μοσχίωνος, c. 11, 101b).

65 (108) **Κάτωνος· ῞Οστις φίλον λυπούμενον ἔφυγεν, οὐδὲ τοῦ χαίροντος ἀπολαύειν[1] ἄξιος[2].**

1 ἀπολαύειν : ἀπολαβεῖν ι ‖ 2 ἐστιν *post* ἄξιος *add.* δ μ ψ.

Par f. 104r (7) 104r 7-9 – Κάτωνος.
Patmos, c. 11, 106 p. 316 – Κάτωνος.

66 (109)

Καὶ φιλεῖν δεῖ ὡς[1] καὶ μισήσοντας·
καὶ μισεῖν ὡς καὶ φιλήσοντας.

1 ὡς *om.* κ Φ ξ.

Par f. 104 (7) 9-10 – Κάτωνος.
MANTISSA *Proverbiorum, Cent.* I n° 77; éd. Leutsch II, p. 756 – Κάτωνος.
Cf. APOSTOLII, *Cent.* V 90m; éd. Leutsch II p. 359 – Βίαντος.

67 (110-111)

Μενάνδρου
Χρυσὸς μὲν οἶδεν[1] δοκιμάζεσθαι πυρί,
ἡ δὲ πρὸς φίλους εὔνοια καιρῷ κρίνεται.
῾Ο καιρῷ εὐτυχοῦντα[2] κολακεύων φίλον,
καιροῦ φίλος πέφυκεν[3], οὐχὶ τοῦ φίλου.

1 οἶδεν : οἶδε ι φ ‖ 2 εὐτυχοῦντα : εὐτυχοῦντι λ σ ε ι ‖ 3 πέφυκεν : γέγονεν *deinde* πέφυκεν *in margine* add. ρ.

MÉNANDRE ET PHILISTION, *Comparatio* II, v. 83-86; éd. S. JAECKEL, *Menandri Sententiae* (Lipsiae 1964) p. 106 (Teubner).

MÉNANDRE, fr. 691-692 Edmonds.
MÉNANDRE, fr. 691K et 692K; éd. FR. G. ALLINSON, *Menander, The principal fragments* (London - New York 1921) p. 522.
Par f. (105r 9) 105v 13-17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
ω f. 147vB (17) 23-26 – Μένανδρος.
Patmos, c. 11, 107 p. 317 – Μένανδρος.

68 (112) **Ἄφροσι[1] μὴ χρῶ φίλοις,**
ἐπεὶ κληθήσῃ[2] καὶ σὺ παντελῶς ἄφρων.

1 φρόνησιν ἀσκῶν ante ἄφροσι add. Allinson || 2 κληθήσῃ : κεκλήσει Allinson.

FR. G. ALLINSON, *Menander The principal fragments* (London - New York 1921) p. 522 n° 694K.
Par f. (105r 9) 105v 17-19 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
MÉNANDRE fr. 614 Edmonds.
Patmos, c. 11, 108 p. 317 – (Μενάνδρου, c. 11, 107).

69 (113) Φίλος ἀληθὴς ὁ κοινωνῶν καὶ[1] ταῖς[2] συμφοραῖς[3] τοῖς φίλοις.

1 καὶ : κἂν δ μ ψ γ ι || 2 ταῖς : ἐν ταῖς σ || 3 ταῖς συμφοραῖς : τὰς συμφορὰς ο.

Par f. (105r 9) 106r 5-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
ω f. 147vB (17) 29-30 – Μένανδρος.
Patmos, c. 11, 19 p. 317 – (Μενάνδρου, c. 11, 107).

70 (114) Ὄνου χρείαν ἐλέγχει τραχύτης ὁδοῦ καὶ φίλον εὔνουν αἱ συμφοραὶ διακρίνουσιν[1].

1 διακρίνουσιν : νέμουσιν ι Par.

Par f. (105r 9) 106r 7-9 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
ω f. 147vB (17) 31-32 – Μένανδρος.
Patmos c. 11, 110 p. 318 – (Μενάνδρου, c. 11, 107).

71 (-) Οὐ[1] πρότερον ἀληθινοὺς φίλους[2] κτήσῃ[3], πρὶν τοὺς φαύλους ἀποδιώξεις.

1 οὐ *om.* ϱ δύνῃ *post* οὐ *add.* Patmos ǁ 2 φίλους *om.* B ǁ 3 κτήσῃ : κτῆσον ϱ κτήσω ι κτήσασθαι Patmos.

Patmos, c. 11, 110a p. 318 — sans attribution.

72 (115) Δημώνακτος· Ἐλάσσω[1] κακὰ[2] πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῶν φίλων ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν[3]. Τοὺς μὲν γὰρ ἐχθροὺς δεδιότες φυλάσσονται[4], τοῖς δὲ φίλοις ἀνεῳγμένοι εἰσὶ καὶ γίνονται σφαλεροὶ καὶ εὐεπιβούλευτοι[5].

1 ἐλασσω : ἐλάσσων Par οὐκ ἐλάσσω λ ǁ 2 κακὰ : κακῶς Par κακὸν λ ψ ǁ 3 φίλων... ἔχθρῶν : ἐχθρῶν... φίλων τ ǁ 4 φυλάσσονται : φυλάσσουσιν ξ ǁ 5 καὶ γίνονται... εὐεπιβούλευτοι *om.* η.

Démonax, fr. 18 Fritzsche p. 6.
APOSTOLII, CENT. VII n° 7a : éd. Leutsch II, p. 396 – Δημώνακτος.

Par f. (105r 9) 105v 4-98 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 82 n° 18 – Δημώνακτος.

73 (116) Ἐπικούρου· Οὐδέποτε ὠρέχθην τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνοις ἤρεσκεν, οὐκ ἔμαθον[1]· ἃ δ' ᾔδειν[2] ἐγὼ μακρὰν ἦν τῆς ἐκείνων διαθέσεως.

1 ἔμαθον : ἤθελον σ ǁ 2 ἃ δ' ᾔδειν : διάδειν ι ἃ δὲ ᾔδειν ψ.

ÉPICURE, fragm. 187 Usener.
Par f. 115r (7) 19 115v 1-3 – Γνῶμαι Ἐπικούρου.

74 (117) Σωστράτους[1]· Οἱ ἀδελφοὺς παρέντες καὶ ἄλλους φίλους ζητοῦντες παραπλήσιοί εἰσι[2] τοῖς τὴν ἑαυτῶν γῆν ἐῶσι[3], τὴν δὲ ἀλλοτρίαν γεωργοῦσιν.

1 Σωστράτους : Σωκράτους I τ ξ ǁ 2 εἰσι : εἰσιν τ ǁ 3 ἐῶσι : ἐῶσιν B τ α ε.

Par f. 116v (7) 8-10 – Γνῶμαι Σωστράτου.
STOBÉE, IV 27,8 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωτίωνος, Stob. IV 27, 6).

75 (118) **Κριτίου**

Ὅστις[1] τοῖς[2] φίλοις[3] πάντα πρὸς χάριν
πράσσων4 ὁμιλεῖ, τὴν παραυτίκα[4] ἡδονὴν
ἔχθραν καθίστησιν[5] εἰς[6] ὕστερον χρόνον[7].

1 ὅστις : ὅστις δὲ Stob. ‖ 2 τοῖς *om.* τ ‖ 3 φίλοις : φίλοισι Stob. ‖ 4 παραυτίκα : παραυτίχ' Stob. ‖ 5 καθίστησιν : καθίστησ' Stob. ‖ 6 εἰς : εἰς τὸν δ Stob. Aucta ψ λ ‖ 7 χρόνον : χρόνου B.

CRITIAS, fr. 3; éd. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 774 et fr. B 27 Diels II p. 389.
STOBÉE, III 14, 2 – Κριτίου.
Par f. 118v (12) 13-16 – Κριτίου.

76 (119) Πολυαίνου· Ὅσῳ ἂν πλεῖον[1] εὐεργετήσῃς τὸν φίλον, τοσούτῳ[2] μᾶλλον τὸ σαυτοῦ[3] συμφέρον ποιήσεις. Ἀντεπιστρέφει[4] γὰρ πάλιν εἰς ἡμᾶς ἡ ἐξ ἐκείνων[5] εὔνοια.

1 πλεῖον : πλέον ψ ‖ 2 τοσούτῳ : τοσοῦτον φ τ τοσοῦτο B I α ι ‖ 3 σαυτοῦ : σαυτῷ ψ ‖ 4 ἀντεπιστρέφει : ἀντιστρέφει Aucta ‖ 5 ἐκείνων : ἐκείνου ο.

Par f. (119r 19) 119v 3-7 – Πολυαίνου.
Patmos, c. 11, 113 p. 319 – Πολυαίνου.

77 (120) Κυψέλου[1]· Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν[2] ὁ[3] αὐτὸς ἴσθι[4].

1 Κυψέλου : Κυψέλλου κ ρ σ τ ‖ 2 εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν : ἔχουσι καὶ ἀποτυχοῦσιν η ἀτυχοῦσι καὶ εὐτυχοῦσιν Aucta πλουσίοις καὶ πένησιν Tziatzi ‖ 3 ὁ *om.* ρ ‖ 4 ἴσθι : ἴστι B κ τ α ξ χ ο ἔσο σ ἔστι I.

DIOGÈNE LAËRCE, I 98, attribue ce précepte à Périandre, fils de Cypsélos; éd. LONG, p. 44.
STOBÉE, III 1, 172 η'; éd. HENSE, vol. III p. 124 l. 6-7
Patmos, c. 11, 114 p. 319 – Κυψέλου.
M. TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die sprüche der sieben Weisen*, (Stuttgart - Leipzig 1994) p. 419 n° 8.

78 (121) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, Ἰσοκράτους καὶ Δημώνακτος[1]· Ἐν εὐτυχίᾳ φίλον εὑρεῖν εὐπορώτατον[2]· ἐν δὲ δυστυχίᾳ πάντων ἀπορώτατον.

1... Δημώνακτος : Δημοσθένους I ι ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ψ ‖ 2 εὐπορώτατον :

εὔπορον Diels ἀπορώτατον φ χ ψ λ α.

DÉMOCRITE, *Sentences*, fr. B 106 Diels II.
Par f. 142v (7) 8-9 – περὶ φίλων πιστῶν καὶ φαύλων.
Patmos c. 11, 115 p. 319 – Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, Ἰσοκράτους καὶ Δημώνακτος.

79 (122) Ἡ τῶν περιστάσεων ἀνάγκη τοὺς μὲν φίλους δοκιμάζει, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐλέγχει.

Sentence des Pythagoriciens; Voir SEXTUS, *Sentences*, 34; éd. CHADWICK p. 87.
Gnom., 155; éd. WACHSMUTH, p. 192.
Par f. 142v (7) 11-13 – περὶ φίλων πιστῶν καὶ φαύλων.
Démonax, frag. 8 Fritzsche p. 5.
APOSTOLII, *Cent.* VIII 71 d; éd. Leutsch II, p. 451 – Ἰσοκράτους.
Patmos c. 11, 116 p. 319 — sans attribution.

80 (123) Παρόντας μὲν τοὺς φίλους δεῖ εὖ ποιεῖν, ἀπόντας δὲ εὐλογεῖν.

Citation de LIBANIUS, *Qui feruntur characteres epistolici*, n° 58; éd. R. FOERSTER, t. IX, p. 37.
Par f. 142v (7) 13-14 – περὶ φίλων πιστῶν καὶ φαύλων.
Patmos c. 11, 117 p. 320 — sans attribution.

81 (124) Φεύγειν δεῖ κακῶν φιλίαν[1] καὶ ἀγαθῶν ἔχθραν.

1 φιλίαν *ante* κακῶν *legunt* ι η.

Par f. 142v (7) 18 – περὶ φίλων πιστῶν καὶ φαύλων, (l. 7).
Patmos c. 11, 118 p. 320 — sans attribution.

82 (125) Ὑπ'[1] οὐδενὸς φιλεῖσθαι[2] δοκήσει[3] τις μηδένα φιλῶν.

1 ὑπ' : ἐπ' α γ η || 2 φιλεῖσθαι : φιλήσει α η || 3 δοκήσει : δοκεῖ σοι I.

Par f. 142v (7) 19 – περὶ φίλων πιστῶν καὶ φαύλων.

83 (126) Καὶ ἰατρὸν καὶ φίλον οὐ τὸν ἥδιον[1], ἀλλὰ τὸν ὠφελιμώτερον[2] ἐκλέγεσθαι δεῖ[3].

1 ἥδιον δ ϱ λ θ Par : ἴδιον B o Aucta || 2 ὠφελιμώτερον : ὠφελιμώτατον η σ || 3 δεῖ *om.* τ.

Par f. (142r 19) 142v 21 143r 1-2 – περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

84 (127) Σέξτου· Μυστήριον ἐν φιλίᾳ ἀκούσας ὕστερον ἐχθρὸς γενόμενος[1] μὴ ἐκφάνῃς· ἀδικεῖς γὰρ οὐ τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ τὴν φιλίαν.

1 γενόμενος : γινόμενος σ.

Texte attribué à Démonax par 1) MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 351B n° 12.
2) Fritzsche, p. 7 fragm. 19.

85 (128) Μὴ κτήσῃ φίλον, ᾧ μὴ πάντα πιστεύεις[1].

1 πιστεύεις : πιστεύσεις η.

DÉMONAX fragm. 20 Fritzsche p. 7.
Cf. SEXTUS, *Sentences*, 258; éd. Chadwick, p. 40.
Patmos c. 11, 121 p. 321 — sans attribution.

86 (129) Φίλον ἕνεκεν χρείας μὴ ἀγάπα· ἡ γὰρ τοιαύτη φιλία πρόσκαιρος[1] καὶ ἀβέβαιος.

1 πρόσκαιρος : πρόσκακος σ.

SEXTUS, *Sent.* 5 Mullach I.
Patmos c. 11, 122 p. 321 — sans attribution.

87 (130) Πιττακοῦ[1]· Περὶ τοὺς φίλους ἴσθι βέβαιος, περὶ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀσφαλής.

1 Πιττακοῦ : Ψιττακοῦ λ.

Patmos c. 11, 123 p. 321 – Πιττακοῦ.

88 (131) Κύρου· Πέμψαντος αὐτῷ τινος[1] κόσμον πολύν, διέδωκε τοῖς φίλοις. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί οὐχ ὑπελείπετο[2] αὐτῷ, ἔφη· «Ὅτι τὸ μὲν ἐμὸν σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο[3] τούτοις πᾶσι[4] κοσμεῖσθαι. Φίλους δὲ κεκοσμημένους ὁρῶν[5] μέγιστον αὐτῷ κόσμον ἀποκεῖσθαι δόξει».

1 τινος *om.* α || 2 ὑπελείπετο : ὑπελίπετο δ μ λ ν || 3 δύναιτο : δύναιντο κ Β ξ ε α Mosq δύναται η || 4 πᾶσι *ante* τούτοις *posuerunt* τ σ ρ φ α ι Ι Aucta Par || 5 ὁρῶν *post* δὲ *legit* σ ὁρῶντα Par || 6 δόξει *om.* Par.

Cf. XÉNOPHON, *Anabase*, I 9, 23.
Par (f. 112v l. 7) 112v 10-15 – Κύρου ἀποφθέγματα.
Patmos c. 11, 124 p. 321 – Κύρου.

89 (132) Τίμωνος· Τίμων ὁ μισάνθρωπος ἐρωτηθεὶς διὰ τί πάντας ἀνθρώπους μισεῖ, εἶπε· «Διότι τοὺς μὲν πονηροὺς εὐλόγως[1] μισῶ· τοὺς δὲ λοιποὺς ὅτι οὐ μισοῦσι τοὺς πονηρούς».

1 εὐλόγως : ὡς πονηροὺς κ.

Par f. (106r 15) 107r 6-9 – Φαβωρίνου.

90 (133) Ῥωμύλου[1]· Ῥωμύλος ἐγκαλούμενος ὅτι πονηροῖς ἀνθρώποις σύνεστιν[2], ἔφη[3]· «Καὶ οἱ[4] ἰατροὶ τοῖς νοσοῦσιν, ἀλλ' αὐτοὶ ὑγιαίνουσιν».

1 Ῥωμύλου : Ῥώμυλλος α || 2 σύνεστιν : σύνεστι δ μ ψ λ || 3 ἔφη *post* ὑγιαίνουσιν *postposuerunt* δ μ ψ λ || 4 οἱ *om.* Aucta.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 6; éd. LONG, p. 249 – Ἀντισθένης.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 191 n° 37. (Wiener Studien IX 1887).

91 (134) Νικοκλέους· Δεῖ κρίναντας φιλεῖν ἢ φιλήσαντας κρίνειν.

1 Νικοκλέους οφεAucta *om.* δ μ ψ λ : Νικοκλῆς Β.

THÉOPHRASTE, fr. 74; éd. FR. WINNER (Lipsiae 1862) t. III, p. 181 avec des variantes.
Mot cité par PLUTARQUE, *De fraterno amore*, 482B
et STOBÉE, IV 27, 14 – Θεοφράστου.
APOSTOLII, *Cent.* V n° 98a; éd. Leutsch II, p. 362 – Νικοκλέους.
Patmos c. 11, 126 p. 322 – Νικοκλῆς.

92 (135) **Ῥυπαρὸς ὑπάρχων οὐχ ἕξεις[1] ἄριστον φίλον.**

1 οὐχ ἕξεις : οὐκ ἕξεις (sic) α.

Mot attribué à Libanius, fr. 88d par *R. Foerster*, vol. XI, p. 666 (Teubner).
Patmos c. 11, 127 p. 322 — sans attribution.

93 (136) **Ἀντιγόνου Βασιλέως· Οὗτος[1] θύων τοῖς θεοῖς ηὔχετο φυλάττειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναι φίλων. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ ποίαν αἰτίαν εὐχὴν[2] τοιαύτην ποιεῖται ἔφη «ὅτι τοὺς ἐχθροὺς γινώσκων φυλάσσομαι».**

1 οὗτος : αὐτὸς γ ‖ 2 εὐχὴν τοιαύτην κ Φ ξ : τοιαύτην εὐχὴν *ceteri cum* Aucta ‖ εὐχὴν *om.* ο.

Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 17 n° 107. (Wiener Studien IX 1888).
Patmos c. 11, 128 p. 322 – Ἀντιγόνου βασιλέως.

94 (137) **Ἀλεξάνδρου[1] Ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος ποῦ τοὺς θησαυροὺς ἔχεις, δείξας τοὺς φίλους, ἔφη· «Ἐν τούτοις».**

Mot d' Alexandre le Grand rapporté par l' historien latin Ammien Marcellin (XXV 4, 15). L' empereur Julien l' Apostat aimait le citer. Voir C. CLARK, *Ammiani Marcellini rerum gestarum libri qui supersunt* (Berlin 1910) vol. I, p. 369.
Par f. (108v 3) 109r 4-6 – τοῦ Διογένους.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 11 n° 8.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 7 n° 86. (Wiener Studien X 1888).
Patmos c. 11, 129 p. 322 — sans attribution.

95 (138) **Λιβανίου[1]· Συγχαίρειν χρὴ τοῖς φίλοις καλῶς ποιοῦσιν[3], ὡς καὶ συναλγεῖν λυπουμένοις.**

1 Λιβανίου : Βίαντος φ ‖ 2 χρὴ : δεῖ ρ θ ‖ 3 ποιοῦσιν κ Φ ξ : πράττουσιν *ceteri.*

LIBANIUS *opera*, éd. R. Foerster, vol. IX, p. 39 n° 67 (Teubner).
APOSTOLII, *Cent.* XV n° 81d; éd. Leutsch II, p. 648 – Λιβανίου.
Patmos c. 11, 130 p. 323 – Λιβανίου.

96 (139) Αἱ ἐκ φίλων εἰς φίλους γινόμεναι[1] λῦπαι δυσθεράπευτοι λίαν[2] τυγχάνουσι καὶ μείζους τῶν ἐχθρῶν ἔχουσι[3] τὰς ἐπηρείας.

1 γινόμεναι : γενόμεναι δ ψ λ ‖ 2 λίαν *om.* τ ‖ 3 ἔχουσι : ἔχουσιν δ ψ λ.

LIBANIUS *opera*, éd. R. Foerster, vol. IX, p. 46 n° 90.
APOSTOLII, *Cent.* I n° 67g; éd. Leutsch II, p. 258 — sans attribution.
Patmos c. 11, 131 p. 323 — sans attribution.

97 (81) Πεισωνιανοῦ Δίωνος· Ὅσῳ[1] δ' ἄν τις τοὺς φίλους ἰσχυροτέρους ποιεῖ, οὗτος[2] ἰσχυρότερος αὐτῷ[3] γίνεται.

1 ὅσῳ : ὅσον Aucta ‖ 2 αὐτοῦ *post* οὗτος *legit* σ ‖ 3 αὐτῷ *om.* σ αὐτὸς ξ αὐτοῦ δ μ ψ λ.

DION CHRYSOSTOME, *Orationes*, III, 89; éd. L. DINDORF, p. 55, 30-32.
APOSTOLII, *Cent.* XIII n° 10h; éd. Leutsch II, p. 673 – Πεισωνιανοῦ Δίωνος.
Patmos c. 11, 132 p. 323 – Πεισωνιανοῦ Δίωνος.

98 (79, l. 1-2) Ποία μὲν συμφορὰ δίχα[1] φιλίας οὐκ[2] ἀφόρητος; ποία δὲ εὐτυχία χωρὶς φίλων οὐκ ἄχαρις;

1 δίχα : μετὰ Aucta ‖ 2 οὐκ *om.* Aucta.

DION CHRYSOSTOME, *Orationes*, III, 101; éd. L. DINDORF, (Lipsiae 1857) p. 57, 18-20 (Teubner).
Sentence citée par ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, *op. cit.*, p. 141.
Patmos c. 11, 133 *pars prima* p. 324 — sans attribution.

99 (82) Ῥᾷον ἄν τις συμφορὰν τὴν χαλεπωτάτην φέρει[1] μετὰ φίλων[2] ἢ μόνος εὐτυχίαν τὴν μεγίστην.

1 φέρει κ Β τ ε φ χ ξ ο : φέρῃ Aucta φέροι Dindorf ‖ 2 φίλων : φιλίας δ μ ψ λ.

DION CHRYSOSTOME, *ibid.*, III, 102; éd. L. DINDORF, p. 57, 25-27.
Patmos c. 11, 134 p. 324 – dans la section de Πεισωνιανοῦ Δίωνος, c. 11, 132.

100 (83) **Ἐκεῖνον ἀθλιώτατον[1] κρίνω δικαίως, ὃς ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς πλείστους ἔχει[2] τοὺς ἐφηδομένους[3], ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις οὐδένα τὸν συνηδόμενον.**

1 ἐκεῖνον ἀθλιώτατον : ἐκείνους ἀθλιωτάτους δ μ || 2 ἔχει : ἔχουσι δ μ ψ λ || 3 ἐφηδομένους κ Φ ξ Β σ φ ρ α ο Aucta : συλλυπουμένους δ μ ψ λ.

DION CHRYSOSTOME, *op. cit.*, III, 102; éd. L. DINDORF, p. 57, 27-30.
Patmos c. 11, 135 p. 324 – (Πεισωνιανοῦ Δίωνος, c. 11, 132).

101 (84) **Ὁ[1] τοῖς φίλοις χαριζόμενος, ἅμα μὲν ὡς χαριζόμενος ἥδεται[2] διδούς, ἅμα δὲ ὡς αὐτὸς κτώμενος[3].**

1 τοίνυν *post* ὁ *add.* Lœb || 2 ἅμα μὲν ὡς *add.* Lœb *post* ἥδεται || 3 κτώμενος : χρώμενος Lœb.

DION CHRYSOSTOME, *Orationes, De regno*, or. III, 110; éd. L. DINDORF, p. 59, 6-8; éd. Lœb, t. I, p. 152 n° 110.
APOSTOLII, Cent. XIII n° 13 o; éd. Leutsch II, p. 575 – Πεισωνιανοῦ Δίωνος.

102 (140) **Μενάνδρου**

Μυστήριόν σου μὴ κατείπῃς τῷ[1] φίλῳ
καὶ οὐ φοβηθήσῃ αὐτὸν ἐχθρὸν γενόμενον (1).

1 τῷ : σῷ δ μ || 2 γενόμενον κ Φ τ ρ : γινόμενον δ μ α ο Β ι τ φ χ ε Ι ι Aucta.

MÉNANDRE, fr. 695K; éd. Fr. G. Allinson, op. cit., p. 522; S. JAEKEL, *op. cit.*, p. 106 v. 89 ne cite que la première phrase; fragm. 695 Edmonds III B.
Par f. 113r (2) 10-12 – Γνῶμαι Φιλιστίωνος.
Patmos, c. 11, 111 p. 318.

(1) R. FOERSTER, *Libanius opera* (Lipsiae 1922 Teubner) attribue ce texte au Pseudo- Libanius, vol. XI, p. 666, fragm. 88d.

103 (141) **Φιλιστίωνος**

Ὀργῆς χάριν τὰ κρυπτὰ μὴ φάνῃς φίλου·
Ἔλπιζε δὲ[1] αὐτὸν πάλιν εἶναί σου[2] φίλον.(1)

1 δὲ : δ' δ ψ λ φ α *om.* σ || 2 σου : σὸν Mosq.

(1) *Post* φίλον λ *addit :* Τοῦ βασιλέως· Φίλους ἢ μὴ κτήσῃς ὅλως ἢ τοὺς κρείττονας ἐκλέγου· ἄφιλοι καὶ γὰρ τὸ πλεῖστον νῦν πεφύκασιν οἱ φίλοι, ἐξαιρέτως οἱ πρὸς χάριν ἀποβλέποντες καὶ δῶρα.
Τὸ δὲ πῦρ τῶν δυστυχούντων *λογαρίζει* τοὺς φιλοῦντας.

Texte de PHILISTION, *Comparatio I Menandri et Philistionis,* v. 47-48; éd. S. JAEKEL, *Menandri Sententiae* (Lipsiae 1964) p. 89. (Teubner); cité également par CURT WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 122 n° 1.
Patmos, c. 11, 136 p. 324 – Φιλιστίωνος.

Λόγος ζ'

Περὶ ἐλεημοσύνης

1 (1) **Του Εὐαγγελίου· Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην [1] ὑμῶν[2] μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς[3]· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε.**

1 ἐλεημοσύνην : δικαιοσύνην N || 2 ἡμῶν *om.* λ || 3 *post* αὐτοῖς *ultima verba om.* δ μ ψ λ Aucta.

Mt 6, 1.
V [E η'] (*PG* 95, 1460 B) – Ματθαίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου[1]· Τῆς εὐποιΐας καὶ τῆς κοινωνίας[2] μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ[3] Θεός.**

1 Ἀποστόλου : αὐτοῦ B || 2 καὶ τῆς κοινωνίας *om.* δ μ ψ λ || 3 ὁ *om.* σ.

He 13, 16.
V [E η'] f. 97v (27) 28-29 (*PG* 95, 1461 C) – πρὸς Θεσσαλονικεῖς.
T1 [E η'] f. 284rA (12) 14-17 – πρὸς Θεσσαλονικεῖς.
K1 [E η'] f. 430r (23) 25-27 – πρὸς Θεσσαλονικεῖς.
Thes.[1] [A ε'] f. 14vB (25) 26-29 – (Παύλου, f. 14vB, l. 12) ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους.
Thes.[2] [E ιθ'] f. 193rA (12) 13-17 – (τοῦ Ἀποστόλου ἐκ, f. 192vB 7) τῆς πρὸς Ἑβραίους.

3 (3-4) **Σολομῶντος· Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν[1] ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι[a]. Μὴ ἀπόσχῃ εὖ ποιεῖν ἐνδεῆ, ἡνίκα ἂν ἔχῃ ἡ χείρ σου βοηθεῖν. Μὴ εἴπῃς ἐπανελθὼν ἐπάνηκε καὶ αὔριον δώσω, δυνατοῦ σου[4] εὖ ποιεῖν[5]· οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα[b].**

1 ἐλεημοσύναις : ἐλεημοσύνη V[1] || 2 ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι : ἁμαρτίαι ἀποκαθαίρονται ο Β Ι ε Mosq || 3 ἐνδεῆ : ἐνδεεῖς ε Ι || 4 ὄντος *post* σου *posuerunt* σ ϱ φ δ μ λ η α V[2] ε || 5 δυνατοῦ... ποιεῖν *om.* ν.

a) *Pr* 15, 27a *et* V[1] [E η'] (*PG* 95, 1457 B) – Παροιμιῶν.
b) *Pr* 3, 27-28 *et* V[2] [E η'] (*PG* 95, 1457 A l. 7-10) – Παροιμιῶν.

4 (5) **Σιράχ· Πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέννυσιν[1] ὕδωρ καὶ ἐλεημοσύνη[2] ἐξιλάσκεται[3] ἁμαρτίας.**

1 ἀποσβέννυσιν : ἀποσβέσει (LXX) || 2 ἐλεημοσύνη *post* ἁμαρτίας *posuit* Ι || 3 ἐξιλάσκεται : ἐξιλάσκει Tι Kι V ἐξιλάσεται Β ο Φ ξ ε ψ δ λ υ γ *cum* (LXX) Aucta.

Si 3, 30.
V [E η'] f. 97v (35) 35 98r 1 (*PG* 95, 1457 D) – Σιράχ.
R [E μδ'] f. 167r (5) 5-6 – Σιράχ.
Tι [E η'] f. 283rB (4) 5-7 – Σιράχ.
Kι [E η'] f. 429r (14) 14-15 – Σιράχ.
Par f. 59r (3) 19 59v 1-2 – τοῦ Σιράχ.

5 (6) **Δὸς[1] τῷ εὐσεβεῖ καὶ μὴ ἀντιλαβοῦ[2] τοῦ ἁμαρτωλοῦ· εὖ ποίησον ταπεινῷ[3] καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ.**

1 δὸς : δῷς σ ϱ || 2 ἀντιλαβοῦ : ἀντιλάβῃ (LXX) || 3 ταπεινῷ : ταπεινὸν Aucta.

Si 12, 4-5.

6 (7) **Σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις[1] σου καὶ αὐτή[2] σε[3] ἐξελεῖται ἐκ πάσης κακώσεως, κατέναντι[4] ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.**

1 ταμείοις : ταμιείοις Β ε ο Aucta || 2 αὐτή : αὕτη V (*cum* LXX) P || 3 σε *post* ἐξελεῖται *posuerunt* (LXX) || 4 καὶ *ante* κατέναντι *transp.* ο φ ϱ σ ε Aucta.

Si 29, 12-13.
V [E η'] (*PG* 95, 1460 B) – Σιράχ.
Patmos p. 124 c. 2, 33 l. 3-5 – (τοῦ Σιράχ, c. 2, 32).

7 (8) **Ὁ ποιῶν ἔλεον[1] ἐν καιρῷ θλίψεως, ὡς νεφέλη ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.**

1 ὁ ποιῶν ἔλεον (ἔλεος σ ἐλεημοσύνην λ) : ὡραῖον ἔλεος (LXX) || 2 νεφέλη : νεφέλαι (LXX).

Si 35, 24 (26).
Patmos p. 125 c. 2, 34 – (τοῦ Σιράχ, c. 2, 32).

8 (9) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Τὰ μὲν γὰρ[1] χρήματα καταλείπει[2] τις ἐνταῦθα καὶ μὴ βουλόμενος· τὴν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις φιλοτιμίαν ἀποκομίσει[3] πρὸς τὸν Δεσπότην.**

1 γὰρ *om.* δ χ μ ψ ε || 2 καταλείπει τις : καταλείψεις V || 3 ἀποκομίσει : ἀποκομίζει δ μ ψ λ ἀποκομίσεις V.

S. BASILE, *In illud Lucae, Destruam horrea mea* (*PG* 31, 265 D); *CPG* II 2850.

V [E η'] (*PG* 95, 1464 AB) – Βασιλείου.

9 (10) **Πλεονεξίας εἶδος τὸ χαλεπώτατον, μηδὲ[1] τῶν φθειρομένων μεταδιδόναι[2] τοῖς ἐνδεέσιν. Τοσούτους[3] ἀδικεῖς ὅσους[4] παρέχειν ἠδύνασο[5] (1).**

1 μηδὲ : μηδὲν V || 2 μεταδιδόναι *omittens* καταμερίσαι *add. post* ἐνδεέσιν V || 3 τοσούτους : τοσούτοις χ V || 4 ὅσους : ὅσοις δ μ Sin Aucta ρ σ ε ὅσον V || 5 ἠδύνασο : ἐδύνασο Par εἰ δύνασαι σ.

S. BASILE, *In illud Lucae: Destruam horrea mea* (*PG* 31, 276 B et 277 A l. 8); *CPG* II 2850.
Par f. (39r 1) 44v 1-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [E θ'] f. 103r (22) 30-31 (*PG* 95, 1484 A et C) – Βασιλείου.

(1) Plusieurs manuscrits attribuent à saint Grégoire de Nazianze, sans raison, la dernière phrase du texte cité; tels sont φ ε η et I.

10 (11) **Τοῦ Θεολόγου**

Πένης προσῆλθεν εἶτ' ἀπῆλθε[1] μὴ τυχών·
Δέδοικα, Χριστέ, μὴ κἀγὼ[2] τῆς σῆς χειρός[3]...
Ὃ γὰρ τις οὐ[4] δέδωκε, μηδ'[5] ἐλπιζέτω.

1 ἀπῆλθε : ἀπῆλθεν τ α ‖ 2 κἀγὼ *post* δέδοικα *postposuit* τ ‖ 3 χειρός : χερός V Migne *addentes cum* φ: χρήζων, ἀπέλθοιμ' ἐνδεής, ἐμοῖς νόμοις (νόμοις ἐμοῖς φ) Aucta ‖ 4 οὐ : μὴ δ μ ψ ‖ 5 μηδ' : μὴ Mosq.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 31 (*PG* 37, 937 A v. 121-122 et 124); *CPG* II 3035.

Thes [E κ'] f. 202r B (18-19) 20-27 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 202r B l. 3) ἐκ τῶν Γνωμῶν.
T1 [E θ'] f. 295vA (23) 25-30 – Θεολόγου.
K1 [E θ'] f. 446r (9) 10-12 – Θεολόγου.
R [E μδ'] f. 168r (22) 23-25 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 167v l. 1 *a.i.* ἐκ τῶν Ἐπῶν, f. 168r l. 18).
V [E θ'] f. 109r (14) 15-17 (*PG* 95, 1504 A) – (τοῦ Θεολόγου, f. 109r, l. 14) ἐκ τῶν Γνωμῶν.
Par f. (45v 17) 46r 21 46v 1-3 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos p. 127 c. 2, 40 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, c. 2, 38).

11 (12) **Τὸ εὖ[1] ποιεῖν τοῦ πάσχειν τιμιώτερον καὶ περισπουδαστότερος κέρδους[2] ἔλεος.**

1 εὖ *post* ποιεῖν *legunt* δ ψ λ ‖ 2 κέρδους : κέρδος Mosq.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore*. (Or XIV - *PG* 35, 896 C); *CPG* II 3010.

12 (13) **Μὴ[1] χρήσῃ[2] ῥῆμα γογγυσμοῦ μετὰ τῆς ἐπιδόσεως, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ διδόντες μέν, τὸ δὲ προθύμως μὴ[3] προστιθέντες, ὃ τοῦ παρέχειν μεῖζόν ἐστι καὶ τελεώτερον. Μηδὲ[3a] δοκιμασίαν ζήτει[4] τοῦ ληψομένου, ὅστις[5] ἄξιος καὶ ὅστις οὔ. Πολλῷ γὰρ βέλτιον εἶναι τὸ[6] διὰ τοὺς ἀξίους ὀρέγειν καὶ τοῖς ἀναξίοις, ἢ[7] τοὺς ἀξίους ἀποστερεῖν δέει τῶν ἀναξίων (1).**

1 μὴ : οὐ σ λ καὶ Migne ‖ 2 χρήσῃ *om.* Migne ‖ 3 μὴ : οὐ Aucta ‖ 3a μηδὲ *om.* Migne ‖ 4 ζήτει *om.* Migne ‖ 5 τε *post* ἄξιος *add.* Migne ‖ 6 τὸ κ *om. non nulli codd.* ‖ 7 τοὺς ἀξίους... ἢ *om.* τ.

(1) Migne fait remarquer que la phrase βέλτιον εἶναι... τῶν ἀναξίων est dû à DÉMOSTHÈNE, *De corona*. (MIGNE, *PG* 35, 1008 n. 69).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Funebris in patrem*, (Or. XVIII - *PG* 35, 1008 D - 1009 A); *CPG* II 3010 C (avec quelques légères variantes).

13 (14) Κρεῖσσον τὸ κατὰ δύναμιν ἐνεγκεῖν[1] ἢ τὸ πᾶν ἐλλείπειν[2]. Οὐ γὰρ ὁ μὴ δυνηθείς[3], ἀλλ' ὁ μὴ βουληθεὶς ὑπαίτιος.

1 ἐνεγκεῖν : εἰσενεγκεῖν δ μ ψ λ Sin σ Migne Aucta || 2 ἐλλεῖπειν : ἐλλίπειν Φ ξ ε Ι τ χ ἐλλιπεῖν ρ ν V || 3 δυνάμενος ταῦτα *post* δυνηθείς *legunt* μ λ ὑπεύθυνος *add.* σ ταῦτα ὑπεύθυνος *posuerunt* δ Aucta τὰ τοιαῦτα ὑπεύθυνος Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De moderatione in disputando* (Or. XXXII - *PG* 36, 173 A); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 48r 1-4 – τοῦ Θεολόγου.
V [Σ β'] f. (210v 25) 211r 7-8 (*PG* 96, 329 D) – τοῦ Θεολόγου.

14 (15) Γενοῦ τῷ[1] πλησίον[2] τιμιώτερος, ἐκ τοῦ φανῆναι χρηστότερος. Γενοῦ τῷ ἀτυχοῦντι Θεός, τὸν ἔλεον Θεοῦ μιμούμενος[3].

1 τῷ : τοῦ δ μ ψ λ Par Migne || 2 σου *post* πλησίον *add.* Aucta || 3 μιμούμενος : μιμησάμενος Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore.* (Or XIV - *PG* 35, 892 C); *CPG* II 3010.
Thes [Ε ιθ'] f. 194vA (20) Β 1-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 194vA).
Tι [Ε η'] f. 285rA (20) 36-41 Β 1-3 – τοῦ Θεολόγου.
Kι [Ε η'] f. 431v (mg 16) 24-28 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
V [Ε η'] f. 98v (34) 99r 2-5 (*PG* 95, 1465 D) – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Θεολόγου, f. 98v, l. 29).
R [Ε μδ'] f. 168r (5) 7-10 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Θεολόγου, f. 167v l. 41).
H [Ε πθ'] f. (132rB mg 17-18) 133r AB 1-7 – Γρηγορίου Θεολόγου.
F [Ε ιδ'] f. (115r 26) 117r 8-12 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
Par f. (45v 17) 50r 12-14 – τοῦ Θεολόγου.

15 (16) Συμμετρεῖσθαι δεῖ τῷ αἰτουμένῳ τὴν αἴτησιν· ὁμοίως γὰρ ἄτοπον παρὰ μικροῦ μεγάλα ζητεῖν[1] καὶ παρὰ μεγάλου μικρά[2]· τὸ μὲν γὰρ ἄκαιρον, τὸ δὲ σμικρολόγον[3].

1 ζητεῖν : αἰτεῖν Migne || 2 καὶ... μικρά *om.* Par || 3 σμικρολόγον : μικρόλογον Migne.

EIUSDEM, *Epistulae*, epist. XXIII (*PG* 37, 57 C); *CPG* II 3032.
Par f. (45v 17) 50r 15-17 – τοῦ Θεολόγου.
V [Ι γ'] f. (*PG* 96, 60 C); – τοῦ Θεολόγου.

16 (17) Δός τι[1] Θεῷ χαριστήριον, ὅτι τῶν εὖ ποιεῖν δυναμένων ἐγένου, ἀλλ' οὐ τῶν εὖ παθεῖν δεομένων(1).

1 τῷ *post* τι *add.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore* (Or XIV - *PG* 35, 892 C); *CPG* II 3010.
Thes [E ιθ'] f. 194vA (20) 21-28 – τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* τοῦ Θεολόγου, f. 194vA, l. 4).
Tι [E η'] f. 285rA (20) 31-35 – τοῦ Θεολόγου.
Kι [E η'] f. 431v (mg 16) 21-24 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
V [E η'] f. 98v (34) 34-35 (*PG* 95, 1465 D) – τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* τοῦ Θεολόγου, f. 98v, l. 29).
R [E μδ'] f. 168r (5) 5-7 – τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* Θεολόγου, f. 167v, l. 41).
H [E πθ'] f. (132rB mg 17-18) 133r 9-17 – Γρηγορίου Θεολόγου.
F [E ιδ'] f. (115r 26) 117r 3-7 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
Patmos p. 126 c. 2, 39 – (τοῦ Θεολόγου, c. 2, 38).
(1) ὅτι... δεομένων : pensée citée de manière anonyme par Agapet le Diacre, *Capita admonitoria*, c. XIV (*PG* 86,1177B).

17 (19) Τοῦ Χρυσοστόμου· Τυφλὸς οἶδεν ἐλεούμενος εἰς οὐρανῶν Βασιλείαν χειραγωγεῖν καὶ τοίχοις[1] προσκρούων καὶ βόθροις ἐνολισθαίνων, οὗτος ὁδοποιὸς γίνεται[3] τῆς εἰς οὐρανὸν[4] ἀναβάσεως.

1 τοίχοις : ὁ τοίχοις ε χ τοίχῳ δ μ ψ λ ‖ 2 βόθροις : βόθρῳ δ ψ λ μ ‖ 3 *post* γίνεται *ultima verba desunt in* ο ‖ 4 οὐρανὸν : οὐρανῶν κ Φ ξ Sin I ν.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ecloga de eleemosyna et hospitalitate*, (Hom. XXIII - *PG* 63, 724 l. 19-22); *CPG* II 4684.
cf. S. HAIDACHER, *op. cit.*, p. 181 n° 37.
Par f. (51r 3) 55v 15-19 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Thes [E ιθ'] f. 195vA (30-31) 32-33 B 1-6 – τοῦ αὐτοῦ (1) ἐκ τοῦ εἰς μάρτυρα Φιλογόνιον.
Tι [E η'] f. 285vA (4) 10-15 – Χρυσοστόμου.
Kι [E η'] f. 432v (11) 13-15 – Χρυσοστόμου.
R [E μδ'] f. 168v (1) 1-3 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [E η'] f. 99v (9) 9-11 (*PG* 95, 1468 D) – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 99v, l. 6).

(1) Le nom de Χρυσοστόμου n' est pas indiqué par *Thes* [E ιθ'], le dernier écrivain nommé est Γρηγόριος Νύσης, f. 195rB, l. 29.

18 (20) Ὅταν διαθρέψῃς τὸν πένητα, σαυτὸν νόμιζε διατρέφειν· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ πράγματος φύσις, ἐξ ἡμῶν εἰς ἡμᾶς μεταχωρεῖ τὰ διδόμενα.

Fragment de saint Jean Chrysostome qui provient d' un discours perdu sur l' aumône de la veuve qui avait mis deux piécettes dans le Trésor (cf. *Mc* 12, 41-44) selon S. HAIDACHER, *Chrysostomos - Fragmente im Maximos - Florilegium und in den Sacra Parallela*, dans *Byzantinische Zeitschrift* n° 16 (1906) p. 181-182 n° 37.

Thes [E ιθ'] f. 195vB (23-24) 25-31 – τοῦ αὐτοῦ (1) ἐκ τοῦ εἰς τὰ β' λεπτά.
Tı [E η'] f. 285vB (4) 28-33 – Χρυσοστόμου.
Kı [E η'] f. 432v (11) 21-23 – Χρυσοστόμου.
R [E μδ'] f. 168v (8) 8-9 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Χρυσοστόμου, l. 1).
V [E η'] f. *PG* 95, 1469 A l. 4-7 – Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 55v 19-21 56r 1 – τοῦ Χρυσοστόμου.

(1) Voir la note (1) du texte précédent.

19 (21) Μὴ φοβηθῶμεν δικαστὴν πρὸ τοῦ δικαστηρίου τὴν χεῖρα προτείνοντα· μὴ φοβηθῶμεν δικαστὴν οὐκ ἀρνούμενον τοῦ[1] λαβεῖν.

1 τοῦ κ Φ ξ τ χ α Ι ο Par V : τὸ Β σ ρ φ δ μ ψ λ Sin Mosq Aucta τὸ *supra* τοῦ *scripsit* ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De eleemosyna et hospitalitate*, cité par HAIDACHER, *op. cit.*, p. 181, n° 37 l. 14-16.

Par f. (51r 3) 56r 2-4 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [E η'] f. (*PG* 95, 1469 A) l. 13-15 – Χρυσοστόμου.

20 (22) Τί ματαιοπονεῖς, ὦ πλούσιε, τὰ τῶν πενήτων ἐν τοῖς σοῖς[1] θησαυροῖς ἀποκρύπτων; Τί αἰτούμενος παρ' αὐτῶν ἀγανακτεῖς ὡς οἴκοθεν ἀναλίσκων; Τὰ[2] πατρῷα θέλουσιν, οὐ τὰ σά· τὰ ἐγχειρισθέντα σοι δι' αὐτούς, οὐ μετὰ σοῦ γεννηθέντα : ἃ ἔλαβες δός, καὶ τὴν χρῆσιν κέρδησον[3]. Ἀρκεῖ σοι ὅτι διδόναι οὐ[4] λαμβάνειν ἐτάχθης.

1 σοῖς *om.* α || 2 τὰ *om.* τ || 3 κέρδησον : κέρδανον Aucta δμψλSin Par V^{1+2} || 4 καὶ *ante* οὐ *legit* δ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In illud: Verumtamen frustra* (*PG* 55, 561 l. 45-54) (Spuria); *CPG* II 4543.

Thes [E κ'] f. 202vB (19-20) 21-33 203rA 1-3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 202vA l. 14) ἐκ τοῦ εἰς τὸν λη' ψαλμόν.
Tı [E θ'] f. 297rB (5) 6-17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 296rB l. 24) εἰς τὸν λη' ψαλμόν.
Kı [E θ'] f. 448v (mg) 1-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 447r l. 11).

V [E θ'] f. 110v (22) 22-26 (*PG* 95, 1509 A et 1513 B) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 109v l. 33) εἰς τὸν λη' ψαλμόν.
Par f. (51r 3) 57v 2 *ab imo* 58r 1-7 – τοῦ Χρυσοστόμου.

21 (23) **Πολλῆς ἀλογίας, ἀγρὸν μὲν βουλόμενος[1] ὠνεῖσθαι[2], τὴν εὔφορον[3] γῆν ἐπιζητεῖν, οὐρανοῦ δὲ ἀντὶ γῆς προκειμένου, παρὸν ἐκεῖ κτήσασθαι χωρίον, μένειν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀνέχεσθαι[4] πόνων.**

1 βουλόμενος : βουλομένους ρ βουλόμενον ε Migne Aucta ‖ 2 ὠνεῖσθαι : ὠνήσασθαι ο ε ν B Migne Aucta ‖ 3 εὔφορον : εὐφοροῦσαν λ Migne εὔφορον οὖσαν δ ‖ 4 ἀνέχεσθαι : ἀντέχεσθαι δ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad viduam iuniorem*, (*PG* 48, 608 *ab imo* l. 9); *CPG* II 4314.

22 (31) **Τοῦ Νύσης[1]· Ὁ πτωχῷ κοινωνήσας εἰς τὴν μερίδα τοῦ δι' ἡμᾶς[2] πτωχεύσαντος[a] ἑαυτὸν καταστήσει.**

1 τοῦ Νύσης : Νείλου Aucta ‖ 2 ἡμᾶς : ἡμῶν α.

a) *cf.* *2 Co* 8, 9.
S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus* (Or. I - *PG* 44, 1208 B); *CPG* II 3161.
Par f. (63r 6) 66r 3-5 – τοῦ Νύσης.
Thes [E ιθ'] f. (195rB 29-30) 195vA 17-22 – Γρηγορίου Νύσης ἐκ τοῦ α' λόγου τῶν Μακαρισμῶν.
T1 [E η'] f. 285vA (25) 41B 1-4 – Νύσης.
K1 [E η'] f. 432v (2) 9-10 – τοῦ Νύσσης (*sic*).
R [E μδ'] f. 168r (10 *a. i.*) 4-6 *a. i.* – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσης ἐκ τοῦ α' λόγου τῶν Μακαρισμῶν.
V [E η'] f. (99r 33) 99v 5-6 – Νύσης.

23 (32) **Νείλου[1]· Καθάπερ ἴδιόν ἐστι[2] τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν, οὕτως[3] ἴδιον Θεοῦ τὸ ἐλεεῖν καὶ οἰκτείρειν τὰ οἰκεῖα ποιήματα.**

1 Νείλου *om.* Aucta τοῦ Νύσης α ‖ 2 ἐστι : ἐστιν δ λ ‖ 3 οὕτως : οὕτω σ Sin.

V [E ια'] (*PG* 95, 1529 A) – Νείλου.
Par f. (72v 3) 74r 10-12 – Νείλου.
T1 [E ια'] f. 302vB (6) 6-10 – Νείλου μοναχοῦ.
K1 [E ια'] f. 456r (*mg*) 3-5 – Νείλου μοναχοῦ.

24 (33) Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐκ τῆς[1] πρὸς Βίκτορα[2] ἐπιστολῆς[3]· Ἐν ᾧ ἄν τις δύναιτο[4] τὸ[4a] εὖ ποιεῖν τοῖς[5] πλησίον, καὶ οὐ[6] ποιῇ, ἀλλότριος τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου νομισθήσεται.

1 τῆς : τοῦ λ ‖ 2 Βίκτορα : Βήκτορα ϱ Βείκτορα δ ‖ 3 ἐπιστολῆς *om.* λ ‖ 4 δύναιτο : δύναται α λ ‖ 4α τὸ *om.* Aucta ‖ 5 τοῖς : τοὺς δ λ Sin Aucta τῷ V ‖ 6 οὐ : μὴ V α ‖ καὶ οὐ : ἢν μὴ δ μ λ Sin Aucta καὶ μὴ α.

Extrait de la lettre de saint Irénée au pape Victor. Voir M. RICHARD, La lettre de saint Irénée au pape Victor, dans *Opera minora* I (Turnhout Brepols 1976) p. 260-282. Voir également W. HARVEY, *Sancti Irenaei Episcopi Lugdunensis Libros quinque adversus haereses* (Cambridge 1857 édition réimprimée en 1949) vol II, fr. IV.

HOLL, *Fragmente*, p. 83.

R	[E μδ']	f. 169r (26) 26-27 – Εἰρηναίου.
T1	[E η']	f. 287rA 36-40 — sans attribution.
K1	[E η']	f. 434v 10-12 — sans attribution.
V	[E η']	f. 101r (3) 3-5 (*PG* 95, 1473 C) – Εἰρηναίου.

25 (34) Φίλωνος· Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἷον εὔχῃ[1] σοὶ τὸν Θεὸν[2] γενέσθαι[3]. Ὡς γὰρ ἀκούομεν, ἀκουσθησόμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ[4]· καὶ ὡς ὁρῶμεν, ὁραθησόμεθα ὑπ' αὐτοῦ[5]. Προσενέγκωμεν[6] οὖν τοῦ ἐλέου[7] τὸν ἔλεον, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν[8].

1 εὔχῃ : βούλει σ ‖ 2 Θεὸν codd. : Δεσπότην Migne ‖ 3 γενέσθαι : γίνεσθαι δ λ ‖ 4 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ : ὑπ' αὐτοῦ τ ‖ 4 καὶ ὡς... ὑπ' αὐτοῦ *om.* τ ‖ 6 προσενέγκωμεν : προενέγκωμεν Aucta ‖ 7 τοῦ ἐλέου : τῷ ἐλέῳ σ ‖ 8 ἀντιλάβωμεν : ἀντιλάβοιμεν φ.

Texte cité d' une manière anonyme par AGAPET le Diacre, *Capita admonitoria*, n° 23 (*PG* 86, 1172B); HARRIS, p. 104, le cite comme «*unidentified*».

J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 123; Fr. sp., 52 et n. 114-116.

26 (35) Δημοσθένους· Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς παρὰ λόγον[1] δυστυχοῦντας.

1 παρὰ λόγον : ἀλόγως σ παραλόγως η ν ι.

Démosthène, fr. 9; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 141 (C.U.F.).
STOBÉE, IV 5, 66 – Δημοσθένους.

27 (37) **Βίαντος· Βίας[1] θανάτου[2] μέλλων καταδικάζειν[3] ἐδάκρυσεν. Εἰπόντος δέ τινος «τί παθὼν αὐτὸς καταδικάζων[4] κλαίεις»; εἶπεν «ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν[5] τῇ μὲν φύσει τὸ συμπαθὲς ἀποδοῦναι, τῷ δὲ νόμῳ τὴν ψῆφον».**

1 ὁ *ante* Βίας *add.* σ ‖ 2 θανάτου : θανάτῳ ε α ο Ι ‖ 3 τινὰ *post* καταδικάζειν *legunt* ρ σ ε τ χ Ι ι α Aucta *om.* Φ ξ δ λ ‖ 4 καταδικάζων : καταδικάζεις καὶ Aucta ‖ 5 ἐστιν : ἐστι Β ρ σ φ α ο ε.

Par f. (114r 19) 114v 1-6 – Γνῶμαι Βίαντος.
STOBÉE, IV 5, 67 – Βίαντος.

28 (38) **Φωκίωνος· Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμόν, οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον[1].**

1 ἔλεον : ἔλαιον λ.

Par f. 116r (2) 3-4 – Φωκίωνος.
STOBÉE, III 1, 52 – Φωκίωνος.
Cf. *Gnom.*, 4; éd. WACHSMUTH, p. 166.

29 (39) **Πιττακοῦ· Πιττακὸς[1] ἀδικηθεὶς ὑπό τινος καὶ ἔχων ἐξουσίαν αὐτὸν κολάσαι ἀφῆκεν εἰπών· «Συγγνώμη τιμωρίας ἄμεινον[2] (1)· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεώς ἐστι[3], τὸ δὲ θηριώδους».**

1 ὁ *ante* Πιττακὸς *add.* σ *om.* *ceteri* ‖ 2 ἄμεινον : ἀμείνων ρ Mosq ‖ 3 ἐστι : ἐστιν Β τ χ δ λ.

Par f. 130r (16) 17-19 130v 1 – Πιττακοῦ.
STOBÉE, III 19, 14 – Πιττακοῦ.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 207 n° 457 (Wiener Studien vol. XI 1889).

(1) Le mot célèbre "Le pardon vaut mieux que le châtiment", est extrait de la vie de Pittacos, un des Sept Sages de la Grèce et tyran de Mytilène vers la fin du VIe siècle. Voir DIOGÈNE LAËRCE, I 76. On peut consulter sur la συγγνώμη ou pardon JACQUELINE DE ROMILLY, *La douceur dans la pensée grecque* (Paris 1979) p. 65-93, p. 252 et n. 1, p. 254 et n. 3.

30 (40) **Δημοκρίτου, Ἰσοκράτους καὶ Ἐπικτήτου[1]· Ξένοις μεταδίδου καὶ τοῖς δεομένοις ἐκ τῶν ὄντων[2]· ὁ γὰρ μὴ διδοὺς δεομένῳ, οὐδὲ αὐτὸς λήψεται δεόμενος.**

1 καὶ Ἐπικτήτου *om.* Aucta ‖ 2 ὄντων : ἐόντων Sin Par ἐνόντων δ μ λ Leutsch Aucta.

Le texte est cité en entier par:
1) le *Gnom.*, 117; éd. WACHSMUTH, p. 185,
2) le codex Par f. (140r 8-9) 143v 7-9 — Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους,
3) Ribittus, p. 173, 9 (traduction latine); quant à la dernière partie cf. SEXTUS, *Sentences* 378; éd. CHADWICK, p. 54.
Voir aussi APOSTOLII, *Cent.* XII n° 21 b; éd. Leutsch II, p. 548.

31 (41) Πειρατῇ τινι ἐμπεσόντι[1] εἰς τὴν[2] γῆν καὶ διαφθειρομένῳ χειμῶνος[3], περιβόλαιόν τις ἄρας δέδωκεν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγὼν[4] τὰ ἑξῆς πάντα παρέσχεν. Ὀνειδισθεὶς δὲ ὑπό τινος ὅτι τοὺς[5] πονηροὺς εὐεργετεῖ, «Οὐ τὸν ἄνθρωπον, ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον (1) τετίμηκα».

1 ἐμπεσόντι : ἐκπεπτωκότι Sternb. ‖ 2 τὴν *om.* α ‖ 3 χειμῶνος : χειμῶνι Par ‖ 3a δέδωκεν : δέδωκε δ λ ‖ 4 εἰσαγαγὼν : ἀγαγὼν α ‖ 5 τοὺς *om.* Sternb.

Par f. (146v 1-3) 158r 21 158v 1-6 — Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Π.

L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 148 n° 114.
(1) DIOGÈNE LAËRCE V 17 et surtout 21 attribue la dernière partie de ce texte à Aristote. Celui-ci répondit à ceux qui le blâmaient d' avoir fait l' aumône à un triste sire «que le secours allait non pas à l' homme mais à l' humanité»; réponse qui «suggère un sens fort vif de la solidarité», ajoute J. DE ROMILLY qui rapporte ce fait, *op. cit.*, p. 190. Rappelons aussi la réflexion profonde de MONTAIGNE: «Chaque homme porte la forme entière de l' humaine condition» (*Essais* III 2).

32 (42) Χαρικλείας· Ξένη ἐν γῇ τὸ μὲν ὤνιον σπάνιον τοῖς ἀγνοοῦσιν[1], τὸ δὲ αἰτούμενον εὐμετάδοτον τοῖς ἐλεοῦσι[2].

1 ἀγνοοῦσιν : ἀγνοοῦσι Φ ξ ρ σ ν γ ‖ 2 ἐλεοῦσι : ἐλεοῦσιν φ ρ σ α.

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, VI 10, 2; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1938) t. II, p. 101.
Voir aussi APOSTOLII, *Cent.* XII n° 21 c; éd. LEUTSCH II, p. 548.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 64 n° 1) 7.

Λόγος η'

Περὶ εὐεργεσίας καὶ χάριτος

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εἶπεν ὁ Κύριος, ὅταν ποιήσῃς[1] ἄριστον ἢ δεῖπνον μὴ φώνει τοὺς φίλους σου[2] μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους[3], μήποτε καὶ αὐτοὶ σὲ ἀντικαλέσωσι[4] καὶ γενήταί σοι[5] ἀνταπόδομα.**

1 ποιήσῃς : ποιεῖς α ποιῇς N ‖ 2 σου *om.* ασ ‖ 3 γείτονας πλουσίους : τοὺς πλουσίους γείτονας φ ‖ 4 ἀντικαλέσωσι : καλέσωσιν δ μ ψ ‖ 5 σοι *post* ἀνταπόδομα *postposuit* ν.

Lc 14, 12 avec des omissions.
Patmos, p. 163 c. 4, 2 – καὶ ἀλλαχοῦ (*id est* τοῦ Εὐαγγελίου c. 4, 1).

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ δὲ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε[1] τὸν Θεόν.**

1 ἑώρακε : ἑώρακεν α N.

3 Jn 11, 6.
Patmos, p. 163 c. 4, 3 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Φρονήσεως καὶ τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις[1].**

1 χάρις : χάριν *a prima manu,* 2ª χάρις *supra lineam addit* α.

Sg 8, 21.
Patmos, p. 164 c. 4, 10 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Ὁ ἀνταποδιδοὺς χάριτας μέμνηται καὶ[1] εἰς τὰ μετὰ ταῦτα καὶ ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ εὑρήσει στήριγμα.**

1 καὶ *om.* δ μ λ *cum* (LXX) Aucta.

Si 3, 31.
Patmos, p. 166 c. 4, 19 – (τοῦ Σιράχ, 4, 14).

5 (8) **Χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην[1] συντήρησον[2].**

1 κόρην : κόριν κ Φ ξ χ φ || 2 συντήρησον : συντηρήσει (LXX).

Si 17, 22.
Patmos, p. 166 c. 4, 20 – (τοῦ Σιράχ, c. 4, 14).

6 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὥσπερ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ ἄγαν προσκείμενον[1] οὐχ ὁρῶσιν, ἀλλὰ δέονται συμμέτρου τινὸς ἀποστάσεως, οὕτω καὶ αἱ[2] ἀχάριστοι ψυχαὶ ἐοίκασιν ἐν τῇ ἀπαλλοτριώσει τῶν ἀγαθῶν τῆς παρελθούσης χάριτος ἐπαισθάνεσθαι.**

1 προσκείμενον : προκείμενον δ μ ψ λ θ η γ || 2 αἱ *om.* τ Aucta.

S. BASILE, *In martyrem Iulittam* (*PG* 31, 252 A); *CPG* II 2849.
Patmos, p. 166 c. 4, 22 l. 2-5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 4, 21).

7 (9) **Τῶν ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς διδόντας ἐπαναστρέφουσιν.**

Texte de S. BASILE, *De eleemosyne*, (Hom. IV - *PG* 32, 1160 C); *CPG* II 2900.
AGAPET le Diacre, *Capita admonitoria*, n° 7 (*PG* 86, 1165 D cité de manière anonyme).
Par. f. (39 1) 41r 2-3 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Thes [Α ε'] f. 15rB (*mg* 1) 2-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
R [Φ ιζ'] f. 275v (2) 2-3 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν.
Patmos, p. 167 c. 4, 23 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 4, 21).

8 (6 *prima pars*) **Τοῦ Θεολόγου[1]· Ἕως πλεῖς[2] ἐξ οὐρίας, τῷ ναυαγοῦντι δὸς χεῖρα· ἕως εὐεκτεῖς[3] καὶ πλουτεῖς[4] (1) τῷ κακοπαθοῦντι βοήθησον.**

1 τοῦ Θεολόγου *om.* κ ξ || 2 πλεῖς δ μ ψ λ ε τ ρ σ γ φ I : πλῇς Β ο *ceteri* Migne || 3 εὐεκτεῖς δ μ ψ φ τ ρ σ ε ν ξ Β Sin : εὐεκτῇς ο *ceteri* Migne || 4 πλουτεῖς : πλουτῇς ο Migne.

1) Sur ἕως et l' indicatif on peut consulter ABEL § 68j et la remarque qui suit.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore*, (Or. XIV - *PG* 35, 896 A); *CPG* II 3010.

Thes [A ε'] f. 15rB (15-16) 17-20 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχείας (*sic*).
Tı [A ιε'] f. 21rA (mg 2) 10-13 – Θεολόγου.
Kı [A ιε'] f. 62v (mg 10) 14-16 – τοῦ Θεολόγου.
Tıv [E ε'] f. 344vA (19) 20-23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Θεολόγου).
H [E πθ'] f. (132r mg 17-19) 133vB 4-9 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
F [E ιδ'] f. (115r 26) 117v 2-4 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
Par f. (45v 17) 49v 19-20 50r 1-2 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 167 c. 4, 24 – τοῦ Θεολόγου.

9 (6 *altera pars*) **Εὐργετῶν νόμιζε μιμεῖσθαι Θεόν.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 30 (*PG* 37, 909 v. 5); *CPG* II 3035.

Thes [E ιθ'] f. 195rB (27) 28-29 – ἐκ τῶν αὐτῶν (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 194v, l. 24, ἐκ τῶν Γνωμῶν, f. 195rB, l. 11).
Tı [E η'] f. (285rA 20) 285vA 16-17 – τοῦ Θεολόγου.
Kı [E η'] f. (431v 16) 432v 25-26 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
R [E μδ'] f. 168r (25) 25 – τῶν αὐτῶν (*id est* Ἐπῶν, f. 168r, l. 41).
Patmos, p. 167 c. 4, 25 – (τοῦ Θεολόγου, c. 4, 24).

10 (-) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ μὲν πρῶτος εὐεργετῶν φανερὰν ἐπιδείκνυται τὴν χρηστότητα· ὁ δὲ εὐεργετηθεὶς ὅ τι ἂν ἀποδῷ[1], ὀφείλημα[2] ἀποδίδωσιν, οὐ χάριν κατατίθεται.

1 ἀποδῷ : ἀποδιδῷ δ μ ψ ἀντιδῷ Migne || 2 ὀφείλημα : ὀφειλὴν Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, (Hom. 27 (26) - *PG* 59, 160 l. 57-60); *CPG* II 4425.
Patmos, p. 167 c. 4, 26 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) Κλήμεντος Ῥώμης[1]· Οὐ δίκαιόν ἐστι[2] τοῦ δεδωκότος ἐγκαταλειφθέντος τὰ δοθέντα[2] παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν.

1 Ῥώμης : *om.* ρ ψ || 2 οὐ δίκαιόν ἐστι : οὐ γὰρ εὔλογον ἦν Holl || 3 δοθέντα : μεταδοθέντα α.

Texte de saint CLÉMENT de Rome édité 1) par HOLL, *Fragmente*, p. 7 n° 2 l. 7-9
et 2) par MIGNE (*PG* 1, 457 B).
Patmos, p. 168 c. 4, 28 – Κλήμεντος Ῥώμης.

12 (13) **Φίλωνος· Οὐδὲν[1] οὕτως[2] εὐάγωγον εἰς εὔνοιαν, ὡς ἡ τῶν εὐεργετημάτων εὐφημία.**

1 γὰρ *post* οὐδέν *add.* Petit || 2 οὕτως : οὕτω τ Ι.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestiones in Exodum* II. 6; éd. F[se] Petit, p. 243 (deuxième partie de b).
Patmos, p. 172 c. 4, 39 – Φίλωνος.

13 (14) **Πλέον ἀγάπα, βασιλεῦ[1], τοὺς λαμβάνειν παρὰ σοῦ χάριτας ἱκετεύοντας, ἤπερ τοὺς σπουδάζοντας δωρεάς σοι προσφέρειν. Τοῖς[2] μὲν γὰρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίστασαι[4]· οἱ δέ σοι τὸν[3] ὀφειλέτην ποιήσουσι τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰς αὐτοὺς γινόμενα καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθαῖς ἀντιδόσεσι τὸν φιλάνθρωπόν[5] σου σκοπόν.**

1 γαληνότατε *post* βασιλεῦ *add.* Migne || 2 τοῖς : τῶν δ ψ λ τους (*sine accentu*) α || 3 Θεὸν *post* τὸν *legunt* δ μ λ ε Migne *ante* τὸν Aucta *om.* κ ρ ο μ τ Β α Royse || 4 καθίστασαι : καθίσταται ρ || 5 φιλόθεον καὶ *ante* φιλάνθρωπόν *add.* Migne.

Texte cité par AGAPET le Diacre, *Capita admonitoria*, cap. L (*PG* 86, 1180 A), HARRIS, p. 105.
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 125 fr. sp. 54.

14 (15) **Νείλου· Τὸν εὐεργετοῦντά σε εἰς ψυχήν, ὡς ὑπηρέτην Θεοῦ μετὰ Θεὸν τίμα.**

Sentence des Pythagoriciens, 105, éd. H. Chadwick, p. 92; cf. CLITARQUE, 134; Chadwick, p. 83 et SEXTUS, 319; éd. Chadwick, p. 49.
NICOLAS KATASKÉPÉNOS la cite dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote*, *SH* 39, p. 79, chap. 12 § 2.
Gnom., 99; éd. Wachsmuth, p. 182.

15 (22-23) **Πλουτάρχου· Ἀχάριστον εὐεργετεῖν[1] καὶ νεκρὸν μυρίζειν ἐν ἴσῳ κεῖται. Ὄφιν τρέφειν[2] καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν ταὐτόν ἐστι· οὐδετέρου[3] γὰρ ἡ χάρις εὔνοιαν γεννᾷ[4].**

1 εὐεργετεῖν *om.* τ ‖ 2 εὐεργετεῖν τ ἐκτρέφειν Wachsm. ‖ 3 οὐδετέρου : ἑκατέρῳ Wachsm. ‖ 4 οὐ *ante* γεννᾷ *add.* Wachsm.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, n°s 38 et 112; éd. BERNARDAKIS, t. VII, p. 155 et 163.
Par[1] f. 83r (12) 15-16 – Πλουτάρχου.
Par[2] f. (83r 12) 58r 21 85v 1-2 – Πλουτάρχου.
ω[1] f. 146rB (20) 23 – τοῦ Πλουτάρχου.
ω[2] f. (146rB 20) 147rA 11-12 – τοῦ Πλουτάρχου.
Cf. *Gnom.*, 103 et 102; éd. WACHSMUTH, p. 183.
Patmos, p. 171 c. 4, 37 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, c. 4, 36).

16 (24) Ἡ χάρις, ὥσπερ ἡ σελήνη, ὅταν τελεία γένηται, τότε καλὴ φαίνεται.

PLUTARQUE, *ibid.*, n° 37; éd. BERNARDAKIS, t. VII, p. 155.
Par f. (83r 12) 86v 18-19 – Πλουτάρχου.
Gnom., 91; éd. WACHSMUTH, p. 181.
L. STERNBACH, 1) *Excerpta parisina*, p. 73 n° 70.
2) *Appendix Vaticana*, p. 195 n° 261.
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 79, Fr. sp. 17.
Patmos, p. 172 c. 4, 38 – (Πλουτάρχου, *c. 4, 36*).

17 (25) Ἀνακρέων ὁ μελοποιὸς[1] λαβὼν τάλαντον χρυσίου παρὰ Πολυκράτους τυράννου ἀπέδωκεν εἰπών· «Μισῶ δωρεάν, ἥτις ἀναγκάζει[2] ἀγρυπνεῖν» (1).

1 μελοποιὸς : μελῳδὸς α *ab* ὁ μελοποιὸς *usque ad finem* § 42 *lacunam offert* Sin ‖ 2 με *post* ἀναγκάζει *postposuit* φ.

STOBÉE, IV 31, 91 – Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.
Cf. STOBÉE, IV 31, 78 – Ἀνακρέοντος.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, (Wiener Studien vol. X 1888) p. 1 n° 72.
(1) Sentence attribuée aussi à Aristote; voir V. ROSE, *Arist. Pseudep.*, p. 613 n° 2.

18 (26) Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς τί ἄνθρωπος ἔχει ὅμοιον Θεῷ ἔφη· «Τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἀληθεύειν».

DÉMOSTHÈNE, fr. 34; éd. R. Clavaud, *op. cit.*, p. 144.
Cf. ISOCRATE, fr. 34; éd. G. Mathieu - É. Brémond (Paris 1972) t. IV, p. 238 (C.U.F.).

Gnom.[1], 16 *altera pars;* éd. Wachsmuth, p. 168.
Gnom.[2], 98 éd. Wachsmuth, p. 182.
Cf. Par f. (93v 2) 94v 19-20 95r 1 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 199 n° 53, (Wiener Studien, vol. IX 1887).
Patmos, p. 174 c. 4, 49 – Δημοσθένους.

19 (32) Μικραὶ χάριτες ἐν καιρῷ μέγισταί εἰσιν τοῖς λαμβάνουσι ταύτας[1] ἐν περιστάσει[2].

1 τοῖς... ταύτας *om.* Aucta ‖ 2 περιστάσει : περιστάσεσιν τ.

DÉMOCRITE, B 302, 179 Diels.
Gnom., 92; éd. WACHSMUTH, p. 181.
Patmos, p. 174 c. 4, 51 – Δημοκρίτου.

20 (-) Θεῷ ὅμοιον ἔχει ὁ[1] ἄνθρωπος τὸ[2] εὖ ποιεῖν, ὅταν τὸ εὖ ποιεῖν[3] μὴ καπηλεύηται[4] καὶ τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἀληθεύειν.

1 ὁ *om.* λ ‖ 2 τὸ : τοῦ ε ο ‖ 3 ὅταν... ποιεῖν *om.* I Mosq ‖ 4 καπηλεύηται : καπηλεύεται λ.

DÉMOCRITE, B 302, 186 Diels.
Gnom., 10; éd. WACHSMUTH, p. 167.
Cf. *Gnom.*, 98; éd. WACHSMUTH, p. 182.
Par f. (93v 2) 94v 19-20 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 200 n° 53, *in apparatu* (Wiener Studien, vol. IX 1887).
Cf. Patmos, p. 174 c. 4, 49 – Δημοσθένους.

21 (33) Μικρὰ διδόναι βούλου μᾶλλον[1] ἢ μεγάλα ἐγγυᾶν. Ὅ τε γὰρ κίνδυνος ἄπεστι καὶ ὁ λαβὼν ἔργου οὐ λόγου χρείαν ἔχει.

1 βούλου *ante* μᾶλλον *posuerunt* o B δ μ ψ λ ε θ ρ σ τ χ φ Mosq Aucta : *post* μᾶλλον *ceteri.*
DÉMOCRITE, fr. B 302, 192 Diels II.
Par f. (93v 2) 95r 12-13 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.

22 (34) Ὧτινι τὴν χάριν καταθῇς, θᾶττον τὴν χάριν[1] δίδου· ἡ γὰρ βραδυτὴς λυμαίνεται τὴν δόσιν.

1 τὴν χάριν : ταύτην Aucta || 2 βραδυτὴς B ε Aucta : βραδύτης ceteri.

DÉMOCRITE 1) selon MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.* (Paris, 1883) t. I, p. 350 n° 155. 2) fr. 681a Luria.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 79 n° 22.

23 (35) **Ὁ αὐτὸς[1] ἰδών τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον καὶ ἀνεξετάστως, ὑπηρετούμενον, «Κακῶς[2] εἶπεν[3], ἀπόλοιο, ὅτι τὰς Χάριτας παρθένους οὔσας, πόρνας ἐποίησας».**

1 ὁ αὐτὸς codd. *om.* Par || 2 κακῶς : κακοῖς τ ρ Mosq || 3 εἶπεν : ἔφη τ I.

DÉMOCRITE, selon MULLACH, *op. cit.*, t. I, p. 351 n° 173.
STOBÉE, III 15, 8 — Σωκράτους.
Par f. 128v (14) 15-19 — Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 149 n° 116.

24 (36) **Δυνάμενος χαρίζεσθαι μὴ βράδυνε, ἀλλὰ δίδου ἐπιστάμενος μὴ εἶναι τὰ πράγματα μόνιμα.**

Sentence de DÉMOCRITE selon 1) MULLACH, *op. cit.*, t. I, p. 350 n° 156. 2) Luria fr. 634.
APOSTOLII, *Cent.* V n° 38b; éd. Leutsch II, p. 373 — sans attribution.

25 (37) **Μοσχίωνος· Τὸ μὲν εἰς ἀχάριστον ἀναλῶσαι ἐπιζήμιον· τὸ δὲ εἰς εὐχάριστον μὴ ἀναλῶσαι βλαβερόν.**

MOSCHION, *Γνῶμαι*, n° 6; éd. H. Schenkl, Epictetus (Lipsiae 1916) p. 493.
Par f. (102r mg. 12) 102v 12-14 — Μοσχίωνος.
Patmos, p. 176 c. 4, 55 — (Μοσχίωνος, c. 4, 54).

26 (38) **Ὁ πλουσίῳ[1] χορηγῶν οὐδὲν διαφέρει τοῦ[2] εἰς θάλασσαν ὕδωρ ἐκχέοντος[3].**

1 χαριζόμενος ἢ *post* πλουσίῳ *legunt* ο τ ρ χ ω ε γ η Mosq || 2 τοῦ : τοῖς Φ ξ || 3 ἐκχέοντος : ἐκχέουσι Φ ξ.

MOSCHION, *Γνῶμαι*, n° 14; éd. H. SCHENKL, *Epictetus* (Lipsiae 1916) p. 493.
Par f. (102r mg 12) 103v 1-3 — Μοσχίωνος.

27 (-) Κάτωνος· Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς μὲν τὰς τιμωρίας ἑτοιμοτέρως[1] ἔχουσι· πρὸς δὲ τὰς εὐεργεσίας καὶ φιλίας[2] ὑπτίως.

1 ἑτοιμοτέρως : ἑτοίμως ρ φ ω ἑτοιμοτέρους Mosq || 2 καὶ φιλίας om. δ μ ψ λ.

Par f. 104r (7) 10-13 – Κάτωνος.

28 (39) Ἡ χάρις πρὸς εὐγνώμονας οὐδέποτε θνήσκει.

Par f. 104r (7) 13-14 – Κάτωνος.
Gnom., 95; éd. WACHSMUTH, p. 182.
Patmos, p. 176 c. 4, 56 – Κάτωνος.

29 (40) Ἀλεξάνδρου[1]· Ξενοκράτει τῷ φιλοσόφῳ πεντήκοντα τάλαντα πέμψας, ὡς οὐκ ἐδέξατο μὴ δεῖσθαι φήσας, ἠρώτησεν «εἰ μηδὲ φίλον[2] ἔχει[3] Ξενοκράτης»· «Ἐμοὶ γάρ, ἔφη, μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος εἰς τοὺς φίλους ἤρκεσεν».

1 βασιλέως *post* Ἀλεξάνδρου *add.* α || 2 φίλον : φίλους ο || 3 ἔχει : ἕξει λ.

PLUTARQUE, *Œuvres Morales*, t. III; éd. Fr. Fuhrmann (Paris 1988) p. 52 n° 30 (C.U.F.). (*Regum et imperatorum Apophthegmata*, 181E).
Par f. (108v 3) 109r 17-20 109v 1-2 – τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 194 n° 419. (Wiener Studien, vol. X 1889).

30 (41) Τινὸς δὲ τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσαντος αὐτὸν εἰς προῖκα τῆς θυγατρὸς ἐκέλευσε πεντήκοντα τάλαντα λαβεῖν· αὐτοῦ δὲ φήσαντος ἱκανὰ εἶναι δέκα, «Σοὶ μέν, ἔφη, λαβεῖν[1], ἐμοὶ δὲ οὐχ ἱκανὰ[2] δέκα δοῦναι».

1 αὐτοῦ δὲ... λαβεῖν *om.* Mosq || 2 εἶναι *post* ἱκανὰ *postposuerunt* α φ τ ρ ε ν λ γ η ο Aucta.

Par f. (108v 3) 109v 14-19 – τοῦ Διογένους.

31 (42) Ὁ αὐτὸς[1] πληρώσας ποτὲ ὀστέων πίνακα ἔπεμψε Διογένει τῷ κυνικῷ φιλοσόφῳ· ὁ δὲ λαβὼν εἶπε[2]· «Κυνικὸν μὲν τὸ βρῶμα, οὐ βασιλικὸν δὲ τὸ δῶρον».

1 ὁ αὐτὸς : Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς φ ‖ 2 εἶπε : ἔφη Aucta.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* (Wiener Studien, vol. X 1888) p. 12 nº 96.

32 (43) **Ὁ αὐτὸς εἶπεν τῆς αὐτῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ διδόναι, οἷς μὴ δεῖ, καὶ[1] τὸ μὴ διδόναι οἷς δεῖ.**

1 καὶ *om.* κ Φ ξ Β λ.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* nº 477 — Σωκράτης.

DIOGÈNE, fr. 42; éd. Mullach II p. 303.

33 (45) **Διογένους· Διογένης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος δία τίνα αἰτίαν οἱ ἄνθρωποι τοῖς μὲν προσαιτοῦσι, διδόασι· τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν οὐ πάνυ τι[1], εἶπεν, ὅτι χωλοὶ μὲν καὶ τυφλοὶ ἴσως ἐλπίζουσι γενέσθαι, σοφοὶ[2] δὲ οὔ.**

1 οὐ πάνυ τι : οὐδαμῶς ο φ ε ϱ χ τ α η γ Ι Mosq ‖ 2 σοφοὶ : φιλόσοφοι τ ϱ φ ε δ μ λ ψ η γ θ Mosq α ν Par φιλοσοφῆσαι Aucta.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 56; éd. Long, p. 271 — Διογένης.
Par f. (108v 3) 109v 19-20 110r 1-4 — τοῦ Διογένους.

34 (46) **Φιλιστίωνος**

Τῇ γῇ δανείζειν[1] κρεῖττόν ἐστιν ἢ βροτοῖς
ἥτις τόκους δίδωσι μὴ λυπουμένη.

1 δανείζειν : δανίζειν ε ψ Ι.

PHILISTION, *Com. Fragm. adesp.* 1416; éd. Edmonds III A.

35 (47) **Λυσάνρου· Λύσανδρος Διονυσίου τοῦ τυράννου πέμψαντος ἱμάτια ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτοῦ τῶν πολυτελῶν οὐκ ἔλαβεν εἰπών· «Δεδιέναι μὴ διὰ ταῦτα μᾶλλον[1] αἰσχραὶ φανῶσιν».**

1 μᾶλλον *post* δεδιέναι *legunt* δ μ ψ λ ϱ.

PLUTARQUE, 1) Reg. et imper. apopht., 190 D (Λύσανδρος 1);

2) Cf. *Apophthegmata Laconica*, 229 A; éd. Bernardakis, t. II, p. 158.
Par f. 121v (7) 8-12 – Λυσάνδρου.

36 (48) Ἡ χάρις ὡς οὐδὲν ἄλλο ἐν βίῳ τοῖς πολλοῖς τάχιστα (1) γηράσκει[1].

1 γηράσκει *ante* τάχιστα *posuerunt* δ ψ λ.

Cf. *Gnom.*, 97; éd. Wachsmuth, p. 182.
Cf. STOBÉE, II 46, 13.
APOSTOLII, *Cent.* VIII; éd. Leutsch II, p. 462 n° 77d – sans attribution.
(1) Selon Diogène Laërce, V 18, Aristote a un mot semblable: «On lui demandait ce qui vieillit vite: La reconnaissance, répondit-il. Ἐρωτηθεὶς τί γηράσκει ταχύ, χάρις, ἔφη».

37 (49) Ἐπικούρου· Μὴ φεῦγε μικρὰ χαρίζεσθαι· δόξῃς γὰρ καὶ πρὸς τὰ μεγάλα τοιοῦτος εἶναι.

Épicure, fr. 51; éd. BAILEY, p. 132.
Par f. (146v 1-3) 155v 13-14 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων.
Patmos, p. 176 c. 4, 57 – Ἐπικούρου.

38 (50) Σέξτου· Μὴ ὀνειδίσῃς τῷ φίλῳ σου χάριτας, ἔσῃ γὰρ ὡς οὐ[1] δεδωκώς.

1 οὐ : μὴ δ μ λ.

SEXTUS, *Sentences*, 1; éd. Mullach, Fragm. Phil. Graec., t. II, p. 116 n° 1.
Patmos, p. 173 c. 4, 43 – Σέξτου.

39 (51) Δημοσθένους[1]· Ὁ αὐτὸς ἔλεγε «τὸν μὲν διδόντα χάριν χρὴ παραχρῆμα ἐπιλανθάνεσθαι· τὸν δὲ λαβόντα[2] διὰ παντὸς μεμνῆσθαι».

1 Δημοσθένους ρ κ² ο δ I *om.* τ || 2 λαβόντα : λαμβάνοντα κ² τ I.

DÉMOSTHÈNE, fr. 68; éd. R. Clavaud, op. cit., p. 148.
Patmos, p. 175 c. 4, 50 – (Δημοσθένους, c. 4, 49).

40 (61) Ἡρακλείτου[1] φυσικοῦ[2]· Ἡ εὔκαιρος χάρις λιμῷ[3] καθάπερ[4] τροφὴ ἁρμόττουσα τὴν τῆς ψυχῆς ἔνδειαν ἰᾶται[5].

1 Ἡρακλείτου : Ἡρακλέους ο *om.* τ ‖ 2 τοῦ *ante* φυσικοῦ *add.* ο ‖ 3 λιμῷ *om.* Par ‖ 4 καθάπερ : ὥσπερ Par ‖ 5 ἴαται: ἀνύεται Par.

Par f. (146v 1-3) 152r 3-5 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Η.

41 (62) **Ἰσοκράτους· Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ[1] ἀνδρὶ σπουδαίῳ, χάρις ὀφειλομένη.**

1 παρὰ : παρ' Ι ο.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 29; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 129.

42 (63) **Θέσπιδος[1]· Ἀδαπάνητός ἐστι[2] τῆς εὐποιΐας ὁ πλοῦτος· ἐν τῷ διδόναι γὰρ λαμβάνεται καὶ ἐν τῷ σκορπίζειν συνάγεται.**

1 Θέσπιδος : Θεσπίδου ο Θεσπίδους ε ‖ 2 ἐστι : ἐστιν δ ψ λ τ Ι Mosq.

Θεσπίδου ἢ Θεσπιάδου, fr. 1 Orelli II p. 202 "Ἐκ τῶν ἐκλογῶν Ἀντωνίου καὶ Μαξίμου".
Texte cité par AGAPET le Diacre, *Capita admonitoria*, cap. 44 (PG 86, 1177 B).

43 (-) **Μενάνδρου**

Ὅταν ἕτερός σοι[1] μηδὲ ἓν[2] πλέον[3] διδῷ,
δέξαι τὸ μόριον· τοῦ λαβεῖν γὰρ μηδὲ ἓν
τὸ λαβεῖν ἔλαττον πλεῖον ἔσται σοι πολύ[3].

1 σοι : τοι Edmonds ‖ 2 μηδὲ ἓν : μηδὲν φ χ ρ ο κ² τ ε ν γ α Mosq μὴ Edmonds ‖ 3 πλέον : πλεῖον κ² 'μπλέων «τι τις» Edmonds ‖ 4 πολύ : πολλά δ μ.

Ménandre, fr. 571 K; éd. Fr. G. Allinson, p. 496.
STOBÉE, III 3, 23 – Μενάνδρου.
Edmonds III B fr. 571 p. 790 – Μενάνδρου.

Λόγος θ'

Περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· «Καὶ ἡμεῖς[1] τί ποιήσομεν;» Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς[2]· «Μηδένα διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς[3] ὀψωνίοις ὑμῶν».**

1 καὶ ἡμεῖς *om.* τ *post* ποιήσομεν *posuit* N || 2 πρὸς αὐτούς : αὐτοῖς N || 3 ἰδίοις *post* τοῖς *add.* δ μ ψ.

Lc 3, 14.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι[1], εἴτε ἡγεμόσιν[2] ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις[3] εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν.**

1 εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι *om.* ο || ὑπερέχοντι : ὑπάρχοντι Β τ ε σ κ² α Sin || 2 ἡγεμόσιν : ἡγεμόνι δ μ ψ || 3 πεμπομένοις : πεμπομένῳ δ μ ψ.

1 P 2, 13-14.
W [Α ς'] f. 75r (7) 8-11 – ἐκ τῆς Πέτρου ἐπιστολῆς.
V [Α κα'] (*PG* 95, 1208 C) – α' Πέτρου.
Patmos, p. 598 c. 28,2 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἐν πολλῷ ἔθνει δόξα βασιλέως· ἐν[1] δὲ ἐκλείψει λαοῦ συντριβὴ δυνάστου[2].**

1 ἐν : ἐκ λ || 2 δυνάστου : δυναστῶν V.

Pr 14, 28.
V [Β θ'] (*PG* 95, 1288D) – Παροιμιῶν.
Patmos, p. 598 c. 28,3 – Σολομῶντος.

4 (4) **Τοῦ[1] Σιράχ· Κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ, οὕτω[2] καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ καὶ[3] κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.**

1 τοῦ *om.* ε φ ξ δ μ ψ ‖ 2 οὕτω : οὕτως Β Φ Γ ξ ψ α Aucta *om.* W ‖ 3 καὶ *om.* δ μ ψ λ.

Si 10,2.
W [A ζ'] f. 76r (11) 12-14 – ἀπὸ τοῦ Σιράχ.
V [A κ'] (*PG* 95, 1205D) – Σιράχ 10, 2.
Patmos, p. 598 c . 28, 4 – τοῦ Σιράχ.

5 (-) **Μὴ δῷς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου[a] καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης[1] μὴ ἐπαίρου[b].**

1 σου *post* δόξης *add.* δ μ ψ λ ξ.

a) *Si* 33, 23 b) *Si* 11, 4.

6 (5) **Μὴ ζήτει παρὰ Κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης.**

Si 7, 4.
Patmos, p. 599 c. 28, 5 – (τοῦ Σιράχ, c. 28, 4).

7 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Πολλάκις ἀκρασία[2] δήμου τὸν χείριστον εἰς ἀρχὴν προεστήσατο.**

1 ἁγίου : μεγάλου λ μ ν ο ‖ 2 ἀκρασία : ἀκρισία Migne.

S. BASILE, *Sermones «De moribus» a Symeone Metaphrasta collecti* (*PG* 32, 1305C); *CPG* II 2908 Appendix.
Par f. (39r 1) 40v 19-20 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [K ι'] f. 149v (20) 20-21 – Βασιλείου.
Patmos, p. 599 c. 28, 6 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (7) **Πρὸς[1] τὸ τοῦ ἄρχοντος[1a] ἦθος πλάττεσθαι[2] πέφυκεν ὡς τὰ πολλὰ τὸ ἀρχόμενον· ὥστε ὁποῖοί ποτε ἂν οἱ ἄγοντες ὦσιν[3], τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸν ἀγόμενον[4] εἶναι(1).**

1 κακὸν *ante* πρὸς add. κ ‖ 1a τοῦ ἄρχοντος : τῶν κρατοῦντων Κ ‖ 2 πλάτ-

τεσθαι *om.* φ || 3 ὦσιν : ὦσι τ ε χ ϱ φ Ι δ ψ λ ο || 4 ἀγόμενον : ἀϱχόμενον δ μ ψ λ.

S. BASILE, *Sermones «De moribus», a Symeone Metaphrasta collecti* (*PG* 32, 1305C; *CPG* II 2908 Appendix).
K [A ιη'] f. 67r (7 *mg*) 7-9 – Βασιλείου.
V [A κ'] (PG 95, 1205D) – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

(1) NICOLAS KATASKÉPÉNOS reprend cette citation dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote, SH* n° 39, p. 149, l. 7 *ab imo.*

9 (8) Καλὸν ἀεὶ τὸ χεῖϱον ὑπὸ τοῦ κϱείττονος ἄγεσθαι.

S. BASILE, 1) *Sermones «De moribus» a Symeone Metaphrasta collecti* (*PG* 32, 1305 C; *CPG* II 2908 Appendix). 2) *Enarratio in prophetam Isaiam* (*PG* 30, 209 § 49); *CPG* II 2911.
Par f. (39r 1) 43r 13-14 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [K ι'] *PG* 96, 84B – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 599 c. 28,6 (altera pars) – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

10 (9) Τὸν[1] πϱοεστῶτα μὴ ἐπαιϱέτω τὸ ἀξίωμα, ἵνα μὴ ἐκπέσῃ τοῦ μακαϱισμοῦ τῆς ταπεινοφϱοσύνης.

1 τοῦ κακοῦ *ante* τὸν *add.* φ.

S. BASILE, *Regulae fusius tractatae,* inter. XXX (*PG* 31, 992 D); *CPG* II 2875.
Kı [E ιϛ'] f. 460r (mg) 3-4 – τοῦ ἁγίου Β(ασιλείου) (1).
Tı [E θ'] f. 299rA (1) 2-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Par f. (39r 1) 44r 12-14 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos p. 599, c. 28,7 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 28, 6).

(1) Les lettres entre parenthèses sont illisibles par l'usure du feuillet.

11 (10) Τοῦ[1] Θεολόγου(1)· Ἡ μὲν ἀταξία ἀναϱχίας ἐστὶ[2] γνώϱισμα· ἡ δὲ τάξις τὸν ἡγεμονεύοντα δείκνυσιν.

1 ἁγίου Γϱηγοϱίου τοῦ *post* τοῦ *add.* φ || 2 ἐστὶ : ἐστὶν δ μ ψ λ.

(1) Texte non de saint Grégoire de Nazianze mais de SAINT ATHANASE, *Oratio contra gentes* (*PG* 25, 76B); *CPG* II 2090.

V [A κβ'] (*PG* 95, 1209C) – Ἀθανασίου.
K [A κ'] f. 68r (3 mg) 4-5 – Ἀθανασίου.
Patmos, p. 600 c. 28, 9 – (τοῦ Θεολόγου, c. 28, 8).

12 (11) Τί γάρ[1] ὄφελος κυβερνήτην εἶναι χρηστόν, πονηροῖς χρώμενον ἐρέταις;

1 γὰρ *om.* Aucta ‖ 2 ἐρέταις : ἑταίροις τ ἐρεταῖς (*sic*) Φ ξ ἀρεταῖς η γ Mosq.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Epistolae*, Epist. LXVIII (*PG* 37, 133 B); *CPG* II 3032.

13 (-) Ἀνθρώπῳ[1] χαλεποῦ ὄντος τοῦ[2] εἰδέναι ἄρχεσθαι, κινδυνεύει[3] πολλῷ χαλεπώτερον εἶναι[4] τὸ εἰδέναι[5] ἄρχειν ἀνθρώπων[6].

1 τὸ ὑποτάττεσθαι τοῖς κρείττοσιν ὠφελιμώτατον *ante* ἀνθρώπῳ *add.* V *om. codd.* Migne ἀνθρώπῳ : ἀνθρώπου Par ‖ 2 τοῦ ρ σ ν φ δ ψ λ α Mosq : τὸ Β ε ο ‖ 3 κινδυνεύει : κινδυνεύειν τ ‖ 4 εἶναι *om.* Κ ‖ 5 εἰδέναι *om.* Κ ‖ 6 *om. apopht.* Sin.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, or. II, (*PG* 35, 420A); CPG II 3010.
Par f. (45v 17) 49r 4-7 – τοῦ Θεολόγου.
V [Π κα'] (*PG* 95, 1209A) – Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.
K [Α ιθ'] f. 67v (7 *ab imo*) – τοῦ Θεολόγου.

14 (12) Τοῦ[1] Χρυσοστόμου· Ὅταν ὁ ἄρχων ἀνεπίληπτος ᾖ πᾶσι[2], τότε δυνήσεται μεθ' ὅσης βούλεται ἐξουσίας καὶ[3] κολάζειν καὶ συγχωρεῖν[4] τοὺς ὑπ' αὐτὸν ταττομένους ἅπαντας.

1 ἁγίου Ἰωάννου *post* τοῦ *posuerunt* π φ ‖ 2 πᾶσιν : πᾶσιν δ μ ψ λ Φ ἅπασι γένηται *omittens* ᾖ V ‖ 3 καὶ *om.* Aucta ‖ 4 συγχωρεῖν : ἀνιέναι V.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De sacerdotio*, bib. V,3 (*PG* 48, 673 *ab imo* l. 5); *CPG* II 4316.
V [Π ις'] f. 198r (2) 2-4 (*PG* 96, 273C) – τοῦ Χρυσοστόμου.

15 (13) Τιμῆς[1] μέγεθος τοῖς οὐκ ἀξίως[2] ζῆν προαιρουμένοις προσθήκη[3] τιμωρίας ἐστίν.

1 τιμῆς : τὸ τῆς ἀρχῆς Mosq ‖ 2 τῆς τιμῆς *post* ἀξίως *add.* δ μ ψ λ Aucta ‖ 3 προσθήκη : προθήκη μ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. IV (*PG* 57, 48, l. 23-25); *CPG* II 4424.
Patmos, p. 601 c. 28,15 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 28, 13).

16 (16) Φίλωνος· Ὁ μὲν Θεὸς οὐδενὸς δεῖται[1]· ὁ βασιλεὺς δὲ[2] μόνου Θεοῦ[3]. Μιμοῦ τοίνυν τὸν οὐδενὸς δεόμενον καὶ δαψιλεύου τοῖς αἰτοῦσι τὸν ἔλεον[4], μὴ ἀκριβολογούμενος περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τὰς πρὸς τὸ ζῆν αἰτήσεις. Πολὺ γὰρ κρεῖττόν ἐστι διὰ τοὺς ἀξίους ἐλεεῖν καὶ τοὺς ἀναξίους καὶ μὴ τοὺς ἀξίους ἀποστερεῖν[5] διὰ τοὺς ἀναξίους.

1 ὁ μὲν... δεῖται : Θεὸς οὐδενὸς δεῖται Wachsm. ‖ 2 ὁ βασιλεὺς δὲ : σοφὸς δὲ δεῖται Wachsm. ‖ 3 Θεοῦ : τοῦ Θεοῦ λ *reliqua om.* Wachsm. Chadwick ‖ 4 τὸν ἔλεον *post* δαψιλεύου *postposuit* ρ ‖ 5 ἀποστερεῖν : ἀποστερῆσαι Royse.

Texte cité d'une manière anonyme par AGAPET le Diacre, *Capita admonitoria*, cap. LXIII (*PG* 86, 1184A), HARRIS, p. 104 et C. TISCHENDORF, *Anecdota sacra et profana* (Lipsiae 1855) p. 174 n° 37.
Voir aussi J. R. ROYSE, *op. cit.*, p. 126, Fr. sp. n° 55.
SEXTUS, *Sentences*, 49; éd. Chadwick, p. 18.
Gnom., 11; éd. Wachsmuth, p. 167.

17 (49) Ἀριστοτέλους· Ὁ πολλοῖς φοβερὸς ὤν, πολλοὺς φοβεῖται.

Sentence d'Aristote selon V. ROSE, *Arist. Pseudep.* p. 608 n° 5.
ω f. 147rA (25) B7 – Ἀριστοτέλους.

18 (50) Δεῖ[1] τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται.

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* δεῖ *add.* φ.

Ce texte est emprunté à une lettre d'Aristote à Philippe II, roi de Macédoine, citée par AEM. HEITZ, *Aristotelis fragmenta* (Paris 1869), p. 329 (Didot).
R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873), p. 172 a (Didot) et M. PLEZIA, *Aristoteles privatorum scriptorum fragmenta*, (Leipzig 1977) p. 30 lettre 2 l. 5-6.
STOBÉE, IV 4, 18 – Ἀριστοτέλους.
APOSTOLII, *Cent.* V Proverbe 90a; éd. Leutsch II, p. 357 – Ἀριστοτέλους.

19 (53) Ἰσοκράτους· Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 26.
Par f. (90v 11) 93r 8-10 – Ἰσοκράτους.

20 (54) Κάκιστον ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ[2] δυνάμενον.

1 κάκιστον... εἶναι : κάκιστον ἄρχοντα ἔλεγεν εἶναι ο οὗτος ἔλεγε κάκιστον ἄρχοντα εἶναι Aucta || 2 μὴ Β ρ σ τ ε φ Φ δ μ ψ λ κ[2] *scripsit deinde cancellavit* κ.

Fragment d'Isocrate selon G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *Isocrate Discours*, t. IV (Paris 1972) p. 239 n° 40 (C.U.F.).
PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata*, 198E.
STOBÉE[1], IV 5, 78 – Κάτωνος πρεσβυτέρου.
Cf. STOBÉE[2], IV 7, 26 – Σωκράτους.

21 (31) Δημοκρίτου· Ποθητὸς εἶναι μᾶλλον ἢ φοβερὸς κατὰ τὸν βίον προαιροῦ· ὃν γὰρ πάντες φοβοῦνται, πάντας[1] φοβεῖται.

1 οὗτος *post* πάντας *postposuerunt* δ μ ψ λ.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 174 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 94r 10-13 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
ω f. (147rB 27) 147vA 21-22 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Gnom. 77; éd. Wachsmuth, p. 179.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76 n° 12 – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
Patmos, p. 606 c. 28,31 – Δημοκρίτου.

22 (32) Τὸν ἄρχοντα δεῖ ἔχειν πρὸς μὲν τοὺς καιροὺς λογισμόν, πρὸς δὲ τοὺς ἐναντίους τόλμαν[1], πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν.

1 πρὸς... τόλμαν *post* εὔνοιαν *postposuit* Sin.

Cf. *Plutarque, Apophthegmata Laconica*, 213B 66.
DÉMOCRITE, fr. B 302, 177 Diels II p. 133.
Par f. 93v 2) 94r 16-19 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
Gnom. 80; éd. Wachsmuth, p. 179.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76 no 14 – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
Patmos, p. 606 c. 28, 32 – (Δημοκρίτου, c. 28, 31).

23 (33) Δεῖ τῶν ἑτέρων μέλλοντα ἄρξειν αὐτὸν ἑαυτοῦ πρῶτον ἄρχειν.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 178 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 94r 20 94v 1 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76 n° 15 – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
Patmos p. 606 c. 28, 33 – (Δημοκρίτου, c. 28, 31).

24 (34) Κρεῖσσον ἄρχεσθαι τοῖσιν[1] ἀνοήτοισιν[2] ἢ ἄρχειν[3].

1 τοῖσιν : τίσιν B κ σ τ φ χ ε ξ κ[2] α ο *om.* Par τισιν B *1a manu*, τοῖσιν *2a manu supra lineam*, τοῖς Sternb. ‖ 2 ἀνοήτοισιν : ἀνοήτοις Sternb.

DÉMOCRITE, fr. B 75 Diels II.
Par f. (93v 2) 96r 1-2 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, IV 2, 13 – Δημοκρίτου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 77 n° 40 – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
Patmos, p. 607 c. 28, 34 – (Δημοκρίτου, c. 28, 31).

25 (36) Κλειτάρχου· Ἄρχων μὲν ἐπιτήδευε πρᾷος εἶναι· ἀρχόμενος δὲ μεγαλόφρων.

CLITARQUE, *Sentences*, 55; éd. H. Chadwick, p. 79.
Par f. 96r (3) 4-5 – Κλειτάρχου.
ω f. 147v (28) 28-29 – Κλειτάρχου.
Patmos, p. 607 c. 28, 36 – Κλειτάρχου.

26 (37) Βασιλέα φρόνιμον τὸ διάδημα οὐ ποιεῖ· νοῦς γάρ[1] ἐστιν ὁ ἄρχων.

1 γάρ : δὲ φ.

CLITARQUE, *Sentences*, n°s 58-59; éd. H. Chadwick, p. 79.
Par f. 96r (3) 5-7 – Κλειτάρχου.
ω f. 147v (28) 31-32 – Κλειτάρχου.
Patmos, p. 623 c. 29, 40 – Κλειτάρχου.

27 (38) Ἄρχεσθαι[1] μὴ μαθών, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει.

1 ἄρχεσθαι : ἔρχεσθαι Mosq (faute du rubricateur).

CLITARQUE, *Sentences*, n° 50; éd. H. Chadwick, p. 79.
Par f. (96r 3) 96v 1 – Κλειτάρχου.
Patmos, p. 607 c. 28, 37 – (Κλειτάρχου, c. 28, 37).

28 (39) **Εὐριπίδου**[1]
Ὦ πλοῦτε καὶ τυραννὶς καὶ τέχνη τέχνης
ὑπερφέρουσα, τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ'[2] **ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.**

1 Εὐριπίδου : Εὐριπίδης τ ‖ 2 παρ' : γὰρ δ ψ λ Sin.

Passage de SOPHOCLE, *Œdipe-roi*, v. 380-382; éd. P. MASQUERAY, *Sophocle*, tome I (Paris 1946) p. 155 (C.U.F.).
STOBÉE, IV 8, 10 – Σοφοκλέους Οὐδίποδι.

29 (40) Πλάτωνος· Πρέπει μέν που, ὦ μακάριες, τῷ τῶν μεγίστων προστατοῦντι[2] **μεγίστης**[1] **φρονήσεως μετέχειν.**

1 μεγίστης *post* μετέχειν *postposuit* φ ‖ 2 προστατοῦντι : πρωτοστατοῦντι Mosq.

PLATON, *Lachès*, 197E; éd. A. Croiset (Paris 1921) t. II, p. 117.
STOBÉE, IV 5, 90 – ἐν ταὐτῷ (*id est* Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος, Stob. IV 5, 89).
Par f. 137r (17) 18-19 – Πλάτωνος.

30 (41) Κάτωνος· Φείδεσθαι χρὴ[1] **τῆς ἐξουσίας**[2] **τοὺς δυναμένους**[3]**, ὅπως ἀεὶ παραμένῃ**[4] **τὸ ἐξεῖναι.**

1 χρὴ : δεῖ Mosq. η *om.* Par ‖ 2 ἐξουσίας : δυνάμεως δ ‖ 3 δυναμένους : δεομένους ε ο ‖ 4 παραμένῃ : παραμένει κ Φ ξ φ.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata*, 198 F; éd. Bernardakis, t. II p. 74 n° 11.
Par f. 104r (7) 16-18 – Κάτωνος.
Patmos, p. 607 c. 28, 38 – Κάτωνος.

31 (42) Τὸν[1] **ἄρχοντα ἢ κριτὴν δεῖ**[2] **μήτε ὑπὲρ τῶν δικαίων λιπαρεῖσθαι μήτε ὑπὲρ τῶν ἀδίκων ἐκλιπαρεῖσθαι**[3]**.**

1 τὸν : τὸν δὲ Bern. || 2 δεῖ : ἔλεγε δεῖν Bern. || 3 μήτε... ἐκλιπαρεῖσθαι *om.* δ μ ψ λ Sin.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata,* 198 F; éd. Bernardakis, t. II p. 74 n° 13 – Κάτων ὁ πρεσβύτερος.
Par f. 104r (7) 19 104v 1-2 – Κάτωνος.
Patmos, p. 608 c. 28, 39 – (Κάτωνος, c. 28, 38).

32 (43) Ἀλεξάνδρου[1]· Τοῦ οἰνοχόου αὐτοῦ ἀπολέσαντος φιάλην χρυσῆν καὶ διὰ τοῦτο[2] δυσφοροῦντος μαθὼν τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος προσκαλεσάμενος[3] εἶπεν· «Θάρσει, ὦ παῖ, ὅπου γὰρ ἂν εἴη, ἡμετέρα ἐστίν».

1 βασιλέως *post* Ἀλεξάνδρου *add.* σ φ η α || 2 διὰ τοῦτο *om.* λ || 3 αὐτὸν *post* προσκαλεσάμενος *add.* Par.

Par f. 108v (3) 19-20 109r 1-4 – τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* in Wiener Studien, X 1888, p. 9 n° 88.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum,* p. 149 n° 121.

33 (44) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ποῖος βασιλεὺς ἄριστος, ἔφη· «Ὁ τοὺς φίλους δωρεαῖς συνέχων, τοὺς δὲ ἐχθροὺς διὰ τῶν εὐεργεσιῶν φιλοποιούμενος[1]».

1 φιλοποιούμενος Par Aucta Sternbach φιλοτιμούμενος τ φ χ ε ρ I ο Mosq *ambit et reconciliat* Ribittus φιλοπονούμενος κ Φ ξ B.

Cf. STOBÉE, IV 7, 52 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους Εὐαγόρᾳ Stob., IV 7, 48).
Par f. (108v 3) 110v 2-6 – τοῦ Διογένους.
RIBITTUS, p. 68 (traduction latine).
L. STERNBACH 1) *De Gnom. Vat inedito,* p. 6 n° 82 (Wiener Studien X 1888).
2) *Gnom. Parisinum,* p. 149 n° 122.

34 (45) Διογένους· Ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις[1] πολιτεύηται[2] ἐπὶ ἐξουσίᾳ, ἔφη· «Καθάπερ πυρί, μήτε λίαν ἐγγὺς εἶναι, ἵνα μὴ[3] κατακαῇ[4]· μήτε πόρρω, ἵνα μὴ[3] ῥιγώσῃ[5]».

1 τις *post* πολιτεύηται *postposuit* Par || 2 πολιτεύηται : πολιτεύεται δ ψ λ || 3 μὴ *om.* Par || 4 κατακαῇ : καῇ Mosq τ || 5 ῥιγάσῃ μ ψ λ ῥιγώσῃς Par Stob.

Mot d'Antisthène, fr. XIII; éd. A. g. Winckelmann (Turici 1842) fr. XIX, XIII, p. 59.
Par f. (108v 3) 111v 12-14 – τοῦ Διογένους.
STOBÉE, IV 4, 28 – 'Αντισθένους.
Patmos, p. 609 c. 28, 42 – Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, 1) *Appendix gnomica*, p. 34 n° 24 – ὁ αὐτός (*id est* Αἴσωπος, p. 33 n° 21).
2) *Gnom. Parisinum*, p. 149 n° 123.

35 (46) Κύρου· Ἄρχειν οὐδενὶ[1] προσήκει, ὃς οὐ κρείττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων.

1 οὐδενὶ : μηδενὶ Par.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata*, 172 E; éd. Bernardakis, t. II, p. 2 n° 2.
Par f. 112v (7) 19 113r 1-2 – Κύρου ἀποφθέγματα.
Patmos, p. 609 c. 28, 43 – Κύρου.

36 (47) Σόλωνος· Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι[1]· ἄρχεσθαι γὰρ μαθών, ἄρχειν ἐπιστήσῃ.

1 ἄρχεσθαι *om.* τ.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 60 rapporte la première partie de ce texte et STOBÉE, III 1, 172β' la deuxième.
Les deux parties se trouvent en STOBÉE, IV 5, 22 – Σόλωνος.
et Par f. 118r (11) 12-13 – Σόλωνος.
Patmos, p. 609 c. 28, 44 – Σόλωνος.

37 (62) 'Αγάθωνος· Τὸν ἄρχοντα τριῶν[1] δεῖ[2] μεμνῆσθαι· πρῶτον μέν, ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει· δεύτερον ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει.

1 τριῶν *post* μεμνῆσθαι *posuit* Leutsch ‖ 2 δεῖ *ante* τὸν *posuit* Leutsch.

STOBÉE, IV 5, 24 – 'Αγάθωνος.
Par f. 121r (7) 8-11 – 'Αγάθωνος.
APOSTOLII, *Cent. V* n° 90c; éd. Leutsch II, p. 358 – 'Αγάθωνος.
Patmos, p. 609 c. 28, 45 – 'Αγάθωνος.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 149 n° 124.

38 (63) Ἀντιγόνου· Οὗτος[1] πρός τινα μακαρίζουσαν αὐτὸν γραῦν, εἶπε[2]· «Εἰ ᾔδεις, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅσων κακῶν ἐστι μεστὸν τουτὶ τὸ ῥάκος», δείξας τὸ διάδημα, «οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας αὐτὸ κείμενον ἐβάστασας».

1 οὗτος : Ἀντίγονος Par Stob. Sternb. || 2 εἶπε *om.* ε φ Ι λ Stob. Aucta.

Par f. 121r (11) 12-16 – Ἀντιγόνου.
STOBÉE, IV 8, 20 – Ἀντιγόνου.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 149 n° 125.

39 (64) Ἐπαμεινώνδου[1]· Ἐπαμεινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν στρατόπεδον μέγα καὶ[2] καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον[3] «Ἡλίκον, ἔφη, θηρίον καὶ[2] κεφαλὴν οὐκ ἔχει».

1 Ἐπαμεινώνδου *om.* τ || 2 καὶ *om.* ρ σ χ ε δ μ Sin Mosq Aucta || 3 ἔχον : ἔχων π κ[2] Mosq.

Par f. 121r (16) 17-19 – Ἐπαμεινώνδου.
STOBÉE, IV 13, 50 – Ἐπαμεινώνδου.
Cf. L. STERNBACH, *Cnom. Parisinum*, p. 149 n° 126.

40 (65) Φιλίππου· Τὸν βασιλέα δεῖ μνημονεύειν, ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν ἔλαβεν[1] ἰσόθεον, ἵνα προαιρῆται μὲν τὰ καλὰ καὶ θεῖα, φρονήσει[2] δὲ ἀνθρωπίνῃ χρῆται.

1 ἔλαβεν : εἴληφεν δ ψ λ Sin Stob. Aucta || 2 φρονήσει : φωνῇ Stob.

STOBÉE, IV 7, 21 – Φιλίππου.

41 (66) Ὥσπερ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον[1] τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν(1).

1 τὸν... πολιτευόμενον : ὁ... πολιτευόμενος Par.

Par f. (146r 1-3) 162v 7-10 – Συλλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ω.
(1) Conseil d'ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 36; G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 131; cité également dans la *Vie d'Isocrate* dans le même tome, p. XXXVI §120.

42 (67) **Ἐπικτήτου· Εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· ὃν γὰρ τρόπον οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν[1] τὴν πόλιν, οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περίβαλε[2] καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα(1), ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριζε καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος.**

1 ἐλευθέραν *post* πόλιν *postposuerunt* δ μ ψ λ || 2 περίβαλε : περίβαλλε δ ψ λ Aucta Par περίβαλε B ο περιβάλλου Stob.

ÉPICTÈTE, *Gnomologium Epicteteum* n° 39; éd. Schenkl, op. cit., p. 487.
STOBÉE, III 1, 163 – Ἐπικτήτου (Stob. III 1, 125)
Par f. (122v 13) 123r 5-17 – Ἐπικτήτου.

(1) Forme récente du verbe ἀνίστημι.

43 (68) **Μηδεὶς τῶν φρονίμων τοῦ[1] ἄρχειν ἀλλοτριούσθω[2]. Καὶ γὰρ ἀσεβὲς τὸ ἀποσπᾶν ἑαυτὸν τῆς τῶν δεομένων εὐχαριστίας καὶ ἀγεννὲς[3] τὸ τοῖς φαύλοις παραχωρεῖν. Ἀνόητον γὰρ τὸ αἱρεῖσθαι κακῶς ἄρχεσθαι[4] ἢ καλῶς ἄρχειν.**

1 τοῦ : τῷ ψ || 2 ἀλλοτριούσθω : ἀλλοτριοῦσθαι ψ || 3 ἀγεννὲς B τ ρ σ ε δ ψ Sin Aucta : ἀγενὲς ο Par || 4 μᾶλλον *post* ἄρχεσθαι *posuerunt* δ ψ λ Aucta.

Par f. 142r (4) 5-9 – Περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ ἀρχόντων.
Gnom., 84; éd. Wachsmuth, p. 180.
Patmos, p. 610 c. 28, 46 – Ἐπικτήτου.

44 (69) **Δεινὸν καὶ χαλεπώτατον τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν.**

Gnom., 82; éd. Wachsmuth, p. 180.
Patmos, p. 610 c. 28, 69 – (Ἐπικτήτου, c. 28, 47).

45 (-) **Ἰσοκράτους· Ἀρχικὸς[1] εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι[2] μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ[3] πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας.**

1 ἀρχικὸς : ἀρχηγὸς δ μ ψ λ || 2 χαλεπότητι : χαλεπότατος δ ψ || 3 τῷ : τὸ κ ξ χ φ κ[2] Mosq τοῦ λ.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 24; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. II, p. 104.
Gnom., 83; éd. Wachsmuth, p. 180.

46 (-) Χαιρήμονος[1].
Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.

1 Χαιρήμονος *om.* δ μ ψ λ.

STOBÉE, III 22, 10 – Χαιρήμονος.

47 (70) Εὐμενοῦς· Εὐμενὴς ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν τοῖς ἀδελφοῖς διὰ παντός· «Ἐὰν μὲν ὡς βασιλεῖ[1] προσφέρησθε[2], ὡς ἀδελφοῖς ὑμῖν χρήσομαι· ἐὰν δὲ ὡς ἀδελφῷ, ἐγὼ ἡμῖν ὡς βασιλεύς».

1 μοι *post* βασιλεῖ *posuit* Aucta || 2 προσφέρησθε : προσφέρεσθε λ προσφέρησθαι I.

Par f. (146v 1-3) 151r 4-8 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... E.
Patmos, p. 624 c. 29, 46 – Εὐμένους.

48 (71) Κότυς[1] ὁ τῶν Θρᾳκῶν[2] βασιλεὺς Θηβαίων σεμνυνομένων ὅτι Λακεδαιμονίων ἡγήσαντο[3]· «Ἐγώ, φησίν, ἑώρακα χειμάρρους ποταμοὺς μείζονας[4], τῶν ἀενάων γινομένους[5], ἀλλ' ὀλίγον χρόνον».

1 Κότυς : Κόττυς δ || 2 Θρᾳκῶν : Δρακῶν κ Φ B *supra* Δ *scripsit* θ δ, Δακῶν σ α || 3 ἡγήσαντο : ἡγήσατο Par || 4 μείζονας : μείζους ε φ σ α μείζων κ Φ ξ μεῖζον τ χ κ[2] π B ο || 5 γινομένους κ ξ η νομιζομένους δ μ ψ γενομένους σ B φ χ ϱ.

Par f. (146v 1-3) 153v 17-20 154r 1 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... K.
Patmos, p. 625 c. 29, 47 – sans attribution.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, 374 p. 54 (Wiener Studien X 1888).

49 (72) Ὁ αὐτὸς(1) ἐρωτηθεὶς «τίνι καταλιμπάνεις[1] τὸ βασίλειον; ἔφη· Τῷ δυναμένῳ[2]».

1 καταλιμπάνεις : ἀπολείπεις Dindorf || 2 δυναμένῳ : κρατίστῳ Dindorf c. XVII ἀρίστῳ, c. XVIII || *om. apopht.* ψ.

Par f. (146v 1-3) 154r 7-9 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... K. Patmos, p. 625, c. 29, 48 – Ἀλεξάνδρου.
Fait rapporté avec des variantes en deux endroits par DIODORE DE SICILE, *Bibliotheca*, XVII 117, 4 et XVIII 1, 4; éd. L. Dindorf (Paris 1855) t. 2, p. 213 et 215 (Didot).
(1) Il s' agit d'Alexandre le Grand.

50 (73-74) **Ἀγαπητοῦ· Τῇ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος ἴσος παντὸς ἀνθρώπου ὁ βασιλεύς· τῇ ἐξουσίᾳ[1] δὲ τοῦ ἀξιώματος ὅμοιός ἐστι τῷ ἐπὶ[2] πάντων Θεῷ. Οὐκ ἔχει γὰρ ἐπὶ γῆς[3] αὐτοῦ ὑψηλότερον(1). Χρὴ τοίνυν καὶ ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι καὶ ὡς Θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι. Εἰ γὰρ καὶ εἰκόνι θεϊκῇ τετίμηται, ἀλλὰ καὶ κόνει[4] χοϊκῇ(2) συμπέπλεκται, δι' ἧς ἐκδιδάσκεται τὴν πρὸς πάντας ἁπλότητα[5].**

1 ἐξουσίᾳ : οὐσίᾳ χ || 2 ἐπὶ *om.* δ ψ λ Sin || 3 τῆς *ante* γῆς *add.* τ π κ² λ I || 4 κόνει δ μ ψ Aucta Sin Royse : εἰκόνι κ B ρ σ α I Mosq o || 5 ἁπλότητα : ἰσότητα τ Migne (= Agapetus)

J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 121; Fr. sp. 51.
AGAPET le diacre, *Capita admonitoria*, cap. XXI (*PG* 86, 1172A).
Patmos, p. 625 c. 29, 49-50 – Ἀγαπητοῦ.
(1) Texte cité par NICOLAS KATASKÉPÉNOS, *op. cit.*, *SH* 39, p. 228-229.
(2) χοϊκῇ *cf.* *1Co* 15, 47 : ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός.

51 (75) **Μουσωνίου· Πειρατέον[1] καταπληκτικὸν[2] μᾶλλον τοῖς ὑπηκόοις ἢ φοβερὸν θεωρεῖσθαι· τὸ[3] μὲν γὰρ σεμνότητος[4], τὸ[3] δὲ ἀπήνεια[5] παρακολουθεῖ.**

1 καὶ *post* πειρατέον *legunt* π ρ ε ο || 2 καταπληκτικὸν : καταλλακτικὸν Stob. || 3 τὸ κ B π ρ σ τ κ²ο : τῷ δ μ ψ λ Stob. Hense Aucta || 4 σεμνότητος κ B τ σ ρ ν ξ I κ²ο ξ : σεμνότης δ ψ Sin Aucta Stob. μόνον *post* σεμνότητος *add.* φ ε || 5 ἀπήνεια ; ἀπηνείᾳ B ρ σ.

MUSONIUS, fr. XXXIII; éd. O. Hense (Lipsiae 1905) p. 122 (Teubner).
STOBÉE, IV 7, 16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Μουσωνίου, Stob. IV 7, 14).
Patmos, p. 610 c. 28, 48 – Μουσωνίου.

52 (76) **Δημοκρίτου· Πονηρὰ[1] φύσις ἐξουσίας[2] ἐπιλαβομένη[3], δημοσίας[4] ἀπεργάζεται συμφοράς[5].**

1 οὕτως ὡς ἔοικε *ante* πονηρὰ *posuerunt* Martin - Budé ǁ 2 μεγάλης *ante* ἐξουσίας *add.* Stob. Martin - Budé ǁ 3 ἐπιλαβομένη : λαβομένη Stob. ǁ 4 δημοσίας : μεγάλας Stob. ǁ 5 *om. apopht.* ψ.

Passage de l'orateur ESCHINE, *Contre Ctésiphon,* 147; éd. V. MARTIN - G. DE BUDÉ, *Eschine,* (Paris 1928) t.II, p. 78 (C.U.F.).
Par f. 93v (2) 13-15 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
ω f. (147rB 27) 147vA 6-7 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
STOBÉE, IV 1,35 – Αἰσχίνου.
Patmos, p. 610 c. 28, 49 – Δημοκρίτου.

53 (77) Ἀντισθένους· Τότε τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι συμβαίνει[1], ὅταν μὴ δύνανται[2] οἱ κρατοῦντες τοὺς φαύλους ἐκ τῶν σπουδαίων διακρίνειν.

1 συμβαίνει : συμβαίνειν κ τ Par ǁ 2 δύνανται κ τ Β ε φ Φ ξ χ ο Par : δύνωνται *permulti codd.*

ANTISTHÈNE, fr. XXIII; éd. G. Winckelmann, fr. XIX, XXIII, p. 61.
DIOGÈNE LAËRCE, VI, 5; éd. Long, p. 249 – Ἀντισθένης.
Par f. 114v (14) 15-17 – Ἀντισθένης.
Patmos, p. 610 c. 28, 50 – Ἀντισθένης.

54 (78) Ἐπισφαλὲς[1] μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

1 ὁμοίως *ante* ἐπισφαλὲς *add.* Stob. ǁ *om. apopht.* δ μ ψ λ.

JAMBLIQUE, *Protreptique,* 2; éd. Éd. des Places (Paris 1989) p. 42 l. 17-18 (C.U.F.)
STOBÉE, III 2, 39 et IV 1, 70 – Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

55 (79) Μενάνδρου
Πλοῦτος ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν
καὶ τοὺς φρονεῖν δοκοῦντας[1] ἀνοήτους ποιεῖ.

1 φρονεῖν δοκοῦντας : δοκοῦντας φρονεῖν Patmos.

MÉNANDRE, fr. 615 (665); éd. A. Koerte (Lipsiae 1953) t. II, p. 197 (Teubner).
STOBÉE, IV 31, 43 – Μενάνδρου.
Par f. 138r (18) 18-20 – Μενάνδρου.
Patmos, p. 611 c. 28, 51 – Μενάνδρου.

EDMONDS, III B, fr. 665 p. 818 – Μενάνδρου.

56 (80) Δημοσθένους· Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν[1] ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται[2].

1 τὴν ἀξίαν : τοῖς ἀξίοις μ τὴν ἐξουσίαν η.
2 γίνεται : γίγνεται Stob. Croiset.

DÉMOSTHÈNE, *1ère Olynthienne*, 23; éd. M. CROISET, *Démosthène Harangues* (Paris 1946) t. I, p. 101 (C.U.F.).
Mot cité par PLUTARQUE, *De fortuna*, 100A.
STOBÉE, IV 42, 12 – Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν α'.
Patmos, p. 611 c. 11, 52 – Δημοσθένους.

Λόγος ι'

Περὶ ψόγου καὶ διαβολῆς

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς[1] καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.**

1 ὑμᾶς *post* διώξωσι *postposuit* μ.

Mt 5, 11.
Patmos, p. 627 c. 30,1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα[1], βλασφημούμενοι[2] παρακαλοῦμεν.**

1 διωκόμενοι ἀνεχόμεθα *om.* δ μ ψ λ Sin Aucta ‖ 2 βλασφημούμενοι : δυσφημούμενοι N.

1 Co 4, 12-13.
Patmos, p. 627 c. 30,2 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Καλύπτουσιν ἔχθραν χείλη δίκαια· οἱ δὲ ἐκφέροντες λοιδορίας, ἀφρονέστατοί εἰσιν.**

Pr 10, 18.
Patmos, p. 629 c. 30,11 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 30,10).

4 (4) **Σιράχ· Ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους[1], καὶ ἀναμέσον εἰρηνευόντων βαλεῖ[2] διαβολήν· κατὰ τὴν ὕλην τοῦ[3] πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται.**

1 ταράξει φίλους *om.* ρ θ ‖ 2 βαλεῖ : ἐμβαλεῖ (LXX) ‖ 3 τοῦ *om.* μ.

Si 28, 9-10.
Patmos, p. 629 c. 30, 12 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Πρὶν ἐξετάσεις[1], μὴ μέμψῃ· νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα.**

1 ἐξετάσεις *non nulli codd.* : ἐξετάσῃς Φ ξ ο (LXX).

Si 11, 7.
Patmos, p. 629 c. 30,13 – (τοῦ Σιράχ, c. 30, 12).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὐ τὰ ῥήματα πέφυκε τὰς λύπας κινεῖν, ἀλλ' ἡ κατὰ τοῦ λοιδορήσαντος ἡμᾶς[1] ὑπεροψία καὶ ἡ ἑκάστου αὐτῶν[2] φαντασία.**

1 ἡμᾶς : ὑμᾶς π ‖ 2 αὐτῶν : περὶ ἑαυτοῦ Aucta.

S. BASILE, *Adversus eos qui irascuntur* (*PG* 31, 369C); *CPG II* 2854.
Patmos, p. 630 c. 30, 14 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Πεφύκασί πως ταῖς μεγάλαις δυναστείαις αἱ ἀνελεύθεροι αὗται παραφύεσθαι θεραπεῖαι, αἳ διὰ τὸ ἀπορεῖν οἰκείου ἀγαθοῦ, δι' οὗ γνωρισθῶσιν, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων κακῶν ἑαυτοὺς συνιστῶσιν.**

S. BASILE, *De invidia et benevolentia,* (Hom. XVIII - *PG* 32, 1337 CD) (Appendix); *CPG* II 2908.
Patmos, p. 630 c. 30, 14a – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 30,14).

8 (9) **Τοῦ Θεολόγου· Τὸ μὲν γὰρ ἐπιτιμᾶν οὐ μέγα· ῥᾷστον γὰρ καὶ τοῦ βουλομένου παντός· τὸ δὲ ἀντεισάγειν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην[1] ἀνδρὸς εὐσεβοῦς καὶ νοῦν ἔχοντος.**

1 *post* γνώμην *reliqua verba om.* μ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XXIX - *Theologica tertia* - (*PG* 36, 73A); *CPG* II 3010.
ω f. 145vA (14) 15-17 – τοῦ Θεολόγου.

9 (10) **Κακῶς[1] ἀκούειν κρεῖσσον ἢ λέγειν κακῶς.**

1 κακῶς φ ρ $κ^2$ σ : κακοῖς π.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 101 (*PG* 37, 935A); *CPG* II 3035.
Par f. 46v (45v 17) 14-15 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vB (145vA 14) 2 – τοῦ Θεολόγου.
Mantissa Proverbiorum, Cent. I; éd. Leutsch II, p. 757 n° 85 – Κλεάνθους.
Patmos, p. 631 c. 30, 17 – τοῦ Θεολόγου.
Voir aussi von ARNIM, *Stoic. Vet. Fragm.*, t. I p. 128, fr. 561 qui attribue la sentence à Cléanthe.

10 (11) Ἅπτεται[1] οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ[2] καὶ τῶν ἀρίστων ὁ μῶμος(1).

1 ἅπτεται : ἕπτεται Mosq ‖ 2 οὐ τῶν... ἀλλὰ *om.* Hausherr.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In laudem Basilii Magni*, (Or. XLIII - *PG* 36, 533C); *CPG* II 3010.
Patmos, p. 631 c. 30,18 – (τοῦ Θεολόγου, c. 30,17).
(1) Texte cité dans la «*Vie de Syméon le Nouveau Théologien*» de NICÉTAS STÉTHATOS éditée par Ir. Hausherr S.I. dans *Orientalia Christiana* vol. XII n° 45 Iulio et Septembri 1928 p. 126 § 92 l. 9-10; trad. p. 127. «Oui, vraiment, les meilleurs eux-mêmes ne sont pas exempts de reproche».

11 (12) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὥσπερ τὸ καλῶς λέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν ἀρχὴ φιλίας ἐστίν, οὕτως[1] τὸ κακῶς λέγειν καὶ διαβάλλειν ἔχθρας καὶ ἀπεχθείας καὶ μυρίων κακῶν ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις γέγονεν[2].

1 οὕτως : οὕτω ε π ρ ν κ[2] τ φ ο οὕτω καὶ δ ψ K τ W ‖ 2 γέγονεν : γίνεται Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De statuis*, hom. III (*PG* 49, 55 l. 16-19); *CPG* II 4330.
V [Δ ιβ'] f. 75v (15) 35 76r 1-2 – Χρυσοστόμου.
T1 [Δ ιβ'] f. (223vB) 36 224rB 3-9 – Χρυσοστόμου.
K1 [Δ ιβ'] f. (350r mg 23) 350v 17-20 – Χρυσοστόμου.
W [Δ δ'] f. 133r (2) 3-6 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου f. 132r l. 18.
Par f. (51r 3) 54v 7-12 – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [Δ γ'] f. (117vA 20-21) 118rA 23-32 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν ἀποδημίαν τῶν ἐπισκόπων.
Patmos, p. 632 c. 30,22 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 30, 19).

12 (13) Οὐ δυνατὸν τοὺς ἐν ἀρετῇ ὄντας παρὰ πάντων ἀκούειν καλῶς.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum* (Hom. XV - *PG* 57, 230 l. 1-3); *CPG* II 4424.
Par f. (51r 3) 54v 12-13 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 632 c. 30-23 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 30, 19).

13 (14) Εἰ οἱ παραδεχόμενοι ἀκοὴν ματαίαν οὐκ ἂν τύχοιεν συγγνώμης, οἱ διαβάλλοντες καὶ λοιδοροῦντες ποίαν ἕξουσιν ἀπολογίαν;

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De decem millium talentorum debitore homilia* (*PG* 51, 23 l. *a. i. 6*); *CPG* II 4368.
Par f. (51r 3) 56r 12-15 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 633 c. 30,24 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 30, 19).

14 (15) Μὴ τῷ κακῶς ἀκούειν ἀλγῶμεν[1], ἀλλὰ τῷ δικαίως ἀκούειν κακῶς.

1 ἀλγῶμεν : ἀλγοῦμεν λ ἀλγοῦντες Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, (Hom. XV *PG* 57, 234, l. 16-17); *CPG* II 4424.
Par f. (51r 3) 57v 6-8 – τοῦ Χρυσοστόμου.

15 (16) Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων[1] τῶν μὲν ἰδίων[2] ἁμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἀλλοτρίων κατήγοροι.

1 τῶν ἀνθρώπων *om.* δ ψ λ || 2 τῶν μὲν ἰδίων *post* ἁμαρτημάτων *posuit* Sin.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De peccato et confessione* hom. XXIV (*PG* 63, 734 *ab imo* l. 18) (Ecloga).
Par f. 115v (5) 6-8 – Γνῶμαι Ἀπολλωνίου.

16 (19) Πλουτάρχου· Γλῶσσα βλάσφημος διανοίας κακῆς ἔλεγχος.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 35; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155.
Par f. (83r 12) 17-18 – Πλουτάρχου.
APOSTOLII, *Cent. V* n° 53b; éd. Leutsch II, p. 347 — sans attribution.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 73 n° 69 – Πλουτάρχου, p. 69.

17 (23) Ἰσοκράτους· Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν[1] ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι[2], πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

1 μὲν *om.* κ Φ ξ ‖ 2 ἀγνοοῦσι : ἀγαπῶσι Sin.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 17.
STOBÉE, III 42, 7 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Par f. 90v (11) 14-17 – Ἰσοκράτους.
ω f. 147rB (10) 13-15 – Ἰσοκράτους.
Gnom.,145; éd. Wachsmuth, p. 145.
Patmos, p. 636 c. 30,35 – Ἰσοκράτους.

18 (24) Οὗτος[1] ἀκούσας παρά τινος ὅτι ὁ δεῖνα ἐπὶ ἐμοῦ τάδε κατὰ σοῦ ἐλοιδόρει. «Εἰ μὴ σύ, εἶπεν, ἡδέως ἤκουες[2], οὐκ ἂν ἐκεῖνος ἐλοιδόρει[3]».

1 οὗτος : Ἰσοκράτης Sternb. ‖ 2 ἤκουες : ἤκουσας *edd.* ‖ ἐλοιδόρει : ἔλεγεν Par.

ISOCRATE, fr. 35; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. IV, p. 238.
Par f. (90v 11) 93r 18-19 93v 1 – Ἰσοκράτους.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 149, n°128.
Patmos, p. 636 c. 30,36 – (Ἰσοκράτους, c. 30, 35).

19 (25) Δημοκρίτου· Ἡ μὲν μάχαιρα τέμνει· ἡ δὲ διαβολὴ χωρίζει φίλους.

DÉMOCRITE, fr. B302, 189 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 95r 5-6 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 77 n° 26 – (Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75)
Patmos, p. 638 c. 30, 43 – Δημοκρίτου.

20 (26) Σωκράτους· Ἀπαγγείλαντός τινος[1] αὐτῷ ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει· «Καὶ τυπτέτω με, ἔφη, μὴ παρόντα[2]».

1 τινος *post* αὐτῷ *transp.* Aucta ‖ 2 μὴ παρόντα : ἀπόντα Clavaud.

R. CLAVAUD, *op. cit.*, p. 147 n° 61 attribue, avec de menues variantes, ce mot à Démosthène.
DIOGÈNE LAËRCE, V, 18; éd. Long, p. 204 attribue ce passage à Aristote.
L. STERNBACH, *Excerpta Paricina*, p. 81 n° 38 – (Σωκράτους, p. 78).
Patmos, p. 638 c. 30, 44 – Σωκράτους.

21 (27) Ψίθυρον καὶ διάβολον ἄνδρα μὴ προσδέχου. Οὐ γὰρ ἕνεκεν εὐνοίας τοῦτο ποιεῖ. Ὡς γὰρ τὰ τῶν ἄλλων ἀπόρρητα ἀπεκάλυψέ σοι, ὡσαύτως[1] καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα ἑτέροις ἀναθήσεται[2].

1 ὡσαύτος : οὕτως δ μ ψ λ || 2 ἀναθήσεται : ἀναθήσει δ μ ψ.

Cf. PLUTARQUE, *Œuvres morales*, t. IX 3ᵉ partie, 727 D.
APOSTOLII, *Cent.* XVIII nº 53b; éd. Leutsch II, p. 731 – sans attribution.
Patmos, p. 639 c. 30, 45 – (Σωκράτους, c. 30, 44).

22 (28) Μοσχίωνος· Ὑπὸ[1] πολλῶν διαβάλλεσθαι κακῶν, οὔτε ἀληθές, οὔτε βλαβερόν· τὸ δὲ ὑφ' ἑνὸς ἀγαθοῦ ψέγεσθαι καὶ ἀληθὲς καὶ λυσιτελές.

1 ὑπὸ : τὸ ὑπὸ Par Elter Schenkl.

MOSCHION, *Γνῶμαι*, 16; H. SCHENKL, *Epictetus*, p. 493.
A. ELTER, *Gnomica* II, p. 22 nº 94.
Par f. (102r mg) 103v 7-9 – Μοσχίωνος.
Patmos, p. 639 c. 30, 46 – Μοσχίωνος.

23 (29) Δημώνακτος· Τινὸς σοφιστοῦ αἰτιωμένου αὐτὸν καὶ φήσαντος «διὰ τί με κακῶς λέγεις;» «Ὅτι μὴ καταφρονεῖς[1], ἔφη, τῶν κακῶς[2] λεγόντων».

1 καταφρονεῖς : καταφρονῇς π λ Par || 2 με post κακῶς legit λ.

Par f. 105r (9) 10-12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
L. STERNBACH, 1) *Excerpta Parisina*, p. 82 nº 14 – Δημώνακτος, p. 82.
2) *Gnom. Parisinum*, p. 150 nº 130.
Patmos, p. 638 c. 30, 47 – Δημώνακτος.

24 (30) Διογένους· Λοιδορούμενος[1] ὑπό τινος φαλακροῦ ἔφη· «Σὲ μὲν οὐχ ὑβρίζω, τὰς δὲ τρίχας σου ἐπαινῶ[2], ὅτι κακὸν ἐξέφυγον κρανίον».

1 δὲ *post* λοιδορούμενος *posuit* Par || 2 ἐπαινῶ : ἐπαινέσω Par.

ÉSOPE, *Fables*, 97; éd. É. Chambry (Paris 1925) p. 196.
Par f. (108v 3) 111v 8-11 – τοῦ Διογένους.
H. SCHENKEL, *Das Flor.*, p. 25 nº 79.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 nº 131.
Patmos, p. 639 c. 30, 48 – Διογένους.

25 (31) Προδότου[1] δέ τινος κακῶς αὐτὸν λέγοντος ἔφη· «Χαίρω ἐχθρός σου γενόμενος[2]· σὺ γὰρ οὐ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ τοὺς φίλους κακῶς ποιεῖς».

1 Ἡροδότου *ante* προδότου *posuerunt* α σ ‖ 2 γενόμενος : γινόμενος δ Mosq.

Par f. 108v 3) 112r 3-6 – τοῦ Διογένους.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 132.
Patmos, p. 640 c. 30, 49 – (Διογένους, c. 30, 48).

26 (32) **Ἀριστίππου· Ἀρίστιππος ὑβριζόμενος ὑπό[1] τινος ἀνεχώρει· τοῦ δὲ ἐπιδιώκοντος καὶ λέγοντος φεύγεις; «Ναί, ἔφη, τοῦ μὲν γὰρ κακῶς λέγειν σὺ τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, τοῦ δὲ μὴ ἀκούειν ἐγώ».**

1 ὑπό : παρά ψ περί δ.

DIOGÈNE LAËRCE, II, 70: éd. Long, p. 86 – Ἀρίστιππος.
STOBÉE, III 19, 6 – Ἀριστίππου.
Par f. 113v (3) 12-16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Γνῶμαι Ἀρισίππου, f. 113r 12) ἀποφθέγματα.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 133.
Patmos, p. 640 c. 30, 50 – Ἀριστίππου.

27 (33) **Πελοπίδου[1]· Πελοπίδας ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ ὡς βλασφημοῦντος αὐτόν· «Ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα, ἔφη, αὐτοῦ[2] βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα[3]».**

1 Πελοπίδου : Πελοπίδης δ ψ τ Πελοπίδας ε ‖ 2 αὐτοῦ *post* ἔργα *posuerunt* δ ψ λ ρ η γ ‖ 3 ἤκουσα : ἤκουον η.

STOBÉE, III 42, 13 – Πελοπίδου.
Par f. 120v (2) 2-5 – Πελοπίδου.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 134.
Patmos, p. 640 c. 30, 51 – Πελοπίδου.

28 (34-35) **Φιλήμονος**

Ἥδιον[1] οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερόν
ἐστι[2] δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
Καὶ γὰρ ὁ λοιδορῶν ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιεῖται[3], λοιδορεῖται ὁ λοιδορῶν[4].

1 ἥδιον : ἴδιον I ‖ 2 ἐστι : ἐστιν δ ‖ 3 προσποιεῖται κ Φ ξ α : προσποιῆται B ο Aucta ‖ 4 ὁ λοιδορῶν *om.* μ λ.

PHILÉMON, fr. 1; éd. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.* t. IV, p. 9.
STOBÉE, III 19, 2 – Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.
PLUTARQUE, *De audiendis poetis*, 35D; éd. Bernardakis, t. I, p. 86.
Patmos, p. 641 c. 30, 52-53 – Φιλήμονος.

29 (36) Δημοσθένους· Δημοσθένης λοιδορουμένου[1] τινὸς αὐτόν· «Οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν, εἰς[2] ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος[3] τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων».

1 λοιδορουμένου : λοιδοροῦντος δ λ ‖ 2 εἰς : πρὸς δ λ ‖ 3 ἡττώμενος : νικώμενος Clavaud.

DÉMOSTHÈNE, fr. 60 Sauppe.
R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 144 nº 28 (C.U.F.).
STOBÉE, III 19, 4 – Δημοσθένους.
Par f. 130r (9) 10-12 – Δημοσθένους.
Patmos, p. 641 c. 30, 54 – Δημοσθένους.

30 (37-38) Μενάνδρου

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον.
Τὴν[1] ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν,
ἀεὶ[2] μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.
Ὅστις δὲ διαβολαῖσι[3] πείθεται ταχύ,
ἤτοι[4] πονηρὸς αὐτός[5] ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

1 ἐν *post* τὴν *add.* Stob. Meineke ‖ 2 ἀεὶ codd. : δεῖ Stob. Meineke ‖ 3 διαβολαῖσι : διαβολῆς η ‖ 4 ἤτοι : εἴτε ξ ‖ 5 αὐτός *om.* ρ.

MÉNANDRE, éd. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 249, fr. 50 et 49.
A. KOERTE, *Menander reliquiae* (Leipzig 1959) t. II, p. 178-179 nº 539 (576) et 541 (577) (Teubner).
Par f. 136v (15) 16-21 – περὶ διαβολῆς, Μενάνδρου.
STOBÉE, III 42, 4.6 – Μενάνδρου.
EDMONDS III B, fr. 576-577 p. 792 – Μενάνδρου.
Patmos, p. 641-642 c. 30, 55-56 – Μενάνδρου.

31 (39) Ῥηγίνου· Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν ἢ τῶν πολεμίων· καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων[1] ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

1 ὤτων Par : ὄντων codd.; Φ *scripsit* ὄντων *deinde cancellavit* ν.

STOBÉE, III 42, 11 – Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ φιλίας.
Par f. (136v 21) 137r 1-5 – Ῥηγίνου.
Patmos p. 642 c. 30, 57 – Ῥηγίνου.

32 (40) **Κλεάνθους**[1]
Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἔστι πως[2].
Λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον,
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

1 Κλεάνθους : Κλεάνθου Β κ τ ρ χ φ Par ο || 2 πως : πω δ μ λ Sin Aucta || 3 οὐδὲν : οὐδενὸς δ ψ λ.

CLÉANTHE, fr. 586; éd. von ARNIM, *Stoic. vet. fragm.*, t. I, p. 132.
STOBÉE, III 42, 2 – Κλεάνθους.
Par f. 137r (5) 6-8 – Κλεάνθους.
Patmos, p. 642 c. 30, 58 – Κλεάνθους.

33 (41) Σέξτου· Ὁ ἐνδιαβάλλων φίλον μὴ εὐδοκιμείτω, κἂν ἀληθῆ λέγει[1].

1 λέγει κ Β κ² χ α : λέγῃ ο Patmos π *scripsit* λέγειν *deinde add. supra lineam* η.

SEXTUS, *Sententiae*, 2; éd. MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 522.
Patmos, p. 643 c. 30, 9 – Σέξτου.

34 (42) Χρυσίππου· Εἰπόντος αὐτῷ τινος· «ὁ φίλος σε λάθρα λοιδορεί», εἶπε[1]**· «Μὴ ἔλεγχε αὐτόν, ἐπεὶ φανερῶς αὐτὸ μέλλει ποιεῖν».**

1 εἶπε : εἶπεν Β τ π σ χ ξ Φ.

L. STERNBACH, 1) *De Gnom. Vat. inedito*, p. 237 (Wiener Studien XI 1889) nº 557.
2) *Gnom. Parisinum*, p. 150 nº 136.
Patmos, p. 643 c. 10, 60 – Χρυσίππου.

35 (43) Ὁ αὐτὸς[1] **ὑπό τινος πονηροῦ πολλὰ λοιδορηθείς, ἔφη· «Κάλλιστα ἐποίησας μηδέν σοι τῶν προσόντων παραλιπών**[2]**».**

1 ὁ αὐτὸς : Χαβρίας Sternbach || 2 παραλιπών π σ ρ φ ε λ δ ψ Sin : καταλιπών Aucta παραλειπών Β ο.

L. STERNBACH, 1) *De Gnom. Vaticano inedito*, p. 237 n° 558. (Wiener Studien XI 1889).
2) *Gnom. Parisinum*,p. 150 n° 137.
Patmos, p. 643 c. 30, 61 – sans attribution.

36 (44) Ὁ αὐτός τινος[1] λέγοντος ὅτι σέ τινες λοιδοροῦσιν, ἔφη· «Ἀλλ' ἐγὼ οὕτως διάξω, ὥστε ἀπιστεῖσθαι αὐτούς».

1 τινος *post* λέγοντος *posuerunt* δ ψ λ Sin.

L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 138.
Patmos, p. 643 c. 30, 62 –sans attribution.

37 (45) Λουκιανοῦ· Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε[1] τὴν μὲν ἰσότητα ἐν ἅπασι[2] καὶ τὸ μηδὲν πλέον, δικαιοσύνης ἔργα εἶναι· τὸ δὲ ἄνισόν τε καὶ πλεονεκτικὸν ἀδικίας; Ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάθρᾳ χρώμενος πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστὶν ὅλον τὸν ἀκροατὴν σφετεριζόμενος καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὦτα καὶ ἀποφράττων καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβατα κατασκευάζων αὐτὰ ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπεπλησμένα[3];

1 ὁμολογήσειε : ὁμολογήσειεν Β Φ ξ σ α Aucta || 2 ἅπασι : ἅπαντι Aucta δ || 3 προεμπεπλησμένα : προεμπιπλασμένα κ ξ.

LUCIEN, *De calumnia*, 134-135,8; éd. C. Iacobitz (Lipsiae 1913) t. III, p. 157 (Teubner).
Patmos, p. 644 c. 30,63 – Λουκιανοῦ.

Λόγος ια'

Περὶ κολακείας

1 (1) **Τοῦ ἁγίου[1] Εὐαγγελίου· Οὐαί, ὅταν καλῶς εἴπωσιν[2] ὑμᾶς[3] οἱ ἄνθρωποι.**

1 ἁγίου *om.* ε τ || 2 εἴπωσιν *post* ὑμᾶς *legit* N || 3 ὑμᾶς : ὑμῖν Aucta.

Lc 6, 26.
Patmos, p. 541 c. 24, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα[1], θαυμάζοντες[2] πρόσωπα ὠφελείας[3] χάριν.**

1 ὑπέρογκα : ὑπέροχα V || 2 καὶ *ante* θαυμάζοντες *add.* V || 3 ὠφελείας : ἀσφαλείας o.

Jude 16.
R [A κβ'] f. 39v (23) 24-26 – ἐκ τῆς Ἰούδα ἐπιστολῆς.
KIII [A ιθ'] f. 214v (mg) 6-9 – ἐκ τῆς Ἰούδα ἐπιστολῆς.
TIII [A ιθ'] f. 126vB (12-13) 13-19 – ἐκ τῆς Ἰούδα ἐπιστολῆς.
V [K δ'] (PG 96, 76 D) – Ἰούδα.
Patmos, p. 541 c. 24, 3 – (τοῦ Ἀποστόλου, c. 24, 2).

3 (3) **Σολομῶντος· Λόγοι κερκώπων μαλακοί· οὗτοι δὲ τύπτουσιν εἰς τὰ[1] ταμεῖα ἀσπλάγχνων[2].**

1 τὰ *om.* δ ψ λ ν ρ ε Sin Mosq V Aucta || 2 ἀσπλάγχνων : σπλάγχνων V *cum* (LXX).

Pr 26, 22.
V [K δ'] f. 147v (21) 22-23 – Παροιμιῶν.
W [K ϛ'] f. 188v (5) 6-7 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 188v *mg* l. 5-6).

KIII [A ιθ'] f. 214r (11) 11-12 – Παροιμιῶν.
TIII [A ιθ'] f. 126vA (3) 3-6 – τῶν Παροιμιῶν.
Patmos, p. 543 c. 24, 8 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Κρεῖσσον[1] ἀνδρὸς ἐλέγχοντος[2] ὑπὲρ ἄλλου κολακεύοντος[3].**

1 κρεῖσσον : κρείσσων (LXX) || 2 ἀνδρὸς ἐλέγχοντος : ἀνὴρ ἐλέγχων (LXX) || 3 ὑπὲρ... κολακεύοντος : ἀνδρὸς σκληροτραχήλου (LXX).

Cf. *Pr* 29, 1.
Patmos, p. 543 c. 24, 9 – (τοῦ Σολομῶντος c. 24, 9).

(1) «Not found in Old Testament», selon *Aucta*, p. 223 § 4.

5 (5) **Ἠσαΐου[1]· Οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν[2] ὑμῶν[3] ταράσσουσιν[4].**

1 τοῦ προφήτου *post* Ἠσαΐου *add.* λ || 2 ποδῶν π η I ο V *cum* (LXX) Aucta : τῶν ὁδῶν B ε *om.* κ^2 || 3 ὑμῶν *om.* B σ χ φ ε λ ψ α σ δ ψ λ Aucta || 4 ταράσσουσιν : *post hoc verbum* <ὁ> ἐνδιαβάλλων ἀδελφὸν μὴ εὐδοκιμήτω κἂν ἀληθῆ λέγει (*sic*) *add.* α.

Is 3, 12.
R [A κβ'] f. 39v (8) 9-10 – Ἠσαΐου.
W [K ς'] f. 188v (14) 15-16 – Ἠσαΐου προφήτου.
KIII [A ιθ'] f. 214r (mg) 19-20 – Ἠσαΐου.
TIII [A ιθ'] f. 126vA (21) 22-24 – Ἠσαΐου.
V [K δ'] (*PG* 96, 76 B) – Ἠσαΐου.

6 (6-7) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Φύγωμεν κολακείας καὶ θωπείας καὶ τῆς Ἀρχιλόχου[2] ἀλώπεκος τὸ κερδαλέον καὶ ποικίλον (1). Οὐδὲν γὰρ χαλεπώτερον τοῖς εὖ φρονοῦσι[3] τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου.**

1 ἁγίου : μεγάλου λ || 2 Ἀρχιλόχου : Ἀρχιλόγου I π κ^2 η ο Mosq || 3 φρονοῦσι : φρονοῦσιν B σ τ χ ε α δ ψ λ.

S. BASILE, *De legendis libris gentilium* (*PG* 31, 585 D - 588 A); éd. abbé F. BOULENGER, *Aux jeunes gens sur la manière de tirer profit des lettres helléniques* (Paris 1935) p. 59 l. 133-138 (C.U.F.).

Thes	[A μθ']	f. 46rB (34) 46v 1-10 – Βασιλείου ἐκ τοῦ πρὸς ναίους (*sic*).
V	[K δ']	f. 148r (6) 7-10 – Βασιλείου.
R	[A κβ']	f. 39v (26) 27-30 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου πρὸς νέους.
W	[K ς']	f. 188v (1) 2-7 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ πρὸς νέους.
TIII	[A ιθ']	f. 127rA (10) 10-20 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 126vB 19).
KIII	[A ιθ']	f. 214v (mg) 22-26 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς νέους, f. 214v *mg* l. 9-11).
D	[A ιε']	f. 19vA (13) 14-26 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ πρὸς νέους.

(1) S. Basile fait allusion à la fable d' ARCHILOQUE, *Le Lion, le Renard et le Cerf*. cf. FR. LASSERRE, *Les Épodes d' Archiloque* (Paris 1950) p. 77-100 (G. Budé): un lion vieux et malade, charge un renard de lui amener un cerf pour en faire son successeur. Le cerf imprévoyant viendra se faire dévorer par le lion.

7 (9) **Τοῦ Θεολόγου· Εἴ με ὄντα κακὸν ἄριστον ὑπελάμβανες[1] τί με ποιεῖν ἐχρῆν; Εἶναι μᾶλλον κακόν, ἵνα πλεῖον ἀρέσκω σοι; Οὐκ ἂν τοῦτο ἐμαυτῷ συνεβούλευσα. Οὕτως[2] οὐδὲ εἰ κατορθοῦντά με πταίειν ὑπολαμβάνεις τὸ[3] κατορθοῦν διὰ σὲ μεταθήσομαι. Ζῶ γὰρ οὐ σοὶ μᾶλλον ἢ ἐμαυτῷ (1).**

1 ὑπελάμβανες : ὑπελαμβάνεις λ ‖ 2 οὕτως : οὕτω λ ‖ 3 τὸ : τοῦ Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XXXVI - *De seipso...* (*PG* 36, 276 B); *CPG* II 3010.

(1) La conclusion de ce passage de Grégoire de Nazianze nous rappelle par antithèse la formule fameuse de Ménandre: τοῦτ' ἔστι τὸ ζῆν οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον. «C' est cela vivre: ne pas vivre seulement pour soi». Voir JACQUELINE DE ROMILLY, *La douceur dans la pensée grecque* (Paris 1979) p. 211 l. 10.

8 (8) **Τοῦ αὐτοῦ· Ἔστι[1] γὰρ ἀνδρὸς μεγαλόφρονος φίλων ἀποδέχεσθαι μᾶλλον ἐλευθερίαν ἢ ἐχθρῶν κολακείαν.**

1 ἔστι : ἔστι Β τ σ δ α Φ.

ID., *Epistulae*, Epist. XVII (*PG* 37, 52 B); *CPG* II 3032.

9 (10) **Τοῦ αὐτοῦ[1]· Πολλῷ βέλτιον βραχέα λυπήσαντα, μέγιστα ὠφελῆσαι, ἢ τὸ[2] πρὸς ἡδονὴν διώκοντα ζημιῶσαι τῷ κεφαλαίῳ.**

1 τοῦ αὐτοῦ *om.* δ ψ λ τ || 2 τὸ : τὸν I.

ID., *Epistulae*, Epist. CCVI (*PG* 37, 340 C); *CPG* II 3032.

10 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου˙ Ὅταν μεταβολή τις γένηται πρὸς τὸ χεῖρον, τότε τῶν κολάκων ἀφαιρεῖται τὰ προσωπεῖα. Τότε ὁ χορὸς ἐλέγχεται τῶν ὑποκριτῶν καὶ ἡ[1] σκῆψις[2] τοῦ πράγματος. Ἀνοίγεται πάντων τὰ στόματα. «Ὁ μιαρός, λέγοντες[3], ὁ πονηρός, ὁ παμπόνηρος». Οὐ χθὲς αὐτὸν ἐκολάκευες; Οὐ τὰς χεῖρας αὐτοῦ κατεφίλεις; Προσωπεῖον ἦν ἐκεῖνα. Ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ ἔρριψα τὸ προσωπεῖον καὶ ἀπεφηνάμην τῇ[4] διανοίᾳ.

1 ἡ *om.* B || 2 σκῆψις : σκέψις γ || 3 λέγοντες : λεγόντων σ α || 4 τῇ : τὰ ἐν φ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *De prosperitate et adversitate*, (Hom. V - *PG* 63, 601 l. 44-52) (Ecloga); *CPG* II 4444.
2) Cf. *In psalmum* XLVIII (*PG* 55, 503 l. 36-45); *CPG* II 4414.
Patmos, p. 545 c. 24, 158 — τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) Κλήμεντος˙ Νόσος[1] φιλίας ἡ κολακεία.

1 νόσος : πόσος Mosq πότος η.

Sentence de PHILON D' ALEXANDRIE, *Legum allegoriae*, III, 182, identifiée par HOLL, *Fragmente*, p. 123 n° 320; éd. Cohn - Wendland, t. I, p. 153; HARRIS, p. 79.
Thes [A μθ'] f. 47rA (3) 5-6 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος, f. 46vB l. 33).
V [K δ'] f. 148r (32) 35 — Κλήμεντος.
W [K ϛ'] f. 191r (13) 15 — Φίλωνος ἐκ τοῦ γ' τῆς νόμων ἱερᾶς ἀλληγορίας.
KIII [A ιθ'] f. 215v (mg) 5 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 215v *mg* l. 2-3).
TIII [A ιθ'] f. 127vA (mg) 6-7 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 127rB l. 41 et 127vA l. 1).
D [A ιε'] f. 20rB (4) 6-7 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 20rA l. 31).
Patmos, p. 546 c. 24, 16 — Κλήμεντος.
APOSTOLII, *Cent.* XII; éd. Leutsch II, p. 546 N° 14 f (Proverbe) — sans attribution.

12 (13) Τὰς τῶν ἀρχόντων εὐπραγίας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄρχοντας αὐτοὺς εἰώθασι θεραπεύειν οἱ πλεῖστοι[1].

1 οἱ πλεῖστοι codd. *om.* Conh - Wendland.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Legatio ad Caium*, 140; éd. Conh - Wendland, t. VI, p. 181; HARRIS, p. 79; HOLL, *Fragmente*, p. 123 n° 321.
V [K δ'] f. 148r (35) 35 148v l. 1 – Φίλωνος.
D [A ιε'] f. 20rB (8) 9-13 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 20rA l. 31).
TIII [A ιθ'] f. 127vA (7) 8-10 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 127rB l. 41 et 127vA l. 1).
KIII [A ιθ'] f. 215v (mg) 5-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ, f. 215v *mg* l. 2-3).
Patmos, p. 546 c. 24, 17 – (Κλήμεντος, c. 24, 16).

13 (14) Πλουτάρχου· Ἔοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ[1]. Διὸ τέρψιν μὲν ἔχει, χρείαν δὲ οὐδεμίαν παρέχει.

1 πανοπλίᾳ : κολακείᾳ κ ο Β ε σ τ ξ α π φ Ι χ καρυκείᾳ ρ θ Mosq; *in codex* Φ *scripsit 1ª manus* κολακείᾳ *deinde 2ª cancellavit pars prima id est* κολα *relinquens pars altera id est* κεία. *Ipsa manus scripsit supra lineam* πανοπλία; «*armature picte*» Ribittus, p. 77 l. 16 || 2 παρέχειν: παρέχεται Stob.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 26; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154.
STOBÉE, III 14, 24 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, III 14, 22).
Par f. (83r 12) 84v 13-15 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB, 15-16 – τοῦ Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 71 n° 30 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 546 c. 24, 19 – Πλουτάρχου.

14 (15) Τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα[1] ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πυρὸς[2] καταναλίσκεται· ὁ δὲ πλοῦτος τρέφων[3] τοὺς κόλακας ὑπ' αὐτῶν τούτων[4] διαφθείρεται[5].

1 αὔξοντα : αὔξονται καὶ δ μ ψ || 2 τοῦ πυρὸς : τῷ πυρὶ δ μ λ || 3 τρέφων : ἐκτρέφων Stob. *post* κόλακας *posuit* Aucta *omittens* τοὺς || 4 τούτων *om.* ω || 5 διαφθείρεται : φθείρεται γ διατρέφεται κ Φ ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 27; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154 n° 27.
STOBÉE, III 14, 19 – ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.
ω f. (146rB 20) 146vB 29-31 – τοῦ Πλουτάρχου.
Cf. Gnom., *Sentences*, 178; éd. Wachsmuth, p. 195.
Par f. (83r 12) 85r 6-9 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 71 n° 36 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.

15 (16) **Ὥσπερ οἱ κόρακες παρεδρεύοντες ἐξορύσσουσι[1] τοὺς τῶν νεκρῶν ὀφθαλμούς, οὕτως[2] οἱ κόλακες τοῖς ἐπαίνοις τοὺς λογισμοὺς διαφθείρουσι τῶν ἀνθρώπων.**

1 ἐξορύσσουσι : ἐξορύττουσι φ κ[2] ‖ 2 οὕτως : οὕτω καὶ φ.

PLUTARQUE, *ibid.*, 28; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155 n° 28.
Par f. (83r 12) 86r 3-7 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 72 n° 55 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 547 c. 24, 21 – (Πλουτάρχου, c. 24, 19).

16 (17) **Λαγῷ μὲν κύνα, φίλῳ δὲ κόλακα φύσει πολέμιον ἡγητέον.**

λαγῶ : λαγῶω ο.

PLUTARQUE, *ibid.*, 28; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155 n° 29.
Par f. (83r 12) 86r 7-8 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 73 n° 72 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 547 c. 24, 22 – (Πλουτάρχου, c. 24, 19).

17 (18) **Οὔτε τῆς γαμετῆς[1] τὴν ἑταίραν, οὔτε τῆς φιλίας τὴν κολακείαν δεῖ προτιμᾶν.**

1 πρέπον *post* γαμετῆς *add.* Par.

PLUTARQUE, *ibid.*, 31; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155 n° 31.
Par f. (83r 12) 87r 2-4 – Πλουτάρχου.
Cf. L. STERNBACH, 1) *Appendix Vaticana*, p. 196 n° 271
2) *Excerpta Parisina*, p. 73 n° 72 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 548 c. 24, 23 – (Πλουτάρχου, c. 24, 19).

18 (19) **Χαίρειν[1] χρὴ τοῖς ἐλέγχουσιν ἢ τοῖς κολακεύουσιν[2]. Οἱ μὲν γὰρ[3] λυποῦντες διεγείρουσιν, οἱ δὲ χαριζόμενοι ἐκλύουσι καὶ σκελίζουσιν[4].**

1 χαίρειν : χαῖρε μ Stob. ‖ 2 κολακεύουσιν : κόλαξιν Par ‖ 3 ἡμᾶς *post* γὰρ *add.* δ λ μ ψ Aucta ‖ 4 καὶ σκελίζουσιν *om.* Aucta.

PLUTARQUE, *ibid.*, 30; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155 n° 30.
Cf. STOBÉE, III 14, 18 – Πυθαγόρου.
Cf. Γνῶμαι τῶν Πυθαγορείων, 113; éd. Chadwick, p. 93.
Gnom., *Sentences*, 177; éd. Wachsmuth, p. 195.

Par f. (83r 12) 87r 4-7 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 73 n° 73 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 548 c. 24, 24 – (Πλουτάρχου, c. 24, 19).

19 (27) Ἰσοκράτους· Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλεῖον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσι[1].

1 ἔχωσι : ἔχωσιν π ρ κ² τ φ δ Sin I ἔχουσιν λ.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 28.
STOBÉE, IV 7, 32 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους, Stob. IV 7, 28).
Par f. (90v 11) 91r 9-12 – Ἰσοκράτους.
ω f. 147rB (10) 21-23 – Ἰσοκράτους.
Gnom., *Sentences*, 174; éd. Wachsmuth, p. 194.
Patmos, p. 550 c. 24, 32 – Ἰσοκράτους.
L. STERNBACH, *Analecta Photiana*, p. 118 n° 58.

20 (28) Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι[1] γὰρ πιστευθέντες[2] τοὺς πιστεύσαντας[3] ἀδικοῦσι.

1 ἀμφότεροι : ἀμφότερα δ λ ‖ 2 πιστευθέντες : πιστευθέντα δ λ ‖ 3 πιστεύσαντας : πιστεύοντες λ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 30.
STOBÉE, III 14, 15 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Par f. (90v 11) 91v 17-19 – Ἰσοκράτους.
Gnom., *Sentences*, 175; éd. Wachsmuth, p. 195.
Patmos, p. 550 c. 24, 33 – (Ἰσοκράτους, c. 24, 32).

21 (30) Διογένους· Ἐπὶ τῆς κολακείας, ὥσπερ ἐπὶ μνήματος, αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται.

STOBÉE, III 14, 14 – Διογένους.
Patmos, p. 552 c. 24, 40 – Διογένους.

22 (31) Ἐρωτηθεὶς τί τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει, ἔφη· «Τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης, τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ[1]».

1 κόλαξ : κόραξ Sin.

Apophtègme attribué à Bias, un des Sept Sages de la Grèce, par PLUTARQUE, *Quomodo adulator ab amico internoscatur*, 61 C et à Diogène le Cynique par DIOGÈNE LAËRCE, VI, 51; éd. Long, p. 269.

Par f. (108v) 11v 6-8 – τοῦ Διογένους.
Patmos, p. 552 c. 24, 40 – (Διογένους, c. 24, 40).

23 (32) **Δημοσθένους· Δημοσθένης[1] ἔφη[2] τὸν κόλακα τούτῳ[3] διαφέρειν τοῦ κόρακος, ὅτι ὁ μὲν ζῶντας, ὁ δὲ νεκροὺς ἐσθίει[4].**

1 Δημοσθένης *om.* Par || 2 δὲ *post* ἔφη *legit* Par || 3 τούτῳ : τοῦτο κ ξ π τ κ[2] Par || 4 ἐσθίει : ἐσθίειν Par.

DÉMOSTHÈNE, 1) fr. 8; éd. R. Clavaud, *op. cit.*, (Paris 1987) p. 141.
2) fr. 63 Sauppe.
Par f. (113v 3) 114r 5-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Γνῶμαι Ἀριστίππου, f. 113r 12) ἀποφθέγματα.
Patmos, p. 553 c. 24, 42 – Δημοσθένους.

24 (33) **Ἀντισθένους[1]· Ἀντισθένης φησίν[2]· «Αἱρετώτερον ἐς κόρακας ἐμπεσεῖν ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται[3]».**

1 Ἀντισθένους *om.* ρ || 2 φησίν *post* αἱρετώτερον *transp.* Par|| 3 λυμαίνονται : ἐσθίουσιν Stob. Long.

DIOGÈNE LAËRCE, VI, 4; éd. Long, p. 248 – Ἀντισθένης.
STOBÉE, III 14, 17 – Ἀντισθένους.
L. STERNBACH, *Analecta Photiana*, p. 122 n° 123.
Patmos, p. 553 c. 24, 43 – Ἀντισθένους.

25 (34) **Κράτητος[1]· Πρὸς[2] νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπισυρόμενον εἶπεν[3] «Νεανίσκε, ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν».**

1 Κράτητος : τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κράτητος) ἀποφθέγματα Par *om.* ρ || 2 Κράτης *ante* πρὸς *add.* δ Par Stob. || 3 εἶπεν *post* νεανίσκε *postposuit* Par ἔφη Aucta.

Par f. 113r (1) 5-7 – Γνῶμαι Κράτητος.
STOBÉE, III 14, 20 – Κράτητος.
H. DIELS, *Poetarum Philosophorum Fragmenta* (Berlin 1901)p. 215 n° 19γ.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 92; éd. Long, p. 288 – Κράτης.
Patmos, p. 554 c. 24, 44 – Κράτητος.

26 (35) Ἐκ τῶν Φαβωρίνου· Ὥσπερ ὁ Ἀκταίων[1] ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως[2] οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας κατεσθίουσιν.

1 Ἀκταίων : Ἀκταῖον τ Ι ‖ 2 οὕτως : οὕτως καὶ φ.

Par f. 117v (5) 5-8 – Γνῶμαι Φαβωρίνου.
STOBÉE, III 14, 12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φαβωρίνου, Stob. III 14, 11).

27 (36) Ζήνωνος· «Ἔλεγχε σαυτὸν ὅστις εἶ, καὶ[1] μὴ[2] πρὸς χάριν ἄκουε[3]· ἀφαιροῦ δὲ κολάκων παρρησίαν».

1 καὶ *om.* Arnim ‖ 2 μὴ *om.* κ Β σ ξ α Φ ‖ 3 ἄκουε : ἄκου' Stob. Arnim.

Zénon, fr. 237; éd. von ARNIM, *Stoic. Vet. fragm.* (Stuttgart 1968) p. 57 (Teubner).
STOBÉE, III 14, 4 – Ζήνωνος.
Par f. 128v (4) 5-6 – Ζήνωνος.
Patmos, p. 554 c. 24, 46 – Ζήνωνος.

28 (37) Πυθαγόρου[1]· «Χαῖρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὡς δὲ ἐχθρῶν[2] χείρονας ἐκτρέπου[3] τοὺς κολακεύοντας[4].

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρας ε ‖ 2 δὲ ἐχθρῶν : δ' ἐχθρῶν ο δ ε ξ κ χ φ ρ σ κ[2] Aucta ‖ 3 ἐκτρέπου : ἀποστρέφου δ μ λ ‖ 4 κολακεύοντας : κόλακας μ λ.

Sentence des Pythagoriciens, 113; éd. Chadwick, p. 93.
Par f. 128v (7) 7-9 – Πυθαγόρου.
STOBÉE, III 14, 18 – Πυθαγόρου.
Gnom., Sentences, 177; éd. Wachsmuth, p. 195.
Patmos, p. 554 c. 24, 47 – Πυθαγόρου.

29 (38) Σωκράτους· Ἡ[1] τῶν κολάκων[2] εὔνοια καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύγει τὰς ἀτυχίας[3].

1 ἡ *om.* ρ ‖ 2 κολάκων : κακῶν ρ θ καλῶν η ‖ 3 ἀτυχίας : εὐτυχίας μ ψ λ ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 128v (10) 10-11 – Σωκράτους.
STOBÉE, III 14, 21 – Σωκράτους.
Σφσικράτους, fr. 6 Edmonds III A.
Patmos, p. 551 c. 24, 36 – sans attribution.

30 (39) **Ἐπικτήτου· Οἱ μὲν κόρακες τῶν τετελευτηκότων[1] τοὺς ὀφθαλμοὺς λυμαίνονται, ὅταν οὐδὲν[1a] αὐτῶν ἐστι χρεία· οἱ δέ κόλακες τῶν ζώντων τὰς ψυχὰς διαφθείρουσι[2] καὶ τὰ[3] ταύτης[4] ὄμματα τυφλώττουσι[5].**

1 τετελευτηκότων : τελευτόντων ρ τελευτηκότων κ² π I Par ζώων *post* τετελευτηκότων *posuit* Katask. || 1α οὐδὲν *post* αὐτῶν *posuit* Aucta || 2 διαφθείρουσι (ν : I) *reliqua om.* α || 3 τὰ *om.* Β ε π I Par || 4 ταύτης δ ψ λ : τούτοις Mosq τὰ τούτων Φ Aucta Katask. || 5 τυφλώττουσι : τυφλώττουσιν κ² Sin Mosq τυφλοῦσι τ ἐκτυφλοῦσι Katask.

Par f. (140r 8-9) 143r 3-7 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., *Sentences*, 179; éd. Wachsmuth, p. 195.
Texte cité par NICOLAS KATASKÉPÉNOS, *op. cit.*, *SH* 39, p. 140 § 2.
Patmos, p. 555 c. 24, 48 – Ἐπικτήτου.

31 (40) **Πιθήκου ὀργὴν καὶ κόλακος ἀπειλὴν ἐν ἴσῳ θετέον.**

Par f. (140r 8-9) 143r 8-9 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., *Sentences*, 181; éd. Wachsmuth, p. 196.
Patmos, p. 555 c. 24, 49 – (Ἐπικτήτου).

32 (41) **Ἀποδέχου τοὺς τὰ χρηστὰ συμβουλεύειν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τοὺς κολακεύειν[1] ἑκάστοτε σπεύδοντας. Οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον ἐν ἀληθείᾳ ὁρῶσιν[2]· οἱ δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι· καὶ τῶν σωμάτων τὰς σκιὰς μιμούμενοι τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις συννεύουσιν[3].**

1 ἐθέλοντας κολακεύειν *om.* Mosq || 2 ἐν... ὁρῶσιν : συνορῶσιν ἐν ἀληθείᾳ Migne || 3 συννεύουσιν : συνεύουσιν χ Sin συνεύνουσι ο συνᾴδουσι Migne.

Texte d' AGAPET le diacre, *Capita admonitoria*, cap. XXII (*PG* 86, 1172 AB).
Patmos, p. 555 c. 24, 50 – sans attribution.
Apostolii III; Proverbe 60i – Φίλωνος Leutsch II.

33 (42) **Φίλωνος· Ἀποστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους (1)· ἐξαμβλύνοντες γὰρ τοὺς τῆς ψυχῆς λογισμούς οὐ[1] συγχωροῦσι τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν[2]· ἢ γὰρ ἐπαινοῦσι[3] τὰ ψόγου ἄξια[4] ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα.**

1 οὐ *om.* κ Φ ξ ‖ 2 οὐ... ἀλήθειαν *in mg* δ *a 2ª manu, om. in textu* ‖ 3 ἐπαινοῦσι : συγχωροῦσι ψ ‖ τῶν πραγμάτων... ἐπαινοῦσι *om.* λ ‖ 4 ἄξια *post hoc verbum om. ultima verba* Sin.

APOSTOLII *Cent.* III; nº 60i éd. Leutsch II p. 302 – Φίλωνος.
AGAPET le diacre, *Capita admonitoria*, nº XII (*PG* 86, 1168 C); C. TISCHENDORF, *Anecdota sacra et profana* (Leipzig 1855) p. 172, cite le texte sans attribution.
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 120; Fr. sp. 50.

(1) Le texte d' Agapet en Migne présente quelques variantes signalées en partie par Royse... λόγους, ὥσπερ τῶν κοράκων τοὺς ἁρπακτικοὺς τρόπους : οἱ μὲν γὰρ τοὺς τοῦ σώματος ἐξορύσσουσιν ὀφθαλμούς· οἱ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς ἐξαμβλύνουσι λογισμοὺς μὴ συγχωροῦντες ὁρᾶν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν.

34 (43) **Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ ὀργῆς[1]· Οἱ[1a] δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται τοῖς κολυμβῶσι[2]· πρὸς δὲ τὸ ξηρὸν οὐκ ἐξοκείλουσιν[3]· οὕτως οἱ κόλακες ἐν εὐδίᾳ παραμένουσι καὶ τοὺς φίλους εἰς ἀποδημίαν[4] προπέμποντες[5] μέχρι τῆς λείας συμπαρακολουθοῦσιν[6]· ἐπειδὰν δὲ εἰς τραχεῖαν ἔλθωσιν, ἀπίασιν[7].**

1 ἐκ τοῦ Περὶ ὀργῆς *om.* ε ‖ 1a ὥσπερ *ante* οἱ *add.* Aucta ‖ 2 συνδιανήχονται τοῖς κολυμβῶσι : συγκολυμβῶσιν ψ δ συγκολυμβοῦσιν λ ‖ 3 ἐξοκέλλουσιν α ἐξοκέλουσιν σ ἐξοκείλουσιν B ρ λ Sin ἐξωκείλουσιν κ π τ χ φ ν ε I κ² Φ ξ ‖ 4 ἀποδημίαν : ἐπιδημίαν ψ λ ‖ 5 προπέμποντες : προτρέποντες τ ‖ 6 συμπαρακολουθοῦσιν : παρακολουθοῦσιν λ ‖ 7 ἀπίασιν : ἀπίασι δ ψ.

STOBÉE, III 14, 10 – Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.
Patmos, p. 556 c. 24, 51 – Σωτίωνος.

35 (44) **Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου[1]· Πασῶν γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακιῶν, αἰσχίστην ἄν τις εὕροι τὴν κολακείαν. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κάλλιστον καὶ δικαιότατον διαφθείρει τὸν ἔπαινον, ὥστε μηκέτι δοκεῖν πιστὸν μηδ' ἀληθῶς[2] γενόμενον[3]· καὶ τό γε πάντων δεινότατον, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα, τῇ κακίᾳ δίδωσιν· ὥστε πολὺ χεῖρον[4] δρῶσι τῶν διαφθειρόντων τὸ νόμισμα. Οἱ μὲν γὰρ ὕποπτον αὐτὸ ποιοῦσιν· οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν ἄπιστον.**

1 Χρυσοστόμου : χρονικοῦ ε *om.* λ ‖ 2 ἀληθῶς : ἀληθὲς φ ‖ 3 γενόμενον κ Φ ξ : γινόμενον *non nulli codd.* ‖ 4 χεῖρον : χείρω δ.

DION CHRYSOSTOME, *Orationes*, or. III, 17-18; éd. 1) L. Dindorf, p. 41-42; 2) J. W. Cohon (Londres 1949) t. 1, p. 110-111 (Loeb).

36 (45) Φωκίωνος[1](1)· Ὅτι[2] Φωκίων εἰώθει λέγειν[3] πρὸς Ἀντίπατρον· «Οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ καὶ κόλακι[4] χρήσασθαι».

1 Φωκίωνος *om.* λ || 2 ὅτι *om.* λ Aucta || 3 λέγειν *post* Ἀντίπατρον *postposuerunt* ρ θ || 4 φίλῳ καὶ κόλακι : κόλακι καὶ φίλῳ δ ψ λ.

PLUTARQUE, *Quomodo adulator ab amico internoscatur*, 64 C; éd. Bernardakis, t. I, p. 155.
Cf. STOBÉE, IV 23, 49 – ἐν ταὐτῷ (*id est* Πλουτάρχου ἐκ τῶν Γαμικῶν παραγγελμάτων, 142 B).
Patmos, p. 556 c. 24, 53 – Φωκίωνος.
(1) Phocion (402-317 av. J.-C.), homme d' État célèbre pour son intégrité, et son opposition à Démosthène, recherchait la paix et l' entente avec Philippe. Après la mort d' Alexandre et d' Antipatros, son régent, Phocion fut accusé à tort de trahison et dut boire la ciguë, comme Socrate.
Ce mot de Phocion est cité à diverses reprises dans l' œuvre de PLUTARQUE: *De adulatore et amico*, 64 C; *De vitioso pudore, 533 A; Coniugalia praecepta*, 142 B; *Regum et imperatorum apophthegmata*, 188 F; *Agis et Cleomenes*, II, 4.

Λόγος ιβ'

Περὶ πλούτου καὶ πενίας καὶ φιλαργυρίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς[1] ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν[2].**

1 τρυμαλιᾶς : τρήματος N ‖ 2 τῶν οὐρανῶν : τοῦ Θεοῦ N.

Mt 19, 24.
V [E θ'] Migne (*PG* 95, 1481A) – Ματθαίου.

2 **Τοῦ Ἀποστόλου· Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε[1] μὴ ὑψηλοφρονεῖν μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν.**

1 παράγγελλε : παράγγελε I Aucta.

1 *Tm* 6, 17.
Patmos p. 263 c. 10, 4 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (-) **Ἰώβ· Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται[1].**

1 ἐξεμεθήσεται : ἐξεμεσθήσεται (LXX).

Jb 20, 15.
V [E θ'] f. (101r 21) 101v 9-10 (*PG* 95, 1476C) – Ἰώβ.
Patmos, p. 264 c. 10,10 – τοῦ Ἰώβ.

4 (3) **Σολομῶντος· Κρείσσων[1] πτωχὸς δίκαιος ἢ πλούσιος ψεύστης.**

1 κρείσσων : κρεῖσσον B τ φ ε Sin Mosq I ξ ο.

Pr 19, 22.
V [Π κα'] (*PG* 96, 285B) – Παροιμιῶν.

5 (4) **Τῷ ἀργυρίῳ[1] ὑπακούσεται[2] τὰ σύμπαντα[3].**

1 τῷ ἀργυρίῳ : τοῦ ἀργυρίου (LXX) || 2 ὑπακούσεται : ἐπακούσεται (LXX) || 3 σύμπαντα : πάντα (LXX) || *om. apopht.* δ μ λ Sin ο.

Si 10, 19.
V [Ε θ'] (*PG* 95, 1477B) – τοῦ Σιράχ.

6 (5) **Τοῦ Σιράχ· Ἀγρυπνία πλούτου τήκει[1] σάρκας καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον.**

1 τήκει κ Β σ α ξ : ἐκτήκει ε ρ φ τ ο δ μ λ Sin Aucta (LXX).

Si 31, 1.
V [Ε θ'] f. (102r 24) 102v 1-2 (*PG* 95, 1480B) – Σιράχ.
Patmos, p. 268 c. 10, 28 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, c. 10, 25).

7 (6) **Πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήπτορες· ἐλάλησεν[1] ἀπόρρητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν.**

1 ἐλάλησεν : ἐλάλησαν φ ξ.

Si 13, 22.
V [Ε θ'] (*PG* 95, 1480C) – τοῦ Σιράχ.

8 (7) **Πλούσιος ἐλάλησεν καὶ πάντες ἐσίγησαν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν.**

1 ἐλάλησεν : ἐλάλησε φ ρ δ λ κ² ξ Sin ο Aucta.

Si 13,23.
V [Ε θ'] (*PG* 95, 1480C) – τοῦ Σιράχ.

9 (8) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Πενία μετὰ ἀληθείας[2] πάσης ἀπολαύσεως τοῖς σωφρονοῦσι προτιμοτέρα[3].**

1 ἁγίου : μεγάλου λ ο || 2 ἀληθείας : αὐταρκείας ἀληθοῦς Migne Giet || 3 προτιμοτέρα : προτιμωτέρα κ Β ε τ ο φ χ Ι π κ[2] ξ α Mosq.

S. BASILE, *In Hexaemeron*, hom. VII (*PG* 29, 153BC); *CPG* II 2835; éd. S. Giet, SC 26 bis, p. 406.
V [Π κα'] (*PG* 96, 288B) – (Βασιλείου, *PG* 96, 285D).
Par f. (39r 1) 40v 17-19 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

10 (9) Οὐ τὸ πένεσθαι ἐπονείδιστον, ἀλλὰ τὸ μὴ[1] φέρειν εὐγνωμόνως[2] τὴν πενίαν.

1 μὴ *om.* λ || 2 εὐγνωμόνως : εὐγενῶς Migne.

S. BASILE, *Adversus eos qui irascuntur* (*PG* 31, 364A); *CPG* II 2854.
Par f. (39r 1) 43v 13-14 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Π κα'] (*PG* 96, 285D) – Βασιλείου.

11 (10) Λογισμὸς γὰρ[1] φιλαργυρίᾳ προειλημμένος τρυτάνη[2] ἐστὶν ἐπὶ τὸ βαρὺ τοῦ κανόνος τὴν ῥοπὴν καταφέρουσα.

1 γὰρ *om.* σ α || 2 τρυτάνη : τρυττάνη φ σ ε Ι ο Β.

S. BASILE, *Enarratio in prophetam Isaiam* (*PG* 30,1791. 7-8); (*CPG* II 2911).
Par f. 39r (1) 17 39v 1-3 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

12 (12-15) Θεολόγου

(12) **Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον.**
Πρὸς τὸν Θεὸν νένευκε καὶ μόνον βλέπει (a).
(13) **Ὡς ἀπόλλοιτο[1] πλοῦτος, εἰ μὴ βοηθεῖ[2] πένησιν (b).**
(14) **Κρεῖσσον πενία μὴ δικαίας κτήσεως,**
καὶ γὰρ νόσος[3] τῆς κακῆς εὐεξίας (c)
(15) **Δεινὸν πένεσθαι, χεῖρον δ'[4] εὐπορεῖν κακῶς (d).**

1 ἀπόλλοιτο : ἀπόλοιτο Β ἀπόλυτο τ || 2 βοηθεῖ : βοηθῇ δ Mosq || 3 νόσος : νόσος τ ε Mosq νόσσος Ι νόσος γ ε Aucta || 4 δ' : δὲ Mosq *om.* Aucta.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia:*
a) I,II 33 v.125-126 (*PG* 37, 937); *CPG* II 3035.
b) Par f. (45v 17) 46v 3-4 – τοῦ Θεολόγου.
c) I, II, 33, v. 129-130 (*PG* 37, 937); *CPG* II 3035.
d) I, II, 30 v.4 (*PG* 37, 909); *CPG* II 3035.

cd) V [Π κα'] (*PG* 96, 288D) – Γνωμολογία τετράστιχος.
d) Patmos, p. 273 c. 10, 42a – (τοῦ Θεολόγου, c. 10 ,40).

13 (16) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὦ πηλίκον ἀξίωμα τῆς πενίας. Θεοῦ[1] γίνεται προσωπεῖον. Κρύπτεται ἐν πενίᾳ Θεός· καὶ πένης μὲν ὁ τὴν χεῖραν προτείνων, Θεὸς δὲ ὁ δεχόμενος.

1 Θεοῦ : τοῦ Θεοῦ Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME : 1) *In epistulam I ad Thessalonicenses*, hom. III (*PG* 62, 415 l. 7-13); *CPG* II 4434.
2) *De eleemosyna et hospitalitate*, hom. XXIII (*PG* 63, 724 l. 26-29); (Ecloga); (*PG* II 4684).
3) V [Π κα'] (*PG* 96, 289 BC) – Εἰς τὴν χήραν τὴν τὰ δύο λεπτὰ προσενέγκασαν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ· *CPG* II 4495 Fragmenta (2).

14 (17-18) Ὥσπερ ἐξ ἀδηφαγίας μὲν γίνεται φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς τίκτεται πυρετός, εἶτα θάνατος ἐκεῖθεν πολλάκις, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ πλούτου ὑπερβολῆς ἀπόνοια γίνεται. (18) Ὥσπερ γὰρ[1] ἐπὶ[1a] τῶν σωμάτων φλεγμονή, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνοια. Εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ[2] προσηκόντων ἐπακολουθεῖν εἴωθεν[3].

1 γὰρ *om.* Aucta || 1a ἡ *ante* ἐπὶ *add.* δ μ || 2 οὐ : μὴ π φ || 3 εἴωθεν : εἴωθε δ λ ο || ἐπακολουθεῖν εἴωθεν *om.* Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In illud: Vidi Dominum*, hom. III; (*PG* 56, 118 l. 31-37); *CPG* II 4417.
Par f. (51r 3) 52r 1-9 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 274 c. 10, 45 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, c. 10, 43).

15 (24) Νύσης· Τὸ καλῶς ἔχειν ὀλίγα πολὺ τιμιώτερον τοῦ κακῶς ἔχειν πολλά(1).

V [Α κς'] (*PG* 95, 1224B) – Χρυσοστόμου.
Par f. (63r 6) 65r 2-3 – τοῦ Νύσης.
Patmos, p. 275 c. 10, 48 – τοῦ Νύσης.
(1) Cité *infra* chap. 13, 7; attribution : Θεολόγου.

16 (25) Οὐδείς ποτε τοῦ κερδαίνειν γίνεται κόρος, ἀλλὰ τὸ ἀεὶ λαμβανόμενον ὕλη καὶ ὑπέκκαυμα[1] τῆς τοῦ πλείονος ἐπιθυμίας καθίσταται.

1 ὑπέκκαυμα : ὑπέκαυμα τ ξ Mosq. γ α.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, or. V (*PG* 44, 1260A); *CPG* II 3161.
V [E θ'] (*PG* 95, 1505C) – τοῦ Νύσης.
Tι [E θ'] f. 296rB (19) 20-24 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Νύσης, f. 296rB mg l. 11).
Kι [E θ'] f. 447r (5) 9-11 – τοῦ Νύσης.
Par f. (63r 6) 64r 13-16 – τοῦ Νύσης.
Patmos, p. 275 c. 10, 49 – (τοῦ Νύσης, c. 10,48).

17 (26) Βαρύ τι χρῆμα τὸ χρυσίον ἐστίν· κοῦφον δέ τι[1] καὶ ἀνωφερὲς πρᾶγμα ἡ ἀρετή. Εἰ οὖν χρὴ τοῖς ἄνω προσβαίνειν[2], τῶν καθελκόντων[3] πτωχεύσωμεν, ἵνα ἐν τοῖς ἄνω γενώμεθα[4].

1 τι *om.* λ || 2 προσβαίνειν : προσβῆναι Migne || 3 καθελκόντων : κατελθόντων π || 4 γενώμεθα : γενόμεθα κ² Sin λ γ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, or. I (*PG* 44, 1208B); *CPG II* 3161.
Par f. (63r 6) 65v 15-16 18-20 66r 1 – τοῦ Νύσης.
V [Π θ'] (*PG* 95, 1468C) –τοῦ Νύσης.

18 (27) Φίλωνος· Πλούτου κάλλος οὐκ ἐν βαλαντίοις[1], ἀλλ' ἐν τῇ τῶν χρηζόντων ἐπικουρίᾳ.

1 βαλαντίοις : βαλλαντίοις B I ε δ λ χ.

PHILON D'ALEXANDRIE, *De Iosepho*, 144; éd. 1) Cohn-Wendland, IV, p. 91. 2) HARRIS, p. 93.

Thes¹	[E ιθ']	f. 197rB (16) 17-20 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, f. 197rB, l. 14).
Thes²	[E κ']	f. 203vB (23) 24-27 – Φίλωνος.
Tι¹	[E η']	f. 287rB (29) 30-32 – Φίλωνος.
Tι²	[E θ']	f. 300vA (25) 26-28 – Φίλωνος.
Kι¹	[E η']	f. 434v (mg) 26-27 – Φίλωνος.
K²	[E θ']	f. 453v (mg) 13-14 – Φίλωνος.
V¹	[E η']	f. 101r (18) 18-19 (*PG* 95, 1473D) – Φίλωνος.
V²	[E θ']	f. 113v (34) 35 (*PG* 95, 1520D) – Φίλωνος.
R	[E μδ']	f. 169r (6 *ab imo*) 6 – Φίλωνος Ἑβραίου.
Par		f. (69v 18) 70r 3-5 – Φίλωνος.

19 (28) Αἱ ἐκ χρημάτων καὶ κτημάτων ἐπιθυμίαι[1] τοὺς χρόνους ἀναλίσκουσι[2]· χρόνου δὲ φείδεσθαι(1) καλόν.

1 ἐπιθυμίαι : ἐπικουρίαι ρ θ Mosq. ‖ 2 ἀναλίσκουσι : ἀναλίσκουσιν τ Ι ξ.

C. TISCHENDORF, *Philonea inedita altera* (Lipsiae 1868) p. 152,1.
PHILON D'ALEXANDRIE, *De vita contemplativa*, § 2 (II. 474).
HARRIS, p. 88.
Par f. (69v 18) 71r 16-18 – Φίλωνος.
(1) Sentence attribuée à Sossiadès, un des Sept Sages de la Grèce, citée1) par STOBÉE, III 1, 173 (Hense, p. 126) – Σωσιάδου τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὑποθῆκαι et 2) par TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche des sieben Weisen* (Stuttgart - Leipzig 1994) p. 335 n° 137; la sentence est citée dans l'apparat critique n° III l. 8.

20 (29) Διδύμου· Μείζονα καὶ σπουδαιοτέραν τὴν ἐπιμέλειαν ποιοῦ εἰς τοὺς δι' ἀρετὴν καὶ[1] θεοσέβειαν πτωχεύσαντας ἢ πενομένους· ἄλλως[2] ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς ἐκ νόσων ἢ συμπτωμάτων ἀποροῦντας παρὰ τοὺς ἐκ κακοπραγμονίας ἢ ἀσωτίας πτωχεύσαντας.

1 καὶ : ἢ Harris ‖ 2 τε *post* ἄλλως *add.* φ χ ρ π ε κ² Ι Mosq. ‖ ἄλλως : ἀλλ' ὡς Harris *om.* ο.

Cf. DIDYMOS DER BLINDE, *Psalmenkommentar* (Tura - Papyrus) (Bonn 1970) Teil V, p. 2, 18-23; HARRIS, p. 75.
T1 [E η'] f. 287rB (3) 4-16 – Διδύμου.
K1 [E η'] f. 434v (mg 14) 14-20 – Διδύμου.
V [E η'] f. 101r (7) 7-12 (*PG* 95, 1473C) – Διδύμου.
Par f. 77v (2) 13 – Διδύμου.

21 (30) Νείλου· Μὴ βούλου πλουτεῖν φιλοπτωχίας[1] ἕνεκα[2]· ἀπὸ[3] γὰρ τῶν ὄντων ἐλεεῖν ὁ Θεὸς νομοθετεῖ τὸ[4] δίκαιον.

1 φιλοπτωχίας : φιλοπτωχείας κ ‖ 2 ἕνεκα : ἕνεκεν δ μ λ ν ‖ 3 ἀπὸ : ἐκ δ μ λ ‖ 4 καὶ *ante* τὸ *add.* δ λ Aucta.

S. NIL, *Sententiae*, 48 (*PG* 79, 1244D).

22 (31) Πλουτάρχου· Ἐν πολέμῳ μὲν πρὸς ἀσφάλειαν σίδηρος χρυσοῦ κρείσσων[1]· ἐν δὲ τῷ ζῆν ὁ λόγος τοῦ πλούτου.

1 κρείσσων ρ σ φ π ν α : κρείττων δ μ λ Sin Aucta κρεῖσσον Bo ‖ 2 τῷ σ ε α Sin ρ μ : τὸ κ Β χ π κ[2] Mosq τοῦ δ λ Ι.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 54; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 83v 3-5 – Πλουτάρχου.
ω f. 146rB (20) 31-32 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, II 4, 13 – Σωκράτους.
Patmos, p. 278 c. 10, 62 – Πλουτάρχου.

23 (32) Οὔτε ἵππῳ χωρὶς χαλινοῦ, οὔτε πλούτῳ χωρὶς λογισμοῦ δυνατὸν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 55; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par[1] f. (83r 12) 83v 14-16 – Πλουτάρχου.
Par[2] f. 116r (15) 15-17 – Πυθαγόρου, avec des variantes.
ω f. (146rB 20) 146vA 8-9 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 1, 185 – Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 70 n° 11 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.

24 (33) Αἱ[1] μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα, αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι[2] τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσιν.

1 αἱ : οἱ κ σ ξ Ι η γ ‖ 2 περιουσίαι : οὐσίαι Sternbach.

Par f. (83r 12) 84r 12-14 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 25-26 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, IV 31, 83 – Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 70 n° 19 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.

25 (34) Οὔτε συμπόσιον ἄνευ[1] ὁμιλίας οὔτε πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

1 ἄνευ : χωρὶς Sternbach.

Par f. (83r 12) 84v 17-19 – Πλουτάρχου.
STOBÉE1, III 1, 28 – Ἀντισθένους.
ω f. (146rB 20) 146vB 19-20 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE2, III 1, 87 – (Σωκράτους, Stob. III 1, 84).
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 71 n° 32 – Πλουτάρχου.

26 (36-37) Ἔοικεν ὁ τῶν φιλαργύρων βίος νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει[α](1). Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὁμιλίαν, οὔτε παρὰ φιλαργύρου δεῖ χάριν[1] ἐπιζητεῖν[β2].

1 δεῖ *post* χάριν *posuerunt* Stob. Sternbach ‖ 2 ἐπιζητεῖν : ζητεῖν γ Stob.

(1) Texte cité dans les scolies de S. Jean Climaque, Schol. ad grad XVI (*PG* 88, 925B).

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 23-24; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154.
Par f. 83r (12) 13-15 84v 1-2 – Πλουτάρχου.
a) ω f. 146rB (20) 21-22 – τοῦ Πλουτάρχου.
b) ω f. (146rB 20) 146vB 1-2 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 10, 51 *pars prima* – sans attribution.
STOBÉE, III 10, 55 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob. III, 1054).
ab) Patmos, p. 280 c. 10, 63-64 – (Πλουτάρχου, c. 10, 62)
L. STERNBACH, 1) *Excerpta Parisina*, a) p. 69 n° 1 – Πλουτάρχου.
b) p. 70 n° 23 – Πλουτάρχου.
2) *Appendix Vaticana* a) p. 183 n° 136.
b) p. 202 n° 366.

27 (38) Τοῦ[1] μέλιττος μέλιτται[2] τάχιον ἔρχονται[3] ἐπ' αἴσθησιν, τοῦ κέρδους δὲ οἱ φιλάργυροι.

1 μὲν *post* τοῦ *posuerunt* δ λ ‖ 2 αἱ *ante* μέλιτται *add.* δ λ ‖ 3 ἔρχονται *post* ἐπ' αἴσθησιν *postposuerunt* δ μ.

Par f. (83r 12) 85r 19-21 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 9-10 – τοῦ Πλουτάρχου.

L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 71 n° 43 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.

28 (39) Σφαγή ἐστι τοῦ φιλαργύρου ἡ πρὸς τὸ κέρδος ἐπιθυμία· ὅθεν ἡ τοῦ χρήματος ἀφαίρεσις, ὥσπερ αἵματος, ἐπιφέρει τὸν θάνατον αὐτῷ[1].

1 αὐτῷ : αὐτῶν κ² I αὐτοῦ λ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 119; éd. Bernardakis, t.VII, p. 163.
Par f. (83r 12) 86v 8-12 – Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 73 n° 66 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.
Patmos, p. 280 c. 10,65 – (Πλουτάρχου, c. 10, 62).

29 (40) Ἑτοιμάζονταί τινες διὰ βίου τὰ[1] πρὸς τὸν βίον, ὡς βιωσόμενοι μετὰ τὸν βίον.

1 τὰ *om.* δ λ διὰ βίου τὰ *om.* Mosq.

Par f. (83r 12) 87v 3-5 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 16, 21 *pars prima* – Μητροδώρου.
MÉTRODORE, fr. 53; éd. A. Koerte, Metrodori Epicurei fragmenta. Jahrbücher für Classische Philologie. Suppl. 17 (1889 - 1890) : 529 - 597.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisima,* p. 74 n° 82 – τοῦ Πλουτάρχου, p. 69.

30 (41) Τοὺς πλουσίους δὲ καὶ ἀπλήστους ὑδρωπιῶσιν ἐοικέναι[1] ἔλεγεν· οἱ μὲν γὰρ πεπλησμένοι ὑδάτων διψῶσιν, οἱ δὲ χρημάτων.

1 ἐοικέναι : ἐοίκασιν δ μ λ.

Par f. (83r 12) 87v 12-14 – Πλουτάρχου.
Cf. STOBÉE, III 10, 45 – Διογένους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina,* p. 74 n° 86 – (τοῦ Πλουτάρχου, p. 69).

31 (42) Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἂν πολυτελῆ σκευὴν[1] ἔχων[2], ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός· οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον[3] οὐσίαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.

1 σκευὴν : σκεύη ο ‖ 2 πολυτελῆ... ἔχων : πολυτέλειαν ἠμφιεσμένος Wachsm. ‖ 3 πολύτιμον: πολλὴν Sternbach.

STOBÉE, III 1, 84 – Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Analecta Photiana,* p. 120 n° 112.
Gnom., 19; éd. Wachsmuth, p. 169.

32 (43) Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι[1] πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ[2] τις ἵππον κτήσαιτο καλόν[3], κακῶς[4] ἱππεύειν ἐπιστάμενος[5].

1 οἱ τοιοῦτοι : οὗτοι δ μ λ ‖ 2 εἴ *om.* ρ ‖ 3 καλόν *om.* Sternb. ‖ 4 κακῶς : καλῶς δ λ ν ‖ 5 οὐκ *ante* ἐπιστάμενος *add.* δ λ μ μὴ ν.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 27; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *Isocrate Discours,* t. I (Paris 1972) p. 128 (C.U.F.)

STOBÉE, IV 31, 47 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
L. STERNBACH, *Analecta Photiana*, p. 106 n° 30.

33 (44) Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατασχεῖν[1], ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὲν ἐφιεμένους[2], ἐργάζεσθαι δὲ δυναμένους[3], οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι.

1 κατασχεῖν : καταντασχεῖν B || 2 ὧν... ἐφιεμένους *om.* δ || 3 ἐργάζεσθαι δὲ δυναμένους *om.* π || 4 ἐπιχειρῶσι : ἐπιχειροῦσιν λ.

ISOCRATE, *A. Nicoclès* (II), 25; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, (Paris 1956) t. II p. 104.

34 (54) Ἀριστοτέλους· Ἡ πενία πολλῶν ἐστιν ἐνδεής· ἡ δὲ ἀπληστία πάντων.

V. ROSE, *Aristoteles Pseudepigraphus* (Leipzig 1863 réimpression Stuttgart 1967), p. 608, Sent. 7 (Teubner).
ω f. 147rA (25) b 6 – Ἀριστοτέλους.

35 (55) Δημοκρίτου[1]· Διηνεκὴς[2] ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τοῦ πλούτου ἐπιθυμία· μὴ κτηθεῖσα μὲν γὰρ τρύχει, κτηθεῖσα δὲ βασανίζει ταῖς φροντίσι, ἀποκτηθεῖσα δὲ[3] ταῖς λύπαις.

1 Δημοκρίτου *om.* δ ψ λ || 2 διηνεκὴς : διηνεκῶς ο || 3 βασανίζει... ἀποκτηθεῖσα δὲ *om.* σ α.

DÉMOCRITE, fr.B 302, 184 Diels II p. 133.
ω f. (147rB 27) 147vA 25-27 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Gnom., 204; éd. Wachsmuth, p. 199.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76 n° 21 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

36 (56) Μηδέποτε μακαρίσῃς[1] ἄνθρωπον ἐπὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ἐλάττονι πίστει[2] δέδεται.

1 μακαρίσῃς ρ φ ε π ι δ ψ λ Sin ο Par Aucta : μακαρίσεις κ B χ κ² || 2 τῶν ἀνέμων post πίστει add. Par.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 745 Diels II.
Par f. 138v (1) 1-4 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 10, 66 p. 281 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, Patmos, c. 10, 62).

37 (57) Οὐχ ὁ πλουτῶν, ἀλλ' ὁ μὴ χρῄζων[1] πλούτου μακάριος.

1 χρῄζων : χρίζων κ ψ.

S. Y. LURIA, *Democritea* (Leningrad 1970) fr. 643b.
Par f. 138v (1) 4-5 – Δημοκρίτου.
Gnom., 193; éd. Wachsmuth, p. 198.

38 (58) Μέγιστός[1] ἐστι πλοῦτος[2] τὸ[3] γινώσκειν ὅτι περιττός ἐστιν.

1 μέγιστος : μέγιστον τ ε χ π κ[2] Mosq ο ‖ πλοῦτος : πλούτου κ[2] I ο πλούτῳ ν ‖ 3 τὸ : τῷ κ τοῦ τ π.

Par f. 138v (1) 6-7 – Δημοκρίτου.
Gnom., 194; éd. Wachsmuth, p. 198.

39 (59 *prima pars*) Ἂν[1] μὴ πολλῶν ἐπιθυμῇς[2], τὰ ὀλίγα πολλὰ δόξει.

1 ἂν : ἢν δ ψ Sin Par Aucta Stob. ‖ 2 ἐπιθυμῇς : ἐπιθυμέῃς Stob. ἐπιθυμεῖς λ ι α.

STOBÉE, IV 33, 24 – Δημοκρίτου.
DÉMOCRITE, fr. B 284 Diels II.
Par f. 138v (1) 7-8 – Δημοκρίτου.

40 (59 *altera pars*) Μικρὰ[1] γὰρ ὄρεξις πενίαν ἰσοσθενῆ[2] πλούτου ποιήσει[3].

1 μικρὰ : σμικρὰ Stob. ‖ 1a πενίαν : πενίην Stob ‖ 2 ἰσοσθενῆ : ἰσοσθενεῖ ι Par ἰσοσθενέα Stob. ‖ ποιήσει : ποιέει Stob.

DÉMOCRITE B 1) fr. 284 Diels II; 2) fr. 653 Luria.
Par f. 138v (1) 8-9 – Δημοκρίτου.
STOBÉE, IV 33, 25 – Δημοκρίτου.

41 (60) Ὁ κατὰ φύσιν πλοῦτος[1] ἄρτῳ καὶ ὕδατι καὶ τῇ τυχούσῃ τοῦ σώματος σκέπῃ συμπεπλήρωται. Ὁ[2] δὲ περιττὸς κατὰ ψυχὴν ἀπέραντον[3] ἔχει καὶ τὴν τῆς ἐπιθυμίας βάσανον.

1 πλοῦτος *post* ὁ *posuerunt* φ ι ‖ 2 ὁ : ἡ ι ‖ 3 ab ἀπέραν | τον *lacunam offert* χ *usque ad* c. 14,11 καὶ ἐν ἡ|μέρᾳ.

DÉMOCRITE, fr. 750a Luria.
Par f. 138v (1) 10-14 – Δημοκρίτου.
Gnom. 189; éd. Wachsmuth, p. 197.

42 (61) Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις γένηται[2] πλούσιος, «ἐὰν τῶν ἐπιθυμιῶν ἔσται[3] πένης[4]», φησίν[5](1).

1 ὁ αὐτὸς : Δημόκριτος Aucta || 2 γένηται : εἴη Stob. Arnim γένοιτο Stob. || 3 ἔσται : εἴη Stob. Arnim || 4 πένης : πένητες Mosq || 5 φησίν : φησί λ ο Aucta.

DÉMOCRITE, fr. 643c Luria.
Par f. 120v (10) 11-12 - Κλεάνθους (*sic*).
STOBÉE[1], IV31, 124 –Κλεάνθους
STOBÉE[2], III 17, 30 – Σωκράτους.
von ARNIM, *Stoic. vet. fragm.* t.I, p. 137 n° 617 — Cléanthe.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76 n° 25 – Δημοκρίτου γνῶμαι, p. 75.
(1) «La meilleure richesse, c'est la pauvreté des désirs», reprend de son côté Clément d'Alexandrie : PÉDAGOGUE II 39,4; éd. *SC* 108 p. 86.

43 (62) Ὅσα[1] μὲν ἐπὶ τῇ φύσει πάντες ἐσμὲν πλούσιοι, ὅσα δὲ ἐφ' ἡμῖν, πάντες ἐσμὲν πένητες.

1 ὅσα... ὅσα : ὅσον... ὅσον Wachsmuth.

Par f. 138v (1) 14-16 – Δημοκρίτου.
Gnom. 190; éd. Wachsmuth, p. 197.

44 (63) Ὁ τῷ κατὰ φύσιν[1] ἀρκούμενος πλούτῳ, τοῦ πολλὰ κεκτημένου, πλείονα δὲ ἐπιθυμοῦντος, πολύ ἐστι[2] πλουσιώτερος. Τῷ μὲν γὰρ οὐδὲν ἐλλείπει[3], τῷ δὲ καὶ ὧν κέκτηται πολλῷ[4] πλείονα[5].

1 φύσιν : φύσει Par || 2 ἐστι : ἐστιν δ λ || 3 ἐλλείπει : ἐλλίπει κ ξ || 4 πολλῷ : πολλὰ ψ λ || 5 πλείονα : πλέονα Par.

DÉMOCRITE, fr. 643 d Luria.
Par f. 138v (1) 16-20 – Δημοκρίτου.
Gnom., 191; éd. Wachsmuth, p. 197.
APOSTOLII, *Cent.* XIII n° 13 p; éd. Leutsch II, p. 575 — sans attribution.

45 (64) Ἡ[1] τέκνοις ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ πρόφασίς ἐστι[2] φιλαργυρίης[3] τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

1 ἡ *om.* I ‖ ἐστιν : ἐστι δ ψ λ ‖ 3 φιλαργυρίης : φιλαργυρίησι B φιλαργυρίοις ι φιλαργυρίας δ ψ λ ο Aucta.

DÉMOCRITE, 1) fr. B 222 Diels; 2) fr. 626 Luria.
STOBÉE, III 10, 64 – Δημοκρίτου.

46 (65) Τὰ μέγιστα τῶν κακῶν οἱ πένητες ἐκπεφεύγασιν[1], ἐπιβουλήν, φθόνον καὶ μῖσος· οἷς οἱ πλούσιοι καθ' ἡμέραν συνοικοῦσιν[2].

1 ἐκπεφεύγασιν : ἐκπεφεύγασι π σ τ ι I ‖ 2 συνοικοῦσιν : συνοικοῦσι π τ ι ο I.

DÉMOCRITE, fr. 657a Luria.
Par f. (138v 1) 139r 1-3 – Δημοκρίτου.
Gnom., 200; éd. Wachsmuth, p. 199.

47 (66) Διογένους· Διογένης ὁ κυνικὸς φιλόσοφος[1] ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος[2] διὰ τί τὸ χρυσίον χλωρόν[3] ἐστιν, εἶπεν «ὅτι πολλοὺς ἐπιβούλους[4] ἔχει».

1 Διογένης... φιλόσοφος : ὁ αὐτὸς Stern. ‖ 2 ὑπό τινος *om.* Long ‖ 3 χλωρόν : χλορὸν Mosq ὠχρὸν δ ψ λ Schenkl Stern. ‖ 4 ἐπιβούλους : ἐπιβουλεύοντας Long.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI 51; éd. Long, p. 269.
Cf. H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 16 n° 37.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, n° 172.
Patmos, p. 282 c. 10,71 – Διογένης.

48 (67) Ὁ αὐτὸς[1] ἰδὼν τοὺς Ἀναξιμένους οἰκέτας πολλὰ σκεύη περιφέροντας[2] ἤρετο· «Τίνος ταῦτα;» τῶν δὲ εἰπόντων· «Ἀναξιμένους[3]» «Οὐκ αἰδεῖται, φησί, ταῦτα ἔχων ἅπαντα[4] αὐτὸς[5] ἑαυτὸν μὴ[6] ἔχων[7]»;

1 ὁ αὐτὸς : Διογένης Stern. ‖ 2 περιφέροντας : παραφέροντας σ B Aucta ‖ 3 Ἀναξιμένους : Ἀνακειμένους *scripsit 1a manus deinde superscripsit* ξι *supra* κ ε ι B ‖ 4 ἅπαντα *om.* ι ‖ 5 αὐτὸς δ α λ ο ε I Sin : ἑαυτὸς κ B σ ‖ 6 μὴ π ρ ε τ I χ κ[2] δ ν Aucta *om.* κ B σ α ‖ 7 *om. apopht.* ψ.

Cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconina*, 233D 24.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisnum*, p. 150 n° 141.

Cf. APOSTOLII, *Cent.* XIII n° 5; éd. Leutsch II p. 571 (Proverbe).

49 (68) Σωκράτους· Ὁ μὲν οἶνος συμμεταβάλλεται[1] τοῖς ἀγγείοις, ὁ δὲ πλοῦτος τοῖς τῶν κεκτημένων[2] τρόποις.

1 συμμεταβάλλεται B ο π ρ σ τ χ φ κ² ε ν I ι Mosq : συμμεταβάλλει Stob. Par ‖ κεκτημένων : κτησαμένων Stob².

Par f. (97r 10) 97v 9-11 — Σωκράτους.
STOBÉE¹, IV 31, 107 — Σωκράτους.
STOBÉE², IV 31, 111 — ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 78 n° 9 — Σωκράτους.

50 (69) Ἱδρῶς[1] μὲν ὁ[2] ἐκ τῶν γυμνασίων εὐσχημονέστερος, πλοῦτος δὲ ὁ[2] ἐκ τῶν ἰδίων πόνων.

1 ἱδρῶς : ἰδρῶς B ‖ 2 ὁ *om.* φ.

Par f. (97r 10) 97v 11-13 — Σωκράτους.
STOBÉE, IV 31, 129 — Σωκράτους.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 78 n° 10 — Σωκράτους.

51 (70) Τὰ[1] τῶν πλουσίων καὶ ἀσώτων[2] χρήματα ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκέαις εἴκαζεν, ἀφ' ὧν ἄνθρωπον[3] μὲν μὴ λαμβάνειν[4], κόρακας δὲ καὶ ἰκτίνους[5], ὥσπερ παρὰ τούτων ἑταίρας καὶ κόλακας.

1 Κράτης *ante* τὰ *add.* Stob. ‖ 2 ἀσώτων : ἀσωμάτων π ‖ 3 ἄνθρωπον : ἀνθρώπους τ ἄνθρωπος δ ψ λ ‖ 4 λαμβάνειν : λαμβάνει δ ψ ‖ 5 ἰκτίνους : εἴ τι τοιοῦτον δ μ ψ λ.

CRATÈS, fr. 20; éd. H. Diels, Poet. Phil. Fragm., (Berlin 1901) p. 215 n° 20.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI 60; éd. Long, p. 273 — Διογένης.
Par f. (97r 10) 97v 13-18 — Σωκράτους.
Cf. STOBÉE¹, IV 31, 48 — Διογένους.
STOBÉE², III 15, 10 — Κράτητος.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 81 n° 11 — Σωκράτους.

52 (71) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίνες οἱ φιλοχρήματοι, ἔφη· «Οἱ τὰ αἰσχρὰ κέρδη θηρώμενοι καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῶν φίλων ὑπερορῶντες[1]».

1 ὑπερορῶντες : ὑπερορῶντας ι ὑπερορῶν Mosq.

STOBÉE III 10, 46 – Σωκράτους.

53 (72) **Ὁ τῶν φιλαργύρων πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδὺς εἰς τὴν γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.**

STOBÉE, III 16, 28 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob. III 16, 27).
Gnom., 208; éd. Wachsmuth, p. 200.
APOSTOLII, *Cent.* XII n° 13k; éd. Leutsch II, p. 575 (Proverbe).

54 (73) **Εὐριπίδου**

Ὦ χρυσέ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς[1],
ὡς οὐδὲ μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ'[2] ἔχει,
οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐδὲ φίλος[3] πατήρ[4],
οὐδ'[4a] ἡ Κύπρις[5] τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν[5a],
οὔθ'[6] ἔρωτας μυρίους αὐτὴ[7] τρέφει[8].

1 βροτοῖς : βρωτοῖς κ || 2 τοιάσδ' : τοίας δε Mosq τοίας δ' Aucta || 3 φίλος : φιλεῖ τ π χ κ² I ο || 4 οὐ... πατήρ *om.* ι || 4a οὐδ' εἰ δ' Stob. || 5 Κύπρις : Κύπρος ρ Κύπροις α || 5a ὁρᾶν : ὁρᾷ Stob. Nauck || 6 οὔθ' : οὔ τ' α δτ' δ λ οὕτως Aucta || 7 αὐτὴ : αὐτῆ φ || 8 τρέφει : τρέφειν Stob. Nauck.

EURIPIDE, fr. 324; éd. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 456 – Δανάῃ.
STOBÉE, IV 31, 4 – Εὐριπίδου Δανάῃ.

55 (74) **Μοσχίωνος· Ὥσπερ οὐ τῷ ἵππῳ κόσμος, οὐδὲ τοῖς ὄρνεσι[1] καλιὰ[2] ὑψοῦσθαι καὶ γαυριᾶν δίδωσι[3], ἀλλὰ τῷ[4] μὲν τοῦ ποδὸς ἡ ὠκύτης, τοῖς δέ, τῶν πτερῶν[5], οὕτως οὐδ' ἀνθρώπῳ[6] καλλωπισμὸς καὶ τρυφή, ἀλλὰ χρηστότης καὶ εὐποιία.**

1 ὄρνεσι : ὄρνισι ρ ὄρεσι κ² π I || 2 καλιὰ : καλλιὰ φ ψ καλλιὰν λ || 3 δίδωσι : δίδωσιν π ε B Aucta δίδοσιν κ² || 4 τῷ : τοῦ Mosq τὰ ο || 5 τῶν πτερῶν : τὸ πτερὸν δ μ ψ λ || 6 ἀνθρώπῳ : ἀνθρώπων ψ B.

Par f. (102r 12) 103r 3-8 – Μοσχίωνος.
Cf. STOBÉE, III 1, 139 – (Ἐπικτήτου, Stob., III 1, 125).

56 (-) **Ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς οὐκ[1] ἔσπευδες οἰκεῖν[2] τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθείς, τί σπεύδεις πλουτεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;**

1 οὐκ : οὐκ <ἂν> Stob. ‖ 2 οἰκεῖν : ἰδεῖν δ μ ψ λ.

ÉPICTÈTE, éd. Schenkl, p. 480 n° 12 (23).
STOBÉE, III 1, 136 – (Επικτήτου, Stob., III 1, 125).
A. ELTER, *Gnomica* II, *Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae* (Lipsiae 1892) p. 15 n° 29.

57 (75) Τὴν πενίαν ὁ σώφρων καρτερίᾳ καὶ γενναιότητι τιμῶν, πλούτου τιμιωτέραν ἀποφαίνει.

A. ELTER, *Gnomica* II, p. 22 n° 101.

58 (76) Κλειτάρχου[1]· Προὶξ πολλὴ τέκνα βελτίονα[2] οὐ ποιεῖ.

1 Κλειτάρχου *om.* κ ρ ι κ² ‖ 2 βελτίονα : βελτίωνα κ π ο χ φ κ² ι ε.

Sentence de CLITARQUE; éd. H. Chadwick, p. 80 n° 74.
Par f. (96r 3) 96v 2 – Κλειτάρχου.

59 (77) Κλειτάρχου[1]· Ἐγκράτεια, κρηπὶς εὐσεβείας· ὄρεξις κτήσεως, ἀρχὴ πλεονεξίας. Ἐκ γὰρ φιλαργυρίας ἀδικία φύεται.

1 Κλειτάρχου : Κλητάρχου ι *om.* Β α σ Ι.

CLITARQUE, *Sentences*, nᵒˢ 13, 23 et 24; éd. H. Chadwick, p. 76-77.
Par f. 96r (3) 13-15 – Κλειτάρχου.
APOSTOLII, *Cent.* VI n° 481; éd. Leutsch II, p. 377 – Κλειτάρχου.

60 (78) Κάτωνος· Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ φρονήσεως[1] οὐκ ἀσφαλῆ[2] κτήματα[3].

1 φρονήσεως : ξυνέσιος Stob. ‖ 2 ἀσφαλῆ : ἀσφαλέα Stob. Leutsch Diels ‖ 3 κτήματα : κτῆμα τ Mosq ο.

DÉMOCRITE, fr. B 77 Diels II.
STOBÉE, III 4, 82 – (Δημοκρίτου, Stob., III 4, 69).
Par f. 104r (7) 14-16 – Κάτωνος.
APOSTOLII, *Cent.* VI n° 35a; éd. Leutsch II, p. 371 – Διογένης.

61 (79) Ἀπολλωνίου· Οὐ τὸ πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ δι' αἰσχρὰν αἰτίαν πένεσθαι[1], ὄνειδος.

1 πένεσθαι : πένητες Mosq *om.* ν.

Sentence d' Apollonios citée par:
1) R. HERCHER, *Epistolographi Graeci*, p. 127, epist. 97.
2) STOBÉE, IV 32, 9 – Ἀπολλώνιος Λύκῳ.
3) Par f. 115v (5) 8-10 – Γνῶμαι Ἀπολλωνίου.

62 (80) Εὐσεβίου· Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων τοὺς μὲν[1] μεγάλα χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ὄντας[1a] τιμῶσί τε καὶ τεθαυμάκασι· τῶν δὲ σπουδαίων ἐπειδὰν ἀχρηματίαν[3] καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν[4].

1 μὲν *om.* λ ‖ 1a ὄντας : ἐόντας Stob. ‖ 2 τεθαυμάκασι : τεθαυμάκασιν α Β τεθωυμάκασι Stob. ‖ 3 ἀχρηματίαν : ἀχρηματείαν κ π ἀχρηματίην Stob. ‖ 4 ὑπερφρονέουσιν : ὑπερφρονέουσι ι ο ὑπερφρονοῦσιν Aucta.

STOBÉE, III 4, 104 – (Εὐσεβίου, Stob., III 4, 100).
Par f. 116r (7) 8-12 – Εὐσεβίου.

63 (81 *pars altera*) Μενάνδρου

Ψυχὴν ἔχειν δεῖ πλουσίαν· τὰ δὲ χρήματα
ταῦτ'[1] ἐστὶν ὄψις[2], παραπέτασμα[3] βίου[4](a).
Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.
Χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταῦτα[5] καλῶς (b).

1 ταῦτ' ταῦτα ο ‖ 2 ὄψις *om.* μ ψ ‖ 3 παραπέτασμα : παραπετάσματα ν λ δ μ ψ ‖ 4 ψυχὴν... βίου *om.* Aucta ‖ 5 ταῦτα : ταύτῃ Stob. Aucta.

a) MENANDER, *The principal fragments*, éd. Fr. G. Allinson (Londres - New York 1921) p. 534 nº 1094 k.
Par f. 138r (18) 20-21 – Μενάνδρου.
b) STOBÉE[1], IV 31, 100 – Μενάνδρου Μηναγύρτῃ.
STOBÉE[2], IV 39, 7 – Μενάνδρου Δημιουργοῦ.

64 (82-83) (82) Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ
τὴν χεῖρα, κἂν μὴ φῇ[1] πονηρὰ βουλεύεται[2] (a)
(83) Οὐ πώποτε[3] ἐζήλωσα πλουτοῦντα[4] σφόδρα
ἄνθρωπον, ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει (b).
Λέγεις, ἃ δὲ λέγεις, ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις (c).

1 φῇ : φὴ I || 2 βουλεύεται : βούλεται δ ψ λ || 3 οὐ πώποτε : οὐ πώποτ' B α δ οὐ πάν ποτ' λ || 4 πλουτοῦντα : πλουτοῦντας Mosq || 5 Λέγεις, ἅ... λαβεῖν λέγεις *om.* ξ Aucta.

a) Par f. 127v (13) 14-16 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 10, 20 – Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.
b) Par f. 129r (1) 2-3 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 16, 7 – Μενάνδρου.
FR. G. ALLINSON, *op. cit.*, p. 510 n° 624 K.
c) Par f. 127v (13) 13-14 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 10, 6 – Μενάνδρου.
FR. G. ALLINSON, *Menander the principal fragments* (Londres - New York 1921) p. 530 n° 776 K.
Fragment de Ménandre 776; éd. Edmonds III B, p. 844.

65 (84-85) Κάτωνος[1]

(84) Οὐκ ἔστιν[2] πενίας μεῖζον οὐδὲ ἕν[3] ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει[4] σπουδαῖος ᾖς, καταγέλαστος[5] ἔσῃ (a).
(85) Καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς· τὸ μὲν γὰρ ἔλεον[6], τὸ δ' ἐπιτίμησιν φέρει (b).

1 Κάτωνος δ ψ ν : Πλάτωνος I Κράτωνος Par ο || 2 ἔστιν : ἐστι τ ϱ φ κ² δ λ ψ φ Sin ο || 3 οὐδὲ ἕν : οὐδὲν δ ψ λ I ι Mosq ε || 4 φύσει *post* σπουδαῖος *legunt* δ ψ λ || 5 οὐ *ante* καταγέλαστος *add.* δ ψ λ || 6 ἔλεον : ἔλαιον κ B χ || 7 τὸ μὲν... φερει : ἐμπόδιον πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν γίνεται λ.

La sentence entière est citée dans
Par f. 116v (1) 2-6 – Γνῶμαι Κράτωνος (*sic*).
STOBÉE[1], IV 32, 33 – Κράντορος (*sic*).
STOBÉE[2], IV 33, 1 – 'Αντιφάνους.
Fragment 258 d' Antiphon cité par EDMONDS III A.

66 (86) 'Εκ τῶν Φαβωρίνου· Βοιωτὸς ἐντυχὼν θυσαυρῷ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐπάρας[2] τὸ σκέλος ἀπεματάϊσε καὶ[3] παρῆλθεν, ὡς οὐκέτι[3] οὐδὲν ὄντα πρὸς αὐτόν.

1 ἐκ τῶν *om.* φ || ab ἐκ (c. 12, 66) *usque ad* ἐργασίαν γίνεται (c. 13, 10) *lacunam effert* λ || 2 ἐπάρας : ἀπάρας δ κ² || 3 ἀπεματάϊσε καὶ *om.* δ μ || 3 οὐκέτι : οὐκ ἔστιν ι.

Par f. 117v (5) 8-11 – Γνῶμαι Φαβωρίνου.
STOBÉE, IV 50, 25 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* 'Εκ τῶν Φαβωρίνου Περὶ γήρως, Stob. IV 50, 23).

67 (87) Ἀριστωνύμου· Ὥσπερ[1] τὸν αὐτὸν οἶνον πίνοντες οἱ μὲν παροινοῦσιν, οἱ δὲ πραΰνονται· οὕτω καὶ τὸν[2] πλοῦτον[3]...

1 ὥσπερ : ὡς Par Arnim ‖ 2 τὸν *om.* Par Arnim Stob. : ‖ 3 *post* πλοῦτον *lacunam signavit* Stob. *post* Meineke : οὕτω καὶ πλοῦτον δαπανῶντες οἱ μὲν χρῶνται κακῶς οἱ δὲ καλῶς. *Vide in apparatu sub n.* 13 (Hense, t. V p. 772).

ARISTON DE CHIO, fr. 397;
von ARNIM, *Stoic. Vet. fragm.*, t. I, p. 89 – ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.
Par f. 119r (6) 6-8 – Ἀριστωνύμου.
STOBÉE, IV 31, 110 – Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

68 (88) Βίωνος· Βίων καταγελάστους εἶναι ἔλεγεν[1] τοὺς σπουδάζοντας περὶ τὸν πλοῦτον, ὃν τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖται.

1 ἔλεγεν : ἔλεγε π ρ δ ψ Sin φ χ *post* Βίων *posuit* Par.

Par f. 120r (14) 17-19 120v 1 – Βίωνος.
STOBÉE, IV 31, 87 – Βίωνος.
Patmos, p. 282 c. 10, 72 – Βίωνος.

69 (89-90) Θεόγνιδος[1]

(89) Οὔ σε μάτην, ὦ Πλοῦτε, θεοὶ τιμῶσι μάλιστα·
σὺ[1a] γὰρ ῥηιδίως[2] τὴν κακότητα φέρεις (a).
(90) Οὐκ εὔχομαι πλουτεῖν, οὔτ' ἔραμαι[3], ἀλλά μοι εἴη
ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, οὐδὲν ἔχοντι[4] κακόν (b).

1 Θεόγνιδος : Θεογνίδου Par Θεογνίδους ε ‖ 2 ῥηιδίως : ἰδίως B ο ‖ 3 εὔχομαι... ἔραμαι : ἔραμαι... εὔχομαι Aucta Young ‖ 4 ἔχοντι : ἔχοντα ψ.

THÉOGNIS DE MÉGARE, *Élégie* I v. 523-524 et 1155-1156; éd.
1) J. Carrière (Paris 1948) p. 52 et 80 (C.U.F.).
2) D. Young (Leipzig 1971) p. 34 (Teubner).
(a) Par f. 138r (5) 5-7 – Θεογνίδου (*sic*).
STOBÉE, IV 31, 1 – Θεόγνιδος.
(b) Texte cité par C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 142 n° XXVI.

70 (91) Λουκιανοῦ

Γῆς ἐπέβην γυμνός, γυμνὸς δ' ὑπὸ γαῖαν[2] ἄπειμι·
καὶ τί μάτην μοχθῶ, γυμνὸν ὁρῶν τὸ τέλος.

1 Λουκιανού *om.* ι ‖ γαίαν : γέαν κ Β π χ κ² α Ι.

Voir ce mot de Lucien dans 1) FR. DÜBNER, *Epigrammatum Anthologia* (Paris 1872) t. II, p. 262 n° 58.
2) C. WACHSMUTH, *op. cit.*, p. 137 n° IX
3) Patmos, p. 282 c. 10, 73 – Λουκιανοῦ.

71 (92) **Σιμωνίδου· Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πότερον αἱρετώτερον πλοῦτος ἢ σοφία, «Οὐκ οἶδα, ἔφη, ὁρῶ μέντοι γε τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας φοιτῶντας[1]».**

1 φοιτώντας : παραγενομένους Patmos.

Par f. 138r (14) 15-17 – Σιμωνίδου.
STOBÉE, IV 31, 32 – Σιμωνίδου.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 142.
Cf. H. SCHENKL, *Das Florilegium...*, (Wiener Studien XI 1889) p. 19 n° 50.
Patmos, p. 283 c. 10, 74 – Σιμωνίδου.

72 (93) **Ἀριστείδου· Ἀριστείδης ὁ δίκαιος[1] ὀνειδιζόμενος ἐπὶ πενίᾳ ὑπό τινος πλουσίου εἶπεν· «Ἐμοὶ μὲν ἡ πενία οὐδὲν ἱστορήσει[2] κακόν, σοὶ δὲ ὁ πλοῦτος ταραχὰς οὐκ ὀλίγας».**

1 δίκαιος : σοφὸς Par ‖ 2 ἱστορήσει : ποιήσει Sternb.

Par f. 139r (11) 11-14 – Ἀριστείδου.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 150 n° 143.

73 (94) **Ἱέρωνος· Ὀνειδιζόμενος ὅτι πολλοὺς ῥητορεύειν διδάξας ἐπένετο, εἶπεν[1]· «Οὔτε γὰρ ἐδίδαξα φιλαργυρεῖν» (1).**

1 εἶπεν *post* ἐδίδαξα *postposuit* I.

Par f. (153r 11) 10-12 – Ἱέρωνος.
(1) ARISTOTE, *Politique* 1259 A, cite un mot semblable attribué à Thalès de Milet.

74 (95) **Μουσωνίου· Τῶν μὲν Κροίσου καὶ Κύρου[1] θησαυρῶν πενίαν ἐσχάτην καταψηφιούμεθα[2]· ἕνα δὲ καὶ μόνον πιστεύομεν[3] πλούσιον σοφόν[4], τὸν δυνάμενον κτήσασθαι τὸ ἀνενδεὲς πανταχοῦ.**

1 Κύρου codd. : Κινύρου Stob. || 2 καταψηφιούμεθα : καταψηφησώμεθα Mosq || 3 πιστεύομεν : πιστεύσομεν Stob. εἶναι *post hoc verbum add.* δ Par Stob. || 4 ἢ *ante* σοφὸν *add.* Par Stob.

MUSONIUS RUFUS, fr. XXXIV; éd. O. Hense (Lipsiae 1905) p. 122-123 (Teubner).
Par f. 139r (15) 16-20 – Μουσωνίου.
STOBÉE, IV 31, 119 – Μουσωνίου.
Patmos, p. 283 c. 10, 76 – Μουσωνίου.

75 (96) Ξενοφῶντος φιλοσόφου[1]· Τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδίδακτον· φιλοσοφίαν[2] εἶναι· ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὐτὴ[3] τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει.

1 Ξενοφῶντος φιλοσόφου : ὁ αὐτὸς (*id est* Ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος (f. 156v l. 19) Par || 2 φιλοσοφίαν : ἀρετὴν Stob.[2] || 3 αὐτὴ : αὕτη Par Stob.

Par f. (156r 19) 156v 3-6 – Ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος.
Cf. STOBÉE[1], IV 32, 11 (1) – Διογένους.
Cf. STOBÉE[2], IV 32, 19 *pars prior* – Διογένους.

(1) Voir le texte cité dans l' apparat critique en Stobée (IV 32, 11 *sub n.* 17).

76 (97) Πολλῶν κακῶν ἐπικάλυμμά ἐστιν ὁ πλοῦτος.

MÉNANDRE, fr. 90 K; éd. FR. G. ALLINSON, *op. cit.*, p. 322; Edmonds III B.
Par f. (146v 1-3) 158v 16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον ... Π.
STOBÉE, IV 31, 20 – Μενάνδρου Βοιωτίᾳ.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 30 n° 102.

77 (-) Ὁ αὐτὸς τὸν πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον ἔφησε[1] ῥύπον εἶναι περιηργυρωμένον.

1 ἔφησε : ἔφησεν I ε Mosq ἔφη ν.

Par f. (146v 1-3) 161r 9-11 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Π.

78 (98) Φιλιστίωνος

Κἂν μυρίων πηχῶν[1] γῆς κύριος ὑπάρχῃς[2]
θανὼν γενήσῃ[3] τριῶν ἢ τεσσάρων.

1 πηχῶν : πήχεων Allinson γῆς πήχεων ἧς Edm. || 2 ὑπάρχῃς : ὑπάρχεις τ χ ψ κυριεύῃς Allinson *om.* Edm. || 3 γενήσῃ : γενήσει Allinson τάχα *post* γενήσῃ *add.* Edmonds.

MÉNANDRE ET PHILISTION, *Comparatio* I v. 221-222; II v. 57-58; III v. 21-22; éd. S. JAEKEL, *Menandri Sententiae* (Leipzig 1964) p. 97, 105 et 115 (Teubner).
MÉNANDRE, fr. 1099; éd. Edmonds III B p. 892;
Cf. MÉNANDRE, Ἀμφισβητήσιμα; éd. FR. G. ALLINSON (Londres - New York 1921) *op. cit.*, p. 534 n° 1099 K, avec des variantes.

79 (99) Δημώνακτος· Εἰσί τινες οἳ τὸν μὲν[1] παρόντα βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλῇ σπουδῇ ὡς ἕτερον βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα.

1 μὲν *om.* B σ ξ *post* παρόντα *posuit* Stob.

Par f. (105r 9) 105v 9-13 — τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημωνάκτου, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
STOBÉE, III 16, 20 — Ἀντιφῶντος.
ANTIPHON, fr. 28, 4; éd. Sauppe, p. 150.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 82 n° 19 — Δημώνακτος.

80 (100) Ἐκ τῶν Ἀριστίππου γνωμῶν· Οὐχ ὥσπερ ὑπόδημα τὸ μεῖζον ἄχρηστον καὶ ἡ πλείων[2] κτῆσις(1). Τοῦ μὲν γὰρ ἐν τῇ χρήσει τὸ περιττὸν ἐμποδίζει· τῇ δὲ καὶ ὅλῃ χρῆσθαι[3] κατὰ καιρὸν ἔξεστι καὶ μέρει[4].

1 ἄχρηστον : δύσχρηστον Stob. || *post hoc verbum* οὕτω *add.* δ || 2 πλείων : πλεῖον B π σ ε χ I κ² ο || 3 χρῆσθαι : χρήσασθαι ψ || 3 μέρει : μένει φ π ρ χ ε θ τ I κ² Mosq ο Aucta.

Par f. 113r (12) 19-20 — Γνῶμαι Ἀριστίππου.
STOBÉE, IV 31, 128 — Ἀριστίππου.

(1) L' idée sera reprise et embellie par Clément d' Alexandrie: «Comme le pied est la mesure de la chaussure, de même son corps est pour chacun la mesure de ce qu' il peut acquérir; le superflu - ce qu' on appelle les bijoux et le mobilier - sont le fardeau des riches et non pas l' ornement de sa personne». *Le Pédagogue*, 3, 39; éd. CL. MONDÉSERT - CH. MATRAY, *SC* 158, p. 87.

81 (101) Δημοσθένους[1]· Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενός τινα ἐκφερόμενον φιλάργυρον ἔφη· «Οὗτος[2] βίον ἀβίωτον βιώσας, ἑτέροις βίον κατέλιπε»[3].

1 Δημοσθένους *om.* ξ Par || 2 οὗτος : οὕτως Par || 3 κατέλιπε : κατέλιπεν χ τ ξ Mosq I ε κ[2] Sin Aucta.

R. CLAVAUD, *Démosthène, Lettres et Fragments* (Paris 1987) p. 142 n° 12 (C.U.F.).
Par f. 113v (3) 20 114r 1-3 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Γνῶμαι Ἀριστίππου, f. 113r 12) ἀποφθέγματα.
L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 151 n° 144.
Patmos, p. 284 c. 10, 77 – Δημοσθένους.

82 (102) Χείλωνος[1]· Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δὲ[2] διὰ παντός[3].

1 Χείλωνος : *om.* Mosq || 2 δὲ *om.* Diels || 3 διὰ παντός : ἀεί Diels.

CHILON γ', 10 Diels I p. 63.
DIOGÈNE LAËRCE, I 70 avec quelques variantes.
STOBÉE[1], III 1, 172γ – Χείλων Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος.
STOBÉE[2], III 1, 20 – Χίλωνος.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 175 n° 9 (Chilo).

83 (103) Θεοκρίτου· Τοὺς[1] πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

1 οὗτος *ante* τοὺς *posuit* Aucta.

DÉMOCRITE, fr. 630 Luria.
Par f. 120r (3) 4-6 – Θεοκρίτου.
STOBÉE, III 16, 24 – Θεοκρίτου.

84 (104) Πλάτωνος· Ὅστις[1] σῶμα θεραπεύει τὸ ἑαυτοῦ, οὐχ[2] ἑαυτὸν θεραπεύει; ὅστις δὲ χρήματα, οὔθ' ἑαυτόν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω[3] τῶν ἑαυτοῦ[4];

1 ὅστις : ὅστις αὖ Croiset || 2 οὐχ : ἀλλ' οὐχ Croiset || 3 τὰ *ante* πορρωτέρω *add.* Aucta || 4 ἑαυτοῦ : ἑαυτῶν π I.

PLATON, *Alcibiade*, 131 B; éd. M. CROISET, *Platon œuvres complètes* (Paris 1980) t. I. p. 106 (C.U.F.).
Par f. (129v 15) 130r 1-4 – Πλάτωνος.
STOBÉE, III 18, 36 – Πλάτωνος.

85 (105) **Διφίλου[1]**

Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ἦν.
Φιλαργυρία τοῦτ' ἐστίν, ὅταν ἀφεὶς[2] σκοπεῖν
τὰ δίκαια, τοῦ κέρδους διὰ παντὸς δοῦλος[3] ᾖς[4].

1 Διφίλου : Διφίλλου τ σ ρ ι || 2 ἀφεὶς : ἀφῇς Β σ α δ χ Ι κ² ο ἀφήσῃς ι ἀφήσεις φ || 3 δοῦλος : φίλος ι || 4 ᾖς : εἷς ε.

DIPHILE, fr. 94 et 94 A; éd. Edmonds III A p. 142.
STOBÉE, III 10, 5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Διφίλου, Stob. III 10, 4).

86 (106) **Ἀνακρέοντος· Ἀνακρέων δωρεὰν παρὰ Πολυκράτους λαβὼν πέντε τάλαντα, ὡς ἐφρόντισεν[1] ἐπ' αὐτοῖς δυοῖν νυκτοῖν, ἀπέδωκεν αὐτὰ[2] εἰπών· «Οὐ τιμᾶσθαι αὐτὰ τῆς ἐπ' αὐτοῖς φροντίδος».**

1 ἐφρόντισεν : ἐφρόντισε δ ψ || αὐτὰ *om.* Mosq.

STOBÉE, IV 31, 78 – Ἀνακρέοντος.
Cf. L. STERNBACH, 1) *Gnom. Parisinum*, p. 148 n° 115.
2) *Appendix Vaticana*, p. 203 n° 14.
3) *De Gnom. Vatic. inedito*, p. 1 n° 72 in Wiener Studien X 1888.

87 (107) **Ἰσοκράτους· Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκεν[1], τοῦ τε ζημίαν μεγάλην[2] ῥαδίως ἐκτῖσαι καὶ τῷ[3] φίλῳ σπουδαίῳ[4] δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄδηλον[5] βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν[6] τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω[7].**

1 ἕνεκεν : ἕνεκα τ || 2 ζημίαν μεγάλην : μεγίστην ζημίαν τ || 3 τῷ : τοῦ ρ Sin || 4 σπουδαίῳ : γνησίῳ *in mg* ρ || 5 ἄδηλον : ἄλλον Math. - Brém. || 6 μὲν : μὴ Ι || 7 βελτίω : μέλλοντα π τ Ι κ².

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 28-29; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 129.
Cf. *Gnom.*, 206; éd. Wachsmuth, p. 200.
STOBÉE, IV 31, 116 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον, Stob. IV 31, 115).

Λόγος ιγ'

Περὶ αὐταρκείας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εἶπεν ὁ Κύριος· «Μὴ μεριμνήσητε[1] τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε[1a], μηδὲ τῷ σώματι[2] τί ἐνδύσησθε[3]».**

1 μεριμνήσητε : μεριμνᾶτε N || 1a φάγητε : φάγηται τ φάγετε ψ || 2 ὑμῶν *post* σώματι *posuerunt* φ ψ μ ξ Aucta ἡμῶν α τ || 3 ἐνδύσησθε : ἐνδύσεσθε δ μ ψ Sin ἐνδύσ σθε (*sic*) ϱ (sine littera).

Mt 6, 25.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐγὼ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι[1] αὐτάρκης εἶναι· οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι[2]· καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν[3] καὶ ὑστερεῖσθαι[4]. Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με[5] Χριστῷ.**

1 εἰμι : εἰ μὴ ι || 2 μεμύημαι : μέμνημαι ν || 3 ἐν παντὶ... περισσεύειν *om.* ϱ || 4 ὑστερεῖσθαι : ὑστερῆσθαι κ || 5 με *om.* ϱ.

Ph 4, 11-13.

3 (3) **Σολομῶντος· Πλοῦτον καὶ πενίαν μή μοι δῷς, Κύριε[1]· σύνταξον δή[2] μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη, ἵνα μὴ πλησθεὶς[3] ψευδὴς γένωμαι[4] καὶ εἴπω· «Τίς με ὁρᾷ»; ἢ πενηθεὶς κλέψω καὶ ὀμόσω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.**

1 Κύριε *om.* (LXX) || 2 δὴ : δὲ φ ο π δ τ ψ κ² Aucta || 3 πλησθείς : πλησθῇς κ Β ϱ σ Φ χ Ι π α ι ξ || 4 γένωμαι : γένομαι Κ Φ ξ ι κ².

Pr 30, 8-9.

4 (4) **Σιράχ· Ζωὴ αὐταρκείας[1] ἐργάτου γλυκανθήσεται[2].**

1 αὐταρκείας : αὐτάρκους καὶ (LXX) || 2 *om. apopht.* δ μ ψ.

Si 40, 18.

5 (5) **Ὕπνος[1] ὑγείας ἐπὶ ἐντέρων μέτρῳ[2].**

1 ὕπνος : δεῖπνος Mosq || 2 ἐντέρων μέτρῳ : ἐντέρων μέτρον κ² π Ι η || μέτρῳ : μετρίῳ ρ Mosq θ *om. apopht.* δ μ ψ.

Si 31, 20.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἡ οἰκονομοῦσα τὸ ζῷον δύναμις, αὐτάρκειαν μὲν καὶ λιτότητα ῥᾳδίως κατειργάσατο καὶ ᾠκείωσε[1] τῷ τρεφομένῳ· πολυτέλειαν δὲ καὶ ποικιλίαν βρωμάτων παραλαβοῦσα, εἶτα ἀντισχεῖν πρὸς τὸ πέρας οὐκ ἐξαρκέσασα, τὰ ποικίλα γένη τῶν νοσημάτων ἐποίησεν[2].**

1 ᾠκείωσε : ὠκείωσαι κ Β χ ᾠκείωσεν τ Ι || 2 ἐποίησεν : ἐποίησε ο ε σ δ ψ ν Aucta *om. apopht.* Φ ξ.

S. BASILE, *De ieiunio,* (Hom. I - *PG* 31, 169 A); *CPG* II 2845.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Τὸ καλῶς ἔχειν ὀλίγα πολὺ τιμιώτερον τοῦ κακῶς ἔχειν πολλά (1).**

V [A κς'] (*PG* 95, 1224 B) – Χρυσοστόμου.
Par f. (63r 6) 65r 2-3 – τοῦ Νύσης.

(1) Attribué, *supra,* chap. 12, 15 à saint Grégoire de Nysse.
V l' attribue à saint Jean Chrysostome.

8 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐ πλούσιός ἐστιν ἐκεῖνος[1] ὁ πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ὁ μὴ πολλῶν[2] δεόμενος.**

1 οὐ... ἐκεῖνος : οὐκ ἔστι πλούσιος Migne || 2 μὴ πολλῶν : μηδενός Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In epistolam ad Philippenses,* c. I, hom. II (*PG* 62, 196 *ab imo* l. 17); *CPG* II 4430.
Par f. (51r 3) 51v 13-15 – τοῦ Χρυσοστόμου.
ω f. (145rB 6) 145vA 8-9 – τοῦ Χρυσοστόμου.

9 (10) **Πρὸς χρείαν, ἀδελφοί, οὐ πρὸς ἡδονὴν ἡ ζωὴ συμμεμέτρηται[1]. Τὸ οὖν περιττὸν τῆς φύσεως ἀποθέμενοι τὸ ἀναγκαῖον μόνον ἀσπασώμεθα.**

1 συμμεμέτρηται : συμμετρεῖται γ Haidacher.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De ieiunio et temperantia*, hom. IV (*PG* 63, 598 *ab imo* l. 22); (Ecloga); *CPG* II 4684.
HAIDACHER, Chrysostomos - Fragmente, p. 178 n° 20.

10 (11) **Νείλου· Μέτρον κτήσεώς ἐστιν ἡ χρεία τοῦ σώματος· τὸ δὲ ταύτην ὑπερβαίνειν ἀκοσμία λοιπὸν καὶ οὐκέτι[1] χρεία ἐστίν. Ὡς γὰρ ὁ συμμεμετρημένος τῷ σώματι χιτὼν[1a] καὶ χρεία ἐστὶ καὶ κόσμος· ὁ δὲ πάντοθεν περιρρέων καὶ τοῖς ποσὶν ἐμπλεκόμενος καὶ τῇ γῇ μετὰ τοῦ ἀπρεποῦς ἐμπόδιον πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν γίνεται, οὕτως ἡ ὑπερβαίνουσα τὴν τοῦ σώματος χρείαν χρῆσις καὶ πρὸς ἀρετήν[3] ἐστιν ἐμπόδιον καὶ πολλὴν ἔχει κατάγνωσιν παρὰ τοῖς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐρευνᾶν δυναμένοις[4].**

1 οὐκέτι : οὐκ ἔστιν τ ‖ 1a χιτὼν : χιτῶνι ο ‖ 2 ἐπισυρόμενος *post* ἀπρεποῦς *add.* ο ε φ χ π Ι κ² η ι ν *om.* κ Β τ σ ρ δ μ ψ γ α Mosq θ ‖ 3 τὴν *post* πρὸς *add.* ε ‖ 4 δυναμένοις : δυνάμενος α ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

S. NIL, *Liber de monastica exercitatione*, c. LXVIII (*PG* 79, 801B); *CPG* III 6046.

11 (12) **Καλὸν τοῖς ὅροις τῆς χρείας ἐμμένειν καὶ φιλονεικεῖν[1] πάσῃ δυνάμει τούτοις[2] μὴ ὑπερβαίνειν. Ἐὰν γὰρ ὀλίγον παρενεχθῇ τις ἀπὸ[3] τῆς ἐπιθυμίας ἐπὶ τὰ ἡδέα τοῦ βίου, οὐδεὶς λοιπὸν ἵστησι τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω φοράν[4].**

1 φιλονεικεῖν : φιλονικεῖν κ² λ ψ ‖ 2 τούτοις : τούτους ρ σ δ Aucta ‖ 3 ἀπὸ : ὑπὸ δ ψ λ ‖ 4 *om. apopht* Φ ξ.

S. NIL, *Liber de monastica exercitatione*, c. LXIX (*PG* 79, 804A l. 2-6); *CPG* III 6046.

12 (-) **Κλήμεντος· Ὀλιγοδεΐας μὲν ἐρασταί, πολυτελείας δὲ ὡς ψυχῆς καὶ σώματος νόσον[1] ἐκτρεπόμενοι.**

1 νόσον : νόσοις α νόσων Mosq νόσον *post* ἐκτρεπόμενοι *posuerunt* δ μ ψ λ.

EUSÈBE DE CÉSARÉE, *Praeparatio evangelica.* VIII, 11 (*PG* 21, 641 D).
HOLL, *Fragmente,* p. 126 n° 335 — Clemens Alexandrinus, l'attribue, à PHILON, *Apologia pro Iudaeis.*

13 (13) Ἡ τῶν ἀναγκαίων κτῆσις καὶ χρῆσις[1] οὐ τὴν ποιότητα βλαβερὰν ἔχει[2], ἀλλὰ τὴν παρὰ τὸ μέτρον ποσότητα.

1 ἡ... κτῆσις καὶ χρῆσις : αἱ... κτήσεις καὶ χρήσεις Holl ‖ 2 ἔχει : ἔχουσι Migne Holl.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Stromate* VI (*PG* 9, 321 A);
V [I ϛ'] (*PG* 96, 65 A) — Clemens Alexandrinus.
HOLL, *Fragmente,* p. 103 n° 253 — Clemens Alexandrinus.

14 (14) Φίλωνος· Ὁ σπουδαῖος[1] ὀλιγοδεής[2], ἀθανάτου καὶ θνητῆς φύσεως μεθόριον[3], τὸ μὲν ἐπιδεὲς ἔχων διὰ σῶμα θνητόν, τὸ δὲ μὴ πολυδεὲς[4] διὰ ψυχὴν ἐφιεμένην ἀθανασίας.

1 ὁ σπουδαῖος : ἡ σπουδαία διάνοια καὶ ν ‖ 2 καὶ *ante* ὀλιγοδεὴς *add.* ρ τ φ ε Mosq π κ² I ψ λ γ ο ‖ 3 μεθόριον : μεθόριος Harris V² V¹ ‖ 4 πολυδεὲς δ ψ Aucta V¹ V² Harris : πολυειδὲς B ε ο πολυηδὲς I.

HARRIS, p. 94 B.
V¹ [A κζ'] (*PG* 95, 1224 B) – Εὐαγρίου.
V² [M ι'] (*PG* 96, 181 C) – Φίλωνος.

15 (16) Δημοκρίτου· Αὐταρκείῃ τροφῆς μικρὰ[1] νὺξ οὐδέποτε γίνεται.

1 μικρὰ : μακρὴ Stob.

DÉMOCRITE, fr. B 209 Diels II p. 108.
Par f. 93v (2) 6-7 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, III 5, 25 – (Δημοκρίτου, Stob., III 5, 22).
ω f. 147rB (27) 31 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 10 n° 6.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina,* p. 75 n° 2 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

16 (17) Κλειτάρχου· Ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπὸ ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἕνεκεν χρημάτων μάθωμεν[1].

1 μάθωμεν : μάθομεν λ ι μανθάνωμεν τ ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

CLITARQUE, *Sentences*; éd. H. Chadwick, p. 83 n° 140.
Par f. (96r 3) 96v 17-19 97r 1 – Κλειτάρχου.

17 (18) Σωκράτους· Ἐρωτηθεὶς[1] ὑπό τινος· «Τίς σοι πλουσιώτερος εἶναι δοκεῖ»; εἶπεν· «Ὁ[2] ἐλαχίστοις ἀρκούμενος· αὐτάρκεια γάρ ἐστιν[3] φύσεως πλοῦτος».

1 ὃς *ante* ἐρωτηθεὶς *add.* ν ‖ 2 ἐν *post* ὁ *posuit* ν ‖ 3 ἐστιν κ τ δ λ Ι Φ ξ : ἐστι Β ρ π σ φ Sin χ κ[2] ο.

STOBÉE, III 5, 31 – Σωκράτης.
Par f. 98v (5) 15-18 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 214 n° 476 (Wiener Studien, vol. X 1888).

18 (19) Ὥσπερ[1] εἰς ὁδὸν τὸν βίον, οὐ[2] τὰ πολλοῦ ἄξια συντίθει[3] ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαιότερα.

1 ὁ φρόνιμος *ante* ὥσπερ *posuit* Stob. ‖ 2 οὐ : μὴ Aucta ‖ 3 συντίθει : συντήθει ρ συντίθησιν Stob.

STOBÉE, III 3, 62 – (Σωκράτους, Stob. III 3, 61).

19 (20) Μοσχίωνος· Βέλτιόν[1] ἐστιν ἐν[2] μικρᾷ περιουσίᾳ συστελλόμενον εὐθυμεῖν ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυστυχεῖν[3](1).

1 βέλτιον *post* περιουσίᾳ *posuit* Stob. ‖ 2 ἐν *om.* Mosq ‖ 3 δυστυχεῖν : δυσθυμεῖν Stob.

Par f. (102r 12) 103r 1-3 – Μοσχίωνος.
STOBÉE, III 1, 137 *altera pars* – (Ἐπικτήτου, Stob. III 1, 125).

(1) Le texte est cité *in extenso*, lemme compris, dans l' apparat critique, STOBÉE, III 1, 137 *sub n.* 16; HENSE, p. 100.

20 (21) Ἀλεξάνδρου· Εἰπόντος αὐτῷ τινος τῶν δοκούντων εὐνοεῖν[1] ὅτι δύνανται αἱ πόλεις σου πλείονας[2] παρέχειν[3] ἐξόδους[4], ἔφη· «Καὶ κηπουρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα»[5].

1 εὐνοεῖν : ἐννοεῖν Φ ‖ 2 πλείονας : πλείω δ ψ πλεῖον B ‖ 3 παρέχειν *post* πόλεις σου *posuit* λ ‖ 4 ἐξόδους : εἰσόδους φ η προσόδους Aucta φόρους ν ‖ 5 κηπουρὸν... λάχανα : ἐγὼ πόν(ο)ν μισῶ πάντα τὸν ἐκριζοῦντα ν.

Par f. 108v (3) 10-15 – Μοσχίωνος.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 10 n° 7.
APOSTOLII, *Cent.* IX n° 24 d; éd. Leutsch II, p. 469.

21 (22) Δημοκρίτου· Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐταρκέα δὲ σωφροσύνη[1].

1 *om. apopht* Φ ξ.

DÉMOCRITE, fr. B 210 Diels II, p. 188.
STOBÉE, III 5, 26 – (Δημοκρίτου, Stob., III 5, 22).
Par f. 125v (11) 12-13 – Δημοκρίτου.

22 (23) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους· Ἡ αὐτάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερπὴς χάριν μὲν ἔχει[1] μεγάλην, πόνον[2] δὲ μικρόν.

1 ἔχει *post* μεγάλην *postposuerunt* δ μ ψ λ ‖ 2 πόνον : κόπον Mullach.

Par f. (140r 8-9) 19-20 143v 19 144r 1 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, III 5, 34 – (Σωκράτους, Stob., III 5, 31).
Gnom., 210; éd. Wachsmuth, p. 200.
F.G.A. MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.* (Paris 1860) t. I p. 486.

23 (24) Ὀχύρωσον σαυτὸν[1] τῇ αὐταρκείᾳ· τοῦτο γὰρ δυσάλωτόν[2] ἐστι[3] χωρίον.

1 σαυτὸν : σεαυτὸν π ἑαυτὸν ν ‖ 2 δυσάλωτον : δυσανάλωτον λ ‖ 3 ἐστι : ἐστιν δ τ λ I.

Par f. (140r 8-9) 144r 1-3 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., 211; éd. Wachsmuth, p. 200.

24 (25) Ὁ[1] αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίς[2] ἐν ἀνθρώποις πλούσιος εἶπεν· «Ὁ αὐτάρκης».

1 Ξανθίππης *ante* ὁ *add.* B ρ || 2 ἐστιν *post* τίς *posuit* Aucta.

25 (26) Ξανθίππης· Ξανθίππης Σωκράτει[1] τῷ ἀνδρὶ ἐπιτιμώσης διότι λιτῶς παρεσκευάζετο[2] ὑποδέξασθαι φίλους[3] εἶπεν «Εἰ μὲν ἡμέτεροί εἰσιν, οὐδὲν ἐκείνοις μελήσει· εἰ δὲ ἀλλότριοι, ἡμῖν περὶ αὐτῶν οὐδὲν μελήσει»[4].

1 Σωκράτει : Ἰσοκράτει κ φ η ο δ μ ψ λ Ἰσοκράτῃ B || 2 παρεσκευάζετο : παρασκευάζει Schenkl || 3 ὦ γύναι *post* φίλους *add.* δ μ ψ λ Sin Aucta Par || 4 οὐδὲν μελήσει *om.* Mosq.

APOSTOLII, *Cent.* XII n° 21 a; éd. Leutsch II, p. 548 (Proverbe).
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 27 n° 92.
Par f. (146v 1-3) 156v 13-19 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ξ.

Λόγος ιδ'

Περὶ προσευχῆς

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· «Προσευχόμενοι[1] μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν».**

1 δὲ *post* προσευχόμενοι *add.* N.

Mt 6, 7-8.
V [E ζ'] MIGNE (*PG* 95, 1437B) – Ματθαίου.
Thes [E ιη'] f. 182r A (15) 16-29 – κεφ. μγ' (*id est* τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, f. 182rA 2).
Patmos, p. 138 c. 3,1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσευχέσθω. Εὐθυμεῖ τις; Ψαλλέτω. Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσκαλέσασθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου[1]· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα[2] καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ[3] πεποιηκώς, ἀφεθήσεται[4] αὐτῷ.**

1 Ἰησοῦ *post* Κυρίου *add.* δ μ λ ‖ 2 κάμνοντα *verba ultima om.* δ μ ψ λ Sin V Aucta ‖ 3 ᾖ : εἶ κ Β χ ‖ 4 ἀφεθήσεται : ἀφεθήσονται ν.

Jc 5, 13-15.
V [E ζ'] f. 91v (32) 33-35 92r 1 (*PG* 95, 1440C) – ἐκ τοῦ Ἰακώβου.
D [E ιζ'] f. 164rA (18) 19-33 – ἐκ τῆς Ἰακώβου.
Tı [E ζ'] f. 278rA (17-18) 19-27 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
Kı [E ζ'] f. 422r (mg) 15-19 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
Patmos, p. 139 c. 3,3 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Θυσίαι[1] ἀσεβῶν βδέλυγμα Κυρίῳ(a). Προσευχαὶ[2] δὲ κατευθυνόντων, δεκταὶ[3] παρ' αὐτῷ[4](b).**

1 θυσίαι : θυσία ν λ || 2 προσευχαὶ : προσευχὴ δ μ ψ λ εὐχὴ V² εὐχαὶ (LXX) || 3 δεκταὶ : δεκτὴ δ μ ψ λ V² || 4 αὐτῷ : Θεῷ V².

Pr 15,8.
a) V¹ [A ιβ'] MIGNE (*PG* 95, 1153B) – Σολομῶντος.
b) V² [Δ ζ'] MIGNE (*PG* 95, 1361D) – Σολομῶντος.
Patmos, p. 146 c. 3,25 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου(a). Μὴ ἐμποδίσῃς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως[1](b).**

1 εὐκαίρως : ἐν καιρῷ ν.

a) *Si* 7,10 b) *Si* 18,22.
V [E ζ'] MIGNE (*PG* 95, 1437B) – Σιράχ.
Tι [E ζ'] f. 277rB (5) 5-8 – Σιράχ.
Kι [E ζ'] f. 421r (mg) 8-10 – Σιράχ.
Kιι [E α'] f. 474v (mg) 24-25 – Σιράχ.
D [E ιζ'] f. 162vB (20) 20-25 – Σιράχ.
Patmos, p. 147 c. 3, 30-31 – (τοῦ Σιράχ, c. 3, 27).

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἡ θεία ἀκοὴ οὐ φωνῆς δεῖται πρὸς αἴσθησιν. Οἶδεν γὰρ καὶ ἐν τῷ κινήματι τῆς καρδίας γνωρίσαι τὰ ἐπιζητούμενα[1]. Ἢ οὐκ ἀκούεις ὅτι Μωυσῆς μηδὲν φθεγγόμενος, ἀλλὰ «τοῖς ἀλαλήτοις ἑαυτοῦ στεναγμοῖς[a]» ἐντυγχάνων τῷ Κυρίῳ, ἠκούετο παρὰ τοῦ Κυρίου λέγοντος· «Τί βοᾷς πρός με[b]»; Ἔργων δὲ δικαίων[2] παρουσία μεγαλοφωνία ἐστὶ παρὰ Θεῷ[3].**

1 καὶ πρὸ τοῦ κινήματος *post* ἐπιζητούμενα *add.* ν || 2 ἔργων δὲ δικαίων : δικαίων δ' ἀφώνων ἔργων καὶ μόνη ν || 3 τῷ *ante* Θεῷ *add.* δ μ ψ λ ο γ || *om.* *apopht.* Φ ξ.

a) τοῖς ἀλαλήτοις στεναγμοῖς par des gémissements ineffables : expression paulinienne, *Rm* 8, 26.
b) *Ex* 14, 15.

S. BASILE, *In psalmum* XCIV (*PG* 29, 485C); *CPG* II 2836.
Patmos, p. 148 c. 3, 33 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου).

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Μὴ[1] μικρολογίαν καταγνωσθῶμεν[2] ἐν τῷ[3] μικρὰ αἰτεῖν ἡμᾶς[4] καὶ τοῦ διδόντος ἀνάξια.**

1 μὴ *om.* φ η ν ι ‖ 2 καταγνωσθῶμεν : καταγινοσκόμεθα ν ‖ 3 ἐν τῷ : τοῦ Migne ‖ 4 ἡμᾶς *om.* Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In sanctum baptisma*, (Or. XL - *PG* 36, 397C); *CPG* II 3010.
TII [E β'] f. 318rB (11) 12-15 — Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
KII [E α'] f. 477v (mg) 6-7 – Θεολόγου.
KI [E ζ'] f. 422r (...) 20-22 — attribution illisible.
V [E ζ'] f. 92r 2-3 (*PG* 95, 1440D) — sans attribution.
R [E μγ'] f. 165r (19) 20-21) – τοῦ Θεολόγου.
C¹ [Φ α'] f. 257r (10) 16-18 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, l. 10 ἐκ του περὶ βαπτίσματος.
C² [E α'] f. 166v (3) 4-5 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ περὶ βαπτίσματος.
D [E ιζ'] f. 164rB (1) 2-6 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου περὶ βαπτίσματος.
Patmos, p. 149 c. 3, 35 – (τοῦ Θεολόγου, c. 3, 34).

7 (7) **Χρυσοστόμου· Μέγα ἀγαθὸν εὐχή, ἐὰν μετὰ διανοίας εὐχαρίστου γένηται· ἐὰν παιδεύσωμεν ἑαυτοὺς[1] μὴ μόνον λαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ ἀποτυγχάνοντες εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ[2]. Καὶ γὰρ ποτὲ μὲν δίδωσι, ποτὲ μὲν[3] οὐ δίδωσιν[4], ἀμφότερα χρησίμως. Ὥστε κἂν λάβῃς, κἂν μὴ λάβῃς, ἔλαβες ἐν τῷ μὴ ἀπολαβεῖν[5].**
Κἂν ἐπιτύχῃς κἂν μὴ ἐπιτύχῃς, ἔτυχες ἐν τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν. Ἔστι γὰρ ὅτε τὸ μὴ λαβεῖν λυσιτελέστερον. Εἰ γὰρ μὴ συμφέρον ἡμῖν ἦν πολλάκις[6] τὸ μὴ λαβεῖν, πάντως, ἔδωκεν ἄν. Τὸ δὲ συμφερόντως ἀποτυχεῖν, ἐπιτυχεῖν ἐστιν[7].

1 εὐχαριστεῖν *post* ἑαυτοὺς *add.* ν ‖ 2 εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ *om.* ν ‖ 3 μὲν : δὲ B ε ‖ 4 ποτὲ μὲν οὐ δίδωσιν *om.* Aucta ‖ 5 ἀπολαβεῖν : λαβεῖν χ ‖ 6 πολλάκις *om.* τ ν ε ‖ 7 *om. apopht.* Φ ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *In psalmum* CXLV (*PG* 55, 525 l. 25-37); 2) *Ecloga de oratione* II (*PG* 63, 579 l. 14-23); *CPG* II 4415 et 4684;
TI [E ζ'] f. 278vA (29) B 7-25 – Χρυσοστόμου.
KI [E ζ'] f. 423r (4) 13-21 – Χρυσοστόμου.
TII [E β'] f. (319rA 35) B 24-41 319rA 1-2 – Χρυσοστόμου.
KII [E α'] f. 478v (17) 479r 3-11 – Χρυσοστόμου.
Thes [E ιη'] 184rB (31-32) 33-34 184vA 1-21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Χρυσοστόμου, f. 184rB l.7) ἐκ τοῦ εἰς τὰς Πράξεις περὶ τοῦ δε-

σμοφύλακος.
D [Ε ιζ'] f. 165rB (14) 15-36 – (τοῦ Χρυσοστόμου, f. 165rA l.20 περὶ μετανοίας.
R [Ε μγ'] f. 165v (16) 17-23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 165v l.5) – ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἐν ταῖς Πράξεσι δεσμοφύλακα.
V [Ε ζ'] PG 95, 1441D – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 151 c. 3,40 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 3, 39).

8 (8) Ὅταν ἐκ καθαρῶν χειλέων ἐξέρχεται[1] δέησις καὶ ἐκ[2] καρδίας ἀνυποκρίτου, οἶδεν φθάσαι τὸ ἀκολάκευτον οὖς τοῦ Δεσπότου(1).

1 ἐξέρχεται : ἐξέρχηται δ μ ψ λ φ ν θ α Aucta || 2 ἐκ *om.* λ.

ω f. 145rB (6) 25-27 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Par f. 51r (3) 19-21 51v 1 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 154 c. 3,48 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 3, 39).
(1) Voir ce texte en *J. Liébaert, Deux homélies anoméennes pour l'octave de Pâques* (Paris 1969), *SC* 146, p. 94. Le passage cité ici constitue l'exorde de l'homélie II sur le psaume 11 de saint Jean Chrysostome. Consulter aussi l'introduction de J. LIÉBAERT, *op. cit.*, p. 51-52 *sub* 3.

9 (10) Ὅταν δι' εὐχῆς αἰτησώμεθά τι τὸν Δεσπότην[1] μὴ ταχέως ἐξατονήσωμεν, ἀλλὰ τὸ συνεχὲς τῆς ἀποτυχίας τῇ συνεχείᾳ τῆς αἰτήσεως ἐκνικήσωμεν.

1 ὅταν... Δεσπότην *om.* ψ.

V [Ε ζ'] (*PG* 95, 1441C) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 55v 1-5 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (11) Ἐν ταῖς ἀναβολαῖς καὶ ἐν ταῖς ὑπερθέσεσι τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ μὴ προκάμνωμεν[1] μηδὲ προαναπίπτωμεν[2]. Πολλάκις γὰρ ὁ Δεσπότης τὴν δοκοῦσαν ἀναβολὴν εἰς τὴν τῆς πίστεως γυμνασίαν παρέλκει.

1 προκάμνωμεν : προκάμωμεν δ μ ψ λ || 2 μηδὲ προαναπίπτωμεν *om.* ι χ η.

Par f. (51r 3) 55v 5-10 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Ε ζ'] (*PG* 95, 1441D) – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) Καλὸν πάντοτε διὰ προσευχῆς ὁμιλεῖν[1] τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ συντυχία

ἀνδρὸς ἀγαθοῦ βελτιοῖ τὸν ἐντυγχάνοντα, πόσῳ μᾶλλον τὸ καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ προσομιλεῖν τῷ Θεῷ;

1 ὁμιλεῖν : ὁμιλῇς δ μ ὁμιλεῖς λ.

Par f. (51r 3) 55v 10-15 – τοῦ Χρυσοστόμου.
TI [E ζ'] f. 278vA (29) B1-7 – Χρυσοστόμου.
KI [E ζ'] f. 423r (4) 10-13 – Χρυσοστόμου.
TII [E β'] f. 319rA (35) B17-24 – Χρυσοστόμου.
KII [E α'] f. 478v (17) 27 479r 1-3 – Χρυσοστόμου.
V [E ζ'] 92v (1) 6 (*PG* 95, 1141D) – Χρυσοστόμου.
Thes [E ιη'] 184rB (23) 24-31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 184rB 7) ἐκ τοῦ περὶ μετανοίας.
R [E μγ'] 165v (13) 14-16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 165v 5) περὶ μετανοίας.
D [E ιζ'] f. (165rA 20) B5-13 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 150 c. 3,39 – τοῦ Χρυσοστόμου.

12 (13) Πολλάκις ὁ Θεὸς ἀναβάλλεται τὴν αἴτησιν οὐ βουλόμενος ἡμᾶς παρελκύσαι, ἀλλὰ τῇ μελλήσει τῆς δόσεως τὴν διηνεκῆ προσεδρείαν ἡμῖν[1] σοφιζόμενος. Οὕτω γὰρ καὶ φιλόστοργοι πατέρες ποιοῦσι, τὰ ῥάθυμα τῶν παίδων[2] καὶ πρὸς τὰ παιδικὰ παίγνια[3] τρέχοντα, πολλάκις ὑποσχέσει δόσεως καὶ δώρου μεγίστου κατέχουσι παρ' ἑαυτοῖς[4].

1 ἡμῖν : ἡμῶν δ μ ψ λ Aucta ‖ 2 παίδων : παιδίων μ λ ‖ 3 παίγνια *om.* δ μ ψ λ Sin. ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In psalmum* CXLV (*PG* 55, 525 *ab imo* l.25); *CPG* II 4415.

13 (14) Ἀνθρώπων[1] μὲν γὰρ δεόμενοι καὶ δαπάνης χρημάτων δεόμεθα καὶ κολακείας δουλοπρεποῦς καὶ πολλῆς περιόδου καὶ πραγματείας. Οὐ γὰρ ἐξ εὐθείας αὐτοῖς τοῖς κυρίοις δοῦναι τὴν χάριν ἔνι καὶ διαλεχθῆναι[2] πολλάκις, ἀλλ' ἀνάγκη πρότερον διακόνους καὶ οἰκονόμους αὐτῶν καὶ ἐπιτρόπους καὶ χρήμασι καὶ ῥήμασι καὶ παντὶ θεραπεῦσαι τρόπῳ καὶ τότε δι' ἐκείνων[3] τὴν αἴτησιν λαβεῖν[4]. Ἐπὶ δὲ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν[5] οὕτως. Οὐ γὰρ δεῖται μεσιτῶν ἐπὶ τῶν[6] ἀξιούντων· οὐδὲ οὕτως δι' ἑτέρων παρακαλούμενος, ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν δεομένων[7] ἐπινεύει[8] τῇ χάριτι[9].

1 ἀνθρώπων : ἀνθρώποις ψ λ ‖ 2 ἔνι καὶ διαλεχθῆναι : ἀλλὰ καὶ μετὰ διάλεξιν ν ‖ 3 δυνηθῆναι *post* ἐκείνων *add.* δ λ Aucta ‖ 4 καὶ ἐπιτρόπους... λαβεῖν : καταστῆσαι καὶ παντὶ τρόπῳ θεραπευθῆναι καὶ οὕτω τὴν ἐν διαλέξει τινὶ προελθεῖν πως καὶ ἐπακοῦσαι ψ ‖ 5 οὐκ ἔστιν *bis repetit* Sin ‖ 6 ἐπὶ τῶν *om.* δ μ ψ λ Sin ‖ 7 δεομένων : αἰτουμένων δ μ ψ λ ‖ 8 ἐπινεύει : ἐπινεύσει μ ‖ 9 χάριτι : χρηστότητι λ.

S. Jean Chrysostome, In psalmum CXLV (*PG* 55, 526 *ab imo* l. 17); *CPG* II 4415.

14 (16) Τοῦ Νύσης· Εὔηχός ἐστιν ἐκείνη ἡ φωνὴ καὶ μέχρι τῆς θείας ἀναβαίνουσα ἀκοῆς, οὐχ ἡ μετά τινος διατάσεως γινομένη[1] κραυγή, ἀλλ' ἡ ἀπὸ καθαρᾶς συνειδήσεως ἀναπτομένη[2] ἐνθύμησις.

1 γινομένη : γενομένη δ μ ψ λ ‖ 2 ἀναπτομένη : ἀναπεμπομένη V.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De vita Moysis* (*PG* 44 361A, l. 6-9); *CPG* II 3159.

Thes	[E ιη']	f. 183vA (2) 3-11 – τοῦ Νύσης ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν.
Ti	[E ζ']	f. 278rA (mg) 33-39 – τοῦ Νύσης.
Ki	[E ζ']	f. 422r (mg) 22-25 – τοῦ Νύσσης.
Tii	[E β']	f. 318rB (30) 31-37 – Γρηγορίου Νύσης.
Kii	[E α']	f. 477v (mg) 14-17 – Γρηγορίου.
V	[E ζ']	f. 92r (3) 3-6 (*PG* 95, 1440D) – τοῦ Νύσσης.
R	[E μγ']	f. 165r (21) 21-23 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.
D	[E ιζ']	f. 164rB (6) 7-15 – τοῦ Νύσης.
C	[E α']	f. 166v (15-16) 16-20 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης ἐκ τοῦ περὶ τελειότητος βίου.
Par		f. (63r 6) 65r 14-18 – τοῦ Νύσης.
Patmos		p. 155 c. 3, 50 – τοῦ Νύσης.

15 (17) Ὁ ἐν καιρῷ προσευχῆς μὴ πρὸς τὰ λυσιτελοῦντα τῇ ψυχῇ τεταμένος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐμπαθεῖς τῆς διανοίας κινήσεις, συνδιατίθεσθαι[1] τὸν Θεὸν ἀξιῶν, λῆρός τίς ἐστιν, ὡς ἀληθῶς, καὶ βαττολόγος[2] καὶ φλήναφος καὶ φλύαρος καί εἴ τι ἄλλο τῆς τοιαύτης σημασίας ἐστίν.

1 συνδιατίθεσθαι : συνδιατίθεται α ‖ 2 βαττολόγος : βατολόγος δ μ λ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione Dominica*, Or. I.
1) (*PG* 44, 1128C et 1128 AB); *CPG* II 3160.
2) F. ŒHLER, *op. cit.*, p. 214 l. 30-33 et 8-9.
V [E ζ'] (*PG* 95, 1441A) – τοῦ Νύσης.
Par f. (63r 6) 65v 4-10 – τοῦ Νύσης.

16 (18) Εὐσεβίου· Ὑπὲρ τῆς κοινῆς χρὴ εὔχεσθαι πρότερον σωτηρίας, εἶθ' οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν[1].

1 αὐτῶν : ἑαυτῶν δ λ μ ψ Mosq αὐτῶν ο.

EUSÈBE DE CÉSARÉE, — *Praeparatio evangelica*, VIII c. 8 (*PG* 21, 616C); *CPG* II 3486 — cite FRAVIUS JOSÈPHE, *Contra Apionem*, II 23, 196; éd. Th. Reinach - L. Blum (Paris 1930) p. 93 (C.U.F.).

Thes [E ιη'] f. 188vB (30-32) 33-34 189rA 1 – Εὐσεβίου ἐκ τοῦ η' τῆς Προπαρασκευῆς.
TI [E ζ'] f. 281vA (33) 33-35 – Εὐσεβίου.
KI [E ζ'] f. 427r (mg) 4-5 – Εὐσεβίου.
TII [E β'] f. 319vB (25) 26-28 – Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.
KII [E β'] f. 479v (mg) 15-16 – Θεοφίλου.
V [E ζ'] f. 95r (25) 25-26 (*PG* 95, 1452C) – Εὐσεβίου.
R [E μγ'] f. 166r (5) 5-6 – Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.
D [E ιζ'] f. 170vB (2) 3-6 – Εὐσεβίου ἐκ τοῦ η' τῆς Προπαρασκευῆς.
C [E α'] f. 168v (29-30) 30 169r 1 – Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
Patmos, p. 156, c. 3,53 – Εὐσεβίου.

17 (19) Νείλου· Ὥσπερ[1] τὰ στρουθία διὰ τῆς τῶν πτερῶν κινήσεως μετάρσια γίνεται[2], οὕτω καὶ ὁ θεοσεβὴς ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ οὐράνια[3] διὰ προσευχῶν μετατίθησιν ἑαυτόν.

1 ὥσπερ : ὥσπερ γὰρ λ V ‖ 2 ἄνω τῆς γῆς *post* γίνεται *postposuerunt* D V ‖ γίνεται : γίνονται δ μ ψ λ *om.* ο ‖ 3 οὐράνια : ἐπουράνια δ μ ψ λ D V.

V [E ζ'] f. (95r 26) 95v 26-30 (*PG* 95, 1453C) – Νείλου.
D [E ιζ'] f. 171vB (23) 28-36 172rA 1-3 – (Νείλου Μοναχοῦ, f. 170vA l. 33).
Par f. (72v 3) 73r 10-14 – Νείλου.
Patmos p. 159 c. 3,68 – (Νείλου c. 3, 64).

18 (20) Ἐὰν κακῶς καὶ ἀσυμφόρως αἰτῇς[1], καθάπερ ὁ πυρέττων ἄνθρωπος παρακαλεῖ παρασχεῖν[2] αὐτῷ[3] οἶνον, προβλέπων ὁ Θεὸς τὰ μέλλοντα οὐ ποιεῖ τὸ θέλημά σου, οὐδὲ παρέχει τὴν ἀλόγιστον αἴτησιν.

1 αἰτῇς : αἰτεῖς B ‖ 2 παρασχεῖν : παρασχεθῆναι ν ι παρέχειν δ μ ψ λ ‖ 3 αὐτῷ : αὐτῶν π κ^2.

Par f. (72v 3) 73v 2-7 – Νείλου.
V [E ζ'] MIGNE (*PG* 95, 1456A) – (Νείλου, *PG* 95, 1451C).

19 (21) Μὴ πλοῦτον ἐν προσευχῇ ζητήσῃς, μὴ ὑγείαν, ἢ[1] τῶν ἐχθρῶν ἄμυναν, μὴ δόξαν ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ μόνον τὰ συντελοῦντα πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς.

1 ἢ : μὴ V.

Tı [E ζ'] f. 282rB (mg 32) 41 282vA 1-5 – Νείλου Μοναχοῦ.
Kı [E ζ'] f. 428r (mg 6) 10-12 – Νείλου Μοναχοῦ.
V [E ζ'] f. 96r (12) 12-14 (*PG* 95, 1456A) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου, f. 95r l. 26).
D [E ζ'] f. 172rB (24) 29-36 – (Νείλου Μοναχοῦ, f. 170vA l. 33).
Par f. (72v 3) 74r 16-19 74v 1 – Νείλου.

20 (22) Ὥσπερ τὸ[1] ἀναπνεῖν οὐδέποτε ἄκαιρον, οὕτως[2] οὔτε τὸ αἰτεῖσθαι παρὰ Κυρίου αἰτήματα μυστικὰ μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς.

1 τὸ : τοῦ κ ε || 2 οὕτως : οὕτω ι.

S. NIL, *Epistularum liber* III, *epist.* 159 (*PG* 79, 460B); *CPG* III 6043.
Thes [E ιη'] f. 189rB (19) 20-25 – (Νείλου Μοναχοῦ κεφάλαιον , f. 189rA l. 25-26).
Tı [E ζ'] f. 281vA (36) B15-19 – Νείλου.
Kı [E ζ'] f. 427r (6) 15-16 – Νείλου Μοναχοῦ.
V [E ζ'] f. 95r (26) 95v 1-2 (*PG* 95, 1452D) – Νείλου.
D [E ιζ'] f. 170vB (29) 30-36 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 170vA l. 33).
Patmos, p. 160 c. 3,70 – (Νείλου, c. 3, 64).

21 (23) Ὅταν περί τινος ἀγαθοῦ παρακαλέσῃς τὸν Θεὸν καὶ μὴ εἰσακούσῃ σου παραυτίκα, μὴ ὀλιγωρήσῃς[1] μηδὲ μικροψυχήσῃς· πολλάκις γὰρ πρὸς τὸ παρὸν οὐ συμφέρει σοι τὸ αἴτημα.

1 ὀλιγωρήσῃς : ὀλιγορήσῃς ξ.

V [E ζ'] MIGNE (*PG* 95, 1453D - 1456A) – Νείλου.
Thes [E ιη'] f. 190rB (16) 17-24 – Νείλου Μοναχοῦ, f. 189rA l. 25.
Tı [E ζ'] f. 282rB (mg) 33-38 – Νείλου Μοναχοῦ.
Kı [E ζ'] f. 428rB (mg) 6-8 – Νείλου Μοναχοῦ.
R [E μγ'] f. 166v (11) 11-13 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου, f. 166r l.18).
D [E ιζ'] f. 172rB (14) 14-23 – (Νείλου Μοναχοῦ f. 170vA l.33).
Patmos, p. 160 c. 3, 69 – (Νείλου, c. 3, 64).

22 (24) Ἀριστοτέλους· Τὸν εὐχόμενον δεῖ φρόνιμον εἶναι, μὴ λάθη τι κακὸν εὐξάμενος ἑαυτῷ[1].

1 *om. apopht.* φ.

ω f. 147rA (25) 26-27 — Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 162 c. 3, 75 — Ἀριστοτέλους.

23 (25) Ἀλεξάνδρου· Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, ἐπεὶ Ἀντίπατρος αὐτῷ πολλὰ κατὰ τῆς μητρὸς[1] ἔγραφεν· «Ἀγνοεῖς, ἔφη, Ἀντίπατρε, ὅτι μητρὸς ἓν δάκρυον πολλῶν διαβολῶν ἐπιστολὰς ἀπαλείφει[2];»

1 αὐτοῦ *post* μητρὸς *add.* δ μ ψ λ || 2 ἀπαλείφει : ἐπαλείφει ξ.

Cf. PLUTARQUE, *Alexandre*, 39, 7; éd. Loeb., t. VII, p. 342.
Par f. (108v 3) 110r 11-14 — τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vatic. ined.*, p. 5 nº 80.

24 (26) Ἐπικούρου· Εἰ ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐχαῖς ὁ Θεὸς κατηκολούθει[1], θᾶττον ἂν ἀπώλλυντο[2] πάντες ἄνθρωποι[3], συνεχῶς πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατ' ἀλλήλων εὐχόμενοι.

1 κατηκολούθει : ἐπικολούθει ρ σ τ π δ μ ψ λ γ || 2 ἀπώλλυντο ν : ἀπόλοιντο Β ἀπόλλοιντο ο ἀπόλοντο ρ σ π δ λ Sin || 3 οἱ *ante* ἄνθρωποι *posuit* ι.

ÉPICURE fr. 388 Usener et fr. 58 Bailey (Oxford 1926) p. 134.
Par f. 115r (7) 13-16 — Ἐπικούρου.
Patmos, p. 162 c. 3, 76 — sans attribution.

25 (27) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους· Οἱ ἄνθρωποι τότε γίνονται βέλτιοι[1], ὅταν Θεῷ προσέρχωνται[2]. Ὅμοιον δὲ ἔχουσι Θεῷ τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἀληθεύειν.

1 βέλτιοι : βελτίους ρ Aucta || 2 προσέρχωνται : προσέρχονται κ τ κ² Φ ξ ψ Ι ο *verba ultima om.* δ μ ψ λ.

La première partie de la sentense est citée par PLUTARQUE, *De defectu oraculorum*, 413B (éd. R. Flacelière, t.6, p. 107-108) (C.U.F.); *le De superstitione*, 169E attribue ce mot à Pythagore. Il est encore cité parmi les fragments d'Isocrate: éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. IV, p. 238 nº 34 (C.U.F.).

Par f. (140r 8-9) 140v 9-10 – περὶ Θεοῦ. Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου.
Patmos, p. 162 c. 3, 74 – Ἰσοκράτους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 199 n° 53 (Wiener Studien IX 1887) qui ne cite que la deuxième partie. Voir aussi *supra* c. 8, 18 qui attribue à Démosthène la sentence de la fin : R. CLAVAUD, *op. cit.*, p. 144 n° 34.

26 (28) Βίαντος· Οὗτος συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσιν χειμαζομένης τῆς νηὸς κἀκείνων[1] θεοὺς ἐπικαλουμένων[2], «Σιγᾶτε, ἔφη, μὴ αἴσθωνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας».

1 κἀκείνων : κἀκείνους δ μ ψ ‖ 2 ἐπικαλουμένων : ἐπικαλουμένους δ μ ψ.

DIOGÈNE LAËRCE, I 86; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. (146r 1-3) 148r 10-13 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Β.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom., Vat. inedito*, p. 64 n° 148.

27 (29) Τοὺς αἰτουμένους παρὰ τῶν θεῶν[1] φρένας ἀγαθὰς καὶ μὴ ἑαυτοὺς παιδεύοντας ἀναισθήτους ἔφασκεν εἶναι. Οὔτε γὰρ ζωγράφον εὐχόμενον τοῖς θεοῖς[2] δοῦναι αὐτῷ γραμμὴν καὶ εὔχροιαν[3] λαβεῖν ἄν, εἰ μὴ μάθοι τέχνην[4]· οὔτε μουσικὸν γενέσθαι ποτ' ἂν ἕνεκεν εὐχῆς, εἰ μὴ ἂν τὰ μουσικὰ μάθοι[5]. Τὸν δὲ αὐτὸν τρόπον οὐδ' ἂν φρόνιμόν τινα[6] γενέσθαι εὐχόμενον, εἰ μὴ τούτων τὴν μάθησιν λάβοι.

1 τῶν θεῶν : Θεοῦ ν τῷ Θεῷ δ μ ψ λ ‖ 2 τοῖς θεοῖς τῷ Θεῷ λ ‖ 3 εὔχροιαν : εὔνοιαν φ ‖ 4 τὴν *ante* τέχνην *add.* δ μ λ Aucta ‖ 5 μάθοι : μάθῃ ο ‖ 6 τινα *ante* φρόνιμον *posuerunt* δ μ ψ λ φ.

Par f. (146v 1-3) 150r 17-21 150v 1-6 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ε.

Λόγος ιε'

Περὶ διδαχῆς καὶ λόγων[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.**

1 καὶ ὁμιλίας *post* λόγων *add.* δ μ ψ λ η ν Aucta ‖ 2 ποιήσῃ καὶ διδάξῃ : ποιήσει καὶ διδάξῃ η ι.

Mt 5, 18-19 avec des omissions.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι καὶ βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι. Καὶ εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος[1] τέλειός ἐστι, δυνάμενος[1a] χαλιναγωγῆσαι[2] καὶ ὅλον τὸ σῶμα[3].**

1 μὲν καὶ *post* οὗτος *posuit* ο ‖ 1α δυνάμενος : δυνατός N ‖ 2 *ab* χαλι]ναγωγῆσαι *usque ad finem* § 30 *lacunam offert* I ‖ 3 καὶ ὅλον τὸ σῶμα : γλῶσσαν αὐτοῦ π τὸ σῶμα V.

Jc 1, 19 (ἔστω... λαλῆσαι) et 3,2 (καὶ εἴ... σῶμα).
V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1341 C) – Ἰακώβου.

3 (3) **Σολομῶντος· Εἰς ὦτα ἄφρονος μηδὲν λέγε, μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς[1] συνετούς[2] σου λόγους[3].**

1 σοῦ *ante* τοὺς *add.* ν ‖ 2 συνετούς *om.* ψ μ ‖ 3 τούς... λόγους : τοὺς σοὺς λόγους μ τ.

Pr 23, 9.
V [Α κδ'] (*PG* 95, 1216 C) – Παροιμιῶν.
Patmos, p. 406, c. 16, 17 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 16, 15).

4 (4) **Σιράχ· Ἐξήγησις[1] μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον· ἐπὶ δὲ χείλεσι[2] συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις.**

1 ἐξήγησις : διήγησις V || 2 χείλεσι : χείλους (LXX).

Si 21, 16.
V [Δ ιγ'] (*PG* 95, 1377 D) – Σιράχ.

5 (5) **Μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου.**

Si 8, 8.
V [Δ ιγ'] (*PG* 95, 1377 D) – Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Μήποτε[1] τῇ ἀμετρίᾳ τοῦ λόγου ἄχρηστα ποιήσωμεν ὑμῖν[2] τὰ φιλοπόνως συνειλεγμένα[3]. Ἀτονοῦσα γὰρ ἡ[4] διάνοια πάντων ὁμοῦ περιδράξασθαι, ὅμοιον πάσχει γαστρί, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κόρου εἰς πέψιν ἀγαγεῖν τὰ παραπεμφθέντα μὴ δυναμένῃ.**

1 οὐ γάρ ἐστι δυνατὸν περὶ πάντων ὑμῖν εἰς ἅπαξ διαλεχθῆναι *ante* μήποτε *add* Migne || 2 ὑμῖν : ἡμῖν Aucta || 3 συνειλεγμένα : συνελεγμένα ι || 4 ἡ *om.* Aucta.

S. BASILE, *Hom. in illud, In principio erat verbum* (*PG* 31, 481 C); *CPG* II 2860.

7 (7-8) **Θεολόγου**

(7) Ἄφωνον[1] ἔργον κρεῖττον[2] ἀπράκτου λόγου.
Βίου μὲν οὐδεὶς πώποτ'[3] ὑψώθη δίχα (a).
Λόγου δὲ πολλοὶ τοῦ καλῶς[4] ψοφουμένου (b).
Ἢ μὴ διδάσκειν[5] ἢ διδάσκειν τῷ[6] τρόπῳ[7] (c).
(8) Τὸ[8] λαλεῖν[9] ἃ χρὴ τοῦ ἀκούειν(1) οὐκ[10] ἀτιμότερον[11] (d).

1 ἄφωνον : ἄφρων Mosq || 2 κρεῖττον : κρεῖσσον Aucta Par δ μ ψ λ || 3 πώποτ' : πώποθ' ισ πώποτε δ μ ψ λ ρ Mosq || 4 καλῶς : κακῶς Mosq κενῶς ε || 5 ἢ... διδάσκειν *bis repetit* ι || 6 τῷ *om.* λ || 7 βίου... τρόπῳ *om.* Aucta || 8 τὸ... τοῦ : τοῦ... τὸ Migne Gallay || 9 μὴ *ante* λαλεῖν *add* ν || 10 οὐκ *om.* Β ε ο κ² Ribittus || 11 οὐκ ἀτιμότερον δ μ λ ψ ν Sin Par Migne Aucta Gallay φ: ἢ μη... ἀτιμότερον *om.* Φ ξ ἐντιμότερον φ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, 1) *Poemata moralia*, 33 v. 21-23 et 13

(*PG* 37, 929 A) pour les 4 premiers vers. 2) Le texte suivant, le dernier, n' est pas un vers; c' est un passage de la lettre 109 à Clédonius (*PG* 37, 208 B). Voir aussi P. GALLAY, *Saint Grégoire de Nazianze, Lettres*, t. 1-2 (Paris 1964-1967) (C.U.F.), lettre 109: Rappelons aussi la traduction proposée par P. Gallay: «Car il n'est pas moins honorable de dire ce qu'il faut que d'écouter ce qu'il faut».

a) Par f. (45v 17) 46r 6-7 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vA (14) 24 – τοῦ Θεολόγου.
b) Par f. (45v 17) 46r 7-8 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vA (14) 26 – τοῦ Θεολόγου.
c) Par f. (45v 17) 46r 5 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vA (14) 23 – τοῦ Θεολόγου.
d) Par f. (45v 17) 47v 12-13 – τοῦ Θεολόγου.

8 (13) Τοῦ Χρυσοστόμου· Τότε μάλιστα οἱ μαθηταὶ[1] εἰς τὸν ἀγαθὸν ἀγωνίζονται ζῆλον[2], ὅταν παρὰ τῶν διδασκάλων ἔχωσι[3] τὰ παραδείγματα.

1 οἱ μαθηταὶ *post* ἀγωνίζονται *postposuit* ι ‖ 2 τότε... ζῆλον : ἀλλ' ᾔδει τοὺς μαθητὰς τότε μάλιστα εἰς τὸν τῶν καλῶν ἐναγομένους ζῆλον Migne (*PG* 48) ‖ 3 ἔχωσι : ἔχουσι λ.

S. JEAN CRYSOSTOME, *De virginitate* (*PG* 48, 557-558) ; *CPG* II 4313.
V (*PG* 95, 1376 A) – Χρυσοστόμου.

9 (19) Νείλου· Περισσὸς πᾶς λόγος πρὸς διόρθωσιν, ὅταν ἡ τῶν ἀκουόντων πρὸς τὸ χεῖρον νεύουσα σπουδὴ τοῖς κατὰ συμβουλὴν λεγομένοις ἐναντίως διάκειται[1].

1 διάκειται : διάκεινται λ ‖ *om. apopht.* Φ ξ.
Par f. (72v 3) 74v 8-12 – Νείλου.

10 (21) Διδύμου· Τότε ἀνύει διδάσκαλος καὶ πιστεύεται λέγων, ὅταν, ἀφ' ὧν πράττει, παιδεύῃ[1] κατὰ τὸ[2] «[?]Ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν[3]»(a).

1 παιδεύῃ : παιδεύει Β ο ε ‖ 2 τὸ *supra lineam scripsit* ε *om.* Β σ χ κ[2] α ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

a) *Ac* 1,1.

Par f. (77v 2) 78r 6-9 – Διδύμου.
V [E ιζ'] (*PG* 95, 1548 D) – Διδύμου.

11 (47) Ἰσοκράτους· Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ[1] τοῖς σπουδαίοις λόγοις[2] αὔξεσθαι[3] πέφυκεν.

1 ψυχὴ : σπουδὴ μ ‖ 2 πόνοις... λόγοις : λόγοις... πόνοις δ μ ψ λ ‖ 3 αὔξεσθαι : αὐξάνεσθαι ι.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 12.
Par f. (90v 11) 92v 15-17 – Ἰσοκράτους.
STOBÉE, II 31, 55 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

12 (48) Δημοκρίτου[1]· Ἐν μὲν τοῖς ἐσόπτροις ὁ τῆς ὄψεως, ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις ὁ τῆς ψυχῆς χαρακτὴρ βλέπεται.

1 Δημοκρίτου : Δημοσθένους ι.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 181 Diels II p. 133; f. 666a Luria.
Par f. (93v 2) 94v 5-8 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

13 (49) Κλειτάρχου· Ἐν συλλόγῳ πρῶτος λέγειν[1] μὴ ἐπιτήδευε· μετὰ γὰρ πλείονας λέγων ὄψει μᾶλλον[2] τὰ συμφέροντα[3].

1 λέγειν : λόγους δ ν ‖ 2 μᾶλλον *om.* δ μ ψ λ Sin ‖ 3 συμφέροντα : σύμφορα μ.

Sentence de Clitarque; éd. H. Chadwick, p. 78 n° 39.
Par f. 96r (3) 17-19 – Κλειτάρχου.

14 (50) Μοσχίωνος· Τὸν προσομιλοῦντα τριχῆ διασκοποῦ ἢ ὡς ἀμείνονα[1] ἢ ὡς ἥττονα ἢ ὡς ἴσον· καὶ εἰ μὲν[2] ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ καὶ πείθεσθαι αὐτῷ· εἰ δὲ ἥττονα, πείθειν· εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν[3].

1 ἀμείνονα δ μ ψ λ ι θ ν ρ φ η Aucta : ἄμεινον B ‖ 2 ἄμεινον... εἰ μὲν *om.* Mosq. ‖ 3 καὶ οὔποτε ἁλώσῃ φιλονικίας *post* συμφωνεῖν *add.* Elter Schenkl.

Par f. (102r mg) 103r 9-13 – Μοσχίωνος.
STOBÉE, III 1, 151 – (Ἐπικτήτου Stob. III 1, 125).
ELTER *Gnomica* I p. 17 n° 44.

H. SCHENKL, *Epictetus* (C. Gnomologium Epicteteum) p. 484 n° 27 (37).

15 (51) Δημώνακτος· Ὁ λόγος ὥσπερ πλάστης ἀγαθὸς[1] τῇ ψυχῇ περιτίθησι σχῆμα.

1 καλὸν *post* ἀγαθὸς *add.* Stob.

DÉMONAX, fr. 22 Fritzsche, p. 7.
Par f. 104v (6) 18-20 – Δημώνακτος.
STOBÉE, II 4, 14 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., II 4, 13).

16 (52) Αἱ[1] μὲν χελιδόνες εὐδίαν ἡμῖν προσημαίνουσιν· οἱ δὲ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι ἀλυπίαν.

1 Σόλωνος *ante* αἱ *add.* ι.

DÉMONAX, fr. 11 Fritzsche, p. 6.
Par f. (104v 6) 105r 2-4 – Δημώνακτος.

17 (53) Σόλωνος· Ὅσον ἐν πολέμῳ δύναται[1] σίδηρος τοσοῦτον ἐν πολιτείᾳ[2] λόγος εὖ ἔχων ἰσχύει[3].

1 δύναται *om.* τ δύνασθαι Long || 2 πολιτείᾳ : πολιτείαις Long || 3 ἐν *ante* ἰσχύει *add.* ο || *om. apopht.* Φ ξ.

DIOGÈNE LAËRCE, V 82; éd. Long p. 240 – Δημήτριος Φαληρεύς.
Cf. STOBÉE, II 4, 13 – Σωκράτους.

18 (54) Ὁ αὐτὸς ἔφασκε[1] τὸν λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων.

1 ἔφασκε : ἔλεγε Long.

Ce mot de Solon est cité par DIOGÈNE LAËRCE, I 58; éd. Long, p. 24.

19 (55) Διογένους· Τοὺς ῥήτορας τὰ δίκαια[1] μὲν ἔφη ἐσπουδακέναι[2] λέγειν[3], πράττειν δὲ οὐδαμῶς[4].

1 τὰ δίκαια : τὸ δίκαιον ι || 2 ἐσπουδακέναι : ποιεῖν δψλ || 3 λέγειν *om.* δ λ || 4 *om. apopht.* Φ ξ.

DIOGÈNE LAËRCE, VI 28; éd. Long, p. 259 – Διογένης.
Par f. (108v 3) 111r 10-12 – τοῦ Διογένους.

20 (56) Ἀττικοῦ τινος ἐγκαλοῦντος[1] αὐτῷ διὰ τί Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν παρ' ἐκείνοις οὐ διατρίβει[2]. «Οὐδὲ γὰρ ἰατρός», εἶπεν, «ὑγείας ὢν ποιητικὸς ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται».

1 ἐγκαλοῦντος : ἐγκαλοῦντα ψ || 2 διατρίβει : διατρίβεις ι φ.

Cf. PLUTARQUE, *Apophthegmata Laconica*, 230F n° 2 – Παυσανίας ὁ Πλειστώνακτος.
Par f. 128r (9) 10-14 – Διογένους.
STOBÉE, III 13, 43 – Διογένους.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II 70; éd. Long, p. 68 – Ἀρίστιππος.

21 (57) Ἐτεοκλέους· «Μὴ τὰς τῶν λεγόντων ἔφη δυνάμεις, ἀλλὰ τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις δοκιμάζειν[1]».

1 *om. apopht.* Φ ξ.

22 (58) Σωκράτους[1]· Ὡς ἥκιστα τοῖς δυνάσταις ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν[2].

1 Σωκράτους : Ἰσοκράτους κ ν ε || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

DIOGÈNE LAËRCE, IX, 20; éd. Long, p. 446 – Ξενοφάνης.

23 (59) Οὐκ[1] ἐκ τῶν λόγων τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων τοὺς λόγους δεῖ[2] κρατεῖν[3]. Οὐ γὰρ ἕνεκεν τῶν λόγων τὰ πράγματα συντελεῖται[4], ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων οἱ λόγοι[5].

1 οὐκ : μὴ Par || 2 δεῖν *om.* Stob. || 3 κρατεῖν : κρίνειν Aucta || 4 συντελεῖται : συντελεῖσθαι Par || 5 οἱ λόγοι : τοὺς λόγους Par.

Cf. STOBÉE, II 15, 30 – Μύσωνος.
Par f. (97r 10) 98v 1-5 – Σωκράτους.

APOSTOLII, *Cent.* XIII, n° 51w; éd. Leutsch II, p. 590 – Σωκράτους (Proverbe).

24 (60-61) **Μενάνδρου**

(60) Μισῶ πονηρόν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον (a).
(61) Τὰ ὦτά σου μὴ πᾶσιν ὕπεχε λόγοις (b).
Λόγος γὰρ κακός, κακῶν ἔργων ἡγεμών (c).

a) FR. G. ALLINSON, *op. cit.*, fr. 767K, p. 530; Edmonds IIIB, p. 842.
Par f. 124v (15) 16 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 2, 5 — Μενάνδρου.
b) CLITARQUE, *Sentences*, 409; éd. Chadwick, p. 82 n° 126a; voir aussi SEXTUS, *Sentences*, p. 58 n° 409.
c) *Sentences des Pythagoriciens*, 59; éd. Chadwick, p. 89; cf. CLITARQUE, *op. cit.*, n° 126b.
Voir aussi WACHSMUTH, *Studien*, p. 139 n° XIII.

25 (62) **Ἐπιχάρμου**

Τρόπος ἔστω πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ[1] λόγος[2].

1 οὐ : δ δ μ ψ λ ν ‖ 2 *om. apopht* Φ ξ.

FR. G. ALLINSON, *op. cit.*, fr. 472K, p. 442 v.7 — Ὕμνις.
MÉNANDRE, fr. 472 Edmonds III B.
STOBÉE, III 37, 17 l. 7 — Μενάνδρου Ὕμνις.
Par f. 134v (16) 17 — Ἐπιχάρμης.

26 (63) Ἡροδότου· Ἶσον[1] ἐκεῖνο[2], ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι[3].

1 ἶσον : ὅσον ι ν ο ‖ 2 ἐκεῖνον : ἐκείνῳ δ μ ψ ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Texte cité *supra* c. 2, 38.
HÉRODOTE, VII, 16.
STOBÉE, III 3, 57 — Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.

27 (64) **Εὐριπίδου**

Τὸ γὰρ λέγειν
εὖ δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι[1] τινὰ βλάβην[2].

1 φέροι : φέρει φ ο Mosq. Stob ‖ 2 *om. apopht.* Φ ξ.

EURIPIDE, fr. 253 Nauck.
STOBÉE[1], III 13, 9 — (Εὐριπίδου, Stob. III, 13, 6).
STOBÉE[2], III 34, 2 — Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

28 (65) Πυθαγόρου· Αἱρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῇ βαλεῖν[1] ἢ λόγον ἀργόν.

1 βαλεῖν κ Β ρ σ ο χ φ κ² ε Aucta... : βάλλειν ο Sext. Chad. Stob.

SEXTUS, *Sentences*, n° 152; éd. H. Chadwick, p. 30.
Sentences des Pythagoriciens, n° 7; éd. H. Chadwick, p. 84.
STOBÉE, III 34, 11 – Πυθαγόρου.

29 (66) Ἀνταγόρου[1]· Ἀνταγόρας ἐπεὶ ἀνεγίνωσκε[2] παρὰ Βοιωτοῖς τὸ τῆς Θηβαΐδος σύγγραμμα[3] καὶ οὐδεὶς ὑπεσημήνετο[4](1) κλείσας τὸ βιβλίον, «Δικαίως[5], εἶπε, καλεῖσθε Βοιωτοί· βοῶν γὰρ ὦτα ἔχετε».

1 Ἀνταγόρου : Ἀνταγόρα τ *om.* α ‖ 2 ἐπεὶ ἀνεγίνωσκε : ἀναγινώσκων Leutsch ‖ 3 σύγγραμμα : γράμμα Leutsch ‖ 4 ὑπεσημήνετο Β ο Par ε : ὑπεσημαίνετο Aucta Leutsch ‖ 5 δικαίως : εἰκότως Leutsch.

(1) Nous avons conservé la forme ὑπεσημήνετο attestée par plusieurs manuscrits - bien que Aucta et Leutsch aient préféré la forme régulière ὑπεσημαίνετο - et corroborée par la forme classique ἐσημηνάμην. Voir aussi en DEBRUNNER - FUNK, §72 : κατασεσημημμένα.
Par f. (146v 1-3) 147r 15-19 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... A. APOSTOLII, *Cent.* V n° 13; éd. Leutsch II p. 333.

30 (67) Ἱέρωνος· Οὗτος[1] ἀκρόασιν ποιούμενος εἶπεν[2] τριῶν ἐστοχάσθαι· τοὺς συνετοὺς ὠφελῆσαι[3], τοὺς ἀπείρους διδάξαι, τοὺς φθονεροὺς λυπῆσαι.

1 οὗτος : ὁ αὐτὸς Par ‖ 2 εἶπεν : εἶπε τ κ² δ ψ λ ι ‖ 3 ὠφελῆσαι : ὠφελεῖσθαι ι.

Par f. (146v 1-3) 153v 13-15 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... I. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 50 n° 361.
Patmos, p. 418 c. 16, 72 – Μενάνδρου.

31 (68) Οἰνοπίδου[1]· Οὗτος[2] ὁποία ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν, τοιοῦτον ἔφασκεν εἶναι καὶ τὸν λόγον[3].

1 Οἰνοπίδου : Οἰνοπίδης τ ‖ 2 οὗτος : ὁ αὐτὸς ἔφη Par ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. (146v 1-3) 157v 13-15 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... O.

32 (69) Ῥωμύλου· Οὗτος τὸν μὲν κέραμον ἐκ τοῦ κόπτου[1] ἔφη δοκιμάζεσθαι· τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ λόγου.

1 κόπτου : κοπτοῦ π ρ τ ε φ η θ Mosq κόμπου Sin Par Aucta βόμβου δ λ ψ μ.

Par f. (146v 1-3) 159r 3-5 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ᾽ ἀλφάβητον... P. Patmos, p. 418 c. 16, 73 – Ῥωμύλου.

Λόγος ιϛ'

Περὶ νουθεσίας

1 **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ παραλυτικῷ· «Ἴδε ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται[1]».**

1 γένηται : γένοιτο Β τ ε ρ σ χ κ² ι α.

Jn 5, 14.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ὀλιγοψύχους καὶ ἀτάκτους[1] καὶ ἀντέχεσθε[2] τῶν ἀσθενῶν, καὶ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε.**

1 νουθετεῖτε... ἀτάκτους : νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους N Aucta || 2 ἀντέχεσθε δ μ ψ λ Sin ο ρ Aucta N : ἀντέχετε Β ε.

1 *Th* 5, 14-15.
Patmos, p. 403-404 c. 16,4 — τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Τοῦ Σολομῶντος· Διὰ τοῦτο[1] τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον[2] ἐλέγχεις, Κύριε[3], καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας αὐτῶν πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ.**

1 Διὰ τοῦτο : διὸ (LXX) || 2 κατ' ὀλίγον *post* Κύριε *postposuerunt* δ μ λ ψ || 3 Κύριε *om.* (LXX).

Sg 12,2.
Patmos, p. 406 c. 16,15 — τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Τοῦ Σιράχ· Ἔλεος Κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐλέγχων καὶ νουθετῶν[1] καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τὸ[2] ποίμνιον αὐτοῦ.**

1 νουθετῶν : παιδεύων καὶ διδάσκων (LXX) || 2 τὸ *om.* δ μ ψ λ.

Si 18, 13.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Βίαιον γὰρ μάθημα οὐ πέφυκε παραμένειν· τὸ δὲ μετὰ τέρψεως καὶ χάριτος εἰσδυόμενον μονιμώτερόν πως ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν[1] ἐνιζάνει(1).**

1 ἁγίου : μεγάλου ο || 1 ἡμῶν *om.* π.

S. BASILE, *In psalmum* I (*PG* 29, 213A); *CPG* II 2836.
ω f. (145vB 12) 146rA 8-10 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
(1) Souvenir de PLATON, *République*, VII 536E: «...n'use pas de violence avec les enfants, fais que l'éducation soit un jeu pour eux» (Trad. É. Chambry). «Μὴ τοίνυν βίᾳ... τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας τρέφε».

6 (6) **Ὁ τὸν κείμενον ἐγείρειν βουλόμενος ὑψηλότερος[1] εἶναι τοῦ πεπτωκότος πάντως ὀφείλει· ὁ δὲ ἐξ ἴσου καταπεσὼν ἑτέρου καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνιστῶντος δεῖται[2].**

1 ὑψηλότερος : ἰσχυρότερος Katasképénos || 2 *om.* apopht. Sin.

S. BASILE, *In martyrem Iulittam* (*PG* 31, 257 AB); *CPG* II 2849.
Texte cité dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote* par N. KATASKÉPÉNOS, *SH* 39, p. 47 §5.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Μήτε[1] τὸ ἀλγεῖν ἀπαραμύθητον[2], μήτε[3] τὸ εὖ πράττειν ἀπαιδαγώγητον.**

1 μήτε : οὐ μὴ Royse || 2 ἢ *post* ἀπαραμύθητον *add.* Migne || 3 εἰ *ante* μήτε *add.* Royse.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Ad cives Nazianzenos*, or. XVII (*PG* 35, 972A); *CPG* II 3010 (a).
Par f. (45v 17) 50r 10-12 — τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 409 c. 16,33 — τοῦ Θεολόγου.
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 103; Fr. sp. 35.

8 (8) **Μὴ[1] ἄλλους ἰατρεύειν ἐπιχειρήσωμεν αὐτοὶ βρύοντες ἕλκεσιν[2].**

1 τοῦ αὐτοῦ *ante* μὴ *add.* ο ‖ 2 *om. apopht.* τ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, or. II (*PG* 35, 424A); *CPG* II 3010.
Cite PLUTARQUE, *Adversus Colotem*, 1110E; éd. M. Pohlenz - R. Westman (Lipsiae 1959) vol. VI-2, p. 180,8 (Teubner); éd. Bernardakis, t.6, p. 431,8.
V [Γ β'] f. 57r (13) 23-24 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 410 c. 16,34 – (τοῦ Θεολόγου, c. 16, 33).

9 (9) Τοῦ Χρυσοστόμου· Συμφέρει δάκνεσθαι διὰ τῆς[1] τῶν ῥημάτων ἀλγηδόνος τοὺς ἁμαρτάνοντας[1a], ἵνα τῆς διὰ[2] τῶν πραγμάτων[3] ἀσχημοσύνης[4] ἀπαλλαγῶσιν.

1 τῆς *om.* Leutsch ‖ 1a τοὺς ἁμαρτάνοντας *om.* κ Β Φ ξ σ ε α ‖ 2 διὰ *post* ἵνα *posuerunt* ε ξ *om.* ρ ‖ 3 πραγμάτων : ῥημάτων δ μ ψ ‖ 4 ἀσχημοσύνης : αἰσχύνης Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De doctrina et correptione*, (Hom. VI, *PG* 63, 614) *ab imo* l. 7; *CPG* II 4684.
APOSTOLII, *Cent.* XV n° 81f; éd. Leutsch II, p. 648.

10 (10) Μὴ δὴ[1] βαρύνεσθαι[2] τὴν παραίνεσιν. Εἰ γὰρ βαρύνεσθαι ἔδει, ἐμὲ ἔδει τὸν πολλάκις λέγοντα καὶ οὐκ[3] ἀκουόμενον· οὐχ ὑμᾶς τοὺς ἀεὶ μὲν ἀκούοντας, ἀεὶ δὲ παρακούοντας.

1 δὴ ρ σ φ δ μ Sin ο π κ² I Aucta δεῖν ν δεῖ Β ε ‖ 2 βαρύνεσθαι : βαρύνεσθε Β ε ο Aucta ‖ 3 οὐκ : μὴ δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XXXII alii XXXI, (*PG* 59, 188 l. 30-33); CPG II 4425.

11 (21) Ἀριστοτέλους[1]· Μὴ ἔλαττον ἡγοῦ τοῦ[2] ἐπαινεῖσθαι τὸ[3] νουθετεῖσθαι[4].

1 Ἀριστοτέλους : Ἀριστοτέλης τ ‖ 2 τοῦ : τὸ δ ψ λ ι ‖ 3 τὸ : τοῦ Β ‖ 4 νουθετεῖσθαι : νομοθετεῖσθαι ι.

ARISTOTE, *Sentence* 6; éd. Rose, Arist. Pseudepigraphus (Leipzig 1863) p. 608 (Teubner).
ω f. 147rA (25) B5 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 416 c. 16, 62 – Ἀριστοτέλους.

12 (22) Διογένους· Νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταὐτόν ἐστιν.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 168 Diels II p. 133.
ω f. (147rB 27) 147vA 8 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
Patmos, p. 416 c. 16, 63 – Διογένους.

13 (23) Δημοσθένους· Πυνθανομένου τινὸς πῶς ἂν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένηται, «εἰ ὑπερ[1] ὧν ἐπιτιμᾷ[2] τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καὶ ἑαυτῷ[3] ἐπιτιμῴη[4] μάλιστα[5]».

1 εἰ ὑπὲρ : εἴπερ Clavaud ‖ 2 ἐπιτιμᾷ *post* ἄλλοις *posuerunt* δ μ ψ λ ν ‖ 3 ἑαυτῷ : αὐτῷ τ ‖ 4 ἐπιτιμῴη : ἐπιτιμῶν π κ² Ι ψ ‖ 5 *om. apopht.* Φ ξ.

DÉMOSTHÈNE, fr. 46; éd. R. Clavaud, Démosthène Lettres et fragments (Paris 1987) p. 146 n° 46 (C.U.F.).
STOBÉE¹, III 1, 55 – Διογένους.
Cf. STOBÉE², IV 5, 36 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Εὐσεβίου, Stob. IV5, 28).

14 (26) Δημητρίου Φαληρέως[1]· Ἃ γὰρ οἱ φίλοι[2] τοῖς βασιλεύουσιν[3] οὐ θαρροῦσιν παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται[4].

1 Δημητρίου Φαληρέως *om.* δ ‖ 2 φίλοι : φιλόσοφοι ρ θ ‖ 3 βασιλεύουσιν : βασιλεῦσιν δ ψ λ ρ θ Stob. Aucta ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

Fragment de DÉMÉTRIOS DE PHALÈRE cité par STOBÉE IV 7,27 l. 13-14 – Δημητρίου.
PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata*, 189D – Δημήτριος ὁ Φαληρεύς.
Patmos, p. 417 c. 16, 65 – Δημητρίου Φαλερίνου.

15 (27) Ἀριστωνύμου· Ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκώμενα[1] δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

1 ἡλκώμενα : εἱλκωμένα Φ ξ ι.

Par f. 128r (7) 7-9 – Ἀριστωνύμου.
STOBÉE, III 13, 41 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

16 (28) Εὐριπίδου

Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί.
Αὐτοὶ δ' ὅταν[1] ποιῶμεν[2], οὐ γινώσκομεν.

1 δ' ὅταν : δὲ ὅταν δ λ ψ ξ ‖ 2 ποιῶμεν : ποιοῦμεν λ σφαλῶμεν Stob. ἁμαρτάνοντες Aucta.

EURIPIDE, fr. 1042; voir NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 691.
Par f. (131v 18) 18-19 132r 1 – Εὐριπίδου.
STOBÉE, III 23, 5 – Εὐριπίδου.
Patmos, p. 417 c. 16, 66 – Εὐριπίδου.

17 (29) **Αἰσώπου· Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας[1] ἕκαστον[2] ἡμῶν φέρειν[3]· τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι[4] τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα· εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν· διὸ οὔτε καθορῶμεν αὐτά[5].**

1 πήρας : πόρους ο ‖ 2 ἕκαστον : ἕκαστος κ^2 π ο τ Ι ‖ 3 φέρειν : φέρει π τ κ^2 Ι ‖ 4 ἀποτιθέναι : ἀποτίθενται τ ‖ 5 διὸ... αὐτὰ *om.* Aucta.

B. E. PERRY, *Aesopica* (Urbana, Illinois, University of Illinois Press, 1952) p. 253.
Par f. (132r 1) 2-7 – Αἰσώπου.
STOBÉE, III 23, 6 – Αἴσωπος.

18 (30) **Ἐπικτήτου· Τὸν νουθετοῦντα δεῖ πρῶτον τῆς τῶν νουθετουμένων αἰδοῦς τε καὶ αἰσχύνης[1] ἐπιμελεῖσθαι· οἱ γὰρ ἀπερυθριάσαντες ἀδιόρθωτοι[2].**

1 αἰσχύνης : φήμης Wachsm. ‖ 2 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 141v (1) 2-5 – περὶ νουθεσίας.
Patmos, p. 417 c. 16, 67 – Ἐπικτήτου.
Texte cité aussi par C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 176 n° 58.

19 (31) **Κρεῖττον[1] τὸ νουθετεῖν τοῦ ὀνειδίζειν· τὸ μὲν γὰρ ἤπιόν τε καὶ φίλον· τὸ δὲ σκληρόν τε καὶ ὑβριστικόν· καὶ τὸ μὲν διορθοῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας, τὸ δὲ μόνον ἐξελέγχει.**

1 κρεῖττον : πλεῖστον διαφέρει Par Wachsm.

Par f. 141v 5-8 – Περὶ νουθεσίας.
Patmos, p. 417 c. 16,68 – Ἱέρωνος.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 176 n° 59.

20 (32) Ἐμπεδοκλέους[1]· Ἐρωτηθεὶς διὰ τί σφόδρα ἀγανακτεῖς[2] κακῶς ἀκούων ἔφη «ὅτι οὐδὲ ἐπαινούμενος αἰσθήσομαι[3], εἰ μὴ κακῶς ἀκούων ἀχθήσομαι[4]».

1 Ἐμπεδοκλέους : Ἐμπεδοκλῆς B || 2 οὐκ *ante* ἀγανακτεῖς *add.* ι || 3 αἰσθήσομαι : ἠσθήσομαι Aucta *verba ultima om.* δ μ ψ λ || 4 ἀχθήσομαι : ἀχθεσθήσομαι ϱ ν.

EMPÉDOCLE, fr. A20 Diels I p. 285.
Par f. (146v 1-3) 150v 17-20 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... E.

21 (33) Ἰσοκράτους· Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει· δόξεις[1] γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, εἰ[2] τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθεῖς.

1 δόξεις : δείξεις ι || 2 εἰ : ἃ ϱ θ ἐν κ² οἷα ἂν Mathieu - Brémond.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 37; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. I, p. 131.
Patmos, p. 413 c. 16, 50 – (Ἰσοκράτους, c. 16, 49).

Λόγος ιζ'

Περὶ παιδείας καὶ φιλοσοφίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκε τοὺς ὄχλους. Ἐθαύμαζον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· Πῶς οὗτος οἶδεν[1] γράμματα μὴ μεμαθηκώς;**

1 οἶδεν *post* γράμματα *postposuit* N.

Jn 7, 14-15.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γινέσθω[1], ἵνα γένηται σοφός. Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστιν.**

1 γινέσθω : γενέσθω δ μ ψ λ Sin.

1 *Co* 3, 18-19.

3 (3) **Τοῦ Σολομῶντος· Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παρρησίαν ἄγει.**

1 *om. apopht.* Mosq.

Pr 1, 20.
Patmos, p. 748 c. 38, 10 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 17, 8).

4 (4) **Οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα οὐδὲν[1] πεπαιδευμένης ψυχῆς.**

1 οὐδὲν *om.* (LXX).

Si 26, 14.

Patmos, p.748 c. 38, 11 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 17, 8).

5 (5) **Τοῦ Σιράχ˙ Τέκνον ἐν νεότητί[1] σου ἐπίλεξαι[2] παιδείαν˙ καὶ ὡς[3] ἀροτριῶν[4] καὶ σπείρων πρόσελθε αὐτῇ καὶ ἀνάμενε τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς.**

1 ἐν νεότητί : ἐκ νεότητος (LXX) ‖ 2 σοφίαν καὶ *post* ἐπιλέξαι *posuit* ν ‖ 3 ὡς *om.* δ ψ λ ‖ 4 ὁ *ante* ἀροτριῶν et σπείρων *add.* (LXX).

Si 6, 18-19.
Patmos, p. 749 c. 38, 12 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου˙ Ἄμεινον καὶ συμφερώτερον ἰδιώτας καὶ ὀλιγομαθεῖς ὑπάρχειν καὶ διὰ τῆς ἀγάπης πλησίον γενέσθαι τοῦ Θεοῦ ἢ πολυμαθεῖς καὶ[1] ἐμπείρους δοκοῦντας εἶναι βλασφήμους εἰς τὸν ἑαυτῶν[2] εὑρίσκεσθαι Δεσπότην.**

1 ὑπάρχειν... καὶ *om.* ι ‖ 2 ἑαυτῶν : ἑαυτὸν ν Par.

Par f. (39r 1) 44v 4-8 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 750 c. 38, 17 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Ἐοίκασι τοῖς ὄμμασι τῆς γλαύκης[1] οἱ περὶ τὴν ματαίαν σοφίαν ἠσχοληκότες[2]. Καὶ γὰρ ἐκείνης αἱ ὄψεις νυκτὸς μὲν ἔρρωνται[4]˙ ἡλίου[3] δὲ λάμψαντος ἀμαυροῦνται. Καὶ τούτων ἡ διάνοια ὀξυτάτη μέν ἐστι πρὸς τὴν τῆς ματαιότητος θεωρίαν, πρὸς δὲ τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς κατανόησιν ἐξαμαυροῦται[5].**

1 γλαύκης : γλαυκὸς λ Aucta ‖ 2 ἠσχοληκότες : ἐσχολακότες σ ν α Migne ἐνασχοληκότες ε ‖ 3 ἡλίου : ἡμέραν λ ‖ 4 ἔρρωνται : αἴρονται π αἴρρωνται ι ἔρρονται Par ἔρωνται Mosq ‖ 5 ἐξαμαυροῦται : ἐξαμαυροῦνται τ φ Mosq κ[2] π Par ν η ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

S. BASILE, Hom. VIII *In Hexaemeron* (*PG* 29, 181B); *CPG* II 2835.
Par f. (39r 1) 44v 14-21 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (9) **Τοῦ Θεολόγου˙ Ποιήσατε δικαιοσύνης ὅπλον[a] καὶ[1] μὴ θανάτου τὴν παίδευσιν[2](1).**

1 καὶ *om.* Aucta ‖ 2 *om. apopht.* λ ‖ *ordo apopht.* 9, 10, 8, 11 in δ ψ.

a) Cf. *Rm* 6, 13.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Ad Iulianum tributorum exaequatorem*, hom. XIX (*PG* 35, 1053D); *CPG* II 3010.
V [Δ ιη'] (*PG* 95, 1393C) – τοῦ Θεολόγου.
(1) «Consacrez votre parole à Celui qui est la Parole - Δότε τῷ Λόγῳ τὸν λόγον - : faites de la culture une arme de justice et non de mort».
J. BERNARDI, *La prédication des Pères Cappadociens*, (Paris 1968) (PUF) p. 137.
Selon Bernardi: «Il n'y a dans cette formule rien de plus qu'une invitation à rester dans l'orthodoxie en donnant au Verbe la place qui lui revient au sein de la Trinité : en agissant ainsi, on se justifiera auprès de Dieu au lieu de préparer sa propre condamnation». *Id.*, *ibid.*, p. 137.

9 (12) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὥσπερ γῆ μὴ βρεχομένη[1] οὐκ ἔστιν, κἂν μυρία τις βάλῃ σπέρματα, στάχυας[2] ἐξενεγκεῖν, οὕτως ψυχὴν οὐκ ἔστιν μὴ ταῖς θείαις[3] Γραφαῖς φωτισθεῖσαν[4] πρότερον[5], κἂν μυρία τις ἐκχέῃ[6] ῥήματα, καρπόν τινα ἐπιδείξασθαι.**

1 γῆ μὴ βρεχομένη codd. cum Aucta : γῆν μὴ βρεχομένην V Par Migne Holl || 2 στάχυας : στάχυν τ || 3 θείαις *om.* Par V || 4 φωτισθεῖσαν : ποτισθεῖσαν V Haidacher || 5 πρότερον *ante* φωτισθεῖσαν *posuit* Sin || 6 ἐκχέῃ : ἐκχέει ο ἐγχέῃ Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De anima* (Ecloga) (*PG* 63, 622 l. 38-42); *CPG* II 4684.
ANASTASE LE SINAÏTE, *Quaestiones*, LXV (*PG* 89, 672C).
S. HAIDACHER, *Chrysostomos - Fragmente*, p. 183 nº 46.
Par f. (51r 3) 58r 18-19 58v 1-5 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Θ γ'] f. 132r (26) 26-29 (*PG* 96, 13CD) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 132r l.20).

10 (-) **Ἐντυγχάνειν δεῖ ταῖς θείαις Γραφαῖς· ὥσπερ γὰρ ὁ οἶνος πινόμενος ἀναπαύει[1] λύπην καὶ μεταβάλλει[2] τὴν καρδίαν εἰς εὐφροσύνην, οὕτως[3] ὁ πνευματικὸς οἶνος[4] εἰς χαρὰν[5] μεταβάλλει τὴν ψυχήν.**

1 ἀναπαύει : ἀναπαύῃ κ Φ ξ καταπαύει ρ V || 2 μεταβάλλει : μεταβάλῃ κ B χ σ τ α τ || 3 οὕτως : οὕτω καὶ μ ι δ λ Migne || 4 τῶν δακρίων *post* οἶνος *postposuit* Kataskép. || 5 καὶ εὐφροσύνην *post* χαρὰν *add.* Kataskép.

Texte de JEAN LE JEÛNEUR, *Sermo de pœnitentia et continentia et virginitate* (*PG* 88, 1944A), cité également, avec des variantes, dans la Vie de saint Cyrille le Philéote, *SH* 39, p. 54 §10 par Katasképénos.

V [Θ γ'] f. 132v (4) 5-7 (*PG* 96, 16A) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 132r l. 20) περὶ μετανοίας.

11 (13) Διδύμου· Τὸ εἰδέναι τινὰ ὅτι ἀγνοεῖ σοφίας ἐστί[1], ὡς καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι ἠδίκησεν[2] δικαιοσύνης[3](1).

1 ἐστί : ἐστίν τ π Sin δ ψ λ κ^2 I ‖ 2 ἠδίκησεν : ἠδίκησε δ μ ψ λ Sin ο π Par Aucta ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

Par f. (77v 2) 78r 11-13 – Διδύμου.
V [Σ ιη'] (*PG* 96, 360D) – Διδύμου.

(1) Sentence citée *infra* en 56, 12.

12 (14) Τὸν γνωστικὸν οὐδέποτε τὸ πλουτεῖν γήθειν ποιεῖ[1], οὐδὲ τὸ[1a] χρημάτων ἀπορεῖν εἰς ταπείνωσιν ἄγει· τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας αὐτὸν ὑπερυψούσης καὶ ὑπεράνω αὐτὸν[2] ἵστασθαι παρασκευαζούσης[3].

1 οὐδέποτε... ποιεῖ *om.* Aucta ‖ 1α τὸ : τῶν V ‖ 2 αὐτῶν I ο Mosq Par V : αὐτὸν *ceteri* ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Voir HOLL, *Fragmente*, p. 124 n° 328.
Par f. 77v (2) 8-13 – Διδύμου.
V [Γ α'] (*PG* 95, 1297B) – Κλήμεντος, Strom. VII.

13 (15) Φίλωνος· Ἀνάγκη ἀπειρίᾳ[1] καὶ κακίᾳ ἡνιόχου τὰ ὑπεζευγμένα[2] κατὰ κρημνῶν φέρεσθαι καὶ βαράθρων· ὥσπερ ἐμπειρίᾳ[3] καὶ ἀρετῇ διασῴζεσθαι[4].

1 ἡ *ante* ἀπειρίᾳ *add.* λ ‖ 2 ὑπεζευγμένα : ὑποζευγμένα ο ‖ 3 καὶ *ante* ἐμπειρίᾳ *posuit* δ ‖ 4 διασῴζεσθαι : διαυγάζεσθαι π.

PHILON D'ALEXANDRIE, *Legum allegoriae*, I, 73; éd. Cohn -Wendland, t. I, p. 80; éd. Cl. Mondésert (Paris 1962) p. 80 (Cerf.).
Par f. (69v 18) 70r 17-19 70v 1 – Φίλωνος.
Patmos, p. 754 c. 38, 34 – Φίλωνος.

14 (16) Ἀμήχανον τὰ μεγάλα πρὸ τῶν μικρῶν παιδευθῆναι[1].

1 παιδευθῆναι : τελεσθῆναι *edd.*

PHILON D'ALEXANDRIE, *De vita Mosis*, I 62; éd. Cohn - Wendland, t. IV, p. 134; éd. R. Arnaldez, Cl. Mondésert, Jean Pouilloux, P. Savinel (Paris 1967) p. 54 (Cerf).
Par f. (69v 18) 70v 14-15 – Φίλωνος.
Thes [A οδ'] f. 81vA (9) 10-11 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, f. 81rB l. 26) ἐκ τοῦ περὶ Μωυσέως καὶ Ἰουδαίων.
KI [A κγ'] f. 70r (mg) 3 – Φίλωνος.
Patmos, p. 754 c. 38, 35 – (Φίλωνος, c. 38, 34).

15 (18) Κλήμεντος· Ἕπεται τῇ γνώσει τὰ ἔργα, ὡς τῷ σώματι ἡ σκιά.

CLÉMENT D'ALEXANDRIE, *Stromates*, VII, 13; éd. de Migne (*PG* 9, 516B).
Par f. 76v (7) 8-9 – Κλήμεντος.
V [Γ α'] (*PG* 95, 1297A) – Κλήμεντος.

16 (20) Πλουτάρχου· Ὀνείρῳ ἔοικεν ὁ τῶν ἀπαιδεύτων βίος κενὰς ἔχων φαντασίας.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 8; éd. Bernardakis, t. VII, p. 153.
Par f. (83r 12) 83v 20 84r 1 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 13-14 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, p. 752 c. 38, 24 – Πλουτάρχου.

17 (21) Οὔτε[1] ἐν ἰχθύσι φωνήν, οὔτε ἐν ἀπαιδεύτοις ἀρετὴν[2] δεῖ ζητεῖν.

1 οὔτε : οὔτ' Bern. || 2 ἀρετὴν : ἀρετὰς λ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 9; éd. Bernardakis, t. VII, p. 153.
Par f. (83r 12) 84v 4-5 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 3-4 – τοῦ Πλουτάρχου.
TI [A κβ'] f. 26vB (24) 25-27 – Σέξτρου (*sic*) Ῥώμης, γνωμικόν.
KI [A κβ'] f. 70r (mg) 20-21 – Σέξτου Ῥωμαίου.
D [A νβ'] f. 75vB (32) 33-36 – Ἔξτρου (*sic*) Ῥωμαίου γνώμη.
Patmos, p. 752 c. 38, 25 – (Πλουτάρχου, c. 38, 24).

18 (22) Οὔτε ὕδωρ θολερόν, οὔτε ἀπαίδευτον[1] ψυχὴν ταράσσειν[2] δεῖ.

1 ἀπαίδευτον : ἀσύνετον Bern. || 2 ταράσσειν : ταράττειν Par κινεῖν Bern.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 110; éd. Bernardakis, t. VII, p. 162.

Pensée attribuée aussi à Isocrate. Voir G. Mathieu - É. Brémond, t. IV, p. 239 n° 38.
Par f. (83r (12) 84v 11-13 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 13-14 – τοῦ Πλουτάρχου.
APOSTOLII, XIII Proverbe n° 51x; éd. Leutsch II, p. 590 – Πλουτάρχου.

19 (23) Δυσάρεστοι ὄντες οἱ ἀπαίδευτοι, καθάπερ ἐξ οἰκιῶν[1], τῶν προαιρέσεων καθ' ἡμέραν μετοικίζονται[2].

1 οἰκιῶν : οἰκείων Par ‖ 2 *om. apopht.* Φξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 10; éd. Bernardakis, t. VIII, p. 153.
Par f. (83r 12) 86v 14-16 – Πλουτάρχου.
Patmos, p. 752 c. 38, 27 – (Πλουτάρχου, c. 38, 24).

20 (24) Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ[1] ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι διαπλανῶνται[2].

1 δὲ : δ' Bern. ‖ 2 διαπλανῶνται : πλανῶνται Bern. Wachsmuth.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 11; éd. Bernardakis, t. VII, p. 153.
Par f. (83r 12) 87r 14-16 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 4, 61 – (Σωκράτους, Stob. III 4, 55).
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 202 n° 221.
Patmos, p. 753 c. 38, 28 – (Πλουτάρχου, c. 38, 24).

21 (34) Πλάτωνος· Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται[1].

1 φαίνεται : γίνεται ο.

PLATON, *Ménexène*, 246E.
STOBÉE[1], III 9, 28 – Πλάτωνος.
Par f. 127r (11) 12-14 – Πλάτωνος.
STOBÉE[2], II 31, 37 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλάτωνος, Stob. II 31, 36).

22 (35) Ἰσοκράτους· Ὥσπερ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν[1], οὕτω δεῖ[2] καὶ τοὺς παιδείας[3] ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα[4] συλλέγειν.

1 ἀφ'... λαμβάνουσαν *om.* φ ι || 2 δεῖ : χρὴ δ μ ψ λ Sin Aucta || 3 παιδείας : σοφίας τ ο || 4 τὰ χρήσιμα : τὸ χρήσιμον λ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 52.
Par f. (90v 11) 91v 6-12 – Ἰσοκράτους.
STOBÉE, II 31, 93[c] – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον, Stob. II 31, 93[a]).
Patmos, p. 755 c. 38, 36 – Ἰσοκράτους.

23 (36) Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς[1] τῶν χρημάτων παρακαταθήκας.

1 τὰς *om.* δ μ ψ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 22.
Par f. (90v 11) 92r 1-2 – Ἰσοκράτους.
STOBÉE[1], II 31, 93[d] – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον, Stob. II 31, 93[a]).
STOBÉE[2], III 41, 10 – Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ πρὸς Δημόνικον.

24 (-) Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους, ἐπεὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας[1] ἀποδοκιμάζω; Πρῶτον μὲν τοὺς[1a] καλῶς χρωμένους[2] τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν[3] ἑκάστην προσπίπτουσιν καὶ τὴν δόξαν ἐπὶ τῇ τύχῃ[3a] τῶν καιρῶν ἔχοντας καὶ δυναμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζεσθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπειτα τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι, καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀηδίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέροντας· ἔτι καὶ τοὺς μὲν τῶν ἡδονῶν ἀεὶ κρατοῦντας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἡττωμένους, ἀλλ' ἀνδρωδῶς ἐν αὐταῖς διακειμένους καὶ τῆς φύσεως ἀξίους[4] ἧς μετέχοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστον, μὴ[5] διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν μηδὲ ἐξισταμένους[6] αὐτῶν μηδὲ ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ' ἐμμένοντας τῇ τάξει τῶν εὖ φρονούντων καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς διὰ τύχην ὑπάρξασιν ἀγαθοῖς ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν[7] καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις. Τοὺς[8](1) δὲ μὴ μόνον πρὸς ἓν τούτων, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχοντας, τούτους φημὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἄνδρας καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς[9].

1 καὶ τὰς δυνάμεις *post* ἐπιστήμας *add.* Math. - Brém. || 1α τοὺς : τοῖς κ Β ρ χ ι Par || 2 χρωμένους : χρωμένοις κ ρ Β χ ι Par || 3 κατὰ τὴν ἡμέραν : καθ' ἡμέραν δ ψ λ || 3α ἐπὶ τῇ τύχῃ : ἐπιτυχῆ Mathieu - Brémond || 4 ἀξίους : ἀξίως Mathieu - Brémond || 5 τοὺς *ante* μὴ *add. edd.* || 6 ὑπὸ

τῶν... ἐξισταμένους *om.* χ ‖ 7 φύσιν : τύχην δ ψ λ φύσιν καὶ *om.* μ ‖ 8 τοὺς : τοῖς Β δ α χ ι Par... ‖ 9 *om. apopht.* τ π κ² Ι Φ Mosq η ξ ο Aucta.

ISOCRATE, *Panathénaïque*, 30-32; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. IV, p. 95-96.
STOBÉE, III 1, 16 — ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους Παναθηναϊκοῦ.
Par f. 122r (7) 7-20 122v 1-13 — Ἰσοκράτους.

(1) Signalons ici la relation anormale entre le cas de l'article et celui du participe que le *Parisinus gr. 1168*, sous l'influence de plusieurs participes au datif, n'a pas su éviter vers la fin de ce long passage - outre l'incorrection du début τοῖς χρωμένοις pour τοὺς χρωμένους -, τέταρτον τοῖς (sic)... ἔχοντας, τούτους..., pour τοὺς... ἔχοντας, τούτους : corrections admises d'ailleurs par les éditeurs modernes après Stobée.

25 (39) Ἀριστοτέλους· Νομίζειν δεῖ[1] τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι γίγνεσθαι[2], μᾶλλον δὲ ἐν τῷ τῇ ψυχῇ[3] εὖ διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα[4] οὐ τὸ λαμπρᾷ ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις ἂν εἶναι[5] μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγείαν ἔχον καὶ σπουδαίως διακείμενον, κἂν μηδὲν τῶν προειρημένων αὐτῷ παρῇ· τὸν αὐτὸν δὲ[6] τρόπον καὶ ψυχὴν ἐὰν[7] ᾖ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην, καὶ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εὐδαίμονα[8] προσαγορευτέον ἐστίν[9], οὐκ ἂν τοῖς ἐκτὸς ᾖ λαμπρῶς κεκοσμημένος[10], αὐτὸς δὲ μηδενὸς ἄξιος.
Οὔτε γὰρ ἵππον, ἐὰν ψέλια[11] χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἔχῃ πολυτελῆ φαῦλος ὤν, τὸν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι· ἀλλ' ὃς ἂν διακείμενος ᾖ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν[12]. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἂν γένοιτο, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἀξίαν τὴν κτῆσιν εἶναι συμβέβηκεν τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίους τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν[13].

1 νομίζειν δεῖ : νόμιζε δὲ Stob. νόμιζε δὴ Rose ‖ 2 γίγνεσθαι : γίνεσθαι δ ψ λ α ο ‖ 3 τῇ ψυχῇ : τὴν ψυχὴν δ λ Stob. Rose ‖ 4 τὸ σῶμα *ante* γὰρ *posuerunt* δ ψ λ ‖ 5 εἶναι *om.* δ ψ λ ‖ 6 δὲ : δὴ Mosq ‖ 7 ἐὰν : ἂν γ ‖ 8 ἄνθρωπον εὐδαίμονα : δαίμονα δ μ ψ λ ‖ 9 τὴν τοιαύτην... ἐστίν : ἀξίως εὐδαίμων προσαγορευθήσεται ν ‖ 10 κεκοσμημένος : κεκοσμημένοις κ:κεκτημένοις ο ‖ 11 ψέλια : ψέλλια κ Β π ρ ο κ² Ι Aucta ‖ 12 ἀλλ' ὃς... ἐπαινοῦμεν *om.* δ ψ λ ‖ 13 δεῖ νομίζειν : δικαίως κέκριται ν.

ARISTOTE, fr. 57 Rose.
STOBÉE, III 3, 25 — Ἀριστοτέλους.

26 (40) Δημοσθένους· Οὗτος[1] τὴν μὲν ῥίζαν τῆς παιδείας[2], ἔφη, εἶναι πικράν[3], τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς[4].

1 οὗτος : Δημοσθένης λ ‖ 2 παιδείας : σοφίας δ μ ψ λ ‖ 3 πικράν : μικράν ι ‖ 4 τούς... γλυκεῖς : τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν Long.

DÉMOSTHÈNE, fr. 48; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 146 n° 48 (C.U.F.).
DIOGÈNE LAËRCE, V 18 attribue ce mot à Aristote.
STOBÉE, II 31, 29 – Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ.
Selon G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 236 n° 19 le mot est d' Isocrate.
Patmos, p. 755 c. 38, 38 – Δημοσθένους.
Cf. *Gnom.*, 54; éd. Wachsmuth, p. 175.
Voir en L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 202 n° 59 (Wiener Studien, vol. IX 1887), une étude d' ensemble de cette sentence.

27 (41) Δημοκρίτου[1]· Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μέν ἐστι κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον[2].

1 Δημοκρίτου : Δημόκριτος ρ σ *om.* I ‖ 2 καταφύγιον : καταφυγήν Long.

DÉMOCRITE, fr. B 180 Diels. II p. 181.
Par f. (93v 2) 94v 4-5 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, II 31, 58 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημοκρίτου, Stob. II 31, 56).
Gnom., 51; éd. Wachsmuth, p. 174.
DIOGÈNE LAËRCE, V 19 Long., p. 204 – Ἀριστοτέλης.
Cf. STOBÉE, II 31, 35 – Ἀριστοτέλης.
Patmos, p. 755 c. 38, 39 – Δημοκρίτου.

28 (42) Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι[1], τὰς δὲ ψυχὰς μαθήμασι[2] δεῖ κοσμεῖν[3].

1 ἀναθήμασι : ἀναθήμασιν δ μ ψ λ ‖ 2 μαθήμασι : μαθήμασιν δ ψ μ λ τ I ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

DÉMONAX, fr. 7 Fritzsche p. 4.
Par f. (93v 2) 94v 8-10 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
STOBÉE, II 31, 53 – Δημώνακτος, Ὑψαίου καὶ Σωκράτους.
A. ELTER, *Gnomica* II, p. 21 n° 85.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 169 n° 18.
Patmos, p. 756 c. 38, 40 – (Δημοκρίτου c. 38, 39).

29 (43) Σωκράτους· Ἰδὼν[1] πλούσιον ἀπαίδευτον, ἔφη· «Ἰδοὺ καὶ τὸ χρυσοῦν ἀνδράποδον».

1 Σωκράτης *ante* ἰδὼν *add.* δ λ τ τινα *post* ἰδών *posuit* α.

Par f. 98v (5) 14-15 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE[1], II 31, 46 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., II 31, 44).
STOBÉE[2], II 4, 84 — sans attribution (entre deux textes de Διογένους).
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 218 n° 484 (Wiener Studien, vol. X 1888).
Patmos, p. 756 c. 38, 41 – Σωκράτους.

30 (44) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί τῶν ζῴων κάλλιστόν ἐστιν[1] ἔφη[2]· «Ἄνθρωπος παιδείᾳ κεκοσμημένος[3]».

1 ἐστιν *om.* Aucta || 2 ἔφη *post* ἄνθρωπος *postposuerunt* δ μ ψ λ || 3 *apopht. in mg* κ.

Par f. (98v 5) 99r 5-7 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE, II 31, 47 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 756 c. 38, 42 – sans attribution.

31 (45) Ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος[1] ὅτι βαρβαρίζει, ἔφη· «Ἐγὼ μὲν τῷ λόγῳ, ὑμεῖς δὲ τῷ τρόπῳ[2]».

1 ὑπό τινος : δέ ποτε Par || 2 *om. apopht.* Φ *in mg* κ.

Par f. (98v 5) 99r 14-16 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE, II 31, 48 – sans attribution.
Patmos, p. 757 c. 38, 43 – sans attribution.

32 (46) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί ἄριστόν[1] ἐστι μάθημα, ἔφη· «Τὸ ἀπομαθεῖν τὰ κακά».

1 ἄριστον : ἀναγκαιότατον Stob.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 7; éd. Long., p. 249 – Ἀντισθένης.
ANTISTHÈNE, fr. XIX, XXXII; éd. A. G. Winckelmann (Turici 1842) p. 62.
Par f. (98v 5) 99v 16-17 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE, II 31, 34 – (Ἀντισθένης, Stob. II 31, 33).
Patmos, p. 757 c. 38, 43a – sans attribution.

33 (47) Δημώνακτος· Οἱ ἀπαίδευτοι καθάπερ οἱ ἁλιευόμενοι ἰχθύες ἑλκόμενοι[1] σιγῶσιν[2].

1 ἑλκόμενοι : ἑλκώμενοι Β ε χ *om.* κ ‖ 2 *om.* *apopht.* ξ σιγῶσιν : σιγῶσι π τ κ² ι I.

DÉMONAX, fr. 6 Fritzsche p. 4.
Par f. 104v (6) 20 105r 1-2 — Δημώνακτος.
Pensée de DÉMONAX selon *Mullach, Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 351 n° 10.
Patmos, p. 757 c. 38, 44 — sans attribution.

34 (48) Διογένους· Ἐρωτηθεὶς[1] τί ἡ[2] γῆ βαρύτερον βαστάζει, ἔφη· Ἄνθρωπον ἀπαίδευτον».

1 Διογένης *ante* ἐρωτηθεὶς *add.* δ ‖ 2 ἡ *om.* π κ² ρ τ ε ο ν φ.

Par f. (108v 3) 112r 3-5 — τοῦ Διογένους.
STOBÉE, II 31, 75 — (Διογένης, Stob. III 31, 74).
Patmos, p. 757 c. 38, 45 — Δημώνακτος.

35 (49) Ἀριστίππου· Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναϊκὸς φιλόσοφος παρεκελεύετο τοῖς νέοις τοιαῦτα ἐφόδια κτᾶσθαι[1], ἅτινα αὐτοῖς καὶ ναυαγήσασιν συνεκκολυμβήσει[2].

1 κτᾶσθαι : κτήσασθαι ι ‖ 2 συνεκκολυμβήσει : συγκολυμβήσει ρ ν συνεκκολυμβήσειν ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI 6; éd. Long., p. 249 — Ἀντισθένης.
Par f. (106r 15) 106v 20-21 107r 1-2 — Φαβωρίνου.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 187 n° 23 (Wiener Studien, vol. IX 1887, texte cité *in apparatu*).

36 (50) Σόλωνος· Ὀνειδιζόμενός[1] ποτε ὅτι δίκην ἔχων ἐμισθώσατο ῥήτορα· «Καὶ γάρ, ἔφη, ὅταν δεῖπνον ἔχω, μάγειρον μισθοῦμαι».

1 Σόλωνος *ante* ὀνειδιζόμενος *add.* δ ψ.

DIOGÈNE LAËRCE, II 72; éd. Long., p. 87 — Ἀρίστιππος.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, n° 269.

37 (51) Κλεάνθους· Κλεάνθης τοὺς[1] ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων ἔφη διαφέρειν.

1 τοὺς *om.* κ Φ ξ.

Par f. 125v (5) 6-7 – Κλεάνθους.
STOBÉE[1], II 31, 64 – ὁ αὐτὸς (*id est* Κλεάνθης, Stob. II 31, 63).
STOBÉE[2], III 4, 89 – Κλεάνθους.

38 (52) Γλύκωνος· Γλύκων ὁ σοφὸς[1] τὴν παιδείαν ἔλεγεν ἱερὸν ἄσυλον εἶναι.

1 σοφὸς : φιλόσοφος Sternbach.

Par f. (146v 1-3) 148v 2-3 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον...Γ.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* nº 164.

39 (53) Ἐμπεδοκλῆς[1]· Ἐμπεδοκλῆς ὁ φυσικὸς πρὸς τὸν λέγοντα ὅτι οὐδένα σοφὸν εὑρεῖν δύναμαι κατὰ λόγον[2] εἶπεν[3]· «Τὸν γὰρ ζητοῦντα σοφὸν αὐτὸν πρότερον εἶναι δεῖ σοφόν[4]».

1 Ἐμπεδοκλῆς : Ἐμπεδοκλέους Aucta ‖ 2 τὸν *ante* λόγον *posuerunt* δ μ ψ λ ‖ 3 εἶπεν : ἔφη δ λ π ι ‖ 4 τὸν *ante* σοφὸν *legit* Long.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, IX 20; éd. Long., p. 446 – Ξενοφάνης.
Par f. (146v 1-3) 150v 13-17 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον...Ε.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* nº 283.

40 (54) Θεοκρίτου· Θεόκριτος ὁ[1] Χῖος ἀφυοῦς ποιητοῦ ἀκρόασιν ποιουμένου ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ ποῖά ἐστι[2] τὰ καλῶς εἰρημένα, ἔφη· «Ἃ παρέλιπες[3]».

1 σοφώτατος *post* ὁ *add.* ο ‖ 2 ποῖά ἐστι *om.* δμψλ ‖ 3 παρέλιπες : παρέλειπες κ Β ε Φ ξ τ Ι ι ο κ².

Par f. (146v 1-3) 152r 20 152v 1-3 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Θ.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 43 nº 338 (Wiener Studium, vol. X 1888).

41 (55) Ἱέρωνος· Ἱέρων ὁ Σικελὸς τύραννος Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου

ποιητοῦ ψέγοντος[1] Ὅμηρον ἠρώτησεν αὐτὸν πόσους οἰκέτας ἔχεις; τοῦ δὲ εἰπόντος δύο, καὶ τούτους μόγις τρέφειν· «Οὐκ αἰσχύνῃ, φησίν, Ὅμηρον ψέγων ὃς μετηλλαχὼς πλείονας[2] ἢ μυρίους τρέφει;».

1 ψέγοντος : λέγοντος Par ‖ 2 πλείονας : πλείους Par.

Cf. PLUTARQUE, *Regum et imperatorum Apophthegmata* 175C – Ἱέρων.
Par f. (146v 1-3) 153r 11-16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ι.

42 (56) Φιλόσοφος ἔχων δύο μαθητάς, ἕνα μὲν ἀφυῆ, φιλόπονον δέ· ἕτερον δὲ εὐφυῆ, ἀργὸν δέ, εἶπεν· «Ἀμφότεροι ἀπόλλυσθε[1], ὅτι σὺ μὲν θέλων οὐ δύνῃ[1], σὺ δὲ δυνάμενος οὐ θέλεις».

1 ἀπόλλυσθε : ἀπόλλοισθε τ ρ κ² I ‖ 1 δύνῃ : δυνήσῃ π.

Par f. (146v 1-3) 161v 5-10 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Φ.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 37 n° 139.
Patmos, p. 758 c. 38, 47 – Ἱέρωνος.

43 (57) Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν· «Μεγάλους δεῖ[1] λαμβάνειν μισθοὺς μαθητῶν[2] τοὺς διδασκάλους· παρὰ μὲν[3] τῶν εὐφυῶν ὅτι πολλὰ μανθάνουσι· παρὰ δὲ τῶν ἀφυῶν ὅτι[4] πολὺν[5] κόπον παρέχουσιν».

1 δεῖ : δὲ B ‖ 2 παρὰ τῶν *ante* μαθητῶν add. Aucta Sternbach ‖ 3 μὲν *om.* δ ψ ‖ 4 πολλὰ... ὅτι *om.* τ ‖ 5 πολὺν *post* κόπον *posuit* Aucta.

L. STERNBACH, *Das Gnom. Vat. inedito*, p. 47 n° 355.
Cf. STOBÉE, II 31, 110c – Πλάτων.
Patmos, p. 758 c. 38,48 – sans attribution.

44 (58) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί αὐτῷ γέγονεν[1] ἐκ[2] φιλοσοφίας ἔφη· «Τὸ ἀνεπιτάκτως ποιεῖν ἅ τινες διὰ τὸν ἐκ[3] τῶν νόμων φόβον ποιοῦσι».

1 γέγονεν : περιγέγονεν Long ‖ 2 ἐκ : ἐκ τῆς Long ‖ 3 ἐκ : ἀπὸ Long.

DIOGÈNE LAËRCE, V,20 – éd. Long, p. 205 – attribue ce mot à Aristote et à Aristippe, II, 68 - éd. Long, p. 85-86. PLUTARQUE, *De virtute morali*, p. 446E et *Adversus Colotem*, p. 1124E y fait aussi allusion.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 194 n° 417 (Wiener Studien XI 1889).
Patmos, p. 758 c. 38, 49 – sans attribution.

45 (59) **Φιλιστίωνος**

Μαθημάτων φρόντιζε μᾶλλον ἢ χρημάτων.
Τὰ γὰρ μαθήματα εὐπορεῖ τὰ χρήματα[1].
Ἐκ τοῦ παθεῖν γίνωσκε[2] τὸ συμπαθεῖν.
Καί σοι γὰρ ἄλλοις συμπαθήσεται παθών.
Τὰ σπουδαῖα μελέτα καὶ τὸν νόμον.
Ἐάν[3] τι παρηκμακὼς μανθάνῃς[4], μὴ αἰσχύνου[5].
Βέλτιον γὰρ ὀψιμαθῆ καλεῖσθαι ἢ ἀμαθῆ(1).

1 χρήματα *reliqua om.* Φ ξ ‖ 2 καὶ *post* γίνωσκε *add.* ρ ‖ 2a Μαθημάτων... παθών *om.* Aucta ‖ 3 ἐάν : ἐὰν δὲ τ *om.* Westerm ‖ 4 μανθάνῃς : μανθάνῃ δ μ ψ Mosq μανθάνειν Westerm. ‖ 5 αἰσχύνου : αἰσχυνθῇς Perry.

Cf. *Vita Aesopi*, 109 : éd. B. E. PERRY, *Aesopica* (Usbana Illinois 1952) p. 69.
Patmos, p. 758-759 c. 38, 50-51-52 – Φιλιστίωνος.

(1) Les deux derniers vers sont cités dans la *Vita Aesopi* de A. WESTERMANN (Brunsvigae - Londres 1845) p. 47 l. 7-8.

46 (60) Ὁ μὲν γεωργὸς τὴν γῆν, ὁ δὲ φιλοσοφῶν[1] τὴν ψυχὴν ἐξημεροῖ[2].

1 φιλοσοφῶν : φιλόσοφος λ ν ‖ 2 *om. apopht.* Φ.

Par f. (140r 8-9) 141r 4-6 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, f. 172 n° 41.
Patmos, p. 759 c. 38, 52 – sans attribution.

47 (61) Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου, Ἰσοκράτους, καὶ Ἐπικτήτου· Τῆς παιδείας ὥσπερ χρυσοῦ τὸ καλὸν ἐν παντὶ τόπῳ τίμιον.

Par f. (140r 8-9) 141r 9-11 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
C. WACHMUTH, *Gnom.*, p. 173 n° 47.

48 (-) Σοφίαν ὁ[1] ἀσκῶν ἐπιστήμην τὴν περὶ Θεοῦ[2] ἀσκεῖ[3].

1 ὁ *om.* λ ‖ 2 Θεοῦ : Θεὸν Chadwick τοῦ Θεοῦ Schenkl ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. (140r 8-9) 141r 11-12 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.

H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 32 n° 116.
H. CHADWICK, *The Pythagorean Sentences*, n° 94, p. 91.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 172 n° 40.

49 (-) Οὐδὲν ἐν ζῴοις κάλλιστόν ἐστιν, ὡς ἄνθρωπος παιδείᾳ κεκοσμημένος.

Par f. (140r 8-9) 141r 16-18 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Cf. STOBÉE, II 31, 47 – Ἀριστοτέλους.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 175 n° 53.
Patmos, p. 759 c. 38, 53 – sans attribution.

50 (62) Ταῖς μὲν πόλεσι τὰ τείχη, ταῖς δὲ ψυχαῖς ὁ ἐκ παιδείας νοῦς κόσμον καὶ ἀσφάλειαν παρέχεται.

Par f. (140r 8-9) 141r 12-14 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, II 31, 85 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαριῶν καὶ Σωκράτους.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 174 n° 48.
Patmos, p. 759 c. 38, 54 – sans attribution.

51 (63) Νεανίσκου ἐν θεάτρῳ ἐναβρυνομένου καὶ λέγοντος σοφὸν[1] εἶναι, πολλοῖς ὁμιλήσας[2] σοφοῖς, εἶπέν τις, «Κἀγὼ πολλοῖς πλουσίοις, ἀλλά πλούσιος οὐκ εἰμί[3]».

1 σοφὸν : σοφὸς ρ λ Aucta || 2 ὁμιλήσας : ὁμιλῆσαι σ ὁμιλήσαντα ι || 3 εἰμί : ἐγενόμην τ ο.

De vit. Democriti, fr. 39 Luria p. 19.
Patmos, p. 759 c. 38, 55 sans attribution.

52 (64) Ὁ αὐτὸς ἔφη· «Οὐ καλὸν πεπαιδευμένον ἐν ἀπαιδεύτοις διαλέγεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ νήφοντα μεθύουσιν[1]».

1 *om. apopht.* α Φ ξ.

DÉMOCRITE, fr. 682b Luria.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat inedito*, p. 197 n° 426 (Wiener Studien, X 1888).
Patmos, p. 760 c. 38, 56 – sans attribution.

53 (-) Ὁ αὐτὸς ἔφη[1] ὅτι ὁ παιδευόμενος τριῶν τούτων χρήζει, φύσεως, μελέτης, χρόνου[2].

1 ἔφη : ἔλεγεν B χ σ ε φ δ λ κ[2] I ο || 2 χρόνου : καὶ χρόνου Sin ν χρυσοῦ δ μ ψ || *om. apopht.* Φ ξ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, V 18; éd. Long, p. 204 — Ἀριστοτέλης.
Par f. (146v 1-3) 157r 13-15 — Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ξ.

54 (65) Οἰνοπίδης ὁρῶν μειράκιον πολλὰ βιβλία κτώμενον ἔφη· «Μὴ τῇ κιβωτῷ, ἀλλὰ τῷ στήθει[1]».

1 *om. apopht.* Φ.

Oinopidès 4 Diels I p. 393.
J. F. BOISSONADE, *Anecdota Graeca e codicibus regiis*, t. II p. 468 (Paris 1829-1833, réimpression Hildesheim 1962).
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 195 n° 420 (Wiener Studien XI 1889).

55 (66) Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν[1] τὰ βιβλία τῶν μεμαθηκότων ὑπομνήματά εἰσι[2], τῶν δὲ ἀμαθῶν μνήματα.

1 ὁ... ἔλεγεν *om.* τ ἔλεγε ο Aucta || 2 εἰσι : εἶναι φ ρ ε π κ[2] I Mosq Aucta.

Par f. (146v 1-3) 157v 1-3 — Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ο.
Patmos, p. 760 c. 38, 57 — Οἰνοπίδης.

56 (-) Ὁ αὐτὸς εἶπεν[1] τὸν νοῦν παραίτιον δαίμονα, τοῖς μὲν πεπαιδευμένοις ἀγαθόν[2], τοῖς δὲ ἀπαιδεύτοις κακὸν[3] εἶναι.

1 εἶπεν : εἶπεν ο ἔλεγε ψ || 2 ἀγαθόν : ἀγαθῶν το || 3 κακὸν : κακῶν τ || 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ Φ.

57 (67) Σωκράτης ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς τί ἥδιστον ἐν τῷ βίῳ ἔφη· «Παιδεία καὶ ἀρετὴ καὶ ἱστορία τῶν ἀγνοουμένων[1]».

1 *om. apopht.* Φ.

STOBÉE, II 31, 99 — (Σωκράτους, Stob. II 31, 98).

Par f. (146v 1-3) 159v 6-8 – ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Σ. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 213 n° 470 (Wiener Studium, vol. X 1888).
Patmos, p. 760 c. 38, 58 – Σωκράτους.

58 (68) Στίλπων ὁ Μεγαρικὸς φιλόσοφος ἁλούσης αὐτοῦ τῆς πατρίδος ὑπὸ Δημητρίου τοῦ[1] τυράννου[1α](1) καὶ διαρπαγείσης ἀναχθεὶς[2] ἐπὶ[3] τὸν βασιλέα καὶ ἐρωτώμενος εἴ τι δὴ[4] αὐτὸς ἀπώλεσεν˙ «Τῶν ἐμῶν μὲν[5] οὐδέν», ἔφη, «τὸν γὰρ λόγον καὶ τὴν παιδείαν ἔχω[6]˙ τὰ δὲ λοιπά, διὰ τί μᾶλλον ἐμὰ ἢ οὐχὶ τῶν πολιορκούντων»;

1 τοῦ *om.* ο ‖ 1α τυράννου : Πολιορκητοῦ Sternb. ‖ 2 ἀναχθείς : ἀνενεγχθεὶς ν ‖ 3 ἐπὶ : πρὸς ξ ‖ 4 δὴ *om.* τ ‖ 5 μὲν *post* τῶν *posuerunt* δ λ ‖ 6 ἔχω : ἔχων ψ.
Par f. 159v l.1 *ab imo* 160r l. 1-6 – Ἐκλογή... Σ l. 5.

(1) Il s'agit de Démétrios Ier Poliorcète, général d'abord, puis roi de Macédoine de 295 à 287 avant J. - C., qui conquit Mégare en 307. Plutarque cite la réponse du philosophe socratique Stilpon, - célèbre par sa douceur, *De tranq. animi, 468A* en trois passages : 1) *De tranquillitate animi*, 475C, 2) *De liberis educandis*, 5F et 3) *Démétrios*, 893A. On peut voir dans l'*Adversus Coloten*, 1119C l'éloge de Stilpon.

DIOGÈNE LAËRCE, II 15 rappelle aussi ce fait.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 227 n° 515a.

59 (-) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τῆς πόλεως αὐτοῦ διαρπαζομένης ὑπὸ Δημητρίου «Μὴ καὶ τῶν σῶν, Στίλπων, τί ἀφαιρεῖται», ἔφησεν[1]˙ «Οὐδέν[2]».
«Οὐ[3] γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους[(a)]˙
ἄλλως τε οὐδένα[4] στρατιωτῶν ἀρετὴν ἐπ' ὤμων ἐκφέροντα εἶδον[5]».

1 ἔφησεν : εἶπεν τ I ο Mosq Sternb. ‖ 2 οὐδέν *om.* οτ ‖ 3 οὐ : οὐδὲ B δ ε λ ο I ‖ 4 γὰρ *post* οὐδένα *posuit* τ ‖ 5 εἶδον : *post* στρατιωτῶν *posuit* ν *ante* ἐκφέροντα Sternb. *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 160r l. 6-12 – à la suite du précédent.
(a) HOMÈRE, *Iliade*, Chant Ier vers 154.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 227 n° 515[b].

60 (69) Πρωταγόρας ἔλεγεν: «Μηδὲν εἶναι, μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης».

PROTAGORAS, fr. B 10 Diels p. 268.
Par f. (146v 1-3) 158r 12-13 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Π.
STOBÉE, III 29, 80 – Πρωταγόρου.

61 (70) Λάσος ὁ Ἑρμηνεὺς[1] ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί εἴη σοφώτατον· «Πεῖρα» ἔφη.

1 Ἑρμηνεὺς κ Β τ ε ρ σ δ ψ λ ο Aucta Par : Ἑρμιονεὺς Stob. *recte*.

Par f. (146v 1-3) 155r 3-4 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Λ.
STOBÉE, III 29, 70 – Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.
Patmos, p. 761 c. 38, 60 – sans attribution.

62 (71) Ὁ αὐτὸς ἀφυοῦς ζωγράφου λέγοντος αὐτῷ κονίασόν σου τὴν οἰκίαν, ἵνα αὐτὴν ζωγραφήσω, ἔφη[1]· «Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ πρότερον αὐτὴν ζωγράφησον, ἵνα μετὰ ταῦτα ἐγὼ αὐτὴν κονιάσω».

1 ἔφη *om.* λ.

Par f. (146v 1-3) 155r 16-20 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Μ.
Patmos, p. 761 c. 38, 61 – sans attribution.

63 (72) Ἐπικούρου· Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὄντως φιλοσοφεῖν· οὐ γὰρ προσδεόμεθα[1] τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν[2], ἀλλὰ τοῦ κατὰ ἀλήθειαν[3] ὑγιαίνειν[4].

1 προσδεόμεθα : προσδεόμενος σ α ‖ 2 ὑγιαίνειν : ὑγιαίνεις ι ‖ 3 κατὰ ἀλήθειαν *om.* ι κατ' ἀλήθειαν ο.

ÉPICURE, fr. 220 Usener et fr. 54 p. 260 Conche.

64 (73) Δημάδης· Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγονὼς εἴη, «Τὸ τῶν Ἀθηναίων», ἔφη, «βῆμα»· ἐμφαίνων[2] ὅτι ἡ διὰ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστίν.

1 ὁ αὐτὸς *om.* δ ψ λ ‖ 2 *ab* ἐμφαίνων *usque ad.* c. 18, 39 ἀτυχίας... *lacunam offert* Mosq.

DÉMADE, fr. 18 Sauppe.
STOBÉE, III 29, 91 – Δημάδης.

Λόγος ιη'

Περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε[1] παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.**

1 ὧδε : ὅ δε Sin δ ψ μ δδε Aucta.

Lc 16, 25.
Patmos, p. 645 c. 31, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν[1] καὶ κοπιῶμεν καὶ δυστυχοῦμεν[2] ἐργαζόμενοι[3] ταῖς ἰδίαις χερσίν.**

1 καὶ ἀστατοῦμεν κ Φ ξ ο ε π *om.* Β ρ σ φ χ ε ν ι θ δ μ ψ λ Sin || 2 καὶ δυστυχοῦμεν *om.* τ Aucta π κ² Ι ο || 3 ἐργαζόμενοι : καὶ ἐργαζόμεθα δ μ ψ λ.

1 Co 4, 11.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ καὶ ἐν κακίᾳ αὐτοῦ[1] καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.**

1 κακίᾳ αὐτοῦ : τοῖς κακοῖς (LXX).

Si 12, 9.

4 (4) **Τοῦ Σιράχ· Μνήσθητι λιμοῦ[1] ἐν καιρῷ πλησμονῆς, πτωχείαν καὶ ἔνδειαν[2] ἐν ἡμέρᾳ πλούτου[3]. Ἀπὸ πρωΐθεν[4] ἕως ἑσπέρας[5] μεταβάλλει[6] καιρός[(a)].
Μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλῶν[7(b)].**

1 λιμοῦ : καιρὸν λιμοῦ (LXX) || 2 πτωχείαν κ. ἔνδειαν B o ε *cum* (LXX) : πτωχείας καὶ ἐνδείας κ Aucta || 3 ἡμέρᾳ πλούτου V δ μ ψ λ Sin : ἡμέρᾳ πολέμου B o ἡμέραις πλούτου (LXX) || 4 πρωΐθεν : πρωΐ o || 5 ἑσπέρας : ἑσπέραν δ || 6 μεταβάλλει : μεταβάλει o || 7 ἁμαρτωλῶν : ἁμαρτωλοῦ ψ λ *cum* (LXX).

a) *Si* 18, 25-26.
Patmos, p. 645 c. 31, 2 – τοῦ Σιράχ.
V [E ια'] *PG* (95, 1524 D) – Ἐκκλησιαστοῦ.
b) *Si* 9, 11.
V [Z ε'] *PG* (95, 1585 B) – Ἐκκλησιαστοῦ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου[2]**
Ὥς σε[3] θέλει[4] τὸ φέρον σε φέρειν, φέρου[5], εἰ[6] δ' ἀπειθήσῃς[7], καὶ σαυτὸν βλάψεις[8] καὶ τὸ φέρον σε φέρει.

1 ἁγίου : μεγάλου o || 2 τοῦ... Βασιλείου *om.* ι ψ || 3 σε *om.* Aucta || 4 θέλει : ἐθέλει δ μ ψ ω || 5 ὥς... φέρου : εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου Sternbach || 6 εἰ : ἢν ω Aucta || 7 ἀπειθήσῃς κ χ ω o : ἀπειθήσεις B τ π κ² ρ ι ε η || 8 βλάψεις : λυπεῖς ν Sternbach.

J. FR. BOISSONADE, *Anecdota Graeca* (Paris 1830) t. II, p. 475 n° 19 et ED. COUGNY, *Epigrammatum Anthologia Palatina* (Paris 1927) t. III, c. VII, p. 568 n° 24, XIX (Firmin - Didot) attribuent à saint Basile cette épigramme, cependant I. BIDEZ et F. CUMONT, *Iuliani imperatoris épistulae et leges* (Paris 1922) p. 220 n° 170, l' attribuent à Julien l'Apostat.

Par f. (39r 1) 39v 3-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. 145vB (12) 28-29 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 645 c. 31, 3 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
L. STERNBACH, *Meletemata graeca*, (Pars I) (Vindobonae 1886) p. 191, cite une version différente de ce texte et ajoute: «*Lusit poeta in diversa verbi φέρειν significatione*».

6 (10) **Τοῦ Θεολόγου**
Ὅτ'[1] εὐπλοεῖς, μάλιστα μέμνησο ζάλης.

1 ὅτ' : ὅταν κ².

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 30 v. 15 (*PG* 37, 910). Ce vers est attribué également à Ménandre;
cf. S. JAEKEL, *Menandri Sententiae* (Leipzig 1964) Appendix 12, p. 131

v. 20 (Teubner).
Patmos, p. 646 c. 31, 4 – τοῦ Θεολόγου.

7 (11) **Τίς οἶδεν, εἰ ὁ μὲν διὰ κακίαν[1] κολάζεται, ὁ δὲ ὡς ἐπαιρόμενος[2] αἴρεται· ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον· ὁ μὲν διὰ πονηρίαν[3] ὑψοῦται, ὁ δὲ δι' ἀρετὴν δοκιμάζεται[4];**

1 διὰ κακίαν : δι' ἀκακίαν ο || 2 ἐπαιρόμενος : ἐπαινούμενος α Migne || 3 πονηρίαν : πονηρίας ψ || 4 *om. apopht.* Φ ξ.

ID., Or. XIV — *De pauperum amore* (*PG* 35, 897 BC); *CPG* II 3010.

8 (12) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ἓν μόνον πεισθῆναι χρὴ ὅτι συμφερόντως ἡμῖν ἅπαντα οἰκονομεῖται παρὰ τοῦ[1] Θεοῦ· τὸν δὲ τρόπον μηκέτι ζητεῖν, μήτε ἀγνοοῦντας ἀσχάλλειν[2] ἢ ἀθυμεῖν· οὔτε γὰρ δυνατὸν ταῦτα εἰδέναι οὔτε συμφέρον· τὸ μὲν διὰ τὸ θνητοὺς εἶναι, τὸ δὲ διὰ τὸ ταχέως εἰς ἀπόνοιαν αἴρεσθαι.**

1 τοῦ *om.* Aucta || 2 ἀσχάλλειν *ante* ἀγνοοῦντας *posuerunt* δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Stagirium a daemone vexatum*, lib. I, 7 (*PG* 47, 441 *a.i.* l. 4 - 442 l. 1-2); *CPG* II 4310.
Patmos, p. 647 c. 31, 9 – τοῦ Χρυσοστόμου.

9 (15) **Νείλου· Οὐ χρὴ ἐπὶ παντὶ πτώματι καὶ πάσῃ ἁμαρτίᾳ ἀνθρώπου ἐπαίρεσθαι, οὐδὲ ἐπιχαίρειν ποτὲ τῷ ὑποσκελισθέντι[1], κἂν εἰ[2] δοκεῖ[3] ὁ τοιοῦτος ἐχθρὸς[4] φόνιος εἶναι.**

1 ὑποσκελισθέντι : ὑποσκελλισθέντι κ Β τ σ χ ε δ μ κ[2] || 2 εἰ *om.* δ μ ψ λ || 3 δοκεῖ : δοκῇ δμωρεν || 4 ἐχθρὸς *post* δοκεῖ *postposuit* δ.

Par f. 72v (3) 4-8 – Νείλου.

10 (16) **Θρήνει τὸν ἁμαρτωλὸν εὐθηνοῦντα[1]· τὸ ξίφος γὰρ αὐτῷ τῆς δίκης ἐπιτείνεται[2].**

1 εὐθηνοῦντα : εὐθυνοῦντα δ ψ λ ο || 2 ἐπιτείνεται : ἐπανατείνεται Aucta.

S. NIL, *Capita paraenetica*, 94 (*PG* 79, 1257B); *CPG* III 6583(a).

11 (-) **Διὰ τί δίκαιοι ἀσθενοῦσι καὶ πένονται, ἄδικοι δὲ αἴρονται καὶ πλουτοῦσι; «Φημί, ἵνα οἱ μὲν στεφανωθῶσιν[1], οἱ δὲ αἰωνίως τιμωρηθῶσιν»[2].**

1 στεφανωθῶσιν : στεφανοθῶσι δ τ ι ‖ 2 τιμωρηθῶσιν : τιμωρηθῶσι δ τ ι.

Patmos, p. 648 c. 31, 12 – Νείλου.

12 (17) **Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευοδουμένων, ἐκδέχου μεταβολήν· καὶ πάλιν ποτὲ ὑπὸ ἀπροσδοκήτων[1] συμφορῶν κυκλούμενος, φαντάζου τὰ χρηστὰ καὶ κρείττονα[2].**

1 ἀπροσδοκήτων : ἀδοκήτων λ ἀδοκίτων Φ ξ ‖ 2 φαντάζου (φαντάσου I)... κρείττονα *om.* Par. τὰ *ante* κρείττονα *legit* V.

Par f. (72v 3) 12-16 – Νείλου.
Κι [Ε ια'] f. 456r (mg 3) *7-9* – Νείλου Μοναχοῦ.
Τι [Ε ια'] f. 302vB (6) *13-19* – Νείλου Μοναχοῦ.
V [Ε ια'] f. 116r (5) *9-10 PG* (95, 1529B) – Νείλου.

13 (20) **Φίλωνος· Χαίρειν[1] ἐπὶ ταῖς ἑτέρων[2] ἀτυχίαις[3], εἰ καὶ[4] δίκαιόν ποτε, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπινον[5].**

1 δὲ *post* χαίρειν *add.* Marcus Petit ‖ 2 ἑτέρων *codd.* : τῶν ἑτέρων Marcus *in apparatu* Petit ἐχθρῶν V ‖ 3 ἀδικίαις καὶ *ante* ἀτυχίαις *posuit* γ ἀτυχίαις *ante* ἑτέρων *posuerunt* δ μ ψ λ Sin. ‖ 4 καὶ *om.* γ ‖ 5 ἀνθρώπινον *codd.* : ἀνθρώπου Par ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestiones in Genesim* IV, 52;
éd. 1) R. Marcus, SII, p. 218; 2) F[se] Petit, p. 162b.
Thes [Ε η'] f. 167rB (13-14) 15-18 – Φίλωνος ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
Τι [Ε ιδ'] f. 304rB (17) 18-20 – Φίλωνος.
Κι [Ε ιδ'] f. 458r (mg) 2-3 – Φίλωνος.
V [Ε ιδ'] f. 117v (5) 5-6 *PG* (95, 1536A) – Φίλωνος.
W [Ε ε'] f. 155r (2) 3-4 – Φίλωνος ἐκ τοῦ γ' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
D [Ε ζ'] f. 154vA (32) 33-154vB1 – Φίλωνος ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
F [Ε θ'] f. 112r 15-16 – sans attribution.
Par f. (69v 18) 72r 11-12 – Φίλωνος.

14 (21) Πλουτάρχου· Οὔτε τὸν ἀρρωστοῦντα ἡ χρυσόπους[1] ὠφελεῖ κλίνη, οὔτε τὸν ἀνόητον ἡ[2] ἐπίσημος εὐτυχία.

1 χρυσόπους codd. : χρυσῆ Stob.[1] || 2 ἡ *om.* δ μ ψ λ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 61; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
STOBÉE[1], IV 31, 108 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., IV 31, 107).
STOBÉE[2], IV 40, 19a – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.
Par f. (83r 12) 83v 1-3 – Πλουτάρχου.
ω f. 146rB (20) 29-30 – τοῦ Πλουτάρχου.
Gnom., *Sentences*, n° 234; éd. Wachsmuth, p. 203.
Patmos, p. 649 c. 31, 16 – Πλουτάρχου.

15 (22) Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατρούς[1], τοῖς δὲ ἀτυχοῦσι[2] φίλους δεῖ παρεῖναι[3].

1 ἰατρούς : ἰατροῖς ξ ἰατρόν λ || 2 ἀτυχοῦσι : εὐτυχοῦσι ι || 3 παρεῖναι : συμπαρεῖναι Wachsmuth.

Par f. (83r 12) 83v 9-11 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, IV 48, 31 – Σωκράτους.
ω f. (146rB 20) 146vA 4-5 – τοῦ Πλουτάρχου.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 194 n° 169.
Patmos, p. 649 c. 31, 17 – (Πλουτάρχου, c. 31, 16).

16 (23) Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινοῦσιν· ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις[1] παρανοοῦσιν[2] οἱ πλεῖστοι[3].

1 ἀτυχίαις : εὐτυχίαις A Par Aucta Stob. || 2 παρανοοῦσιν : παροινοῦσιν δ μ ψ λ τ || ἐν δὲ... παρανοοῦσιν *om.* κ[2] || 3 παρανοοῦσιν οἱ πλεῖστοι : ὁμοίως οἱ πλεῖστοι καὶ εὐτυχίαις ν πλεῖστοι : ἀνόητοι Stob.

Par f. (83r 12) 84v 5-6 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 4, 57 – (Σωκράτους, Stob., III 4, 55).
ω f. (146rB 20) 146vB 7-8 – τοῦ Πλουτάρχου.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v (7) 10-11 – Πλουτάρχου.
Patmos, p. 649 c. 31, 17 – (Πλουτάρχου, c. 31, 16).

17 (24) Ἀρρωστοῦντι φορτίον ἐπιθεῖναι[1] ἢ ἀπαιδεύτῳ[2] ψυχῇ[3] εὐτυχίαν[4], ταὐτόν ἐστιν[5].

1 ἐπιθεῖναι codd. : ἀναθέσθαι Stob. || 2 ἢ ἀπαιδεύτῳ : καὶ ἀπαιδεύτοις Stob. ||

3 ψυχῇ *om.* Stob. || 4 εὐτυχίαν *om.* δ μ ψ λ || 5 ταὐτόν ἐστιν *ante* ἀρρωστοῦντι *posuit* Stob.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 68; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 84v 15-17 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 4, 62 – (Σωκράτους, Stob., III 4, 55).
ω f. (146rB 20) 146vB 17-18 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, p. 650 c. 31, 18 – (Πλουτάρχου, c. 31, 16).

18 (25) Αἱ ἐπιφανεῖς τύχαι, καθάπερ οἱ σφοδροὶ τῶν ἀνέμων μεγάλα ποιοῦσιν[1] ναυάγια.

1 ποιοῦσιν : ποιοῦσι A Aucta Bern. Sternb.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 63; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 84v 19-20 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 21-20 – τοῦ Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 71, n° 33 (35) – τοῦ Πλουτάρχου.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v (mg) 12-13 – sans attribution.
Patmos, p. 650 c. 31, 19 – (Πλουτάρχου, c. 31, 16).

19 (26) Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ[1] πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα, οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦντες εὖ, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασι[2] βοηθήματα.

1 τὰ *om.* ι || 2 ἡτοιμάκασι : ἑτοιμάκασι δ ψ Sin τ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 64; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 85r 2-6 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 25-28 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 3, 56 – Σωκράτους.
Gnom., *Sentences*, n° 106; éd. Wachsmuth, p. 183.
Patmos, p. 650 c. 31, 20 – (Πλουτάρχου, c. 31, 16).

20 (27) Νοσοῦντος δίαιτα καὶ ἄφρονος εὐτυχία τὸ[1] δυσάρεστον.

1 πολὺ ἔχει *ante* τὸ *add.* Stob. τὸ *om.* δ ψ λ.

Par f. (83r 12) 85r 12-13 – Πυθαγόρου.
STOBÉE, III 4, 119 – (Σωκράτους, Stob., III 4, 118).
ω f. (146rB 20) 147rA 3 – τοῦ Πλουτάρχου.
APOSTOLII, *Cent.* XII n° 14g; éd. Leutsch II, p. 546 – Πλουτάρχου.

21 (28) Ἔοικεν ἡ τύχη φαύλῳ ἀγωνοθέτῃ· πολλάκις γὰρ τὸν μηδὲν πράσσοντα[1] στεφανοῖ.

1 τὸν μηδὲν πράσσοντα : τοὺς μὴ νικήσαντας Wachsmuth Bern. τὸν μὴ νικήσαντα Ant. I.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 65; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 85r 17-19 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 7-8 – τοῦ Πλουτάρχου.
Gnom., Sentences, n° 116; éd. Wachsmuth, p. 185.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v 17-18 – sans attribution.
Patmos, p. 651 c. 31, 21 – (Πλουτάρχου, p. 649 n° 16).

22 (29) Ἡ τύχη καθάπερ τοξότης ποτὲ μὲν ἐπιτυγχάνει[1] βάλλουσα ἐφ' ἡμᾶς ὥσπερ ἐπί τινα σκοπόν[2], ποτὲ δὲ ἐπὶ τὰ σύνεγγυς παρακείμενα ἡμῖν[3].

1 ἐπιτυγχάνει : ἐπιτυχίαν δ ψ λ ‖ 2 ὥσπερ ἐπί τινα σκοπόν *post* ἡμῖν *postposuerunt* δ ψ λ ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 70; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 86r 8-12 – Πυθαγόρου.
Patmos, p. 651 c. 31, 22 – (Πλουτάρχου, p. 649 c. 31, 16).
APOSTOLII, *Cent.* VIII 71a; éd. Leutsch II, p. 451 – Πλουτάρχου.

23 (30) Ἀτυχίαν[1] κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθρούς σου εὐφράνῃς.

1 ἀτυχίαν : δυστυχῶν Par Stob. δυστυχίαν Tziatzi.

Précepte de PÉRIANDRE, un des Sept Sages de la Grèce:
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 250 n° 17.
Par f. 124v (7) 13-14 – Κυψέλου Κορίνθου.
STOBÉE, III 1, 172η' – Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος.
APOSTOLII, *Cent.* IV n° 23b; éd. Leutsch II, p. 315 – Πλουτάρχου.
Patmos, p. 651 c. 31, 23 – (Πλουτάρχου, p. 649 c. 31, 16).

24 (31) Ἰσοκράτους· Μηδενὶ[1] συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον[2].

1 μηδενὶ : μηδέπω τινὰ Patmos ‖ 2 ἀόρατον : ἀόριστον A Georg.

ISOCRATE, A *Démonicos* (I) 29; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I, p. 129 (C.U.F.).

Par f. (90v 11) 92v 6-7 – 'Ισοκράτους.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v (mg) 18-18 – 'Ισοκράτους.
Patmos, p. 651 c. 31, 24 – 'Ισοκράτους.
STOBÉE, IV 48, 9 – 'Ισοκράτους πρὸς Δημόνικον.
GEORGIDÈS, *Sententiae;* éd. J. Fr. Boissonade, 'Ανέκδοτα (Paris 1829) p. 60; Migne (PG *117*, 1117AB).

25 (32) Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Οὕτω γὰρ οὔτ'[1] εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

1 οὔτ' : οὔθ κ.

ISOCRATE, A *Démonicos* (I) 41; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I, p. 132 (C.U.F.).
Par f. (140v 8-9) 145v 6-8 – 'Εκ τοῦ Δημοκρίτου... 'Επικτήτου καὶ 'Ισοκράτους.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v (mg 18) 19-20 – 'Ισοκράτους.
STOBÉE, IV 41, 52 – 'Ισοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Patmos, p. 652 c. 31, 25 – ('Ισοκράτους, c. 31, 24).

26 (33) Δημοκρίτου[1]· Γαμβροῦ ὁ μὲν ἐπιτυχὼν εὗρεν υἱόν, ὁ δὲ ἀποτυχὼν ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.

1 Δημοκρίτου : Δημόκριτος ρ *post hoc verbum* Δημόκριτος ἔφη ὡς *add.* Stob.

DÉMOCRITE, fr. B 272 Diels II p. 201.
Par f. (93v 2) 94v 10-13 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, IV 22, 108 – Δημοκρίτου.
ω f. (147rB 27) 147vA 23-24 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 76, n° 20 (181) – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
Patmos, p. 652 c. 31, 26 – Δημοκρίτου.

27 (34) Καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ἐνίοτε ναυαγεῖ· καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 187 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 95r 1-3 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
Gnom., 115; éd. Wachsmuth, p. 115.
Patmos, p. 652 c. 31, 27 – (Δημοκρίτου, c. 31, 26).

28 (35-36) Σωκράτους· (35) Καλὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἑστίας φαίνεσθαι τὸ πῦρ

λαμπρόν, ἐπὶ δὲ τῆς εὐτυχίας τὸν νοῦν[a]. (36) Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀρρωστίαις, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ταῖς ἀτυχίαις εἰσὶ δυσθεράπευτοι[b].

Par f. 97r (10) 18-19 97v 1-4 – Σωκράτους.
STOBÉE: a) III 1, 181 – (Σωκράτους, Stob., III 1, 180).
b) III 4, 107 – Σωκράτους.
A [Λόγ. ιη'] f. 49v (mg) 22-23 – Σωκράτους.
Patmos, p. 652 c. 31, 28 – Σωκράτους.

29 (37) **Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τί λυπεῖ τοὺς ἀγαθούς, ἔφη· «Εὐτυχία πονηρῶν».**

Par f. (97r 10) 99r 3-4 – Σωκράτους.
Patmos, p. 653 c. 31, 29 – (Σωκράτους, p. 652 c. 31, 28).

30 (38) **Χαρικλείας· Φιλεῖ γὰρ εὐημερία[1] παράλογος[2] ὕβρεως ἔργα προκαλεῖσθαι.**

1 ἡ *ante* εὐημερία *add.* ϱ ‖ 2 παράλογος : παραλόγως π κ².

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, V29,4; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1938) t. II, p. 76.
Par f. (101r 20) 102r 7-8 – Χαρικλείας.

31 (39) **Μοσχίωνος· Ὃν ἡ τύχη προπηλακίζει καὶ παρὰ τῶν πράων οὗτος μάστιγας εὑρίσκει.**

MOSCHION, *Γνῶμαι*, fr. 19; éd. H. Schenkl, Epictetus (Stuttgart 1965) p. 494.
Par f. (102r mg) 103v 14-16 – Μοσχίωνος.
APOSTOLII, *Cent.* XII n° 87c; éd. Leutsch II, p. 565 – sans attribution.

32 (40) **Δημώνακτος· Οὔτε[1] οἱ ἄμουσοι τοῖς ὀργάνοις, οὔτε οἱ ἀπαίδευτοι ταῖς τύχαις δύνανται συναρμόσασθαι[2].**

1 οὔτε... οὔτε : οὔθ'... οὔθ' Stob. ‖ 2 συναρμόσασθαι : συναρμοσθῆναι ϱ.

DÉMONAX, fr. 15a Fritzsche p. 6.
Par f. 104v (6) 16-18 – Δημώνακτος.
STOBÉE, III 4, 58 – (Σωκράτους, Stob., III 4, 55).
Patmos, p. 653 c. 31, 30 – Δημώνακτος.

33 (41) Δείκνυσιν ἡ μὲν τροπὴ τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἀνδρεῖον, ἡ δὲ ἀτυχία τὸν φρόνιμον[1].

1 *om. apopht.* Φ ξ.

DÉMONAX, fr. 15 Fritzsche p. 6.
Par f. (104v 6) 105r 7-9 – Δημώνακτος.
APOSTOLII, *Cent.* V n° 90f; Leutsch II, p. 358 – Μοσχίωνος.
Patmos, p. 653 c. 31, 31 – (Δημώνακτος, c. 31, 30).

34 (42) Ἐκ τῶν[1] Φαβωρίνου· Εὐτυχῶν μὴ ἔσο[2] ὑπερήφανος· ἀπορήσας[3] μὴ ταπεινοῦ[4]· τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης[5] γενναίως[6] ἐπίστασο[7] φέρειν.

1 ἐκ τῶν *om.* ι ‖ 2 ἔσο : ἴσθι Long ‖ 3 ἀπορήσας : ἀπορρήσας B χ ε ‖ 4 ταπεινοῦ Par : ταπείνου codd. ‖ 5 τῆς τύχης *om.* ρ ‖ 6 γενναίως *om.* π ‖ 7 ἐπίστασο : πειρῶ Wachsmuth.

Précepte de CLÉOBULE DE LINDOS, un des Sept Sages de la Grèce, selon DIOGÈNE LAËRCE, I, 93; éd. Long, p. 41.
Par f. 106r (15) 16-18 – Φαβωρίνου.
cf. STOBÉE[1], IV 44, 75 – Θεοβούλου (voir le texte dans l' apparat critique).
cf. STOBÉE[2], III 1, 172a – Κλεοβούλου Εὐαγόρου.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 148 n° 20.
Texte cité dans un ordre différent d' abord par C. WACHSMUTH, *Studien* p. 149 l. 21-23, puis tel quel, l. 23-25.
Patmos, p. 654 c. 31, 32 – ἐκ τῶν Φαβωρίνου.

35 (43) Ἀλεξάνδρου· Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς[1] ἰδὼν Διογένην κοιμώμενον ἐν πίθῳ ἔφη· «Πίθε[2] μεστὲ φρενῶν». Ὁ δὲ φιλόσοφος ἀναστὰς[3] ἔφη·

«Ὦ[4] Βασιλεῦ μέγιστε,
θέλω τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον[5],
ἧς μὴ παρούσης δυστυχοῦσιν αἱ φρένες».

1 ὁ βασιλεὺς *om.* δ ψ λ ‖ 2 ὦ *ante* πίθε *add.* τ π κ[2] ν I ‖ 3 ἀναστὰς : ἀποστὰς Sternbach ‖ 4 ὦ *om.* δ ψ λ ‖ 5 πίθον *post hoc verbum* π *add.*:

«Πρὸς ὅν τις ἀντέφησε τῶν φιλοφρόνων·
ῥανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον ἢ βυθὸς τύχης».

Ribittus (1) traduit ainsi ce dernier vers: *Pluris mihi est sapientiae gutta quam fortunae pelagus.*

Voir le 1er vers en S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Carmina* I 2 n. 39 (*PG* 37, 967 A).

NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, fr. 2, p. 809, attribue ce texte, cité en note, à Diogène de Synope.
C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 140 n° XVII, cite les deux vers.
Par (texte entier) f. (108v 3) 110v 10-15 – Διογένους.
Patmos, p. 654 c. 31, 33 – Ἀλεξάνδρου.
L. STERNBACH, *De Gnomologio Vaticano inedito* (Wiener Studien IX 1887) n° 97 (Texte complet, avec de légères modifications).
(1) RIBITTUS, *op. cit.*, p. 117.

36 (44) Ἐπικούρου· Ἡ ταπεινὴ ψυχὴ τοῖς μὲν εὐημερήμασιν[1] ἐχαυνώθη, ταῖς δὲ συμφοραῖς καθηρέθη.

1 τοῖς εὐημερήμασιν : ταῖς εὐημερίαις ο.

ÉPICURE, 1) fr. 488 Usener.
2) fr. 76 C. Bailey (Oxford 1926) p. 136.
Par f. 115r (7) 17-19 – Γνῶμαι Ἐπικούρου.
APOSTOLII, *Cent.* VIII 71b; éd. Leutsch II, p. 451 – Ἐπικούρου.
Patmos, p. 654 c. 31, 34 – Ἐπικούρου.

37 (45) Δημητρίου Φαληρέως[1]· Τὸν[2] μὴ βουλόμενον[3] γενναίως φέρειν ἀτυχίαν, μηδ'[4] εὐτυχίαν, ἔφη, δύνασθαι.

1 Φαληρέως *om.* δ ψ λ ν || 2 Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς *ante* τὸν *add.* ν || 3 βουλόμενον : δυνάμενον Aucta || 4 μηδ' : μηδὲ λ.

A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 6-7 – Δημητρίου Φαληρέως.
Cf. *Gnom.*, 105; éd. Wachsmuth, p. 183.
Patmos, p. 654 c. 31, 35 – Δημητρίου Φαληρέως.

38 (46) Κυψέλου Κορινθίου[1]· Εὐτυχῶν μέτριος ἴσθι· ἀτυχῶν[2] δὲ φρόνιμος.

1 Κορινθίου *om.* δ ψ λ Aucta A || 2 ἀτυχῶν : δυστυχῶν Tziatzi Long.

Précepte de PÉRIANDRE, fils de Cypsélos, cité par DIOGÈNE LAËRCE, I 98; éd. Long, p. 44 – Περίανδρος.
STOBÉE, III 1, 172η' – Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (7) 8 – Κυψέλου.
Cf. TZIATZI - PAPAGIANNI: *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 240 n° 7 – (Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος, p. 235).
Patmos, p. 655 c. 31, 36 – Κυψέλου.

39 (47) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἰσοκράτους[1]· Οἱ πεπαιδευμένοι καθάπερ οἱ ἐκ παλαίστρας, κἂν πέσωσι, ταχέως καὶ ἐπιδεξίως ἐκ τῆς ἀτυχίας ἐξανίστανται.

1 καὶ *ante* Ἰσοκράτους *add.* δ λ α.

Par f. (140r 8-9) 141r 18-20 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 31, 37 p. 655 – Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους.

40 (48) Τῆς εὐτυχίας ὥσπερ ὀπώρας παρούσης[1] ἀπολαύειν[2] δεῖ[3].

1 παρούσης *om.* λ || 2 ἀπολαύειν : προσαπολαύειν λ || 3 *om. apopht.* ξ.

Fragment d' ISOCRATE selon G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237, n° 28.
Par f. (140r 8-9) 143v 10-11 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r 10-11 – sans attribution.
Gnom., *Sénstences*, n° 108; éd. Wachsmuth, p. 184.
Patmos, p. 655 c. 31, 38 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, c. 31, 37).

41 (49) Εἰς μὲν τὸ εὐπλοῆσαι[1] κυβερνήτου καὶ πνεύματος, εἰς δὲ τὸ εὐδαιμονῆσαι λογισμοῦ δεῖ[2] καὶ τύχης[3].

1 εὐπλοῆσαι *reliqua om.* Φ ξ || 2 δεῖ *om.* Wachsmuth || 3 χρεία *post* τύχης *add.* Wachsmuth.

Fragment d' ISOCRATE selon G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237, n° 25.
Par f. (140r 8-9) 143v 11-13 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r 11-12 – sans attribution.
Gnom., 107; éd. Wachsmuth, p. 184.
Patmos, p. 655 c. 31, 39 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

42 (50) Τὸν λογισμὸν ὥσπερ ἰατρὸν ἀγαθὸν ἐπικαλεῖσθαι δεῖ[1] ἐν ἀτυχίᾳ βοηθόν.

1 *post* δεῖ *ultima verba om.* Φ ξ.

Passage d' ISOCRATE d' après G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237, n° 30.
Par f. (140r 8-9) 143v 14-15 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., 113; éd. Wachsmuth, p. 184.
Patmos, p. 655 c. 31, 40 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

43 (51) Εὐτυχίας ὥσπερ μέθης ἄφρων ἐπὶ πλεῖον ἀπολαύσας ἀνοητότερος γίνεται.

ISOCRATE, fr. 27; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237.
Par f. (140r 8-9) 143v 15-17 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., 109; éd. Wachsmuth, p. 184.
Patmos, p. 656 c. 31, 41 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

44 (52) Τῶν εὐτυχούντων ἀνταγωνιστὴς φθόνος[1].

1 ὁ *ante* φθόνος *add.* Patmos.

Par[1] f. 135v (7) 8-9 – Ἀριστοτέλους.
Par[2] f. (140r 8-9) 143v 18 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., 110; éd. Wachsmuth, p. 184.
Patmos, p. 656 c. 31, 42 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

45 (53) Ὁ[1] μεμνημένος τί ἐστιν ἄνθρωπος, ἐπ' οὐδενὶ τῶν συμβαινόντων δυσχερανεῖ[2].

1 ὁ *om.* ρ || 2 δυσχερανεῖ : δυσχεραίνει Patmos || *om. apopht.* Φ ξ.

ISOCRATE, fr. 24; cf. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237.
Par f. (140r 8-9) 144v 3-5 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 656 c. 31, 43 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

46 (54) Ἀλόγιστός ἐστιν ὁ[1] ἐν τοῖς συμβαίνουσιν κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην ἀχθόμενος[2].

1 πᾶς *ante* ὁ *add.* δμψλ Aucta || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

ISOCRATE, fr. 29; voir G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 237 n° 29.
Par f. (140r 8-9) 144v 5-7 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου...
APOSTOLII, *Cent.* II n° 50a; éd. Leutsch II, p. 276 – Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 656 c. 31, 44 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου <καὶ> Ἰσοκράτους, p. 655 c. 31, 37).

47 (55) Βίαντος· Ἀτυχῆ ἔφη εἶναι τὸν ἀτυχίαν μὴ φέροντα[1].

1 *om. apopht.* Φ ξ.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 86; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. 148r (1) 5 – Βίας Πριηνεύς.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 13 – Βίαντος.
Patmos, p. 657 c. 31, 45 – Βίαντος.

48 (56) Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς τί δυσχερές, «τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἔφη[2], μεταβολὴν εὐγενῶς ὑπενεγκεῖν[3]».

1 ὁ αὐτὸς *om.* Long || 2 ἔφη : ἔχει κ *om.* δ μ ψ λ || 3 ὑπενεγκεῖν : ἐνεγκεῖν Long.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 86; éd. Long, p. 38 – Βίας.
Par f. 148r (1) 6-7 – Βίας Πριηνεὺς.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg 13) 13-15 – Βίαντος.
Patmos, p. 657 c. 31, 46 – (Βίαντος, p. 657 c. 31, 45).

49 (57) Ζήνωνος· Ζήνων ὁ Κιτιεὺς περιπεσὼν ναυαγίῳ καὶ τὰ ὄντα ἀπολέσας οὐδὲν ἀγεννὲς[1] ἐφθέγξατο, ἀλλ', «Εὖγε, εἶπεν, ὦ Τύχη, ὅτι συνέστειλας ἡμᾶς εἰς τὸ τριβώνιον τοῦτο» (1).

1 ἀγεννὲς : ἀγενὲς κ ρ ιδ λ ξ.

(1) Mot de Zénon, qui après avoir tout perdu dans un naufrage, s' écria: «Ô Perfection, tu nous obliges à revêtir un manteau grossier» (fr. 277; éd. von ARNIM, *Stoicorum Vet. Fragm.*, Leipzing 1905, t. I, p. 63), souvent cité: PLUTARQUE, *De tranquillitate animi*, 467D; DIOGÈNE LAËRCE, VII, 5;

SÉNÈQUE, *De tranq. animi*, XIV, 3; SAINT BASILE, *Lettres* (éd. Y. Courtonne, Paris 1957, t. I, p. 15, lettre IV); SAINT GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Contra Iulianum*, I. 72, or. IV, (*PG* 35, 596B).
Par f. (146v 1-3) 151r 15-19 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον...Z, f. 151r.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 15-17 – sans attribution.
Patmos, p. 657 c. 31, 47 – Ζήνωνος.

50 (59) Ἱέρωνος· Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς τίς ὁ εὐδαίμων, ἔφη· «Ὁ τὸ μὲν σῶμα ὑγιής, τὴν δὲ ψυχὴν εὔπορος, τὴν δὲ φύσιν εὐπαίδευτος[2]».

1 ὁ αὐτὸς : οὗτος οτ Aucta Ἱέρων δ μ λ ‖ 2 *om. apopht.* Sin. *ordo* 51, 50 *in* δ λ.

Selon DIOGÈNE LAËRCE, I, 37 (éd. Long, p. 15) ce mot est de Thalès, un des Sept Sages de la Grèce.
Par f. (146v 1-3) 153r 16-18 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... I.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 19-21 – Ἱέρωνος.
Patmos, p. 588 c. 26, 62 – Ἱέρωνος et p. 658 c. 31, 49 – Γέρωνος.

51 (58) Θάλητος· Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις ἀτυχίαν ἄριστα φέρῃ, ἔφη[2]· «Εἰ τοὺς ἐχθροὺς χείρονα πράττοντας βλέποι[3]».

1 ὁ αὐτὸς : οὗτος ο τ Aucta Patmos ‖ 2 ἔφη : εἶπεν δψλ ‖ 3 βλέποι : βλέπει ι I ν Patmos *om. apopht.* Φ ξ.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 36; éd. Long, p. 15 – Θαλῆς.
Par f. (152v 3) 153r 6-7 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Θ.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 17-19 – Θάλητος.
Patmos, p. 657 c. 31, 48 – Θάλητος.

52 (60) Ῥωμύλου· Ῥᾳδίως μὴ μακαρίσῃς ἄνθρωπον σαλεύοντα ἐπὶ φίλοις ἢ τέκνοις ἤ τισι τῶν ἐφήμερον σωτηρίαν[1] ἐχόντων. Ἐπισφαλῆ γὰρ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ ἐφ' ἑαυτοῦ ὀχεῖσθαι τοῦ Θεοῦ μόνου βέβαιον[2].

1 τὴν *ante* σωτηρίαν *add.* Sin ψ Par Aucta ‖ 2 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 159r (1) 13-17 – Ῥώμυλος.

53 (61) Ὁ αὐτὸς ἔφη τὰ παθήματα[1] τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα εἶναι περὶ τὸν

βίον(1). Πολλοὶ γὰρ οὐ δυνάμενοι τῷ λόγῳ προορᾶν[2] τὸ μέλλον[3], τῷ πάσχειν ᾔσθοντο τὰ πράγματα.

1 παθήματα : πάθη Sternbach || 2 προορᾶν *post* τὸ μέλλον *postposuerunt* τ ϱ θ ο || 3 τῶ λόγῳ προορᾶν τὸ μέλλον : τὸ μέλλον προορᾶν τῷ λόγῳ ϱ φ ε $\varkappa^2$ θ.

Par f. (159r 1) 159v 1-5 – Ῥώμυλος.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 226, n° 511. (Wiener Studien vol. XI 1889).
Patmos, p. 658 c. 31, 50 – Ῥωμύλλου.
(1) Cf. *Mantissae Proverbiorum*, n° 92; éd. Leutsch II, p. 772 – sans attribution.

54 (62) **Χαῖρε ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν κακῶν[1].**

1 *om. apopht.* Φ ξ.

ISOCRATE, A Démonicos, 42; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I, p. 132.
Par f. (143v 1-3) 162r 5-7 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Χ.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r 21-22 – sans attribution.
Patmos, p. 658 c. 31, 51 – sans attribution.

55 (63) **Φιλιστίωνος**

Λύουσιν[1] ἡμῶν αἱ συμφοραὶ τὰς συμφοράς,
παρηγοροῦσαι τὰ κακὰ δι' ἑτέρων κακῶν[2].

1 λύουσιν : φύουσιν ι || 2 δι' ἑτέρων κακῶν *om.* ι || *om. apopht.* ξ.

S. JAEKEL, *Menandri et Philistionis Compar.* II 205.
PHILÉMON, *Fabulae incertae*, n° LIIc; éd.
Aug. Meineke, Fragm. Com. Graec., t. 4, p. 53.
C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 123 n° 7.
Patmos, p. 658 c. 31, 52 – Φιλιστίωνος.

56 (64) **Εὐριπίδου**

Ἐν τοῖς κακοῖς δεῖ τοὺς φίλους εὐεργετεῖν(a).
Ὅταν γὰρ ἡ τύχη καλῶς διδῷ, τί χρὴ φίλου[1];
Ἀρκεῖ γὰρ ὁ Θεὸς αὐτὸς ὠφελεῖν θέλων(b).

1 φίλου : φίλων δ μ ψ λ Patmos.

A [Λόγ. ιη'] f. 50r 24-25 – sans attribution.
a) Vers de MÉNANDRE, *Sentences*, 219; éd. S. JAEKEL, *Menandri sententiae* (Leipzig 1964) p. 45.
Voir les trois vers en C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 142 n° 27.
b) EURIPIDE, *Oreste*, v. 666-668.
Patmos, p. 659 c. 31, 53 – Εὐριπίδου.

57 (65) Ἰωσήπου· Ὥσπερ[1] ἀπειροκάλων[2] τὸ λίαν ἐπαίρεσθαι ταῖς εὐπραγίαις, οὕτως ἀνάνδρων τὸ καταπτήσειν[3] ἐν τοῖς πταίσμασιν· ὀξεῖα γὰρ ἐν ἀμφοτέροις ἡ μεταβολή.

1 εἶναι δ' *ante* ὥσπερ *posuit* Pelletier || 2 ἀπειροκάλων : ἀπειροκάκων α || 3 καταπτήσσειν : καταπίπτειν λ.

JOSÈPHE, *Bellum Judaicum*, IV, 42; éd. A. Pelletier, Flavius Josèphe, Guerre des Juifs (Paris 1982) t. III, p. 18 (C.U.F.).
Tı [E ια'] f. 302vA (41) 302vB 1-6 – Ἰωσήπου.
W [E β'] f. 149v (17) 18-21 – Ἰωσήπου ἐκ τῆς Ἰουδαίων ἱστορίας.
A [Λόγ. ιη'] f. 50r (mg) 25-27 – Ἰωσήπου.
Patmos, p. 659 c. 31, 54 – Ἰωσήππου.

Λόγος ιθ'

Περὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου[1]· Πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.**

1 *post* Εὐαγγελίου *lacunam offerunt* Φ ξ *usque ad* συμφορᾶς c. 19, 22.

Mt 5, 22.
Patmos, p. 679 c. 34, 3 – τοῦ Εὐαγγελίου.
V [Π ιε'] (*PG* 96, 268A) – Ματθαίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω[1] ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν· μηδὲ δίδοτε[2] τόπον[3] τῷ διαβόλῳ. Πᾶσα πικρία καὶ ὀργὴ[4] ἀρθήτω[5] ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ.**

1 ἐπιδυέτω : δυέτω ι || 2 δίδοτε : διδῶτε ρ σ ε Β Ι χ || 3 τόπον : χώραν τ || 4 θυμὸς καὶ *ante* ὀργὴ *add.* Ν || 5 καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία *ante* ἀρθήτω *add.* Ν.

Éph 4, 26 (Ὁ... διαβόλῳ), 4, 31 (πᾶσα... κακίᾳ).
V [Π ιε'] (*PG* 96, 268A) – πρὸς Ἐφεσίους.
Patmos, p. 680 c. 34, 5-6 – (τοῦ Ἀποστόλου, c. 34, 4).

3 (3) **Σολομῶντος· Βαρὺ λίθος καὶ δυσβάστακτον ἄμμος· ὀργὴ δὲ ἄφρονος[1] βαρυτέρα ἀμφοτέρων.**

1 ἄφρονος : ἄφρονι λ.

Pr 27, 3.
V [Π ιε'] (*PG* 96, 265B) – Σολομῶντος.

4 (4) **Κρεῖσσον[1] ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς[2] καταλαμβανομένου[3] πόλιν[4].**

1 κρεῖσσον κ Β φ σ ε ψ ο : κρείσσων δ λ Sin Aucta || 2 ὡς *post* ὀργῆς *add.* ρ τ χ τ ε π Mosq ο || 3 καταλαμβανομένου : καταλαμβανόμενος ρ || 4 ὀχυράν post πόλιν *add.* Aucta πόλιν : πόλεις Patmos.

Pr 16, 32.
Patmos, p. 682 c. 34, 17 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 34, 13).

5 (5) **Θυμὸς βασιλέως, ἄγγελος θανάτου· ἀνὴρ[1] δὲ σοφὸς ἐξελάσῃ[2] αὐτόν.**

1 ἀνὴρ δὲ σοφός : ὁ δὲ σοφὸς ἀνὴρ ι || 2 ἐξελάσῃ κ : ἐξελάσει Β ἐξιλάσει π ρ σ τ χ δ λ ο ψ Sin κ² ἐξιλάσεται (LXX).

Pr 16, 14.

6 (6) **Σιράχ· Ὀργὴ[1] καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας.**

1 ὀργή : ζῆλος (LXX).

Si 30, 24.
Patmos, p. 684 c. 34, 30 – (Τοῦ Σιράχ, c. 34, 28).

7 (7) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἀμυνόμενος δὲ καὶ εἰς ἴσον ἀντικαθιστάμενος τῷ λοιδόρῳ τί καὶ[1] ἀπολογήσῃ[2]; Ὅτι παρώξυνε κατάρξας; Καὶ ποίας τοῦτο συγγνώμης ἄξιον; Οὐδὲ γὰρ ὁ πόρνος ἐπὶ τὴν ἑταίραν μετατιθεὶς τὴν[3] αἰτίαν ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν διερεθίσασαν, ἧττον τῆς κατακρίσεως ἀξιοῦται.**
Οὔτε[4] στέφανοι χωρὶς ἀνταγωνιστῶν[5], οὔτε πτῶμα χωρὶς ἀντιπάλων.

1 καὶ *om.* δ ψ λ || 2 ἀπολογήσῃ : ἀπολογίσῃ κ Β ρ ε χ ο || 3 τὴν *om.* δ μ ψ λ || 4 γὰρ *post* οὔτε *add.* ν ε || 5 ἀνταγωνιστῶν *reliqua om.* ν.

S. BASILE, *Adversus eos qui irascuntur* (*PG* 31, 361A); *CPG* II 2854.

8 (8) **Τί ὀργῆς ἀφρονέστερον; Ἐὰν μείνῃς ἀόργητος[1], ᾔσχυνας τὸν ὑβρίσαντα, ἔργῳ τὴν εὐφροσύνην[2](1) ἐπιδειξάμενος.**

1 ἀόργητος : ἀόργιστος δ μ ψ λ ἀνόργητος V || 2 εὐφροσύνην κ Β σ ζ δ ψ μ λ Sin V R Par : σωφροσύνην ε φ τ χ ρ κ² π Ι Mosq ν θ γ η.

S. BASILE, 1) *Adversus eos qui irascuntur* (*PG* 31, 364A); *CPG* II 2854.

2) *De ira et odio* (*PG* 32, 1332C); *CPG* II 2908 (Appendix).
Par f. (39r 1) 43v 8-10 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Π ιε'] f. 196v (21) 22-23 (*PG* 96, 269A) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 196r l. 20).
R [Π μα'] f. 246r (31) 32-33 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 246r l. 13).
Patmos, p. 637 c. 34, 37 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
(1) Le mot εὐφροσύνη désigne la bienveillance et σωφροσύνη la sagesse, la modération, la mesure.
Rappelons le mot admiratif de Phédon pour la bienveillance de Socrate d' après Platon: «Mais ce que, pour moi, je trouvai de sa part merveilleux au dernier point ce fut d'abord la bonne grâce, la bienveillance, l'air admiratif dont il acceuillit les objections de ces jeunes hommes...» *Phèdre 89a*. Cité par J. DE ROMILLY, *La douceur dans la pensée grecque* (Société d'édition «Les Belles Lettres» Paris 1979) p. 189 (Pluriel).

9 (9) **Τοῦ Θεολόγου· Τυφλὸν[1] ὁ θυμὸς καὶ ἐπίλυπον[2] καὶ μάλιστα ὅταν τὸ δικαίως ἀγανακτεῖν παρῇ.**

1 γὰρ *post* τυφλὸν *add.* Migne || 2 ἐπίλυπον : ἡ λύπη Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Epistulae*, Epist. LXXVIII (*PG* 37 148A); *CPG* II 3032.

10 (10 *pars prima*) **Τοῦ Χρυσοστόμου[1]· Ὅταν σέ τις ὑβρίσῃ, ἐννόησον τὴν κόλασιν ἣν κολάζεται· καὶ οὐ μόνον οὐχ ἕξῃς[2] ὀργήν, ἀλλὰ καὶ δάκρυα ἀφήσεις.**

1 Χρυσοστόμου : Θεολόγου ι || 2 ἕξῃς κ : ἕξεις *ceteri.*

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, (hom. XLVIII *alii* XLVII *PG* 59, 272 *ab imo* l. 16); CPG II 4425.

11 (10 *pars altera*) **Οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸν πυρέττοντά τις παροξύνεται, οὐδὲ πρὸς τὸν φλεγμαίνοντα, ἀλλ' ἐλεεῖ πάντας[1] καὶ δακρύει. Εἰ δὲ καὶ ἀμύνασθαι βούλει, σίγησον καὶ καιρίαν ἔδωκας αὐτῷ τὴν πληγήν. Ἂν δὲ δηχθεὶς ὑβρίσῃς, ἀναγκάζεις[2] ἀληθῆ νομίζεσθαι τὰ λεγόμενα. Διὰ τί γὰρ ὁ πλούσιος ἀκούων ὅτι πένης ἐστὶ γελᾷ; Ὅτι μὴ σύνοιδεν ἑαυτῷ πενίαν. Ἂν τοίνυν μέλλωμεν γελᾶν ἐπὶ ταῖς ὕβρεσι, μεγίστην ἀπόδειξιν παρεξόμεθα[3] τοῦ[4] μὴ συνειδέναι τοῖς λεγομένοις.**

1 τοὺς τοιούτους *post* πάντας *add.* δ ψ λ Aucta ‖ 2 ἀναγκάζεις : ἀναγκάζῃ δ ψ λ ‖ 3 παρεξόμεθα : παρέξομεν ο ‖ 4 τοῦ : τὸ π ρ τ κ² ε Ι.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XLVIII (XLVII) *PG* 59, 272 *ab imo* l. 14); *CPG* II 4425.

12 (11) Οὐδὲν οὕτως[1] καθαρότητα[2] νοῦ καὶ τὸ διειδὲς θολοῖ το[3] τῶν φρενῶν, ὡς θυμὸς ἄτακτος μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης[4] φερόμενος.

1 οὕτως : οὕτω ο ρ τ ε ν γὰρ *ante* οὕτως *add.* Patmos ‖ 2 καθαρότητα : τὸ καθαρὸν τοῦ Patmos ‖ 3 τὸ *om.* σ δ ψ λ ν φ Aucta ‖ 4 ῥύμης : ῥώμης δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De sacerdotio*, liber III, c. 14 (*PG* 48, 649 l. 41-43); *CPG* II 4316.
V [Π ιε'] (PG 96, 272D) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 690 c. 34, 49 – (τοῦ Χρυσοστόμου p. 689 n° 47).

13 (17) Εὐαγρίου· Βρωμάτων[1] ἢ πομάτων ἀπεχόμενος, θυμὸν δὲ ἀλόγως κινῶν[2], οὗτος ἔοικε ποντοπορούσῃ νηῒ καὶ ἐχούσῃ δαίμονα κυβερνήτην(1).

1 ὅστις γὰρ *ante* βρωμάτων *add.* V Géhin Πάτμος δ Aucta ‖ 2 ἀπεχόμενος... κινῶν : ἀπέχεται... κινεῖ V Géhin Elter.

A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIV n° 74 (série IV).
V [Π ιε'] f. 197v (29) 29-31 (*PG* 96, 273B) – Εὐαγρίου.
R [Π μα'] f. 246v (1 *ab imo*) 247r 1-3 – Εὐαγρίου.
Par f. (74v 13) 75r 4-8 – Εὐαγρίου.
A [Λογ. ιθ'] f. 51r (mg) 27-28 51v 1 – Εὐαγρίου.
Patmos, p. 691 c. 34, 53 – Εὐαγρίου.

(1) Texte cité par P. GÉHIN, Nouveaux fragments grecs des lettres d'Évagre dans *Revue d'Histoire des Textes*, t. XXIV (1994) p. 140 l. 20-22 et traduction p. 142 l. 6-10.

14 (-) Κυρίλλου· Ποῖον οὕτω θηρίον ὠμὸν καὶ ἀνήμερον[1], ὡς δύσοργος ἀνὴρ καὶ ἀκράτῳ θυμῷ τυραννούμενος;

1 καὶ ἄγριον *ante* καὶ ἀνήμερον *add.* δ μ ψ λ.

V [Π ιε'] f. 197v (14) – Κυρίλλου.
R [Π μα'] f. 246v (32) 32 – Κυρίλλου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰουλιανόν.
Patmos, p. 60 c. 34, 51 – Κυρίλλου.

15 (-) **Ἐκ τῶν Πατέρων· Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἡ ὀργὴ ἐγγίνεται[1]· τὸ[2] δοῦναι καὶ λαβεῖν[3] καὶ ποιῆσαι[4] τὸ ἴδιον θέλημα καὶ τοῦ ἀγαπᾶν δίκας καὶ τοῦ νομίζειν εἶναι[5] ἑαυτὸν φρόνιμον.**

1 ἐγγίνεται : πληθύνεται Σχοινᾶς || 2 τὸ : τοῦ σ λ α ν τῷ ρ || διὰ *ante* τὸ *add.* Σχοινᾶς || 3 τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν : διὰ τῆς δοσοληψίας Σχοινᾶς || 4 ποιῆσαι... θέλημα : τοῦ κρατῆσαι τό θέλημά σου Σχοινᾶς ποιῆσαι *post* θέλημα *posuerunt* δ μ λ || 5 νομίζειν εἶναι : λόγίζεσθαι ἑαυτὸν Σχοινᾶς.

Par f. (79r 16) 79v 11-15 — ἄλλου.

Passage d'un recueil ascétique de l''Αββᾶ 'Ησαΐου, *Λόγοι κθ'* (Jérusalem 1911), édité par le moine Αὐγουστῖνος et réimprimé par Σ. Ν. Σχοινᾶς à Volos en 1962. Voir l'extrait en quetion à la page 71 n° ια' (11) de l'édition de Σχοινᾶς et à la page 90 n° 22 de la traduction française de L. REGNAULT ET H. DE BROC, *Abbé Isaie, Recueil ascétique* (Abbaye de Bellefontaine-Maine et Loire 1976[2]).

16 (19) **Διονυσίου 'Αλεξανδρείας· Τὸ ὀργίζεσθαι παρ' ἡμῖν ἄχρι τοῦ παύειν τὰ ἁμαρτήματα περιορισθήσεται[1]· «'Οργίζεσθε γάρ φησιν καὶ μὴ ἁμαρτάνετε[a]»(1).**

1 περιορισθήσεται : περισθήσεται δ πορισθήσεται ψ.

a) *Ps* 4, 5 et *Ép.* 4, 26.
Voir HOLL, *Fragmente*, p. 152 n° 380.
V [Π ιε'] f. 197v (24) 25-26 (*PG* 96, 273B) — Διονυσίου 'Αλικαρνασέως.
R [Π μα'] f. 246v (36) 37-38 — τοῦ ἁγίου Διονυσίου.
A [Λόγ. ιθ'] f. 51v (3) 4 — τοῦ ἁγίου Διονυσίου.
Patmos, p. 694 c. 34, 66 — τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

(1) Voir sur Denys d'Alexandrie, évêque mort vers 264-265, le *DS* t. 3 col. 243-244.

17 (18) **'Απολλωνίου· Τὸ τῆς ὀργῆς πάθος μὴ καθομιλούμενον μηδὲ θεραπευόμενον φυσικὴ νόσος γίνεται[1].**

1 γίνεται *post* φυσικὴ *postposuit* Patmos.

Extrait d'une lettre d'Apollonios à Aristoclès.
Voir R. HERCHER, *Epistolographi graeci*, p. 126 ep. 87.
STOBÉE, III 20, 49 — 'Απολλώνιος 'Αριστοκλεῖ.

A [Λόγ. ιθ'] f. 51v (mg) 1-3 — Ἀπολλωνίου.
Patmos, p. 694 c. 34, 65 — Ἀπολλωνίου.

18 (20-21) Πλουτάρχου·(20) Οἱ θυμοὶ καθάπερ αἱ[1] κύνες τυφλὰ τίκτουσιν ἐγκλήματα[2]. (21) Οἱ μὲν τραχεῖς ἵπποι τοῖς χαλινοῖς, οἱ δὲ ὀξεῖς θυμοὶ μετάγονται τοῖς λογισμοῖς.

1 αἱ : οἱ δ ψ *om.* Bern. ‖ 2 ἐγκλήματα : κυήματα Aucta Wachsmuth.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta,* 41; éd. Bernardakis, t. VII, p. 156.
ω f. 146rB (20) 146vA 1 et 23-24 — τοῦ Πλουτάρχου.
A [Λόγ. ιθ'] f. 51v (mg) 5-7 — Πλουτάρχου.
APOSTOLII, *Cent.* XII 53bc; éd. Leutsch II, p. 555 — Πλουτάρχου.
Patmos, p. 696 c. 34, 70 — Πλουτάρχου.
C. WACHSMUTH, *Gnom.* p. 206 n°s 255 et 253.

19 (22) Τὸ μὲν εὔκρατον ὕδωρ τὰς φλεγμονάς, ὁ δὲ ἐπιεικὴς λόγος τὰς ὀργὰς διαλύει.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta,* 43; éd. Bernardakis, t. VII, p. 156.
A [Λόγ. ιθ'] f. 51v 5-7 — Πλουτάρχου.
Patmos, p. 696 c. 34, 71 — (Πλουτάρχου, c. 34, 70).

20 (34) Ἀριστοτέλους· Ὥσπερ καπνὸς[1] ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις οὐκ ἐᾷ προβλέπειν[2] τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν, οὕτως ὁ θυμὸς ἐπερχόμενος[3] τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄτοπον οὐκ ἀφίησι τῇ διανοίᾳ προβλέπειν[4].

1 ὁ *ante* καπνὸς *add.* Stob. Rose ‖ 2 προβλέπειν : προσβλέπειν ιν βλέπειν Stob. Rose ‖ 3 ἐπερχόμενος : ἐπαιρόμενος Stob. Rose ‖ 4 προβλέπειν : προσβλέπειν ε τ χ π κ κ² Ι ι ο προλαβεῖν Stob. Rose.

ARISTOTE, fr. 660 Rose p. 415.
STOBÉE, III 20, 55 — Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 697 c. 34, 75 — Ἀριστοτέλους.

21 (35) Οὐχ[1] ὁρᾷς ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἁπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ φεύγων τὸν θυμὸν ὡς πικρὸν τύραννον;

1 οὐχ : ἦ οὐχ Stob. Rose.

ARISTOTE, fr. 661 Rose p. 416.
STOBÉE, III 20, 46 – Ἀριστοτέλους.
Par f. 130v (mg) 18-19 131r 1 – Ἀριστοτέλους.
A [Λόγ. ιθ'] f. 51v 17-19 – sans attribution.
Patmos, p. 698 c. 34, 77 – (Ἀριστοτέλους, c. 34, 75).

22 (-) **Ὁ θυμός ἐστι πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς[1] τῇ θλίψει[2], σκληρόν τε καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργόν, ἀτιμίας[3] καὶ χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ[4] καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.**

1 δὲ *post* συνεχὲς *add.* B δ ψ λ ‖ 2 θλίψει : λήψει δ μ ψ λ Sin Stob. ‖ πρόξενον *post* ἀτιμίας *postposuit* ι ‖ 4 ἔτι δὲ *om.* ι ν ἔτι δ λ καὶ ι ν ἔτι καὶ ψ.

Par f. (130v mg) 131r 2-7 – Ἀριστοτέλους.
STOBÉE, III 20, 65 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 698 c. 34, 76 – (Ἀριστοτέλους, c. 34, 75).
Cf. V. ROSE, *Arist. pseudep.*, p. 609.

23 (36) **Εὐήνου**

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε[1]
κρυπτόμενον, μανίας πολὺ[2] χειρότερον[3].

1 ἐξεκάλυψε : ἐξεκάλυψεν Diehl ‖ 2 <οὐ> *ante* πολὺ *add.* Stob. ‖ 3 χειρότερον : χείρονα ρ χεῖρον τ χ ε κ² ι ν ο Mosq Aucta.

ÉVÉNOS DE PAROS, fr. 5; éd. E. DIEHL, *Anthologia lyrica graeca,* (Lipsiae 1925) t. I, p. 79 (Teubner).
STOBÉE, III 20, 2 – Εὐήνου.
A [Λόγ. ιθ'] f. 51v 19-20 – sans attribution.
Patmos, p. 701 c. 34, 88 – Εὐήνου.

24 (37) **Φιλήμονος**

Μαινόμεθα πάντες ὅταν[1] ὀργιζώμεθα.
Τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστι τῆς ὀργῆς[2] πάθος[3].

1 ὅταν : ὁπόταν δ μ ψ λ Stob. Aucta ‖ 2 τῆς ὀργῆς : τὴν ὀργὴν Stob. ‖ 3 πάθος : πόνον πτ ἐπίπονον δ λ πόνος Sin Stob. Aucta ‖ 4 ἐστι... πάθος : ἐπὶ τῆς ὀργῆς πόνον μέγα π τ κ² I ἐφ' ἑαυτοὺς τῆς α ὀργῆς μέγα ρ φ ι ἐπ' αὐτοὺς τῆς ὀργῆς μέγα ε.

STOBÉE, III 20, 4 – Φιλήμονος.
PHILÉMON, fragm. 184, 185; éd. Edmonds IIIA p. 82 n° 184 – Φιλήμονος *(pars 1a)*.

25 (38-39) **Εὐριπίδου**[1]

Αἰδὼς[2] **γὰρ ὀργῆς πλεῖον ὠφελεῖ βροτοῖς**[3]**(a).**
Ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἔφυ,[4]
οὕτω προσήκει μηδὲ[5] **τὴν ὀργὴν ἔχειν**
ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται(b).

1 Εὐριπίδου : Εὐριππίδης τ ‖ 2 αἰδὼς : εἰδὼς ι παιδὸς Mosq ‖ 3 βροτοῖς : βροτοὺς ρ σ α Stob. ‖ 4 ἔφυ ε : ἔφη κ Β φ σ τ δ Aucta ο μ χ κ² Ι Mosq ‖ 5 μηδὲ : μὴ ψ.

a) EURIPIDE, fr. 746; Nauck, p. 593.
STOBÉE, III 31, 1 – Εὐριπίδου Τημένῳ.
b) EURIPIDE, fr. 799; Nauck, p. 620.
STOBÉE, III 20, 17 – Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.

26 (40) Ἡροδότου· Ὥς τις ἐν[1] **τοῖς ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει**[2] **ὁ θυμός· χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλᾷ**[3] **τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τουτέοισιν**[4] **ἀκούσας ἀνοιδαίνει**[5]**.**

1 ὥς τις ἐν : ὡς ἐν τοῖς Β σ κ² λ ψ Ι Aucta ὡς ἔν τις χ ὥσπερ τ ‖ 2 οἰκέει : οὐ τέρπει τ οὐ καίει χ ε ‖ 3 ἐμπιπλᾷ : ἐμπιπλῇ ι ἐμπιπλῷ λ ‖ 4 τουτέοισιν : τουτέστιν Mosq ‖ 5 ἀνοιδαίνει : ἀηδίας τ.

HÉRODOTE, VII 39.
STOBÉE, III 20, 45 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἡροδότου, Stob., III 20, 44).

27 (41) Ἀρριανοῦ· Μεγαλόθυμοι πρᾴως εἰσί τινες, ἡσυχῇ καὶ οἷον ἀοργήτως πράττοντες, ὅσα καὶ οἱ σφόδρα τῷ θυμῷ φερόμενοι. Φυλακτέον οὖν καὶ τὸ τούτων ἀβλέπτημα ὡς πολὺ χεῖρον ὂν τοῦ διατεινόμενον ὀργίζεσθαι. Οὗτοι μὲν γὰρ ταχὺ κόρον τῆς τιμωρίας λαμβάνουσιν, οἳ δὲ εἰς μακρὸν παρατείνουσιν[1]**, ὡς οἱ**[2] **λεπτῶς πυρέττοντες.**

1 παρατείνουσιν : παρατείνοντες δ ψ λ ‖ 2 οἱ *om.* δ μ ψ λ Sin Aucta.

ARRIEN, fr. 12; éd. H. SCHENKL, *Epictetus*, p. 464-465.
STOBÉE, III 20, 47 – Ἀρριανοῦ.

A [Λόγ. ιθ'] f. 52r 1-6 – sans attribution.
Patmos, p. 698 c. 34, 78 – Εὐριπίδου.

28 (42) **Ἀπολλώνιος Δημοκράτει[1]· Ὁ ὑπὲρ μικρῶν ἁμαρτημάτων ἀνυπερβλήτως ὀργιζόμενος[2], οὐκ ἐᾷ διαγνῶναι τὸν ἁμαρτάνοντα[3], πότε ἔλαττον, πότε μεῖζον ἠδίκησεν.**

1 Δημοκράτει *om.* δ Aucta ‖ 2 ὀργιζόμενος : ἐργαζόμενος ι ὁ ὀργιζόμενος χ ‖ 3 ἁμαρτάνοντα *reliqua om. Mosq.*

APOLLONIOS DE TYANE, éd. R. Hercher, op. cit., p. 127, n° 46.
STOBÉE, III 20, 50 – Ἀπολλώνιος Δημοκράτει.

29 (43) **Σωτίωνος, ἐκ τοῦ Περὶ ὀργῆς[1]· Τοῖς σοφοῖς ἀντὶ ὀργῆς Ἡρακλείτῳ μὲν[2] δάκρυα, Δημοκρίτῳ δὲ γέλως ἐπῄει[3].**

1 ἐκ... ὀργῆς *om.* δ μ ψ ν ο ‖ 2 μὲν *om.* ν ἔκλαιε *post* μὲν *add.* ι ‖ 3 ἐπῄει : ἐπείη κι ἐποίει ι κ[2] Mosq.

STOBÉE, III 20, 53 – Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ ὀργῆς β'.

30 (44) **Ὥσπερ[1] πλοῖα γενναῖα οὐχ ὅσα ἐν εὐδίᾳ πλεῖ, ἀλλ' ὅσα πρὸς χειμῶνα ἀντέχει καὶ σῴζεται, οὕτω καὶ ἄνθρωποι ὀργῇ καὶ κινήσει ἀντέχοντες, μεγάλοι καὶ ἀνδρεῖοι[2].**

1 ὥσπερ : ὥσπερ δὲ Stob. ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

STOBÉE, III 20, 54 – (Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ ὀργῆς β', Stob. III 20, 53).
Patmos, p. 699 c. 34, 79 – Σωτίωνος.

31 (-) **Δημοκρίτου· Θυμῷ[1] μάχεσθαι μὲν χαλεπόν· ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατέειν[2] εὐλογίστου[3].**

1 θυμῷ : θυμοῦ λ ‖ 2 κρατέειν : κρατεῖν κ κρατεύειν ψ λ Ι ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

STOBÉE, III 20, 56 – Δημοκρίτου.

32 (45) **Πλάτων[1] ὀργιζόμενός ποτε τῷ οἰκέτῃ ἐπιστάντος Ξενοκράτους «Λαβών», ἔφη, «τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι[2]».**

1 ὁ *ante* Πλάτων *add.* ν ‖ Πλάτων : Πλάτωνος I ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, III, 38; éd. Long, p. 138 – Πλάτων.
STOBÉE, III 20, 57 – Πλάτωνος.
STERNBACH, *De Gnom. Vat. Inedito*, p. 200 n° 436[a].
Cf. STOBÉE, III 20, 42 – Πλάτωνος.

33 (46) Φασὶ[1] δὲ αὐτὸν καὶ ἐπανατεινόμενον τῷ[2] παιδὶ[3] ἑστάναι χρόνον πολὺν μετέωρον ταύτην ἔχοντα καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτώμενον φῆσαι κολάζειν τὸν ἑαυτοῦ[4] προορμήσαντα[5] θυμόν.

1 φασὶ : φησὶν Mosq, ‖ 2 τὴν βακτηρίαν *ante* τῷ *posuerunt* Par Sternbach τὴν δεξιὰν Aucta τὴν χεῖρα *ante* ἑστάναι ρ ν *om. ceteri* ‖ 3 παιδὶ : ποδὶ ο ‖ 4 ἑαυτοῦ : αὐτοῦ φ τ ε κ² I ἐξ *ante* ἑαυτοῦ *add.* τ ρ χ π ι ἐξ αὐτοῦ κ² I φ ε ο ‖ 5 προορμήσαντα : παρορμήσαντα δ μ ψ λ Sin.

Cf. PLUTARQUE, *Œuvres morales*, t. VII, deuxième partie (Paris 1974), 551AB; éd. R. Klaerr et Y. Vernière, p. 136 (C.U.F.).
Par f. (146v 1-3) 157r 6-10 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ξ.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. Inedito*, p. 201 n° 436[b] (Wiener Studien, vol. X 1888).

34 (47) Ναυκράτους[1]· Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνοις πάσχειν· καὶ γὰρ τούτους πλείονι[2] ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι[3].

1 Ναυκράτους : Ναυκράτης ε ‖ 2 πλείονι : πλείων ι ‖ 3 ἐκκαίεσθαι : καίεσθαι δ μ ψ λ.

STOBÉE, III 20, 64 – Ναυκράτους.
A [Λόγ. ιθ'] f. 52r (mg) 14-16 – Ναυκράτους.
Patmos, p. 699 c. 34, 80 – Ναυκράτους.

35 (48) Δημώνακτος· Κόλαζε κρίνων, ἀλλὰ μὴ θυμούμενος.

DÉMONAX fr. 2 Fritzsche p. 3; voir aussi NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 827 fr. 2.
Par f. 104v (6) 7 – Δημώνακτος.
ω f. 147vB (16) 17 – Δημώνακτος.
Patmos, p. 699 c. 34, 81 – Δημώνακτος.

36 (49, 50, 51) **Μενάνδρου**

(49) Ἀνὴρ κακοῦργος[1] πρᾶον ὑπεισελθὼν σχῆμα,
κεκρυμμένη πρόκειται παγὶς τοῖς πλησίον(a).
(50) Οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον,
ἀλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου(b).
(51) Εἰ καὶ σφόδρα ἀλγεῖς, μηθὲν[2] ἠρεθισμένος
πράξεις τι[3] προπετῶς· ὀργῆς γὰρ ἀλογίστου κρατεῖν,
ἐν ταῖς ταραχαῖς μάλιστα τὸν φρονοῦντα δεῖ(c).

1 κακοῦργος : πανοῦργος δ μ ψ λ || 2 μηθὲν : μηδὲν ρ π ν Stob. μισθὸς (*sic*) Sin || 3 τι *om.* π ρ κ² I || 4 οὐκ... δεῖ *om.* Φ ξ ἐν ταῖς... δεῖ *om.* Mosq.

a) A [Λόγ. ιθ'] f. 52r 16-17 – sans attribution.
MÉNANDRE, fr. 689; éd. Kock, p. 522.
b) A [Λόγ. ιθ'] f. 52r 18-19 – sans attribution.
MÉNANDRE, fr. 518 (630); éd. Koerte, op. cit. t. III, p. 174.
c) MÉNANDRE, fr. 519 (574); éd. Koerte, op. cit. t. III, p. 174.
STOBÉE, III 20, 21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Μενάνδρου, Stob., III 20, 19).
Patmos, p. 699-700 c. 34, 82-83-84 – Μενάνδρου.

37 (52) **Θεόγνιδος[1]**

Οὐ δύναμαί σοι[2], θυμέ, παρέχειν[3] ἄρμενα πάντα[4].

1 Θεόγνιδος : Θεογνίδου I || 2 σοι : σε δ ψ || 3 παρέχειν : παρασχεῖν Stob. Carrière || 4 *om. apopht.* Φ ξ ν.

THÉOGNIS DE MÉGARE, *Poèmes élégiaques*, I 695; éd. J. Carrière (Paris 1975) p. 97 (C.U.F.).
Par f. 130r (15) 15-16 – Θεογνίδου (*sic*).
STOBÉE, III 19, 11 – Θεόγνιδος.
A [Λόγ. ιθ'] f. 52r (mg) 18-19 – Θεόγνιδος.
Patmos, p. 700 c. 34, 85 – Θεόγνιδος.

38 (53) **Ἐπιχάρμου[1]**

Μὴ ἐπὶ μικροῖς αὐτὸν[2] ὀξύθυμον δείκνυε[3].

1 Ἐπιχάρμου : Ἀριστίππου τ || 2 αὐτὸν κ B : αὐτὸς ἑαυτὸν π ρ χ ε κ² I ι ο αὐτὸς αὐτὸν Stob. Kruseman αὐτὸς αὐτὸν δ μ ψ λ Sin Par Diels || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

ÉPICHARME, fr. B 42 Diels I p. 204.
Fragment d' Épicharme, VIIIk; éd. H. POLMAN KRUSEMAN, *Specimen*

Litterarium inaugurale exhibens Epicharmi fragmenta... (Harlemi 1834) p. 84.
STOBÉE, III 20, 8 – Ἐπιχάρμου.
Par f. 130v (2) 3-4 – Ἐπιχάρμου.
A [Λόγ. ιθ'] f. 52r 20 – sans attribution.
Patmos, p. 700 c. 34, 86 – Ἐπιμάχου pro Ἐπιχάρμου.

39 (55) Ἀριστίππου· Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος[1] θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα, ἔφη· Μὴ τοὺς λόγους διὰ τὴν ὀργὴν[2] ἄγομεν[3], ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν[4].

1 Ἀριστίππου... φιλόσοφος *om.* τ ‖ 2 διὰ τὴν ὀργὴν : δι' ὀργῆς ο ε ρ τ χ κ² Ι δ ψ Mosq Aucta ‖ 3 ἄγωμεν : ἄγομεν κ ‖ 4 καταπαύωμεν : καταπαύομεν κ.

ARISTIPPE, voir MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 412 nº 54.
STOBÉE, III 20, 63 – Ἀριστίππου.
Par f. 130v (12) 13-17 – Ἀριστίππου.
A [Λόγ. ιθ'] f. 52r 21-24 – sans attribution.
Patmos, p. 701 c. 34, 87 – Ἀριστίππου.

40 (56) Πυθαγόρου· Τοὺς ἀδικήσαντας μὴ πρᾶττε δίκας· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοὺς[1] ὑπὸ τῆς ἰδίας ταπεινοῦσθαι κακίας.

1 αὐτοὺς : αὐτοῖς Mull.

Sentence des Pythagoriciens selon MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, (Paris 1883) t. I, p. 503 nº 64.
CHADWICK, p. 91 nº 85 cite la première partie de la sentence avec quelques variantes.
Patmos, p. 201 c. 5, 95 – Μενάνδρου.

41 (57) Καλόν ἐστι συζῆν γυναικὶ θυμώδει[1] χάριν ἀσκήσεως. Καὶ γὰρ τοὺς ἱππέας ἐθίζεσθαι δεῖ τραχέσιν ἵπποις κεχρῆσθαι· τούτων γὰρ κρατήσαντες καὶ τῶν ἄλλων ῥᾳδίως κρατήσουσιν[2].

1 θυμώδει : θυμώδη κ ι ψ ‖ 2 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. (146v 1-3) 158r 5-9 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ο.

Λόγος κ'

Περὶ σιωπῆς καὶ ἀπορρήτων[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν[2] λαλήσωσιν οἱ[3] ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως[4].**

1 καὶ ἀπορρήτων *om.* δ μ ψ λ ‖ 2 ἐὰν *om.* N ‖ 3 οἱ *om.* δ μ λ ‖ 4 ἐν... κρίσεως *om.* ι.

Mt 12, 36.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι καὶ βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι.**

Jc 1, 19.

V [Γ ιδ'] f. 67r (22) 22-23 (*PG* 95, 1341C) – ἐκ τοῦ Ἰακώβου.
Tι [Γ ιδ'] f. 238rA (37) 38-39 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
Kι [Γ ιδ'] f. 325v (mg) 23-24 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.

3 (3) **Σολομῶντος· Ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *add.* δ ψ λ τ.

Pr 13, 3.

V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1340D) – Παροιμιῶν.

4 (4) **Ὁ ἀγαπῶν ζωὴν αὐτοῦ φείδεται[2] στόματος αὐτοῦ.**

1 ὁ *om.* V ‖ 2 φείδεται : φείσεται (LXX).

Pr 16, 17.

V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1340D) – Παροιμιῶν.

5 (5) **Τοῦ Σιράχ· Σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;**

Si 20, 30.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Εἰδέναι ὀφείλομεν ἃ χρὴ λαλεῖν καὶ ἃ χρὴ σιωπᾶν. Οὐ γὰρ πάντα ῥητὰ τῇ γλώσσῃ τὰ τοῦ Θεοῦ[2], ἵνα μὴ ὁ νοῦς καθάπερ ὀφθαλμὸς ὅλον τὸν ἥλιον θέλων ἀποβλέπειν[3] ἀπολέσει[4] καὶ ὃ ἔχει φῶς.**

1 ἁγίου : μεγάλου ο *om.* ε η ν || 2 τὰ τοῦ Θεοῦ *om.* Migne || 3 ἀποβλέπειν : ὁρᾶν Migne || 4 ἀπολέσει κ ρ Misq : ἀπολέσῃ B ε ο Migne.

S. BASILE, *Hom. adversus eos qui per calumniam dicunt dici a nobis tres deos.* (*PG* 31, 1496B); *CPG* II 2914.
Patmos, p. 562 c. 25, 21 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 25, 20).

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Φθέγγου μέν[1], εἴ τι κρεῖττον σιωπῆς ἔχεις· ἀγάπα δὲ ἡσυχίαν ἔνθα κρεῖττον λόγου τὸ σιωπᾶν.**

1 μέν : δέ V.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De moderatione in disputando* (Or. XXXII - *PG* 36, 189A); *CPG* II 3010.
Tı [Γ ιδ'] f. 238rB (4) 6-9 – τοῦ Θεολόγου.
Kı [Γ ιδ'] f. 325v (mg) 27 326r 1-2 – τοῦ Θεολόγου.
R [Σ κθ'] f. 261v (20) 20-22 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, l. 18).
V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1341C) – τοῦ Θεολόγου.

8 (12) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπειδὰν εἴπωσί τι τῶν ἀπορρήτων, παρακαλοῦσι τὸν ἀκούοντα καὶ ὁρκοῦσι μηδενὶ λοιπὸν εἰπεῖν ἑτέρῳ· αὐτόθεν δηλοῦντες, ὅτι πρᾶγμα ἄξιον κατηγορίας ἐποίησαν[1]· εἰ γὰρ ἐκεῖνον μηδενὶ εἰπεῖν ἑτέρῳ[2] παρακαλεῖς, πολλῷ μᾶλλόν σε πρότερον τούτῳ[3] ταῦτα εἰπεῖν οὐκ ἐχρῆν.**

1 ἐποίησαν : γέγονε δ μ λ ψ || 2 ἑτέρῳ *ante* εἰπεῖν *posuit* δ || 3 τούτῳ : τοῦτο κ Φ ξ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De statuis* (hom. III - *PG* 49, 54, l. 46-50); *CPG* II 4330.
Patmos, p. 564 c. 25, 26 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, c. 25, 25).

9 (13) Διονυσίου· Ἢ λέγε σιγῆς τι κρεῖσσον[1], ἢ σιγὴν ἔχε[2].

1 κρεῖσσον : κρείσσων π I κ²α || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin Mosq.

Fragment de Denys d' Alexandrie:
NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 795 fr. 6;
HOLL, *Fragmente*, p. 153 n° 384;
STOBÉE, III 34, 1 – Διονυσίου.
APOSTOLII, Appendix III Proverbes, n° 7; éd. Leutsch I, p. 416.
Patmos, p. 565 n° 30 – Διονυσίου.

10 (14) Ἀπολλωνίου· Πολλὴν ἐπιμέλειαν[1] ποιεῖσθαι[2] περὶ τοῦ μὴ[3] λέγειν ἃ μὴ δεῖ. Παντελῶς γὰρ ἀπαιδεύτου τινός ἐστι τὸ μὴ δύνασθαι σιωπᾶν[4], ἀλλ' ἐκλαλεῖν τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα[5].

1 δεῖ *post* ἐπιμέλειαν *add.* ο || 2 χρὴ *post* ποιεῖσθαι *add.* α δεῖ ο || 3 μὴ *om.* π ρ τ ν ι η γ I || 4 σιωπᾶν : σιγᾶν λ || 5 *om. apopht.* Φ ξ.

STOBÉE, III 33, 13 – Ἀπολλώνιος τοῖς γνωρίμοις.
Par f. 133v (3) 3-6 – Ἀπολλωνίου.
Patmos, p. 566 c. 25, 34 – Ἀπολλωνίου.

11 (15) Σέξτου· Σοφὸς ἀνὴρ καὶ σιγῶν τὸν Θεὸν τιμᾷ(1) εἰδὼς καὶ διὰ τί σιγᾷ.

Texte cité dans les *Sentences de* SEXTUS, n° 427; éd. H. Chadwick (Cabridge 1959) p. 60.
R [Σ α'] f. 261v (30) 30-31 – τοῦ ἁγίου Σέξτου Ῥώμης.
Patmos, p. 567 c. 25, 35 – Σέξτου.

(1) La première partie de la sentence, σοφὸς ἀνὴρ καὶ σιγῶν τὸν Θεὸν τιμᾷ - le sage, même quand il garde le silence, honore Dieu - est citée, dans la *Lettre à Marcella* de PORPHYRE; éd. É. des Places (Paris 1982) p. 115 § 16 (G. Budé) et par PIERRE MIQUEL, article silence dans *DS*, t. 15 col. 831 l. 5 *ab imo*. «Le sage, même quand il fait silence, honore Dieu».

12 (16) Πλουτάρχου· Ὅπερ[1] ἂν σιωπᾶσθαι βούλει[2], μηδενὶ εἴπης· ἢ πῶς πα-

ρά τινος ἀπαιτήσεις τὸ πιστὸν τῆς[3] σιωπῆς, ὃ μὴ παρέσχες σεαυτῷ[4];

1 ὅπερ : ἅπερ ρ ‖ 2 βούλει : βούλη δ ψ λ Sin α σ Aucta ‖ 3 πῶς... τῆς *om.* ι ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 45; éd. Bernardakis, t. VII, p. 156.
Patmos, p. 569 c. 25, 45 – Πλουτάρχου.

13 (17) Τὸ σιωπᾶν οὐ μόνον ἄδιψον, ὥς φησιν Ἱπποκράτης[1](1), ἀλλὰ καὶ ἄλυπον καὶ ἀνώδυνον[2].

1 Ἱπποκράτης : Ἰσοκράτης δ ψ λ ‖ 2 ἀνώδυνον : ἀνόδυνον κ Φ ξ ‖ *om. apopht* ν.

On trouve cette citation de PLUTARQUE en *De garrulitate*, 515A; éd. J. Dumortier - J. Defradas, Plutarque, Œuvres morales (Paris 1975) t. VII-1 p. 257 (C.U.F.) et *De capienda ex inimicis utilitate*, 90C.
Patmos, p. 569 c. 25, 46 – (Πλουτάρχου, c. 25, 45).
(1) Voir STOBÉE, III 19, 7 – Πλουτάρχου.

14 (-) Ὅτι ξένοι τινὲς ἐν συμποσίῳ παρόντες φιλοφρονούμενοι Ζήνωνα, προπιόντες αὐτῷ, ἤροντο ἡσυχίαν ἄγοντα, «Περὶ σοῦ δὲ τί χρὴ λέγειν, ὦ Ζήνων, τῷ βασιλεῖ»; Κἀκεῖνος ἔφη· «Ἄλλο μηδὲν ἢ ὅτι πρεσβύτης ἐστὶν ἐν Ἀθήναις παρὰ πότον[1] σιωπᾶν δυνάμενος[2]»(1).

1 πότον : πόντον Β ε ρ μ Sin πόντων χ πάντων ψλ πότῳ η ν φ ‖ 2 *om. apopht.* Φ ξ.

Cité par STOBÉE, III 33, 10, *in apparatu* – Ζήνωνος.
(1) PLUTARQUE, *De garrulitate*, 504A, cite ce fait et conclut par ces paroles: Οὕτω τι βαθὺ καὶ μυστηριῶδες ἡ σιγὴ καὶ νηφάλιον. «Tant il est vrai que le silence a quelque chose de profond, de religieux, de sobre». Trad. J. DUMORTIER - J. DEFRADAS, *Plutarque, Œuvres morales*, t. VII, première partie (Paris 1975) p. 232 (C.U.F.).

15 (23) Ἀναχάρσιδος· Οὗτος[1] ἑστιαθεὶς παρὰ Σόλωνι καὶ κοιμώμενος ὤφθη τὴν μὲν ἀριστερὰν χεῖρα τοῖς μορίοις, τὴν δὲ δεξιὰν τῷ στόματι προσκειμένην[2] ἔχων. Ἐγκρατεστέρου γὰρ ᾤετο χαλινοῦ δεῖσθαι τὴν γλῶτταν.

1 οὗτος : Ἀνάχαρσις δ μ ψ Aucta ‖ 2 προσκειμένην : προκειμένην δ μ ψ λ φ.

Passage de PLUTARQUE, *De garrulitate*, 505A, éd. J. Dumortier - J. Defradas (Paris 1975) t. VII, première partie p. 234 (C.U.F.).
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. Inedito*, p. 28 n° 136 (Wiener Studien X 1888).

16 (34) Ἀριστοτέλους· Ὁ μὴ εἰδὼς σιωπᾶν, οὐκ οἶδεν[1] διαλέγεσθαι.

1 οὐδὲ *post* οἶδεν *add.* κ² Sin λ ν Aucta.

V. ROSE, *Arist. Pseudep.*, Sentence n° 13 p. 609.
Patmos, p. 569 c. 25, 43 – Ἀριστοτέλους.

17 (35) Ὁ αὐτὸς[1] ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος[2] τί δυσκολώτατόν[3] ἐστιν ἐν τῷ βίῳ εἶπεν[4]· «Τὸ σιωπᾶν, ἃ μὴ[5] δεῖ λαλεῖν[6]».

1 ὁ αὐτὸς : Ἀριστοτέλης Par ‖ 2 ὁ... τινος *om.* ξ ‖ 3 δυσκολώτατον : δύσκολον τ ‖ 4 ἐστιν... εἶπεν *om.* τ. ‖ 5 μὴ *om.* κ Β Φ σ ξ α η ‖ 6 λαλεῖν : λέγειν τ ‖ *om. apopht.* δ ψ μ λ Sin ο.

STOBÉE, III 41, 8 – Ἀριστοτέλους.
Par f. 89r (14) 15-17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματος.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. Inedito*, p. 202 n° 58 (Wiener Studien vol. IX 1887).
Cf. Patmos, p. 569 c. 25, 44 – (Ἀριστοτέλους, c. 25, 43).

18 (36) Ἰσοκράτους· Ἐρωτηθεὶς[1] διὰ ποίαν αἰτίαν τοὺς ἄλλους[2] διδάσκων λέγειν αὐτὸς σιωπᾷς; ἔφη· «Καὶ γὰρ ἡ ἀκόνη αὐτὴ μὲν οὐ τέμνει, τὰ δὲ ξίφη ὀξέα[3] ποιεῖ».

1 ὑπό τινος *post* ἐρωτηθεὶς *add.* ι ‖ 2 τοὺς ἄλλους : τοῖς ἄλλοις ι φ ‖ 3 ὀξέα : τέμνειν ρ θ.

Par f. 93r (14) 15-17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους, f. 90v 11) ἀποφθέγματα.
Cf. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *Isocrate Discours* (Paris 1972) t. I, p. XXX et XXXI, le § 31 des «Vies des dix orateurs» et t. IV, p. 239 note 2.
Patmos, p. 567 c. 25, 37 – (Ἰσοκράτους, c. 25, 36).

19 (37) Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς ἢ περὶ ὧν

ἀναγκαῖον εἰπεῖν[1]. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων[2]· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν[3].

1 ἢ περὶ ὧν σιγᾶν add. Aucta ‖ 2 κρείττων : κρεῖττον κ Β χ ε τ π κ² Ι ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 41; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I. p. 132.
STOBÉE, III 34, 6 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Par f. 133v (17) 18-19 134r 1-2 – Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 568 c. 25, 38 – (Ἰσοκράτους, c. 25, 36).

20 (39) Σωκράτους· Φαύλου ἀνδρὸς καθάπερ κυνὸς σιγηροῦ[1] δεῖ τὴν σιγὴν ἢ τὴν φωνὴν εὐλαβεῖσθαι.

1 σιγηροῦ : κακοῦ Wachsmuth.

Texte cité par C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 194 n° 171.
Par f. 97r (10) 10-12 – Σωκράτους.
ω f. 147vB (11) 12-13 – Σωκράτους.
Patmos, p. 568 c. 25, 40 – sans attribution.

20α (40) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τίς κατασχεῖν δύναται λόγον ἀπόρρητον, ἔφη· «Ὅστις καὶ διάπυρον ἄνθρακα τῇ γλώσσῃ κατασχεῖν δυνήσεται[1]».

1 ὁ αὐτός... δυνήσεται δ μ ψ λ Sin *in mg* B *om. ceteri.*

Cf. STOBÉE, III 41, 5 – Σωκράτους.
Par f. 98v (5) 6-9 – Ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r l. 10).
Patmos, p. 568 c. 25, 39 – sans attribution.

21 (41) Θεοφράστου· Θεόφραστος[1] ὁ περιπατητικὸς φιλόσοφος ἐν συμποσίῳ νεανίσκον τινὰ βλέπων ἡσυχίαν ἔχοντα εἶπεν· «Εἰ μὲν ἀπαίδευτος ὢν σιωπᾷς, πεπαιδευμένος ὑπάρχεις[2]· εἰ δὲ πεπαιδευμένος, ἀπαιδεύτως σιωπᾷς».

1 Θεόφραστος *om.* δ μ ψ λ ‖ 2 ὑπάρχεις *om.* σ α η γ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, V, 40; éd. Long, p. 216 – Θεόφραστος.
Par f. (113v 3) 147r 13-18 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Γνῶμαι Ἀριστίππου, f. 113r l. 12) ἀποφθέγματα.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. Inedito*, n° 333.

22 (42) **Χάρητος**

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν,
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
ἡ γλῶσσα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη[1].

1 σιγὴν... κεκτημένη *om.* α.

NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, fr. 2, p. 826 — Charès.
Par f. 115v (18) 19 116r 1-2 – Χάρητος.
STOBÉE, III 33, 4 – Χάρητος.

23 (43) **Ἱέρωνος· Τοὺς ἀπόρρητον λόγον ἐκφέροντας ἀδικεῖν ᾤετο καὶ πρὸς οὓς ἐκφέρουσιν[1]. Μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκλαλήσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας[2] ἃ μὴ βουλόμεθα[3].**

1 ἐκφέρουσιν : ἐκφέρωσι τ ‖ 2 ἀκούσαντας : ἀκούοντας δ λ Mosq γ ρ κ² α θ ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum Apophthegmata*, 175B Ἱέρων 2.
Par f. 118r (13) 14-17 – Ἱέρωνος.

24 (44) **Πιττακοῦ· Ὃ μέλλεις[1] ποιεῖν, μὴ λέγε[2]· ἀποτυχὼν γὰρ καταγελασθήσῃ[3].**

1 μέλλεις : θέλεις Par ‖ 2 λέγε : πρόλεγε Tziatzi ‖ 3 καταγελασθήσῃ : γελασθήσῃ Tziatzi.

TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen*, p. 208 n° 1.
PITTACOS, fr. 2 Diels I p. 64.
DIOGÈNE LAËRCE, I, 78; éd. Long, p. 33 – Πιττακός.
Par f. 118v (7) 8-9 – Πιττακοῦ.
STOBÉE, III 1, 172ε' – Πιττακός Ὑρραδίου Λέσβιος.

25 (45-46) **Σοφοκλέους**

Κλέπτων δ' ὅταν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ[1],
σιγᾶν ἀνάγκη, κἂν καλὸν φέρῃ[2] στόμα(a).
Αἰδὼς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ.
Ἡ γὰρ σιωπὴ τῷ λαλοῦντι σύμμαχος[3](b).

1 ἐφευρεθῇ : εὑρεθῇ ι ν || 2 φέρη : φορῇ Stob. φέρει ο || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

a) SOPHOCLE, fr. 844; éd., NAUCK², p. 327 — Sophoclis.
Par f. 118v (16) 17-18 – Σοφοκλέους.
STOBÉE, III 24, 4 – Σοφοκλέους.
b) SOPHOCLE, fr. 842; éd., Nauck², p. 326 — Sophoclis.
STOBÉE, III 13, 27 – Σοφοκλέους.
Par f. 128r (3) 3-5 – Σοφοκλέους.

26 (47) **Ξενοκράτους[1]· Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς πρᾶξίν τινα καὶ τῇ σιωπῇ μέρος ἀπένειμεν[2].**

1 Ξενοκράτους : Ξενοκράτης ε || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

XÉNOCRATE, fr. 75; éd. MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. III, p. 129.
STOBÉE, III 33, 11 – Ξενοκράτους.
Par f. 118v 19-20 119r 1 – sans attribution.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, IV 11; éd. Long, p. 169 – Ξενοκράτης.
Patmos, p. 572 c. 25, 54 – Ξενοκράτους.

27 (48) **Ἀλεξάνδρου**

Ὅστις λόγους παρακαταθήκην λαβὼν
ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατὴς ἄγαν·
ὁ μὲν διὰ κέρδος[1], ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
ἀκρατής[2]· ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί.

1 κέρδος : κέρδους ϱ θ || 2 ἀκρατής : ἐγκρατής κ Β τ ψ χ η γ.

ALEXANDRE ou ALEXANDRIDE, fr. 55; Edmonds II.
A. MEINEKE, fr. IV, *Fragm. Com. Graec.*, (Berlin 1839) t. III p. 197.
Par f. 119r (1) 2-5 – Ἀλεξάνδριδος.
STOBÉE, III 41, 2 – Ἀλεξανδρίδου.
Patmos, p. 572 c. 25, 55 – Ἀλεξάνδρου.

28 (49) **Λυκούργου· Οὗτος[1] πρὸς τὸν εἰπόντα διὰ τί Λακεδαιμόνιοι τὴν βραχυλογίαν[2] ἀσκοῦσιν[3], εἶπεν· «Ὅτι ἐγγύς ἐστιν τοῦ σιγᾶν[4]».**

1 οὗτος : Λυκοῦργος δ μ ψ λ || 2 βραχυλογίαν : βραδυλογίαν δ μ || 3 ἀσκοῦσιν : ἀσπάζονται δ ψ λ || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 120r (11) 12-14 – Λυκούργου.
STOBÉE, III 35, 9 – Λυκούργου.

29 (51) Φιλωνίδου· Κρεῖττον[1] σιωπᾶν ἐστιν ἢ λαλεῖν μάτην[2].

1 κρεῖττον : κρείττων κ κρεῖσσον Aucta || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Φ.

PHILONIDÈS, 1) fr. 17 *(dubious)*; éd. Edmonds I p. 570.
2) *Fabulae incertae*, Tit. XXXIII, 7; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.* (Berlin 1839) t. II[1], p. 425.
3) STOBÉE, III 33, 7 – Φιλωνίδου.
4) Par f. 133v (1) 2 – Φιλωνίδου.

30 (50) Δημοκρίτου· Θεασάμενός[1] τινα πολλὰ μέν, ἀπαίδευτα δὲ διαλεγόμενον, «Οὗτος, ἔφη, οὐ λέγειν μοι δοκεῖ[2] δυνατός, ἀλλὰ σιωπᾶν ἀδύνατος[3]».

1 Δημόκριτος *ante* θεασάμενος *add.* δ ψ λ || 2 διαλεγόμενος *post* δοκεῖ *posuit* δ || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

DÉMOCRITE, fr. 178; éd. Mullach, t. I, p. 351.
Cf. ÉPICHARME B 29 Diels I.
Patmos, p. 573 c. 25, 58 – Δημοκρίτου.

31 (52) Σόλωνος· Σφραγίζου τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ.

TZIATZI PAPAGIANNI, *op. cit.*, p. 154 n° 4(a) et apparat p. 155 l. III, 2-3.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I, 58; éd. Long, p. 24 – Σόλων.
Par f. 134r (6) 7-8 – Σόλωνος.
STOBÉE[1], III 34, 9 – Σόλωνος.
STOBÉE[2], III 1, 172 – Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἑπτὰ Σοφῶν ἀποφθέγματα.
APOSTOLII, *Cent.* XV 84a; éd. Leutsch II, p. 649 – Σόλωνος.

32 (53) Ἢ σιγὴν καίριον ἔχειν δεῖ[1] ἢ λόγον ὠφέλιμον.

1 δεῖ : τι δ μ λ.

Par f. (146v 1-3) 152r 5-6 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Η.
STOBÉE, III 34, 8 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πυθαγόρου, Stob. III 34, 7).
APOSTOLII, *Cent.* VIII 69b; éd. Leutsch II, p. 450 – Πυθαγόρου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 20 n° 59.

33 (54) Σιμωνίδου· Οὗτος μηδέποτε αὐτῷ[1] ἔλεγεν μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις[2].

1 αὐτῷ : ἑαυτῷ κ² ‖ 2 *om. apopht.* δ μ.

Attribué aussi à APOLLONIUS, epist. 81 apud R. HERCHER, op. cit., p. 126. Cf. PLUTARQUE, *De tuenda sanitate praecepta*, 125D; *De garrulitate*, 514F-515A; *De liberis educandis*, 10F.
Patmos, p. 573 c. 25, 59 – Σιμωνίδης.
STOBÉE, III 33, 12 – Σιμωνίδου.
R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments*, p. 145 n° 43, attribue cette sentence à Démosthène.

34 (58) Δημοσθένους· Ὀνειδίζοντος αὐτῷ[1] τινος ὅτι τὸ στόμα δυσῶδες εἶχεν[2]· «Πολλὰ γάρ, εἶπεν, αὐτῷ τῶν ἀπορρήτων ἐγκατεσάπη[3]».

1 αὐτῷ *om.* δ μ ‖ 2 εἶχεν : ἦν Stob. εἶχε δ λ κ² Aucta Clavaud ‖ 3 ἐγκατεσάπη : ἐνκατεσάπη τ.

DÉMOSTHÈNE, fr. 27; éd. R. Clavaud, Démosthène Lettres et fragments (Paris 1987) p. 144 (C.U.F.).
STOBÉE, III 41, 6 – Εὐριπίδου.
Patmos, p. 574 c. 25, 62 – (Δημοσθένους, c. 25, 61).

Λόγος κα'

Περί πολυπραγμοσύνης καὶ ἡσυχίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά. Ἑνὸς δέ ἐστι χρεία[1]. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.**

1 ἑνὸς... χρεία : ὀλίγων δέ ἐστιν χρεία ἢ ἑνός N.

Lc 10, 41-42.
Patmos, p. 941 c. 54, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Παρακαλῶ οὖν[1] ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον καὶ φιλοτιμεῖσθαι[1a], ἡσυχάζειν[2] καὶ πράσσειν[3] τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν.**

1 οὖν *om.* λ Aucta V δὲ N || 1a περισσεύειν... φιλοτιμεῖσθαι *om.* V || 2 μᾶλλον... ἡσυχάζειν *om.* σ α || 3 πράσσειν : πράττειν ι.

1 Th 4, 10-11.
Patmos, p. 941 c. 54, 2 – τοῦ Ἀποστόλου.
V [A λζ'] (*PG* 95, 1245A) – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (*3 pars prima*) **Ἰώβ· Ἡσυχάσεις[1] καὶ οὐκ ἔσται[2] ὁ πολεμῶν σε[3].**

1 ἡσυχάσεις : ἡσύχασον ε π ρ χ κ^2 θ ν η I || 2 ἔσται : ἔστιν δψλ || 3 σε : σοι Sin *om.* *apopht.* Mosq.

Jb 11, 19.
Patmos, p. 558 c. 25, 4 – τοῦ Ἰώβ.
V [A λζ'] (*PG* 95, 1244D) – τοῦ Ἀποστόλου.

4 (4 *pars altera*) **Καταγελῶν[1] πολυοχλίαν[2] πόλεως, μέμψιν[3] φορολόγου οὐκ ἀκούων[4].**

1 ὁ *ante* καταγελῶν *add.* ρ χ κ² η Mosq || 2 πολυοχλίαν : πολυοχλίας (LXX) || 3 δὲ *post* μέμψιν *posuit* (LXX) || 4 ἀκούων : ἀκούει π ρ ε χ η κ² ν I Mosq *om. apopht.* τ γ.

Jb 39, 7.
Patmos, p. 559 c. 25, 5 – (τοῦ Ἰώβ, c. 25, 4).

5 (4) **Σιράχ· Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ[1] ἔστωσαν αἱ πράξεις σου· ἐὰν γὰρ[2] πληθύνῃς, οὐκ ἀθῷος ἔσῃ[3].**

1 περὶ πολλὰ : πολλαὶ Aucta || 2 γὰρ *om.* Mosq || 3 ἀθῷος ἔσῃ : ἀθωωθήσῃ (LXX) *om. apopht* ψ.

Si 11, 10.
Patmos, p. 941 c. 54, 3 – Σιράχ.

6 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὥσπερ[1] γὰρ τὰ θηρία εὐκαταγώνιστά ἐστιν καταψηχθέντα[2], οὕτως ἐπιθυμίαι καὶ ὀργαὶ καὶ φόβοι[3] καὶ λῦπαι[4], τὰ ἰοβόλα τῆς ψυχῆς κακά, κατευνασθέντα διὰ τῆς ἡσυχίας[5] καὶ μὴ ἐξαγριαινόμενα τῷ συνεχεῖ ἐρεθισμῷ, εὐκαταγωνιστότερα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου γίνεται[6].**

1 ὥσπερ : ὡς Migne Courtonne || 2 καταψηχθέντα : καταψυχθέντα ε ι ο || 3 καὶ φόβοι· *om.* ο || 4 φόβοι καὶ λῦπαι καὶ φόβοι Kı Tı D || 5 ἡσυχίας : ἠσυχίας B || 6 *om. apopht.* Φ ξ.

S. BASILE, *Epistularum* Classis I, epist. II (*PG* 32, 225C); éd. Y. COURTONNE, *Saint Basile Lettres* (Paris 1957) t. I, p. 7 (C.U.F.); *CPG* II 2900.

V	[A λζ']	42r (10) 14-18 (*PG* 95, 1245B) – Βασιλείου.
Tı	[A λδ']	33vB (11) 22-31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασίλειος, f. 33v l. 11).
Kı	[A λε']	79v (mg) 19-23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 79v mg).
D	[A ξς']	85rB (13) 15-29 – (Βασιλείου, f. 85r A 22) ἐκ τῆς δ' ἐπιστολῆς.

7 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Ἀπράγμων[1] ἡσυχία τῆς ἐν πράγμασι[2] περιφανείας[3] τιμιωτέρα.**

1 ἀπράγμων : ἡ ἀπράγμων V || 2 πράγμασι : πράγμασιν τ || 3 περιφανείας : περιφανίας D.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Epistula CXXXI* (*PG* 37, 225B); éd. P. GALLAY *Saint Grégoire de Nazianze, Lettres* (Paris 1967) t. II, p. 20 (C.U.F.).

V [A λζ'] 42r (26) 26-27 (*PG* 95, 1245C) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 42r l. 12).
Tι [A λδ'] 33rA (mg) 10-12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου εἰς ἑαυτόν, f. 34rA 5).
Par f. (45v 17) 47r 8-9 – τοῦ Θεολόγου.
Kι [A λε'] 80r 2-3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου εἰς ἑαυτόν, f. 80r mg 2).
D [A ξς'] 85vA (19) 20-22 – (τοῦ Θεολόγου l. 12) ἐκ τῆς οβ' ἐπιστολῆς.
Patmos, p. 563 c. 25, 24 – (τοῦ Θεολόγου, c. 25, 22).

8 (7) **Τηροῦμεν τὰς ἀλλήλων ἁμαρτίας, οὐχ ἵνα θρηνήσωμεν, ἀλλ' ἵνα ὀνειδίσωμεν[1]· οὐδ' ἵνα θεραπεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα προσπλήξωμεν καὶ ἀπολογίαν ἔχωμεν τῶν ἡμετέρων κακῶν τὰ τῶν πλησίον τραύματα[2].**

1 ἀλλ'... ονειδίσωμεν *om.* γ || 2 ὀνειδίσωμεν : προσπλήξωμεν λ || 2 τραύματα : πράγματα δ μ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. II - *Apologetica* (*PG* 35, 485C); *CPG* II 3010.

9 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Κρείσσων[1] γὰρ ψωμὸς ἐν ἅλατι[1a] μεθ' ἡσυχίας[2] καὶ ἀμεριμνίας ἢ παράθεσις ἐδεσμάτων πολυτελῶν[3] ἐν περισπασμοῖς καὶ μερίμναις.**

1 κρείσσων : κρεῖσσον φ ε κ² ψ Φ ξ ο || 1a ἅλατι : εἰρήνῃ (LXX) || 2 μεθ' ἡσυχίας Par : μετ' ἡσυχίας κ B ρ ε δ μ λ Mosq Φ ξ μετ' ἡσυχίας ο || 3 πολυτελῶν : πολλῶν τ κ² γ ο.

a) Cf. *Pr* 17, 1.
S. JEAN CHRYSOSTOME, *De patientia...* (*PG* 63, 942 l. 6-8) (Dubia).
Par f. (51r 3) 51v 17-20 52r 1 – τοῦ Χρυσοστόμου.
ω f. (145rB 6) 145vA 12-14 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (9) **Οὐ γάρ ἐστιν ἄνθρωπον τοὺς ἀλλοτρίους πολυπραγμανοῦντα βίους τῆς οἰκείας ἐπιμεληθῆναί ποτε ζωῆς. Τῆς γὰρ σπουδῆς αὐτῷ πάσης εἰς τὴν τῶν[1] ἑτέρων πολυπραγμοσύνην ἀναλισκομένης[2], ἀνάγκη τὰ αὐτοῦ ἁπλῶς κεῖσθαι καὶ ἠμελημένως.**

1 τῶν *om.* η || 2 ἀναλισκομένης *ante* πολυπραγμοσύνην *posuerunt* Sin ι.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *De statuis*, (hom. III - *PG* 49, 54 l. 20 *ab imo* 49, 55 l. 19-26); *CPG* II 4330.
2) *De silentio et secretis*, (hom. XXXVII - *PG* 63, 848 *ab imo* l. 12-16); *CPG* II 4684.

V [Γ β'] f. 57v (6) 6-12 (*PG* 95, 1305B) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Tı [Γ α'] f. 244vA (10) 11-23 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Kı [Γ β'] f. 312r (mg) 7-13 – τοῦ Χρυσοστόμου.
G [K ...] f. 107v – τοῦ Θεολόγου (*sic*).
H [K ρκη'] f. 211rB 17-23 211vA 1-6 – sans attribution.
F [K ζ'] f. 170r (7) 8-14 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
D [Γ δ'] f. 102rA (6) 7-28 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν ἀποδημίαν.
W¹ [Γ α'] f. 122r (3) 4-12 – τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποδημίαν τῶν ἐπισκόπων.
W² [Δ δ'] f. 132v (7) 8-9 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου, f. 137r l. 10.
Par f. (51r 3) 53v 18-20 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (-) **Φίλωνος· Ὁ σοφὸς ἠρεμίαν καὶ ἀπραγμοσύνην καὶ σχολὴν μεταδιώκει[1], ἵνα τοῖς θείοις θεωρήμασιν ἐν ἡσυχίᾳ ἐπιτύχῃ[2].**

1 μεταδιώκει *ueliqua om.* Patmos || 2 ἐπιτύχῃ : ἐντύχῃ ρ θ V.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestinones in Genesim*, IV, 47; éd. 1) R. Marcus, SII, p. 216 2) F[se] Petit, p. 156-157.

Thes [A πη'] f. 89rB (16-17) 18-19 – Φίλωνος ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
V [A λζ'] f. 42v (1) 1-2 (*PG* 95, 1245D - 1248A) – Φίλωνος.
Tı [A λδ'] f. 34rA (33) 33-37 – Φίλωνος.
Kı [A λε'] f. 80r (mg) 12 – Φίλωνος.
D [A ξς'] f. 85vB (31) 32-34 – Φίλωνος ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Γενέσει.
R [A ξθ'] f. 77r (1-2) 2-3 – Φίλωνος ἐκ τοῦ δ' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
Par f. (69v 18) 71r 5-7 – Φίλωνος.
Patmos, p. 566 c. 25, 33 *(pars prima)* – Φίλωνος.

12 (-) **Εὐαγρίου· Ζῆν[1](1) ἄμεινον ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καὶ θαρρεῖν ἢ ταράσσεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.**

1 ζῆν : γῆν κ Β σ χ π κ² Φ Ι ξ Mosq ο τὴν Sin η.

(1) *Prima manus in ε scripsit* Γῆν (Z supra) *deinde Z supra Γ.*

A. ELTER, *Gnomica* I, p. LII n° 6.

Par f. (74v 13) 75r 8-10 – Εὐαγρίου.

13 (-) Διὰ[1] τεσσάρων πραγμάτων ἡ ψυχὴ ἔρημος γίνεται, τὸ[2] μὴ ἡσυχάσαι[3] καὶ διὰ τὸ [2] ἀγαπᾶν τὸν περισπασμὸν καὶ τὸ[2] ἐπιποθεῖν τὴν ὕλην καὶ τὸ[2] κνιπεύεσθαι.

1 ἐκ τῶν Πατέρων *ante* διὰ *add.* λ ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ ι || 2 τὸ : διὰ τοῦ Sin || 3 ἡσυχάσαι : ἡσυχάζειν Sin.

'ΑΒΒΑ 'ΗΣΑΪΟΥ, *Λόγοι κθ'* (Jérusalem 1911 - Volos 1962) p. 71 n° 21). Texte de l' abbé Isaïe, ascète de la fin du 5ème siècle, qui nous a laissé en un recueil ascétique de 29 conférences, la doctrine spirituelle des Pères du désert. On est frappé, dans son œuvre, par «l' alliance étroite du surnaturel et de l' humain, l' équilibre constant du corporel et du spirituel, la juste proportion de solitude et de relations fraternelles dans la vie monastique. On ne saurait manquer d' admirer spécialement l'exquise délicatesse qui inspire les menues prescriptions concernant l'accueil des hôtes où le comportement à l' égard d' un compagnon de travail fatigué, faible ou maladroit... Il ne se lasse jamais de recommander le respect du prochain, de sa pensée, de sa conscience: "Gardez-vous que personne ne se dresse contre son frère en un travail quel qu' il soit, pour ne pas le peiner"; "gardez-vous de faire aucune chose dont vous savez que, si votre frère l' apprend, il sera tourmenté". Que chacun "fasse venir sa volonté après celle de son frère...",... aucune disposition n'est condamnée plus sévèrement par lui que l' insensibilité vis-à-vis d'autrui...: "Ne pas te soucier, toi qui sais que ton frère est tourmenté et peiné et dire: Que m' importe à moi? est le fait de la dureté de cœur"».
L. REGNAULT - H. DE BROC, moines de Solesmes, *Abbé Isaïe, Recueil ascétique* (Ablaye de Bellefontaine - Maine el Loire - 1976²) p. 30-31.

D [M ς'] f. 237vB (32) 33-36 238rA 1-4 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἀββᾶ Μωϋσέως τοῦ πρὸς τὸν ἀββᾶν ποιμένα περὶ ἀρετῶν, f. 237vA l. 5-6).

14 (11) Νείλου. Βίος ἡσύχιος χρημάτων πολλῶν περιφανέστερος.

S. NIL, *De monastica exercitatione*, c. 21, (*PG* 79, 748A); *CPG* III 6046.
Thes [A πη'] f. 89rB (14) 15-16 – Νείλου Μοναχοῦ.
Ti [A λδ'] f. 34rA (mg) 31-33 – Νείλου.
Ki [A λε'] f. 80r (mg) 11 – Νείλου.

V [A λζ'] f. 42r (35) 35 42v 1 (*PG* 95, 1245D) – Νείλου.
D [A ξς'] f. 85vB (27) 28-30 – Νείλου Μοναχοῦ.
Par f. 118r (9) 10-11 – Νείλου.
Patmos, p. 566 c. 25, 31 – Νείλου.

15 (12) Κυρίλλου· Ἐν θορυβουμένῳ καὶ ἀγωνίας[1] ἔχοντι νῷ οὔτε ἔννοιά τις τῶν καλῶν οὔτε Θεοῦ χάρις ἐγγίνεται.

1 ἀγωνίας : ἀγῶνας δλ ἀγωνίαν ην.

Tiii [E ια'] f. 330rA (19) 20-23 – Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
Kiii [E ια'] f. 491v (mg) 22-24 – Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
Patmos[1], p. 565 c. 25, 29 – Κυρίλλου.
Patmos[2], p. 943 c. 54, 8 – Κυρίλλου.

16 (13) Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου[1]· Βέλτιον ἀποροῦντας σιωπᾶν καὶ πιστεύειν ἢ ἀπιστεῖν διὰ τὸ ἀπορεῖν[2].

1 Ἀθανασίου : Βασιλείου τ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ν || 2 ἀπορεῖν : εὐ πορεῖν I a *2ª manu* || *om. apopht.* Φ.

Fragment de saint Athanase: Βέλτιον... ἀπιστεῖν (*PG* 26, 1324B).
Patmos, p. 565 c. 25, 28 – Ἀθανασίου.

17 (21) Σωκράτους· Ἐρωτηθεὶς[1] τίνες ἀταράχως ζῶσιν· «Οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς, εἶπεν[2], ἄτοπον συνειδότες».

1 Σωκράτης *ante* ἐρωτηθεὶς *add.* δ μ ψ λ Φ || 2 εἶπεν *om.* δ μ ψ λ Sin.

Par f. (98v 5) 99v 1-3 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE, III 24, 13 – Σωκράτους.

18 (22) Μοσχίωνος· Ἀπαλλαγεὶς ἕνεκα ὀχλήσεως κέρδος ἡγεῖται ὁ ἄνθρωπος τὴν ζημίαν.

MOSCHION, *Sententiae*, 21; éd. H. SCHENKL, *Epictetus*, p. 494.
Par f. (102r mg) 103v 18-19 – Μοσχίωνος.
Patmos, p. 945 c. 54, 14 – Μοσχίωνος.

19 (23) Ἐκ τῶν Ἀριστίππου· Λέγοντός τινος αὐτῷ[1] διὰ σὲ ἀπόλωλεν ὁ ἀγρός, «Οὐκοῦν, ἔφη[2], κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ[3]»;

1 αὐτῷ *post* λέγοντος *posuerunt* ο Aucta ‖ 2 ἔφη *post* οὐκοῦν *add.* ρ ε χ π θ η Stob. *supra lineam* B *a* 2^a *manu* ‖ 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

STOBÉE, IV 15, 32 – Ἀριστίππου.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 192 n° 39 (Wiener Studien, IX 1887) *in apparatu*.

20 (24) Δημοσθένους· Λέγοντός[1] τινος[2] αὐτῷ ὅτι τοῦ ἀγροῦ ἀμελεῖς ἑαυτῷ δὲ σχολάζεις· Τούτου γάρ, ἔφη, ἐπιμελοῦμαι, δι' ὃν[3] καὶ τὸν ἀγρὸν ἐκτησάμην.

1 Δημοσθένης *ante* λέγοντος *add.* Clavaud Ἀριστίππου δ λ ‖ 2 τινος *ante* αὐτῷ *add.* ο ε δ λ Clavaud *om.* B ‖ 3 τούτου... δι' ὃν : τούτων... δι' ὧν Clavaud.

DÉMOSTHÈNE, fr. 55; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et Fragments* (Paris 1987) p. 147.
Par f. (113v 3) 114r 10-13 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἀριστίππου, f. 113r 12) ἀποφθέγματα.
Patmos, p. 574 c. 25, 62 – (Δημοσθένης, c. 25, 61).

21 (25) Σερήνου[1]· Θαλῆν εἰς τὸν αὐρανὸν ὁρῶντα καὶ ἐμπεσόντα εἰς βάραθρον[2] ἡ θεράπαινα θεωροῦσα· «Δίκαια[3] παθεῖν, ἔφη, ὃς[4] τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει».

1 Σερήνου Par : Σερίνου ceteri ‖ 2 βάραθρον : βόθρον λ ‖ 3 δίκαια : δικαίως τ χ $\varkappa^2$ Mosq I ‖ 4 ὃς : ὃς γὰρ τ ρ ε χ $\varkappa^2$ I ν.

Fait rapporté par PLATON, *Théétète*, 174A, DIOGÈNE LAËRCE, I 34 (éd. Long, p. 14) et DIELS, fr. A (34) t. I, p. 70.
Par f. 121v (12) 13-16 – Σερήνου.
STOBÉE, II 1, 22 – ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.

22 (26) Ἀριστοτέλους· Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους δεικνύναι, «Ὅμοιον, ἔφη, ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις[1] δεικνύναι[2]».

1 τοῖς... φιλοτιμουμένοις : τοὺς... φιλοτιμουμένους δ ψ λ. ‖ 2 *om. apophṭ.* Φ.

Par f. 125v (1) 2-5 – Ἀριστοτέλους.
STOBÉE, III 4, 86 – Ἀριστοτέλους.

23 (27) Εὐκλείδου· Εὐκλείδης[1]· ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος ὁποῖοί τινές εἰσιν οἱ θεοὶ καὶ τίνι χαίρουσιν· «Τὰ μὲν ἄλλα οὐκ οἶδα, εἶπεν[2]· τοὺς μέντοι φιλοπράγμονας ὅτι μισοῦσιν, ἀσφαλῶς οἶδα».

1 Εὐκλείδου, -δης : Ἀριστοτέλους, -λης Patmos ‖ 2 εἶπεν *om.* Mosq ‖ 3 ἀσφαλῶς *om.* δ μ ψ λ.

Par f. (146v 1-3) 150r 13-17 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Ε.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 108 n° 277.
Patmos, p. 945 c. 54, 16 – Ἀριστοτέλους.

24 (28) Ὑγιαίνων νοσεῖ πᾶς περίεργος, ὁ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονῶν.

H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 35 n° 127.
Par f. (146v 1-3) 161r 2-3 – Ἐκλογὴ ἀποφθ. κατ' ἀλφάβητον... Υ.
Patmos, p. 946 c. 54, 17 – sans attribution.

25 (29) Δημώνακτος· Ἄλλων[1] ἐξεταζόντων[2] εἰ ὁ κόσμος ἔμψυχος καὶ αὖθις εἰ σφαιροειδής, «Ὑμεῖς, εἶπεν, περὶ μὲν τοῦ κόσμου πολυπραγμονεῖτε, περὶ δὲ τῆς ἑαυτῶν[3] ἀκοσμίας οὐ φροντίζετε[4]».

1 <Δημῶναξ> *ante* ἄλλων *add.* Stob. ‖ 2 ἐξεταζόντων : πολυπραγμονούντων ι ‖ 3 ἑαυτῶν κ τ Ι η : αὑτῶν *ceteri.*

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 351 n° 6.
Par f. 105r (9) 20 105v 1-4 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
STOBÉE, II 1, 11 (Hense, p. 5) – Δημώνακτος.
Patmos, p. 946 c. 54, 18 – Δημώνακτος.

Λόγος κβ'

Περὶ πλεονεξίας.

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτῷ[1] ἐστιν ἐκ[2] τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ[3].**

1 αὐτῷ : αὐτοῦ γ N || 2 ἀλλ' *ante* ἐκ *add.* δ μ λ *om. ceteri* || 3 αὐτῷ : αὑτοῦ Aucta.

Lc 12, 15.
Patmos, p. 262 c. 10, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Διὰ τὶ οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε, ἀλλ' ὑμεῖς[1] ἀποστερεῖτε καὶ ταῦτα[2] ἀδελφούς· ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ[3] οὐ κληρονομήσουσιν;**

1 ἀδικεῖτε *post* ὑμεῖς *posuit* VN || 2 ταῦτα : τοῦτο N || 3 Θεοῦ *ante* βασιλείαν *posuit* N.

1 *Co* 6, 7-9.
V [E θ'] f. 102v (31) 32-35 (*PG* 95, 1481B) – πρὸς Κορινθίους.
Patmos, p. 263 c. 10, 4 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (-) **Σολομῶντος· Οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ[1] ἀκροάσεως.**

1 ἀπὸ *om.* δ μ ψ λ.

Eccl 1, 8.
Patmos, p. 267 c. 10, 21 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 10, 19).

4 (3) **Σιράχ˙ Μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι[1] συνεσταλμένη[2].**

1 ἐν... ἀποδιδόναι : εἰς τὸ ἀποδοῦναι ο ‖ 2 συνεσταλμένη : ἐκτεταμμένη η γ ι ἐκτεταμένη χ φ μ Φ ξ ζ ἐκτεινομένη λ.

Si 4, 31.

5 (4) **Χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσονται[1] καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει.**

1 ξηρανθήσονται : ξηρανθήσεται π V (LXX).

Si 40, 13.
V [E θ'] f. 102v (24) 31-32 (*PG* 95, 1480B) – Σιράχ.
Patmos, p. 268 c. 10, 25 – Σιράχ.

6 (5) **Μὴ ἐπίχαιρε[1] ἐπὶ χρήμασιν[2] ἀδίκοις˙ οὐδὲν γὰρ ὠφελήσουσιν[3] ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς[4].**

1 ἐπίχαιρε : ἔπεχε (LXX) ‖ 2 χρήμασιν : πράγμασιν ο ‖ 3 ὠφελήσουσιν : ὠφελήσει σε (LXX) ‖ 4 ἐπαγωγῆς : ἀπαγωγῆς γ.

Si 5, 8.
V [E θ'] f. 102r (24) 25-26 (*PG* 95, 1480A) – Σιράχ.
Patmos, p. 268 c. 10, 26 – (Σιράχ, c. 10, 25).

7 (6) **Πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται[1] ἐν[2] μερίδι.**

1 ἐμπίπλαται : ἐμπιπλᾶται Β π χ τ ε Φ ξ ‖ 2 ἐν *om.* λ (LXX).

Si 14, 9.
V [E θ'] (*PG* 95, 1480A) – Σιράχ.

8 (7) **Ὁ[1] οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλοτρίοις, ὡς ὁ συνάγων τοὺς λίθους αὐτοῦ εἰς τὸν χειμάρρουν[2].**

1 ὁ *om.* (LXX) ‖ 2 χειμάρρουν : χειμῶνα V.

Si 21, 8.

V [E θ'] f. 102r (24) 27-29 (*PG* 95, 1480A) – Σιράχ.
Patmos, p. 268 c. 10, 27 – (Σιράχ, c. 10, 25).

9 (8) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὁ τῶν ἀλλοτρίων ἐρῶν μετ' οὐ πολὺ θρηνήσει τῶν ἰδίων[2] ἀποστερούμενος.**

1 τοῦ ἁγίου *om.* ι ἁγίου : μεγάλου ο || 2 ἰδίων : οἰκείων δ μ ψ λ.

S. BASILE, *De avaritia*, (sermo VI - *PG* 32, 1193C) (Appendix); *CPG* II 2908.
Par f. 39r (1) 8-10 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rA 4-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 271 c. 10, 39 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 10, 31).

10 (9) **Βέλτιον ταῖς[1] κατὰ μικρὸν ἐπινοίαις τὴν χρείαν παραμυθήσασθαι ἢ ἀθρόως ἐπαρθέντα τοῖς ἀλλοτρίοις ὕστερον πάντων ὁμοῦ τῶν προσόντων ἀπογυμνοῦσθαι[2].**

1 ταῖς *om.* λ Mosq || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. (39r 1) 42v 1-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
S. BASILE, *Hom. in psalmum XIV* (*PG* 29, 269B); *CPG* II 2836.

11 (10) **Ὁ τὰ[1] ἑτέρου[2] λαμβάνων καὶ ἑτέροις διδοὺς οὐκ ἠλέησεν, ἀλλὰ καὶ ἠδίκησεν ἀδικίαν τὴν[3] ἐσχάτην. Εἰ μὲν γὰρ ἐλεεῖς ἐξ ὧν ἀδικεῖς, ἐλέησον οὓς ἀδικεῖς. Εὐσεβὴς γὰρ ἐκεῖνος οὐχ ὁ πολλοὺς ἐλεῶν, ἀλλ' ὁ μηδένα ἀδικῶν.**

1 ὁ τὰ : ὅταν κ² || 2 ἑτέρου : ἑτέρων δ ψ Sin λ η γ ν || 3 τὴν *om.* δ μ ψ λ.

Par f. (39r 1) 44r 7-11 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

12 (11) **Τοῦ Θεολόγου**
Μίσθωμα πόρνης ἁγνῶς[1] οὐ μερίζεται[2].

1 ἁγνῶς κ Β δ ψ χ μ λ η ο : ἁγνὸς ρ σ τ φ θ V Par Sin α || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 33 v. 28 (*PG* 37, 930A); *CPG II* 3035.
Par f. (45v 17) 46r 9-10 – τοῦ Θεολόγου.
V [Π ια'] (*PG* 96, 256A) – τοῦ Θεολόγου.

12α (12) **Ἔστι γὰρ τῆς ἄκρας κακοδαιμονίας μὴ ἐν τοῖς ἰδίοις ἰσχυροῖς τὸ ἀσφαλὲς ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀλλοτρίων[1] σαθροῖς[2].**

1 ἀλλοτρίων : ἀλλοτρίοις τ γ ἑτέρων Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pace* (Or. III - *PG* 35, 1165A); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 50r 4-6 – τοῦ Θεολόγου.

13 (13) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ γὰρ μὴ δεόμενος τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ[1] νομίζων εἶναι, πάντων ἐστὶν εὐπορώτερος.**

1 αὐταρκείᾳ : αὐταρκίᾳ Β σ τ ε κ^2 Φ ξ Mosq αὐταρκίαν κ σ τ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Lazaro*, (Hom. II - *PG* 48, 982 *ab imo* l. 2 - 983 l. 1); *CPG* II 4329.
Par f. (51r 3) 51v 8-10 – τοῦ Χρυσοστόμου.
ω f. (145rB 6) 145vA 3-4 – τοῦ Χρυσοστόμου.

14 (14) **Ὁ[1] τὴν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενος στῆσαι ἐπιθυμίαν, κἂν τὰ[2] πάντων περιβέβληται, πῶς οὗτος ἔσται ἐν εὐπορίᾳ ποτέ;**

1 γὰρ *post* ὁ *add.* δ μ ψ λ || 2 τὰ : τῶν λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Lazaro*, (Hom. II - *PG* 48, 982 *ab imo* l. 8); *CPG* II 4329.
Par f. (51r 3) 51v 10-13 – τοῦ Χρυσοστόμου.
ω f. (145rB 6) 145vA 5-7 – τοῦ Χρυσοστόμου.

15 (20) **Πλουτάρχου· Οἱ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κερδῶν εἰς τὰς καλὰς ἀναλίσκοντες λειτουργίας, ὅμοιόν τι ποιοῦσιν τοῖς ἀπὸ ἱεροσυλίας[1] θεοσεβοῦσιν[2].**

1 τῆς *ante* ἱεροσυλίας *add.* δ μ λ || 2 θεοσεβοῦσιν : εὐσεβοῦσιν Stob. Leutsch.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, c. 22; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154 (Teubner).
Par f. (83r 12) 84r 3-6 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 17-19 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 1, 188 – (Σωκράτους, Stob., III 1, 185).
APOSTOLII, *Cent.* XII, n° 53d; éd. Leutsch II, p. 555 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, n° 53b).
Patmos, p. 282 c. 10, 70 – (Πλουτάρχου, c. 10, 62).

16 (21) Δημοκρίτου[1]· Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας[2] ἐπιγινόμενος[3], ἐπιφανέστερον ὄνειδος κέκτηται.

1 Δημοκρίτου : Δημώνακτος ε ν || 2 ἐργασίας : ἐργασίης Diels ἐνεργείας η || 3 ἐπιγινόμενος : ἐπιγιγνόμενος δ μ γινόμενος Mosq η.

DÉMOCRITE, fr. B 218 Diels II.
STOBÉE[1], III 10, 36 – Δημοκρίτου.
STOBÉE[2], IV 31, 50 – τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* Δημοκρίτου, Stob. IV 31, 49).
Par f. (93v 2) 95r 15-17 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
Patmos, p. 278 c. 10, 56 – Δημοκρίτου.

17 (22) Χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρεῖον[1]· ἐξ ἀδικίας[2] δὲ πάντων[3] κάκιον[4].

1 ἀχρεῖον *reliqua desunt in* η || 2 ἀδικίας : ἀδικίης Diels Stob. || 3 πάντων *om.* η || 4 κάκιον : κάκιστον τ γ.

DÉMOCRITE, fr. B 78 Diels II.
STOBÉE, IV 31, 121 – Δημοκρίτου.
Par f. (93v 2) 95v 17-18 96r 1 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 198 n° 197.
Patmos, p. 278 c. 10, 57 – (Δημοκρίτου, c. 10, 56).

18 (23) Σωκράτους· Τοὺς πλεονέκτας εἴκαζε ταῖς ὄρνισιν[1]· ὧν ἡ μὲν καταπίνει, ὅτι ἂν προστύχῃ καὶ ἔστιν ὅτε πνίγεται· αἱ δὲ ἄλλαι περιακολουθοῦσιν[2] ἀφελεῖν αὐτὸ[3] σπεύδουσαι, ἵνα παρὰ[4] μέρος πνιγῶσιν.

1 τοὺς... ὄρνισιν *om.* ι || 2 περιακολουθοῦσιν Β Φ ξ α Par : παρακολουθοῦσιν κ κ² δ ψ λ θ παρακολουθῶσιν ε τ χ ο φ Mosq || 3 αὐτὸ : αὐτῷ Ι ι ο || 4 καὶ αὗται *2a manus add. supra lineam in* Β.

BERNARDAKIS, *Plutarchi Moralia* (Leipzig 1896) vol. VII, p. 163-164 n° 120 (Teubner).
Par f. (97r 10) 97v 18-20 98r 1-2 – Σωκράτους.
Patmos, p. 278 c. 10, 58 – Ἰσοκράτους.

19 (24) Διογένους. Ἐρωτηθεὶς[1] ποῖα εἴη θηρία χαλεπώτερα, εἶπεν· «Ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν ἄρκοι[2] καὶ λέοντες[3], ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν τελῶναι καὶ συκοφάνται».

1 Διογένης *ante* ἐρωτηθεὶς *legunt* δ μ ψ λ Φ || Θεόκριτος Stob. || 2 ἄρκοι :

ἄρκτοι δ μ ψ τ ρ ε Sin 3 ἐν μὲν... λέοντες *om.* ξ.

Par f. (108v 3) 112r 6-9 – τοῦ Διογένους.
STOBÉE, III 2, 33 – Θεοκρίτου.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 51; éd. Long, p. 269 – Διογένης.

20 (25) **Ἀντιφάνους· Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει μικράς[1], τὰς δὲ[2] λύπας μακράς[3].**

1 κριθέντα δ' ὕστερον *post* μικράς *add.* Par Stob. || 2 δὲ *om.* Stob. Par || 3 *om.* *apopht.* δ μ ψ λ.

ANTIPHANE, *Fabulae incertae*, fr. 40; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. III, p. 148; fr. 270 Edmonds II.
STOBÉE, III 10, 22 – Ἀντιφάνους.
Par f. 116r (12) 13-14 – Γνῶμαι Ἀντιφάνους.
Patmos, p. 279 c. 10, 60 – Ἀντιφάνους.

21 (26) **Εὐριπίδου[1]**

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖον[2] ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον· οὐδὲ βούλεται[3],
φίλοις ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει[4].

1 Εὐριπίδου : Εὐριπίδης τ Εὐριπίδους Β || 2 πλεῖον : πλέον Stob. Nauck || 3 οὐδὲν... βούλεται *om.*Stob. || 4 *om.* *apopht.* Φ.

EURIPIDE: fragment, voir :
1) NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, fr. 425 p. 490.
2) STOBÉE[1], III 10, 7 – Εὐριπίδου Ἰξίονος.
3) STOBÉE[2], III 22, 2 – (Εὐριπίδου, Stob., III 22, 1).

22 (27) **Καταλαβών τίς τινα λίθους αὐτοῦ κλέπτοντα κἀκείνου λέγοντος, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκον ὅτι[1] σοί εἰσιν, ἔφη· «Ἀλλ' ᾔδεις ὅτι οὐδὲ σοί».**

1 ὅτι *om.* Par Mosq λ ὡς κ[2].

Cf. R. CLAVAUD, *Démostène Lettres et Fragments* (Paris 1987) p. 144 n° 30 (C.U.F.).
Par f. (146v 1-3) 154r 20 154v 1-3 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Κ.
Cf. STOBÉE, III 13, 52 – Δημοσθένους.

23 (28) **Μενάνδρου**

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
Οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι·
τὰ δ' ἴδια[1] προστιθέασι[2] τοῖς ἀλλοτρίοις[3].

1 τὰ δ' ἴδια : τάδε ἴδια Mosq || 2 προστιθέασι : προστιθέμενοι ι || 3 *om.* apopht. Φ ξ.

MÉNANDRE, *Fabulae incertae,* fr. 31; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 243; fr. 557 Edmonds III B.
A. KŒRTE, *op. cit.*, (Lipsiae 1959) t. II, p. 170 fr. 557K (Teubner).
STOBÉE, III 10, 3 – Μενάνδρου.
Patmos, p. 279 c. 10, 61 – Μενάνδρου.

24 (29) **Πλάτωνος· Πενίαν ἡγητέον[1] εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω[2].**

1 ἡγητέον : ἡγουμένους des Places || 2 *om. apopht.* Φ ξ.

PLATON, *Lois V,* 736E; éd. É. DES PLACES, *Platon œuvres complètes,* t. XI (2e partie) *Les Lois* III - VI (Paris 1951) p. 92 (C.U.F.).
STOBÉE, III 10, 67 – Πλάτωνος.

25 (30) **Κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον[1]· ἁρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον[2].**

1 ἀνελεύθερον : ἀνελευθέρων τ || 2 ἀναίσχυντον : ἀναισχύντων τ π I *om. apopht.* Φ.

PLATON, *Lois* XII, 941B; éd. É. DES PLACES, *op. cit.*, t. XII (2e partie) (Paris 1956) p. 47 (C.U.F.).
STOBÉE, III 10, 75 – Πλάτωνος (Stob. III 10, 74).

26 (31) **Φιλήμωνος**

Ἐὰν οἷς ἔχωμεν[1] τούτοις μηδὲ[2] χρώμεθα,
ἃ δ' οὐκ ἔχομεν ζητοῦμεν[3], ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθα ἐστερημένοι.

1 οἷς ἔχωμεν : ἃ ἔχομεν α λ || 2 μηδὲ : μὴ α || 3 ζητοῦμεν : ζητῶμεν ρ σ θ Aucta *om. apopht.* Φ.

PHILÉMON, *Fabulae incertae*, fr. 41; éd. A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 49; fr. 99 Edmonds III A.
STOBÉE, III 16, 1 – Φιλήμονος.

27 (32) **Εὐριπίδου**

Εἰ δ' εὐτυχῶν τις καὶ βίον κεκτημένος
μηδέν[1] δ' ὅμως τι[2] τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν[3] αὐτὸν οὔποτ'[4] ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα[5].

1 μηδὲν : μηδὲ ψ λ ‖ 2 δ' ὅμως τι ε ψ Aucta δ' ὅμωσι κ π ρ σ Β ε κ² δ' ὅμως γ ‖ 3 *ab* ἐγὼ *ultima verba om.* χ ‖ 4 οὔποτ' : οὔπω τ' ψ οὔποτε Mosq ‖ 5 *om. apopht.* Φ ξ.

EURIPIDE: fragment voir:
1) NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, fr. 198, p. 419.
2) STOBÉE, III 16, 4 – Εὐριπίδου 'Αντιόπης.
3) Cf. C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 145.

Λόγος κγ'

Περὶ τιμῆς γονέων καὶ φιλοτεκνίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα[1] καὶ ἀγάπα[2] τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν[3].**

1 σου *post* μητέρα *add.* δ μ ψ λ Φ ο || 2 ἀγάπα : ἀγάπησε λ ἀγαπήσεις N || 3 σεαυτόν : ἑαυτόν δ μ ψ λ Sin Φ π Ι ο Mosq.

Mt 15, 4 et 19, 19; Cf. *Dt* 5, 16 et *Lv* 19, 18.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν[1] κατὰ πάντα[1α]· τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ[2].**

1 ὑμῶν *om.* N || 1α κατὰ πάντα *om.* ο || 2 τῷ Κυρίῳ : κατὰ πάντα Β ο τῷ Θεῷ λ *supra lineam a manu posteriori in* ε.

Col 3, 20.

3 (3) **Σολομῶντος[1]· Τέκνον ἀντιλαβοῦ ἐν γήρει(1) πατρός σου καὶ ἐὰν[2] ἀπολείπῃ σύνεσιν[3], συγγνώμην ἔχε καὶ μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. Ἐλεημοσύνη γὰρ πατρὸς οὐκ ἐπιλησθήσεται καὶ ὡς εὐδία ἐν παγετῷ[4], οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ ἁμαρτίαι.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *add.* τ || 2 καὶ ἐὰν : κἂν (LXX) || 3 σύνεσιν : σύνεσις δ ψ || 4 εὐδία ἐν παγετῷ : ἐν εὐδίᾳ παγετός Aucta.

(1) γήρει datif tardif pour γήρᾳ.
Cf. ABEL § 9j; BLASS - DEBRUNNER §47.

Si 3, 12-15.
H [Γ ξδ'] f. 99rB (mg 15-17) 99vB 2-10.14-17 – Σιράχ.

F [Γ θ'] f. (84v 21) 85r 14-19.21-23 – Σιράχ.
D [Π μα'] f. 295rB (22) 23-31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 295rA 32).

4 (4) **Σιράχ[1]· Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου δόξασον τὸν πατέρα σου καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ[2]. Μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς αὐτοὶ σοί;**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *add.* δ τ I ‖ 2 ἐπιλάθῃ : λάθῃ δ ψ λ.

Si 7, 27-28.
R [Π με'] f. 249r (5) 5-8 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, f. 248v l. 38).
D [Π μα'] f. 295rB (32) 32-36 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 295rA 32).
Patmos, p. 769 c. 39, 32 – (τοῦ Σιράχ, c. 39, 31).

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Εὐγνώμονες παῖδες μεγάλα ποιοῦσιν[2] τὰ τῶν πατέρων ἐγκώμια.**

1 ἁγίου : μεγάλου ο ‖ 2 ποιοῦσι : ἀπαιτοῦσιν V R D.

S. BASILE, 1) *In sanctum martyrem Mamantem* (*PG* 31, 589B); *CPG* II 2868.
2) *De honore parentibus*, sermo XXIV (*PG* 32, 1377C) (Appendix); *CPG* II 2908.
Par f. (39r 1) 43v 14-16 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
D [Π μα'] f. 295vB (24) 25-28 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου f. 295vB 19) εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.
R [Π με'] f. 249r (18) 18-19 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, l. 9).
V [Π κβ'] (*PG* 96, 292D) – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 770 c. 39, 35 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Ἔργασαι τὸ καλόν, ὅτι καλὸν τῷ πατρὶ πείθεσθαι· καὶ εἴ σοι μηδὲν ἔσεσθαι μέλλοι, τοῦτο αὐτὸ μισθός, τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι[1].**

1 χαρίζεσθαι : χαρίσασθαι τ κ² I ο Mosq.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In sanctum baptisma* (*PG* 36, 373D); *CPG* II 3010.
D [Π μα'] f. 295vB (29) 30-36 – τοῦ Θεολόγου εἰς τὸ βάπτισμα.
V [Π κβ'] (*PG* 96, 292D) – τοῦ Θεολόγου εἰς τὸ βάπτισμα.
Patmos, p. 771 c. 39, 38 – (τοῦ Θεολόγου, c. 39, 37).

7 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὡς οἰκέτης δούλευσον τοῖς γεννήσασίν[1] σε· τί γὰρ ἀνταποδώσεις[2] αὐτοῖς, οἷα αὐτοὶ σοί; Ἀντιγεννῆσαι γὰρ αὐτοὺς οὐκ ἔνι.**

1 γεννήσασίν : γεννήσασί π ρ τ ε ι Mosq I o Aucta ‖ 2 ἀνταποδώσεις : ἀνταποδόσεις κ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De liberorum educatione*, hom. XXVII (*PG* 63, 768 l. 18-20) (Ecloga); *CPG* II 4684.
Patmos, p. 771 c. 39, 39 – τοῦ Χρυσοστόμου.

8 (9) **Οἱ τῆς τῶν παίδων κοσμιότητός τε καὶ σωφροσύνης ἀμελοῦντες[1] πατέρες παιδοκτόνοι τυγχάνουσιν καὶ χαλεπώτερον ἢ ἐκεῖνοι, ὅσῳ καὶ πρὸς ψυχὴν ἡ ἀπώλεια καὶ ὁ θάνατος.**

1 πολλάκις *post* ἀμελοῦντες *postposuit* ι.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De liberorum éducatione*, hom. XXVII (*PG* 63, 767 l. 11 *a. i.*); *CPG* II 4684.
Patmos, p. 771 c. 39, 40 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 39, 39).

9 (10) **Κυρίλλου· Χριστιανῶν ἐνάρετος εὐσέβεια πρώτη, τὸ τιμᾶν τοὺς γεννήσαντας[1], τὸ τοὺς πόνους ἀμείψασθαι τῶν φύντων καὶ πάσῃ δυνάμει τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν αὐτοῖς ἐνεγκεῖν. Κἂν γὰρ τὰ πλεῖστα τούτοις ἀποδῶμεν, ἀλλ' ἀντιγεννῆσαι τούτους οὔπω[2] δυνησόμεθα.**

1 γεννήσαντας : γεννήσοντας ψ ι γεννήτορας Migne ‖ 2 οὔπω : οὔποτε π ε τ χ φ Mosq ν οὐδέποτε γ ρ θ Migne.

S. CYRILLE DE JÉRUSALEM, *Catechesis VII* (De patre) (*PG* 33, 261BC).
Patmos, p. 771 c. 39, 41 – Κυρίλλου.

10 (11) **Εἴκειν ἀναγκαῖον πατράσι τοὺς παῖδας· ἀλλ' ἔνθαπερ ἂν ὁ τῆς ἀληθείας ἐλαύνῃ[1] λόγος, τιμάσθω Θεὸς καὶ νικάτω[2] τὰ αὐτοῦ καὶ φιλοστοργίας δύναμιν φυσικήν.**

1 ἐλαύνει κ ι Mosq : εἰσελαύνει V ‖ 2 νικάτω : νικωντας *sic et sine acc. in* λ.

Par f. (75r 16) 76r 13-17 – Κυρίλλου.
D [Π μα'] f. (295vB 36) 296rA 1-9 – Κυρίλλου ἐκ ιε'.
V [Π κβ'] (*PG* 96, 292D-293A) – Κυρίλλου.
Patmos, p. 772 c. 39, 42 – (Κυρίλλου, c. 39, 41).

11 (12) Φίλωνος· Ἀξίως οὐδεὶς τιμᾷ[1] τὸν Θεόν[2], ἀλλὰ δικαίως μόνον, ὁπότε οὐδὲ τοῖς γονεῦσιν ἴσας ἀποδοῦναι χάριτας ἐνδέχεται[3]· ἀντιγεννῆσαι γὰρ οὐχ οἷόν τε τούτους[4].

1 τιμᾷ *post* Θεόν *postposuerunt* ε B ζ δ μ ψ λ Mosq Par Aucta ‖ 2 τὸν Θεόν *post* ἀξίως *add.* φ ν ‖ 3 ἐνδέχεται *reliqua om.* ν ‖ 4 τούτους : τούτοις δ μ ψ Sin.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Legum allegoriae*, III, 10; éd. 1) Cohn - Wendland, t. I, p. 115; 2) C. Mondésert (Paris 1962) p. 164 (Cerf).
Par f. (69v 18) 71v 9-13 – Φίλωνος.
Tι [Δ δ'] f. 219rA (13) 14-18 – Φίλωνος.
Kι [Δ δ'] f. 343v (mg) 16-18 – Φίλωνος.
R [Δ λα'] f. 153v (32) 32-35 – Φίλωνος.
C [Δ γ'] f. 155r (19-20) 20-23 – Φίλωνος ἐκ τοῦ γ' τῆς νόμων ἱερῶν ἀλληγορίας.
APOSTOLII, *Cent.* III n° 29b; éd. Leutsch II, p. 293 – Φίλωνος.
Patmos, p. 774 c. 39, 50 – Φίλωνος.

12 (20) Ἀριστοτέλους· Χρὴ τὸν υἱὸν δοῦλον εἶναι τοῦ πατρὸς ἢ τὸν οἰκέτην· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοῦ πατρὸς δοῦλός ἐστιν, ὁ δὲ νόμῳ.

ARISTOTE, *Sentence* 14; éd. V. Rose, Arist. Pseudep., p. 609.
ω f. 147rA (25) 28-29 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, p. 776 c. 39, 58 – Ἀριστοτέλους.

13 (24) Ἰσοκράτους· Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ[1] παῖδας[2].

1 σαυτοῦ : σεαυτοῦ Stob. ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 14.
STOBÉE, IV 25, 36 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
ω f. 147rB (10) 11-12 – Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 777 c. 39, 62 – (Ἰσοκράτους, c. 39, 61).

14 (26) Ἀλεξάνδρου· Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς τίνα μᾶλλον ποθεῖ τὸν πατέρα Φίλιππον ἢ Ἀριστοτέλην[1] τὸν[2] διδάσκαλον[3] ἔφη· «Ὁ μὲν γὰρ τοῦ γενέσθαι, ὁ δὲ τοῦ καλῶς γενέσθαι αἴτιος».

1 τὸν *ante* Ἀριστοτέλην *add.* δ μ ψ λ ‖ 2 τὸν *om.* δ ψ μ ‖ 3 τὸν διδάσκαλον *ante* Ἀριστοτέλην *posuit* θ.

Par f. (108v 3) 110r 15-18 – τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* in Wiener Studien, X 1888, p. 8 n° 87.
Patmos, p. 777 c. 39, 64 – Ἀλεξάνδρου.

15 (27) Ὁ αὐτὸς βαρύ τι ἐπιταττούσης[1] αὐτῷ τῆς μητρὸς Ὀλυμπιάδος, ἔφη· «[3]Ὦ μῆτερ, πικρόν[2] γε ἐνοίκιον[3] τῆς ἐνναμήνου[4] με ἀπαιτεῖς».

1 ἐπιταττούσης : ἐπιτασσούσης Sternb. ‖ 2 πικρόν : βαρύ Sternb. ‖ 3 ἐνοίκιον : ἐννοίκιον ρ θ ‖ 4 ἐνναμήνου : ἐννεαμήνου δ μ ψ λ ν ρ θ Aucta δεκαμήνου Sternbach.

Par f. (108v 3) 110r 19-20 110v 1-2 – τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* II, p. 2 n° 75, Wiener Studien, vol. X 1888.
APOSTOLII, *Cent.* XIV n° 31 sub n. 31; éd. Leutsch II, p. 614.
Patmos, p. 778 c. 39, 65 – (Ἀλεξάνδρου, c. 39, 64).

16 (28) Σωκράτους[1]· Μεμφομένης αὐτῷ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ[2] οὐ προσίεται ἄχρηστον ὄντα καὶ λεγούσης ὅτι ἐξ αὐτοῦ εἴη, ἀποπτύσας[3]· «Καὶ γὰρ τοῦτο, εἶπεν, ἐξ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ χρήσιμον».

1 Σωκράτους : Ἰσοκράτους δ μ λ ι *om.* Φ ε α ‖ 2 ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ *om.* ι ‖ 3 ἀποπτύσας : ὑποπτύσας π.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II, 81; éd. Long p. 90 – Ἀρίστιππος.
Par f. (108v 3) 111v 15-18 – τοῦ Διογένους.
STOBÉE, IV 24, 30 – Ἀριστίππου.
Patmos, p. 778 c. 39, 66 – Σωκράτους.

17 (29) Μιλησίου· Ὅσους[1] ἂν ἐράνους ἐνέγκῃς[2] τοῖς γονεῦσιν, τοιούτους αὐτοὺς[3] ἐν τῷ γήρᾳ (1) παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.

1 ὅσους : οἵους Β ξ κ² Ι η γ ο οὓς Long θίους θ ‖ 2 ἐνέγκῃς : εἰσενέγκῃς Long ἐνέγκοις φ ‖ 3 αὐτοὺς : αὐτὸς α ν Diels.
(1) Cf. *supra* note (1) § 3.

THALÈS, fr. δ' 8 Diels I p. 64 – Θαλῆς Ἐξαμίου Μιλήσιος.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I, 37; éd. Long p. 15 – Θαλῆς.
STOBÉE, III 1, 172 δ' – Θαλῆς Ἐξαμίου Μιλήσιος.
Patmos, p. 778 c. 39, 67 – Μιλησίου.

18 (30-31) **Εὐριπίδου.**

(30) Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,
ὅ δέ ἐστι καὶ ζῶν καὶ θανὼν Θεοῦ[1] φίλος.[a)]
(31) Οὐκ ἔστι παισὶ τούτου κάλλιον γέρας,
ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ καὶ ἀγαθοῦ[2] πεφυκέναι,
καὶ τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.[b) 3]

1 Θεοῦ : τοῦ Θεοῦ δ μ ψ λ θεῶν φ ‖ 2 καὶ ἀγαθοῦ : κἀγαθοῦ B ε χ φ λ δ μ ψ ‖ 3 οὐκ... νέμειν *om.* Φ ξ.

EURIPIDE, fr. 852 *prima pars;* NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 637.
a) Par f. 137v (8) 9-10 – Εὐριπίδου
STOBÉE, IV 25, 2 – Εὐριπίδου Ἡρακλείδαις
b) Par f. 137v (8) 10-13 – Εὐριπίδου
STOBÉE, IV 25, 3 – ἐν ταὐτῷ *(id est* Εὐριπίδου Ἡρακλείδαις, Stob., IV 25, 2)
EURIPIDE, fr. 949; NAUCK, *op. cit.*, p. 655; (On peut voir le texte *in apparatu*).

19 (22) Πλάτωνος· Πλάτων θρασυνόμενον ἰδών τινα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα· «Οὐ παύσει[1], μειράκιον, εἶπεν, τούτου καταφρονῶν δι' ὃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς[2] (1)»;

1 παύσει : παύῃ ν παύσῃ Aucta ‖ 2 ἀξιοῖς : ἄξιος γέγονας ι.

Par f. 137v (13) 14-17 – Πλάτωνος.
STOBÉE, IV 25, 43 – Πλάτωνος.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 198 n° 429 (Wiener Studien, vol. X 1888) *vide in apparatu.*
Patmos, p. 776 c. 39, 60 – Πλάτων.
(1) Voir ce mot, avec des variantes, en DIOGÈNE LAËRCE, VI, 65 qui l'attribue à Diogène.

20 (32) Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ ἱστορίας· Πρώτῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι φασὶν τὴν Αἴτνην ῥυῆναι, ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας, οἱ Καταναῖοι[1], τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι, διὰ μέσης τῆς φλογὸς ἐκόμισαν, τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες· ἀνθ' ὧν[2] καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου. Τὸ γάρ τοι πῦρ θεόντων αὐτῶν διέστη, καθ' ὃ μέρος ἐκεῖνοι παρεγένοντο[3].

1 Καταναῖοι : Καταvναῖοι ο ‖ 2 ἀνθ' ὧν : ἀφ' ὧν φ ‖ 3 παρεγένοντο : παρεγίνοντο, δ ψ λ Par Stob. ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

ÉLIEN DE PRÉNESTE, *De la Nature des animaux*, fr. 2; éd. R. Hercher, p. 189.
STOBÉE, IV 25, 38 – Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμίκτου Ἱστορίας.
Par f. 137v (17) 18-21 138r 1-4 – Αἰλιανοῦ Ἱστορία.

21 (33) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου[1] καὶ Ἰσοκράτους[2]· Τοὺς υἱοὺς σπούδαζε πεπαιδευμένους μᾶλλον ἢ πλουσίους καταλιπεῖν.

1 ἐγχειριδίου *om.* δ ψ I λ : ἐγχειριδίων ο ‖ 2 ἐκ... Ἰσοκράτους *om.* Φ ξ.

Par f. (140r 8-9) 141r 14-16 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 174 n° 50.
Patmos, p. 779 c. 39, 69 – Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου καὶ Ἰσοκράτους.

22 (34) Θυγάτηρ ἀλλότριον κτῆμα ὑπάρχει τῷ[1] πατρί.

1 τῷ *om.* θ.

MÉNANDRE, fr. 60 l. 2; Edmonds III B.
Par f. (146v 1-3) 152r 14-15 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Η.
STOBÉE[1], IV 24, 38 – Μενάνδρου Ἀνεψιοῖς.
Cf. STOBÉE[2], IV 24, 39 – Μενάνδρου Ἁλιεῦσι.
Patmos, p. 779 c. 39, 70 – (ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου καὶ Ἰσοκράτους, c. 39, 69).

23 (35) Ὁ αὐτὸς τοῖς παισὶ συνεβούλευεν αἰδῶ[1] δεῖ[2] καταλιπεῖν ἢ χρυσόν.

1 αἰδῶ *post* δεῖ *posuerunt* Sin λ. ‖ 2 δεῖ : δεῖν Sin λ

Mot de PLATON, *Lois*, V, 729B; éd. É. des Places, t. XI, 2ème partie, p. 81 (C.U.F.).
STOBÉE[1], III1,202 (p. 154 l. 7-8 Hense) – Πλάτωνος Νόμων ε'.
STOBÉE[2], IV1,115 (p. 64 l. 8-9 Hense) – Πλάτωνος.

24 (36) Πατρὸς ὕβρις ἡδὺ φάρμακον· πλέον γὰρ ἔχει τὸ ὠφελοῦν τοῦ δάκνοντος.

STOBÉE, IV 26, 22 – Σωκράτους.

Par f. (146v 1-3) 158v 14-15 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Π. Patmos, p. 779 c. 39, 72 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου καὶ Ἰσοκράτους, c. 39, 69).

25 (37) Σόλωνος· Σόλων ἐρωτηθεὶς διὰ τί κατὰ τῶν τυπτόντων τοὺς πατέρας ἐπιτίμιον[1] οὐχ ὥρισεν, ἔφη, «ὅτι οὐχ ὑπελάμβανον[2] τοιούτους τινὰς ἔσεσθαι[3]».

1 ἐπιτίμιον *om.* Mosq || 2 ὑπελάμβανον : ὑπέλαβον Β τ χ ε φ ζ ξ ν ο Aucta || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I, 59; éd. Long p. 24 – Σόλων.
Patmos, p. 778 c. 39, 73 – Σόλωνος.

26 (38) Υἱῷ καὶ θυγατρὶ μὴ προσμειδιάσῃς, ἵνα μὴ ὕστερον[1] δακρύσῃς.

1 ἐπ' αὐτοῖς *post* ὕστερον *posuit* ι *om. ceteri.*

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. I, p. 221 n° 26.
Patmos, p. 780 c. 39, 74 – (Σόλωνος, c. 39, 73).

Λόγος κδ'

Περὶ φόβου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.**

Mt 26, 41.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐπ' ἀληθείας[1] καταλαμβάνω[2] ὅτι[3] οὐκ ἔστιν προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν.**

1 ἀληθείας : ἀληθείᾳ V || 2 καταλαμβάνω : καταλαμβάνομαι N V || 3 ἐπ'... ὅτι *om.* Mosq.

Ac 10, 34-35.
Patmos, p. 818 c. 43, 2 — τοῦ Ἀποστόλου.
V [A δ'] (*PG* 95, 1089D) — Πράξεων.

3 (3) **Σολομῶντος· Φόβος[1] Κυρίου πηγὴ ζωῆς· ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου.**

1 φόβος : πρόσταγμα (LXX).

Pr 14, 27.
D [A κθ'] f. 45vB (34) 35-36 46rA 1 — τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, l. 30).
R [A μθ'] f. 56r (29) 30 — τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, l. 29).
V [A δ'] f. 19r (19) 20-21 (*PG* 95, 1088C) — Παροιμιῶν.
Patmos, p. 821 c. 43, 19 — τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε[1], τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος[2].**

1 ἄκουε : ἄκουσε ζ ‖ 2 φύλασσε : φύλαττε δμλψ φύλαξε Mosq. ὅτι... ἄνθρωπος *om.* V.

Eccl 12, 13.
R [A μθ'] f. 56r (39) 40 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἐκκλησιαστοῦ, f. 56r l. 38).
D [A μθ'] f. 46rA (17) 18-21 – τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.
V [A δ'] f. 19r (19 mg) 26-27 (*PG* 95, 1088CD) – Ἐκκλησιαστοῦ.
Patmos, p. 823 c. 43, 26 – sans attribution.

5 (5) **Σιράχ· Χρήματα καὶ ἰσχὺς ἀνυψοῦσι[1] καρδίαν[2] καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος Κυρίου.**

1 ἀνυψοῦσι : ἀνορθοῦσι Sin ἀνυψώσουσιν (LXX) ‖ 2 καρδίαν : καρδίας μ.

Si 40, 26.
V [A δ'] (*PG* 95, 1089A) – Ἐκκλησιαστοῦ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὡς[1] γὰρ ὁ ἐμπεπηγότας ἔχων ἐν ἑαυτῷ τοὺς σωματικοὺς ἥλους ἀνενέργητός ἐστιν ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν κατεχόμενος, οὕτως ὁ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ κατειλημμένος οὐκ ὀφθαλμῷ χρήσασθαι[2] πρὸς ἃ μὴ δεῖ, οὐ χεῖρας κινῆσαι πρὸς ἀπηγορευμένας πράξεις, οὐχ ὅλως μικρὸν ἢ μεῖζον ἐνεργῆσαι παρὰ τὸ καθῆκον δύναται, οἷον ὀδύνῃ τινὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἀπειληθέντων[3] συμπεπαρμένος.**

1 ὡς : ὥσπερ γὰρ V ὥσπερ ο ‖ 2 χρήσασθαι : κτήσασθαι Mosq ‖ 3 ἀπειληθέντων : ἀπειληφθέντων Mosq ἀπειλημμένων ο ‖ 4 συμπεπαρμένος : ἐμπεπαρμένος ξ γ.

S. BASILE, *In principium Proverbiorum* (*PG* 31, 393C); *CPG* II 2856.
V [A δ'] f. 19v 31-35 20r1 (*PG* 95, 1092A) – Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὴν Παροιμίαν.
R [A μθ'] f. (57r 36-37) 57v 1-6 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὴν Παροιμίαν.
D [A κθ'] f. 45rA (6-7) 22-36 B 1-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὰς Παροιμίας.
Patmos, p. 825 c. 43, 36 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Οὐκ[1] ἀπὸ θεωρίας ἀρξαμένους εἰς φόβον[2] χρὴ[3] καταλήγειν. Θεωρία(1) γὰρ ἀχαλίνωτος, τάχα ἂν καὶ κατὰ κρημνῶν ὤσειεν[4]· ἀλλὰ[5] φόβῳ στοιχειουμένους καὶ καθαιρομένους[6], καί, ἵν' οὕτως εἴπω, λεπτυνομένους, εἰς ὕψος[8] αἴρεσθαι.**

1 οὐκ : οὐ γὰρ Migne ‖ 2 φόβον : φῶς δ μ ψ λ Sin ‖ 3 χρὴ : δεῖ Aucta *om.* λ ‖ 4 ὤσειεν : ὤσειε δ λ ‖ 5 ἀλλὰ : ἄλλους ι ‖ 6 καὶ καθαιρομένους *om.* Sin ‖ 7 καὶ ἵν... λεπτυνομένους *om.* Mosq ‖ 8 ὕψος : ὕψους α.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XXXIX, *In sancta lumina* (*PG* 36, 344A); *CPG* II 3010.
R [A μθ'] f. 57v (23) 24-27 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 57v l. 20) ἐκ τοῦ εἰς τὰ Φῶτα.
Patmos, p. 826 c. 43, 38 – τοῦ Θεολόγου.
(1) Θεωρία : «Il faut entendre ce terme dans le sens d' étude, d' occupation intellectuelle, de culture en général... La même mise en garde contre une théoria ἀχαλίνωτος... -effrenée- ne concerne cependant pas directement la contemplation spirituelle».
(Cf. Contemplation dans *DS* t. 2 col. 1815).

8 (9) **Ἕν φοβηθῶμεν μόνον, τὸ φοβηθῆναι Θεοῦ τι πλέον.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Ad Gregorium Nyssenum*, or. XI, (*PG* 35, 837B); *CPG* II 3010.
R [A μθ'] f. 57v (28) 29 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 57v l. 20).
Patmos, p. 826 c. 43, 38a – (τοῦ Θεολόγου, c. 43, 38).

9 (10) **Φύλλων λαγωοὺς ἐκφοβοῦσιν[1] οἱ κτύποι[2]. Ἄνδρας δ' ἀνάνδρους αἱ σκιαὶ τῶν πραγμάτων.**

1 ἐκφοβοῦσιν : ἐκθροοῦσιν λ ‖ 2 κτύποι : ψόφοι Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 32 v. 59-60 (*PG* 37, 920-921); *CPG* II 3035.
Patmos, p. 827 c. 43, 39 – (τοῦ Θεολόγου, c. 43, 38).

10 (11) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐ τοσοῦτον ἐργάσασθαι[1] δυνήσεται λόγος, ὅσον ἐργάζεται φόβος. Ὁ γὰρ τῆς γεέννης φόβος[2] τὸν τῆς βασιλείας ἡμῖν κομιεῖται[3] στέφανον.**

1 ἐργάσασθαι : ἐργάζεσθαι α λ Migne ‖ 2 ὁ γὰρ... φόβος *om.* τ γ ‖ 3 κομιεῖται κ Φ ξ : κομιεῖ Β φ χ τ σ ρ ε ν κ² κομίζει V Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De statuis*, hom. XV (*PG* 49, 153 *ab imo* l. 15 et *PG* 49, 154 l. 20-21); *CPG* II 4330.
V [A δ'] 20r (19) 19-20 21-22 (*PG* 95, 1092D) – Χρυσοστόμου.

R [A μθ'] f. 57v (33-34) 34-37 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως Ἀντιοχέων.
Par f. (51r 3) 52r 13-16 – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [A κθ'] f. 45vA (32-33) B 4-7 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως.
Patmos, p. 827 c. 43, 40-41 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) Καθάπερ ἐν οἰκίᾳ στρατιώτου τινὸς[1] διηνεκῶς ὡπλισμένου[2], οὐ λῃστής, οὐ τοιχωρύχος, οὐκ ἄλλος τις τῶν τὰ τοιαῦτα κακουργούντων τολμήσει φανῆναι πλησίον, οὕτω φόβου κατέχοντος ψυχάς[3], οὐδὲν τῶν ἀνελευθέρων παθῶν ἐπεισέρχεται ῥᾳδίως ἡμῖν.

1 τινὸς κ Φ ξ *om.* Β ρ σ τ π φ κ² ε Aucta || 2 ὡπλισμένου : ὁπλισμένου κ Φ ξ || 3 τὰς *ante* ψυχάς *posuit* τ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De statuis*, hom. XV (*PG* 49, 154 l. 25-29); *CPG* II 4330.
V [A δ'] 20r (19) 22-25 (*PG* 95, 1032D) – Χρυσοστόμου.
R [A μθ'] f. 57v (33) 37-40 58r 1 – Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 52r 16-20 52v 1-2 – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [A κθ'] f. 47rB (7) 8-20 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως, f. 47vA l. 32-33).
Patmos, p. 827 c. 43, 42 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 43, 40).

12 (17) Διδύμου· Οὐ δυνατὸν τὸν ἀληθῶς φοβούμενον τὸν Θεὸν δειλίαν ἔχειν, εἰρημένου τοῦ «Πλὴν αὐτοῦ[1], μὴ φοβοῦ ἄλλον[2]»(a).

1 αὐτοῦ : αὐτόν Φ τ σ Β ε χ ο || 2 *ab* ἄλλον *usque ad* c. 25, 9 *lacunam offert* Ι.

a) *Pr* 7, 1a.
Par f. 77v (2) 3-5 – Διδύμου.
V [A δ'] 20v (2) 2-3 (*PG* 95, 1093B) – Διδύμου (cité dans *ΒΕΠ*, t. 49 p. 11).
R [A μθ'] f. 58r (22) 22-24 – Διδύμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἠσαΐαν.
D [A κθ'] f. 48rA (27) 28-33 – Διδύμου εἰς τὸν Ἠσαΐαν.

13 (18) Τῆς[1] Κλίμακος· Ὥσπερ ἀκτὶς ἡλίου δι' ὀπῆς εἰσελθοῦσα ἐν οἴκῳ πάντα φωτίζει, ὡς καὶ τὸ λεπτότατον ὁρᾶν, τόν τε[1] κονιορτὸν πετόμενον, οὕτως[2] καὶ φόβος Θεοῦ μετὰ διακρίσεως ἐν καρδίᾳ γενόμενος πάντα αὐτῇ τὰ αὐτῆς ἁμαρτήματα ὑποδείκνυσιν.

1 τόν τε : τότε Aucta ‖ 2 οὕτως : οὕτω π ϱ θ ε φ κ[2] ο.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, gr. XXVI (*PG* 88, 1088B).
Par f. 80r (2) 9-14 – Κλίμακος.
Patmos, p. 829 c. 43, 48 – (Κλίμακος, c. 43, 47).

13a (21) Σωκράτους· Αἱ μὲν βρονταὶ τοὺς παῖδας, αἱ δὲ ἀπειλαὶ τοὺς ἄφρονας καταπλήττουσιν[1].

1 *apopht. in* μ ψ λ Sin *om. reliqui.*

Par f. (97r 10) 97v 4-6 – Σωκράτους.
STOBÉE III 4, 120 – (Σωκράτους III 4, 118).
Patmos, p. 831 c. 43, 52 – Σωκράτους.

14 (19) Σευηριανοῦ· Ἀρχὴ σωτηρίας[1] ἀνθρώπων ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος καὶ ῥίζα πάντων τῶν ἐν ἡμῖν ἀγαθῶν ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος, οὔτε δὲ Θεοῦ νόμος ἄνευ φόβου[2], οὔτε φόβος ἄνευ νόμου· Ὁ μὲν γὰρ νόμος τῶν ἐπιτεταγμένων ὑπηρέτην ἔχει τὸν φόβον· ὁ δὲ φόβος τῶν προστεταγμένων δικαστὴν ἔχει τὸν νόμον.

1 σωτηρίας : σοφίας κ Β Φ ξ ‖ 2 νόμος... φόβου : φόβος... νόμου Mosq.

Texte de Sévérien de Gabala - voir 1) J. A. DE ALDAMA, *Repertorium pseudo- chrysostomicum* (Paris 1965) p. 14 n° 43 et *CPG* II 4193;
2) MIGNE (*PG* 56, 411 l. 1-6).
R [A μθ'] f. 58r (14) 15-18 – Σευηριανοῦ ἐπισκόπου Γαβάλων ἐκ τοῦ Περὶ αἱρετικῶν.
Patmos, p. 830 c. 43, 49 – Σευηριανοῦ.

15 (25) Βίαντος· Βίας ἐρωτηθεὶς τί ἂν εἴη τῶν κατὰ τὸν βίον ἄφοβον, εἶπεν· «Ὀρθὴ συνείδησις[1]».

1 ὀρθὴ συνείδησις *om.* Mosq.

STOBÉE III 24, 11 – Βίαντος.
Par f. 114v (11) 12-13 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Γνῶμαι Βίαντος, f. 114r 20) ἀποφθέγματα.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 12 n° 16 (Wiener Studien, vol. XI 1889).
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, n° 147.
Patmos, p. 831 c. 43, 55 – Βίας.

16 (26) Ἐπικούρου[1]· Οὐκ ἔστιν ἄφοβον εἶναι φοβερὸν φαινόμενον.

1 Ἐπικούρου *om.* κ Φ ξ.

ÉPICURE, fr. 84; éd. C. Bailey, p. 138; fr. 537 Usener.
Par f. (115r 7) 115v 3-4 – Γνῶμαι Ἐπικούρου.
Patmos, p. 831 c. 43, 53 – Ἐπικούρου.

17 (24) Δημοκρίτου[1]· Μὴ διὰ φόβον[2], ἀλλὰ διὰ τὸ δέον[3] ἀπέχεσθαι χρεὼν ἁμαρτημάτων.

1 Δημοκρίτου : Δημοκράτους ε ρ δ Sin θ B α || 2 τὸν *ante* φόβον *add.* δ μ ψ λ *om.* Mosq || 3 δέον : δέος δ μ ψ λ.

DÉMOCRITE, fr. B 41 Diels II.
STOBÉE III 1, 95 – Δημοκρίτου.
Par f. 117r (8) 9-10 – Δημοκράτου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 26 n° 84.
Patmos, p. 831 c. 43, 56 – Δημοκρίτου.

18 (27) Εὐριπίδου[1]

Ἀσύνετος, ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,
λαβὼν δὲ μικρόν τῆς ψυχῆς[2] φρονεῖ μέγα.

1 Εὐριπίδου : Εὐριππίδου τ ι Δημοκράτους Sin Εὐκλίδου λ || 2 ψυχῆς : τύχης Stob.

NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, fr. 735, p. 591.
Par f. 125r (10) 11-12 – Εὐριπίδου.
STOBÉE III 4, 10 – Εὐριπίδου Τημενίδαις.

19 (28) Μενάνδρου

Εὐήθειά[1] μοι φαίνεται δηλουμένη[1α],
τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ[2], μὴ[3] φυλάττεσθαι δ' ἃ[3] δεῖ.

1 εὐήθειά : εὐηθία Par Stob. Allinson || 1α δηλουμένη : φιλουμένη Edmonds || 2 ὅσα δεῖ *om.* ι || 3 μὴ ρ θ Stob. Allinson Edmonds *supra lineam scripsit 1a manus in* B κ² λ *om.* κ σ τ ε η ζ ο ξ δ ψ α γ Aucta Par *supra* μὴ *2a manus scripsit* ἃ δεῖ *in* Φ || 4 δ' ἃ : δὲ ἃ ρ θ δι' ἃ Par.

FR. G. ALLINSON, *Menander the principal fragments*, (London - New York 1921) p. 508.

MÉNANDRE, fr. 620; éd. Edmonds III B p. 806.
MÉNANDRE, *Fabulae incertae*, fr. 76; éd. A. Meineke, Fragm. Gom. Graec., t. IV, p. 255.
STOBÉE III 4, 27 – Μενάνδρου.
Par f. 125r (13) 13-15 – Μενάνδρου.

Λόγος κε'

Περὶ τῶν ταχέως μεταβαλλομένων καὶ περὶ μετανοίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐδεὶς βαλὼν[1] τὴν χεῖρα αὐτοῦ[2] ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς[3] εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν[4].**

1 βαλὼν Β ε φ χ τ ο : ἐπιβαλὼν δ μ ψ λ Sin N ‖ 2 αὐτοῦ *in apparatu om. in textu* N ‖ 3 στραφεὶς κ : βλέπων Β ρ σ χ τ ε φ ζ κ² Mosq Aucta ‖ 4 εἰς... οὐρανῶν : τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ N.

Lc 9, 62.
Patmos, p. 464 c. 20, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Κρεῖσσόν ἐστι μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ ἐπιγνόντα[1] ὑποστρέψαι[2] ἐκ τῆς παροδοθείσης αὐτῷ[3] ἁγίας ἐντολῆς. Συμβέβηκε δὲ[4] αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· «Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον[5]», καί· «Ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα[6] βορβόρου».**

1 ἐπιγνόντα : ἐπιγνῶντα κ Φ ρ κ² ἐπιγνοῦσιν N Sin 2 ὑποστρέψαι : ἐπιστρέψαι δ ψ λ κ² ‖ 3 αὐτῷ : αὐτοῖς N ‖ 4 δὲ *om.* ε ‖ 5 ἔμετον : ἐξέραμα N ‖ 6 κύλισμα : κυλισμὸν N.

II P 2, 21-22.
Patmos, p. 465 c. 20, 7 (*altera pars*) – τοῦ ἀποστόλου Πέτρου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀνὴρ εὐμετάβολος γλώσσῃ ἐμπεσεῖται εἰς κακά.**

Pr 17, 20.
Par f. (66v 6) 67r 10-11 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ὥσπερ κύων[1] ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ[2] ἔμετον καὶ μισητὸς γένηται, οὕτως ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν.**

1 ὁ *ante* κύων *add.* δ μ ψ λ ‖ 2 ἑαυτοῦ : ἴδιον λ ἑαυτὸν ο.

Pr 26, 11.
Par f. (66v 6) 68v 13-17 – τοῦ Σολομῶντος.

5 (5) **Σιράχ· Ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ[1] τῶν ἁμαρτιῶν[2] αὐτοῦ καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν, τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται; Καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;**

1 ἐπὶ : ἀπὸ λ ‖ 2 τῶν ἁμαρτιῶν : τῇ ἁμαρτίᾳ Mosq τὰς ἁμαρτίας Aucta.

Si 34, 26.
Par f. (59r 3) 59v 14-19 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὁ ἐν προκοπῇ γενόμενος ἀγαθῶν ἔργων, εἶτα παλινδρομήσας πρὸς[2] τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, οὐ μόνον τὸν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις[3] μισθὸν ἐζημιώθη, ἀλλὰ καὶ βαρυτέρας ἀξιοῦται τῆς κατακρίσεως.**

1 ἁγίου : μεγάλου ν ο ‖ 2 πρὸς : εἰς ξ ‖ 3 πεπονημένοις : προπεπονημένοις R.

S. BASILE, *In ebriosos* (*PG* 31, 445A); *CPG* II 2858.
Texte cité encore par ANASTASE LE SINAÏTE, *Quaestiones*, III (*PG* 89, 356CD).
Par f. (39v 1) 41v 18-22 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
D [A ξδ'] f. 83vB (29) 30-36 84rA 1-3 – (Βασιλείου, f. 83vA 24) περὶ μετανοίας.
R [M ιζ'] f. 213r (8) 9-11 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 212v l. 4 *ab imo* ἐκ τοῦ περὶ μέθης).
Patmos, p. 474 c. 20, 48 (*pars prima*) – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 20, 47).

7 (7) **Οἷς εὔκολος πρὸς μεταβολὴν ἡ διάνοια, τούτοις οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ τὸν βίον εἶναι μὴ τεταγμένον.**

S. BASILE, 1) *Epist. Classis III epist.* CCXCIII (*PG* 32, 1036A); *CPG* II 2900
2) *De virtute et vitio* (*PG* 32, 1128B); *CPG* II 2908.
COURTONNE, *op. cit.*, t. III p. 166 l. 5-6.
Par f. (39r 1) 42r 4-6 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (8) **Μηδεὶς ἐν κακίᾳ διάγων ἑαυτὸν ἀπογινωσκέτω εἰδὼς ὅτι γεωργία μὲν τῶν φυτῶν τὰς ποιότητας μεταβάλλει· ἡ δὲ κατ' ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια δυνατή ἐστι παντοδαπῶν ἀρρωστημάτων ἐπικρατῆσαι[1].**

1 ἐπικρατῆσαι : κρατῆσαι λ ἐπικράτησις ξ.

S. BASILE, *In Hexaemeron*, hom. V (*PG* 29, 109D-112A); *CPG* II 2835.
Par f. (39r 1) 43r 14-19 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [M γ'] (*PG* 96, 113C) — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

9 (9) **Ἄνθρωποι ταῖς νεφέλαις ἐοίκασι πρὸς τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολάς, ἄλλοτε κατ' ἄλλο[1] μέρος τοῦ ἀέρος ἐμφερομέναις[2].**

1 ἄλλο *reliqua om.* χ *usque ad* c. 30, 14 δεδομένου || 2 ἐμφερομέναις : ἐκφερομέναις ρ θ || *om. apopht.* δ μ ψ λ.

S. BASILE, 1) *De virtute et vitio* (*PG* 32, 1128AB); *CPG* II 2908.
2) *Epist. Classis II, epist.* 244 § 9 l. 1-3 (*PG* 32, 924A); *CPG* II 2900.
COURTONNE, *op. cit.*, t. III p. 82 § 9 l. 1-3.
Par f. (39r 1) 42r 6-9 — τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

10 (10) **Οὐ χρόνου[1] ποσότητι, διαθέσει δε ψυχῆς ἡ μετάνοια κρίνεται[2].**

1 χρόνου : χρόνων Migne (PG 47) || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Theodorum lapsum I* (*PG* 47, 284 l. 2 *ab imo*); *CPG* II 4305.
V [M γ'] (*PG* 96, 116A) — τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (11) **Τοῦ Θεολόγου· Δέον εὐμετακινήτους μὲν εἶναι πρὸς τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος, ἀκινήτους δὲ πρὸς τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ βελτίονος.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XL - *In sanctum baptisma* (*PG* 36, 421B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47r 17-19 — τοῦ Θεολόγου.

12 (12) **Οὐχ ἡ μετάθεσις τοῦ κακοῦ[1] τὸ αἰσχρὸν ἔχει, ἀλλ' ἡ τούτου[2] τήρησις τὴν ἀπώλειαν.**

1 τοῦ κακοῦ *om.* Migne || 2 τούτου : τοῦ κακοῦ Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Supremum vale* (*PG* 36, 492B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 49r 18-20 – τοῦ Θεολόγου.

13 (13) Τὸ μὴ ἁμαρτάνειν ἀναισθήτως, ἀλλ' ἐπιγινώσκειν καὶ συνορᾶν τὸ πλημμεληθέν, οὐκ ἔστι μικρόν(1), ἀλλ' ὁδός τίς ἐστιν[2] καὶ ἀρχὴ πρὸς διόρθωσιν ἄγουσα[3] καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον[4] μεταβολήν.

1 ἀναισθήτως : ἀνεπαισθήτως Ant. I || 2 ἐστιν κ σ B : ἐστι π ρ τ ο ι δ ψ λ ε α || 3 ἄγουσα : ἄγουσαν Par || 4 τὸ κρεῖττον : τὰ κρείττω Ant. I.

Ce texte n' est pas de saint Grégoire de Nazianze, mais de saint JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Stagirium a daemone vexatum libri 1-3* (*PG* 47, 436 l. 27-30); *CPG* II 4310.
Par f. (45v 17) 49r 20 49v 1-4 – τοῦ Θεολόγου.
Ant. I [Λόγ. ιζ'] (*PG* 136, 829A) – τοῦ Θεολόγου.

(1) Même idée exprimée par CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le pédagogue*, III 93, 3: «Τὸ μὲν (γὰρ) ἐξαμαρτάνειν ἅπασιν ἔμφυτον καὶ κοινόν, ἀναδραμεῖν δε τὴν ἁμαρτίαν οὐ τοῦ τυχόντος ἀνδρός, ἀλλὰ ἀξιολόγου».
«Commettre une faute est naturel à tous, c' est une chose commune, mais se relever de sa faute n' est pas le fait de n' importe qui, mais seulement d' un homme estimable».
Sc n° 158; éd. Cl. Mondésert, Ch. Matray et H. - I. Marrou, t. III, p. 176-177.

14 (14) Κούφους[1] καὶ ἀνοήτους τούτους[2] ὑπολαμβάνομεν τοὺς ῥᾳδίως ἐπ' ἀμφότερα φερομένους καὶ μεταρρέοντας, καθάπερ αὔρας μεταπιπτούσας, ἢ μεταβολὰς καὶ παλιρροίας[3] Εὐρίπου[4] ἢ θαλάσσης ἄστατα κύματα(1).

1 Κούφους : κωφοὺς ν || 2 τούτους *post* ὑπολαμβάνομεν *postposuit* ε *om.* ν || 3 παλιρροίας : παλιρύας Φ ξ παλιρρύας κ π κ² I || 4 Εὐρίπου δ μ ψ λ α Sin : Εὐρίππου B Φ κ π ρ τ φ κ² ν ε... Εὐρίπων Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. VI - *De pace* I (*PG* 35, 745D-748A); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 48v 14-19 – τοῦ Θεολόγου.

(1) L' auteur fait allusion ici aux hommes instables et faibles qui facilement vont et viennent du bien au mal et de celui-ci au bien.

15 (17) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἔπραξε δεινοῖς, κἂν μὴ τῶν ἁμαρτημάτων ἀξίαν ἐπιδείξηται τὴν μετάνοιαν καὶ αὐτῆς ταύτης ὅμως ἕξει[1] τὴν ἀντίδοσιν.

1 ἕξει π ρ φ θ ξ κ[2] I ο δ μ ψ λ ε Sin α V Aucta Par : ἕξῃ κ Β τ σ ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Theodorum lapsum I* (*PG* 47, 287 l. 43-45); *CPG* II 4305.
Par f. (51r 3) 56v 1-5 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [M γ'] f. 157v (6) 10-12 (*PG* 96, 116A) – Χρυσοστόμου.
D [M ς'] f. (225vA 6) 235vA 36 B 1-7 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς Θεόδωρον.
R [M ιγ'] f. (208r 1-5 a. i.) 208v 7-9 – Χρυσοστόμου ἐκ τῆς εἰς τὸν ἐκπεσόντα Θεόδωρον.
Patmos, p. 478-479 c. 20, 60 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 20, 59).

16 (19) Εὐαγρίου· Φυτὸν μεταφερόμενον συνεχῶς καρπὸν οὐ ποιεῖ[1].

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

A. ELTER, *Gnomica* I (Lipsiae 1892) p. LIV, IV (75).

17 (21) Σωκράτους· Ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἑστὼς ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

STOBÉE, III 1, 90 – (Σωκράτους, Stob., III 1, 84).

18 (22) Ἐπιχάρμου· Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν δεῖ[1] τὸν σοφὸν[2] ἄνδρα[3].

1 δεῖ : χρὴ Stob. Diels Aucta || 2 τὸν σοφὸν *post* ἄνδρα *posuit* Stob. || 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

H. DIELS, *Die Fragmente der Vorsokratiker* (Berlin 1912): Epicharme, fr. B 41 Diels I p. 126.
STOBÉE, III 1, 10 – Ἐπιχάρμου.
Patmos, p. 254 c. 9, 48 – sans attribution.

Λόγος κϛ'

Περὶ ἁμαρτίας καὶ ἐξαγορεύσεως[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας.**

1 ἐξαγορεύσεως : ἐξομολογήσεως ρ θ.

Jn 8, 34.
Tι [A ια'] f. 11rB (mg) 22-23 – Ἰωάννης.
Patmos, p. 347 c. 13, 1 – Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν[1] σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις[2] αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ἡμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ.**

1 ἡμῶν : τούτῳ ι || 2 ταῖς ἐπιθυμίαις : τὰς ἐπιθυμίας κ Φ ξ.

Rm 6, 12-13.
A [Λόγ. κϛ'] f. 59r (mg) 16-18 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, p. 347 c. 13, 3 – τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

3 (3) **Τοῦ Σολομῶντος· Λέων[1] θήρᾳ[2] ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτία τοὺς[3] ἐργαζομένους ἄδικα[4].**

1 ὥσπερ *ante* λέων *add.* δ μ ψ λ Sin ὡς Aucta || 2 θήρᾳ : θήραν (LXX) || 3 τοὺς : τοῖς η || 4 ἄδικα : ἀδικίαν δ μ ψ λ.

Si 27, 10.
A [Λόγ. κϛ'] f. 59r (mg) 18-19 – Σολομῶντος.
Patmos, p. 353 c. 13, 29 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας· ἐὰν γὰρ προσέλθῃς, δήξεταί σε· ὀδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων.**

Si 21, 2.

R	[Π κη']	f. 237v (36) 36-38 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, l. 35).
D	[Α λδ']	f. 58vA (11) 12-18 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 58vB l. 18).
V	[Α ιβ']	(*PG* 95, 1157A) – Σιράχ.
A	[Λόγ. κς']	f. 59r (mg 18) 19-21 – Σολομῶντος.

Patmos, p. 353 c. 13, 30 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 13, 29).

5 (5) **Σιράχ· Ἀγαθὰ[1] τοῖς ἀγαθοῖς ἐκτίσθη[2] ἀπ' ἀρχῆς, οὕτω[3] τοῖς ἁμαρτωλοῖς κακά[4].**

1 ὥσπερ *ante* ἀγαθὰ *add.* Aucta ‖ 2 ἐκτίσθη : ἔκτισται (LXX) ‖ 3 οὕτω : οὕτως (LXX) καὶ *add.* oI ‖ 4 *om. apopht.* δ ψ λ μ Sin.

Si 39, 25.
A [Λόγ. κς'] f. 59r (mg) 22-23 – τοῦ Σιράχ.
Patmos, p. 354 c. 13, 34 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὥσπερ τῆς τομῆς ἢ τοῦ καυτῆρος[2] οὐχ ὁ ἰατρὸς αἴτιος, ἀλλ' ἡ νόσος, οὕτω καὶ οἱ τῶν πόλεων ἀφανισμοὶ ἐκ τῆς ἀμετρίας[3] τῶν ἁμαρτανομένων τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, τὸν Θεὸν ἁπάσης μέμψεως ἀπολύουσιν.**

1 ἁγίου : μεγάλου ο *om.* ε ‖ 2 καυτῆρος : κρατῆρος Mosq ‖ 3 ἀμετρίας : ἁμαρτίας Β φ ν ι.

S. BASILE, *Quod Deus non est auctor malorum* (*PG* 31, 333CD); *CPG* II 2853.
Patmos, p. 355 c. 13, 42 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
A [Λόγ. κς'] f. 59r (mg) 23-26 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Ἡ ἁμαρτία ἕως μὲν ὠδίνεται[1] ἔχει τινὰ αἰσχύνην· ἐπειδὰν δὲ τελεσθῇ, τότε ἀναισχυντοτέρους ποιεῖ τοὺς ἐργαζομένους αὐτήν.**

1 ὠδίνεται : ὠδείνεται ι λ ὠδίνηται Β ο ε.

S. BASILE, *De peccato*, sermo VII (*PG* 32, 1197C); *CPG* II 2908 (Appendix).
Par (39r 1) 43v 20-21 44r 1-2 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Α ιβ'] (*PG* 95, 1165A) – τοῦ Χρυσοστόμου.

8 (8) Ὡς[1] γὰρ τὰς μελίσσας καπνὸς φυγαδεύει καὶ τὰς περιστερὰς ἐξελαύνει δυσωδία, οὕτω καὶ τὸν φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἄγγελον ἡ πολύδακρυς καὶ δυσώδης ἀφίστησιν ἁμαρτία.

1 ὡς γὰρ : ὥσπερ Aucta.

S. BASILE, *In psalmum* XXXIII (*PG* 29, 364B); *CPG* II 2836.
V [A β'] f. (36v 25) 37r 2-4 (*PG* 95, 1160B) – Βασιλείου.
Par f. (39r 1) 41v 11-15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 355-356 c. 13, 43 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 13, 42).

9 (9) Ὥσπερ ἡ σκιὰ τῷ σώματι, οὕτω ταῖς ψυχαῖς αἱ ἁμαρτίαι παρέπονται, ἐναργεῖς τὰς πράξεις ἐξεικονίζουσαι.

S. BASILE, *In divites* (*PG* 31, 296C); *CPG* II 2851.
V [A ιβ'] f. (36v 25) 37r 10-11 (*PG* 95, 1160C) – Βασιλείου.
D [A λδ'] f. 59vB (20) 21-26 – (Βασιλείου, f. 59rB 14) ἐκ τοῦ περὶ πλουτούντων.
Par f. (39r 1) 41v 15-18 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 356 c. 13, 45 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 13, 42).

10 (11) Κακία σιωπηθεῖσα νόσος ὕπουλός ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ.

S. BASILE, 1) *Regulae brevius tractatae* (*PG* 31, 1036A); *CPG* II 2875.
2) *De peccato,* sermo VII (*PG* 32, 1208B); *CPG* II 2908.
Par f. (39r 1) 45r 19-20 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [M δ'] (*PG* 96, 153A) – Βασιλείου.

11 (12) Τοῦ Θεολόγου[1]· Θᾶττον γὰρ ἄν τις ὀλίγης κακίας μεταλάβοι πλουσίως ἢ ἀρετῆς βαθείας κατὰ μικρόν· ἐπεὶ καὶ μέλιτι[2] μὲν μικρὸν ἀψίνθιον τάχιστα[3] μεταδίδωσι τοῦ πικροῦ, μέλι δὲ οὐδὲ[4] τὸ διπλάσιον ἀψινθίῳ[5] τῆς ἑαυτοῦ γλυκύτητος.

1 τοῦ Θεολόγου *om.* τ α || 2 μέλιτι : μέλιτται μὲν ι || 3 ὡς *ante* τάχιστα *add.* Migne || 4 οὐδὲ *om.* I || 5 ἀψινθίῳ : ἀψινθίου λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, or. II (*PG* 35, 421B); *CPG* II 3010.

12 (13) Μὴ ἀπαξιώσῃς[1] ἐξαγορεῦσαί σου τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα τὴν ἐκεῖθεν αἰσχύνην τῇ[2] ἐνταῦθα φύγῃς.

1 ἀπαξιώσῃς : ἀπαγορεύσῃς V || 2 τῇ : διὰ τὴν Migne (*PG* 89).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In sanctum baptisma*, (Or. XL - *PG* 36, 397A); *CPG* II 3010.
Ce passage est cité par ANASTASE LE SINAITE, *Quaestiones*, VI (*PG* 89, 380C).
V [M γ'] f. 157r (26) 28-29 (*PG* 96, 113C) – Θεολόγου.
R [M ιγ'] f. 208r (28) 29-30 – (τοῦ Θεολόγου, l. 28) ἐκ τοῦ εἰς τὸ βάπτισμα.
D [M ς'] f. 235rB (6) 7-12 – (τοῦ Θεολόγου, f. 235rA l. 35) εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανόν.
Par f. (45v 17) 50r 18-19 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 477 c. 20, 54 – τοῦ Θεολόγου.

13 (14) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὥσπερ γὰρ σπινθὴρ ἐὰν φθάσῃ ἐπιλαβέσθαι τινός, πάντα λοιπὸν κατανέμεται, οὕτως[1] τῆς ἁμαρτίας ἡ φύσις· ἐπειδὰν τῶν τῆς ψυχῆς λογισμῶν ἐπιλάβηται[2] καὶ μηδεὶς ᾖ ὁ σβέσων, χαλεπωτέρα λοιπὸν καὶ δυσχείρωτος γίνεται τῇ τῶν δευτέρων προσθήκῃ εἰς μείζονα καταφρόνησιν ἐπαιρομένη[3].

1 οὕτως : οὕτω ε π ρ τ φ κ² θ || 2 οὕτως... ἐπιλάβηται *om.* ι || 3 ἐπαιρομένη : ἐπαιρομένου π κ².

Cette comparaison est de JEAN LE JEÛNEUR, *De pœnitentia* (*PG* 88, 11973D - 1976A) qui cite librement un passage de S. JEAN CHRYSOSTOME, *De S. Babyla, contra Iulianum et Gentiles*, c. 9 (*PG* 50, 547 l. 7 *a. i.*); *CPG* II 4348.
Par f. (51r 3) 56v 8-16 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 357 c. 13, 49 – τοῦ Χρυσοστόμου.

14 (-) Ὥσπερ γὰρ ὁ[1] ἐν ἁμαρτήμασιν ὤν, ἑτέρων κατηγορῶν, ἑαυτοῦ[2] πρὸ ἐκείνων κατηγορεῖ, οὕτω καὶ ὁ ἐν συμφορᾷ ὢν καὶ ὀνειδίζων ἑτέρου[3] συμφοράς[4], ἑαυτὸν πρὸ ἐκείνου ὀνειδίζει.

1 ὁ *om.* ι || 2 ἑαυτοῦ : ἑαυτὸν Migne || 3 ἑτέρου : ἑτέρῳ Migne || 4 συμφοράς : συμφοράν δ ψ μ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De cruce et latrone*, hom. I (*PG* 49, 403 l. 20-23).
S. HAIDACHER, *Chrysostomos - Fragmente*, p. 179 nº 25 et 189 l. 2.

15 (16) Καθάπερ οἱ διὰ νυκτὸς ἀσελήνου[1] βαδίζοντες τρέμουσι, κἂν μηδεὶς ὁ φοβῶν παρῇ, οὕτω καὶ οἱ τὴν ἁμαρτίαν ἐργαζόμενοι, θαρρεῖν οὐκ ἔχουσι, κἂν μηδεὶς ὁ ἐλέγχων ᾖ[2].

1 ἀσελήνου : ἀσελήνῳ ψ || 2 ᾖ : εἴη ι φ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. V (*PG* 59, 59 l. 6-9); *CPG* II 4425.

16 (17) Ἐπὶ ἑνὸς οὐ θέλομεν[1] ἀσχημονῆσαι ἐνταῦθα· ἐπὶ δὲ μυριάδων ἐκεῖ[2] τί ποιήσομεν[2];

1 θέλομεν : θέλωμεν κ κ² ι || 2 τοσούτων *post* ἐκεῖ *add.* Aucta || 2 ποιήσομεν π ρ σ Β δ ψ λ Sin ε Par Φ ξ : ποιήσωμεν ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ecloga de ieiunio et temperantia*, hom. IV (*PG* 63, 596 l. 8-10); *CPG* II 4684.
Par f. (51r 3) 53r 6-7 — τοῦ Χρυσοστόμου.

17 (21) Φίλωνος· Τῷ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦ κρείττονος διαμαρτάνοντι[1] συγγνώμη παρεισέρχεται· ὁ δὲ ἐξεπίτηδες ἀδικῶν ἀπολογίαν οὐκ ἔχει.

1 διαμαρτάνοντι : διαμαρτάνουσι Β ἁμαρτάνοντι ο.

PHILON D' ALEXANDRIE, *In Flaccum*, 7; éd. Cohn-Wendland, t. VI, p. 121 l. 24-26, *vide in apparatu*.
Par f. (69v 18) 70v 3-6 — Φίλωνος.
V [Ε κα'] (*PG* 95, 1560C) — τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* Φίλωνος).

18 (22) Φοβηθῶμεν οὐχὶ νόσον τὴν ἔξωθεν[1], ἀλλ' ἁμαρτήματα, δι' ἃ ἡ νόσος· καὶ νόσον ψυχῆς οὐχὶ[2] σώματος.

1 ἔξωθεν : ἔξοθεν κ Β ε || 2 οὐχὶ : ἀλλ' οὐ Aucta.

Ce passage est cité par C. TISCHENDORF, *Anecdota sacra et profana*, (Lipsiae 1855) p. 173 n° 21, HOLL, *Fragmente*, p. 110 n° 279, O. STÄHLIN, *Clemens Alexandrinus* (Leipzig 1909) t. III, p. 139, 24-25 (*PG* 9, 704A), HARRIS, p. 77 et J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 95, Fr. sp. 28.
Thes [Α ξς'] f. 69vB (3) 4-5 — Φίλωνος ἐκ τοῦ η'.
Ti [Α ια'] f. 14vB (mg) 24-28 — Φίλωνος.
Ki [Α ια'] f. 54v (28) 28-29 — Φίλωνος.
D [Α λδ'] f. 62vB (28) 29-34 — Φίλωνος.
V [Α ιβ'] Lequien, t. II, p. 341 (*PG* 95, 1169C) — Κλήμεντος Στρωματέως.
R [Α κα'] f. 39r (mg) 7-8 — Κλήμεντος.
Par f. (69v 18) 72r 5-7 — Φίλωνος.
Patmos, p. 363 c. 13, 73 — (Φίλωνος, c. 13, 72).

19 (24) Διδύμου· Ἐπίτασις κακίας τὸ μὴ μόνον αὐτὸν ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ συνηγορεῖν ἄλλοις[1].

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Par f. (77v 2) 78v 3-5 – Διδύμου.
D [X ε'] f. 371rB (2) 3-6 – Γνώμη Διδύμου.
Patmos, p. 364 c. 13, 74 – Διδύμου.

20 (26) Θεοτίμου· Ἔοικεν ἁμαρτία[1] παραβλήματι[2] κωλύοντι τὴν εὔνοιαν[3] τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν γενέσθαι.

1 ἡ *ante* ἁμαρτία *add.* ρ φ ε κ² Ι ζ θ ο Aucta || 2 παραβλήματι : ἐπιβλήματι Aucta παρακωλύματι Holl || 3 εὔνοιαν : ἔννοιαν Holl.

HOLL, *Fragmente*, p. 54 n° 125.
R [Π κη'] f. 238r (28) 29-30 – Θεοτίμου.
APOSTOLII, *Cent.* VII n° 59e (Proverbe); éd. Leutsch II, p. 410 – Θεοτίμου.
Patmos, p. 364 c. 13, 75 – Θεοτίμου.

21 (27) Ἰωσήπου[1]· Οὐκ ἐκριζωτὴς τῶν παθῶν, ἀλλ' ἀνταγωνιστής ἐστιν ὁ λογισμός(1).

1 Ἰωσήπου ε ψ α Β δ... : Ἰωσήππου ο.

V [Κ ιβ'] (*PG* 96, 89C) – Joseph, De imp. rat.

(1) Aucun des mots de la sentence ne figure dans *A complete Concordance to Flavius Josephus* de KARL HEINRICH RENGSTORF, t. 1-4, (Leiden 1973-1983).

22 (28) Πλουτάρχου· Οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατόν, οὔτε αἰσχρὸν[1] ἁμάρτημα χρόνῳ.

1 αἰσχρὸν *om.* Bern.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, n° 82; éd. Bernardakis, t. VII, p. 159.
Par f. (83r 12) 87r 16-18 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 6, 14 – Σωκράτους.
Patmos, p. 362 c. 13, 69 – Πλουτάρχου.

23 (30) Ἀριστοτέλους· Οὐ πόρρω τοῦ ἀναμαρτήτου καθίστησιν ἑαυτόν, ὁ τὸ[1] ἁμαρτηθὲν ἐπιεικῶς[2] ὁμολογήσας(1).

1 τὸ : τῷ ρ ‖ 2 ἐπιεικῶς : ἐπιεικὸς δ ψ.

Par f. (83r 12) 88v 16-18 – Πλουτάρχου.
Patmos, p. 484 c. 20, 81 – Ἀριστοτέλους.
(1) Selon ROSE, *Arist. Pseudep.*, p. 610 cette sentence ne serait pas d'Aristote.

24 (31) Δημοσθένους· Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη[1] θεραπεύεται.

1 καὶ συναγορευομένη τ δ θ ψ Aucta Par *om.* κ[2] Clavaud.

DÉMOSTHÈNE, fr. 11; éd. R. CLAVAUD, *op. cit.*, (Paris 1987) p. 142.
Par f. (107v 18) 108r 6-9 – Δημοσθένους.
STOBÉE, III 13, 55 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πυθαγόρου, Stob. III 13, 53).

25 (32) Πυθαγόρου· Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις[1].

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

A. ELTER, *Gnomica* II, p. 13 n° 19.
STOBÉE, III 13, 53 – Πυθαγόρου.
Patmos, p. 365 c. 13, 77 – Πυθαγόρου.

26 (33) Μοσχίωνος· Βέλτιον ὀλιγάκις ὁμολογοῦντα κατορθοῦν, σωφρονεῖν[1] πολλάκις ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτάνειν[2] λέγοντα[3], πλημμελεῖν πολλάκις.

1 σωφρονεῖν : σωφροσύνην ν ‖ 2 ἁμαρτάνειν : ἁμαρτάνοντα ρ θ ‖ 3 λέγοντα *om.* ρ.

MOSCHION, *Γνῶμαι;* éd. H. Schenkl, Epictetus, p. 478 n° 4.
Par f. 102r (mg) 12-15 – Μοσχίωνος.
STOBÉE, III 1, 128 *in apparatu sub n.* 8 – (Stob., III 1, 125 Ἐπικτήτου).
Patmos, p. 485 c. 20, 84 – Μοσχίωνος.

27 (34) **Ζήνωνος· Ζῆθι, ὦ ἄνθρωπε, μὴ μόνον ἵνα φάγῃς καὶ πίῃς, ἀλλ' ἵνα τὸ[1] ζῆν[2] πρὸς τὸ εὖ ζῆν καταχρήσῃ[3].**

1 τὸ : τῷ Aucta ‖ 2 ζῆν : ζεῖν I ‖ 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

ZÉNON, fr. 326; von ARNIM, *Stoic. Vet. Fragm.*, t. I, p. 70.
APOSTOLII, *Cent.* VIII n° 34η; éd. Leutsch II, p. 437 – Ζήνωνος.
Par f. 151r (9) 19-20 – Ζήνων.
Patmos, p. 485 c. 20, 85 – Ζήνωνος.

28 (-) **Φαβωρίνου· Πάθος τί μου[1] προσέπεσε τῇ ψυχῇ καὶ τί[2] μὲν ἔστιν οὐκ οἶδα· ἔρωτα δὲ αὐτὸ λέγουσιν οἱ μεμυημένοι. Βάσκανε δαῖμον[3] καὶ ἀλόγιστε, ἀσθενεῖ προσελήλυθας σώματι, φέρειν σε μὴ δυναμένῳ. Ἐξίσταμαί σου[4], δαῖμον· παραχωρῶ σου[4] τῆς μάχης, οὐκ εἰμί σου στρατιώτης[5].**

1 μου : μοι Stob. ‖ 2 τί : <ὅ> τι Stob. ‖ 3 δαῖμον : δαίμων κ ‖ 4 σου : σοι Stob. ‖ 5 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

STOBÉE, IV 20, 63 – Φαβωρίνου.

29 (-) **Θεοφράστου· Ἔρως ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή[1], ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον[2], βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν[3].**

1 ὑπερβολή : μεταβολή θ ‖ 2 πρόσοδον : προείσοδον ν ‖ 3 ἀπόλυσιν : ἀπόλαυσιν ρ φ θ η ν ο.

THÉOPHRASTE, fr. 115; éd. Fr. Wimmer (Lipsiae 1862) t. III, p. 197 (Teubner).
STOBÉE, IV 20, 64 – Θεοφράστου.

Λόγος κζ'

Περὶ ἀκρασίας καὶ γαστριμαργίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου[1]· Οὐαὶ[2] οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε· οὐαὶ οἱ γελῶντες, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.**

1 *α* τοῦ Εὐαγγελίου *usque ad* § 21 *lacunam offert* Ι ‖ 2 ὑμῖν *post* οὐαὶ *add.* Ν ‖ 3 νῦν *post* ἐμπεπλησμένοι *atque* γελῶντες *add.* Ν.

Lc 6, 25.
V [Γ ιγ'] (*PG* 95, 1333C) – Λουκᾶ.
D [Γ ιδ'] f. 112rA (32) 33-36 B 1-2 – ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, κ.ν'.
Patmos, p. 436 c. 18, 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν[1] ὡς[2] ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς.**

1 ὑμῶν : ἡμῶν α θ ‖ 2 ὡς *om.* Ν.

Jc 5, 5.
D [Γ ιγ'] f. 112rB (13) 14-16 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
V [Γ ιγ'] (*PG* 95, 1333D) – Ἰακώβου.
Patmos, p. 436 c. 18, 2 *altera pars* – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3 *prima pars*) **Σολομῶντος· Μὴ[1] ἀπατηθῇς ἐν χορτασίᾳ[2] κοιλίας σου.**

1 μὴ : μηδὲ (LXX) ‖ 2 χορτασίᾳ : ἀχορτασίᾳ η.

Pr 24, 15.
Par f. (66v 5) 67v 9 – τοῦ Σολομῶντος.
Patmos, p. 439 c. 18, 15 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (3 *altera pars*) **Μέλι[1] εὑρὼν τὸ ἱκανὸν[2] φάγε μήποτε πλησθεὶς[3] ἐξεμέσῃς.**

1 υἱέ *ante* μέλι *add.* Par || 2 τὸ ἱκανὸν *post* φάγε *postposuerunt* (LXX) || 3 πλησθεὶς : πλησθῇς B ε.

Pr 25, 16.
Par f. (66v 6) 68r 15-16 – τοῦ Σολομῶντος.
D [A νδ'] f. 77rB (2) 3-5 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 77rA l. 13).
Patmos, p. 439 c. 18, 16 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 18, 15).

5 (4) **Σιράχ[1]· Ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν οὐκ ἔστιν ὁ βίος αὐτοῦ[2] ἐν λογισμῷ ζωῆς.**

1 Σιράχ *om.* ν α Φ ξ || 2 αὐτοῦ *post* ἔστιν *posuit* V || 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Si 40, 29.
V [Γ ιγ'] f. 65r (18) 23-24 (*PG* 95, 1333C) – Σιράχ.
D [Γ ιγ'] f. 112rA (6) 27-31 – Σιράχ.
Patmos, p. 440 c. 18, 20 – τοῦ Σιράχ.

6 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Γαστὴρ συναλλάκτης ἐστὶν ἀπιστότατος, ταμιεῖον[1] ἀφύλακτον· πολλῶν ἀποτεθέντων τὴν μὲν βλάβην παρακατέχουσα, τὰ δὲ παραδοθέντα[2] οὐ διασῴζουσα[3].**

1 ταμιεῖον : ταμεῖον δ ψ λ φ Mosq || 2 τὰ δὲ παραδοθέντα : τὰ μέντοι παρατεθέντα Migne || 3 διασῴζουσα : κατέχουσα Migne.

S. BASILE, *De ieiunio* (Hom. II - *PG* 31, 196B); *CPG* II 2908.
V [Γ ιγ'] f. 65v 17 18-20 (*PG* 95, 1336B) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 65r, l. 33).
Par f. (39r 1) 45v 13-16 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, p. 441 c. 18, 24 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (6) **Ἐκ γὰρ τῆς παχείας τροφῆς οἷον αἰθαλώδεις ἀναθυμιάσεις[1] ἀναπεμπόμεναι[2], νεφέλης δίκην πυκνῆς, τὰς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐγγινομένας ἐλλάμψεις ἐπὶ τὸν νοῦν διακόπτουσιν[3].**

1 ἀναθυμιάσεις : ἀναθυμίασις ρ θ || 2 ἀναπεμπόμεναι : ἀναπεμπομένη ρ θ || 3 διακόπτουσιν : διακόπτει ρ θ.

S. BASILE, *De ieiunio* (Hom. I - *PG* 31, 180C); *CPG* II 2845.
V (*PG* 95, 1337A) – Βασιλείου.
Patmos, p. 442 c. 18, 25 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 18, 24).

8 (7) **Τοῦ Θεολόγου[1]· Ἄϋπνός ἐστι καὶ ἀκοίμητος πρὸς τὴν τοῦ πλείονος[2] ἐπιθυμίαν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις(1).**

1 τοῦ Θεολόγου *om.* ι ν || 2 πλείονος : πλείωνος ι.

Texte non de saint Grégoire de Nazianze mais de saint Grégoire de Nysse. Voir 1) OEHLER FR., *Gregor's Bischofs von Nyssa De oratione dominica, Oratio I* p. 212 l. 13-14. Abhandlung von der Erschaffung des Menschen und fünd Reden auf des Gebet (Leipzig 1859); *CPG* II 3160.
2) MIGNE (*PG* 44, 1125C); *CPG* II 3160.
V [Α μγ'] (*PG* 95, 1252D) – Θεολόγου.

9 (8)

Δός, εἶπε γαστήρ, ἣν λαβοῦσα σωφρονῇς,
δώσω προθύμως· ἣν δὲ τοῖς κάτω δίδως[1],
κόπρον λάβοις μέν, ἀλλ' ὅμως μὴ πλουσίαν.
Εἰ δ' οὖν κατάσχοις, δώσομεν καὶ πλουσίαν[2].

1 δίδως : δώσῃς τ || 2 εἰ... πλουσίαν *om.* φ ν.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 73-76 (*PG* 37, 933A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 46r 14-18 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 444 c. 18, 32 – (τοῦ Θεολόγου, c. 18, 30).

10 (10) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Φαγὼν καὶ πιὼν καὶ ἐμπλησθεὶς[1] πρόσεχε σεαυτῷ[a]· ἀπόκρημνος[2] γάρ ἐστιν ὁ τόπος τῆς τρυφῆς[3].**

1 καὶ (μὴ γ) ἐμπλησθεὶς *om.* δ μ ψ λ || 2 ἀπόκρημνος *om.* ε || 3 τρυφῆς : τροφῆς κ[2].

a) *Dt* 6, 11-12.
S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Acta apostolorum*, hom. 1-55 (*PG* 60, 132 l. 11-13); *CPG* II 4426.
R [Π κθ'] f. 239r (15) 16-17 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῶν εἰς τὰς Πράξεις.
D [Γ ιγ'] f. 113rB (30) 31-35 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς Πράξεις.
V [Γ ιγ'] f. 66v (4) 4-5 (*PG* 95, 1340A) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 444 c. 18, 34 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (15) **Τοῦ[1] Κλίμακος· Θλιβομένης κοιλίας ταπεινοῦται καρδία· θεραπευομένης δὲ αὐτῆς γαυριᾷ λογισμός.**

1 τῆς *post* τοῦ *add.* ν φ Sin.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala Paradisi* (Gr. XIV - *PG* 88, 868A); *CPG* III 7852.
Par f. 80r (2) 6-7 – Κλίμακος.
ω f. 146rB (14) 18-19 – τοῦ Κλίμακος.
Patmos, p. 448 c. 18, 44 – τοῦ Κλίμακος.

12 (12) Τοῦ Νύσης· Ὄψον[1] σοι γενέσθω ἔνδεια· καὶ τὸ μὴ ἐπιβάλλειν[2] κόρον τῷ κόρῳ[3], μηδὲ ἀμβλύνειν τῇ κραιπάλῃ τὴν ὄρεξιν.

1 ὄψον : ὄψων B ο ὄψιν ψ ὄψιν μ ‖ 2 ἐπιβάλλειν : ἐπιβαλεῖν κ ἐπιλαμβάνειν κ² ‖ κόρον τῷ κόρῳ : κόρῳ τόν κόρον δ μ ψ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione dominica*, (Or. IV - *PG* 44, 1173A); *CPG* II 3160.
D [A νδ'] f. 78rA (20) 21-25 – τοῦ Νύσης εἰς Πάτερ ἡμῶν.
Par f. (63r 6) 64v 18-19 65r 1 – τοῦ Νύσης.
Patmos, p. 446 c. 18, 39 – τοῦ Νύσης.

13 (13) Ῥίζα τῶν περὶ τὸν βίον πλημμελημάτων ἐστὶν ἡ περὶ τὸν λαιμὸν ἀσχολία.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione dominica*, (Or. V - *PG* 44, 1185D); *CPG* II 3160.
V [Γ ιγ'] f. (66r 32) 66v 3-4 (*PG* 95, 1337D) – Νύσης.
D [Γ ιγ'] f. 113rB (25) 27-30 – (τοῦ Νύσης, l. 7) ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν ε' λόγου.
Par f. 63r (6) 16-17 – τοῦ Νύσης.
Patmos, p. 446 c. 18, 40 – (τοῦ Νύσης, c. 18, 39).

14 (14) Μέχρι τῆς ὑπερῴας ἡ τῶν ἡδυσμάτων[1] αἴσθησις τὸν ὅρον[2] ἔχει:... ἀπὸ δὲ τῆς ὑπερῴας ἀδιακρίτως[3] ἡ τῶν ἐμβαλλομένων διαφορά, ὁμοτίμως τὰ πάντα τῆς φύσεως πρὸς δυσωδίαν ἀλλοιούσης.

1 ἡδυσμάτων : ἐδεσμάτων B π τ κ² γ η ν ε Mosq ο ‖ 2 ὅρον : ὅριον ι ‖ 3 ἀδιακρίτως : ἀδιάκριτος Migne.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione dominica*, (Or. IV - *PG* 44, 1169C); *CPG* II 3160.
V [Γ ιγ'] f. 66r (32) 32-35 (*PG* 95, 1337D) – τοῦ Νύσης.
D [Γ ιγ'] f. 113rB (7) 8-17 – τοῦ Νύσης ἐκ τῶν Μακαρισμῶν.
R [Π κθ'] f. 239r (8) 9-11 – Γρηγορίου Νύσσης ἐκ τοῦ δ' λόγου τῶν Μακαρισμῶν.

Patmos, p. 447 c. 18, 41 – (τοῦ Νύσης, c. 18, 39).

15 (16) **Φίλωνος· Ἐγκρατείας μὲν ἴδιον[1] ὑγίεια[2] καὶ ἰσχύς· ἀκρασίας δὲ ἀσθένεια καὶ νόσος γειτνιῶσα θανάτῳ.**

1 ἴδιον *om.* Cohn-Wendland || 2 ὑγίεια : ὑγιεία κ ὑγεία ι φ λ ν.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Legatio ad Caium*, 14; éd. Cohn-Wendland, t. VI, p. 158.
R [N η'] f. 217r (2 *ab imo*) 1-2 *ab imo* – Φίλωνος.
Patmos, p. 449 c. 18, 50 – Φίλωνος.

16 (19) **Πλουτάρχου· Ἡ τρυφή, καθάπερ στρατοπέδου, τῆς τῶν ἀπαιδεύτων ψυχῆς τὰ ἄριστα ἀφαιρεῖται[1].**

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 90; éd. Bernardakis, t. VII, p. 160 n° 90.
Par f. (83r 12) 85v 6-8 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, p. 449 c. 18, 52 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Φίλωνος c. 18, 50).

17 (20) **Δημοκρίτου· Ὑγείαν[1] ἔχειν παρὰ Θεοῦ[2] αἰτοῦνται οἱ ἄνθρωποι· τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες, οὐκ ἴσασιν· ἀκρασίᾳ γὰρ τὰ ἐναντία πράσσοντες αὐτοὶ προδόται τῆς ὑγείας γίνονται.**

1 ὑγείαν : ὑγίειαν δ μ ψ ὑγιείην Diels || 2 παρὰ Θεοῦ *post* αἰτοῦνται *legunt* δ μ λ ψ.

DÉMOCRITE, fr. B 234 Diels II; fr. 593 Luria.
Par f. 93v (3) 7-13 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
ω f. 147rB (27) 32 147vB 1-3 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
STOBÉE, III 18, 30 – Δημοκρίτου.
Patmos, p. 450 c. 18, 56 – Δημοκρίτου.

18 (21) **Ὥσπερ[1] ἄλειμμα οὐ[2] τὸ ἡδὺ καλὸν οὐδὲ τὸ μακρόν[3], ἀλλὰ τὸ ὑγιαῖνον, οὕτω καὶ τροφή, οὐχ ἡ ἡδεῖα[4] καλή, οὐδὲ ἡ πολλή, ἀλλ' ἡ ὑγιεινή.**

1 οὖν *post* ὥσπερ *add.* Diels || 2 οὐ : οὐδὲ Diels || 3 μακρόν : μαλακόν η || 4 ἡ ἡδεῖα θ ρ Aucta Diels: ἡδία δ μ ψ.

DÉMOCRITE, fr. 302, 197 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 95v 3-6 – τοῦ Δημοκρίτου.
Patmos, p. 450-451 c. 18, 57 – (Δημοκρίτου, c. 18, 56).

19 (22) Τάχος καὶ ἔπειξις ἀπέστω τοῦ ἐσθίειν· κυνῶδες γὰρ τοῦτο καὶ θηρίῳ μᾶλλον ἢ[1] ἀνθρώπῳ πρέπον[2].

1 πρέπον *ante* ἢ *anteponit* η ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

DÉMOCRITE, fr. 302, 196 Diels II p. 133.
Par f. (93v 2) 95v 1-3 – τοῦ Δημοκρίτου.
Patmos, p. 451 c. 18, 58 – (Δημοκρίτου, c. 18, 56).

20 (23) Κάτωνος· Τῆς[1] πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν· «Ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν».

1 οὗτος *ante* τῆς *posuerunt* φ ϱ π ο ι ε Aucta δμψ *om.* λ ξ.

Mot de Caton l' Ancien cité par PLUTARQUE, *Apophthegmata regum et imperatorum,* 198D – Κάτων ὁ πρεσβύτερος.
STOBÉE, III 6, 61 – Κάτωνος πρεσβυτέρου.
Par f. 104v (3) 4-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Κάτωνος, f. 104r 7) ἀποφθέγματα.
Patmos, p. 451 c. 18, 59 – Κάτωνος.

21 (24) Ἀντισθένους· Ἀντεσθένης ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἑορτή, ἔφη· «Γαστριμαργίας ἀφορμή[1]».

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

ANTISTHENIS *fragmenta,* n° 163; éd. F. D. Caizzi (Varese-Milano 1966) p. 69.
AUG. G. WINCKELMANN, *Apophthegmata Antisthenis* (Turici 1842) I, p. 64.
Selon Apollonius les fêtes sont une cause des maladies: «Αἱ ἑορταὶ νόσων αἰτίαι», mot cité par R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873) p. 115 n° 29.
Patmos, p. 451 c. 18, 60 – Ἀντισθένους.

22 (25) Ἐπικτήτου· Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτίᾳ πιαίνῃ[1], ἀλλ' ἡ[2] ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία, ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος· ἡ δέ, κἂν[3] ἡ ψυχὴ χωρισθῇ[4], διὰ παντὸς[5] ἀκήρατος μένει[6].

1 πιαίνῃ : ἐπαινῇ Par Sin ο Aucta || 2 ἡ *om.* ο || 3 κἂν *om.* φ κ[2] ν ε Mosq ο || 4 ἡ ψυχὴ χωρισθῇ : ἡ δὲ ψυχὴ χωρισθεῖσα φ τ ρ π ε κ[2] ο || 5 διὰ παντὸς *om.* ι || 6 μένει : μένῃ κ Β σ.

STOBÉE, III 1, 143 – (Ἐπικτήτου, St. III 1, 125).
Par f. 124r (10) 15-19 – Ἐπικτήτου.
Patmos, p. 452 c. 18, 61 – Ἐπικτήτου.

23 (26) **Ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν μέμνησο ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν· καὶ ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς, τοῦτο εὐθὺς ἐξέχεας, ὅ τι δ' ἂν τῇ ψυχῇ, διὰ παντός τηρεῖς.**

1 ὑποδέχῃ... καὶ ψυχήν : ὑποδέχονται τό τε σῶμα καὶ ἡ ψυχή ε ο.

ÉPICTÈTE, *Gnom. Epict.* (C) 20 Schenkl.
STOBÉE, III 1, 144 – (Ἐπικτήτου, Stob. III 1, 125).
Par f. 124r (10) 19 124v 1-4 – Ἐπικτήτου.
Patmos, p. 452 c. 18, 62 – (Ἐπικτήτου, c. 18, 61).

24 (27) **Διογένους· Τῶν οἴκων[1] ἔνθα πλείστη τροφή[2], πολλοὺς[3] μῦς εἶναι καὶ γαλᾶς· καὶ σώματα δὲ τὰ πολλὴν τροφὴν δεχόμενα καὶ νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι[4].**

1 οἴκων : οἰκιῶν τ π ρ ο ε θ Mosq κ[2] τὸν οἶκον Sin || 2 τροφή : τρυφή Β || 3 πολλοὺς *om.* λ ἀνάγκη *post* πολλοὺς *add.* Aucta || 4 ἐφέλκεσθαι : ἐφέλκεται τ γ.

Par f. 125v (mg 14) 14-17 – Διογένους.
STOBÉE, III 6, 37 – (Διογένους, Stob. III 6, 35).
Patmos, p. 452 c. 18, 63 – Διογένους.

25 (30) **Κράτητος· Κράτης ἰδὼν χρυσῆν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας[1] ἐν Δελφοῖς ἑστῶσαν ἀνέκραγεν ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἕστηκεν[2].**

1 ἑταίρας : ἑτέρας π α κ[2] || 2 ἕστηκεν : ἕστησεν η.

PLUTARQUE, *De fortuna Alexandri,* 336C.
Par f. 126r (1) 2-5 – Κράτητος.
STOBÉE, III 6, 46 – Κράτης.

26 (31) **Ὁ αὐτὸς νεανίσκον ἰδὼν ἀθλητικὸν οἴνῳ καὶ κρεωφαγίᾳ[1] καὶ ἀσκήσει[2] σάρκα πολλὴν ὑποτρέφοντα εἶπεν[3]· «Ὦ δαιμόνιε, παῦσαι[4] καθ' ἑαυτοῦ ποιῶν τὸ δεσμωτήριον ἰσχυρόν».**

1 κρεωφαγίᾳ : κρεοφαγία σ κ² ε Ι ξ α ο Β Aucta ‖ 2 καὶ ἀσκήσει *om.* δ μ λ ‖ 3 εἶπεν *post* δαιμόνιε *postposuerunt* ρ θ.

Cratès in MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. II, p. 338 n° 36.
Patmos, p. 453 c. 18, 65 – Κράτητος.

27 (32) **Θεόγνιδος**

Πολλῷ τοι πλέονας[1] λιμοῦ[2] κόρος ὤλεσεν ἤδη
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν[3](1) ἐθέλουσιν ἔχειν[3].

1 πλέονας : πλείονας Β φ ‖ 2 λιμοῦ : λαιμοῦ θ ‖ 3 πλεῦν : πλέον ο φ ε ρ κ² ν θ Carrière πλεῖν Aucta ‖ 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ.
(1) πλεῦν en dialecte ionien est synonyme de πλέον.

THÉOGNIS, *Poèmes élégiaques*, I v. 605-606; éd. Carrière (Paris 1948) p. 55.
STOBÉE, III 18, 9 – Θεόγνιδος.

28 (33) **Σωκράτους· Οὗτος τοὺς μὲν[1] ἀνθρώπους ἔλεγε[2] ζῆν[3], ἵνα ἐσθίωσιν· «ἐγὼ[4] δὲ ἐσθίω, ἵνα ζῶ[4]».**

1 οὗτος... μὲν *om.* τ ‖ 2 τοὺς λοιποὺς *post* ἔλεγε *add.* τ γ ‖ 3 ζῆν : ζῇ τ ‖ 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II, 34; éd. Long, p. 71 – Σωκράτης.
Cf. STOBÉE[1], III 6, 41 – (Διογένους, Stob. III 6, 35).
Cf. STOBÉE[2], III 17, 21 – Σωκράτους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 215 n° 479.
Cf. PLUTARQUE, *De audiendis poetis*, 21E.

Λόγος κη'

Περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.**

Mt 5, 4.
V [A λα'] (*PG* 95, 1236C) – Ματθαίου.
A [Λόγ. κη'] f. 60v (l. 28) 61r 1 – τοῦ Εὐαγγελίου.
Patmos, p. 376 c. 15, 2 – καὶ ἀλλαχοῦ (τοῦ Εὐαγγελίου, c. 15, 2).

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;**

2 *Co* 2, 2.
V [Θ ε'] (*PG* 96, 24D *pars altera*) – Β' πρὸς Κορινθίους.
Patmos, p. 376 c. 15, 4 *pars altera* – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Τοῦ Σολομῶντος[1]· Ὥσπερ σὴς ἱματίῳ[2] καὶ σκώληξ ξύλῳ[3], οὕτως λύπη ἀνδρὸς βλάπτει καρδίαν.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *add.* τ $\varkappa^2$ δ Ι || 2 ἱματίῳ : ἱμάτιον φ || 3 ξύλῳ : ξύλον ρ ξύλων ψ || 4 οὕτως : οὕτω ε φ θ $\varkappa^2$ Ι ο ν γ Mosq.

Pr 25, 20a.
V [Θ ε'] f. 134r (14) 16-17 (*PG* 96, 21B) – Παροιμιῶν.
Patmos, p. 385 c. 15, 48 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 15, 45).

4 (4) **Σιράχ[1]· Ἀπὸ λύπης ἐκβαίνει θάνατος· καὶ λύπη καρδίας κάμψει[2] ἰσχύν.**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *add.* δ μ λ Sin ρ || 2 κάμψει : κάμπτει γ.

Si 38, 18.
V [Θ ε'] f. 134v (9) 15-16 (*PG* 96, 24C) – Σιράχ.
Patmos, p. 385 c. 15, 50 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὥσπερ οἱ σκώληκες τοῖς ἁπαλωτέροις τῶν ξύλων[2] ἐντίκτονται μάλιστα, οὕτως αἱ λῦπαι τοῖς μαλακωτέροις ἤθεσι τῶν ἀνθρωπων ἐμφύονται[3].**

1 ἁγίου : μεγάλου ν ο ‖ 2 τῶν ξύλων *om.* δ ψ λ ‖ 3 ἐμφύονται : ἐνφύονται ο ἐμφυτεύονται V.

S. BASILE, 1) *De gratiarum actione* (*PG* 31, 232A);
2) *De tristitia et de animi deiectione* (*PG* 32, 1281B) (Appendix); *CPG* II 2848 et 2908.
V [Θ ζ'] Migne (*PG* 96, 32A) – Βασιλείου.
Patmos, p. 386 c. 15, 55 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 15, 54).

6 (6) **Ὁ λέγων μὴ πρέπειν τῷ δικαίῳ τὴν θλῖψιν, οὐδὲν ἕτερον λέγει ἢ μὴ ἁρμόζειν τῷ ἀθλητῇ τὸν ἀνταγωνιστήν.**

S. BASILE, 1) *Hom. in psalmum XXXIII* (*PG* 29, 381 B); *CPG* II 2836.
2) *De animi deiectione* (*PG* 32, 1285C); *CPG* II 2908.

7 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Φέρει παραμυθίαν ὀδυνωμένῳ κοινωνία τῶν[1] στεναγμῶν.**

1 ὀδυνωμένῳ : ὀδυρομένοις Migne ‖ 1 τῶν *om.* γ.

Pensée attribuée à S. BASILE, *De tristitia et de animi deiectione* (Hom, XII - *PG* 32, 1285C) (Appendix); *CPG* II 2908.
Thes [Θ α'] f. 243rB (mg) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 243rA l. 6).
V[1] [Θ ε'] f. 134v (25) 33 135r 1-2 (*PG* 96, 25A) – Βασιλείου.
V[2] [Σ α'] (*PG* 96, 329A) – τοῦ Θεολόγου, Or. XVI.
Patmos, p. 388 c. 15, 61 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 15, 54).

8 (9) **Ἔστι[1] ποτὲ ἡδονῆς λύπη τιμιωτέρα, καὶ κατήφεια πανηγύρεως, καὶ γέλωτος οὐ καλοῦ, δάκρυον ἐπαινετόν[2].**

1 ἔστι : ἔστη κ Φ ξ ‖ 2 ἐπαινετόν : ἐπαινούμενον τ γ Aucta.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XIV - *De pauperum amore* (*PG* 35, 873D); CPG II 3010.

9 (10) **Μέγα γάρ[1] τὸ παρὰ τῶν συναλγούντων φάρμακον[2]. Οἱ γὰρ τὸ ἴσον τοῦ πάθους ἔχοντες, πλέον εἰσὶν[3] εἰς παραμυθίαν τοῖς πάσχουσιν[4].**

1 γὰρ *om.* γ ο ‖ 2 φάρμακον *reliqua om.* V ‖ 3 εἰσὶν *om.* ι ‖ 4 πάσχουσιν : πάσχουσι δ μ ψ λ π.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In laudem Caesarii fratris* (*PG* 35, 776C-777A); CPG II 3010.
W [E ε'] f. 177r (24-25) 177v 1-3 – (τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, f. 177r l. 15) ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐπιτάφιον.
V [P α'] (*PG* 96, 329A pars prima) – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, p. 389 c. 15, 65 – (τοῦ Θεολόγου, c. 15, 64).

10 (11) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Καιρὸς ἀθυμίας οὐχ ὅταν πάσχωμεν κακῶς[1], ἀλλ' ὅταν δρῶμεν κακῶς[2].**

1 καὶ *ante* κακῶς *posuit* ο ‖ 2 κακῶς : καλῶς γ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Stagirium a daemone vexatum, libri 1-3* (*PG* 47, 491 *ab imo* l. 12); *CPG* II 4310.
Thes [A ογ'] f. 80vA (5) 12-14 – Χρυσοστόμου.
V [A κγ'] (*PG* 95, 1212B) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, p. 390 c. 15, 67 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (13) **Πλουτάρχου· Ὁδὸν μὲν τὴν λειοτάτην[1] ἐκλέγεσθαι· βίον δὲ τὸν ἀλυπότατον.**

1 λειοτάτην : λιτωτάτην γ τελειοτάτην α.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 59; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 84v 2-4 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 5-6 – τοῦ Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 1, 88 – (Σωκράτους, St. III 1, 84).
Patmos, p. 396 c. 15, 95 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, c. 15, 94).

12 (14) **Ἐπενδύεσθαι[1] δεῖ τῷ μὲν θώρακι, χιτῶνα, τῇ δὲ λύπῃ νοῦν.**

1 ἐπενδύεσθαι : ὑπενδύεσθαι Par Bern.

PLUTARQUE, *op. cit.*,60; éd. Bernardakis, t. VII, p. 157.
Par f. (83r 12) 85r 11-12 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 2 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, p. 397 c. 15, 96 – (Πλουτάρχου, c. 15, 94).

13 (15) **Σωκράτους˙ Ἐρωτηθείς[1] τί λυπεῖ τοὺς ἀγαθούς, εἶπεν˙ «Εὐτυχία[2] πονηρῶν[3]».**

1 Σωκράτης *ante* ἐρωτηθεὶς *legunt* δ μ ε ‖ 2 εὐτυχία : εὐτυχίαν α ‖ 3 τῶν *ante* πονηρῶν *posuit* θ.

Par f. (98v 50) 99r 3-4 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
Patmos, p. 397 c. 15, 97 – Σωκράτους.

14 (16) **Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς πῶς ἄν τις ἀλύπως διάγει[1]˙ «Τοῦτο ἀδύνατον, εἶπεν˙ οὐ γάρ ἐστι[2] πόλιν ἢ οἰκίαν οἰκοῦντα[3] καὶ ἀνθρώποις ὁμιλοῦντα μὴ λυπεῖσθαι».**

1 διάγει κ π σ τ Β ζ ι φ ξ Φ ο Par : διάγῃ δ μ ψ λ ν Aucta διάγοι θ Sin Stob. ‖ 2 ἔστι : ἔστιν δ λ τ ε ‖ 3 οἰκοῦντα : οἰκοῦντι λ.

Par f. (98v 5) 99v 3-7 – ἀποφθέγματα τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, f. 97r 10).
STOBÉE, IV 35, 35 – Σωκράτους.
Patmos, p. 397 c. 15, 98 – (Σωκράτους, c. 15, 97).

15 (17) **Λευκίππης[1]˙ Τοῦτο γὰρ ἴδιον τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖς μεγάλοις κακοῖς τὸ[2] μὴ ἐκχέειν δάκρυον˙ ἐν δὲ ταῖς μετρίαις συμφοραῖς ἀφθόνως τὰ δάκρυα καταρρεῖ[3].**

1 Λευκίππης : Λευκίπης κ Λευκίππου λ ‖ 2 τὸ : τοῦ π ‖ 3 καταρρεῖ : καταρρεῖν δ μ ψ Sin θ ο γ Aucta.

ACHILLE TATIUS, III 11, 1; éd. J.-Ph. Garnaud, Le roman de Leucippé et Clitophon (Paris 1991) p. 86 (C.U.F.).
Par f. (100v 6) 101r 5-8 – τῆς Λευκίπ(π)ης.
Patmos, p. 398 c. 15, 99 – Λευκίππης.

16 (18) **Χαρικλείας˙ Πολλάκις γὰρ τὸ χαρᾶς ὑπερβάλλον εἰς[1] ἀλγεινὸν περιίστησιν[2]˙ καὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἄμετρον ἐπίσπαστον λύπην ἐγέννησεν.**

1 εἰς *om.* ι || 2 περιίστησιν κ Φ φ : περιίστησι *plerique codd.*

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, II, 6, 4; éd., R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon, t. I, p. 53 (C.U.F.).
Par f. (101r 20) 101v 7-10 – Χαρικλείας.
Patmos, p. 398 c. 15, 101 – Χαρικλείας.

17 (19) Μοσχίωνος· Ἕπεσθαι τοῖς τερπνοῖς εἴωθε καὶ τὰ λυπηρά.

MOSCHION, *Γνῶμαι;* éd. H. Schenkl, Epictetus (Lipsiae 1916) p. 494 n° 22 (Teubner).
Par f. (102r mg 12) 104r 1 – Μοσχίωνος.
Patmos, p. 399 c. 15, 102 – Μοσχίωνος.

18 (20) Δημώνακτος· Δεῖ ὥσπερ φορτίον τὴν λύπην ἀναθέμενον μὴ στένοντα φέρειν.

Par f. (104v 6) 105r 6-7 – Δημώνακτος.
Patmos, p. 399 c. 15, 103 – Δημώνακτος.

19 (21) Οἱ ἄνθρωποι τάφους μὲν κατασκευάζουσι καὶ ἐντάφια ὥσπερ μέλλοντες αὐτοῖς χρῆσθαι[1]· ἀφοβίαν δὲ καὶ ἀλυπίαν τὴν περὶ τοῦ θανάτου ᾗ χρήσονται, οὐ παρασκευάζονται[2].

1 χρῆσθαι : χρήσασθαι Wachsm. || 2 παράσευάζονται : παρασκευάζουσιν τ γ η.

C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 130 n. 1.
Par f. 105r (9) 16-20 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
Texte cité par L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 64 n° 2 et p. 82 n° 16.
Patmos, p. 881 c. 47, 61 – Δημώνακτος.

20 (22) Θεοπόμπου[1]· Εἴ τις πλεῖστα[2] τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι διάγει[3] τὸν βίον, ἁπάντων ἂν εἴη καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτατος.

1 Θεοπόμπου : Θεοπέμπου ψ λ Θεοπέμπτου I || 2 τὰ *ante* πλεῖστα *add.* Sin Aucta || 3 διάγει : διάγοι Stob. Grenfell-Hunt.

THÉOPOMPE, fr. 343 (M 284); B. GRENFELL - A. HUNT, *Hellenica*

Oxyrhynchia cum Theopompi et Cratippi fragmentis (Londres 1909) (sans pagination).
STOBÉE, III 16, 16 – Θεοπόμπου.
Patmos, p. 399 c. 15, 104 – Θεοπόμπου.

21 (23) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, Ἰσοκράτους καὶ Δημοκρίτου· Εἰ βούλει ἄλυπον[1] βίον ζῆν, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ὡς ἤδη συμβεβηκότα λογίζου.

1 ἄλυπον *post* βίον *legit* Wachsm.

Gnom., 245; éd. WACHSMUTH, p. 205.
Par f. (140r 8-9) 144v 11-13 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 399 c. 15, 105 – Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.

22 (24) Ἄλυπος ἴσθι[1] μὴ τὴν ἀπάθειαν, ὡς τὰ ἄλογα τῶν ζώων, μηδὲ τὴν ἀλογίαν, ὡς οἱ ἄφρονες, ἀλλ' ὡς ἐνάρετος τὸν λόγον τῆς λύπης ἔχων παραμύθιον.

1 ἴσθι : ἤσθη δ μ ψ λ.

Gnom., 246; éd. WACHSMUTH, p. 205.
Par f. (140r 8-9) 144v 13-16 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, p. 400 c. 15, 106 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου).

23 (25) Εὐγνώμων ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ'[1] οἷς μὴ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων[2] ἐφ' οἷς ἔχει[3].

1 ἐφ' : ἐν ρ ο ‖ 2 χαίρων : χαίρει δ ψ λ ‖ 3 ἐφ' οἷς... χαίρων *om.* ξ.

DÉMOCRITE, fr. B 231 Diels II p. 191.
Gnom., 249; éd. WACHSMUTH, p. 205.
Par f. (140r 8-9) 144v 16-18 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, III 17, 25 – Δημοκρίτου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 18 n° 45 (Wiener Studien XI).
Patmos, p. 400 c. 15, 107 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, c. 15, 105).

24 (27) Ὅσοι τινὲς πρὸς τὰς συμφορὰς[1] γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ

δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ τῶν πόλεων[1α] καὶ τῶν[2] ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν[3].

1 συμφορᾶς : ξυμφορᾶς Aucta || 1α πόλεων : πολλῶν Aucta || 2 τῶν *om.* ρ σ φ ε η ο θ Par || 3 εἰσιν : εἰσι δ μ ψ λ ξ.

Par f. 145v (14) 15-18 – Περικλέους.
Patmos, p. 400 c. 15, 109 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, c. 15, 105).

25 (28) **Ἐρωτηθεὶς[1] πῶς ἄν[2] τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσῃ, ἔφη· «Ἑαυτὸν παρασκευάζων βέλτιστα πράττειν».**

1 ὁ αὐτὸς *ante* ἐρωτηθεὶς *posuit* Par || 2 ἄν *om.* Par || 3 λυπήσῃ : λυπήσει φ α Par.

Par f. 157r (146v 1-3) 1-3 – Ἐκλογὴ ἀποφθ. κατ' ἀλφάβητον... Ξ.
Patmos, p. 401 c. 15, 110 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, c. 15, 105).

26 (29) **Ποσειδίππου· Οὐδεὶς ἀλύπως[1] τὸν βίον διήγαγεν ἄνθρωπος ὤν, οὐδ' ἄχρι[2] τοῦ[3] τέλους ἔμεινεν εὐτυχῶν.**

1 ἀλύπως : ἄλυπος κ²π I Stob. || 2 ἄχρι : μέχρι Stob. || 3 τοῦ *om.* φ ρ θ ν.

POSIDIPPE, *Fabulae incertarum fragmenta;* éd. 1) A. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. IV, p. 525;
2) Edmonds III A, fr. 30.
STOBÉE, IV 35, 26 – (Meineke, Posidippi fr. 30 K).
Patmos, p. 401 c. 15, 111 – Ποσειδίππου.

27 (30) **Εὐριπίδου**
Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν βίον ἄλυπον οὐδενί[1].

1 ἐν *ante* οὐδενί *add.* ρ φ ε γ η ν ο I Aucta οὐδενός Edmonds.

C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 140 n° XVIII.
Cf. NAUCK², Praefatio, p. VIII n.* et p 505 n° 872.
Menander fr. 411: Edmonds III B.

Λόγος κθ'

Περὶ ὕπνου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς[1] εὗρε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι. Καὶ λέγει αὐτοῖς[2]· «Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; - Κἂν τὸν Ἰούδαν θεάσασθε πῶς οὐ καθεύδει[3]-(1). Γρηγορεῖτε οὖν καὶ προσεύχεσθε».**

1 ὁ Ἰησοῦς *om.* N || 2 αὐτοῖς : τῷ Πέτρῳ N || 3 κἂν... καθεύδει *om.* N.

Mt 26, 43. 40-41 (Ἐλθὼν... βεβαρημένοι: 43; καὶ λέγει... προσεύχεσθε: 40-41). Patmos, p. 487 c. 21, 1-2 – τοῦ Εὐαγγελίου.

(1) Cette phrase: «Voyez au moins que Judas ne dort pas» (Κἂν... οὐ καθεύδει), ajoutée au texte sacré par le Pseudo-Maxime, nous surprend. On la retrouve dans l' ancienne liturgie romaine de la Cène du Seigneur le Jeudi saint, empruntée, selon toute vraisemblance, à quelque liturgie orientale ancienne. Le P. J. Paramelle cite une autre parole, mise dans la bouche de Dieu, aux Impropères du Vendredi saint: Ô mon peuple, «que devais-je faire pour toi que je n' aie pas fait?» (τί δεῖ με ποιῆσαι καὶ οὐκ ἐποίησα).

Voir J. PARAMELLE, Une Catéchèse baptismale inconnue du début du Ve siècle dans *Mémorial André-Jean Festugière, Antiquité païenne et chrétienne, Vingt-cinq études réunies et publiées* par E. LUCCHESI et H. D. SAFFREY (Genève 1984 chez Patrick Cramer) p. 169 n. 45.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὅρα[1] οὖν, μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. Οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι[2] καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες[3] νήφωμεν[4].**

1 ὅρα : ἄρα δ μ ψ λ Mosq Aucta ν N || 2 καθεύδουσι : καθεύδωσιν ρ || 3 υἱοὶ *post* ὄντες *posuit* τ || 4 νήφωμεν : νήφομεν κ νίφωμεν Φ ξ || οἱ γὰρ... νήφωμεν *om.* δ μ λ.

1 *Thes* 5, 6-8.
Patmos, p. 486 c. 21, 3 – τοῦ 'Αποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἐνδύεται[1] διερρηγμένα καὶ ῥακώδη[2] πᾶς ὑπνώδης.**

1 ἐνδύεται : καὶ ἐνδύσεται (LXX) || 2 ῥακώδη : ῥακκώδη κ.

Pr 23, 21.
V [Υ γ'] (*PG* 96, 376A) – Παροιμιῶν.
Patmos, p. 488 c. 21, 13 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 21, 12).

4 (4) **Σιράχ· Μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει[1] νυσταγμόν[2].**

1 ἀπαιτήσει : ἀποστήσει (LXX) ἀπωθήσει Patmos || 2 *om. apopht.* φ η ο ν δ μ ψ λ Sin.

Si 31, 2.
W [Υ γ'] f. 266v (8) 9 – τῶν αὐτῶν (*id est* τῶν Παροιμιῶν, f. 266v l. 6).
V [Υ γ'] (*PG* 96, 373D) – Σιράχ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Εὐχαρίστει, ἄνθρωπε, τῷ ἀκουσίως[3] ἡμᾶς[4] διὰ τοῦ ὕπνου τῆς συνεχείας[5] τῶν πόνων λύοντι καὶ ἐκ μικρᾶς[6] ἀναπαύσεως πάλιν πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως ἐπανάγοντι.**

1 ἁγίου : μεγάλου ν || 2 ὦ *ante* ἄνθρωπε *add.* ρ || 3 ἀκουσίως : ἑκουσίως ρ || 4 ἡμᾶς : ὑμᾶς ι || 5 τῆς συνεχείας : τῇ συνεχείᾳ ι *om.* δ μ λ || 6 μικρᾶς : μακρᾶς ι.

S. BASILE, *In martyrem Iulittam* (*PG* 31, 244BC); *CPG* II 2849.
V [Υ γ'] f. 224v (6) 6-8 (*PG* 96, 376A) – Βασιλείου.
R [Υ ια'] f. 266r (12) 13-15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
W [Υ γ'] f. 266r (11) 12-15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας λόγου.
Patmos, p. 489 c. 21, 15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὕπνος οὐδέν[1] ἐστιν ἢ θάνατος πρόσκαιρος καὶ ἐφήμερος τελευτή[2].**

1 ἕτερον *post* οὐδέν *add.* V Aucta || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Davide et Saule*, (Hom. II - *PG* 54, 689 l. 8 *ab imo*); *CPG* II 4412.
R [Υ ια'] f. 266r (15) 15-16 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [Υ γ'] f. 224v (25) 26 (*PG* 96, 376C) – τοῦ Χρυσοστόμου.
W [Υ γ'] f. 267r (17-18) 19-20 – τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκ τῶν εἰς τὸν Σαοὺλ καὶ τὸν Δαυίδ.
Patmos, p. 490 c. 21, 20 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 20, 19).

7 (10) **Νύσης˙ Ὥσπερ ἐπὶ[1] τῆς καθύγρου[2] γῆς, ἐπειδὰν[3] θερμοτέραις ἀκτῖσιν ἐπιλάμψῃ[4] ὁ ἥλιος, ἀτμοί τινες ὁμιχλώδεις[5] ἀπὸ τοῦ βάθους ἀνέλκονται˙ ὅμοιόν τι γίνεται καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γῇ τῆς τροφῆς ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος ἀναζεούσης. Ἀνωφερεῖς δὲ ὄντες ἀτμοὶ[6] κατὰ φύσιν καὶ ἀερώδεις, καὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενον[7] ἀναπνέοντες, ἐν τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν γίνονται χώροις[8].**

1 ὥσπερ ἐπὶ : καθάπερ γὰρ ἐκ Migne || 2 καθύγρου : διαβρόχου Migne || 3 ἐπειδὰν : ὅταν Migne || 4 ἐπιλάμψῃ ν : ἐπιλάμψας B codd || 5 ὁμιχλώδεις : ὁμιχλώδης κ B ρ || 6 οἱ *ante* ἀτμοὶ *add.* : B ρ σ ε π ι ν I Aucta Migne *om.* δ ψ λ || 7 ὑποκείμενον : ὑπερκείμενον V || 8 χώροις : χωρίοις ρ Migne χωρίς Mosq *om. apopht.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De opificio hominis* 165, 42; (*PG* 44, 165CD); *CPG* II 3154.

8 (11) **Φίλωνος˙ Εἰκότως μελέτην μὲν θανάτου, σκιὰν δὲ καὶ ὑπογραμμὸν τῆς αὖθις ἐσομένης ἀναβιώσεως[1] τὸν ὕπνον οἱ τὰ ἀληθῆ[2] πεφρονηκότες ἀπεφήναντο˙ ἑκατέρων γὰρ ἐναργεῖς φέρει τὰς εἰκόνας[3]˙ μεθιστᾷ τὸν αὐτὸν[5] ἐξ ὁλοκλήρου.**

1 ἀναβιώσεως : ἀναστάσεως τ γ || 2 τὰ ἀληθῆ : τἀληθῆ πδ Sin α || 3 εἰκόνας *reliqua om.* ο || 4 γὰρ καὶ παριστᾷ *post* μεθιστᾷ *add.* π δ μ ψ λ Aucta || 5 τὸν αὐτόν *post* ὁλοκλήρου *postposuerunt* δ μ ψ λ.

HARRIS, p. 7, cite te texte comme «*unidentified*».
R [Υ δ'] f. 265r (32) 32-35 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, l. 26).
D [Υ δ'] f. 342vB (23) 24-36 343rA 1 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, f. 342vB 1) ἐκ τῆς τῶν νόμων ἀλληγορίας.
Patmos, p. 492 c. 21, 27 – Φίλωνος.

9 (12) **Κλήμεντος˙ Ὅσα περὶ ὕπνου λέγουσιν[1], τὰ αὐτὰ χρὴ καὶ περὶ θανάτου ἐξακούειν˙ ἑκάτερος γὰρ δηλοῖ τὴν ἀποστασίαν τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δὲ ἧττον.**

1 λέγουσιν κ : λέγουσι *ceteri.*

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Stromates*, IV, 22 (*PG* 8, 1349C-1352A).
HOLL, *Fragmente*, p. 101 nº 244.
V [Y γ'] f. 224v (27) 28-29 – Κλήμεντος.
R [Y ια'] f. 226r (17) 17-19 – τοῦ ἁγίου Κλήμεντος 'Αλεξανδρείας.
W [Y γ'] f. 267r (22) 23-24 267v 1 – Κλήμεντος ἐκ τοῦ α' Στρωματέως.
Patmos, p. 491 c. 21, 22 – Κλήμεντος.

10 (13-14) **13 Πᾶσι δέ[1], ὡς ἔπος εἰπεῖν, διαμαχητέον ἡμῖν πρὸς τὸν ὕπνον[1a], ὡς πλείονα χρόνον τοῦ ζῆν διὰ τὴν ἐγρήγορσιν μεταλαμβάνειν· 14 -ὁ γάρ[2] ὕπνος ὥσπερ τελώνης τὸν ἥμισυν ἡμῖν τοῦ βίου συνδιαιρεῖται χρόνον(1)-, πολλοῦ γε[3] δεῖν[3a] μεθ' ἡμέραν καθεύδειν τοῖς καὶ τῆς νυκτὸς τὸ πλεῖστον εἰς[4] ἐγρήγορσιν[5] ἀποτεμνομένοις.**

1 δέ : μέν ν ‖ 1α ἠρέμα ἐκ προσαγωγῆς ἐθίζουσιν *post* ὕπνον *add. edd.* ‖ 2 γὰρ *om.* ο Aucta ‖ 3 γε *om.* γ ‖ 3α δεῖν : δεῖ Mondésert ‖ 4 εἰς *om.* B ‖ 5 ἐγρήγορσιν : ἐγρηγορόσιν ρ σ ζ ε α B ἐγρηγορῶσιν Φ ξ.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, II, 81, 5; éd. CL. MONDÉSERT - H. I. MARROU, *SC* nº 108, p. 162.
Patmos, p. 491 c. 21, 23 – (Κλήμεντος, c. 21, 22).
(1) PLUTARQUE, *Aquane an ignis utilior, 958D,* cite également cette jolie pensée d' ARISTON DE CHIO, fr. 403; voir von ARNIM, *Stoic. Vet. Fragm.*, t. I, p. 90.

11 (17) **Δημοκρίτου[1]· Οἱ[2] ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἢ ἀργίην ἢ ἀπαιδευσίην[3] σημαίνουσιν.**

1 Δημοκρίτου : Δημόκριτος B σ ‖ 2 οἱ *om.* Par Stob. Diels ‖ 3 ἀργίην... ἀπαιδευσίην : ἀργίαν... ἀπαιδευσίαν λ ο Schenkl.

DÉMOCRITE, fr. B 212 Diels II.
STOBÉE, III 6, 27 – (Δημοκρίτου, Stob., III 6, 26).
Par f. (93v 2) 95v 9-11 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 20 nº 57.
Patmos, p. 493 c. 21, 30 – Δημοκρίτου.

12 (18) **Πυθαγόρου[1]· Ἄγρυπνος ἔσο κατὰ τὸν νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον[2] ὕπνος[2].**

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρα τ ‖ 2 τοῦτον : τὸν νοῦν Chadwick ‖ 3 *om. apopht* ο.

Sentences des Pythagoriciens, n° 5; éd. Chadwick, p. 84.
STOBÉE, III 1, 31 – (Πυθαγόρου, Stob., III 1, 30).
Par f. 123v (13) 14-15 – Πυθαγόρου.
Patmos, p. 493 c. 21, 31 – Πυθαγόρου.

13 (19) Φιλοστράτου[1]· Οὐδὲ γὰρ οἱ σώφρονες καὶ σπουδαῖοι νυστάζουσι, κἂν πόρρω τῶν νυκτῶν σπουδάζωσιν[2]. Οὐ γὰρ ἐξωθεῖ αὐτοὺς ὁ ὕπνος ὥσπερ δεσπότης, ὑβρίσας[2a] εἰς τὸν αὐχένα δεδουλωμένον[3] ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἐλεύθεροί τε καὶ ὀρθοὶ φαίνονται. Καταδαρθέντες δὲ καθαρᾷ τῇ ψυχῇ δέχονται τὸν ὕπνον οὔτε ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν ἀνακουφιζόμενοι, οὔτε ὑπὸ κακοπραγίας τινὸς ἐκθρῴσκοντες[4]. Σύμμετρος[5] γὰρ πρὸς ἄμφω ταῦτα ψυχὴ νήφουσα καὶ οὐδετέρου τῶν παθῶν ἥττων, ὅθεν καὶ καθεύδει ἥδιστα καὶ ἀλυπότατα μὴ ἐξισταμένη τοῦ ὕπνου[6].

1 Φιλοστράτου : Φιλόστρατος α ‖ 2 σπουδάζωσιν : σπουδάζουσιν ψ λ η ν ‖ 2α ὑβρίσας : βρίσας Aucta ‖ 3 δεδουλωμένων ε ρ Β φ : δεδουλωμένους α ‖ 4 ἐκθρῴσκοντες : ἐκθρωσκόμενοι σ ρ *in mg* κ ‖ 5 σύμμετρος : συμμέτρως τ ξύμμετρος Aucta ‖ 6 τοῦ ὕπνου *om.* ζ ‖ *om. apopht.* ο.

PHILOSTRATUS, *Vita Apollonii*, 2, 36; éd. C. L. Kayser, t. I (Lipsiae 1870 réimpression Hildesheim 1964) p. 78 (Teubner).

Λόγος λ'

Περὶ μέθης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Προσέχετε ἑαυτοῖς μήποτε βαρυνθῶσιν[1] αἱ καρδία ὑμῶν[2] ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς καὶ αἰφνιδίως[3] ὑμῖν[4] ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη.**

1 βαρυνθῶσιν : βαρηνθῶσιν D N δ ψ λ Mosq || 2 ὑμῶν *ante* αἱ *legunt* δ Sin V Mosq N Aucta || 3 αἰφνιδίως : αἰφνίδιος V N || 4 ὑμῖν : ἡμῖν α ἐφ' ὑμᾶς N.

Lc 21, 34.
V [M ε'] f. 169r (23) 13-15 (*PG* 96, 157C) – Λουκᾶ.
D [M α'] f. 228rA (34) 35B 1-8 – ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου κεφάλαιον σνθ'.
Patmos, c. 35, 1 p. 702 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὥσπερ[1] ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις[2] καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις.**

1 ὥσπερ : ὡς ετ N Aucta || 2 κώμοις : κώμαις π ψ η.

Rm 13, 13.
V [M έ] f. 169r (17) 17-18 – πρὸς Κορινθίους.
Patmos, c. 35, 2 p. 702 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ[1] εἰς οἶκον πότου[2].**

1 πορευθῆναι *post* ἢ *posuit* V ὅτι πορευθῆναι (LXX) || 2 πότου : τόπου ξ.

Eccl 7, 2.
D [M α'] f. 228vB (33) 34-35 229rA 1 – τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.
V [M ε'] f. 169r (4) 4-5 (*PG* 96, 157B) – Ἐκκλησιαστοῦ.

W [M α'] f. 203r (7) 8-9 – ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.
Patmos, 35, 18 p. 706 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 35, 14).

4 (4) **Μὴ ἴσθι[1] οἰνοπότης· πᾶς γὰρ μέθυσος[2] πτωχεύσει.**

1 ἴσθι : ἤσθη δ ψ I ‖ 2 καὶ πορνοκόπος *post* μέθυσος *postposuerunt* V Patmos.

Pr 23, 20-21.
D [M α'] f. 228vB (6) 7-10 – Παροιμιῶν
V [M ε'] f. 168v (31) 32 (*PG* 96, 157A) – Παροιμιῶν
R [M α'] f. 203r (8) 8-9 – Παροιμιῶν
W [M α'] f. 202v (mg) 19-20 – τῶν Παροιμιῶν
Patmos, c. 35, 14 p. 705 – τοῦ Σολομῶντος

5 (5) **Ὃς ἐστιν ἡδὺς[1] ἐν οἴνων διατριβαῖς, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὀχυρώμασι καταλείψει[2] ἀτιμίαν.**

1 ἡδὺς *post* διατριβαῖς *posuerunt* Φ ξ ‖ 2 καταλείψει *post* διατριβαῖς *legunt* δ μ ψ λ.

Pr 12, 11a
D [M α'] f. 228vB (6) 10-14 – Παροιμιῶν
V [M ε'] f. 168v (31) 32-34 (*PG* 96, 157A) – Παροιμιῶν
W [M α'] f. 202v (20) 21-22 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, l. 18)
Patmos, 35, 15 p. 705 – (Σολομῶντος, c. 35, 14)

6 (6) **Σιράχ. Ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἔλεγχε[1] τὸν πλησίον[2] καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς[3] αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ.**

1 ἔλεγχε : ἐλέγξῃς (LXX) Patmos ‖ 2 σου post πλησίον *posuit* V^2 *omittens ultima verba* ‖ 3 ἐξουδενώσῃς : ἐξουθενήσῃς (LXX) ‖ 4 εὐφροσύνῃ : ἀφροσύνῃ Πάτμος.

Si 31, 31.
V^1 [M ε'] f. 169r (10) 23-35 – Σιράχ (Verset cité par l'Escorial *ω* III. *9*).
V^2 [E λα'] Migne (*PG* 95, 1568B *pars prima*) – Σιράχ.
W [M α'] f. 203r (22) 24 203v 1 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, f. 203r l. 21).
Patmos, c. 35, 20 p. 706 – (τοῦ Σιράχ, c. 35, 19).

7 (7) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὥσπερ γὰρ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι πυρί, οὕτως ἀμετρία οἴνου[2] λογισμὸν κατασβέννυσι σώφρονα[3].**

1 ἁγίου : μεγάλου ν || 2 τῷ σώματι *post* οἴνου *postposuit* ο *omittens ultima verba* || 3 σώφρονα *om.* V Patmos.

S. BASILE, *In ebriosos* (*PG* 31, 448A); *CPG* II 2858.
V [M ε'] f. 169v (21) 22 (*PG* 96, 157D) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 169r l.18).
R [M α'] f. 203r (20) 21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, l. 18) κατὰ μεθυόντων.
W [M α'] f. 203v (15) 16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 203v, l. 10) ἐκ τοῦ περὶ μέθης.
D [M α'] f. 229rB (31) 32 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 229rB, l. 18) κατὰ μεθυόντων.
ω f. (145vB 12) 146rB 9-10 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 35, 23 p. 707 l. 4-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (8) **Μέτρον ἄριστον τῆς τοῦ οἴνου χρήσεως ἡ χρεία τοῦ σώματος[1].**

1 *om. apopht.* ο.

S. BASILE, 1) *De ieiunio* (hom. I - *PG* 31, 184A); *CPG* II 2845.
2) *De ingluvie et ebrietate*, (*PG* 32, 1324C) (Appendix); *CPG* II 2908.
V [M ε'] (*PG* 96, 161B) – ἁγίου Βασιλείου.
Par f. (39r 1) 43r 19-20 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

9 (9) **Μέθη Κύριον οὐχ ὑποδέχεται· Πνεῦμα ἅγιον ἀποδιώκει· καπνὸς μὲν γὰρ ἀποδιώκει[1] μελίσσας· χαρίσματα δὲ πνευματικὰ ἀποδιώκει κραιπάλη.**

1 ἀποδιώκει : κ Β σ τ κ² Φ ξ ζ : φυγαδεύει δ μ ψ Sin λ ψ η φ π ρ θ Ι ο ν ε Mosq Aucta V.

S. BASILE, 1) *De ieiunio*, hom. I (*PG* 31, 184A); *CPG* II 2845.
2) *De ingluvie et ebrietate*, (*PG* 32, 1328C) (Appendix); *CPG* II 2908.
V [M ε'] (*PG* 96, 165B) – Βασιλείου.

10 (10) **Τοῦ Θεολόγου· Καὶ οἱ μὲν πένητες[1] οὕτως· ἡμεῖς δὲ ἀνακεισόμεθα[1a] λαμπροὶ λαμπρῶς ἐπὶ στιβάδος ὑψηλῆς τε καὶ μετεώρου καὶ τῶν περιττῶν καὶ ἀψαύστων ἐπιβλημάτων(a)...**

Καὶ τοῖς μὲν πολύ τι κόρος καὶ ὕδατος, ἡμῖν δὲ καὶ μέχρι μέθης οἱ τοῦ οἴνου κρατῆρες, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν μέθην τοῖς ἀκολαστοτέροις· καὶ τὸν[2] μὲν ἀποπεμψόμεθα[3] τῶν οἴνων, τὸν δὲ ἐγκρινοῦμεν ὡς ἀνθοσμίαν(1), περὶ δὲ τοῦ φιλοσοφήσομεν[4], ζημία δὲ εἰ μὴ προσέσται τῷ ἐγχωρίῳ[5] καὶ τῶν ὀνομαζομένων ξένων τις, ὥσπερ τύραννος. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἁβροὺς καὶ τῆς χρείας περιττοτέρους εἶναι[6] ἢ νομίζεσθαι, ὥσπερ αἰσχυνομένους, εἰ μὴ κακοὶ νομιζοίμεθα καὶ δοῦλοι γαστρὸς καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα(b).

1 πένητες *post* μὲν *add.* π ρ φ ο Iκ² ν ε η Mosq Aucta *om.* κ B Φ ξ τ σ δ ψ ι ψ Migne || 1a ἀνακεισόμεθα : ἀναβησόμεθα Migne || 2 τὸν : τῶν ρ || 3 ἀποπεμψόμεθα B δ π ρ σ τ ε ο ψ ν Aucta Migne : ἀποπεμψώμεθα κ || 4 φιλοσοφήσομεν B σ τ δ ψ λ ν ρ η κ² θ ο ε Migne : φιλοσοφήσωμεν κ π α ξ I || 5 τῷ ἐγχωρίῳ : τῶν ἐγχωρίων δ λ || 6 ἢ *ante* εἶναι *add.* τ ρ Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore*, or. XIV a) (*PG* 35, 877C); b) (*PG* 35, 880AB); *CPG* II 3010.
(1) Interpretatur: «*vinum bono colore simul et odore praeditum*». Migne *in apparatu sub n. 39.*

11 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Τοῖς ἐν μέθῃ καὶ ἀκολασίᾳ βιοῦσιν ἡ ἡμέρα πρὸς τὸ[1] τῆς νυκτὸς μεταστρέφεται[2] σκότος[3]· οὐ τοῦ ἡλίου σβεννυμένου, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων διανοίας σκοτιζομένης τῇ μέθῃ[4].

1 τὸ *om.* V || 2 μεταστρέφεται : μεταφέρεται Migne || 3 εἰς *ante* σκότος *legit* V || 4 τῇ μέθῃ *post* διανοίας *posuit* Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Kalendas*, (*PG* 48, 956 *ab imo* l. 1-4); *CPG* II 4328.
V [M ε'] (*PG* 96, 165D) – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [M α'] f. 229vA (24) 25-33 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς Καλάνδας.
Patmos, c. 35, 38 p. 712 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 35, 37).

12 (12) Εὐαγρίου· Ῥώννυσι μὲν οἶνος σῶμα[1]· τὴν δὲ ψυχὴν λόγος Θεοῦ.

1 τὸ *ante* σῶμα *add.* Elter.

Sentence d' Évagre, voir A. ELTER, *Gnomica I, Sexti Pythagorici, Clitarchi, Evagrii Pontici sententiae* (Lipsiae 1892) p. LII n° 17; elle est citée aussi sous le nom de NIL, *Capita paraenetica*, n° 17 (*PG* 79, 1252A); *CPG* III 6583a.

13 (14) Πλουτάρχου· Φθείρεται ὁ[1] μὲν κόσμος πυρὶ καὶ ὕδατι· ὁ δὲ τῶν ἀκολάστων πλοῦτος ἔρωτι καὶ μέθῃ[2].

1 ὁ *om.* π Sin ι || 2 μέθῃ : μέθης I.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 39; éd. Bernardakis, t. VII, p. 155.
Par f. (83r 12) 86v 6-8 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 35, 40 p. 712 – Πλουτάρχου.

14 (19) Διογένους· Ἐν συμποσίῳ τινὶ πολλοῦ αὐτῷ[1] οἴνου διδομένου, τοῦτον ἐξέχεεν· ἐπεὶ δέ τινες αὐτὸν ἐμέμφοντο· «Ἐὰν γὰρ αὐτόν, ἔφη, ἐκπίω[2], οὐ μόνον αὐτὸς ἀπόλλυται[3], ἀλλ' ἢ κἀμὲ προσαπόλλυσιν».

1 αὐτῷ : τῷ Διογένει Sternb. || 2 ἐκπίω : ἔπιον Patmos || 3 ἀπόλλυται : ἀπόλλυτο Patmos || 4 προσαπόλλυσιν : προσαπόλλυσι δ μ ψ λ.

L. STERNBACH, 1) *Gnom. Parisinum*, p. 155 n° 196.
2) *Excerpta Parisina*, p. 80 n° 28 (253).
Patmos, c. 35, 42 p. 713 – Διογένους.

15 (21) Μενάνδρου(1) Ὕβρις καὶ οἶνος ἀποκαλύπτειν εἰώθασι φίλοις τὰ ἤθη[1] τῶν φίλων.

1 ἤθη : ἤθει α.

Voir C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 138 n° X.
Par f. (105r 9) 106r 4-5 – τοῦ αὐτοῦ f. (*id est* Δημώνακτος, f. 104v 6) ἀποφθέγματα.
TH. KOCK, *Comic. Attic. Fragmenta* (Leipzig, 1880-1888) t. IV, p. 308, fr. CCCLV.
(1) WACHSMUTH, *Studien*, p. 138 n' accepte pas l' attribution à Ménandre. Il en est de même d' Edmonds et de Sandbach qui refusent également l'attribution à Plutarque faite par Wyttenbach. Seul Kock propose Ménandre.

16 (22-23)

Ὁ πολὺς ἄκρατος[1] ὀλίγ'[2] ἀναγκάζει φρονεῖν[3](a).
Οὐ γὰρ τὸ πλῆθος, ἂν σκοπῇ τις[4], τοῦ ποτοῦ
ποιεῖ παροινεῖν[5], τοῦ πιόντος[6] δ' ἡ φύσις(b).
Χαλεπὸν ὅταν τις ὧν πίνει, πλέον λαλῇ[7],
μηδὲν κατειδώς, ἀλλὰ προσποιούμενος(c).

1 ἄκρατος : οἶνος Patmos || 2 ὀλίγ' : ὀλίγον λ ὀλίγους δ ψ || 3 φρονεῖν

reliqua om. Patmos || 4 τις *om.* Β α || 5 παροινεῖν : παραινεῖν η || 6 πίοντος : ποιοῦντος Φ ξ || 7 πίνει φ ι α Aucta : πίνῃ Β ο.

a) EDMONDS III B fr. 779 – Μενάνδρου.
Patmos, c. 35, 43 p. 713 – Μενάνδρου.
S. JAEKEL, *Menandri Sententiae* (Lipsiae 1964) p. 66 n° 571.
b) οὐ γὰρ... φύσις: EDMONDS III B fr. 627.
c) FR. G. ALLINSON, *Menander, the principal fragments* (London - New York 1921) p 510 n° 627K et 628K; EDMONDS III B fr. 627 et 628.
Par f. 129v (1 et 6) 2-3 et 7-8 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 18, 4-5 et 18 – Μενάνδρου.

17 (24) Πυθαγόρου[1]· Ἐρωτηθεὶς[2] ὑπό τινος οἰνόφλυγος πῶς ἂν τοῦ μεθύειν παύσαιτο, ἔφη· «Εἰ συνεχῶς θεωρεῖ[3] τὰ ὑπ' αὐτοῦ[4] πρασσόμενα».

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρα τ Πυθαγόρας α ε || 2 Πυθαγόρας *ante* ἐρωτηθεὶς *legit* ο || 3 θεωρεῖ : θεωροίη Stob. Bernard. || 4 ὑπ' αὐτοῦ : ὑφαυτοῦ ψ ὑπὸ σοῦ ο.

PLUTARQUE, *Ex libro quod mulieres etiam erudiendae sint;* éd. Bernardakis, t. VII, p. 125 n° 3.
Par f. 116r (17) 18-20 116v 1 – ἀπόφθεγμα (*id est* Πυθαγόρου, f. 116r l. 15).
STOBÉE, III 18, 33 – Πυθαγόρου.
Patmos, c. 35, 44 p. 713 – Πυθαγόρου.

18 (25) Ἔλεγε τὴν μέθην μανίας εἶναι μελέτην.

1 οὗτος *ante* ἔλεγε *legunt* π ρ τ χ ε ν φ κ[2] Aucta *om.* κ Β δ μ σ α αὐτὸς γ Κλεοστράτου Ι.

Par f. 129v (9) 9-10 – Πυθαγόρου.
STOBÉE, III 18, 23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πυθαγόρου, Stob., III 18, 22).

19 (-) Κλεοστράτου[1]· Κλεόστρατος πρὸς τὸν εἰπόντα αὐτῷ «Οὐκ αἰσχύνῃ μεθύων»; ἔφη· «Σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ[2] μεθύοντα νουθετῶν»;

1 Κλεοστράτου *om.* Ι λ || 2 μεθύων... αἰσχύνῃ *om.* Ι Mosq.

Par f. 120r (8) 9-11 – Κλεοστράτου.
STOBÉE, III 34, 17 – Κλεοστράτου.
Patmos, c. 35, 45 p. 714 – Κλεοστράτου.

20 (26) Ἐπικτήτου· Οἱ[1] τέττιγες μουσικοί, οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι, χαίρουσι δὲ οἱ μὲν ὑγραινόμενοι, οἱ δὲ ἀλεαινόμενοι[2]· ἔπειτα προκαλεῖται[3] τοὺς μὲν ἡ[4] δρόσος καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσιν[5]· τοὺς δ' αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος καὶ ἐν[6] αὐτῷ ᾄδουσι· τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνήρ[7], ἡνίκα μὲν τοῖς ποτοῖς[8] ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχή, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι, ἀλλ' ἡνίκα ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια[9].

1 οἱ : οἱ μὲν Leutsch || 2 ἀλεαινόμενοι : θερμαινόμενοι Leutsch || 3 προκαλεῖται : προσκαλεῖται η || 4 τοὺς μὲν ἡ : τὰς μὲν δ ι || 5 ἐκδύνουσιν : ἐκδύνουσι ψ π Ι κ² δ λ Aucta || 6 ἐν : ἐπ' Stob. || 7 τούτοις ζήλου *post* ἀνήρ *postposuit* τ || 8 ποτοῖς : πότοις *Stob.* Leutsch || 9 *om. apopht.* ο.

Par f. 122v (13) 14-20 123r 1-5 – Ἐπικτήτου.
STOBÉE, III 1, 150 – (Ἐπικτήτου, Stob., III 1, 125).
APOSTOLII, *Cent.* XII n° 53e; éd. Leutsch II, p. 555 – Ἐπικτήτου.
Gnom. Epict. (c) fr. 26 Schenkl.

20α (27) Αἰσχίνης[1](1)· Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστιν[2], οἶνος δὲ νοῦ[3].

1 Αἰσχίνης : Αἰσχύλου Stob. Par || 2 ἐστιν : ἐστ' Stob. || 3 *om. apopht.* ο.

ESCHYLE, fr. 393 Nauck.
Par f. 129v (5) 5-6 – Αἰσχύλου.
STOBÉE, III 18, 12 – Αἰσχύλου.
(1) Texte non de l' orateur Eschine, rival de Démosthène, mais du grand poète tragique grec Eschyle.

21 (28) Ἀναχάρσιδος[1]· Κιρναμένου κρατῆρος ἐφεστίου, τὸν[1] μὲν πρῶτον ὑγείας πίνεσθαι[2], τὸν[1] δὲ δεύτερον ἡδονῆς, τὸν δὲ τρίτον ὕβρεως, τὸν δὲ τελευταῖον μανίας.

1 Ἀναχάρσιδος : Ἀνάχαρσις ε Αισχίνου ο || 1 τὸν : τὸ Β ε ι Par || 2 ἕνεκα *post* πίνεσθαι *add.* τ ρ.

Par f. 129v (10) 11-15 – Ἀναχάρσιδος.
STOBÉE, III 18, 25 – Ἀναχάρσιδος.
Patmos, c. 35, 46 p. 714 – Ἀναχάρσιδος.

22 (29) Πλάτωνος· Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς[1] παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον, εἴτε ἅρμα[2], εἴτε στρατόπεδον, εἴ τι ὅτε ποτὲ[3] εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

1 πᾶς *om.* Aucta ‖ 2 εἴτε ἅρμα *om.* φ ν η ο ‖ 3 εἴ τι ὅτε ποτὲ : εἴτε ὅτε ποτὲ η εἰ ὅτε ποτὲ ψ εἴ τι ὅτι ποτὲ Par εἴτε ὅτε ποτὲ δ μ λ α Sin εἴτε ὅ τί ποτε Stob. Aucta εἴθ' ὅτε ποτὲ des Places.

PLATON, *Lois* I 640E-641A; éd. DES PLACES, *Platon* (Paris 1951) t. XI[1], p. 24.
STOBÉE, III 18, 28 – Πλάτωνος.
Par f. 129v (15) 16-19 – Πλάτωνος.
Patmos, c. 35, 49 – Πλάτωνος.

23 (30) Σοφοκλέους· Σοφοκλῆς ἐμέμφετο Αἰσχύλῳ ὅτι μεθύων ἔγραφεν[1]. «Καὶ γὰρ εἰ[2] τὰ δέοντα ποιεῖ», φησίν, «ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε».

1 ἔγραφεν : ἔγραφε κ[2] φ ν δ ψ λ θ Aucta Stob. ‖ 2 εἰ *om.* φ ν.

STOBÉE, III 18, 32 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, Stob., III 18, 31).
PLUTARQUE, fr. 130 Sandbach.

24 (31) Ἐπικτήτου· Ἡ ἄμπελος τρεῖς βότρυας[1] φέρει[2], τὸν μὲν πρῶτον ἡδονῆς, τὸν δεύτερον μέθης, τὸν[3] τρίτον ὕβρεως[4].

1 βότρυας : βότρυς Long ‖ 2 φέρει : φύει δ μ ‖ 3 δὲ *post* τὸν *add.* η ν ‖ καὶ *ante* τὸν *posuerunt* δ μ Sin Par *om. ceteri* ‖ 4 ὕβρεως : ἀηδίας Long.

Mot, non d' Épictète mais d' Anacharsis, selon DIOGÈNE LAËRCE, I 103; éd. Long, p. 47.
Par f. (140v 8-9) 144r 18-20 – τοῦ Δημοκρίτου... τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 35, 47 p. 714 – Ἐπικτήτου.

25 (32) Ἐν οἴνῳ μὴ πολυλόγει, ἐπιδεικνύμενος παιδείαν· χολερὰ[1] γὰρ ἀποφθέγξῃ.

1 χολερὰ : σχολερὰ ρ σφαλερὰ α.

Patmos, c. 35, 48 p. 715 – sans attribution.

26 (-) Μέθυσός ἐστιν ὁ τριῶν πίνων πλεῖον, κἂν μὴ μεθύσῃ, ὑπερέβη τὸ μέτρον[1](1).
1 μέθυσός... μέτρον κ[2] Ribittus, p. 159 l. 14-16. *om. reliqui.*

(1) Mot cité par C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 143 n° XXVIII.

Λόγος λα'

Περὶ παρρησίας καὶ τοῦ ἐλέγχειν

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐδεὶς ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς[1] ἐν παρρησίᾳ εἶναι.**

1 αὐτὸς ε χ φ ι χ : αὐτῷ τ κ² I.

Jn 7, 4.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ[1] ἡμῶν[2], παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ὃ[3] μὲν[4] αἰτοῦμεν[5], λαμβάνομεν παρ'[6] αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν[7].**

1 καταγινώσκῃ : καταγινώσκει κ φ I κ² η ‖ 2 ἡμῶν *om.* N ‖ 3 ἐὰν *post* ὃ *add.* η ο γ N ‖ 4 μὲν *om.* η γ N ‖ 5 αἰτοῦμεν : αἰτῶμεν ο ‖ 6 παρ' : ἀπ' δ ψ λ Aucta ‖ 7 τηροῦμεν... ποιοῦμεν : τηρῶμεν... ποιῶμεν π.

1 *Jn* 3, 21-22.

3 (3) **Σολομῶντος[1]· Ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις ἀρχὴ δικαιοσύνης.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *posuerunt* B ε τ σ κ² δ.

Pr 17, 14.

4 (4) **Σιράχ[1]· Μὴ ἐκκαίῃς[2] ἄνθρακας ἁμαρτωλοὺς ἐλέγχων[3], μὴ[4] ἐμπυρισθῇς ἐν φλογὶ πυρὸς[5] ἁμαρτιῶν αὐτῶν[6].**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *add.* δ μ ψ λ μ Sin ‖ 2 ἐκκαίῃς : ἔκκαιε (LXX) ‖ 3 ἁμαρ-

τωλοὺς ἐλέγχων : ἁμαρτωλοῦ (LXX) || 4 μὴ : μηδὲ γ || 5 φλογὶ πυρὸς : πυρὶ φλογὸς (LXX) || 6 ἁμαρτιῶν αὐτῶν (αὐτῶν *om.* V): αὐτοῦ (LXX).

Si 8, 10.
V [E λα'] (*PG* 95, 1568B) – Ἐκκλησιαστοῦ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἔοικεν ὁ μὲν ἔλεγχος τέλος ἔχειν τὴν διόρθωσιν τοῦ ἁμαρτάνοντος· ὁ δὲ ὀνειδισμὸς ἐπὶ ἀσχημοσύνῃ τοῦ ἐπταικότος γίνεται[1].**

1 γίνεται : γίνεσθαι τ γ δοκεῖ γίνεσθαι (*PG* 32).

S. BASILE, 1) *Hom. in psalmum* XIV (*PG* 29, 257C); *CPG* II 2836.
2) *De peccato*, sermo VII (*PG* 32, 1201CD); *CPG* II 2908.
Par f. (39r 1) 40r 13-16 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rB 23-25 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (6) **Ὁ ἐφησυχάζων καὶ μὴ[1] ἐλέγχων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ[2], ἄσπλαγχνός ἐστιν, ὥσπερ ὁ τὸν ἰὸν ἐναφεὶς τῷ δηχθέντι ὑπὸ τοῦ ἰοβόλου(1).**

1 καὶ μὴ : οὐχ ὁ Migne (PG 31) || 2 ἀδελφοῦ αὐτοῦ : πλησίον Katask.

S. BASILE, *Regulae brevius tractatae* (*PG* 31, 1084D avec des variantes); *CPG* II 2875.
Par f. (39r 1) 45r 16-19 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
(1) Passage cité dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote*, *SH* 39, par N. Katasképénos, p. 130 § 4.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Πολλῷ βέλτιον βραχέα λυπήσαντα, μέγιστα ὠφελῆσαι, ἢ τὸ[1] πρὸς ἡδονὴν διώκοντα ζημιῶσαι τῷ κεφαλαίῳ[2].**

1 τὸ : τὰ ο Migne || 2 τῷ κεφαλαίῳ : τὸ κεφάλαιον τ γ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Epist.* CCVI (*PG* 37, 340C); *CPG* II 3032.

8 (8) **Μεῖζον γὰρ[1] ἀγαθὸν τὸ[2] ἐλεγχθῆναι τοῦ[3] ἐλέγξαι νομίζω· ὅσῳ μεῖζόν ἐστι τὸ[4] αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ ἄλλον ἀπαλλάξαι.**

1 γὰρ *om.* Aucta || 2 τὸ : τοῦ κ Β π σ ο τ χ φ κ²ε ξ || 3 τοῦ Β χ Par ε : τὸ κ π τ σ φ κ²ο || 4 τὸ αὐτὸν : τοῦ αὐτοῦ τ.

Fragment de MÉTHODE, *De resurrectione*, I 30, 3.
Voir: K. HOLL, *Fragmente Vornicänischer Kirchenväter aus den Sacra Parallela* (Leipzig 1899) p. 162 n° 414.
V [A ια'] (*PG* 95, 1148A) – Μεθοδίου.
Par f. (45v 17) 50v 8-11 – τοῦ Θεολόγου.

9 (9) Τοῦ Χρυσοστόμου· Τὸ μὲν ἁπλῶς παρρησιάζεσθαι καὶ τῶν τυχόντων πολλάκις ἐστίν· τὸ δὲ εἰς τὸ δέον καὶ καιρῷ τῷ προσήκοντι καὶ μετὰ τῆς ἁρμοττούσης συμμετρίας καὶ συνέσεως τῷ πράγματι χρήσασθαι, μεγάλης λίαν καὶ θαυμαστῆς δεῖται ψυχῆς.

1 παρρησιάζεσθαι : παρρησιάσασθαι Par Migne || 2 ἁρμοττούσης : ἁρμοζούσης Migne || 3 συνέσεως : κινήσεως δ μ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De sancto Babyla, contra Iulianum et gentiles*, (*PG* 50, 543 *ab imo* l. 20); *CPG* II 4348.
Par f. (51r 3) 56r 6-12 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (10) Φωκίωνος· Φωκίωνός ποτε τοῦ Ἀθηναίου δημηγοροῦντος οὐ τὰ πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὰ πρὸς ὠφέλειαν τοῖς Ἀθηναίοις[1], Δημάδου[2] δὲ τοῦ ῥήτορος εἰρηκότος[3] αὐτῷ· «Ἀποκτενοῦσί σε, ὦ Φωκίων, ὁ δῆμος[4] ἢν[5] μανῶσιν»; «Σὲ δέ, εἶπεν[6], «ἂν[7] σωφρονῶσιν».

1 Φωκίωνος... Ἀθηναίοις *om.* Par || 2 Δημάδου : Δημοσθένους Par || 3 εἰρηκότος : εἰπόντος Par || 4 ὁ δῆμος : Ἀθηναῖοι Par || 5 ἢν : ἐὰν Par || 6 εἶπεν *om.* Par || 7 ἂν : ἐὰν Par || 8 ἂν σωφρονῶσιν *om. in textu* Aucta.

Cf. PLUTARQUE, *Reg. et Imp. Apophth.*, 188A Φωκίων 6 et 811A.
Par f. 116r (2) 5-7 – Φωκίωνος.

11 (11) Πλουτάρχου· Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τὸν ἥλιον, οὔτε ἐκ τῆς ὁμιλίας[1] ἀρτέον[2] τὴν παρρησίαν.

1 ὁμιλίαις : παιδείας Par Stob. || 2 ἀρτέον : ἀρκτέον Φ ξ τ.

STOBÉE, III 13, 63 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., III 13, 61).
Par f. (83r 12) 84v 9-11 – τοῦ Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 11-12 – τοῦ Πλουτάρχου.

12 (14) Ξενοκράτους· Ξενοκράτης[1] ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος περί[2]

τινων αἰσχρῶν[3] καὶ μὴ ἀποκρινόμενος ἐκείνου δὲ εἰπόντος[4] τί σιωπᾷς˙ «Περὶ τοιούτων», ἔφη, «σοὶ μὲν ἐρωτᾶν[5], ἐμοὶ δὲ μὴ[6] ἀποκρίνασθαι πρέπει[7]».

1 Ξενοκράτης : Ξενοχάρις Β τ ρ σ φ ε π Ι Aucta ‖ 2 ποτε *ante* περὶ *legit* Sternb. ‖ 3 περί τινων αἰσχρῶν *om.* φ ν η ‖ 4 ἐκείνου δὲ εἰπόντος : τοῦ δ' ἐρωτῶντος λέγοντος Sternb. ‖ 5 ἐρωτᾶν : ἐρωτῆσαι Sternb. ‖ 6 μὴ : οὐκ Sternb. ‖ 7 πρέπει : δεῖ τ γ προσήκει Sternb. ‖ *om. apopht.* ο.

L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 156 n° 202 – Ξενοκράτους.

13 (15) Ἰσοκράτους˙ Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοίῃς[1], ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας[2].

1 ἀμφιγνοίῃς : ἀμφιγνοῇς ρ σ α θ Sin δ μ λ ψ Par Aucta ‖ 2 συνδοκιμάσοντας : συνδοκιμάσαντας δ ψ γ ο ἐπιδοκιμάζοντας Stob.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II) 28; éd. G. Mathieu - É. Brémond, *op. cit.*, t. II, p. 105. STOBÉE, IV 7, 31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκρ. Stob., IV 7, 28). Par f. (90v 11) 91r 6, 8 – Ἰσοκράτους.

14 (17) Δημοκρίτου˙ Δημοκρίτου(1) πρεσβεύοντός ποτε ὑπὲρ Ἀθηναίων πρὸς Φίλιππον καὶ παρρησίᾳ διαλεγομένου, ὁ Φίλιππος[1], «Οὐ φοβῇ μὴ τὴν κεφαλήν σου», ἔφη[2], «προστάξω ἀφαιρεθῆναι»; «Οὔ», φησίν˙ «ἐὰν γάρ σύ μου ταύτην ἀφέλῃς, ἡ πατρίς μοι αὐτὴν ἀθάνατον ἀναθήσει».

1 Δημοκρίτου... Φίλιππος : ὁ αὐτός ποτε ἀποσταλεὶς παρὰ Ἀθηναίων πρὸς Φίλιππον κατὰ πρεσβείαν μετὰ παρρησίας αὐτῷ ὡμίλει· τοῦ δὲ Φιλίππου εἰπόντος Sternbach ‖ 2 ἔφη *om.* Sternb.

Par f. 117r (8) 10-16 – Γνώμη Δημοκράτου<ς>.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, n° 251.

(1) Selon le Par, cité ici même, et
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, n° 248, il s' agit plutôt de Démocrate.

15 (18) Πυθαγόρου˙ Φήσαντός τινος[1] «λίαν μοι[2] ἐπισκώπτεις», ἔφη˙ «Καὶ γὰρ τοῖς σπληνικοῖς τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα˙ τὰ δε γλυκέα βλαβερά».

1 αὐτῷ *post* τινος *add.* Aucta || 2 μοι *om.* ο.

ARISTON DE CHIO, fr. 384; von ARNIM, *Stoic. Vet. Fragm.*, t. I, p. 88.
Par f. 128r (18) 19-20 129v 1-3 – Πυθαγόρου.
STOBÉE, III 13, 57 – Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

16 (19) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους· Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν οὔτε παρρησίαν ἄτακτον[1] ἔχειν δεῖ[2].

1 ἄτακτον *om.* ο : ἄπρακτον Stob. Wachsm. || 2 τὸν ἄνδρα *post* δεῖ *posuit* Sternb.

Gnom., n° 142; éd. C. Wachsmuth, p. 189.
STERNBACH, *Appendix Vaticana*, p. 198 n° 300.
Par f. (140r 8-9) 143v 4-6 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου καὶ ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, III 13, 62 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., III 13, 61).

17 (20) Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου· Ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκώμενα δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτως[1] καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

1 οὕτως : οὕτω φ ρ ε κ² π.

Par f. 128r (7) 7-9 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου.
STOBÉE, III 13, 41 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

18 (21) Ὅμοιον[1] ἀψινθίου δριμὺ[2] καὶ λόγου τὴν[3] παρρησίαν ἐκκόψαι.

1 ὅμοιον *post* ἐκκόψαι *posuerunt* τ π κ² Ι || 2 τὸ *ante* δριμὺ *add.* τ ρ ψ λ Arnim Stob. Aucta || 3 τὴν *om.* Stob.

ARISTON DE CHIO, fr. 383; von ARNIM, *Stoic. Vet. Fragm.*, t. I, p. 88.
STOBÉE, III 13, 40 – Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

19 (-) Ἑρμοῦ(1) ἐκ τοῦ Ἰσιδώρου[1]· Ἔλεγχος[2] ἐπιγνωσθείς, ὦ μέγιστε βασιλεῦ, εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τὸν ἐλεγχθέντα, ὧν πρότερον οὐκ ᾔδει[3](1).

1 ἐκ τοῦ Ἰσιδώρου *om.* δ μ ψ λ ἐκ τοῦ Ἴσιδος(2) Stob. || 2 γὰρ *post* ἔλεγχος *posuit* Stobée || 3 *om.* *apopht.* Aucta.

STOBÉE, III 13, 65 – Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ Ἴσιδος(2) πρὸς Ὧρον.

(1) Il s' agit d' Hermès Trismégiste qu' on identifie à Thot, dieu égyptien, auteur supposé d' écrits religieux des trois premiers siècles après J.-C.
(2) Isis, déesse égyptienne, épouse d' Osiris et mère d' Horus. Voir *s.v.* le *Dictionnaire de l' Antiquité* de l' Université d' Oxford (Traduction française Paris 1993; réimpressions 1994 et 1996).

20 (22) **Σωκράτους**
Τῆς παρρησίας, ὥσπερ ὥρας[1] ἐν καιρῷ ἡ χάρις ἡδίων[2].

1 ὥρας : ὀπώρας ο ‖ 2 ἡδίων : ἡδεῖα στ ἡδία π κ[2] Ι γ.

Il s' agit plutôt de Sosicratès fr. 7, Edmonds III A p. 308.
STOBÉE, III 13, 61 – Σωκράτους.

21 (23) Εὐσεβίου· Ἐχθρὸς τὰ ἀληθῆ[1] εἰπὼν τοῦ προσποιουμένου φίλου πρὸς χάριν ἐστὶ[2] παντὸς[3] αἱρετώτερος.

1 τὰ ἀληθῆ : τἀληθῆ Φ φ δ λ ξ ο τἀληθέα Stob. ‖ 2 ἐστι *om.* Stob. ‖ 3 παντὸς Β ε ρ χ φ ν ο δ μ ψ λ : εἰπόντος Stob.

STOBÉE, III 13, 60 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Εὐσεβίου, Stob., III 13, 59).

Λόγος λβ'

Περὶ φιλοπονίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.**

Jn 5, 17.

2 (2-3) **Τοῦ Ἀποστόλου· 2) Αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται 3) Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτως[1] κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων.**

1 οὕτως : οὕτω φ χ ρ π κ² η θ Ι.

Ac 20, 34-35.
V [Φ ε'] (*PG* 96, 401AB) – Πράξεων.

3 (4) **Σολομῶντος· Ἀγαθῶν πόνων καρπὸς εὐκλεής.**

Sg 3, 15.

4 (5) **Σιράχ· Ἐργάζεσθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ καὶ δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν[1] ἐν καιρῷ αὐτοῦ.**

1 ὑμῶν : ὑμῖν ρ θ.

Si 51, 30.
V [Φ ε'] f. 234r (10) 10-11 (*PG* 96, 401A) – Σιράχ.
Patmos, c. 33, 21 p. 675 – (τοῦ Σιράχ, c. 33, 17).

5 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Τὸ γὰρ[1] πόνῳ κτηθὲν περιχαρῶς ὑπεδέχθη καὶ φιλοπόνως[2] διεφυλάχθη[3]· ὧν μέντοι πρόχειρος ὁ πορισμός, τούτων ἡ κτῆσις[4] εὐκαταφρόνητος.**

1 γὰρ *om.* Aucta || 2 φιλοπόνως : φιλοπόνος ι || 3 καὶ φιλοπόνως διεφυλάχθη *om.* η || 4 κτῆσις : κτίσης Φ ξ.

S. BASILE, *In Hexaemeron*, hom. III (*PG* 29, 56B); *CPG* II 2835.
Par f. 39r (1) 2-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. 145vB (12) 13-15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Γενναιότερον ἐκ τοῦ παθεῖν τὸ φιλόσοφον, ὥσπερ ψυχρῷ[1] σίδηρος[2], οὕτω τοῖς κινδύνοις στομούμενον[3].**

1 ψυχρῷ : ψυχρὸς κ Β χ || 2 ἔμπυρος *post* σίδηρος *add.* Migne || 3 στομούμενον : στομούμενος δ μ ψ λ Sin.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XXV - *In laudem Heronis philosophi* (*PG* 35, 1220B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 50v 18-20 – τοῦ Θεολόγου.

7 (10) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Πανταχοῦ διὰ δυσκολίας[1] καὶ πόνων τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε τὰ χρήσιμα παραγίνεσθαι.**

1 διὰ δυσκολίας : διδασκαλίας κ ξ.

Fragment authentique de s. Jean Chrysostome selon HAIDACHER, *Fragmente*, p. 180 n° 29 fin.
Par f. (51r 3) 53v 12-14 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Thes [Γ α'] f. 107rA (1) 10-13 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανόν.
V¹ [Γ ε'] f. 58v (11) 14-16 – (τοῦ Χρυσοστόμου, *PG* 95, 1300C).
V² [Φ ε'] f. 234r (29) 35 234v 1 – (τοῦ Χρυσοστόμου, *PG* 96, 401D).
Ti [Γ ε'] f. 245vA (7) 15-18 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Ki [Γ ε'] f. 313v 5-6 – attribution effacée.
W¹ [Γ γ'] f. (124r 22) 124v 4-6 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, f. 124r l. 11) ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανόν.
W² [Γ γ'] f. 124r (9) 10-11 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ κατὰ πλεονεξίας λόγου.
Patmos, c. 33, 34 p. 678 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 33, 31).

8 (12) Φίλωνος· Ὁ μὲν[1] τὸν πόνον φεύγων, φεύγει τὰ ἀγαθά· ὁ δὲ τλητικῶς καὶ ἀνδρείως ὑπομένων τὰ δυσκαρτέρητα, σπεύδει πρὸς μακαριότητα.

1 γὰρ *post* μὲν *add.* R Arn.-Mond.-Pouilloux ‖ 2 τλητικῶς : πληκτικῶς κ ν πλητικῶς (*sic*) B ἐκπληκτικῶς Φ ξ πονηρὸς ο.

Pensée de PHILON D' ALEXANDRIE, *De vita Mosis*, lib. II (III), 184; éd. Cohn-Wendland, t. IV, p. 243; éd. R. Arnaldez, Cl. Mondésert, J. Pouilloux, P. Savinel (Paris 1967) II, p. 272; (Les œuvres de Philon d' Alexandrie, t. 22) (Cerf).
R [Φ ιδ'] f. 274r (22-36) 37-39 – Φίλωνος ἐκ τοῦ περὶ Μωυσέως βίου.
Par f. (69v 18) 70v 15-19 – Φίλωνος.
Patmos, c. 40, 19 p. 785 – Φίλωνος.

9 (11) Ἄτοπόν[1] ἐστιν διώκοντα τὰς τιμάς, φεύγειν τοὺς πόνους, δι' ὧν αἱ τιμαί[2].

1 Εὐαγρίου *ante* ἄτοπον *add.* B φ ρ κ² Ι λ *om.* κ ‖ 2 πεφύκασι γενέσθαι *post* τιμαὶ *legunt* V² Holl Royse.

Par f. 74v 13 14-15 – Εὐαγρίου.
ÉVAGRE, *Spirituales sententiae*, 1 (*PG* 40, 1268C).
A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIII, série II, n° 25.
HOLL, *Fragmente*, p. 126-127 n° 338 – Clemens Alexandrinus.
V¹ [Ε ιη'] (*PG* 95, 1556C l. 3-4) – S. Nili.
V² [Φ ε'] (*PG* 96, 401D l. 13-14) – Evagrii.
R² f. 274v (1) 1-2 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, f. 274r l. 22).
D¹ f. 195rA (27) 28-32 – Εὐαγρίου.
D² f. 363rB (20) 21-24 – (Κλήμεντος, l. 4) ἐκ τοῦ τίς ὁ σῳζόμενος πλούσιος.
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 108; Fr. sp. 40.

10 (17) Πλουτάρχου· Ὥσπερ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν[1] λαμβάνον ἡδὺ γίνεται, οὕτω καὶ βίος[2].

1 ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν : ἀνέσεις καὶ ἐπιτάσεις Wachs. ‖ 2 *om. apopht.* γ ο.

Cf. STOBÉE, III 1, 186 – Σωκράτους.
Gnom., n° 129; éd. Wachsmuth, p. 187.

11 (18) Ἰσοκράτους· Γύμναζε σαυτὸν πόνοις[1] ἑκουσίοις[2], ἵνα δόξῃς[3] καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

1 τοῖς *ante* πόνοις *add.* Aucta || 2 ἑκουσίοις : ἑκουσίως Aucta || 3 ἵνα δόξῃς : ὅπως ἂν δύναιο ο ὅπως ἂν δύνῃ Mat. - Brémond.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 21; éd. G. Mathieu - É. Brémond, *op. cit.*, t. I, p. 127.
Par f. (90v 11) 92r 19 92v 1-2 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 40, 24 p. 786 – (Ἰσοκράτους, c. 40, 22).

12 (20) **Καρκίνου**

Οὐδεὶς ἔπαινον[1] ἡδοναῖς ἐκτήσατο(a).
Οὐδεὶς[2] ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν[3](b).

1 ἔπαινον : ἐπαινῶν ι || 2 οὐδείς : οὐδεὶς γὰρ ὢν Stob. Nauck || 3 εὐανδρίαν : εὐανδρείαν φ ι εὐδοξίαν Stob.[3] Nauck.

EURIPIDE, fr. 1043 et 237 vers 2 et 3, Nauck[2] p. 690 et 430.
Par f. 138v (12) 14-15 – Καρκίνου.
a) STOBÉE[1], III 29, 31[a] – (Eur. fr. inc. fab. 1043 Nauck).
b) STOBÉE[2], III 29, 32 – Εὐριπίδου Ἀρχελάου (*sic*).
et STOBÉE[3], IV 10, 4 – Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ fr. 237 Nauck).
Patmos, c. 40, 26 et 26a p. 787 – (1°) Καρκίνου, (2°) sans référence.

13 (-) **Φιλίσκου**

Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥᾳθυμίᾳ[1]
τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας[2] λαβεῖν.

1 σὺν ῥᾳθυμίᾳ *post* πονούντων *posuerunt* θ ο || 2 πονήσαντας : πονήσαντα ο.

STOBÉE, III 29, 40 – Φιλίσκου.
Par f. 138v (15) 16-17 – Φιλίσκου.

14 (21) Νικίας[1]· Οὕτως οὗτος[2] φιλόπονος ἦν, ὥστε πολλάκις ἐρωτᾶν τοὺς οἰκέτας εἰ λέλουται, εἰ ἠρίστηκεν.

1 Νικίας : Νικίου Sin || 2 οὗτος *ante* οὕτως *posuerunt* δ μ ψ λ φ ν ο Aucta *om.* Stob.

Cf. PLUTARQUE, *An seni sit gerenda respublica*, 786B.
STOBÉE, III 29, 85 – Νικίας.
Par f. 138v (17) 18-20 – Νικίας.

15 (22) Ἀρχιμήδους[1]· Ἀρχιμήδην τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ οἱ θεράποντες ἤλειφον· ὁ δὲ ὑπὸ[2] τοῦ σώματος ἀληλιμμένου[3] διέγραφε τὰ σχήματα.

1 Ἀρχιμήδους : Ἀρχιμήδου κ ρ φ ψ Ι ε ‖ 2 ὑπὸ : καὶ ὑπὸ ρεχεθ ἐπὶ α Aucta ‖ 3 ἀληλιμμένου : ἀλημμένου δ μ ψ ἀλημένου λ.

Cf. PLUTARQUE, *ibid.*, 786BC.
Par f. (138v 20) 139r 1-4 – Ἀρχιμήδης.
STOBÉE, III 29, 86 – Ἀρχιμήδης.

16 (23) Δημοσθένους· Ἐρωτηθεὶς[1] ὑπό τινος πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγένετο, ἔφη[2]· «Πλέον ἔλαιον οἴνου δαπανήσας».

1 Δημοσθένης *ante* ἐρωτηθεὶς *posuerunt* δ μ ψ ο ‖ 2 ἔφη *post* πλέον *postposuit* Stob.

DÉMOSTHÈNE, fr. 47; R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 146 (C.U.F.).
STOBÉE, III 29, 90 – Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.
Par f. 139r (4) 5-7 – Ἀριστοτέλους.

17 (24) Ἐκ τῶν Δημοκρίτου ἐγχειριδίου[1] καὶ Ἰσοκράτους[2]· Γύμναζε τοῖς μὲν πόνοις τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν γενναίως ὑπομένειν[3] τοὺς κινδύνους.

1 ἐγχειριδίου *om.* Aucta ‖ 2 καὶ Ἰσοκράτους *om.* ε ‖ 3 ὑπομένειν : φέρειν φ ν θ ο η.

LIBANIUS, fr. 88; éd. R. Foerster, Libanii Opera t. XI (Lipsiae 1922 réimpression Hildesheim 1963) p. 664 (Teubner).
Cf. ISOCRATE, *A Démonicos* (I) 9.
Par f. (140r 8-9) 141r 2-4 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 26, 67 p. 589 – sans attribution.

18 (25) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος[1] τίνι[2] οἱ φιλόπονοι τῶν ῥαθύμων διαφέρουσιν, εἶπεν[3]. «Ὡς οἱ εὐσεβεῖς τῶν ἀσεβῶν, ἐλπίσιν ἀγαθαῖς».

1 ὑπό τινος : ἔν τ ‖ 2 ἐν *ante* τινι *add.* τ ‖ 3 εἶπεν *om.* ψ ν.

ISOCRATE, fr. 20; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 236.

19 (29) Ὁ αὐτὸς[1] ἰδὼν νεανίαν φιλοπονοῦντα, ἔφη· «Κάλλιστον ὄψον τῷ γήρατι ἀρτύεις».

1 ἐρωτηθεὶς *post* ὁ αὐτὸς *add.* v.

ISOCRATE, fr. 21; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 236.

20 (30) Δημοκρίτου· Οἱ ἑκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέραν[1] παρασκευάζουσι.

1 ἐλαφροτέραν : ἐλαφροτέρην Diels Stob.

DÉMOCRITE, fr. B 240 Diels II; fr. 772 Luria.
STOBÉE, III 29, 63 – Δημοκρίτου.

Λόγος λγ'

Περὶ ὅρκου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ.**

Mt 5, 34-35.
V [O ια'] (*PG* 96, 220D) – Ματτθαίου.
Patmos, c. 14, 1 p. 366 l. 2-4 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Πρὸ πάντων δέ[1], ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἔστω[2] δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ.**

1 δέ *om.* φ ι V Aucta || 2 ἔστω : ἤτω N.

Jc 5, 12.
V [O ια'] f. 185r (17) 18-19 (*PG* 96, 221A) – ἐκ τοῦ Ἰακώβου.
Patmos, c. 14, 3 p. 366 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος[1]· οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυομένων[2] δύναμις, ἀλλ' ἡ τῶν ἁμαρτανόντων δίκη ἐπεξέρχεται[3] ἀεὶ τὴν τῶν ἀδίκων παράβασιν.**

1 ὁσιότητος *reliqua om.* V || 2 ὀμνυομένων : ὀμνυμένων (LXX) || 3 ἐπεξέρχεται : ἐξέρχεται δ μ ψ ἐπέρχεται ξ.

Sg 14, 30-31.
V [O ιβ'] (*PG* 96, 221C) – Σολομῶντος.
Patmos, c. 14, 14 p. 369 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας καὶ οὐκ[1] ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ[2].**

1 οὐκ *om.* ι ‖ 2 μάστιξ : μάστιγξ ο.

Si 23, 11.
H [O ρξγ'] f. 285rB 4-9 – Σιράχ.
V [O ιβ'] (*PG* 96, 221C) – Σιράχ.
Patmos, c. 14, 15 p. 369 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Πιστούμενος[1] τὸ ψεῦδος διὰ τῶν ὅρκων, κακὸν ἐμπόρευμα[2] τῆς ἀπανθρωπίας τὴν ἐπιορκίαν προσκτᾶται(1).**

1 Ὁ *ante* πιστούμενος *add.* Sin ο ‖ 2 ἐμπόρευμα *reliqua om.* ι παρεμπόρευμα V συμπόρευμα Patmos.

ο [κεφ. λγ'] f. 88r l. 8-10 – Βασιλείου.
V [O ιβ'] f. 185r 33-35 (*PG* 96, 221CD) – sans attribution.
Patmos, c. 14, 17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, c. 14, 15).

(1) Parmi les manuscrits, seul celui d' Oxford attribue ce passage à Βασιλείου. Aucta écrit texte «*not found in Old Testament*» (c. 33, 5 p. 478).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Αἰσχρὸν γὰρ[1] παντελῶς καὶ ἀνόητον ἑαυτοῦ κατηγορεῖν ὡς ἀναξίου πίστεως καὶ τὴν ἐκ τῶν ὅρκων ἀσφάλειαν ἐπιφέρεσθαι.**

1 γὰρ *om.* κ Φ ξ ο γ Aucta.

S. BASILE, *In psalmum XIV* - (*PG* 29, 261B); *CPG* II 2836.
Par f. (39r 1) 40r 16-19 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rA 26-28 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 14, 18 p. 370 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Ὁ μὲν γὰρ εὐορκῶν τυχὸν ἄν ποτε καὶ παρασφαλείη[1], ὁ δὲ μὴ ὀμνύων τὸν τῆς ἐπιορκίας κίνδυνον διαπέφευγεν[2].**

1 παρασφαλείη : παρασφάλειν δ μ ψ λ ν η ‖ 2 διαπέφευγεν : πέφευγε ο *post* ἐπιορκίας *postposuit* ο.

S. BASILE, *In psalmum XIV* - (*PG* 29, 260C); *CPG* II 2836.

Par f. (39r 1) 40r 19-20 40v 1-2 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rA 29-31 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 14, 19 p. 370 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 14, 18).

8 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Ὁ νόμος φησίν· Οὐκ[1] ἐπιορκήσεις[2](a)· σὺ δέ, οὐδὲ ὀμῇ[3] τὴν ἀρχήν, οὐ μικρόν, οὐ μεῖζον, ὡς τοῦ ὅρκου τὴν ἐπιορκίαν τίκτοντος.**

1 οὐκ : μὴ θ ‖ 2 ἐπιορκήσεις : ὀμεῖσθε (LXX) ‖ 3 ὀμῇ *post* ἀρχήν *postposuit* ο.

a) *Mt* 5, 33.
S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In sanctum Pascha* (*PG* 36, 648B); *CPG* II 3010.
R [Ο η'] f. 218bisv (26-27) 27-28 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου εἰς τὸ Πάσχα.
Patmos, c. 14, 21 p. 370 – τοῦ Θεολόγου.

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὥσπερ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς[1] ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται[2], οὕτως ὁ[3] ὀμνύων καὶ ὀνομάζων Θεὸν[4] διὰ παντὸς[5] ἄνθρωπος[6] ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ καθαρισθήσεται[7].**

1 ἐνδελεχῶς *post* οἰκέτης *posuit* Migne σαφῶς *in mg* α ‖ 2 ἐλαττωθήσεται : καθαρισθήσεται Migne ‖ 3 ὁ : καὶ ὁ (LXX) ‖ 4 Θεὸν *om.* Par Migne (LXX) ‖ 5 τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ *post* διὰ παντὸς *add.* Migne ‖ 6 ἄνθρωπος *om.* (LXX) ‖ 7 καθαρισθήσεται : καθαρισθῇ (LXX).

Passage du *Siracide* 23, 10 cité par
S. JEAN CHRYSOSTOME, *De iuramentis* (Hom. XXVIII - *PG* 63, 773 l. 23-26) (Ecloga); *CPG* II 4684.
Par f. (51r 3) 57r 2-6 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 14, 24 p. 371 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 14, 23).

10 (-) ***Οἱ συκοφάνται τὸ ψεῦδος πιπράσκουσιν· ἀλλήλους[1] ψευδόμενοι τοὺς ὅρκους ἀνήλωσαν[2] εἰς τὸ ὀμνύειν καὶ μόνον τὸν Θεὸν ἐπιστάμενοι[3].***

1 ἀλλήλους : ἀλλήλοις δ μ ψ λ ‖ 2 ἀνήλωσαν : ἀνείλωσαν κ Φ ξ ι ‖ 3 *om. apopht.* ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In illud: Verumtamen frustra conturbatur* (*PG* 55, 560 l. 45-47) (Spuria); *CPG* II 4543.
V [Ψ α'] f. 242r (13) 16-17 (*PG* 96, 436A) – τοῦ Χρυσοστόμου.
R [Ψ δ'] f. 281r (12) 13-14 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν λη' ψαλμόν.
D [Ψ δ'] f. 378vA (17) 22-27 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν λη' ψαλμόν.

11 (12) Ἰσοκράτους· Δεῖ[1] γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, τρόπον ὅρκου[2] πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους[3].

1 δεῖ : ἀεὶ δ μ ψ λ || 2 ὅρκου : ὅρκων ψ λ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 22.
STOBÉE, III 37, 30 *in apparatu, s.n.* 14, Stob. III 41, 10 *pars altera,* Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Par f. (90v 11) 92r 2-4 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 14, 30 p. 373 – Ἰσοκράτους.

12 (13-14) Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασῴζων. Ἕνεκεν χρημάτων μηδαμῶς Θεὸν ὀμόσῃς μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς[1]· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

1 μέλλῃς : ἐθέλῃς Φ ξ μέλλειν τ.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 23;éd. G. Mathieu - É. Brémond, *op. cit.*, t. I, p. 127.
STOBÉE, III 27, 11 – Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.
Patmos, c. 14, 31 p. 373 – (Ἰσοκράτους, c. 14, 30).

13 (15) Ἄμφιδος[1]
Ὅστις ὀμνύοντι[2] μηδὲν πείθεται,
αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥᾳδίως ἐπίσταται.

1 Ἄμφιδος : Ἀμφίδου κ Β σ ι χ φ Ἀμφιδίου οε || 2 ὀμνύοντι : ὀμνύοντα δ μ ψ.

AMPHIS, fr. 42 Edmonds II p. 330.
Fabulae incertae, fr. VIII; éd. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t. III, p. 319.
STOBÉE, III 27, 4 – Ἄμφιδος.
Patmos, c. 14, 34 p. 374 – Ἀμφιδάβου.

14 (16) Εὐσεβίου· Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις[1] τοῦ εὐόρκους εἶναι παραινοῦσιν[2]· ἐγὼ δὲ καὶ τὴν[3] ἀρχὴν μηδ' εὐπετῶς[4] ὀμνύναι ὅσιον ἀποφαίνομαι.

1 τοῖς ἀνθρώποις : τοῖσιν ἀνθρώποισιν Stob. τοὺς ἀνθρώπους Holl δ μ ψ λ || 2 παραινοῦσιν : παραινέουσιν Stob. || 3 τὴν : τὸ Stob. || 4 μηδ' εὐπετῶς :

μηδ' εὐπετέως Stob. μὴ προπαιτῶς Holl.

Holl, *Fragmente*, p. 230 n° 493 – Εὐσεβίου.
STOBÉE, III 27, 13 – Εὐσεβίου.
Patmos, c. 14, 27 p. 372 – Εὐσεβίου.

15 (17) Σόλωνος[1]· Τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου[2] δεῖ πιστοτέραν ἔχειν[3].

1 Σόλωνος : Σολομῶντος I ‖ 2 ὅρκου : ὅρκον κ ‖ 3 ἔχειν *om.* δ μ ψ λ : ἔχε Tziatzi.

SOLON, fr. 4 Diels I.
DIOGÈNE LAËRCE, *Solon* I, 60; éd. Long, p. 25 – Σόλων.
STOBÉE[1], III 37, 30 – Σόλωνος.
Par f. 135r (2) 3 – Σόλωνος.
Cf. STOBÉE[2], III 1, 172 p. 114 l. 8 – Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen* (Stuttgart - Leipzig 1994) p. 368 n° 4.
Patmos, c. 14, 35 p. 374 – Σόλωνος.

Λόγος λδ'

Περὶ κενοδοξίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Δόξαν παρὰ[1] ἀλλήλων λαμβάνοντες τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε.**

1 παρὰ : παρ' Φ φ τ Mosq I ξ η.

Jn 5, 44.
Patmos, c. 45, 1 p. 840 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ γενώμεθα[1] κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες[2].**

1 γενώμεθα : γινώμεθα N ‖ 2 ἀδελφοί *post* φθονοῦντες *add.* Patmos.

Ga 5, 26.
Patmos, c. 45, 4 p. 840 – (τοῦ Ἀποστόλου, c. 45, 2).

3 (3) **Σολομῶντος· Κρεῖσσον[1] ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ ἢ ὁ τιμὴν ἑαυτῷ περιτιθεὶς[2] καὶ προσδεόμενος ἄρτου.**

1 κρεῖσσον *codd.* : κρείσσων (LXX) Aucta ‖ 2 περιτιθεὶς : περιθεὶς ο.

Pr 12, 9.
Patmos, c. 45, 5 p. 840 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4 *pars prima*) **Σιράχ· Μὴ ἐξύψου σαυτόν[1], ἵνα μὴ πέσῃς καὶ ἐπαγάγῃς[2] τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν.**

1 σαυτόν : αὐτόν κ[2] ‖ 2 ἐπαγάγῃς : ἐπάγῃς Patmos.

Si 1, 30.
Patmos, c. 45, 6 p. 841 – Σιράχ.

5 (4 *pars altera*) Μισητὴ ἐναντίον[1] Κυρίου καὶ ἀνθρώπων ἡ κενοδοξία[2].

1 ἐναντίον : ἔναντι δ μ ψ Sin λ Aucta || 2 κενοδοξία : ὑπερηφανία (LXX).

Si 10, 7.
Patmos, c. 45, 7 p. 841 – (Σιράχ, c. 45, 6).

6 (5) Εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες[1] ἑαυτοὺς μηδὲν ἔχοντες.

1 πλουτίζοντες : πλουτοῦντες γ.

Pr 13, 7.
Patmos, c. 45, 8 p. 841 – (Σιράχ, c. 45, 6).

7 (6) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Κενόδοξός ἐστιν ὁ ψιλῆς ἕνεκεν τῆς ἐν κόσμῳ δόξης ποιῶν τι ἢ λέγων.

S. BASILE, 1) *Regulae brevius tractatae*, Inter. LII (*PG* 31, 1117B); *CPG* II 2875(1).
2) *De humilitate et inani gloria*, sermo xx (*PG* 32, 1353D) (Appendix); *CPG* II 2908.
Patmos, c. 45, 9 p. 841 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (7) Τῷ ὄντι θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη, ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα πέφυκε[1] γίνεσθαι.

1 πέφυκε : πέφυκεν ι *post* γίνεσθαι *posuit* Migne.

S. BASILE, 1) *Epistularum classis* II, epist. CCXXXIX (*PG* 32, 893B); *CPG* II 2900; éd. Y. Courtonne, t. III, p. 60.
2) *De humilitate et inani gloria*, sermo xx (*PG* 32, 1353B) (Ecloga); *CPG* II 2908.
Patmos, c. 45, 10 p. 842 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 45, 9).

9 (8) Ὁμοίως γάρ ἐστι χαλεπὸν ἔν τε δυσκολίαις πραγμάτων ἀταπείνωτον τὴν ψυχὴν διασώσασθαι, καὶ ἐν ταῖς περιφανείαις[1] μὴ ἐπαρθῆναι.

1 περιφανείαις : ὑπερηφανείαις Patmos.

S. BASILE, *De humilitate et inani gloria*, sermo xx (*PG* 32, 1353B) (Ecloga); *CPG* II 2908.
Patmos, c. 45, 11 p. 842 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 45, 9).

10 (9) Τοῦ Θεολόγου· Μέγα[1] τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενὴ δόξα[2] πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον.

1 μέγα : μέγιστον γ ‖ 2 κενὴ δόξα Β τ χ κ² ο δ μ Aucta: κενοδοξία Φ ρ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, Or. II (*PG* 35, 461A); *CPG* II 3010.
ω f. (145vA 14) 145vB 3 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 45, 12 p. 842 – τοῦ Θεολόγου.

11 (10-11) Τὸ οἴεσθαι τοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται(a). Ῥᾷστον ἑαυτὸν ἀπατᾶν καὶ οἴεσθαι εἶναί τι οὐδὲν ὄντα ὑπὸ τῆς κενῆς δόξης φυσώμενον(b).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, (a) *Apologetica*, Or. II (*PG* 35, 461A); *CPG* II 3010.
(b) Or. XXXVI, *De seipso* (*PG* 36, 265B); *CPG* II 3010.
V [O ς'] (*PG* 96, 216D) – Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.
Par f. (45v 17) 49v 9-13 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 45, 12 p. 842 – τοῦ Θεολόγου.

12 (12) Ὕβρις[1] μικρῶν[2] κρατοῦντα φυσᾶσθαι μέγα(1).

1 ὕβρις : ὕβριν Migne ‖ 2 μικρῶν : μικρὸν Migne.

Par f. (45v 17) 49v 13 – τοῦ Θεολόγου.

(1) C' est une variante du vers 20 du poème 30 de saint Grégoire de Nazianze, citée *in apparatu* par Migne *sub* n. 20 (*PG* 37, 910A); *CPG* II 3035. Vers 20: «Ὕβριν χαλίνου καὶ μέγας ἔσῃ σοφός».

13 (13) Μὴ φρόνει[1] τῶν κακῶν φαίνεσθαι κρείττων· λυποῦ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡττώμενος.

1 φρόνει : φαίνει ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In novam Dominicam* (Or. XLIV - *PG* 36, 616B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 50v 3-4 – τοῦ Θεολόγου.

14 (14) Τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰκότως ἄρα εἴρηται παρὰ τῶν παλαιῶν κενοδοξία· διάκενος γάρ ἐστιν, ἔνδον οὐδὲν ἔχουσά τι[1] χρήσιμον, ἀλλ' ὥσπερ τὰ προσωπεῖα, δοκεῖ μὲν εἶναι λαμπρὰ καὶ ἐπέραστα, κενὰ δὲ ἔνδοθέν ἐστι· διὸ καὶ τῶν σωματικῶν[2] ὄψεων εὐπρεπέστερα[3] ὄντα, οὐδένα οὐδέποτε πρὸς τὸν ἔρωτα ἰδεῖν ἔπεισε τὸν ἑαυτῶν[4], οὕτω μᾶλλον δὲ ἀθλιώτερον καὶ[5] ἡ παρὰ τῶν πολλῶν δόξα.

1 τι *om.* τ ψ λ ο ‖ 2 λαμπρὰ... σωματικῶν *om.* ι ‖ 3 εὐπρεπέστερα : ἐπέραστα δ ψ ‖ ἑαυτῶν : ἑαυτοῦ ο ‖ 5 καὶ *om.* ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. III (II) (*PG* 59, 44 l. 31-38); *CPG* II 4425.
Patmos, c. 45, 13 p. 842 – τοῦ Χρυσοστόμου.

15 (15) Νύσης· Τὸ ἐπὶ πλούτῳ κομπάζειν ἢ γενέσει[1] σεμνύνεσθαι ἢ πρὸς δόξαν ὁρᾶν ἢ δοκεῖν ὑπὲρ τῶν πέλας εἶναι, δι' ὧν αἱ ἀνθρώπιναι πληροῦνται τιμαί[2], ταῦτα πάντα καθαίρεσις τῆς ἀνθρωπίνης τιμῆς καὶ ὄνειδος γίνεται[3].

1 γενέσει : γένει Migne ‖ 2 τιμαί : φωναί φ ν ι ο ‖ 3 γίνεται : γίνονται δ μ ψ λ Sin Patmos Migne.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, Or. II (*PG* 44, 1217CD); *CPG* II 3161.
Par f. (63r 6) 63v 6-11 – τοῦ Νύσης.
Patmos, c. 45, 14 p. 843 – τοῦ Νύσης.

16 (16) Φίλωνος· Τῶν πολιτικῶν ἐὰν τὰς ὕλας ἀφέλῃς, κενὸν τῦφον εὑρήσεις νοῦν οὐκ ἔχοντα.

HARRIS, p. 7; MANGEY, t. II, p. 661 (*unidentified*).
R f. 29v – ἐκ τῆς τῶν νόμων ἱερῶν ἀλληγορίας.
Patmos, c. 45, 23 p. 845 – Φίλωνος.

17 (17) Εὐαγρίου· Χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸν τῆς κενοδοξίας δαίμονα[1]· ὃ γὰρ ποιήσεις καθαιρήσειν αὐτήν[2], τοῦτο ἀρχή σοι κενοδοξίας ἑτέρας[3] γενήσεται[4].

1 δαίμονα : λογισμόν Guillaumont ‖ 2 καθαιρήσειν αὐτήν : εἰς καθαίρεσιν αὐτοῦ Guillaumont ‖ 3 γίνεται *ante* ἑτέρας *posuerunt* δμψλ *omittentes* γενήσεται ‖ 4 γενήσεται : καθίσταται Guillaumont.

ÉVAGRE LE PONTIQUE, *Traité pratique ou le Moine*, c. 30 (*PG* 40, 1225D); *CPG* II 2430; éd. Ant. et Cl. Guillaumont, *SC* 171, p. 570.
Patmos, c. 45, 15 p. 843 – Εὐαγρίου.

18 (22) Κλίμακος[1]· Βδελύττεται ἥλιον κλέπτης· ὑπερήφανος δὲ πρᾳεῖς ἐξουδενώσει.

1 τῆς *ante* Κλίμακος *posuerunt* τ φ Ι τοῦ ν.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala Paradisi*, gr. XXII (*PG* 88, 969B).
Par f. 80r (2) 8-9 – Κλίμακος.

19 (24) Σωκράτους· Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διΐστησι· τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα.

STOBÉE, III 22, 37 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, Stob., III 22, 36).
Par f. (97r 10) 97v 7-9 – Σωκράτους.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 33 n° 122.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 78 n° 8 (233) – Σωκράτους.
Patmos, c. 45, 23 p. 845 – Ἰσοκράτους.

20 (25) Διογένους· Ὁ τῦφος[1] ὥσπερ ποιμήν, οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς[1] ἄγει.

1 τῦφος : τυφλὸς ε ‖ 2 τῶν ἀνθρώπων *post* πολλοὺς *add.* δ μ ψ λ ‖ 2 ἄγει : ἄγειν κ[2] Mosq. η γ φ ν.

Par f. (108v 3) 112r 15-16 – Διογένους.
STOBÉE, III 22, 41 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Διογένους, Stob., III 22, 40).

21 (27) Ἀλεξάνδρου· Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέρρωσεν «Οὐδέν, ἔφη, διατεθῆναι[1] χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος[2] μὴ μεγάλα[3] φρονεῖν θνητοὺς ὄντας».

1 διατεθῆναι : διατεθεῖναι Β ε διατιθῆναι δ μ ψ λ ‖ 2 ἡ νόσος *om.* δ μ ψ λ ‖ 3 μεγάλα : μέγα δ μ ψ Sin λ Aucta.

PLUTARQUE, *Apophthegmata regum et ducum*, 182B; éd. Bernardakis, t. II, p. 28 n° 6.
Par f. (108v 3) 112r 19-20 112v 1-2 – Διογένους.
STOBÉE, III 21, 15 – Ἀλεξάνδρου.
Patmos, c. 45, 25 p. 845 – Ἀλεξάνδρου.

22 (28) **Φιλιστίωνος**

Ἐὰν ἴδῃς πονηρὸν εἰς ὕψος αἰρόμενον,
λαμπρῷ[1] τε πλούτῳ καὶ τύχῃ[2] γαυρούμενον,
ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης[2] καθηρκότα[3],
τούτου τάχιον μεταβολὴν προσδόκα.
Ἐπαίρεται γὰρ μεῖζον, ἵνα καὶ μεῖζον πέσῃ(1).

1 λαμπρῷ : λαμπρῶς δ μ ψ λ κακῶς Jaekel || 2 τύχῃ - τύχης : δόξῃ - δόξης Katasképénos || 3 καθηρκότα : κατεπηρκότα φ ι ο αἴροντα Patmos ἐπηρκότα Stob. Nauck Wachsmuth Jaekel (Comp. II).

Par f. 113r (2) 3-7 – Γνῶμαι Φιλιστίωνος.
Comparatio Menandri et Philistionis, Comp. I v. 294-297; Comp. II v. 111-114; éd. S. JAEKEL, *Menandri sententiae* (Leipzig 1964) p. 100-101 (Comp. I) et p. 108 (Comp. II) (Teubner).
C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien* (Berlin 1882) p. 124.
STOBÉE, III 22, 5 – Εὐριπίδου.
Cf. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 690 fr. 1040, le dernier vers *in apparatu*.
Patmos, c. 45, 26 p. 846 – Φιλιστίωνος.
(1) Tout ce passage est encore cité dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote* par N. KATASKÉPÉNOS. Voir *SH* n° 39, p. 148 l. 7-10.

23 (29) **Μενάνδρου**

Ὦ τρισάθλιοι
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἑαυτοῖς[1] μεγάλα[2]·
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.

1 ἑαυτοῖς : ἐφ' ἑαυτοῖς ρ τ φ ε π ι ο ν Stob. Koerte Aucta ἐφ' ἑαυτοὺς δ μ ψ η κ² || 2 μεγάλα : μέγα Stob. Koerte.

MÉNANDRE, 1) fr. 302; éd. Edmonds III B p. 668.
2) fr. 251 (302K); éd. Koerte (Lipsiae 1959) t. II, p. 94 (Teubner).
STOBÉE, III 22, 11 – Μενάνδρου Κυβερνήταις.
Patmos, c. 45, 27 p. 846 – Μενάνδρου.

24 (30) Ἀριστοτέλους· Ἀριστοτέλης θεασάμενος νεανίσκον κατωφρυωμένον, μηδὲν δὲ ἐπιστάμενον· «Νεανίσκε, ἔφη, οἷος μὲν δοκεῖς αὐτὸς εἶναι, ἐγὼ γενοίμην· οἷος δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπάρχεις, τοιοῦτοί μου οἱ ἐχθροὶ γένοιντο».

1 κατωφρυωμένον : καταφρυώμενον κ Β ε χ ξ.

L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 156 n° 208.
Patmos, c. 45, 28 p. 847 – Ἀριστοτέλους.

25 (31) Ὁ αὐτὸς κατανοήσας[1] μειράκιον ἐπὶ πολυτελείᾳ τῆς χλαμύδος σεμνυνόμενον, «Οὐ παύσῃ[2], ἔφη, μειράκιον ἐπὶ προβάτου σεμνυνόμενος ἀρετῇ»;

1 κατανοήσας : νοήσας Sternbach || 2 παύσῃ : παύῃ φ παύσει Β.

L. STERNBACH, *Gnom. Parisinum*, p. 156 n° 209.
Patmos, c. 45, 29 p. 847 – sans référence.

26 (32) Ἡρακλείτου· Ἡράκλειτος ὁ φυσικὸς τὴν οἴησιν[1] ἔλεγεν[2] ἐγκοπὴν[3] προκοπῆς.

1 προκοπῆς *post posuit* οἴησιν Par || 2 τὴν οἴησιν ἔλεγεν : εἶπεν οἴησις Par || 3 ἐγκοπὴν : ἐκκοπὴν φ ν γ Aucta (*in textu*, ἐγκοπὴ *in apparatu*).

Par f. (146v 1-3) 151v 18-19 – ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... H.
HÉRACLITE, fr. B 131 Diels I.
DIOGÈNE LAËRCE, IV 50 (éd. Long, p. 189)
et STOBÉE, (III 4, 87) attribuent ce mot à Bion.
PHILON D' ALEXANDRIE le cite sans attribution: (*Questiones in Genesim* III, 48; éd. F[se] Petit, p. 143), ainsi qu' ISIDORE DE PÉLUSE, moine épistolier, (*Epistularum liber IV, epist. VI, PG* 78, 1053C).

Λόγος λε'

Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ[1] ὅτι ἐν Θεῷ εἰσιν[2] εἰργασμένα.**

1 αὐτοῦ *ante* τὰ *posuit* N V ‖ 2 εἰσιν : ἐστιν N V.

Jn 3, 21.
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205A) – Ἰωάννου.
KI [A ιζ'] f. 66v (mg) 9-10 – Ἰωάννου.
TI [A ιζ'] f. 23vB (mg) 39-41 – Ἰωάννου.
Patmos, c. 46, 1 l. 2-3 p. 848 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.**

Éph 4, 25.
Thes [A οα'] f. 79rA (1) 2-5 – τοῦ Ἀποστόλου ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς.
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205A) – Ἐφεσίους.
Kı [A ιζ'] f. 66v (mg) 11-12 – πρὸς Ἐφεσίους.
Tı [A ιζ'] f. 24rA (mg) 1-4 – πρὸς Ἐφεσίους.
R [A ξα'] f. 71v (22) 22-24 – ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους.
Patmos, c. 46, 2 p. 848 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ὃς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος[1] ποιμανεῖ ἀνέμους· ὁ δ' αὐτὸς διώξεται ὄρνεα πτερωτά[2].**

1 ὁ δ' : ὁ δὲ D ‖ 2 πτερωτά : πετόμενα D R (LXX).

Pr 9, 12a.
V [Ψ α'] f. 241v (16) 16-17 (*PG* 96, 432D) – Παροιμιῶν.

R [Ψ δ'] f. 280v (3) 4-5 – Παροιμιῶν.
D [Ψ δ'] f. 377vB (1) 2-6 – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 46, 16 p. 851 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς[1] καταλύει[2] καὶ ἀλήθεια εἰς[3] τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει.**

1 αὐτοῖς *om.* V || 2 καταλύει : καταλύσει (LXX) || 3 εἰς : πρὸς (LXX).

Si 27, 9.
Thes [A οα'] f. 78vB (18) 24-27 – τοῦ Σιράχ.
Tı [A ιζ'] f. 23vB (mg 28) 32-36 – Σιράχ.
Kı [A ιζ'] f. 66v (3) 6-8 – Σολομῶντος.
R [A ξα'] f. 71v (14) 14-15 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 71v l. 12).
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205A) – dans la section de Σιράχ.
Patmos, c. 46, 29 p. 854 – (Σιράχ, c. 46, 27).

5 (5) **Ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; Καὶ ἀπὸ ψεύδους[1] τί ἀληθεύσει;**

1 ψεύδους : ψευδοῦς (LXX).

Si 34, 4.
V [Ψ α'] f. [241v 35] 242r 2-3 (*PG* 96, 433C) – Σιράχ.
D [Ψ δ'] f. 378rB (8) 9-12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 378rA l. 35).
Patmos, c. 46, 32 p. 855 – (Σιράχ, c. 46, 27).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὔτε[1] ἐν δικαστηρίοις, οὔτε ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσιν ἐπιτήδειον τὸ ψεῦδος τοῖς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν καὶ ἀληθῆ προελομένοις τοῦ βίου[2].**

1 γὰρ *post* οὔτε *scripsit* Boul. || 2 τοῦ βίου *post* ἀληθῆ *posuit* R.

S. BASILE, *De legendis gentilium libri* (*PG* 31, 569B); *CPG* II 2867; éd. F. Boulenger, Saint Basile, Aux jeunes gens sur la manière de tirer profit des lettres helléniques (Paris 1935) p. 45 (C.U.F.).
V [Ψ α'] f. 242r 8-10 (*PG* 96, 433D) – Βασιλείου πρὸς νέους.
R [Ψ δ'] f. 281r (5) 5-7 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου πρὸς νέους.
D [Ψ δ'] f. 378rB (28) 29-35 – Βασιλείου πρὸς νέους.
Par f. (39r 1) 45r 9-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 46, 35 p. 856 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 46, 34).

7 (7) Τοῦ Θεολόγου· Τὸ μὲν ἀληθὲς ἕν, τὸ δὲ ψεῦδος πολυσχεδές[1](1).

1 πολυσχεδές κ Β π ρ σ χ φ δ μ ο... : πολυσχιδές τ ν Sin Π V Migne.

(1) πολυσχεδές: Forme bien attestée par de nombreux manuscrits: RD Selon ST. PSALTES, *Grammatik der Byzantinischen Chroniken* (Göttingen 1913) p. 28 § 58 «ε steht... für ι... Κόνων ὁ ἀγρεώτης st. ἀγριώτης oder ἀγροιώτης, ... Κυρεναλίου πολυσχεδοῦς... Dass die Schreibung πολυσχεδοῦς st. πολυσχιδοῦς fehlerhaft ist, ist im Thesaurus bemerkt».

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Theologica*, (Or. XXX - *PG* 36, 129B); *CPG* II 3010.
V [Ψ α'] f. 242r 12-13 (*PG* 96, 436A) – sans attribution.
R [Ψ δ'] f. 281r (11) 12 – τοῦ Θεολόγου.
D [Ψ δ'] f. 378vA (14) 15-16 – τοῦ Θεολόγου.
Par f. (45v 17) 49r 7-8 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 46, 37 p. 856 – τοῦ Θεολόγου.

8 (8) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐδεμιᾶς δεῖται βοηθείας ἡ τῆς ἀληθείας ἰσχύς, ἀλλὰ κἂν μυρίους ἔχει[1] τοὺς σβεννύντας[1a] αὐτήν, οὐ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ καὶ[2] δι' αὐτῶν τῶν ἐπηρεάζειν ἐπιχειρούντων φαιδροτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἂν εἴη[3] τῶν εἰκῇ[4] κοπτόντων ἑαυτοὺς καταγελῶσα.

1 ἔχει codd. ἔχῃ : Aucta V edd. ‖ 1a σβεννύντας : σβεννύοντας ρ θ ‖ 2 μᾶλλον *ante* καὶ *add.* α ‖ 3 καὶ ὑψηλοτέρα ἂν εἴη : ἄνεισι V ‖ 4 εἰκῇ *om.* V.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De sancto Babyla contra Iulianum et gentiles* (*PG* 50, 536 l. 21-15 *ab imo*); *CPG* II 4348.
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205B) – τοῦ Χρυσοστόμου.
Thes [A οα'] f. 79rA (16-17) 18-26 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν μακάριον Βαβυλᾶν.
D [A λθ'] f. 73rA (27) 28-36B 1-3 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν μακάριον Βαβυλᾶν.
T1 [A ιζ'] f. 24rA (mg) 17-26 – τοῦ Χρυσοστόμου.
K1 [A ιζ'] f. 66v (mg) 17-21 – τοῦ Χρυσοστόμου.
R [A ξα'] f. 71v (32-33) 33-36 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον.
Par f. (51r 3) 17-21 53v 1-2 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 46, 39 p. 857 – τοῦ Χρυσοστόμου.

9 (10) Εὐαγρίου· Τὸ[1] σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσόν ἐστι θάπτειν.

1 τὸ *om.* Thes R V K T D MIgne Elter ‖ 2 κρύπτειν ἢ *post* ἐστι *add.* R.

ÉVAGRE, *Aliae sententiae* (*PG* 40, 1269D n° 25); *CPG* II 2445.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIV n° 71 (série III).
Thes [A οα'] f. 79rB (4) 8-9 – Εὐαγρίου ἐκ τῶν Γνωμῶν.
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205C) – sans attribution.
Tı [A ιζ'] f. 24rA (mg 34) 37-38 – Εὐαγρίου.
Kı [A ιζ'] f. 66v (25) 26-27 – Εὐαγρίου.
R [A ξα'] f. 72v (9) 10-11 – Εὐαγρίου.
D [A λθ'] f. 73rB (17) 21-22 – Εὐαγρίου ἐκ τῶν Γνωμῶν.
Mantissae Proverbiorum, Cent. III n° 23; éd. Leutsch II, p. 777 – ἄλλου τινός.
Patmos, c. 46, 42 p. 858 – Εὐαγρίου.

10 (11) Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου[1]· Τὸ ψεῦδος ἐν πρώτοις λεχθὲν πλείονα πίστιν ἔχει παρὰ τὴν ἐν δευτέρῳ λόγῳ δεικνυμένην ἀλήθειαν[2].

1 Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου *om.* δ ψ λ || 2 δεικνυμένην : κεκρυμμένην R.

R [Ψ δ'] f. 281r (17) 17-18 – τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου.
D [Π ιζ'] f. 266vB (34) 35-36 267rA 1-4 – Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου.
Patmos, c. 46, 43 p. 858 – Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.

11 (12) Σευηριανοῦ Γαβάλων[1]· Τὸ ψεῦδος, ὅταν θέλῃ πιστευθῆναι, ἐὰν μὴ πήξῃ θεμέλιον δοκούσης ἀληθείας, οὐ πιστεύεται.

1 Γαβάλων : Γαβαλίων Aucta.

R [Ψ δ'] f. 281r (3) 3-4 – Σευηριανοῦ ἐπισκόπου Γαβάλων.
Patmos, c. 46, 44 p. 859 – Σευηριανοῦ .

12 (-) Θαλῆς· Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς· «Ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων[2]».

1 Θαλῆς : Πλουτάρχου ψ || 2 ὤτων : ὠτίων Patmos.

STOBÉE, III 12, 14 – Θαλῆς.
Par f. (83r 12) 85v 4-6 – Πλουτάρχου .
Patmos, c. 46, 53 p. 861 – Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

13 (13) Πλουτάρχου[1]· Τὸ μὲν ἴσον[2] ζυγῷ, τὸ δὲ ἀληθὲς τῷ[3] ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ κρίνεται.

1 Πλουτάρχου *om.* ι ‖ 2 ἴσον *bis repetit* τ ‖ 3 τῷ : τὸ ρ θ ε.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 15; éd. Bernardakis, t. VII, p. 153.
Par f. (83r 12) 85v 4-6 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 46, 49 p. 860 – Πλουτάρχου.

14 (14) Ὁδοῦ[1] καὶ ἀληθείας[2] χαλεπὸν[3] ἀποπλανηθῆναι.

1 Πλουτάρχου *ante* ὁδοῦ *add.* ι ‖ 2 ἀληθείας : παιδείας Wachsm. ‖ 3 χαλεπὸν : κακὸν Wachsm.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, n° 13; éd. Bernardakis, t. VII, p. 153.
Par f. (83r 12) 86v 5-6 – Πλουτάρχου .
Patmos, c. 46, 50 p. 860 – (Πλουτάρχου, c. 46, 49).
APOSTOLII, *Cent.* XII 31a; éd. Leutsch II p. 550 – Πλουτάρχου.
Gnom., n° 49; éd. WACHSMUTH, p. 174.

15 (16) Χαρικλείας· Καλὸν γάρ ποτε, καὶ τὸ ψεῦδος, ὅταν ὠφελοῦν[1] τοὺς λέγοντας[2], μηδὲν[3] καταβλάπτῃ τοὺς ἀκούοντας(1).

1 ὠφελοῦν : ὠφελῇ δ μ ψ λ ‖ 2 τοὺς λέγοντας : τὸν λέγοντα δ μ ψ λ τοῖς ἀκροαταῖς Sternb. ‖ 3 δὲ *post* μηδὲν *posuerunt* δ μ ψ λ.

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, I 26, 6; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1935) p. 38 (C.U.F.).
Patmos, c. 46, 59 p. 863 – Χαρικλείας.
ω f. 147vB (17) 21-22 – Διογένης.
(1) L' idée réapparaît dans l' *Opusculum Paraeneticum* du patriarche PHOTIUS, édité par L. Sternbach, p. 10 n° 78: «Le mensogne inspiré par l' amour de la vérité est correct s' il rend service à qui l' entend, sans nuire à qui le fait». «Ἔστι <καλὸν> καὶ ψεῦδος ἀληθείας χάριν προβαλλόμενον, ὅταν μὴ βλάπτον τὸν λέγοντα τοῖς ἀκροαταῖς ὄφελος γίγνεται».

16 (17) Γηρίνου· Καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει[1], οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ[2].

1 ὄψει : ὁράσει λ ὄψει... ἀδυνάτῳ *om.* δ μ ‖ 2 διανοίᾳ *hic desinit* ι *ceteri pergunt.*

Par f. 125r (16) 17-19 125v 1 – Γηρίνου.
Patmos, c. 46, 54 p. 861 – Γηρίνου.

17 (-) Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου καὶ[1] Ἰσοκράτους[2]· Μηδὲν[3] τῆς ἀληθείας τιμιώτερον ἔστω· μηδὲ φιλίας ἐκλογὴ ἐκτὸς παθῶν διακειμένη, οἷς τὸ δίκαιον συγχέεται καὶ σκοτίζεται.

1 καὶ *om.* Βε || 2 Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους *om.* ψ καὶ Ἰσοκράτους *om.* Mosq || 3 μηδὲν : οὐδὲν δ μ ψ λ.

Par f. (140r 8-9) 141v 9-12 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου, ... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 46, 55 p. 862 – ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.

18 (18) Αἰσώπου· Αἴσωπος, ἐρωτηθεὶς τί ὄφελος τοῖς ψευδομένοις ἐκ τοῦ ψεύδους, ἔφη· «Τὸ κἂν ἀληθῆ λέγουσι[1](1) μὴ πιστεύεσθαι».

1 λέγουσι : λέγωσι φ σ ρ ν ο α θ Sin Aucta λέγωσιν Stob.

Ce mot est d' ARISTOTE, selon DIOGÈNE LAËRCE, V 17.
Cf. STOBÉE, III 12, 18 – Δημητρίου.
Patmos, c. 46, 56 p. 862 – Αἰσώπου.
(1) Voir dans l' introduction les remarques sur la langue du florilège p. 97 chapitre 5.

19 (19) Πλάτωνος· Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγεν. Πολέμων δὲ πολὺ ἥδιον[1] τοῦ[2] ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ[3].

1 ἥδιον : ἴδιον Aucta || 2 τοῦ : τὸ δ μ ψ || 3 τὸ λέγειν ... τἀληθῆ : τοῦ εἶναι τἀληθῆ δ μ ψ λ; ο *om.* *apopht,* 19 atque 20.

STOBÉE, III 11, 23 – Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, III, 39; éd. Long, p. 138.
Cf. PLATON, *Lois*, II 663E(1).
Patmos, p. 862 c. 46, 57 – Πλάτωνος.
(1) On retrouve cette même pensée de Platon dans les *Lois*: «Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν». «C' est un trésor que la vérité, étranger, un trésor durable; mais elle ne semble pas aisée à faire admettre». Traduction É. DES PLACES, *Platon œuvres complètes*, t. XI (1ère partie) *Les Lois*, livres I-II (Paris 1951) p. 54 (C.U.F.).

20 (20) Μενάνδρου· Κρεῖττον ἑλέσθαι ψεῦδος[1] ἢ ἀληθὲς[2] κακόν.

1 ἑλέσθαι ψεῦδος : <δ'> ἑλέσθαι ψευδὲς Koerte || 2 ἀληθὲς : 'ληθὲς Edmonds.

MÉNANDRE, fr. 504 (777); éd. A. Koerte (Lipsiae 1959) t. II p. 171; éd. Edmonds III B, fr. 777 p. 844.
STOBÉE, III 12, 5 – Μενάνδρου.
Patmos, c. 46, 58 p. 862 – Μενάνδρου.

Λόγος λς'

Περὶ θανάτου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα.**

Jn 11, 25-26.
Patmos, c. 47, 1 p. 864 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί[1], περὶ τῶν κεκοιμημένων[2], ἵνα[3] μὴ λυπῆσθε ὡς[4] καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.**

1 ἀδελφοί *post* κεκοιμημένων *posuit* φ *om.* ο || 2 κεκοιμημένων : κοιμωμένων N || 3 ἵνα *bis repetit* μ || 4 ὡς : καθὼς ο N.

1 *Thes* 4, 13.
Patmos, c. 47, 2 p. 864 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς· ἀρεστὴ γὰρ ἐν[1] Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν[2] ἐκ μέσου[3] πονηρίας.**

1 ἐν : ἦν V ο (LXX) || 2 ἔσπευσεν : ἔπεσεν κ B φ ψ μ τ Mosq. ἔσπευδεν V || 3 γενέσθαι *post* μέσου *posuit* ο.

Sg 4, 13-14.
V [Θ ζ'] f. 136r (7) 7-8 (*PG* 96, 29C) – τοῦ Σολομῶντος.
D [Θ η'] f. (203vA 36) B 1-7 – Σοφία Σολομῶντος.
Patmos, c. 47, 13 p. 867 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σολομῶντος, c. 47, 10).

4 (4) **Τοῦ[1] Σιράχ· Κρεῖσσον θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικρὰν ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον.**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *add.* π σ τ δ.

Si 30, 17.
V [Θ ε'] (*PG* 96, 24C) – τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 47, 14 p. 867 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα καὶ ποίησον πένθος[1] κατὰ τὴν τάξιν[2] αὐτοῦ ἡμέραν μίαν καὶ δύο, χάριν διαβολῆς καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα. Γνῶθι γὰρ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπάνοδος καὶ τοῦτον γὰρ οὐκ ὠφελήσεις καὶ σεαυτὸν κακώσεις· ἀπὸ γὰρ λύπης ἐκβαίνει θάνατος.**

1 τὸ *ante* πένθος *add.* V (LXX) || 2 τάξιν : ἀξίαν (LXX).

Si 38, 16-18.
V [Θ ζ'] f. 136r (8) 12-16 (*PG* 96, 29D) – Σιράχ.
D [Θ η'] f. 203vB (22) 23-36 204rA 1 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 203vB l. 8).
Patmos, c. 47, 20-23 p. 868 – (τοῦ Σιράχ, c. 47, 14).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὥσπερ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πλοίοις καθεύδοντες αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἄγονται, κἂν αὐτοὶ μὴ αἰσθάνωνται, ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτοὺς πρὸς τὸ τέλος ἐπείγει, οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς ἡμῶν παραρρέοντος οἱονεί τινι κινήσει συνεχεῖ καὶ ἀπαύστῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἕκαστος πέρας τῷ λανθάνοντι δρόμῳ[2] τῆς ζωῆς ἡμῶν κατεπειγόμεθα.**

1 τοῦ ἁγίου *om.* I || 2 τῷ ... δρόμῳ *om.* ο.

S. BASILE, *In psalmum* I (*PG* 29, 220CD); *CPG* II 2836.
Par f. (39r 1) 41v 2-8 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 46, 28 p. 870 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 47, 27).

7 (7) **Ὁ μὲν[1] ἐν τῷ βίῳ τυγχάνων, οὔπω μακαριστὸς διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπληρώσας τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ ἀναντιρρήτῳ τέλει τὴν ζωὴν κατακλείσας, οὗτος[2] ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται.**

1 μὲν *om.* ο || 2 οὗτος : οὕτως κ Β σ χ ψ μ ξ ε.

S. BASILE, *In psalmum* I (*PG* 29, 217A); *CPG* II 2836.

Par f. (39r 1) 42v 5-9 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
(1) Texte cité dans la *Vie de saint Cyrille le Philéote, SH* n° 39, p. 75 § 2 et p. 260, c. 55 § 1.

8 (8) **Οὐδεὶς μετὰ τὸ ληθῆναι τὴν πανήγυριν πραγματεύεται, οὐδὲ μετὰ τοὺς ἀγῶνας ἐπανελθὼν[1] στεφανοῦται, οὐδὲ μετὰ τοὺς πολέμους[2] ἀνδραγαθεῖ.**

1 ἐπανελθὼν : ἐπανελθεῖν ρ χ ε φ θ ο παρελθεῖν κ² τ π || 2 μετὰ τοὺς πολέμους : μετ' αὐτοὺς δ λ ψ || τοὺς πολέμους *om.* δ μ ψ λ.

Par f. (39r 1) 44v 9-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

9 (10) **Τοῦ Θεολόγου**
Παντὶ βροτῷ θνήσκοντι πᾶσα γῆ τάφος(1).
Πᾶν γὰρ τὸ ἐκ γῆς γῆ τε καὶ εἰς γῆν πάλιν.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 32 v. 43-44 (*PG* 37, 919); *CPG* II 3035.
Patmos, c. 47, 31 p. 871 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, c. 47, 30).
(1) Allusion au mot de Thucydide, II 43, 3: «᾽Ανδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος», cité également par STOBÉE, V 55, 9.

10 (11) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰ πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβοντες τοῦ χειραγωγοῦντος δεόμεθα, πολλῷ μᾶλλον ἡ ψυχὴ τῆς[1] σαρκὸς ἀπάρασα καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν μεθισταμένη[2] ζωὴν τῶν ὁδηγησόντων αὐτὴν[4] δεήσεται.**

1 τῆς *om.* ψ || 2 μεθισταμένη : καθισταμένη ξ ο || 3 ὁδηγησόντων : ὁδηγησάντων Par ω λ Mosq ὁδηγούντων ο ν || 4 αὐτὴν : αὐτῆς ω Par αὐτῇ (*sic*) δ μ ψ λ ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Lazaro*, concio II (*PG* 48, 984 *ab imo* l. 14-18); *CPG* II 4329.
Par f. (51r 3) 51v 3-8 – τοῦ Χρυσοστόμου.
ω f. 145rB (6) 30-31 145vA 1-2 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 47, 32 p. 872 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) **Καθάπερ σῶμα ψυχορραγοῦν καὶ ἐγγὺς ὂν τελευτῆς μυρίας ἐπισπᾶται κακώσεις καὶ οἰκίας μελλούσης καταπίπτειν, πολλὰ προπί-**

πτειν[1] εἴωθεν, καὶ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς καὶ ἀπὸ τῶν τοίχων[2], οὕτω καὶ τῆς οἰκουμένης ἐγγὺς καὶ ἐπὶ θύραις ἕστηκεν ἡ συντέλεια καὶ διὰ τοῦτο τὰ μυρία διέσπαρται[3] πανταχοῦ κακά.

1 προπίπτειν : προσπίπτειν B ο ε || 2 ὀροφῆς - τοίχων : τοίχων - ὀροφῆς δμλ || 3 διέσπαρται : πράττεται δ λ ἔπραττε μ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, (Hom. XXXIV (XXXIII) - *PG* 59, 198 l. 1-7); *CPG* II 4425.
Patmos, c. 47, 33 p. 872 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, c. 47, 32).

12 (15) **Ἀριστοτέλους· Ἐκ τοῦ βίου κράτιστόν ἐστιν ὑπεξελθεῖν ὡς ἐκ συμποσίου, μήτε διψῶντα, μήτε μεθύοντα[1].**

1 *om. apopht.* ο.

APOSTOLII, *Cent.* VI n° 96a; éd. Leutsch II p. 391 – Ἀριστοτέλους.
V. ROSE, *Arist. Pseudep.*, Sententia 15, p. 610.
Patmos, c. 47, 42 p. 874 – (Ἀριστοτέλους, c. 47, 41).

13 (16) **Ὁ ἐν νόσῳ διαθήκας γράφων παραπλήσια πάσχει τοῖς ἐν χειμῶνι[1] θαλαττίῳ εὐτρεπίζειν ἀρχομένοις τὰ τῆς νηὸς[2] ὅπλα[3].**

1 καὶ *post* χειμῶνι *posuit* τ || 2 νηὸς : νεὼς Aucta || 3 *om. apopht.* ο.

ARISTOTE, *Sententia* 16; éd. V. Rose, Arist. Pseudep., p. 610.
ω f. 147rA (25) B 8-10 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, c. 47, 43 p. 874 – (Ἀριστοτέλους, c. 47, 41).

14 (17) **Ἰσοκράτους· Αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς[1].**

1 αἰσχρῶς : κακῶς δ μ ψ λ.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 36; éd. G. Mathieu - É. Brémond, t. II, p. 107.
Par f. (90v 11) 91r 14-15 – Ἰσοκράτους.
ω f. 147rB (10) 26 – Ἰσοκράτους.
Cf. APOSTOLII, *Cent.* I n° 67c; éd. Leutsch (Proverbe).
Patmos, c. 47, 44 p. 875 – Ἰσοκράτους.

15 (18) **Κλειτάρχου· Κρεῖττον ἀποθανεῖν ἢ δι' ἀκρασίας[1] ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.**

1 ἀκρασίας : ἀκρασίαν π η I Π Chadwick.

CLITARQUE, *Sententiae*, 114; éd. Chadwick, p. 82.
Par f. (96r 3) 96v 14-15 – Κλειτάρχου.
STOBÉE, III 17, 26 – Πυθαγόρου.
Patmos, c. 47, 51 p. 879 – Κλειτάρχου.
Sentences des Pythagoriciens, 103; éd. Chadwick, p. 92.

16 (19) Μοσχίωνος· Ταῖς νόσοις ὁ θάνατος ἀλλήλαις ἐπικαταλαμβανούσαις οὐδ' αὐτὸς παρεῖναι ἀναβάλλεται[1].

1 *om. apopht.* ο.

Par f. (102r 12) 103v 12-14 – Μοσχίωνος.
ELTER, *Gnomica* II, p. 22 n° 96.
MOSCHION, *Gnom.* (E) 18 Schenkl.

17 (20) Ἐκ τῶν Φαβωρίνου· Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἐστὶ[1] χρόνον ἄνθρωπον[2] καλὸν ζῆν. «Ἕως ἂν ὑπολάβῃ[3] τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν κρεῖττον εἶναι».

1 ἐστὶ : ἔστι Aucta || 2 ἄνθρωπον *om.* ο || 3 ὑπολάβῃ : ὑπολάβοι Patmos ὑπολάβει κ² I.

Par f. (106r 15) 106v 10-13 – Φαβωρίνου.
Patmos, c. 47, 52 p. 879 – ἐκ τῶν Φαβωρίνου.

18 (21) Ἄμασις, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, φίλῳ ἀποβαλόντι υἱὸν[1] γράφων παραμυθητικῶς εἶπεν· «Εἰ ὅτε οὐδέπω ἦν οὐκ ἐλυποῦ, μηδὲ νῦν ὅτε μηκέτι[2] ἔσται, λυπηθῇς[3]».

1 υἱὸν : υἱῷ ψ λ || 2 μηκέτι : οὐκέτι τ ρ χ I Mosq θ || 3 λυπηθῇς : λυπηθείης ρ θ.

Par f. (106r 15) 106v 15-19 – Φαβωρίνου.
Cf. STOBÉE, IV 56, 32 – Ἀμάσιος.

19 (22) Διογένους· Διογένης ὁ Κυνικὸς ὀδυρομένου τινὸς ἐπειδὴ ἐπὶ ξένης ἤμελλε(1) τελευτᾶν, εἶπεν· «Τί ὀδύρῃ, ὦ[1] μάταιε; πανταχόθεν γὰρ ὁδὸς ἡ αὐτὴ εἰς Ἅδου».

1 ὦ *om.* δ μ ψ λ ν.

Mot d' Anaxagore selon DIOGÈNE LAËRCE, II, 11; éd. Long, p. 61.
Par f. 113v (3) 17-20 – τοῦ αὐτοῦ (*i. e.* Γνῶμαι Ἀριστίππου, f. 113r 12) ἀποφθέγματα.
Cf. STOBÉE, III 40, 8 – Τέλητος Περὶ φυγῆς.
Patmos, c. 47, 60 p. 881 – Διογένους.
(1) Les manuscrits emploient les deux formes ἔμελλε et ἤμελλε, toutes les deux étant classiques.

20 (33) **Εὐριπίδου**

Ἐχρῆν γὰρ[1] ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά[2],
τὸν δ' αὖ θανόντα[3] καὶ πόνων[4] πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

1 γὰρ *om.* Aucta ‖ 2 κακά : κακόν λ ‖ 3 θανόντα : θάνατον μ ‖ 4 πόνων : πόνον ε.

NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 498, fr. 449.
STOBÉE, IV 52, 42 – Εὐριπίδου.

21 (34) Ἐπικούρου· Πρὸς μὲν τἆλλα[1] δυνατὸν ἀσφάλειαν πορίσασθαι, χάριν δὲ θανάτου πάντες ἄνθρωποι πόλιν ἀτείχιστον οἰκοῦμεν.

1 τἆλλα *om.* δ μ ψ λ.

ÉPICURE, fr. 31; éd. 1) C. Bailey (Oxford 1926) p. 110.
2) M. Conche (Paris 1987 4ème édition: «Épiméthée» 1995) p. 254.
Par f. 115r (7) 8-10 – Γνῶμαι Ἐπικούρου.
STOBÉE, IV 51, 32 – attribution : Μητροδώρου.
Patmos, c. 47, 62 p. 881 – Ἐπικούρου.

22 (35) Μουσωνίου· Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν[1] ἡμέραν καλῶς βιῶναι μὴ προθέμενον[2] αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

1 ἐνεστηκυῖαν codd. : ἑστηκυῖαν ο Aucta ‖ 2 προθέμενον : παραθέμενον Mosq.

MUSONIUS, fr. 22 Hense.
STOBÉE[1], III 1, 77 – Μουσωνίου.

STOBÉE[2], III 1, 48 – Μουσωνίου.
Par f. 118v (4) 5-7 – Μουσωνίου.

23 (36) Πολυαίνου· Ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι μὴ λυποῦ, ἀναγκαῖον γάρ· ἀλλ'[1] ἐπὶ τοῖς αἰσχρῶς τελευτῶσιν[2].

1 ἀλλ' *om.* ο η ν : μόνον θρηνεῖν φ ‖ 2 τελευτῶσιν : τελευτῶσι δ μ ψ λ τελευτήσασιν ο.

STOBÉE, IV 56, 31 – Πολυαίνου.
Par f. (119r 19) 119v 1-3 – Πολυαίνου.
Patmos, c. 47, 63 p. 882 – Πολυαίνου.

24 (37) Δημοκρίτου· Οὗτος[1] νοσήσας καὶ ληθάργῳ[2] περιπεσὼν ὡς ἀνένηψεν· «Οὐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία»· καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου[3].

1 οὗτος : Κλειτόμαχος Stob. ‖ 2 ληθάργῳ : ἀσθενείᾳ Patmos ‖ 3 καὶ κόσμου *post* βίου *add.* τ τοῦ κόσμου γ.

STOBÉE, III 7, 55 – Κλειτομάχου(1).
Patmos, c. 47, 64 p. 882 – Δημοκρίτου.

(1) Voir STOBÉE, III 7, 31 la note 7 qui attribue l'apophtègme à Démocrite.

25 (38) Μενάνδρου[1]
Τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει
πολλῶν τε μεστόν ἐστι τὸ ζῆν φροντίδων.

1 Μενάνδρου : Δημοκρίτου δ μ ψ Sin λ.

MÉNANDRE, fr. 452; éd. Edmonds III B.
FRANCIS G. ALLINSON, *Menander the principal fragments* (London New York 1921) p. 436 n° 452K.
Par f. 139v (5) 6-7 – Μενάνδρου.
STOBÉE, IV 34, 53 – Μενάνδρου Συναριστώσαις.

26 (39) Ἐπικτήτου· Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι[1]· τοῦ κακῶς ζῆν τὸ τεθνάναι κρεῖσσον.

1 ἰᾶσθαι : ἐξελθεῖν τ ‖ 2 γὰρ *post* τοῦ *add.* Β δ μ ψ λ κ² χ Aucta.

ÉPICTÈTE, *Fragmenta dubia et spuria*, XXXII; éd. H. Schenkl, p. 473.
Par f. (140r 8-9) 140v 20 141r 1-2 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου ... καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, IV 53, 27 – Ἐπικτήτου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 39 n° 153.
Patmos, c. 47, 66 p. 882 – Ἐπικτήτου.
Gnom., n° 27; éd. Wachsmuth, p. 170.

27 (40) **Τύμβῳ γὰρ οὐδεὶς πιστὸς[1] ἀνθρώπων φίλος[2].**

1 πιστὸς : πιστῶς κ Φ ξ ‖ 2 *om. apopht.* ο.

EURIPIDE, fr. 1081; éd. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 702.
STOBÉE, IV 58, 1 – Εὐριπίδου.
Patmos, c. 47, 67 p. 883 – sans attribution.

28 (41) **Σοφοκλέους**
Φεῦ· τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις[1]
χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ'[2] ἁλίσκεται[3](1).

1 βροτοῖς *post* τις *add.* φ ρ τ κ² Sin ε ‖ 2 προδοῦσ' : προδοὺς φ χ Β ε ν κ² ‖ 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ ο.

SOPHOCLE, *Ajax*, v. 1266-1267.
STOBÉE[1], IV 58, 3 – Σοφοκλέους Αἴαντος.
STOBÉE[2], II 46, 4 – <τοῦ αὐτοῦ Αἴαντος> (*id est* Σοφοκλέους, Stob., II 46, 2).
(1) En Stobée[1] IV, on trouve les deux vers et en Stobée[2] II, seul le second.

29 (42) Βίαντος· Οὗτος[1] θεασάμενος μάχαιραν ἐρριμένην, ἔφη· «Τίς σε ἀπώλεσεν ἢ τίνα σύ»;

1 οὗτος : Βίας ψ λ ὁ αὐτὸς Sternb. ‖ 2 ἔφη *om.* δ μ ψ λ.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 70 n° 170.

30 (43) Ὁ αὐτὸς[1] ἐπικαλουμένου τινὸς τὸν θάνατον ἐπὶ τέκνων ἀπωλείᾳ, ἔφη· «Τί αὐτὸν καλεῖς, ἄνθρωπε; Οὐκ, ἂν[2] μὴ καλέσῃς, ἥξει»;

1 ὁ αὐτὸς : Εὐκλείδης Schenkl ‖ 2 οὐκ, ἂν : ὃν κἂν δ ψ Aucta.

Par f. (146v 1-3) 150v 6-9 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον...E. H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 18 n° 49.
Patmos, c. 47, 68 p. 883 – Βίαντος.

31 (44) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ποῖος τῶν θανάτων κακός, ἔφη· «Ὁ ἀπὸ τῶν νόμων ἐπαγόμενος[1]».

1 ἐπαγόμενος : προσαγόμενος τ γ.

L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 55 n° 377.
Patmos, c. 47, 69 p. 883 – sans attribution.

32 (45) Σωκράτους· Οὗτος[1] καταδικασθεὶς ὑπὸ Ἀθηναίων κατακρημνισθῆναι τῆς γυναικὸς Ξανθίππης κλαιούσης καὶ λεγούσης· «Ὦ Σώκρατες, ὡς ἀδίκως ἀποθνήσκεις», ἔφη[2]· «Σὺ οὖν ἐβούλου με δικαίως ἀποθανεῖν[3]»(1);

1 οὗτος : Σωκράτης δ μ ψ ‖ 2 ἔφη κ : εἶπεν Β τ' σ χ ε φ εἶπε δ μ ψ λ π κ² Ι ‖ 3 *om. apopht.* ρ θ ξ.

Voir DIOGÈNE LAËRCE, II, 35; éd. Long, p. 71.
XÉNOPHON, *Apologie de Socrate*, 28.
Ce fait est encore cité par saint JEAN CHRYSOSTOME, *In Acta apostolorum*, (Hom. XIV - *PG* 60, 119-120).
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 215 n° 478.
Patmos, c. 47, 70 p. 883 – Σωκράτης.
(1) Selon Diogène Laërce ce discours s' est passé entre Socrate et sa femme Xanthippe. Mais d' après Xénophon, c' est plutôt entre Apollodore, disciple de Socrate, et Socrate.

33 (46) Ὁ αὐτὸς εἰπόντος αὐτῷ[1] τινος· «Τί Ἀθηναῖοί σου θάνατον ἐψηφίσαντο[2]», ἔφη· «Πρὸ αὐτῶν δὲ ἡ φύσις».

1 αὐτῷ : Σωκράτει ο ‖ 2 ἐψηφίσαντο : κατεψηφίσαντο τ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II, 13 et 35; éd. Long, p. 62 et 71.
L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 219 n° 487.
Cf. XÉNOPHON, *Apologie de Socrate*, 27.

34 (47) Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίνα ἐστὶν τὰ ἐν Ἅδου, εἶπεν[1]· «Οὔτε ἐγὼ πεπόρευμαι, οὔτε τῶν ἐκεῖσέ τινι συντετύχηκα.

1 εἶπεν : ἔφη δ μ ψ λ.

Patmos, c. 47, 71 p. 884 – sans attribution.

35 (48) Φιλιστίωνος· Ψυχὴν θάνατος οὐκ ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ κακὸς βίος.

SEXTUS, *Sentences,* 397; éd. Chadwick, p. 56.
Patmos, c. 47, 72 p. 884 – sans attribution.

36 (49) Εἰ μηδεὶς ἀπέθνησκεν, ἀτιμώρητος ἂν[1] ἦν ἡ κακία.

1 ἂν *om.* κ Φ ξ.

Patmos, c. 47, 73 p. 884 – sans attribution.

37 (50) Σέξτου· Οἰκείων ζώντων μὲν ποιοῦ ἐπιμέλειαν· ἀπογενομένων δὲ δεῖ τὰ σώματα τῇ γῇ[1] συμμεμίχθαι· τοῦτο γὰρ καὶ ὅσιον· οὐ γὰρ συνθάπτεται ψυχὴ[2] τῷ σώματι· μάτην οὖν ὁ πολὺς πόνος περὶ τὰς ταφάς[3](1).

1 γῇ : ψηχῇ θ || 2 ψυχὴ : ἡ ψυχὴ Aucta.

(1) Selon Aucta ce texte ne figure pas parmi les fragments de Elter (Gnomica I), de Chadwick ou de Mullach. (Aucta, p. 506 c. 36, 50).

38 (-) Ἀναξαγόρου· Δύο[1] διδασκαλίας εἶναι[2], οἶμαι[3], θανάτου, τόν τε πρὸ τοῦ γενέσθαι χρόνον καὶ τὸν ὕπνον.

1 δύο : Ἀναξαγόρας δύο ἔλεγε Stob. || 2 εἶναι *om.* δ μ ψ λ || 3 οἶμαι : εἶναι θ καὶ οἶμαι ξ *om.* Stob.

STOBÉE, IV 52, 39 – Ἀναξαγόρου.
ANAXAGORE, *Apophtègme 34,* Diels II, p. 14.

39 (51) Ἐκ τῆς Νικολάου συναγωγῆς· Καυσιανοὶ[1] τοὺς μὲν γεννωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσι[2].

1 Καυσιανοὶ : Παυσιανοὶ Mosq || 2 μακαρίζουσι : μακαρίζουσιν π τ κ² Mosq Aucta.

STOBÉE, IV 52, 44 – ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν συναγωγῆς.

Λόγος λζ'

Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εἰς ἣν δ'[1] ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε[2], πρῶτον λέγετε· «Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ»· καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ[3] υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν.**

1 δ' *om.* Aucta ‖ εἰσέρχησθε : εἰσέρχεσθε δ μ ψ λ ἔρχησθε V εἰσέλθητε N ‖ 3 ᾖ ἐκεῖ : ἐκεῖ ᾖ δ μ ψ λ Sin.

Lc 10, 5-6.
Thes [A ο'] f. 76vA (10) 11-15 – τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφάλαιον ρια'.
V [A ιη'] éd. Lequien, t. II, p. 353 (*PG* 95, 1196C) – Λουκᾶ.
Kı [A ις'] f. 63v (mg) 7-9 – Λουκᾶ.
Tı [A ις'] f. 21vA (mg) 33-38 – Λουκᾶ.
D [A λθ'] f. 71rA (6) 7-13 – Λουκᾶ κ(εφάλαιον) ρμ'.
Patmos, c. 42, 3 p. 806 – καὶ ἀλλαχοῦ (*id est* τοῦ Εὐαγγελίου, c. 42, 1).

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Εἰρηνεύετε, ἀδελφοί, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης[1] ἔσται μεθ' ὑμῶν.**

1 εἰρήνης - ἀγάπης : ἀγάπης - εἰρήνης N τῆς *ante* ἀγάπης *legunt* π η καὶ ἀγάπης *om.* ο Aucta.

2 Co 13, 11.
Thes [A ο'] f. 77rA (8) 9-11 – ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους β'.
V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, p. 353 (*PG* 95, 1197B) – πρὸς Κορινθίους B.
Kı [A ις'] f. 64r (mg) 7-8 – πρὸς Κορινθίους.
Tı [A ις'] f. 22rA (11) 12-14 – πρὸς Κορινθίους δευτέρας.
D [A λθ'] f. 71vA (19) 20-23 – πρὸς Κορινθίους β'.
Patmos, c. 42, 6 p. 807 – sans attribution.

3 (3) **Σολομῶντος· Κρεῖσσον ψωμὸς μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ ἢ οἶκος[1] πολλῶν ἀγαθῶν μετὰ[2] μάχης.**

1 πλήρης *post* οἶκος *posuit* V || 2 καὶ ἀδίκων θυμάτων *ante* μετὰ *add.* V.

Pr 17, 1.
Thes [A ο'] f. 76rA (12) 13-16 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 76rA l. 1).
V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, p. 352D (*PG* 95, 1193D) – Παροιμιῶν XVII, 1.
Kı [A ις'] f. 63r (5) 8-10 – Παροιμιῶν.
Tı [A ις'] f. 21rB (mg 9) 17-20 – Παροιμιῶν.
R [O ι'] f. 219v (1) 1-2 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 219r l. 39).
Patmos, c. 42, 18 p. 809 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Τοῦ Σιράχ· Ἐν τρισὶν ὡραΐσθην καὶ ἀνέστην[1] ὡραία ἐναντίον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ὁμόνοια ἀδελφῶν καὶ εἰρήνη[2] τῶν πλησίον καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι[3](1).**

1 ὡραΐσθην - ἀνέστην : ὡραΐσθη - ἀνέστη Aucta || 2 ὁμόνοια - εἰρήνη : ὁμόνοιαν - εἰρήνην B || 3 γυνὴ ... συμπεριφερόμενοι : ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συμπεριφορά τ γ.

Si 25, 1.
Thes [A ο'] f. 76rA (32) 33-35 76rB 1-3 – τοῦ Σιράχ.
V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, p. 352E (*PG* 95, 1196A) – Σιράχ.
Tı [A ις'] f. 21rB (mg) 34-49 – Σιράχ.
Kı [A ις'] f. 63r (mg) 16-18 – Σιράχ.
Patmos, c. 42, 25 p. 811 – τοῦ Σιράχ.
(1) EURIPIDE, *Médée* 15, soulignait lui aussi l' importance de l' entente dans une famille entre l' homme et la femme: «μεγίστη γίγνεται σωτηρία, ὅταν γυνὴ πρὸς ἄνδρα μὴ διχοστατῇ». C' est le salut le plus sûr pour une maison, quand la femme n' est pas en désaccord avec le mari.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθόν, τί χρὴ λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱοὺς τῆς εἰρήνης; Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιον χριστιανοῦ ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν· διότι καὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ[1] μισθὸν μέγιστον[2] ὑμῖν ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο.**

1 αὐτῷ : αὐτὸ π τ κ² I Mosq αὐτὸν η αὐτὴν V || 2 μέγιστον *om.* V.

S. BASILE, *Epistularum* Cl. II, epist. CXIV (*PG* 32, 528B); ed. Courtonne, t. II, p. 17-18 l. 1-2.11-13; *CPG* II 2900.
Thes [A ο'] f. 77vA (2) 3-10 – Βασιλείου ἐκ τῆς ξγ' ἐπιστολῆς.
D [A λθ'] f. 71rA (32) 33-36 B 1-5 – Βασιλείου ἐκ τῆς ξγ' ἐπιστολῆς.
Tı [A ις'] f. 22rB (25) 26-32 – Βασιλείου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν.
Kı [A ις'] f. 64v (mg) 4-7 – Βασιλείου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν.

V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, p. 352C (*PG* 95, 1200A) – Βασιλείου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν.
Patmos, c. 27, 28 p. 811 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (6) Τοῦ Θεολόγου· Κρεῖσσον ἐπαινετὸς πόλεμος εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, or. II, c. 82 (*PG* 35, 488C); *CPG* II 3010.
V [Π α'] f. 186v (10) 14 (*PG* 96, 228A) – Θεολόγου.
R [Π κε'] f. 232v (22) 23 – (τοῦ Θεολόγου, l. 19) ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ.
ω f. 145vA (14) 30-31 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 42, 30 p. 812 – (τοῦ Θεολόγου, c. 42, 29).

7 (7) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ ἐπευξάμενος εἰρήνην ἅπασιν[1], τὸν πόλεμον τῶν παθῶν ἐξέβαλεν, καὶ λιμένος εὐδιωτέραν τὴν ψυχὴν κατεσκεύασεν.

1 ἅπασιν : ἅπασαν δ μ ψ λ ἅπασι π γ ν Sin ο Aucta.

HAIDACHER, *Chrysostomos - Fragmente*, p. 173-174 n° 6.
Thes [A ο'] f. 77vB (23-24) 25-34 78rA 1-4 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Χρυσοστόμου, f. 77vA l. 27) ἐκ τοῦ ὅτι χρὴ γενναίως φέρειν τὴν πενίαν.
Tı [A ιϛ'] f. 22vA (8) 1-3 a. i. 22vB 1-9 – Χρυσοστόμου.
Kı [A ιϛ'] f. 64v (mg) 27-28 65r 1-5 – (τοῦ Χρυσοστόμου, f. 64v mg l. 15) ὅτι χρὴ γενναίως πενίαν φέρειν.
V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, p. 355 (*PG* 95, 1200C) – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ ὅτι χρὴ γενναίως φέρειν πενίαν.
D [A λθ'] f. 72vA (29-30) 31-36 B 1-12 – (τοῦ Χρυσοστόμου, f. 72rB l. 26) ἐκ τοῦ ὅτι χρὴ γενναίως φέρειν τὴν πενίαν.
Patmos, c. 42, 31 p. 813 – τοῦ Χρυσοστόμου.

8 (9) Τοῦ Νύσης· Ὥσπερ[1] ὑγείας ἐπιλαβούσης νόσος ἐξαφανίζεται καὶ φωτὸς φανέντος οὐχ ὑπολείπεται σκότος, οὕτως καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιφανείσης λύεται πάντα τὰ ἐκ τοῦ ἐναντίου[2] συνιστάμενα πάθη.

1 γὰρ *post* ὥσπερ *posuit* I Mosq. ‖ 2 τοῦ ἐναντίου : τοὐναντίον μ ψ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, or. VII, (*PG* 44, 1284BC); *CPG* II 3161.

Thes [A ο'] f. 77vA (16) 17-24 – τοῦ Νύσης ἐκ τῶν Μακαρισμῶν.
Ti [A ις'] f. 22rB (mg) 4-1 *ab imo* 22vA 1-3 – τοῦ Νύσης.
Ki [A ις'] f. 64v (mg) 9-12 – τοῦ Νύσης.
V [A ιη'] Éd. Lequien, t. II, (PG 95, 1200A) – Νύσης ἐκ τῶν Μακαρισμῶν.
D [A λθ'] f. 72rA (14) 15-23 – τοῦ Νύσης ἐκ τῶν Μακαρισμῶν.
Patmos, c. 42, 33 p. 813 – τοῦ Νύσης.

9 (16) Δημοσθένους· Δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους, οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι[1] τῶν πραγμάτων.

1 εἶναι *om.* ο.

DÉMOSTHÈNE, *Philippiques*, I, 39; éd. M. CROISET, *Démosthène, Harangues* (Paris 1924) t. I, p. 46 (C.U.F.).
Par f. 107v (18) 19-20 108r 1 – Δημοσθένους.
STOBÉE, IV 13, 42 (Hense, p. 362 l. 14-16) – Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου.
APOSTOLII, *Cent. V* n° 90h; éd. Leutsch II, p. 358 – Δημοσθένους.

10 (17) Πόλεμος ἔνδοξος εἰρήνης αἰσχρᾶς αἱρετώτερος[1].

1 αἱρετώτερος : αἱρετώτερον Clavaud.

DÉMOSTHÈNE, *Lettres et fragments* (Paris 1987); éd. R. Clavaud, p. 145 n° 39.
Par f. (107v 18) 108r 4-5 – Δημοσθένους.
STOBÉE, IV 9 - 9 – Δημοσθένους.

11 (24) Ἡροδότου· Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται[2].

1 ποτὲ *post* ὅστις *add.* ξ || 2 αἱρέεται : αἱρεῖται δ μ ψ λ.

HÉRODOTE, I, 87.4.
STOBÉE, IV 14, 10 – Ἡροδότου ἱστορίας α'.
Patmos, c. 42, 39 p. 815 – attribué par erreur à Δημοσθένους.

12 (25) Μενάνδρου
Εἰρήνη γεωργὸν κἂν πέτραις τρέφει καλῶς.
Πόλεμος δὲ εἰ[1] κἂν πεδίῳ κακὸς[2] ἔφυ[3].

1 εἰ *om.* σ ϱ ν α Stob. Koerte ‖ 2 κακὸς : κακῶς Stob. Π ‖ 3 εἰϱήνη ... ἔφυ *om.* Mosq ξ *ultimas sententias capitis om.* ο.

MÉNANDRE, 1) fr. 719; éd. Edmonds III B;
2) fr. 556 (719); éd. A. Koerte (Leipzig 1959) t. II, p. 182 (Teubner).
STOBÉE, IV 14, 9 – Μενάνδϱου.
Patmos, c. 42, 47 p. 817 – Μενάνδϱου.

13 (-) **Ἀϱιστοφάνους**

Εἰϱήνη βαθύπλουτε καὶ ζευγάϱιον βοεικόν,
εἰ γὰϱ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο[1]
σκάψαι τ' ἀποκλάσαι[2] καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι
τῆς τϱυγὸς ἄϱτον λιπαϱὸν καὶ ῥάφανον φέϱοντι[3].

1 γένοιτο *ante* τοῦ πολέμου *posuerunt* θ ν ‖ 2 τ' ἀποκλάσαι : κἀποκλάσαι Stob. ‖ 3 φέϱοντι : φέϱοντα τ π κ² I Mosq α ‖ *om. apopht.* δ μ ψ λ Aucta.

STOBÉE, IV 14, 2 – Ἀϱιστοφάνους Γεωϱγῶν.

14 (26) **Εὐϱιπίδου**

Σοφὸν γὰϱ εὐβούλευμα[1] τὰς πολλὰς χεῖϱας[2]
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία[3] πλέον κακόν.

1 χεῖϱας : χέϱας Stob. ‖ 3 δ' ἀμαθία : δι' ἀμαθίαν I δ' ἀμαθίη Aucta.

EURIPIDE, fr. 200 l. 3-4; éd. NAUCK², *Trag. Graec. Fragm.*, p. 419.
STOBÉE, IV 13, 3 – Εὐϱιπίδου Ἀντιόπῃ.

Λόγος λη'

Περὶ ἐλπίδος

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά.**

Mt 6, 26.

Patmos, c. 17, 1 p. 420 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐλπὶς βλεπομένη, οὐκ[1] ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, οὐκ[1] ἐλπίζει· εἰ δὲ ὃ οὐ[2] βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.**

1 οὐκ : τί καὶ B N V || 2 οὐ *supra lineam add.* B.

Rm 8, 24-25.
V [E ε'] f. 88v (27) 28-30 (*PG* 95, 1428D) – πρὸς Ῥωμαίους.
Kı [E ε'] f. 418r (mg) 4-6 – πρὸς Ῥωμαίους.
Tı [E ε'] f. 274vB (37) 36-41 – πρὸς Ῥωμαίους.
D [E ιε'] f. 158vA (24) 30-33 – πρὸς Ῥωμαίους.
Patmos, c. 17, 3 p. 420 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Ἀποστόλου, c. 17, 2).

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀχαρίστου ἐλπὶς ὡς χειμέριος πάχνη τακήσεται καὶ ῥυήσεται[1] ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.**

1 τακήσεται καὶ ῥυήσεται *post* ἄχρηστον *postposuit* o.

Sg 16, 29.
Patmos, c. 17, 29 p. 426 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ[1] ἀνέμου[1a] καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διελύθη[2] καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου διωδεύθη[3].**

1 ἀνέμου ... ὑπὸ *om.* Aucta || 1α ἀνέμου : λαίλαπος (LXX) || 2 διελύθη : διεχύθη (LXX) 3 διωδεύθη : παρώδευσεν (LXX).

Sg 5, 14.
Patmos, c. 17, 30 p. 426 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 17, 29).

5 (5) **Σιράχ· Ἐμβλέψατε εἰς[1] ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε· τίς ἤλπισεν[2] ἐπὶ Κύριον καὶ κατῃσχύνθη[3]; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν.**

1 τὰς *post* εἰς *posuerunt* δ μ Sin ψ λ || 2 ἤλπισεν : ἐπίστευσε V || 3 κατησχύνθη : καταισχύνθη λ αἰσχύνθη Mosq.

Si 2, 10.
V [E ε'] f. 88v (23) 23-25 (*PG* 95, 1428D) – Σιράχ.
T1 [E ε'] f. 274vB (29) 29-35 – Σιράχ.
K1 [E ε'] f. 417v (mg) 26-27 – Σιράχ.
D [E ιε'] f. 158vA (12) 13-22 – Σιράχ.
Patmos, c. 17, 33 p. 427 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὁ ἐπ' ἄνθρωπον ἐλπίζων ἢ ἐπ' ἄλλο τι τῶν κατὰ τὸν βίον μετεωριζόμενος[1], οὐ δύναται εἰπεῖν· «Ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπισα[a]». Παράγγελμα γάρ ἐστι «μὴ ἐλπίζειν[2] ἐπ' ἄρχοντας[b]».**

1 μετεωριζόμενος : μεριζόμενος ο || 2 ἐλπίζειν : πεποίθατε (LXX).

a) *Ps* 30 (31), 2. b) *Ps* 145 (146), 3.

S. BASILE, *In psalmum VII* (*PG* 29, 232AB); *CPG* II 2836.
Thes [A ις'] f. 179rA (6-7) 8-21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 178rB l. 24-25) ἐκ τοῦ εἰς τὸν ζ' ψαλμόν.
V [E ε'] f. 89r (32) 32-35 (*PG* 95, 1429D) – Βασιλείου εἰς τὸν ζ'.
T1 [E ε'] f. (275rB 41) 275vA 8-18 – Βασίλειος.
K1 [E ε'] f. (418v mg 14) 18-23 – Βασιλείου.
D [E ιε'] f. 159vA (29) 30-36 B 1-8 – Βασιλείου εἰς τὸν ζ'.
Par f. (39r 2) 42v 9-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 17, 37 p. 428 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 17, 34).

7 (7) Ἐπαινῶ[1] τὸν εἰπόντα τὰς ἐλπίδας εἶναι γρηγορούντων[2] ἐνύπνια[3].

1 Θεολόγου *ante* ἐπαινῶ *posuit* ο || 2 γρηγορούντων : ἐγρηγορούντων φ || 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Extrait de la lettre XIV de saint Basile adressée à son frère Grégoire de Nysse. Voir YVES COURTONNE, *Saint Basile Lettres* (Paris 1957) t. I, p. 43; éd. de Migne (*PG* 32, 276B).
Le mot de la fin est attribué à Aristote par DIOGÈNE LAËRCE, V 18, éd. Long, p. 204, et à Pindare par STOBÉE, IV 47, 12.
Cf. Patmos, c. 17, 58 p. 434 – Μοσχίωνος.
Mantissae Proverbiorum, Cent. I n° 53; éd. Leutsch II p. 748.

8 (8) Τοῦ Θεολόγου· Ὅταν[1] μεγάλα ἐλπίσαντες ἀθρόως τοῖς ἐλπισθεῖσιν ἐντύχωμεν, ἐλάττω τῆς δόξης ὁρᾶν τὰ φαινόμενα.

1 οὖν *post* ὅταν *add.* Mosq.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XLIII - *In laudem Basilii Magni* (*PG* 36, 520B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 46r 1-3 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. 145vA (14) 18-20 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 17, 40 p. 429 – (τοῦ Θεολόγου, c. 17, 38).

9 (9) Μὴ σφόδρα θαρρεῖν, μηδ'[1] ἀπελπίζειν ἄγαν·
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει[2], τὸ δὲ[3] ἀνατρέπει.

1 μηδ' : μὴ λ μὴ δ' Par || 2 ἐκλύει : ἕλκει π || σε *post* ἐκλύει *add.* δ μ ψ λ Par Aucta || 3 τὸ δὲ : τὸ δ' δ μ ψ λ Sin ο Aucta.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, liber I *Theologica*, Sectio II, 33 v. 41-42 (*PG* 37, 931A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 46r 11-13 – τοῦ Θεολόγου.

10 (10) Ἃ γάρ τις ὡς πεισόμενος δέδοικε, ταῦτα πέπονθε, κἂν μὴ πάθῃ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. V - *Contra Iulianum II* (*PG* 35, 712B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47v 4-5 – τοῦ Θεολόγου.

11-12 (11) Πολλοῖς πρὸς ὅρμοις[1] εὐπλοοῦν ἔδυ σκάφος[2].
Πολλοὶ προσωρμίσθησαν ἐκ τρικυμίας.

1 ὅρμοις : ὅρμον η ν ο || 2 τὸ *ante* σκάφος *add.* φ ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 106-107 (*PG* 37, 936A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 49r 2-4 – τοῦ Θεολόγου.
V [E γ'] (Migne - *PG* 95, 1425B et 1528B) – τοῦ Θεολόγου.

13 (12) Μήτε ἀθυμῶν ἀπελπίσῃς εὐημερίαν, μήτε καλῶς[1] πράττων ἀθυμίαν.

1 εὖ καὶ *ante* καλῶς *add.* V.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XLIV, *In novam Dominicam* (*PG* 36, 616C); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 50r 9-10 – τοῦ Θεολόγου.
V [E ια'] (*PG* 95, 1528A) – τοῦ Θεολόγου.

14 (13) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ἕν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς Θεὸν ἐλπίς· τὰ δὲ[1] ἄλλα πάντα, οὐχί ἐστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται.

1 δὲ : δ' θ Aucta.

Patmos, c. 17, 41 p. 429 – τοῦ Χρυσοστόμου.

15 (14) Ἀμήχανον[1] τοῦ τέλους ἐκπεσεῖν, τὸν ὅλῃ διανοίᾳ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίζοντα καὶ τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα εἰσφέροντα[2].

1 ἐστι *post* ἀμήχανον *posuerunt* V K T γὰρ Migne || 2 *ab* c. 38, 15 *usque ad* c. 40, 11 *lacunam offert* Mosq.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In illud: Domine non est in homine* (*PG* 56, 161 *ab imo* l. 4); *CPG* II 4419.
Thes [E ις'] f. 178rB (24-25) 26-30 – τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸ οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ.
Tı [E ε'] f. 275rA (22) 33-27 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Kı [E ε'] f. 418r (mg) 14-16 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [E ε'] f. 89r (2) 2-3 (*PG* 95, 1429A) – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [E ιε'] f. 158vB (29) 30-36 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 17, 42 p. 430 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 17, 41).

16 (15) Νύσης· Τῶν προσδοκωμένων[1] ἀγαθῶν ἡ θλῖψις(1) ἄνθος ἐστίν. Διὰ οὖν[2] τὸν καρπὸν καὶ τὸ ἄνθος δρεψώμεθα.

1 προσδοκωμένων : προσδοκομένων κ Φ ξ || 2 οὖν : γοῦν ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, Or. VIII (*PG* 44, 1301A); *CPG* II 3162.
Par f. (63r 6) 65r 6-8 – τοῦ Νύσης.
V [Π λγ'] (Migne *PG* 96, 317D) – Γρηγορίου Νύσης.
Patmos, c. 17, 45 p. 430 – τοῦ Νύσης.

(1) θλῖψις : accentuation normale. Cf. F. BLASS - A. DEBRUNNER, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch* (Göttingen 1959), édition anglaise de R.W. FUNK (Chicago 1961) p. 8 § 13. Des manuscrits, dont B o et Aucta, préfèrent θλίψις.

17 (16) Νείλου[1]· Τὸ ἀπροσδόκητον κακὸν θορυβεῖ πάντως[2] ἐπελθόν· τὸ δὲ προσδοκηθὲν εὐτρεπῆ[3] πρὸς τὴν πεῖραν εὑρὸν[4] τὸν λογισμόν, κουφότερον ποιεῖ τὸ δεινόν.

1 Νείλου : τοῦ Νύσσης ο || 2 πάντως : πάντας ψ || 2 εὐτρεπῆ κ Β π ρ τ χ φ κ² ε : εὐπρεπῆ ψ λ ν ξ ο || 4 εὑρὸν : εὑρὼν codd. cum Aucta.

SAINT NIL, *Narrationes*, Nar. V (*PG* 79, 645A l. 11-13).
Patmos, c. 17, 46 p. 431 – Νείλου.

18 (17) Προκοπίου σοφιστοῦ[1]· Τὸ ἐλπισθὲν ἀγαθὸν εἰς τοὐναντίον περιστὰν ἀπαραμύθητον ἔχει τὸ πάθος.

1 σοφιστοῦ *om.* ο.

Patmos, c. 17, 47 p. 431 – Προκοπίου σοφιστοῦ.
A [Λόγ. λη'] f. 68v (mg) 14-15 – Προκοπίου.

19 (18) Πλουτάρχου· Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον[1].

1 ὁρμιστέον *plerique codd.* : ὁρμιστέων κ ὁρμηστέον ρ θ η ἁρμοστέον Schenkl.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 71; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
STOBÉE[1], III 1, 104 – Σωκράτους.
STOBÉE[2], IV 46, 21 – Ἐπικτήτου.
H. SCHENKL, *Epictetus*, p. 473, fr. 30.
Par f. (83r 12) 83v 7-9 – Πλουτάρχου.

ω f. (146rB 20) 146vA 2-3 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 17, 48 p. 431 – Πλουτάρχου.

20 (19 *pars prima*) **Στάσιμοί εἰσιν αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ὡς ἐν λιμένι τῷ λογισμῷ ὁρμοῦσαι.**

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 72; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 85v 8-10 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 17, 49 p. 432 – (Πλουτάρχου, c. 17, 48).

21 (19 *pars altera*) **Αἱ μὲν τῆς ἀρετῆς ἐλπίδες ἴδιαί εἰσι τῆς ψυχῆς· αἱ δὲ τῆς κακίας νόθοι.**

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 73; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
Par f. (83r 12) 86r 14-16 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 15-16 – τοῦ Πλουτάρχου.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 72 n° 59(61) – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 17, 50 p. 432 – (Πλουτάρχου, c. 17, 48).

22 (20) Ταὐτόν ἐστιν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὁρμεῖν[1] καὶ ἐκ φαύλης γνώμης ἐλπίδα.

1 ὁρμεῖν : ὁρμῆν ρ ὁρμίζειν Stob. Aucta Bern.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 74; éd. Bernardakis, t. VII, p. 158.
STOBÉE, III 2, 45 – Σωκράτους.
Patmos, c. 17, 51 p. 432 – (τοῦ Πλουτάρχου, c. 17, 48).

23 (23) Σωκράτους· Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες, ὥσπερ οἱ κακοὶ ὁδηγοί, ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα ἄγουσιν.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 75; éd. Bernardakis, t. VII, p. 159.
STOBÉE, IV 46, 21 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων Σωκράτους.
Patmos, c. 17, 52 p. 432 – Ἰσοκράτους.

24 (24) Οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἐλπὶς ἀγαθὴ χωρὶς πόνου γεννᾷ τι χρήσιμον.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 76; éd. Bernardakis, t. VII, p. 159.

STOBÉE, IV 46, 26 – Σωκράτους.
Patmos, c. 17, 53 p. 433 – sans attribution.

25 (25) Λευκίππης[1]· Τὰ γὰρ[2] ἡδέα, κἂν μήπω[3] παρῇ, τέρπει ταῖς ἐλπίσιν.

1 Λευκίππης : Λευκίππου ψ Λευκίου τ ‖ 2 γὰρ *om.* ο ‖ 3 μήπω : μὴ λ.

A. TATIUS, *Τῶν κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα*, V 22, 8; éd. J. - PH. GARNAUD, *op. cit.*, (Paris 1991) p. 157.
Patmos, c. 17, 55 p. 433 – Λευκίππης.

26 (26) Τὸ γὰρ ἐλπισθὲν[1] ἅπαξ ἐξήρηται τῆς ψυχῆς καὶ τὸ μηδαμόθεν ἔτι προσδοκώμενον[2] ἀπαλλαγὴν[3] παρασκευάζει[4] τοῖς κάμνουσιν[5].

1 ἐλπισθὲν : ἀπελπισθὲν μ λ Par edd. ‖ 2 προσδοκώμενον : προσδοκηθὲν δ μ ‖ 3 ἀπαλλαγὴν : ἀπαλγεῖν edd. ‖ 4 παρασκευάζει : παρέχει δ μ ψ λ ‖ 5 τοῖς κάμνουσιν : τοὺς κάμνοντας Par edd. ‖ *ordo in* δ λ § 26, 28, 27.

HÉLIODORE, Les *Éthiopiques*, I 15, 3; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1935) p. 23 (C.U.F.).
Par f. (101r 20) 101v 4-7 – Χαρικλείας.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 62 nº 290.
Patmos, c. 17, 55a p. 433 – sans attribution.

27 (-) Χαρικλείας(1)· Ἡ γὰρ εἰς τὸ μήπω λεχθὲν ἔπειξις τοῦ λόγου, τὸ ὁλόκληρον τῶν ἤδη λεχθέντων παραιρεῖται[1].

1 *om. apopht.* Sin.

A. TATIUS, *op. cit.*, VIII 8, 2; éd. J.-PH. GARNAUD, *op. cit.*, (Paris 1991) p. 217.
Voir au *Thesaurus s.v.* ἔπειξις la première partie de la citation.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 62 nº 290.
Patmos, c. 17, 59 p. 435 – Χαρικλείας.
(1) Χαρίκλεια, inscrit ici par erreur, est un des personnages principaux non du roman d' A. Tatius, d' où provient le passage, mais d' Héliodore.

28 (27) Λευκίππης· Ὁ μὲν γὰρ τοῦ κινδύνου φόβος ἐθορύβει τὰς τῆς ψυχῆς ἐλπίδας· ἡ δὲ ἐλπὶς τοῦ τυχεῖν ἐκάλυπτεν ἡδονῇ τὸν φόβον[1], οὕτω καὶ τὸ ἐλπίζον[2] ἐφοβεῖτό μου[3] καὶ ἔχαιρε τὸ λυπούμενον[4].

1 φόβον *ultima verba omittunt* μ Aucta || 2 τὸ ἐλπίζον : ἐλπίζων B || 3 μου *om.* ε ο || 4 ἔχαιρε τὸ λυπούμενον : ἐχαίρετο λυπούμενος τ ν η ἔχαιρε λυπούμενος φ.

A. TATIUS, *op. cit.*, II 23, 4; éd. J.-PH. GARNAUD, *op. cit.*, (Paris 1991) p. 57.
Par f. 100v (6) 18-20 101r 1-2 – τῆς Λευκίππης.
L. STERNBACH, *Excerpta Parisina*, p. 62-63 n° 290.
Patmos, c. 17, 56 p. 434 – sans attribution.

Λόγος λθ'

Περὶ γυναικῶν[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν[2] ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει.**

1 σωφρόνων καὶ ἀφρόνων *post* γυναικῶν *add.* B 2a manu || 2 ἐθαύμασαν : ἐθαύμαζον N.

Jn 4, 26-27.
Patmos, c. 56, 1 p. 957 – Τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ[1]· γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν[2] ἀνδρός.**

1 εἶναι *post* ὑποταγῇ *posuit* Aucta || 2 αὐθεντεῖν : ἀθετεῖν δ μ ψ λ αὐθετεῖν Aucta.

1 *Tm* 2, 11.
V [Γ θ'] f. 59v (13) 13 (*PG* 95, 1313B) – πρὸς Τιμόθεον.
Thes [Γ ιγ'] f. 114rB (7) 8-9 – (τοῦ ἀποστόλου ἐκ) τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς.
R [Γ ιε'] f. 132v (7) 7 – πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολή.
W [Γ ζ'] f. 127v (14) 15 – ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον.
Patmos, c. 56, 4, p. 956 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Ἀποστόλου, c. 56, 3).

3 (3) **Σολομῶντος· Μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί· μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης[1] ἣ πρὸς καιρὸν[2] λιπαίνει σὸν φάρυγγα[3]· ὕστερον μέντοι πικρότερον χολῆς εὑρήσεις.**

1 πόρνης : πονηρᾶς FH *om.* δ μ ψ λ || 2 πρὸς καιρὸν : πρόσκαιρον Sin ξ Aucta ο || 3 φάρυγγα *reliqua om.* H.

Pr 5, 3-4.
Thes [Γ ις'] f. 116rB (10) 11-17 – τῶν Παροιμιῶν.
T¹IV [Γ ις'] f. 248rB (11) 12-17 – Παροιμιῶν.
T²IV [Β γ'] f. 190vA (28) 19-34 – Παροιμιῶν.
T³IV [Β δ'] f. 190vB (7) 12-17 – Παροιμιῶν.
F [Β δ'] f. 69v (3) 4-8 – Παροιμιῶν.
D [Γ ιβ'] f. 109rA (31) 32-35 B 1-7 – Παροιμιῶν.
H [Β με'] f. 82r (mg) 10-13 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιβ'] f. 61r (16) 16-18 (*PG* 95, 1320AB) – Παροιμιῶν.
R [Γ ιη'] f. 134v (22) 22-25 – Παροιμιῶν.
K¹IV [Β γ'] f. 304r (mg) 6-9 – Παροιμιῶν.
K²IV [Β δ'] f. 304r (mg) 17-19 – Παροιμιῶν.
K³I [Γ ιβ'] f. 317r (mg) 3-5 – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 56, 7 p. 958 – Σολομῶντος.

4 (4) **Ὥσπερ σκώληξ[1] ἐν ξύλῳ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός[2].**

1 σκώληξ *post* ξύλῳ *posuit* (LXX) ‖ 2 κακοποιός : κακοποιοῦσα D.

Pr 12,4.
Par f. (66v 6) 68v 4-6 – τοῦ Σολομῶντος.
D [Γ ιβ'] f. 109vA (22) B 4-7 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιβ'] f. 61v (16) 17-18 (*PG* 95, 1321A) – Παροιμιῶν.
Thes [Γ ις'] f. 116vB (4 *a.i.*) 1-3 *a.i.* – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 116rB l. 10).
Patmos, c. 56, 8 p. 959 – (Σολομῶντος, c. 56, 7).

5 (5) **Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν ἐρήμῳ ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ ὀργίλου[1].**

1 ὀργίλου : ἀναιδοῦς R.

Pr 21, 19.
Thes [Γ ις'] f. 116vB (2) 3-5 – τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, f. 116rB l. 10).
V [Γ ιβ'] f. (61r 16) 61v 19-20 (*PG* 95, 1321A) – Παροιμιῶν.
D [Γ ιβ'] f. 109vA (22) B 10-14 – Παροιμιῶν.
R [Γ ιη'] f. (134v 22) 135r 27-28 – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 56, 9 p. 959 – (Σολομῶντος, c. 56, 7).

6 (6) **Σιράχ· Συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκῆσαι[1] ἢ συνοικῆσαι[2] μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς[3].**

1 εὐδοκῆσαι : εὐδόκησαι κ δ εὐδοκήσω (LXX) εὐδοκῶ Patmos || 2 συνοικῆσαι *om.* ν || 3 μαχίμου *ante* πονηρᾶς *posuit* ν.

Si 25, 16.
Thes [Γ ις'] f. 117rA (8) 13-16 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 116vB l. 15).
V [Γ ιβ'] f. 61v (23) 62r 2-3 (*PG* 95, 1321C) – Σιράχ.
Par f. (59r 3) 60r 1-3 – τοῦ Σιράχ.
Kı [Γ ιβ'] f. 317v (mg) 318r 11-12 – Σιράχ.
Tı [Γ ιβ'] f. 248vA (mg) B 20-23 – Σιράχ.
R [Γ ιη'] f. (135r 11 *a.i.*) 135v 4-5 – Σιράχ.
F [Γ η'] f. 83r 20-21 – sans attribution.
H [Γ ξγ'] f. 97vA 21-23 – sans attribution.
D [Γ ιβ'] f. (109vB 26) 105rB 5-9 – Σιράχ.
Patmos, c. 56, 14 p. 961 – Σιράχ.

7 (7) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Αἱ πονηραὶ τῶν γυναικῶν διαθέσεις τὰς ἀσθενεῖς ψυχὰς τῶν συνοικούντων καταβαπτίζουσι[1].

1 καταβαπτίζουσι : καταβαπτίζουσιν ο π κ² φ δ ψ λ μ Aucta.

S. BASILE, *In divites* (*PG* 31, 289B); *CPG* II 2851.
Tı [Γ ιβ'] f. 249rA (mg 1) B 7-10 – Βασιλείου.
Kı [Γ ιβ'] f. (318r mg 21) 318v 17-19 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Η ιβ'] f. 62r (12) 32-33 (*PG* 95, 1324B) – Βασιλείου.
D [Γ ιβ'] f. (110rB 34) 110v 19-24 – Βασιλείου πρὸς πλουτοῦντας.
R [Γ ιη'] f. 135v (19) 4-5 *a.i.* – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ πρὸς πλουτοῦντας.
Patmos, c. 56, 22 p. 963 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (8) Τοῦ Θεολόγου· Αἱ τῶν γυναικῶν ἀφρονέστατοι ἀποροῦσαι κάλλους οἰκείου, πρὸς τὰ χρώματα φεύγουσι[1]· καί εἰσιν, ὡς ἂν εἴποιμι, κοσμίως θεατριζόμεναι δι' εὐσχημοσύνην[2] ἀσχήμονες καὶ δι' αἶσχος αἰσχρότεραι.

1 φεύγουσι : καταφεύγουσι R Migne || 2 εὐσχημοσύνην : εὐσχημοσύνης τ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Funebris in patrem*, or. XVIII (*PG* 35, 1012B); *CPG* II 3010.
R [Γ ιη'] f. 135v (4 *ab imo*) 1-3 *ab imo* – τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ εἰς τὸν πατέρα ἐπιταφίου.
Patmos, c. 56, 25 p. 964 – τοῦ Θεολόγου.

9 (10) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ ἔχων γυναῖκα πονηρὰν γινωσκέτω ὅτι ἤδη τοὺς μισθοὺς τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ ἐκομίσατο[1].

1 τοὺς ... ἐκομίσατο : κεκομίσθαι μισθούς Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In decollationem s. Ioannis Baptistae* (*PG* 59, 488 l. 23-24); *CPG* II 4570.
Patmos, c. 56, 29 p. 965 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 56, 28).

10 (11) Δεινὸν πενιχροτέραν λαβεῖν[1] γυναῖκα, δεινὸν εὐπορωτέραν· τὸ μὲν γὰρ εἰς τὴν οὐσίαν ἔβλαψεν, τὸ δὲ εἰς αὐθεντίαν[2] καὶ ἐλευθερίαν τὸν ἄνδρα.

1 λαβεῖν *post* γυναῖκα *postposuerunt* ρ τ σ || 2 αὐθεντίαν : αὐθεντείαν B Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *Ad Theodorum lapsum II* (*PG* 47, 314 l. 28-31); *CPG* II 4305.
2) *De mulieribus et pulchritudine,* (Hom. XIV - *PG* 63, 657 l. 25-28) (Ecloga); *CPG* II 4684.
Patmos, c. 56, 30 p. 965 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 56, 28).

11 (13) Κλήμεντος· Ἀνύποπτον εἰς διαβολὴν δείκνυσι γυναῖκα τὸ μὴ καλλωπίζεσθαι, μηδὲ[1] μὴν κοσμεῖσθαι πέρα[2] τοῦ πρέποντος[3].

1 μηδὲ : μήτε R || 2 πέρα : πέραν Sin λ || 3 πρέποντος : μέτρου τ γ.

CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Stromatum,* liber II, 23; éd. de Migne (*PG* 8, 1096BC);
HOLL, *Fragmente,* p. 98-99 n° 234.
Thes [Γ ιε'] f. 115vA (13) 14-17 – Κλήμεντος ἐκ τοῦ β' Στρωματέως.
V [Γ ια'] f. 60v (12) 12-13 (*PG* 95, 1317A) – Κλήμεντος Στρωματέως.
R [Γ ιζ'] f. 134r (11) 11-13 – Κλήμεντος ἐκ τοῦ β' Στρωματέως.
Patmos, c. 56, 43 p. 972 – τοῦ Κλήμεντος.

12 (14) Σέξτου· Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς[1].

1 σφραγίς : σφαγίς εξ *om. apopht.* λ.

Sentence du *Siracide* 42, 6.
Thes [Γ ις'] f. 117rB (1) 2-3 – Σέκστρου (*sic*).
D [Γ ιβ'] f. 110rB (32) 32-34 – Σέκστρου.

R [Γ ιη'] f. 135v – sans attribution.
V [Γ ιβ'] (*PG* 95, 1321D) – Σιράχ.
Patmos, c. 56, 47 p. 973 – Σέξτου.

13 (15) Δημοκρίτου· Ὑπὸ[1] γυναικὸς ἄρχεσθαι, ὕβρις[2] ἂν εἴη[3] ἐσχάτη[4].

1 ὑπὸ : ἀπὸ δ ψ λ *2a manu in* B *sine prima littera* in ξ ‖ 2 καὶ ἀνανδρία καὶ ὑπερβάλλουσα ἀτιμία *post* ὕβρις *add.* Schenkl ‖ 3 ἂν εἴη : καὶ ἀνανδρία Wachs. ‖ 4 ἂν εἴη ἐσχάτη : ὑπάρχει Schenkel ‖ *om. apopht.* ν.

DÉMOCRITE, fr. B 111 Diels.
STOBÉE, IV 23, 39 – Δημοκρίτου.
Par f. (93v 2) 96r 2-3 – Δημοκρίτου Γνῶμαι.
Gnom., n° 268; éd. WACHSMUTH, P. 207.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 36 n° 131 (Wiener Studien), XI 1889).
APOSTOLII, *Cent.* XVII, n° 61f; éd. Leutsch II, p. 702 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 56, 70 p. 977 – Δημοκρίτου.

14 (16) Σόλωνος· Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος εἰ γήμῃ ἔφη[1]· «Ἐὰν μὲν αἰσχρὰν γήμῃς, ἕξεις ποινήν· εἰ δ' ὡραίαν, ἕξεις κοινήν[2]».

1 ἔφη *om.* ρ ν ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 17; éd. Long, p. 248 – Ἀντισθένης.
Cf. STOBÉE, IV 22, 17 – Πιττακοῦ.
Cf. Patmos, c. 56, 46 p. 973 – Σόλωνος.

15 (17) Διογένους· Κοινολογουμένας γυναῖκας θεασάμενος, ἔφη· «Ἀσπὶς παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται[1]».

1 δανείζεται : δανίζεται τ κ² I.

Par f. (108v 3) 111r 15-17 – τοῦ Διογένους.
Patmos, c. 56, 65 p. 977 – Διογένους.

16 (19) Τῆς Φίλωνος γυναικός· Ἡ Φίλωνος γυνὴ ἐρωτηθεῖσα ὑπό τινος ἐν συνόδῳ πλειόνων γυναικῶν διὰ τί μόνη τῶν ἄλλων γυναικῶν[3] οὐ φορεῖ κόσμον[4], ἔφη· «Αὐτάρκης κόσμος ἐστὶ γυναικὶ[5] ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετή».

1 ἡ Φίλ. γυνὴ : αὕτη τ π κ[2] Ι ‖ 2 ἐρωτηθεῖσα : ἐρω<τι>θεῖσα Φ ξ ἐρωτιθεῖσα κ ‖ 3 γυναικῶν *om.* δ μ ψ λ Sin Aucta ‖ 4 χρυσοῦν *ante* κόσμον *add.* χ ε ν η δ μ ψ λ Sin ‖ 5 γυναικὶ : γυναικὸς Sin.

STOBÉE[1], IV 23, 54 – τῆς Φίλωνος γυναικός.
Cf. STOBÉE[2], III 5, 37 – Ἡ Φωκίωνος γυνή.
Cf. STOBÉE[3], IV 24, 11 – ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.
Cf. J. ROYSE, *The spurious Texts of Philo*, p. 80, fr. sp. 18; voir aussi la note de la p. 81.
Cf. Patmos, c. 56, 45 p. 972 – τῆς Φίλωνος γυναικός.

17 (18) Πυθαγόρου· Τὸ εἰς πῦρ καὶ εἰς γυναῖκα ἐμπεσεῖν, ἴσον ὑπάρχει[1].

1 ὑπάρχει : ὑπάρχῃ δ μ σ λ.

Patmos, c. 56, 48 p. 973 – Πυθαγόρου.

18 (22) Σεκούνδου· Σεκοῦνδος ὁ σοφὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι γυνή, εἶπεν· «Ἀνδρὸς ναυάγιον, οἴκου ζάλη, ἀμεριμνίας ἐμπόδιον, βίου ἅλωσις, καθημερινὴ ζημία, αὐθαίρετος μάχη, πολυτελὴς πόλεμος, συνεσθιόμενον θηρίον, συγκαθημένη μέριμνα, συμπλεκομένη λέαινα, κεκοσμημένη[1] Σκύλλα[2], ζῷον πονηρόν, ἀναγκαῖον κακόν».

1 λέαινα, κεκοσμημένη *om.* α ‖ 2 Σκύλλα : Σκύλα δ ψ Φ κ[2] Sin μ λ Ι.

Voir ce texte de Secundus, philosophe athénien en MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. I p. 513 nº 8 (deuxième texte).
Par f. 145r (4) 4-11 – Σεκοῦνδος.
Patmos, c. 56, 50 p. 974 – Σεκούνδου.

19 (23) Ὁ αὐτὸς ἔφη· «Τριῶν κακῶν τέτευγμαι γραμματικῆς, πενίης[1] καὶ οὐλομένης γυναικός· τῶν δύο ἐξέφυγον[2] καὶ[3] οὐλομένης γυναικὸς ἐκφυγεῖν οὐκ ἴσχυσα».

1 πενίης : πενίας δ μ ψ λ ν ‖ 2 καὶ ... ἐξέφυγον *om.* κ Β τ σ π κ[2] ε ‖ 3 καὶ *om.* δ μ ψ λ Aucta.

Par f. (140r 8) 145r 12-13 – ἐκ τοῦ Δημοκρίτου ἐγχειριδίου Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 56, 52 p. 974 – sans attribution.

20 (24) Φιλοξένου· Φιλόξενος ὁ ποιητὴς[1] εἰπόντος τινὸς διὰ τί Σοφοκλῆς χρηστὰς παρεισάγει τὰς γυναῖκας, αὐτὸς δὲ φαύλας εἶπεν ὅτι «Σοφοκλῆς μὲν οἵας δεῖ εἶναι τὰς γυναῖκας, λέγει· ἐγὼ δὲ οἷαί εἰσιν«(1).

1 Φιλόξενος ὁ ποιητὴς *om.* τ.

Par f. (146v 1-3) 161r 11-16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Φ.
Patmos, p. 975 c. 56, 54 – (Φιλοξένου, c. 56, 53).
(1) Mot inspiré d' ARISTOTE, *Poétique*, 1460b.

Λόγος μ'

Περὶ ἀντιλογίας καὶ θρασύτητος καὶ ἔριδος[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη[2](1)· «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος»· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· «Μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσῃ[3] εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα[4], στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην».**

(1) Forme postérieure pour ἐρρήθη.

1 καὶ ἔριδος *om.* δ μ ψ λ || 2 ἐρρέθη : ἐρρήθη δ μ Aucta || 3 ῥαπίσῃ : ῥαπίσει ο ῥαπίζει N || 4 σιαγόνα *om.* μ.

Mt 5, 38-39.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὦ ἄνθρωπε, μενοῦν γε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· «Τί με ἐποίησας οὕτως»; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν[1] ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι[2], ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;**

1 τῷ πλάσαντι ... ἐξουσίαν *om.* μ || 2 ποιῆσαι *om.* δ ψ.

Rm 9, 20-21.

3 (3) **Σολομῶντος· Σίδηρος[1] σίδηρον ὀξύνει· ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον ἑτέρου[2].**

1 σίδηρος *bis repetit* Φ || 2 ἑτέρου : ἑταίρου φ (LXX) Par.

Pr 27, 17.
Par f. (66v 6) 68r 2-3 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ἄνεμος βορρᾶς[1] ἐξεγείρει νέφη· πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς γλῶσσαν ἐρεθίζει.**

1 βορρᾶς : βορᾶς δ μ ψ λ βορέας (LXX).

Pr 25, 23.
Par f. (66v 6) 68r 13-14 – τοῦ Σολομῶντος.

5 (5) **Σιράχ· Μὴ γίνου θρασὺς ἐν τῇ[1] γλώσσῃ[2] σου καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς[3] ἔργοις σου.**

1 τῇ *om.* δ μ ψ λ (LXX) ‖ 2 γλώσσῃ : γλώττῃ τ π Ι ‖ 3 ἐν τοῖς *om.* ρ θ.

Si 4, 29.
Par f. 59r (3) 4-5 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Πρὸ[1] πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός, οὕτω[2] πρὸ αἱμάτων λοιδορίαι.**

1 ὥσπερ *ante* πρὸ *add.* Aucta ‖ οὕτω : οὕτως (LXX).

Si 22, 24.
Par f. (59r 3) 61r 14-15 – τοῦ Σιράχ.

7 (7) **Ἄνθρωπός συνεθιζόμενος λόγοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ.**

Si 23, 15.
Par f. (59r 3) 61r 15-18 – τοῦ Σιράχ.

8 (8) **Ἔρις κατασπευδομένη ἐκχέει[1] πῦρ καὶ μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα.**

1 ἐκχέει : ἐκκαίει (LXX).

Si 28, 11.
Par f. (59r 3) 62r 14-16 – τοῦ Σιράχ.

9 (9) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ἡ ἀντιλογία, τὸ αὐτοκρατορικὸν καὶ ἀνυπότακτον δείκνυσι, κἂν ἐν σχήματι ταπεινώσεως[2] γίνεται[3].**

1 ἁγίου : μεγάλου ν || 2 δείκνυται *post* ταπεινώσεως *posuerunt* δ μ ψ λ || 3 γίνεται : γίνηται τ ϱ θ α ο Sin Aucta V γίνεσθαι δ μ λ.

S. BASILE, *Regulae fusius tractatae*, Inter. XXXI (*PG* 31, 993C); *CPG* II 2875.

Par f. (39r 1) 43v 10-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Π ιη'] (*PG* 96, 284B) – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

10 (10) Τοῦ Θεολόγου· Φιλεῖ γὰρ[1] τὰ γενναῖα φρονήματα πρὸς τὸ βίᾳ κρατοῦν αὐθαδίζεσθαι[2]· καὶ καθάπερ φλὸξ ὑπ' ἀνέμου[3] ῥιπιζομένη, τοσούτῳ[4] μᾶλλον ἀνάπτεσθαι, ὅσωπερ ἂν σφοδρότερον καταπνέηται.

1 γὰρ *om.* Aucta || 2 αὐθαδίζεσθαι : αὐθαδιάζεσθαι λ Migne || 3 ἀνέμου : ἀνέμων τ || 4 τοσούτῳ : τοσοῦτον δ μ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Contra Iulianum I*, (Or. IV - *PG* 35, 580C-581A); *CPG* II 3010.

11 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Μὴ πρὸς τοὺς παραινοῦντας σιγᾶν[1] ἀντίτεινε λέγων· Οὐκ ἀνέξομαι, ἵνα μου καταγελάσας ὁ δεῖνα ἀπέλθῃ. Οὐ γὰρ δὴ τότε σου καταγελᾷ, ἀλλ' ὅταν ἐπεξέλθῃς. Εἰ δὲ καὶ τόγε[2] γελάσεται, ὡς ἀνόητος καὶ τοῦτο πείσεται[3]. Σὺ δὲ μὴ ζήτει νικῶν τὴν παρὰ τῶν ἀνοήτων μαρτυρίαν[4], ἀλλ' ἀποχρῶσαν νόμιζε τὴν παρὰ τῶν συνετῶν· μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνάβλεψον, κἀκεῖνός σε ἐπαινέσει· τὸν δὲ παρ' ἐκείνου θαυμαζόμενον οὐ δεῖ τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων τιμὴν ὅλως ἐπιζητεῖν.

1 σιγᾶν : νικᾶν Migne || 2 τόγε : τότε δ μ ψ χ λ Migne || 3 ὡς ... πείσεται *om.* ϱ θ || 4 μαρτυρίαν : δόξαν Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, (Hom. IV (III) - *PG* 59, 51 *ab imo* l. 24); *CPG* II 4425.

12 (12) Νύσης· Τὰ μὲν γὰρ λοιπὰ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ χρόνου καὶ πραγμάτων καὶ τῆς ἔξωθεν συνεργίας πρὸ τὸ γενέσθαι δέονται· ἡ δὲ τοῦ λόγου φύσις[3] κατ' ἐξουσίαν ἔχει τὸ πλημμελεῖν[4].

1 συνεργίας : συνεργείας κ Φ ξ || 2 χρόνου καὶ πραγμάτων *om.* Aucta || 3 φύσις : πρόσφυσις Migne || 4 πλημμελεῖν *lacunam offert* θ *usque ad* c. 51.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *Contra Eunomium*, 1) vol. I c. I § 92 l. 4 et § 93

l. 1 dans Gregorii Nysseni éd. W. Jaeger (Leiden 1960[2]); *CPG* II 2135.
2) Migne (*PG* 45, 277D l. 1-5); *CPG* II 3135.
Par f. (63r 6) 64v 4-9 – τοῦ Νύσης.

13 (14) Φίλωνος· Ἀναισχυντία μὲν ἴδιον φαύλου· αἰδὼς δὲ σπουδαίου· τὸ δὲ μήτε αἰσχύνεσθαι[1] μήτε ἀναισχυντεῖν τοῦ ἀκαταλήπτως ἔχοντος καὶ ἀσυγκαταθέτως.

1 αἰσχύνεσθαι : αἰδεῖσθαι Lœb.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Legum allegoriae*, lib. II 17; éd. Lœb, Philo, vol. I p. 264.
HARRIS, p. 95.
Par f. (69v 18) 70v 19 71r 1-4 – Φίλωνος.

14 (15) Ἀναιδὲς βλέμμα καὶ μετέωρος αὐχὴν καὶ συνεχὴς κίνησις ὀφρύων καὶ βάδισμα[1] σεσοβημένον[1] καὶ τὸ ἐπὶ μηδενὶ τῶν φαύλων ἐρυθριᾶν, ψυχῆς σημεῖά[2] ἐστιν αἰσχίστης τούς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων ὀνειδῶν[3] τύπους ἐγγραφούσης τῷ φανερῷ σώματι.

1 βάδισμα σεσοβημένον : βάσις σεσοβημένη ο ‖ 2 ψυχῆς σημεῖα κ ρ τ π δ μ ψ λ : σημεῖα ψυχῆς Β χ φ Φ κ[2] Aucta ο τ ν ε η ‖ 3 ὀνειδῶν : κακῶν Sternbach.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestiones in Genesim*, IV 99; éd. R. Marcus, S II, p. 222; F[se] Petit, p. 176; Harris, p. 37.
V [Π ιη'] f. 200r (16) 16-19 – Φίλωνος.
R [Π μβ'] f. 247v (9) 9-12 – Φίλωνος ἐκ τοῦ ε' τῶν ἐν Γενέσει.
D [Π λη'] f. 292rA (2-3) 4-17 – Φίλωνος ἐκ τοῦ ε' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
Par f. (69v 18) 71r 18-19 v 1-6 – Φίλωνος.

15 (17) Φιλιστίωνος

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὐτὸν οὐκ αἰσχύνεται,
συνειδὼς αὑτῷ φαῦλα διαπεπραγμένῳ[1],
πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότα[2] αἰσχυνθήσεται;

1 διαπεπραγμένῳ : διαπεπραγμένα Β δ μ ψ λ ν ο ‖ 2 εἰδότα : εἰδότ' Aucta.

ΔΙΦΙΛΟΥ, fr. 92; éd. Edmonds III A p. 142.
STOBÉE, III 24, 1 – Διφίλου.
C. WACHSMUTH, *Studien ju den Griech. Florilegien*, p. 123 n° 8.

16 (29) Ἀριστοτέλους· Τὸ μὴ αἰσχύνεσθαι κακὸν ὄντα κακίας ὑπερβολή.

ARISTOTE, *Sentence* 17; éd. V. Rose, Arist. Psludep., p. 610.
ω f. 147rA (25) B 3 – Ἀριστοτέλους.

17 (23) Σωκράτους· Γλώσσῃ[1] θρασείᾳ μὴ χρῆσθαι· πολλάκις γὰρ τὸ θράσος καὶ αὐτὴν διώλεσε τὴν κεφαλήν.

1 οὗτος παρῄνει *ante* γλώσσῃ *posuit* Aucta.

Par f. (97r 10) 98r 13-15 – Σωκράτους.
APOSTOLII, *Cent. V*, n° 53 d; éd Leutsch II, p. 347 – Σωκράτους.

18 (24) Εὐριπίδου· Θράσει μὲν οὐδεὶς οὐδέπω, πόνῳ δὲ καὶ γενναιότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἀρετὴν ἐπεκτήσατο.

C. WACHSMUTH, *Studien*, p. 141-142 n° XXII – Εὐριπίδου.
NAUCK², *Trag. Graec. Fragm.*, p. VIII, n.* (apparat).
APOSTOLII, *Cent.* VIII, n° 91 k; éd Leutsch II, p. 458 – Θεοκρίτου.

19 (25) Μενάνδρου
Οὐκ ἔστιν[1] ἀνοίας οὐδέν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
τολμηρότερον.

1 ἔστιν : ἔστ' Allinson.

Fragment de MÉNANDRE, fr. 738; éd. Edmonds III B, p. 836.
FR. G. ALLINSON, *Menander, The principal fragments* (London - New York 1921) p. 528.
STOBÉE, III 4, 34 – Μενάνδρου.

20 (26) Μουσωνίου· Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἔσῃ, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃ σαυτὸν αἰδεῖσθαι.

MUSONIUS, fr. 30 Hense.
STOBÉE, III 31, 6 – Μουσωνίου.

21 (27) Θεοφράστου[1]· Αἰδοῦ σαυτὸν καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ.

1 Θεοφράστου : Θεόφορος κ Θεοφόνου ο.

THÉOPHRASTE, fr. 155; éd. Fr. Wimmer (Leipzig 1862) t. III, p. 207 n° 155 (Teubner).
STOBÉE, III 31, 10 – Θεοφράστου.

22 (28) Κάτωνος· Μάλιστα νόμιζε[1] δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν[2]· μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

1 νόμιζε : δ' ἐνόμιζε Fuhrmann || 2 ἕκαστον ... ἑαυτόν : ἑαυτὸν ἕκαστον δ μ ψ λ.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum Apophthegmata,* 198E - 9; éd. Fr. Fuhrmann, op. cit., p. 101.
STOBÉE, III 31, 11 – Κάτωνος.

23 (30) Ὁ αὐτὸς ἰδὼν μειράκιον ἐρυθριᾶσαν, ἔφη· «Θάρρει[1]· τοιοῦτον γὰρ ἔχει ἡ ἀρετὴ τὸ χρῶμα».

1 θάρρει : θάρσει Mosq.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 54; éd. Long, p. 270 – Διογένης.
Cf. PLUTARQUE, 1) *Regum et imperatorum Apophthegmata,* 198E Κάτων ὁ πρεσβύτερος 5;
2) *De audiendis poetis,* 29E;
3) *De vitioso pudore,* 528F;
4) *Solon,* 29E.

Λόγος μα'

Περὶ γήρως καὶ νεότητος[2]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὅτε ἦς[3](1) νεώτερος, ἐζώννυες ἑαυτόν[4] καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου καὶ ἄλλος σε[5] ζώσει[6] καὶ οἴσει[7] ὅπου οὐ θέλεις.**

1 *a* λόγος μα' *usque ad* c. 46, 8 (ἐπέδωκεν) *lacunam offert* λ || 2 καὶ νεότητος *om.* δ μ ψ || 3 ἦς (*recte*) : ᾖς Aucta || 4 ἑαυτὸν κ Β τ ε ρ π χ α η γ : σεαυτὸν δ ψ φ ξ ν ο Ν || 5 σε *post* ζώσει *legit* N || 6 ζώσει *plerique* : ζώσῃ κ χ ξ Aucta || 7 οἴσει *plerique* : οἴσῃ Aucta.

Jn 21, 18.
Patmos c. 49, 1 p. 899 – τοῦ Εὐαγγελίου.

(1) ἦς plus connu dans le Nouveau Testament que la forme attique ἦσθα de l' imparfait du verbe εἰμί. Voir ABEL, *op. cit.*, p. 82 § 20 f.

2 (2) **Τοῦ 'Αποστόλου· Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας[1] καὶ τὰ[2] παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε[3] τοῖς ποσὶν ὑμῶν.**

1 τὰς *ante* χεῖρας *posuit* ο || 2 τὰ *om.* δ μ ψ || 3 καὶ τροχιὰς ... ποιήσατε *om.* Aucta || ποιήσατε : ποιεῖτε N.

He 12, 12-13.
Patmos c. 49, 2 p. 899 – τοῦ 'Αποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Μῆκος βίου, ὁδοὶ δικαιοσύνης.**

Pr 16, 17.
Par f. (66v 6) 67r 16 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι καὶ εἴ[1] τις σοφὸς προσκολλήθητι[2] αὐτῷ[3].**

1εἴ *om.* γ *cum (LXX)* ǁ 2 προσκολλήθητι : κολλήθητι ο ǁ 3 αὐτῷ *post* σοφὸς *legit* γ.

Si 6, 34.
V [Γ ε'] (*PG* 95, 1308A) – Σιράχ.
Patmos c. 49, 11 p. 901 – (τοῦ Σιράχ, c. 49, 9).

5 (5) **Μὴ ἀτιμάσῃς ἄνδρα ἐν γήρει[1] αὐτοῦ[2]· καὶ γὰρ[3] ἐξ[4] ἡμῶν γηράσκουσιν.**

1 γήρει(1) κ Β ρ σ τ π χ φ κ² ε γ ξ : γήρᾳ ο δ μ ψ Aucta *cum (LXX)* ǁ 2 αὐτοῦ *ultima verba om.* V ǁ 3 γὰρ *om.* γ ǁ 4 καὶ *ante* ἐξ *add.* Β ε ν τ.

Si 8, 6.
V [Γ ε'] (*PG* 95, 1308B) – Σιράχ.
Patmos c. 49, 4 p. 899 – τοῦ Σολομῶντος.
(1) Forme attestée par les (LXX). Cf. F. Blass - A. Debrunner, § 47, (1).

6 (6-7) **Σιράχ· Ὡς ὡραῖον πολιαῖς κρίσις καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν[1]. (7) Ὡς ὡραία γερόντων σοφία καὶ δεδοξασμένοις[2] διανοήματα[3] βουλῆς.**

1 βουλήν *om.* VD *verba ultima* ǁ 2 δεδοξασμένοις : δεδοξασμένης Aucta δεδοξασμένα τ ν γ ǁ 3 διανοήματα : διανόημα Ι *cum (LXX)*.

Si 25, 4-5.
D [Γ ς'] f. 103vB (2) 21-24 – τοῦ Σιράχ.
R [Γ ι'] f. 130v (30) 37-39 – Σιράχ l. 30.
V [Γ ε'] (*PG* 95, 1308B) – Σιράχ.
Patmos c. 49, 9 et 16 p. 900 et 902 – τοῦ Σιράχ.

7 (8) **Ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει[1].**

1 ἐν *ante* συνέσει *add.* δ μ ψ σύνεσιν γ.

Si 25, 2.
R [Γ ια'] f. 131r (22) 22-23 – Σιράχ.
Patmos c. 49, 10 p. 901 – (τοῦ Σιράχ, c. 49, 9).

8 (9) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Πλέον[2] τῷ ὄντι τῆς ἐν θριξὶ λευκότητος εἰς πρεσβυτέρου σύστασιν τὸ ἐν φρονήσει πρεσβυτερικόν.**

1 ἁγίου : μεγάλου ν ‖ 2 πλέον : πλεῖον V Thes R Migne.

S. BASILE, *In Isaiam prophetam*, c. III (*PG* 30, 285C); *CPG* II 2911.
Thes [Γ ι'] f. 113rA (14-15) 16-19 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 113rA l. 12) ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἠσαΐαν.
V [Γ δ'] f. 58r (11) 11-12 (*PG* 95, 1308B) – (Βασιλείου, f. 58r l. 10) εἰς τὸν Ἠσαΐαν.
D [Γ ς'] f. 103vB (28) 29-34 – (Βασιλείου, l. 25) εἰς τὸν Ἠσαΐαν.
Patmos c. 49, 17 p. 902 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

9 (10) Διαφέρει τοῦ νηπίου καθ' ἡλικίαν οὐδὲν ὁ ἐν ταῖς φρεσὶ νηπιάζων.

S. BASILE, *De honore parentibus... ac de senectute atque iuventute*, sermo XXIV (*PG* 32, 1380B); *CPG* II 2908.
Patmos c. 49, 18 p. 903 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 49, 17).

10 (11) Τοῦ Θεολόγου· Αἰσχρὸν τὴν μὲν ἡλικίαν παρακμάσαι[1], μὴ παρακμάσαι[2] δὲ τὴν ἀσέλγειαν[3].

1 [αἰσχρὸν ...παρ]ακμάσαι *om.* γ [...] ‖ 2 μὴ παρακμάσαι *om.* ξ ‖ 3 ἀσέλγειαν : ἀσέβειαν I Mosq. ‖ *om. apopht.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In sanctum baptisma*, (Or. XL - *PG* 36, 380C); *CPG* II 3010.
Patmos c. 49, 20 l. 3-4 – τοῦ Θεολόγου.

11 (12) Παιδεύεταί τι καὶ πολιά, καὶ οὐ πάντη τὸ γῆρας, ὡς ἔοικεν, εἰς σύνεσιν[2] ἀξιόπιστον.

1 πάντη : πάντι κ ξ τ πάντῃ Aucta ‖ 2 εἰς σύνεσιν *om.* δμψ.

Id., *Epistulae*, Epist. CXXV (*PG* 37, 217C); *CPG* II 3032.
Patmos c. 49, 21 p. 903 – (τοῦ Θεολόγου, c. 49, 20).

12 (15) Τοῦ Χρυσοστόμου· Πολιὰ γὰρ οὐ τρίχες λευκαί, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρεταί[1].

1 ἀρεταί : ἀρετή V ο ν η Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In psalmum L* (*PG* 55, 568 l. 13-14) (Spuria); *CPG* II 4544. ALDAMA, *Repert. Chrys.*, n° 294.

V [E ιζ'] f. 120r (6) 22 (*PG* 95, 1545C) – Χρυσοστόμου.
ω f. 145rB (6) 10 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Par f. 51r (3) 4 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos c. 49, 25 p. 904 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 49, 23).

13 (16) **Μὴ τὸν νέον διάβαλλε, μηδὲ[1] τὸν γεγηρακότα[2] ἐπαίνει· οὔτε γὰρ ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς ἡλικίας ἀρετὴ καὶ κακία, ἀλλ' ἐν τῇ διαφορᾷ[3] τῆς[4] γνώμης.**

1 ἀλλὰ *ante* μηδὲ *add.* δ μ ψ ‖ 2 γεγηρακότα : γηράσκοντα ο ‖ 3 τῆς ἡλικίας... διαφορᾷ *om.* Mosq διαφορᾷ *post* γνώμης *transposuit* ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In psalmum L* (*PG* 55, 568) l. 9-11 (Spuria); *CPG* II 4544. ALDAMA, *op. cit.*, n° 294.
V [E ιζ'] f. 120r (6) 18-20 – Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 58r 15-19 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos c. 49, 26 p. 905 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 49, 23).

14 (17) **Νύσης· Ἐπὶ παντὸς ὡς ἐπὶ πολὺ πράγματος ἐπισφαλὴς σύμβουλος ἡ νεότης καὶ οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως κατώρθωσέν[1] τι τῶν σπουδῆς ἀξίων[2].**

1 κατώρθωσεν : κατορθώσειεν ρ κατορθωθέν Par V[1] V[2] ‖ 2 ἀξίων *post hoc verbum* : ᾧ μὴ πολιὰ συμπαρελήφθη πρὸς κοινωνίαν τοῦ σκέμματος *add.* V[1] V[2] *om. apopht.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De virginitate*, cap. XXIII (*PG* 46, 408B); *CPG* II 3165.
Patmos c. 49, 29 p. 905 – (τοῦ Νύσης, c. 49, 27).
Thes [Γ ι'] f. 113rA (19-20) 23-30 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ μεγάλου Ἀπολογητικοῦ.
V[1] [Γ δ'] f. 58r (13) 14-17 (*PG* 95, 1308C) – τοῦ Νύσης.
V[2] [Ν α'] (*PG* 96, 188B) – τοῦ Νύσης.
Ti [Γ δ'] f. 245rA 16-23 – sans attribution.
Ki [Γ δ'] f. 312v 20-23 – sans attribution.
D [Γ ς'] f. 103vB (34) 35-37 – τοῦ Θεολόγου.
R[1] [Ν β'] f. 214v (16-17) 17-20 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης ἐκ τοῦ Περὶ Παρθενίας.
R[2] [Γ ι'] f. 131r (3) 3-5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, f. 130v l. 1 *ab imo*).
Par f. (63r 6) 66r 6-9 – τοῦ Νύσης.

15 (18) Φίλωνος· Ὁ[1] ἀληθείᾳ πρεσβύτερος οὐκ ἐν μήκει χρόνου[2], ἀλλ' ἐπαινετῷ[3] καὶ τελείῳ βίῳ θεωρεῖται.

1 ὁ *om.* ο ‖ 2 χρόνου : χρόνων V¹ ‖ 3 ἐν *ante* ἐπαινετῷ *praeponit* V.

PHILON D' ALEXANDRIE, *De Abrahamo,* 271; éd. Cohn Wendland, t. IV, p. 59; éd. J. Gorez (Paris 1966) p. 132. Les œuvres de Philon d' Alexandrie (Cerf) n° 20. HARRIS, p. 93.
Thes [Γ ι'] f. 113rB (4) 5-9 – Φίλωνος.
V¹ [Γ δ'] f. 58r (18) 19-22 (*PG* 95, 1308C) – Φίλωνος.
Tı [Γ δ'] f. 245rA (26) 29-36 – Φίλωνος.
Kı [Γ δ'] f. 312v (mg 24) 26 – Φίλωνος.
R¹ [Γ ι'] f. 131r (8) 9-10 – Φίλωνος ἐκ τοῦ βιοσόφου.
R² [Ο ιδ'] f. 221r (18) 19-21 – Φίλωνος περὶ βίου σοφῶν(1).
D [Γ ς'] f. 105rA (19) 20-26 – Φίλωνος.
Par f. (69v 18) 71v 13-15 – Φίλωνος.
Patmos c. 49, 39 p. 909 – Φίλωνος.

(1) Les sages ou σοφοὶ sont les patriarches d' avant la promulgation de la *Loi,* fidèles aux lois et étudiés par Philon dans le *De Abrahamo.* Cf. *DS,* t. 12 col. 1360 *sub* 4°.

16 (19) Εὐαγρίου· Τὸ ἔντιμον ἐν γήρᾳ εἶναι ἀπόδειξις τοῦ φιλόπονον πρὸ γήρως[1] γεγονέναι· τὸ δὲ σπουδαῖον[2] ἐν νέῳ ἐχέγγυον τοῦ ἔντιμον ἐν γήρᾳ ἔσεσθαι.

1 γήρως : γήρας δ ψ ‖ 2 σπουδαῖον δ μ ψ ν ο Par Aucta Royse : σπουδαίῳ B ε ‖ 3 ἐν *om.* γ τ ‖ ἐχέγγυον : πιστευτέον Sternb. ‖ 5 ἔντιμον *post* γήρᾳ *posuit* Sternb.

ÉVAGRE, *Spirituales sententiae,* 19-20 (*PG* 40, 1269AB); *CPG* II 2444.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIII n° 43.
Par f. 74v (13) 17-20 – Εὐαγρίου.
J. R. ROYSE, *The spurius texts of Philo of Alexandria,* (Leiden, New York... Köln 1991) p. 111, Fr. sp. 42.
PHOTII, PATR., *Opusc. paraen.,* n° 110 éd. L. Sternbach, p. 14.
Patmos c. 49, 30 p. 906 – Εὐαγρίου.

17 (20) Ἀνθεῖ πρὸς ἐπιστήμην[1] ψυχή, ὁπότε αἱ[2] τοῦ σώματος ἀκμαὶ χρόνου[3] μήκει μαραίνονται[4].

1 ἐπιστήμην : σωφροσύνην δ ψ ‖ 2 αἱ : ἂν Thes *om.* Ro ‖ 4 μαραίνονται κ B δ σ τ ε χ φ κ² μ ψ Par : μαραίνεται η R.

PHILON D' ALEXANDRIE, *De somniis*, I, 11; éd. Cohn - Wendland, t. III, p. 207; HARRIS, p. 92.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIV n° 76(8).
Thes [Γ ι'] f. 113rA (34) 113rB 1-3 – Εὐαγρίου.
V [Γ δ'] f. 58r (18) 18-19 (*PG* 95, 1308C) – Φίλωνος.
T1 [Γ δ'] f. 245rA (26) 26-29 – Φίλωνος.
K1 [Γ δ'] f. 312v (mg) 24-25 – Φίλωνος.
R [Γ ι'] f. 131r (6) 7-8 – Γρηγορίου Νύσσης.
Par f. (74v 13) 75r 12-14 – Εὐαγρίου.
Patmos c. 49, 31 p. 906 – (Εὐαγρίου, c. 49, 30).

18 (21) Νείλου· Θρὶξ λελευκασμένη[1](1) τὴν ἐντεῦθεν τῆς ψυχῆς ἀποδημίαν βοᾷ καὶ διαμαρτύρεται.

1 λελευκασμένη : λελευκαμμένη τ κ[2] α ν λελευκαμένη κ Β σ π ξ I Mosq ε δ μ ψ φ χ Mosq.

(1) Pour ABEL, *op. cit.*, p. 98 § 24 (Remarque), le «sigmatisme» des verbes en -αίνω, -ύνω «est solidement attesté»; de même la forme en -μμαι au parfait passif «est appuyée» par quelques cas: ἐξήραμμαι, μεμάραμμαι. Quant à BLASS - DEBRUNNER, p. 39 no 72, «The perfect passive participle of ... ν verbs ... is formed in - μμένος (Attic usually σμ-)».

Thes [A ξε'] f. 63vA (16) 17-20 – (Νείλου μοναχοῦ) λόγος υπ'.
V [A ι'] f. 31r (6) 6-7 (*PG* 95, 1133D) – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Νείλου, f. 30v l. 29).
R [A νς'] f. 67r (13) 14-15 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Νείλου ἀσκητοῦ, f. 67r l. 5).
T1 [A ...] f. 5vA (mg) 18-21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 5rB l. 25).
K1 [A θ'] f. 44r (mg) 13-14 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 43v mg 29).
H [A κα'] f. 93b' 10-13 – sans attribution.
F [A κα'] f. 37v (22) 23-24 – Νείλου Μοναχοῦ.
G [A ιθ'] f. 74r 7-8 – sans attribution.
D [A λγ'] f. 54vB (7) 8-12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 54vA l. 15).
Patmos c. 49, 32 p. 907 – Νείλου.

19 (23) Πλουτάρχου· Ὁ μὲν χειμὼν σκέπης, τὸ δὲ γῆρας ἀλυπίας δεῖται.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 80; éd. Bernardakis, t. VII, p. 159.
STOBÉE, IV 50, 93 – Σωκράτους.

Par f. (83r 12) 84r 14-15 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 27-28 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos c. 49, 35 p. 908 – Πλουτάρχου.

20 (26) Ἡδύ ἐστιν ὥσπερ φίλῳ σπουδαίῳ, οὕτω καὶ λόγῳ καλῶς[1] συγγηράσκειν.

1 καλῶς : καλῷ δ μ ψ λ κ² φ ν τ ρ ε Aucta.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta,* 77; éd. Bernardakis, t. VII, p. 159.
Par f. (83r 12) 85v 2-4 – Πλουτάρχου.
Patmos c. 49, 36 p. 909 – (Πλουτάρχου, c. 49, 35).

21 (27) Παρεκελεύετο τοῖς νέοις τρία ταῦτα ἔχειν, ἐπὶ μὲν τῆς γνώμης, σωφροσύνην, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης[2], σιγὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου, αἰδῶ.

1 οὗτος *ante* παρεκελεύετο *add.* ο || 2 γλώττης : γλώσσης κ².

22 (31) Ἐκ τῶν Φαυωρίνου· Ἐρατοσθένης[1] ὁ Κυρηναῖος «τῆς ἡλικίας ἔφη τὸ μὲν ἀκμάζον ἔαρ εἶναι, θέρος δὲ καὶ μετόπωρον[2] τὸ μετὰ τὴν ἀκμήν, χειμῶνα δὲ τὸ γῆρας».

1 Ἐρατοσθένης : Ἡρατοσθένης η Κρατοσθένης ο || 2 μετόπωρον : φθινόπωρον Aucta.

STOBÉE, IV 50, 78 – Ἐρατοσθένους Κυρηναϊκοῦ.
STERNBACH, *De Gnom. Vatic. inedito,* p. 111 n° 291.
Patmos c. 49, 41 p. 910 – ἐκ τῶν Φαβωρίνου.

23 (30) Σόλωνος· Τὸ γῆρας, ἔλεγεν ὅρμον εἶναι κακῶν[1]· εἰς αὐτὸ γοῦν πάντα καταφεύγει.

1 κακῶν δ τ γ : κακόν κ B ε ν π χ κ² I Sin Mosq.

Selon DIOGÈNE LAËRCE, (IV, 48; éd. Long, p. 188) ce mot est de Bion.
Cf. STOBÉE, IV 50, 49, *in apparatu s.n.* 11.
Antiphane, fr. 255; éd. Edmonds II p. 294.
Patmos c. 49, 42 p. 910 – Σόλωνος.

24 (33) Διογένης[1]· Ἐρομένου[2] τινὸς αὐτὸν τί νομίζεις τὸ γῆρας, ἀπεκρίνατο· «Τοῦ ζῆν[3] χειμῶνα».

1 Διογένης : Διογένους Aucta ‖ 2 ἐρομένου : ἐρωτωμένου Mosq ε ϱ Aucta ‖ ζῆν : ζεῖν B I.

Cf. STOBÉE, IV 50, 84 – Μητροκλέους.

25 (34) Ἰδὼν[1] δὲ γραῦν καλλωπιζομένην εἶπεν· «Εἰ μὲν πρὸς τους[2] ζῶντας, πεπλάνησαι· εἰ δὲ πρὸς τοὺς[2] νεκρούς, μὴ βράδυνε».

1 Διογένης *ante* ἰδὼν *praepon.* o ‖ 2 τοὺς *om.* o.

DIOGÈNE fr. 73; éd. Mullach II p. 306.
Par f. (108v 3) 111r 17-19 111v 1 – τοῦ Διογένους.

26 (37) Ἀλεξάνδρου· Ἀλέξανδρος ἰδών τινα τῶν γερόντων βαπτόμενον τὰς τρίχας, εἶπεν[1]· «Μὴ τὰς τρίχας βάπτου[2], ἀλλὰ τὰ γόνατα».

1 εἶπεν : εἶπε π φ $κ^2$ ν Sin ‖ 2 βάπτου: βάπτε o Sternbach.

Par f. 108v (3) 7-10 – τοῦ Διογένους.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito,* p. 12 n° 95, (Wiener Studien X 1888).
Patmos c. 49, 43 p. 911 – Ἀλεξάνδρου.

27 (38) Γοργίου· Γοργίας[1] ἐρωτηθεὶς ποίᾳ διαίτῃ χρώμενος εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθες[2]· «οὐδὲν[3] οὐδέποτε, ἔφη, πρὸς ἡδονὴν[4] οὔτε φαγὼν οὔτε δράσας».

1 Γοργίου· Γοργίας ϱ (*recte*) : Ὀργίου· Ὀργίας *ceteri* Ἀργίας o Orgias *in textu Gorgias in margine* Ribittus, p. 187 l. 13 ‖ 2 ἦλθες : ἦλθεν δ ψ ‖ 3 οὐδὲν *om.* o ‖ 4 ἡδονὴν : ἡδονὰς o.

Gorgias A11 *in apparatu sub n. 12* Diels II.

Par f. 120v (13) 13-16 – Ὀργίου.
STOBÉE, IV 37, 21 – Γοργίου.
Patmos c. 49, 44 p. 911 – <Γ>οργίου.

28 (41) Προκοπίου σοφιστοῦ· Βίου μῆκος προσδοκηθὲν μέν, πολὺ· παραδραμὸν[1] δέ, πέφυκεν ὀνείρου καὶ σκιᾶς ἀμυδρότερον εἶναι.

1 παραδραμὸν : παραδραμὼν τ δ μ ψ α I Mosq.

Patmos c. 49, 45 p. 911 – Προκοπίου σοφιστοῦ.

29 (42) Φιλήμονος[1]

«Σύρα, Σύρα. - Τί ἐστιν; - Πῶς ἡμῖν ἔχεις[2]»;
- Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτο[3] ἐπὰν γέροντ' ἴδῃς.
ἢ γραῦν τινα· ἴσθι δ' εὐθὺς ὅτι κακῶς ἔχει.

1 Φιλήμονος : Φιλήμωνος κ B ε || 2 ἔχεις : ἔχει τ φ γ || 2 τοῦτο : τοῦτ' Stob.

PHILÉMON, fr. 125; éd. Edmonds III A p. 72 – Φιλήμονος.
Par f. (120v 20) 121r 1-3 – Φιλήμονος.
STOBÉE, IV 50, 51 – Φιλήμονος.
APOSTOLII, *Cent.* XV n° 81e; éd. Leutsch II p. 648.
Patmos c. 49, 46 *pars prima* p. 911 – Φιλήμονος.

30 (43)

«Ἐπ' ἂν[1] τὸν ἑξηκοστὸν ἥλιον κάμψῃς
ὦ Γρύλλε, Γρύλλε, θνῆσκε καὶ τέφρα[2] γίνου[3],
ὡς τυφλὸς ὁ ὑπὲρ ἐκείνου[4] τοῦ βίου καμπτήρ».

1 ἐπ' ἂν : ἐπ' ἣν τ Aucta ἐπῆν Φ φ χ ε δ I Stob || 2 τέφρα : τέφρη Par Stob || 3 θνῆσκε ... γίνου *om.* κ² || 4 ὑπὲρ ἐκείνου : ὑπ' ἐκείνου κ Φ σ ξ γ ὑπερκείνου B ε τ χ δ.

Par f. 121r (4) 4-7 – Ἡρώδου.
STOBÉE, IV 50, 56 – Ἡρώδου ἐκ Μολπείνου.
Patmos c. 49, 46 *pars altera* p. 911 – sans attribution.

31 (44) Ἔστι που σύνεσις νέων καὶ γερόντων ἀσυνεσία· χρόνος γὰρ οὐ διδάσκει φρόνησιν[1], ἀλλὰ φύσις ὀρθὴ και δίαιτα[2].

1 φρόνησιν : σύνεσιν ο || 2 ὀρθὴ καὶ δίαιτα : καὶ ὀρθὴ δίαιτα Aucta δ ψ || ἀλλὰ ... δίαιτα : ἀλλ' ὡραίη τροφὴ καὶ φύσις Stob.

STOBÉE, II 31, 72 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημοκρίτου, Stob. II 31, 71).
Pensée de DÉMOCRITE, fr. B 183 Diels II.
Par f. (140r 8-9) 141r 7 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.

Patmos c. 49, 47 p. 912 – Πλάτωνος.

32 (46) Γῆρας καὶ πενία, δύο τραύματα, δυσθεράπευτα.

Par f. (140r 8-9) 143r 16 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Patmos c. 49, 48 p. 912 – sans attribution.
Gnom., C. Wachsmuth, p. 188 n° 135.

33 (45) Παλαιὸς αἶνος· ἔργα μὲν νεωτέρων,
βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων[1] κράτος.

1 γεραιτέρων : γεραιωτέρων I.

EURIPIDE, fr. 508; éd. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 524.
Par f. 146r (3) 3-5 – Μελανίππου.
STOBÉE, IV 50, 12 – Εὐριπίδου Μελανίππης.

34 (47) Γῆρας λεόντων κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν[1].

1 νεβρῶν : νευρῶν Β ρ χ φ δ ψ κ² Sin τ γ ε Aucta Par.

Texte du poète tragique HIPPOTHOON, fr. 5; éd. A. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 828.
Par f. 146r (5) 6 – Ἱπποθόωντος.
STOBÉE, IV 50, 15 – Ἱπποθόωντος.
Patmos c. 49, 48 p. 912 – Δημοκρίτου.

35 (36) Δημοκρίτου· Ἰσχὺς καὶ εὐμορφίη[1] νεότητος ἀγαθόν[2], γῆρας[3] δε σωφροσύνης ἄνθος.

1 εὐμορφίη : εὐμορφία δ μ ψ α ξ Mosq II || 2 ἀγαθόν : ἀγαθά Diels Stob. || 3 γῆρας : γήραος Stob.

DÉMOCRITE, fr. B 294 Diels II – Δημοκρίτου.
STOBÉE, IV 50, 20 – Δημοκρίτου.
Par f. 146r (7) 7-8 – Δημοκρίτου.
Patmos c. 49, 50 p. 912 – (Δημοκρίτου, c. 49, 49).

Λόγος μβ'

Περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας

1 (1) Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε[1] τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

1 κτήσασθε : κτήσασθαι δ μ ψ Ι.

Lc 21, 19.
D [Υ ιζ'] f. 349vB (8) 9-11 – κατὰ Λουκᾶν.
R [Υ ιζ'] f. 267v (24) 24 – Λουκᾶ.
V [Υ ιβ'] f. 228v (14) (*PG* 96, 384D) – Ματθαίου.
Patmos c. 8, 1 p. 225 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) Τοῦ Ἀποστόλου· Ἀδελφοί, ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας καὶ[2] τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου· ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας[3]· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἴδετε.

1 ἀδελφοί *post* λάβετε *posuerunt* Sin Aucta δ μ ψ || 2 κακοπαθείας καὶ *om.* γ || 3 ὑπομένοντας : ὑπομείναντας Ν.

Jc 5, 10-11.
Patmos c. 8, 8 (2e partie) p. 227 – (τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου, c. 8, 6).

3 (3) Τοῦ Σολομῶντος· Μακρόθυμος ἀνὴρ κατασβέσει κρίσεις· ὁ δὲ ἀσεβὴς ἐγείρει[1] μᾶλλον.

1 ἐγείρει : ἐγείρῃ κ δ μ ψ.

Pr 15, 18a.

4 (4) Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι, καὶ ἐν ἀλλάγματι[1] ταπεινώσεώς σου

μακροθύμησον[1] ὅτι ἐν πυρὶ χρυσὸς[2] καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως[3].

1 ἐν ἀλλάγματι : ἐν ἀλλάγμασιν (LXX) ἐναλλάγματι Aucta || 2 μακροθύμησον : δέξαι δ μ ψ || 3 δοκιμάζεται *ante* χρυσὸς *add.* η Π || 4 *om. apopht.* τ γ.

Si 2, 4-5.
Patmos c. 8, 29 p. 231 – (τοῦ Σιράχ, c. 8, 27).

5 (5) **Σιράχ· Ὑπόμεινον[1] ἐν καιρῷ θλίψεως καὶ διάμενε ἐπὶ τὸν[2] πλησίον, ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς.**

1 ὑπόμεινον : ὑπόμενε δ μ ψ || 2 τὸν : τοῦ τ γ αὐτῷ (LXX).

Si 22, 23.
Patmos c. 8, 30 p. 231 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, c. 8, 27).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ἔστω σοι ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ σύνοικος οἷόν τι φῶς καὶ διαύγειαν πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων διάκρισιν ἀδιαλείπτως παρεχομένη· ἥτις πόρρωθεν τὴν τῆς ψυχῆς σου ἐπιστασίαν προκατασχοῦσα καὶ τὰς ἀληθεῖς περὶ ἑκάστου δόξας προευτρεπίζουσα, ὑπ' οὐδενὸς ἐάσει σε τῶν προσπιπτόντων ἀλλοιωθῆναι, ἀλλὰ προευτρεπισμένον τῇ διανοίᾳ[2], ὥσπερ τινὰ σκόπελον θαλάσσης γείτονα ἀσφαλῶς καὶ ἀσείστως τῶν τε βιαίων πνευμάτων καὶ τῶν κυμάτων τὰς προσβολὰς ὑπομένειν.**

1 ἁγίου : μεγάλου ν || 2 προευτρεπισμένον τῇ διανοίᾳ : προευτρεπισμένῳ τῆς διανοίας Migne (*PG* 31).

SAINT BASILE, 1) *Homilia in martyrem Iulittam* (*PG* 31, 245BC); *CPG II* 2849. 2) *De patientia* (*PG* 32, 1297A); *CPG II* 2908.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Μὴ γενώμεθα δοῦλοι κακοί, ἀγαθύνοντι μὲν ἐξομολογούμενοι τῷ Δεσπότῃ· παιδεύοντι δὲ μὴ προστιθέμενοι, καίτοι ποτὲ κρεῖσσον[1] ὑγείας πόνος καὶ ὑπομονὴ ἀνέσεως καὶ[2] ἐπίσκεψις ἀμελείας.**

1 κρεῖσσον : κρείσσων ρ σ δ ψ α θ γ Sin Aucta || 2 καὶ *om.* δ μ ψ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XVII - *Ad cives Nazianzenos*, (*PG* 35, 972C).
A [Λόγ. μβ'] f. 72r (mg) 19-22 – τοῦ Θεολόγου.

8 (8) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐδὲν οὕτως αἰδεσίμους[1] ποιεῖ, ὡς τὸ ὑβριζομένους φέρειν[2](1).

1 αἰδεσίμους : αἰδέσιμον γ ‖ 2 φέρειν : χαίρειν δ μ ψ.

V [Υ ιβ'] (*PG* 96, 385B) – τοῦ Χρυσοστόμου.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Acta apostolorum*, hom. XIV (*PG* 60, 117 l. 17 *ab imo*); *CPG* II 4426.

(1) La pensée suivante précède le texte cité: «οὐδὲν οὕτως εὐκαταφρονήτους ποιεῖ, ὡς τὸ ὑβρίζειν». Le saint conclut: « ὁ μὲν γάρ ἐστιν ὑβριστής, ὁ δὲ φιλόσοφος· καὶ ὁ μὲν ἀνθρώπου χείρων, ὁ δὲ ἀγγέλων ἴσος».

9 (9) Καθάπερ τοῖς μετανοοῦσιν ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία· ὠφέλιμος, οὕτω[1] τοῖς ἀνενδότοις[2] καὶ σκληροῖς μειζόνων γίνεται[3] κολάσεων πρόφασις[4].

a) cf. *1 P* 3, 20.
1 οὕτω : οὕτως ο Aucta ‖ 2 ἀνενδότοις : ἐνδότοις χ Sin ‖ 3 *γίνεται om.* δ μ ψ ‖ 4 *om. apopht.* γ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De s. Babyla contra Iulianum et gentiles* (*PG* 50, 570 l. 24-26); *CPG* II 4348.

10 (10) Ὅταν τις ἐπηρεάζῃ, μὴ πρὸς αὐτὸν ἴδῃς, ἀλλὰ πρὸς τὸν κινοῦντα δαίμονα· καὶ τὴν ὀργὴν ἅπασαν κατ' ἐκείνου κένωσον, αὐτὸν δὲ καὶ[1] ἐλέει τὸν ὑπ' ἐκείνου κινούμενον(1).

1 σε *post* τις *posuit* ο ‖ 2 καὶ *om.* δ μ ψ ν ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. LXXXIV al. LXXXIII l. 31-33 (*PG* 59, 458); *CPG* II 4425.

(1) La pensée suivante précède le texte cité: «οὐδὲν γὰρ οὕτω τὸν Θεὸν ἵλεω ποιεῖ, ὡς τὸ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς καὶ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐπηρεάζοντας».

11 (12) Νύσσης· Ἡ τοῦ λοιδορεῖσθαι καὶ ὑβρίζειν ἀκολουθία διὰ μακροθυμίας ἵσταται τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς· ὡς εἴ γέ τις ὕβρει τὴν ὕβριν καὶ λοιδορίᾳ[1] λοιδορίαν ἀμύνοιτο, πλεονάσει πάντως τρέφων διὰ τῶν ὁμοίων τό ἄτοπον.

1 λοιδορίᾳ *supra* λοιδορίαν *posuit* ε *om.* B ο.

Par f. (63r 6) 64r 16-19 64v 1-4 – τοῦ Νύσης.
Patmos c. 8, 47 l. 1-4 p. 236 – τοῦ Νύσης.

12 (13) Τὸ πιστὸν καὶ ἀναμφίβολον[1] τῆς ἐλπιζομένης χάριτος ἀπόλαυσις τοῖς δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχομένοις γίνεται.

1 ἀναμφίβολον : ἀμφίβολον δ μ ψ.

Patmos c. 8, 47 l. 4-5 p. 236 – τοῦ Νύσης.

13 (14) Νείλου Τὸ ὀλιγωρεῖν καὶ μὴ θέλειν ὑπομένειν συμφοράς[1], μεγάλης καὶ ποικίλης ἀφροσύνης ἴδιον[2].

1 συμφοράς : συμφορᾶς Aucta || 2 μεγάλης ... ἴδιον : μεγάλας καὶ ποικίλας ἀπεργάζεται V.

Passage de la lettre 40 de saint NIL, *Epistularum liber* IV (*PG* 79, 569B); *CPG* III 6043.
R [Υ ιη'] f. 269r (30) 30-31 – Νείλου Μοναχοῦ.
D [Υ ιη'] f. 352rB (11) 12-16 – Νείλου Μοναχοῦ.
Par f. (72v 3) 73v 17-18 – Νείλου.
V [Υ ιγ'] (*PG* 96, 388B) – Νείλου.
Patmos c. 8, 53 p. 238 – (Νείλου, c. 8, 52).

14 (15) Δημοκρίτου· Εἰ μὲν ἦν μαθεῖν, ἃ δεῖ παθεῖν καὶ μὴ παθεῖν καλὸν[1] τὸ μαθεῖν· εἰ δὲ παθεῖν[2] δεῖ, ἃ δεῖ μαθεῖν, τί δεῖ μαθεῖν, παθεῖν γὰρ χρή(1).

1 καλὸν : καλὸν ἦν θ || 2 παθεῖν *post* δεῖ *posuit* θ.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 163 Diels II.

Par f. 93v (2) 3-5 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
ω f. 147rB (27) 28-30 – Δημοκρίτου περὶ ἀνάγκης.
A [Λόγος μβ'] f. 72v (mg) 15-16 – Μητροδώρου.
APOSTOLII, *Cent.* VI n° 67d; éd. Leutsch, p. 381 – Δημοκρίτου.
Patmos c. 8, 60 p. 240 – Δημοκρίτου.
(1) Le mot attribué à Aristote résume bien cette pensée: Οὐ μαθεῖν τι δεῖ, ἀλλὰ παθεῖν. «Ce qui importe ce n' est pas d' apprendre les choses, mais

de les vivre». Cité par P. A. MICHÉLIS, *Esthétique de l' art byzantin* (Paris 1959) p. 43.

15 (18) Σόλωνος· Σόλων προσπτύσαντος[1] αὐτῷ τινος, ἠνέσχετο· μεμψαμένου δὲ αὐτῷ ἑτέρου ἐπὶ τούτῳ[2]· «Εἶτα οἱ μὲν ἁλιεῖς», εἶπεν, «ὑπομένουσι ῥαίνεσθαι τῇ θαλάττῃ[3], ἵνα κωβιὸν[4] θηράσωσιν· ἐγὼ δὲ μὴ ἀνάσχωμαι τὸ αὐτὸ[5] παθεῖν, ἵνα ἄνθρωπον ἁλιεύσω;[5]».

1 προσπτύσαντος : πτύσσαντος *add. in margine* α || 2 μεμψαμένου ... τούτῳ : μεμψάμενος δὲ αὐτῷ ἕτερος ἐπὶ τοῦτο κ² || 3 θαλάττῃ : θαλάσσῃ χ τ π κ² I γ || 4 κωβίον : κοβιόν χ γ η ν ο || 5 ἁλιεύσω : θηρεύσω δ μ ψ.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II, 67; éd. Long, p. 85 – 'Αρίστιππος.
Patmos c. 8, 57 p. 239 – Σόλωνος.

16 (19) Πυθαγόρου· Μεγάλην παιδείαν νόμιζε, δι' ἧς[1] δυνήσῃ φέρειν ἀπαιδευσίαν[2].

1 ἧς : ᾗ δ μ ψ ο || 2 *om. apopht.* κ² η γ I Patmos.

Sentence des Pythagoriciens n° 64; éd. H. Chadwick, p. 89.

STOBÉE, III 19, 8 – Πυθαγόρου.

17 (20) Γλύκωνος[1]· Γνῶσις Θεοῦ διὰ μακροθυμίας καὶ πραότητος εἰς ἄνδρα γνωρίζεται[2].

1 Γκύκωνος *om.* τ α || 2 *om. apopht.* χ.

Patmos c. 8, 59 p. 240 – Γκύκωνος.

18 (21) Μητροδώρου· Μὴ ζήτει γίνεσθαι τὰ γινόμενα ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε ὡς ἂν τὰ γινόμενα γίνηται[1](1).

1 γίνηται : γίνηνται κ² π γίνωνται τ γ γίνεται δ μ ψ φ ν γένηται ξ.

EPICTETI *Enchiridion*, c. 8; éd. Schenkl, p. 10*.
STOBÉE, II 8, 23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* ἐκ τοῦ 'Επικτήτου 'Εγχειριδίου, Stob., III 8, 22).
MÉTRODORE, fr. XXVII; éd. H. DUENING, *De Metrodori Epicurei vita et*

scriptis (Lipsiae 1870) p. 61 (Teubner); éd. A. Koerte (Lipsiae 1890) p. 562 n° 50.

(1) Saint Basile a rappelé ce passage dans une de ses lettres au médecin Eustathe: «Ἐπειδή, φησί, μὴ γίνεται τὰ πράγματα ὡς βουλόμεθα, ὡς ἂν γίνηται βουλώμεθα». «Puisque les événements n' arrivent pas comme nous voulons, il faut que nous les voulions comme ils arrivent». Texte et traduction d' YVES COURTONNE, *Saint Basile Lettres* (Paris 1957) t. II, p. 76, Lettre CLI (C.U.F.).

Λόγος μγ'

Περὶ ἐπαίνου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐαὶ ὑμῖν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοὺς ψευδοπροφήτας[1] οἱ πατέρες αὐτῶν.**

1 τοὺς ψευδοπροφήτας : οἱ ψευδοπροφῆτες γ τοῖς ψευδοπροφήταις V.

Lc 6, 26.

V [E κη'] (*PG* 95, 1564C) – Λουκᾶ.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα· οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι· μή τι[1] ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν[2];**

1 τι τγ ‖ 2 γλυκὺ ... πικρόν : πικρὸν γλυκή ξ.

Jc 3, 10-11.

3 (3) **Σολομῶντος· Δοκίμιον ἀργυρίου καὶ χρυσίου[1], πύρωσις· ἀνὴρ δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν.**

1 ἀργυρίου καὶ χρυσίου : ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ (LXX).

Pr 27, 21.
V [E κη'] (*PG* 95, 1564C) – Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα· οὗτος γὰρ πειρασμὸς[1] ἀνθρώπων.**

1 πειρασμὸς : *id est* δοκιμὴ *in mg* α.

Si 27, 7.
V [E κη'] (*PG* 95, 1564C) – Σιράχ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Μὴ πρὸς ἐπαίνους χαυνωθῶμεν τοὺς ὑπὲρ τὴν ἀλήθειαν.**

1 ἁγίου : μεγάλου ν.

V [E κη'] (*PG* 95, 1564D) – sans attestation.

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Αἱ τῶν τιμῶν ὑπερβολαί παρασκευάζουσί τινας καὶ τοῦ δέοντος καταφρονῆσαι[1].**

1 καταφρονῆσαι : ὑπερφρονῆσαι δ μ ψ Sin Aucta.

7 (7) **Ὧν γὰρ τοὺς ἐπαίνους οἶδα, τούτων σαφῶς καὶ τὰς ἐπιδόσεις.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. 43 *In laudem Basilii Magni* (*PG* 36, 496A); *CPG* II 3010.

8 (8) **Μήτε τὸ[1] ἀλλότριον ἐπαινείσθω πᾶν ὃ μὴ δίκαιον, μητ' ἀτιμαζέσθω τὸ οἰκεῖον, εἰ τίμιον, ἵνα μὴ τῷ μὲν κέρδος ἡ ἀλλοτριότης[2] ᾖ[3], δ' εἰς ζημίαν περιστῇ τὸ τῆς οἰκειότητος· ἀμφοτέρως γὰρ ἂν ὁ τοῦ δικαίου βλάπτοιτο[4] λόγος, κἀκείνων ἐπαινουμένων καὶ τούτων σιωπωμένων.**

1 τὸ : οὖν τ ι Migne || 2 ἀλλοτριότης : ἀλλοτρίωσις θ || 3 ᾖ : ἦν Β σ τ ρ || 4 βλάπτοιτο : βλάπτοι κ ξ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In laudem sororis suae Gorgoniae* (*PG* 35, 792A); *CPG* II 3010.

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ γὰρ ἐπαινῶν πονηρίαν τῆς ἐκ τοῦ μετανοῆσαι θεραπείας αὐτὸν ἀπεστέρησεν[2].**

1 αὐτὸν ο : ἑαυτὸν αὐτὴν Β || 2 ἀπεστέρησεν : ἀπεστέρησε κ[2].

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Davide et Saule*, hom. II (*PG* 53, 687 l. 24-25); *CPG* II 4409.
Par f. (51r 3) 57v 8-10 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (10) Οὐχ οἱ τὰ φαῦλα πράττοντες[1] μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τούτους ἐγκωμιάζοντες[2] τῆς αὐτῆς ἢ καὶ[3] χαλεπωτέρας ἐκείνοις κοινωνήσουσι κολάσεως.

1 πράττοντες : πράσσοντες δ μ ψ ‖ 2 ἐγκωμιάζοντες *om.* γ ‖ 3 καὶ *om.* δ ψ ν.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Davide et Saule*, hom. II (PG 53, 687 l. 27-29); *CPG* II 4409.
Par f. (51r 3) 57v 11-14 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (12) Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου· Κἂν ἐρρωμένος ᾧ τὰ κατὰ Θεόν, πλέον με δεῖ φοβεῖσθαι καὶ προσέχειν[1] τοῖς εἰκῇ φυσιοῦσί με· ἐπαινοῦντες γάρ με μαστιγοῦσι[2].

1 φοβεῖσθαι *post* προσέχειν *posuit* η ‖ 2 μαστιγοῦσι : μαστιγοῦσιν τ π φ $κ^2$ ν Sin Aucta.

Passage de la lettre de saint Ignace d' Antioche aux chrétiens de Tralles, V, 2; éd. P. - TH. CAMELOT, *Ignace d' Antioche, Polycarpe de Smyrne, Lettres, Martyre de Polycarpe, SC* 10^3, p. 115.

Kı [E κε'] f. 467v (mg) 15-17 – Ἰγνατίου.
Tı [E κε'] f. 311vA (mg) 39-41 312rA 1-2 – Ἰγνατίου.
V [E κη'] f. 125r (4) 3-5 (PG 95, 1564D) – τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.
Par f. 79v (16) 17-20 – τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.

12 (17) Πλουτάρχου· Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσί τοὺς λαγωοὺς οἱ κυνηγοί, τοῖς δὲ ἐπαίνοις τοὺς ἀνοήτους οἱ πολλοί.

STOBÉE, III 14, 22 – Σωκράτους.
Par f. (83r 12) 84v 21 85r 1-2 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 23-24 – τοῦ Πλουτάρχου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 21 n° 60.

13 (18) Τὸν μὲν λιβανωτὸν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν δεῖ.

Par f. (83r 12) 85v 17-19 – Πλουτάρχου.
STOBÉE, III 1, 187 – (Σωκράτους, Stob., III 1, 185).

14 (19) Ἰσοκράτους· Πιστοὺς ἡγοῦ, μὴ τοὺς πᾶν ὅτι ἂν ποιῇς[1] καὶ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς[2] τοῖς ἁμαρτανομένοις[3] ἐπιτιμῶντας.

1 ποιῇς : ποιήσῃς τ γ ‖ 2 τοὺς *om.* π ‖ 3 ἁμαρτανομένοις : ἡμαρτημένοις ο.

ISOCRATE, *A Nicoclès* II, 28.
Par f. (90v 11) 91r 3-6 – Ἰσοκράτους.
STOBÉE, IV 7, 30 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἰσοκράτους, Stob., IV 7, 28).

15 (24) Μοσχίωνος· Εἰ θέλεις[1] καλῶς ἀκούειν, μάνθανε[2] καλῶς λέγειν· πειρῶ καλῶς πράττειν[3] καὶ οὕτως καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.

1 θέλεις : βούλει Stob. Leutsch ‖ 2 μάνθανε : μάθε Stob. Leutsch ‖ 3 πράττειν : ποιεῖν Leutsch.

Cf. STOBÉE, III 1, 131 – (Ἐπικτήτου, Stob., III 1, 125).
Par f. 102r (mg 12) 16-18 102v 1 – Μοσχίωνος.
APOSTOLII, *Cent.* VI, n° 81a; éd. Leutsch II, p. 387 – Ἐπικτήτου.
Gnom. Epicteteum Stobaei, fr. 7; éd. Schenkl, Epictetus, p. 479.

16 (25) Πολυαίνου· Παρόντα μήτε ψέγε, μήτε ἐπαίνει[1]· τὸ μὲν γὰρ ἔχθραν φέρει, τὸ δὲ κολακείαν.

1 ψέγε - ἐπαίνει : ἔπαίνει - ψεγε θ.

Par f. 119r (19) 119v 7-9 – Πολυαίνου.

17 (27) Κυψέλου· Ζῶν[1] μὲν ἐπαινοῦ· ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου.

1 ζῶν : τῶν κ ρ ξ ‖ 2 ἐπαινοῦ : ἐπαίνου Ι.

Précepte de PÉRIANDRE fils de Cypselos. Voir
STOBÉE, III 1, 172 η' – Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 104 n° 268, le texte est cité in apparatu, p. 105.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen* (Stuttgart - Leipzig 1994) p. 244 n° 10 (Teubner).

18 (28) Ἀνταγόρου· Ὁ αὐτὸς[1] εἶπεν[2]· «Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδενὸς ἄξιος εἶναι· ὅταν δὲ ὀλίγοι, σπουδαῖον ἄνθρωπον».

1 ὁ αὐτὸς : Ἀνταγόρας δ μ ψ οὗτος Aucta ‖ 2 ὁ αὐτὸς εἶπεν *om.* τ γ.

Λόγος μδ'

Περὶ κάλλους

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.**

1 αὐξάνει ... κοπιᾷ ... νήθει codd. : αὐξάνουσιν ... κοπιῶσιν ... νήθουσιν N (*Mt*).

Mt 6, 28-29; cf. *Lc* 12, 27.
Patmos, c. 48, 1 p. 885 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Βούλομαι τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης[1] κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ[2] χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ.**

1 a σωφροσύνης *usque ad* τοῦ Χρυσοστόμου *c. 44, 11 lacunam offert* α || 2 ἢ *om.* η ἐν *add.* ο.

1 *Tm* 2, 9.
R [K ε'] f. 193v (12) 12. 14-16 – πρὸς Τιμόθεον β'.
Patmos, c. 48, 2 p. 885 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Μή σε νικήσῃ[1] κάλλους ἐπιθυμία, μηδὲ ἀγρευθῇς, σοῖς ὀφθαλμοῖς.**

1 νικήσῃ : νικησάτω ν.

Pr 6, 25.
Patmos, c. 48, 3 p. 885 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ.**

Si 11, 2.
D [K β'] f. 215rB (12) 14-16 – Σιράχ.
V [K η'] f. 149r (23) 23 (*PG* 96, 81B) – Σιράχ.
R [K δ'] f. 193r (9 *ab imo*) 9 *ab imo* – Σιράχ.
Patmos, c. 48, 4 p. 886 – Σιράχ.

5 (5) **Κάλλος[1] προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ στασίμῃ[2].**

1 κάλλος : κάλλους γ ‖ 2 στασίμῃ : στάσιμον Sin στάσις μ ψ.

Si 26, 17.
D [I β'] f. 215rB (16) 16-18 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, f. 215rB l. 12).
V [K η'] (*PG* 96, 81B) – Σιράχ.
Patmos, c. 48, 5 p. 886 – (Σιράχ, c. 48, 4).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὁ[1] σήμερον εὐθαλὴς τῷ σώματι κατασεσαρκωμένος ὑπὸ[2] τρυφῆς[3], ἐπανθοῦσαν ἔχων τὴν εὔχροιαν[4] ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν[5] ἀκμῆς, σφριγῶν καὶ σύντονος[6] καὶ ἀνυπόστατος τὴν ὁρμήν[7](1), αὔριον ὁ[8] αὐτὸς οὗτος[9] ἐλεεινὸς ἢ τῷ χρόνῳ μαρανθεὶς ἢ νόσῳ διαλυθείς[10].**

1 ὁ *om.* ο Thes E Migne ‖ 2 ὑπὸ : ἀπὸ V ‖ 3 τρυφῆς : τροφῆς V ‖ 4 εὔχροιαν : χροιάν Thes ‖ 5 ἡλικίαν : ὕλην ο ‖ 6 σύντονος : συντόνου D ‖ 7 καὶ ἀνυπόστατος τὴν ὁρμήν *om.* V τὴν ὁρμὴν *post* σύντονος *posuit* ο ‖ 8 ὁ *om.* V ‖ 9 οὗτος *om.* E Cramer ‖ 10 διαλυθείς : ἀπομαραίνεται V ἢ νόσῳ διαλυθείς *om.* Cat. P.

S. BASILE, *In Hexaemeron*, (hom. V - *PG* 29, 97CD); *CPG* II 2835.
Thes [B ε'] f. (96vA 4) 96vB 7-14 – ἐκ τῆς αὐτῆς (*id est* ἐκ τῆς Ἑξαημέρου, f. 96vA l. 4) τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 95vB 4).
V [K η'] f. 149r (25) 26-29 (*PG* 96, 81C) – Βασιλείου.
R [K δ'] f. 193v (1) 2-5 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
D [K β'] f. 215rB (21) 22-34 – Βασιλείου εἰς τὴν Ἑξαήμερον.
Patmos, c. 48, 11 p. 888 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 48, 9).
Cat. 1P 2, 24:
1) Éd. J. A. Cramer, t. VIII, p. 49 – sans attribution.
2) E [B κ'] f. 210r (30) 39-40 210v 3-4 – Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας.

(1) Saint Basile s' inspire ici de la définition stoïcienne de la beauté citée par CLÉMENT D' ALEXANDRIE (*Le Pédagogue* III 64, 2): «συμμετρία μελῶν

καὶ μερῶν μετ' εὐχροίας», symétrie des membres, proportion et teint. Voir *SC* 158 p. 130-131.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Χρυσὸς καὸ λίθοι[1] καὶ τὰ ἐκ τέχνης καὶ χειρὸς ὡραΐσματα[2], τὴν[3] μὲν αἰσχρὰν ἐλέγχει τῇ παραθέσει, τῇ καλῇ δ' οὐ προσθήκη κάλλους ἡττώμενα[4].**

1 χρυσὸς καὶ λίθοι : χρυσῷ καὶ λίθοι Migne || 2 τὰ ... ὡραΐσματα : τοῖς ... ὡραΐσμασιν Migne || 3 ἃ *ante* τὴν *posuit* Migne || 4 ἐστὶν *ante* ἡττώμενα *add.* Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. VIII - *In laudem sororis suae Gorgoniae* (*PG* 35, 793A); *CPG* II 3010.
Patmos, c. 48, 14 p. 890 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, c. 48, 12).
A [Λόγ. μδ'] f. 47r (mg) 14-17 – τοῦ Θεολόγου.

8 (8) **Κάλλος νόμιζε τὴν φρενῶν εὐκοσμίαν.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 81 (*PG* 37, 934); *CPG* II 3035.
Thes [Γ ιε'] f. 115vA (5) 6-7 – τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν Γνωμῶν.
TIII [Γ ια'] f. 316r (mg) 10 – τοῦ Θεολόγου.
KIII [Γ ια'] f. 247rB (33) 34-35 – τοῦ Θεολόγου.
D [Γ ια'] f. 108rA (22) 23-25 – τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν Γνωμῶν.
Patmos, c. 48, 15, premier vers, p. 890 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, c. 48, 12).

9 (9) **Οὔτε φλὸξ μένει[1] τῆς ὕλης δαπανηθείσης, ἀλλὰ τῷ ἀνάπτοντι συναπέρχεται, οὔτε λογισμὸς ἐμπαθὴς[2] ὑφίσταται μαραινομένου τοῦ ὑπεκκαύματος.**

1 μένει : μένη κ || 2 λογισμὸς ἐμπαθὴς : πόθος Migne.

Id., Or. XLIII - *In laudem Basilii Magni;* (*PG* 36, 521A); *CPG* II 3010.

10 (10) **Μή σε νικησάτω κάλλους ἐπιθυμία, μηδὲ συναρπασθῇς σοῖς βλεφάροις, εἰ δυνατόν, μέχρι καὶ παροράματος.**

Id., Or. XLIV - *In novam Dominicam* (*PG* 36, 613B); *CPG* II 3010.

11 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Τίς ἀρετὴ ὀφθαλμῶν; Ἆρα τὸ ὑγροὺς εἶναι καὶ εὐστρόφους[1] καὶ στρογγύλους καὶ κυανοὺς ἢ τὸ ὀξεῖς καὶ διορατικούς; Καὶ τίς ἀρετὴ λύχνου[1α]; Τὸ λαμπρῶς φαίνειν καὶ πᾶσαν[2] καταυγάζειν τὴν οἰκίαν ἢ τὸ καλῶς πεπλάσθαι καὶ στρογγύλον[3] εἶναι; Οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς διαπλάσεως, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν τρόπων καὶ τῆς κοσμιότητος τὸ κάλλος χαρακτηρίζεται.

1 εὐστρόφους : εὐτρόφους Β ε || 1α λύχνου : λύχνων δ ψ Ι ν γ Α || 2 πᾶσαν *om.* δ || 3 στρογγύλον : στρογγύλους δ ψ Ι ν γ Α || 4 καὶ τῶν τρόπων *post* τῆς κοσμιότητος *posuerunt* δ ψ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *In epist. I ad Timoth. cap. I,* (hom. IV - *PG* 62, 525 l. 6-11); *CPG* II 4436.
2) *De mulieribus et pulchritudine,* (hom. XIV - *PG* 63, 658 *ab imo* l. 21) (Ecloga); *CPG* II 4684.
A [Λόγ. μδ'] f. 73v (*mg*) 27-28 – τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 48, 16 p. 891 – τοῦ Χρυσοστόμου.

12 (14) Πλουτάρχου· Εἰς κάτοπτρον κύψας[1] θεώρει· καὶ εἰ μὲν καλὸς φαίνῃ[2], ἄξιον[2] τούτου πρᾶττε[3]· εἰ δὲ αἰσχρός, τὸ τῆς ὄψεως ἐλλιπὲς ὡράϊζε καλοκἀγαθίᾳ.

1 κύψας : ἐμβλέψας *in apparatu* Stob. || 2 φαίνῃ : φαίνει Β ε δ Ι || 3 ἄξιον : ἄξια Stob. || 4 πρᾶττε Aucta : πράττε codd.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta,* 49; éd. Bernadrakis, t. VII, p. 156.
STOBÉE, III 1, 172ζ' *in apparatu* s. n. 7 (p. 121-122 Hense).
ω f. (146rB 20) 147rA 21-23 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, c. 48, 22 p. 893 – Πλουτάρχου.

13 (17) Λευκίππης[1]· Ὀφθαλμὸς γὰρ φιλίας πρόξενος· καὶ τὸ σύνηθες τῆς κοινωνίας εἰς χάριν αἰδεσιμώτερον[2].

1 Λευκίππης : τῆς Λευκίππης Β || 2 αἰδεσιμώτερον : ἀνυσιμώτερον Gaselee αἰδεσιμώτερος η γ.

ACH. TATIUS, I 9, 5; éd. S. Gaselee, p. 30 (Loeb).
A [Λόγ. μδ'] f. 74r (18) 20-21 – Λευκίππης.
APOSTOLII, *Cent.* XIII n° 79b; éd. Leutsch II, p. 597 – Λευκίππου (*sic*).
Patmos, c. 48, 33 p. 896 – (Λευκίππης, c. 48, 32).

14 (18) Ὀφθαλμοὶ γὰρ ἀλλήλοις[1] ἀντανακλώμενοι ἀπομάττουσιν ὡς ἐν κατόπτρῳ τῶν σωμάτων τὰ εἴδωλα.

1 ἀλλήλοις : ἀλλήλων Leutsch.

ACH. TATIUS, *op. cit.*, I 9, 4; éd. J. - Ph. Garnaud, p. 16-17.
APOSTOLII, *Cent.* XIII n° 79c; éd. Leutsch II, p. 597 – (Λευκίππου p. 597 n° 79b).
Patmos, c. 48, 34 p. 896 – (Λευκίππης, c. 48, 33).

15 (20) Διογένους· Τοὺς[1] εὐειδεῖς καὶ ἀπαιδεύτους ὁμοίους ἔφη εἶναι ἀλαβάστροις ἔχουσιν[2] ὄξος.

1 Διογένης *ante* τοὺς *praepon.* ο ‖ 2 ἔχουσιν : ἔχουσα α.

DÉMOCRITE B 302 l. 4 n. Diels II p. 222.
Par f. (108v 3) 112r 1-3 – τοῦ Διογένους.

16 (22) Ἐτεοκλέους· Σεμνυνομένου τινὸς ἐπὶ τῷ κάλλει· «Οὐκ αἰσχύνῃ[1], ἔφησεν, ἐπὶ τῇ ὥρᾳ μέγα φρονῶν, ἣν παρακαταθήκην τοῦ μικροῦ χρόνου ἔχεις;[2]».

1 αἰσχύνῃ : αἰσχύνει κ Β χ ε ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ Sin.

A [Λόγ. μδ'] f. 74r 22-24 – sans attribution.
Patmos, c. 48, 24 p. 893 – Ἐτεοκλέους.

17 (23) Αἰσώπου· Αἴσωπος πρὸς[1] τὸν[1a] κάλλει κακῶς[2] κεχρημένον εἶπεν[3]· «Ὁποίῳ ἱματίῳ[4] ἠμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύῃ[5]».

1 τινα *post* πρὸς *postposuit* ν ο ‖ 1α τὸν : τῷ ο ‖ 2 κακῶς *post* κεχρημένον *scripserunt* δ μ ψ ‖ 3 εἶπεν : ἔφη ν ‖ 4 ὁποίῳ ἱματίῳ : ὁποῖον ἱμάτιον ν ‖ 5 ἀποδύῃ : ἀποδύει φ.

Aesopica, 14; éd. Perry I p. 251.
Par f. 126r (5) 5-7 – Αἰσώπου.
STOBÉE, III 6, 47 – Αἰσώπου.

18 (24) Ὁ αὐτὸς ὀνειδιζόμενος ὅτι χαλεπὴν[1] ἔχει τὴν ὄψιν, ἔφη[2]· «Μή μου τὸ εἶδος, ἀλλ' εἰς[3] τὸν νοῦν πρόσεχε».

1 χαλεπὴν : κακὴν ο ‖ 2 ἔφη : εἶπεν δ ‖ 3 ἀλλ' εἰς : ἀλλὰ ο.

Aesopica, 1; éd. Perry I p. 248.
Cf. *Vita Aesopi*, 16; éd. A. Westermann (Londres 1845) p. 40 l. 4-13.
Par f. (146v 1-3) 147v 17-19 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων, κατ' ἀλφάβητον... A.
Patmos, c. 48, 25 p. 893 – Αἰσώπου.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 11 n° 12.

19 (25) Θεασάμενος νεανίσκον καλλωπιζόμενον, «Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἔφη, ἀτυχεῖς· εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας ἀδικεῖς[1]»(1).

1 *om. apopht.* ν ο.

Cf. STOBÉE, III 6, 38 – Διογένους (Stob., III 6, 35).
Patmos, c. 48, 26 p. 894 – Μοσχίων.
DIOGÈNE LAËRCE, VI, 54; éd. Long, p. 270 – Διογένης.
(1) Le mot, transposé, se trouve en CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Le Pédagogue*, III 19, 3; éd. Cl. Mondésert et Ch. Matray, *SC* 158, p. 46.

20 (26) Ὁ αὐτὸς θεασάμενος μειράκιον εὔμορφον καὶ διὰ τοῦτο φιλούμενον, ἔφη[1]· «Ὦ μειράκιον, σπούδασον τοὺς τοῦ σώματος ἐραστὰς ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταγαγεῖν[2]».

1 ἔφη *post* μειράκιον *postposuerunt* δ μ ψ ‖ 2 μεταγαγεῖν : ἀγαγεῖν γ *om. apopht.* ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 58; éd. Long, p. 272 – Διογένης.
A [Λόγ. μδ'] f. 74v 1-3 – sans attribution.
Patmos, c. 48, 27 p. 894 – sans attribution.

21 (27) Μενάνδρου

Ὅταν φύσει τὸ κάλλος ἐπικοσμῇ[1] τρόπος
χρηστός, διπλασίως[2] ὁ προσιὼν ἁλίσκεται.

1 ἐπικοσμῇ B δ μ ε φ ϱ τ ψ Sin : ἐπικοσμεῖ κ π κ² θ ξ η I ‖ 2 διπλασίως : διπλασίων A Aucta.

MÉNANDRE, fr. 570 (645); éd. A. Koerte (Lipsiae 1959) t. II, p. 186; fr. 645, éd. Edmonds III B p. 812.
STOBÉE, IV 21, 1 – Μενάνδρου.
A [Λόγ. μδ'] f. 74v (mg) 3-4 – Μενάνδρου.
Patmos, c. 48, 28 p. 894 – Μενάνδρου.

22 (28) Σωκράτους· «Τὰ καλά τε καὶ ἀγαθά, ἔφην ἐγώ, οὐ διὰ τὰς ὡραιότητας τῶν ὄψεων, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετὰς[1] τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται».

1 τὰς ... ἀρετὰς : τῆς ... ἀρετῆς μ ψ.

Il s' agit d' un extrait de XÉNOPHON, *Économique*, VII, 43; éd. P. Chantraine (Paris 1949) p. 66 (C.U.F.).
STOBÉE, III 37, 28 – ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος Οἰκονομικοῦ (Stob. III 37, 27).
A [Λόγ. μδ'] f. 74v (mg) 4-6 – Σωκράτους.
Patmos, c. 48, 30 p. 895 – Σωκράτους.

23 (29) Τὰ τῶν καλῶν φιλήματα[1] φυλάττεσθαι δεῖ, ὡς τὰ τῶν ἰοβόλων δήγματα[2].

1 φιλήματα *bis scripsit* θ ‖ 2 δήγματα : δείγματα κ δ μ ψ κ².

MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.*, t. I p. 492 nº 80.
A [Λόγ. μδ'] f. 74v (mg) 6-7 – Σωκράτους.
Patmos, c. 48, 31 p. 895 – (Σωκράτους, c. 48, 30).

Λόγος με'

Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ[1] δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα[2] αὐτοῦ.**

1 τῇ *om.* B || 2 ἔργα : πρᾶξιν N.

Mt 16, 27.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ[1] δοκιμάσει.**

1 αὐτὸ *post* πῦρ *add.* N.

1 *Co* 3, 13.

3 (3) **Σολομῶντος· Σύμπαν[1] τὸ ποίημα ἄξει[2] ὁ Θεὸς εἰς κρίσιν[3] ἐν παντὶ παρεωραμένῳ ἐὰν ἀγαθόν, ἐὰν πονηρόν.**

1 σύμπαν : σὺν πᾶν (LXX) || 2 ἄξει Θεὸς *posuerunt* (LXX) || 3 εἰς κρίσιν : ἐν κρίσει (LXX).

Eccl. 12, 14.

4 (4) **Σιράχ· Ἐξαναστήσεται Κύριος καὶ ἀνταποδώσει πᾶσιν[1] καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς[2] κεφαλὰς αὐτῶν ἀνταποδώσει[3].**

1 πᾶσιν : αὐτοῖς (LXX) || 2 τὰς *post* εἰς *posuit* π || 3 ἀνταποδώσει : ἀποδώσει Sin (LXX).

Si 17, 23.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Μή με νομίσῃς, ὥσπερ μητέρα τινὰ[1] τροφόν, ψευδῆ σοι μορμολύκεια ἐπισείειν, ὥσπερ ἐκεῖναι ποιεῖν περὶ τοὺς νηπίους τῶν παίδων εἰώθασιν, ὅταν θρηνῶσιν ἄτακτα καὶ ἀπέραντα καὶ δι' ἐπιπλάσεως τῶν διηγημάτων κατασιγάζουσιν. Ταῦτα γὰρ οὐ μῦθος, ἀλλὰ λόγος ἀψευδὴς[1a] προκεκηρυγμένος[2] φωνεῖ[3]. Καὶ ἴσθι ἀκριβῶς ὅτι γενήσεται τῶν βεβιωμένων ἔλεγχος ἀκριβής[4].**

1 ἢ *ante* τινὰ *add.* Migne (*PG* 31) ‖ 1a ἀψευδὴς : ψευδὴς Aucta ‖ 2 προκεκηρυγμένος : προκεκρυμμένος η ‖ 3 φωνεῖ : φωνῇ Migne (*PG* 32 1304A) ‖ 4 ὅτι ... ἀκριβής : κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν· ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ παρέλθῃ Migne (*PG* 31).

SAINT BASILE, 1) *Homilia dicta tempore famis et siccitatis* (*PG* 31, 328BC); *CPG* II 2852.
2) *De futuro iudicio* (*PG* 32, 1304A); *CPG* II 2908.

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Ὡς βέλτιον εἶναι νῦν παιδευθῆναι καὶ καθαρθῆναι[1] ἢ τῇ ἐκεῖθεν βασάνῳ παραπεμφθῆναι, ἡνίκα κρίσεως καιρὸς οὐ καθάρσεως.**

1 καθαρθῆναι : καθαρισθῆναι τ γ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In patrem tacentem*, Or. XVI (*PG* 35, 944BC); *CPG* II 3010.

7 (7) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Καθάπερ ἡμεῖς τοῖς οἰκέταις τοῖς ἡμετέροις, οὐχὶ τῆς ἐξόδου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσόδου ποιοῦμεν[1] τὸν λόγον ἐξετάζοντες πόθεν ὑπεδέξαντο[2] τὰ χρήματα, καὶ παρὰ τίνων καὶ πότε καὶ ποῖα καὶ πόσα, οὕτω καὶ ὁ Θεός, οὐχὶ τῆς δαπάνης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς κτήσεως ἀπαιτεῖ τὰς εὐθύνας.**

1 ποιοῦμεν : ἀπαιτοῦμεν Migne ‖ 2 ὑπεδέξαντο : ἐδέξαντο ρ θ γ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De decem millium talentorum debitore homilia* (*PG* 51, 22 l. 16 *ab imo*); *CPG* II 4368.
Par f. (51r 3) 53r 8-14 – τοῦ Χρυσοστόμου.

8 (8) **Οὐδὲν ὅλως τῶν ἀγαθῶν, κἂν μικρὸν εἴη[1], παροφθήσεται[2] ἐκεῖ παρὰ τοῦ Κριτοῦ. Εἰ γὰρ ἁμαρτημάτων καὶ ῥημάτων[3] καὶ ἐνθυμημάτων τιννύειν μέλλομεν τιμωρίας, πολλῷ μᾶλλον τὰ κατορθώματα, κἂν μεγάλα ᾖ, κἂν μικρά, λογισθήσεται[4].**

1 εἴη : ἢ Migne ‖ 2 παροφθήσεται *post* ἀγαθῶν *posuit* ε ‖ 3 καὶ ῥημάτων *om.* ν ‖ 4 λογισθήσεται *om.* γ δικαίου *post* τοῦ *add.* Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Theodorum lapsum I* (*PG* 47, 237 l. 10 *ab imo*); *CPG* II 4305.

9 (9) **Οἱ[1] πολλὰ πταίοντες καὶ μὴ κολαζόμενοι φοβεῖσθαι καὶ δεδοικέναι ὀφείλουσιν. Αὔξεται γὰρ αὐτοῖς τὰ τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἀτιμωρησίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ.**

1 τὰ *post* οἱ *add.* I η.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Acta Apostolorum*, hom. XII (*PG* 60, 104 l. 8-11); *CPG* II 4426.

10 (10) **Εἰ[1] γὰρ οἱ τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν μὴ θεώμενοι παντὸς θανάτου πικροτέραν ὑπομένουσι ζωήν, τί παθεῖν εἰκὸς τοὺς τοῦ φωτὸς ἀποστερηθέντας ἐκείνου;**

1 εἰ : οἱ σ ρ ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XII al. XI (*PG* 59, 85 l. 3 *ab imo*); *CPG II* 4425.

11 (11) **Τοῦ Νύσης· ἄξιόν σοι τῆς σπορᾶς τὸ θέρος· πικρίαν ἔσπειρας; Δρέπου τὰ δράγματα[1]· τὸ ἀνηλεὲς ἐτίμησας; Ἔχε ὅπερ ἠγάπησας. Ἔφυγες τὸν ἔλεον; Φεύξεταί σε ὁ ἔλεος. Ἐβδελύξω πτωχόν; βδελύξεταί σε ὁ δι' ἡμᾶς πτωχεύσας.**

1 δράγματα *reliqua om.* V.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, or. V (*PG* 44, 1261D et 1264A); *CPG* II 3161.

Thes [E κ'] f. 202rB 4) (28-29) 30-34 202vA 1-6 – Γρηγορίου Νύσης ἐκ τοῦ δ' τῶν Μακαρισμῶν.

TI [E θ'] f. 296rB (mg) 12-19 – τοῦ Νύσης.

KI [E θ'] f. 447r (mg) 5-9 – τοῦ Νύσης.

V [E θ'] f. 109v (27) 28-31 (*PG* 95, 1524C) – τοῦ Νύσης.

Par f. (63r 6) 14-19 64r 1 – τοῦ Νύσης.

12 (12) Φίλωνος· Οὐκ ἔστιν παρὰ Θεοῦ, οὔτε πονηρὸν ὄντα ἀπολέσαι τὸν ἀγαθὸν μισθὸν[1] περὶ ἑνὸς ἀγαθοῦ μετὰ πλειόνων κακῶν[2] πεπραγμένου, οὔτε πάλιν ἀγαθὸν ὄντα ἀπολέσαι τὴν κόλασιν καὶ μὴ λαβεῖν αὐτὴν ἢ[3] μετὰ πλειόνων ἀγαθῶν, ἐάν[4] τι γένηται πονηρόν. Ἀνάγκη γὰρ ζυγῷ καὶ σταθμῷ πάντα ἀποδιδόναι τὸν Θεόν.

1 τὸν ἀγαθὸν μισθὸν : τὸν μισθὸν τὸν ἀγαθὸν δ μ ψ Sin || 2 κακῶν Par ψ Aucta : πονηρῶν θ ἀγαθῶν B ε ο || 3 ἢ : εἰ Par V Tischendorf Aucta || 4 ἐάν τι : ἕν τι Tisch. ἔν τινι V.

C. TISCHENDORF, *Philonea inedita* (Lipsiae 1868) p. 154 n° 8.
Par f. (69v 18) 71v 15-19 72r 1-5 – Φίλωνος.
V [A ιε'] (*PG* 95, 1188A) – Φίλωνος.

13 (14) Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· Οὐ τὸ κολάζεσθαι ἐνταῦθα κακόν, ἀλλὰ τὸ ἄξιον τῆς ἐκεῖσε γενέσθαι[1] κολάσεως.

1 ἄξιον τῆς ... γενέσθαι : ἄξιον γενέσθαι - γενήσεσθαι γ εἶναι ο - τῆς ἐκεῖθεν δ μ ψ γενέσθαι *om.* Aucta.

Par f. 77r (11) 12-13 – Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

14 (19) Ζαλεύκου· Ὧδ, ἡμῖν παρηγγέλθω[1] πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις πολίταις καὶ πολίτισι καὶ συνοίκοις μεμνῆσθαι Θεὸν ὡς ὄντα[2] καὶ δίκας ἐπιπέμποντα τοῖς ἀδίκοις καὶ τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἑκάστῳ[3] τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν. Πᾶσι γὰρ ἐμπίπτει[4] μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὧν ἠδικήκασιν καὶ ὁρμὴ[5] τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπρᾶχθαι δικαίως αὐτοῖς[6].

1 παρηγγέλθω : παρήγγελτο μ ψ Sin || 2 Θεὸν ὡς ὄντα : θεῶν ὡς ὄντων Stob. || 3 ἑκάστῳ : ἑκάστου φ ψ || 4 ἐμπίπτει : ἐκπίπτει δ ψ || 5 ὁρμὴ δ ψ Aucta Stob. : οἱ μὴ B ε || 6 *om. apopht.* ο.

STOBÉE, IV 2, 19 (Hense p. 125 l. 1-7) – Ζαλεύκου Προοίμια νόμων.

15 (20) Ἀπολλωνίου· Εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν Ἅδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἴη τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας, πλείστης ἐπιμελείας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

τῶν θεῶν : τὸν Θεὸν γ *post* καταλυομέναις *posuit* Aucta.

Λόγος μς'

Περὶ δόξης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ζητεῖτε[1] τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ[2] καὶ τὴν δόξαν[3] αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.**

1 πρῶτον *post* ζητεῖτε *legunt* γ ο ‖ 2 τοῦ Θεοῦ *om.* N ‖ 3 δόξαν : δικαιοσύνην τ ο γ.

Mt 6, 33.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.**

Rm 8, 18.

3 (3) **Σολομῶντος· Δόξαν σοφοὶ κληρονομήσουσιν[1].**

1 κληρονομήσουσιν : κληρονομήσουσι Aucta.

Pr 3, 35.
Patmos, c. 37, 14 p. 736 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4 *pars prima*) **Σιράχ· Μὴ ζήτει παρὰ Κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ βασιλεῖ[1] καθέδραν δόξης, ἀλλ' ἐν ὅλῃ δυνάμει σου δόξασον[2] τὸν ποιήσαντά σε.**

1 βασιλεῖ : βασιλέως (LXX) ‖ 2 δόξασον : ἀγάπησον (LXX).

Si 7, 4 et 30.
Patmos, c. 37, 19 p. 737 – (τοῦ Σιράχ, c. 37, 17).

5 (4 *pars altera*) **Οὐκ ἐποίησεν[1] οὐδὲν ἐλλεῖπον· ἓν[2] τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν[3] αὐτοῦ;**

1 ὁ Θεὸς *post* ἐποίησεν *posuit* Aucta ‖ 2 ἓν : ἐκ ν ‖ 3 τὴν *ante* δόξαν *posuit* ν.

Si 42, 24-25.

6 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Εἰ δόξης ἐπιθυμεῖς καὶ βούλει τῶν πολλῶν ὑπερφαίνεσθαι καὶ εὐδόκιμος ἐν τοῖς κοσμικοῖς πράγμασι γίνεσθαι, ἔσο δίκαιος, σώφρων, φρόνιμος, ἀνδρεῖος, ὑπομονητικὸς ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας παθήμασιν[2]· οὕτω γὰρ καὶ σεαυτὸν σῴζεις καὶ ἐπὶ μείζοσιν ἀγαθοῖς μείζονα[3] ἕξεις τὴν[4] περιφάνειαν.**

1 τοῦ ἁγίου : τοῦ μεγάλου ν *om.* ρ I ‖ 2 παθήμασιν : παθήμασι ο ‖ 3 μείζονα *om.* η ‖ 4 τὴν *om.* ο.

S. BASILE, *De invidia* (*PG* 31, 384D-385A); *CPG* II 2855.
Patmos, c. 37, 26 p. 738 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (6) **Τοῦ Θεολόγου**
Δόξης ἀεὶ φρόντιζε τῆς αἰωνίου.
Ἡ γὰρ παροῦσα ψεύδεται καθ' ἡμέραν.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 32 v. 113-114 (*PG* 37, 924A-925A);
Patmos, c. 37, 30 p. 739-740 – τοῦ Θεολόγου.

8 (7) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἀξιώματός τις[1] βιωτικοῦ ὅλην πολλάκις τὴν οὐσίαν ἐπέδωκεν[2], ὑπὲρ τῆς μενούσης δόξης καὶ ἀναφαιρέτου τί γένοιτ' ἂν ἡμῶν ἀθλιώτερον, μηδὲ ὀλίγα προϊμένων[3];**

1 τις *post* πολλάκις *posuit* ο ‖ 2 ἐπέδωκεν : ἀπέδωκεν η ‖ 3 προϊμένων *id est* προδιδόντων *posuit in mg* α.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XXXIX al. XXXVIII (*PG* 59, 228 l. 27-29 et 35-37); *CPG* II 4425.

9 (14) **Πλουτάρχου· Τὰ μὲν φυτὰ ἀπὸ τῆς ῥίζης, ἡ δὲ δόξα ἀπὸ τῆς πρώτης λήψεως[1] αὔξει.**

1 λήψεως : λήξεως ν *sumptione* Ribittus, p. 198, ὑπολήψεως Bern.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 50; éd. Bernardakis, t. VII, p. 156.
Par f. (83r 12) 86r 2-3 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 37, 50 p. 744 – Πλουτάρχου.

10 (15) Οὐδεὶς[1] φροντίζων δόξης ἀγαθῆς γένοιτ' ἂν ἀνὴρ φαῦλος· καλὸν δὲ ἀντὶ βραχείας ἀπολαύσεως ἀλλάξασθαι[2] δόξαν αἰώνιον.

1 οὐδεὶς : οὐδὲ εἷς Aucta οὐδ' εἷς B χ ε || 2 ἀλλάξασθαι : δέξασθαι δ ψ λ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 106; éd. Bernardakis, t. VII, p. 162.
Par f. (83r 12) 87r 20 87v 1-3 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 37, 51 p. 745 – (Πλουτάρχου, c. 37, 50).

11 (17) Ἀριστοτέλους· Ἀξίωμα μέγιστόν ἐστιν, οὐ τὸ κεχρῆσθαι[1] τιμαῖς, ἀλλὰ τὸ ἄξιον ἑαυτὸν[2] εἶναι[3] νομίζεσθαι.

1 κεχρῆσθαι : χρῆσαι ψ || 2 ἑαυτὸν : ἑαυτῶν Leutsch αὐτὸν Mosq. || 3 εἶναι *om.* Aucta.

ARISTOTE, Sentence 18; éd. V. Rose, Pseudep., p. 610.
APOSTOLII, *Cent.* III n° 19a; éd. Leutsch II, p. 293 – Ἀριστοτέλους.
A [Λόγ. μς'] f. 75v (mg) 27-28 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, c. 37, 53 p. 745 – Ἀριστοτέλους.

12 (18) Ἰσοκράτους· Ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, τούτων καὶ τὰς ἀγαθὰς[1] πράξεις[2].

1 τούτων ... ἀγαθὰς : μιμοῦ τὰς ο Mathieu - Brémond || 2 *om. apopht.* δ ψ λ Sin.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II), 38; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *Isocrate Discours* (Paris 1956) t. II, p. 108 (C.U.F.).
A [Λόγ. μς'] f. 75v (mg 28) 76r 1 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 37, 54 p. 745 – Ἰσοκράτους.

13 (19) Ἀλεξάνδρου· Τῶν[1] Ἰνδῶν[1a] τὸν μάλιστα[2] δοκοῦντα καὶ λεγόμενον[2a] διὰ δακτυλίου τὸν ὀϊστὸν ἀφιέναι ἐκέλευσεν ἐπιδείξασθαι· καὶ μὴ βουλόμενον ὀργισθεὶς ἀνελεῖν[3] προσέταξεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπαγόμενος ὁ ἄνθρωπος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄγοντας[4] ὅτι πολὺς χρόνος ἐστὶν ἀφ' οὗ ἐπὶ χεῖρας τὸ[5] τόξον οὐκ ἔλαβον καὶ τὸ ἀποτυχεῖν ἐφοβήθη[6]. Ταῦτα

ἀκούσας[7] Ἀλέξανδρος ἐθαύμασε καὶ ἀπέλυσε μετὰ δώρων αὐτόν, ὅτι μᾶλλον ἀποθανεῖν ὑπέμεινεν ἢ τῆς δόξης ἀνάξιος φανῆναι[8].

1 Ἀλέξανδρος *ante* τῶν *posuerunt* ο τ ‖ 1α τῶν Ἰνδῶν : τὸν Ἰνδὸν κ² δ φ σ α λ Ι ο ‖ 2 μάλιστα : ἄριστον λ ψ ἄριστα δ Aucta ‖ 2α τὸν ... λεγόμενον κ² δ φ σ λ α Ι ο : τῶν μάλιστα δοκούντων καὶ λεγομένων κ Β ρ τ φ θ Sin ε Mosq ‖ 3 ἀνελεῖν *reliqua om.* θ *usque ad finem c. 47, 11* ‖ 4 ἄγοντας : ἀπάγοντας ν ο ‖ 5 τὸ *om.* τ ε γ ο Ι ν Mosq ‖ 6 ἐφοβήθη κ Β ε σ τ κ² Par : ἐφοβήθην δ μ ψ λ Sin Aucta ‖ 7 ἀκούσας *ante* ταῦτα *legunt* η γ Ι ‖ 8 ἠθέλησεν *post* φανῆναι *posuerunt* δ μ ψ λ.

PLUTARQUE, *Regum et imperat. apophthegmata*, 181B n° 23; *Œuvres mor.*, t. III; éd. Fuhrmann, op. cit., p. 50-51 (C.U.F.).
Par f. (108v 3) 109v 2-13 – τοῦ Διογένους.

14 (20) Θεοφράστου[1]· Οὐ γὰρ ἐξ ὁμιλίας δεῖ καὶ χάριτος τὰς τιμάς, ἀλλ' ἐκ τῶν πράξεων λαμβάνειν.

1 Θεοφράστου : Θεοφόρου κ Φ Θεοφίλου ξ Θεοφάνους Ε Θεόφραστος τ.

15 (21) Ἡρακλείτου· Συντομωτάτην ὁδὸν ὁ αὐτὸς[1] ἔλεγεν[1] εἰς εὐδοξίαν τὸ γενέσθαι ἀγαθόν.

1 ὁ αὐτὸς *om.* τ π Diels ‖ 2 ἔλεγεν *post* εὐδοξίαν *postposuerunt* τ γ ‖ 3 *om. apopht.* Sin.

HÉRACLITE, fr. B 135 Diels I.

Λόγος μζ'

Περὶ γλωσσαλγίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Λέγω δὲ[1] ὑμῖν ὅτι πᾶν[1a] ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν[2] λαλήσωσιν οἱ[3] ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι λόγον περὶ αὐτοῦ· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ[4] καὶ ἐκ τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ.**

1 λέγω δὲ : ἀμὴν λέγω A ‖ 1a ὅτι πᾶν *om.* δ ψ λ ‖ 2 ἐὰν : ἂν δ ψ ‖ 3 οἱ *om.* δ ‖ 4 δικαιοθήσῃ : δικαιοθήσει δ ψ.

Mt 12, 36-37.

A [Λόγ. μζ'] f. 76r (4) 5-6 – τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.
Patmos, c. 23, 1 p. 515 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι καὶ βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι.**

Jc 1, 19.
T1 [Γ ιδ'] f. 238rA (37) 38-39 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
K1 [Γ ιδ'] f. 325vA (mg) 23-24 – ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.
V [Γ ιδ'] f. 67r (22) 22-23 (*PG* 95, 1341C) – ἐκ τοῦ Ἰακώβου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76r (mg) 7 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 23, 3 p. 515 – τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου.

3 (3) **Σολομῶντος· Γλωσσώδει ἀνθρώπῳ μὴ διαμάχου· μηδὲ[1] ἐπιστοίβαζε ἐπὶ τὸ πῦρ[2] αὐτοῦ ξύλα.**

1 μηδὲ : μὴ λ ‖ 2 τὸ πῦρ : τῷ πυρὶ δ μ ψ λ φ ‖ 3 τὰ *ante* ξύλα *posuerunt* ν ξ.

Cf. *Si* 8, 3.
V [Γ ιε'] f. 67v (23) 25-27 (*PG* 95, 1344D) – Σιράχ.
Patmos, c. 23, 24 p. 520 – (Σολομῶντος, c. 23, 22).

4 (-) **Ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.**

Pr 13, 3.
V [Γ ιδ'] f. 67r (3) 12-13 (*PG* 95, 1340D) – Παροιμιῶν.

5 (4) **Παγὶς ἀνδρὶ ἰσχυρά, τὰ ἴδια χείλη· ἁλίσκεται δὲ ῥήμασιν[1] ἰδίου[2] στόματος.**

1 ῥήμασιν : χείλεσιν (LXX) ‖ 2 ἰδίου : οἰκείου δ μ ψ λ.

Cf. *Pr* 6, 2.
V [Γ ιε'] f. 67v (5) 5-6 (*PG* 95, 1344A) – Παροιμιῶν.
Tı [Γ ιε'] f. 238rB (38) 38-40 – Παροιμιῶν.
Kı [Γ ιε'] f. 326r (mg) 14-15 – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 23, 25 p. 520 – (Σολομῶντος, c. 23, 22).

6 (5) **Ὁ ἄστεγος χείλεσιν[1] σκολιάζων[2] ὑποσκελισθήσεται.**

1 χείλεσιν : χείλεσι π κ² ν η Sin ‖ 2 σκολιάζων : ὑποσκολιάζων V.

Pr 10, 8.
Tı [Γ ιε'] f. 238rB (38) 41 238vA 1 – Παροιμιῶν.
Kı [Γ ιε'] f. 326r (mg) 15 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιε'] f. 67v (5) 5-6 (*PG* 95, 1344A) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 23, 26 p. 520 – (Σολομῶντος, c. 23, 22).

7 (6) **Βόθρος βαθὺς στόμα[1] παρανόμου, ὁ δὲ μισηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ[2] ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν.**

1 στόμα : στόματος κ Φ ξ ‖ 2 Θεοῦ : Κυρίου T K V.

Pr 22, 14.
Tı [Γ ιε'] f. (238rB 38) 238vA 13-15 – Παροιμιῶν.
Kı [Γ ιε'] f. 326r (mg 14) 21-22 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιε'] f. 67v (5) 13-14 (*PG* 95, 1344B) – Παροιμιῶν.

8 (7) **Ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει[1] πῦρ· στόμα δὲ ἄστεγον ποιεῖ ἀκαταστασίας[2].**

1 θάλλει : 1 θαλεῖ V θάλπει Aucta ‖ 2 ἀκαταστασίας : ἀκαθαρσίας Mosq *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

Pr 22, 14.
Ti [Γ ιε'] f. (238rB 38) 238vA 16-18 – Παροιμιῶν.
Ki [Γ ιε'] f. 326r (mg 14) 23-24 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιε'] f. 67v (5) 14-15 (*PG* 95, 1344B) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 23, 28-29 p. 521 – (Σολομῶντος, c. 23, 22).

9 (8) Σιράχ· Τίς δώσει ἐπὶ τοῦ[1] στόματός μου φυλακήν, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγῖδα, ἵνα μὴ ἐκπέσω[2] ἐξ[3] αὐτῆς καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;

1 τοῦ *om.* δ μ ψ λ ‖ 2 ἐκπέσω : πέσω (LXX) ‖ 3 ἐξ κ Φ ξ : ἀπ' *nonnulli codd. cum* Aucta.

Si 22, 27.
Ti [Γ ιδ'] f. (237vB l. 33) 238rA 24-28 – Παροιμιῶν.
Ki [Γ ιδ'] f. 325v (mg 2) 17-19 – Παροιμιῶν.
V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1341B) – Σιράχ.
Patmos, c. 23, 42 p. 524 – (τοῦ Σιράχ, c. 23, 39).

10 (-) Ἀγαθὰ κεχυμένα[1] ἐπὶ στόματι κεκλεισμένῳ.

1 κεχυμένα : ἐκκεχυμένα (LXX) V.

Si 30, 18.
V [Γ ιδ'] (*PG* 95, 1341B) – Σοφία Σιράχ.

11 (9) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Μὴ πάντα θάρρει τῇ[1] γλώσσῃ, ἵνα μὴ πάθῃς ἀκαίρως, καθάπερ ὀφθαλμὸς ὅλον τὸν ἥλιον[3] θέλων[4] ἀποβλέψαι[5] ἀπόλλει καὶ ὃ ἔχει φῶς.

1 τῇ : ἐν δ μ ψ λ ‖ 2 ἥλιον *post* καθάπερ *posuerunt* τ γ η ‖ 3 τὸν ἥλιον *om.* τ γ η ‖ 4 θέλων *post* ἀποβλέψαι *postposuerunt* τ γ η ‖ 5 θελων ἀποβλέψαι : θεάσασθαι βλέψαι Sin θέλων ὁρᾶν Migne.

S. BASILE, *Appendix operum S. Bailii Magni* (*PG* 31, 1496 l. 20-21, deuxième partie du texte); *CPG* II 2914.
A [Λόγ. μζ'] f. 76r (mg) 13-15 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
P c. 23, 45 p. 524 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

12 (10) Τοῦ Θεολόγου· Ὄλισθος ἀνθρώποις γλῶσσα[1] μὴ λόγῳ κυβερνωμένη[2].

1 γλῶσσα *ante* ὄλισθος *posuit* Migne (PG 35) || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Ad eos qui ipsum acciverant,* (Or. III - *PG* 35, 524B); *CPG* II 3010.
V [Γ ιε'] f. 68r (13) 18-19 (*PG* 95, 1345BC) – τοῦ Θεολόγου.
D [Γ ιε'] f. 116rA (1) 5-7 – τοῦ Θεολόγου περὶ βαπτίσματος.
T1 [Γ ιε'] f. 239rA (15) 18-19 – τοῦ Θεολόγου.
K1 [Γ ιε'] f. 327r (mg 9) 10-11 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
R [Τ α'] f. 261v (1 *a.i.*) 1 *a.i.* – τοῦ Θεολόγου.
Par f. (45v 17) 6-8 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 23, 49 p. 525 – (τοῦ Θεολόγου, c. 23, 48).

13 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Λόγος ἁπλῶς[1] προσενεχθείς[2], ὁλοκλήρους ἀνέτρεψεν οἰκίας· καὶ ψυχὰς ἀνέτρεψεν[3] καὶ κατέδυσεν[4]· καὶ τῶν μὲν χρημάτων τὴν ζημίαν διορθοῦσθαι[5] πάλιν ἔνι· λόγον δὲ ἐκπηδήσαντα ἅπαξ, ἀνακτῆσαι πάλιν οὐκ ἔνι.

1 ἁπλῶς : ἀργὸς δ μ ψ λ || 2 προσενεχθείς : προσαχθείς ο || 3 ἀνέτρεψεν : ἀπώλεσε δ μ ψ λ || 4 ἀνέτρεψεν καὶ κατέδυσεν : κατέδυσε καὶ ἀπώλεσε Aucta || 5 διορθοῦσθαι : διορθῶσαι Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De decem millium talent. debitore* (*PG* 51, 23 l. 19 *a.i.*); *CPG* II 4368.
V [Γ ιε'] f. 68r (15) 15-18 (*PG* 95, 1345C) – τοῦ Χρυσοστόμου.
R [Τ α'] f. 262r (8) 8-11 – τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
T1 [Γ ιε'] f. 239rA (20) 20-27 – τοῦ Χρυσοστόμου.
K1 [Γ ιε'] f. 327r (mg) 11-14 – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [Γ ιε'] f. 116rA (7) 8-19 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 54r 6-11 – τοῦ Χρυσοστόμου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76r (mg) 15-18 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 23, 55 p. 527 – τοῦ Χρυσοστόμου.

14 (12) Κυρίλλου[1]· Μὴ χελιδόνας οἰκίαις[1a] δέχεσθαι[2], τουτέστι λάλους ἀνθρώπους καὶ περὶ γλῶτταν ἀκρατεῖς ὁμωροφίους[3] μὴ ποιεῖσθαι.

1 Κυρίλλου *om* Aucta || 1a οἰκίαις : εἰς οἰκίας V || 2 δέχεσθαι : δέχεσθε δ ψ λ ο || 3 ὁμωροφίους : ὁμοροφίους κ Par.

V [Γ ιε'] f. 68r (18) 19-20 (*PG* 95, 1345C) – Κυρίλλου.
T1 [Γ ιε'] f. 239rA (27) 28-31 – Κυρίλλου.
K1 [Γ ιε'] f. 327r (mg) 14-16 – Κυρίλλου.
D [Γ ιε'] f. 116rA (19) 20-25 – Κυρίλλου.

Par f. (75r 16) 76r 4-7 – Κυρίλλου.
Patmos, c. 23, 62 p. 529 – (Κυρίλλου, c. 23, 60).

15 (13) Εὐαγρίου· Λάλει ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ(1) καὶ οὐκ[2] ἀκούσεις ἃ μή[3] δεῖ.

1 καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ *om* D[1] D[2] R V Thes Elter Harris Sternbach Minge || 2 οὐκ *om* κΒΦξ || 3 μὴ *om* αξ.

(1) καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ: mots absents de la sentence d' Évagre, empruntés par le Pseudo - Maxime à Clitarque. Cf. H. CHADWICK, *op. cit.*, p. 83 n° 138. HARRIS, p. 79.
ÉVAGRE, *Spirituales sententiae*, 11 (*PG* 40, 1268D); *CPG* II 2444.
A. ELTER, *Gnomica* I, p. LIII, série II n° 35 et p. LIV, série IV n° 77(10).
J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 110; Fr. sp., 41.
PHOTII PATR., *Opusc. paraen.*, n° 102; éd. L. Sternbach, p. 13.
Thes [A οα'] f. 79rA (4) 6-8 – Εὐαγρίου ἐκ τῶν γνωμῶν.
Ti [A ιζ'] f. 24rA (mg 34) 35-37 – Εὐαγρίου.
Ki [A ιζ'] f. 66v (25) 25-26 – Εὐαγρίου.
Par f. (74v 13) 75r 15-16 – Εὐαγρίου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76r (mg 20) 21 – Εὐαγρίου.
Ath [Λόγ. ζ'] f. 94v (23) 24 – Εὐαγρίου.
D[1] f. 73rB (17) 19-21 – Εὐαγρίου ἐκ τῶν γνωμῶν.
D[2] f. 215rA (29) 30-32 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Εὐαγρίου, l. 27).
R f. 72v (9) 9-10 – Εὐαγρίου ἐκ τῶν γνωμῶν.
V [A ιθ'] (*PG* 95, 1205C l. 6-7) – Εὐαγρίου.
Patmos, c. 23, 65 p. 530 – Εὐαγρίου.

16 (14) Νείλου· Εἰ κρατεῖς γαστρός, κράτει καὶ γλώσσης[1], ἵνα μὴ τῆς μὲν ὑπάρχῃς δοῦλος, τῆς δὲ τυγχάνῃς[2] ἀνόητος[3](1) ἐλεύθερος.

1 γλώσσης : γλώττης γ || 2 τυγχάνῃς : τυγχανεις κ φ ξ *post* ἐλεύθερος *postposuit* Aucta 3 ἀνόητος : ἀνόνητος ν Migne.

NIL (ÉVAGRE), *Sententiae*, 35 (*PG* 79, 1244B); *CPG* III 6583(b).
A [Λόγ. μζ'] f. 76r (mg) 22-23 – Νείλου.
Patmos, c. 23, 70 p. 531 – Νείλου.

(1) L' adjectif tient lieu d' adverbe; cf. ABEL, § 37d.

17 (24) Ἰσοκράτους· Πᾶν ὅ τι ἂν[1] μέλλῃς[2] ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

1 ἂν *om* I || 2 μέλλῃς Β ϱ σ τ π φ ... : μέλλεις κ ξ η.

ISOCRATE, *A Démonicos* (I), 41; éd. G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. I, p. 132.
Par f. (90v 11) 92r 14-17 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 23, 86 p. 535 – Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.

18 (25) Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ, Καρέωνος[1] ὄντος[2] λάλου καὶ σχολάζειν παρ' αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ᾔτησε μισθούς. Τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου· «Ἕνα μέν, ἔφη, ἵνα λαλεῖν[3] μάθῃς[4], τὸν δὲ ἕτερον, ἵνα σιγᾶν».

1 Καρέωνος : Καρίωνος ϱ κ θ || 2 ὄντος : ὄντως κ ξ || 3 λαλεῖν : λέγειν *edd.* || 4 μάθῃς *ante* λαλεῖν *posuit* γ.

Il s' agit d' un apophthegme attribué à Isocrate. Voir G. MATHIEU - É. BRÉMOND, *op. cit.*, t. IV, p. 235 n° 16.
STOBÉE, III 36, 25 – Ἰσοκράτους.
Par f. 134v (3) 4-8 – Ἰσοκράτους.
Patmos, c. 23, 87 p. 535 – (Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους, c. 23, 86).

19 (26) Κλειτάρχου[1]· Ὃ μὴ θέλεις[2] ἀκούειν, μηδὲ εἴπῃς· ὃ μὴ θέλεις λέγειν, μηδὲ ἄκουε· ὤτων καὶ γλώττης μέγας ὁ κίνδυνος.

1 Κλειτάρχου *om* κ || 2 θέλεις : θέλῃς ϱ π ν ο.

CLITARQUE, *Sentences*, n° 144; éd. Chadwick, p. 83.
Par f. (96r 3) 79r 7-9 – Κλειτάρχου.
Patmos, c. 23, 89 p. 536 – Κλειτάρχου.

20 (27) Σωκράτους· Κρεῖττον εἶναι τῷ ποδὶ[1] ὀλισθαίνειν ἢ τῇ γλώσσῃ.

1 τῷ ποδὶ : τοῖς ποσὶν Long || 2 ὀλισθαίνειν : ὀλισθεῖν Long.

Patmos, c. 23, 90 p. 536 – sans attribution.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VII, 26 (éd. Long, p. 308) attribue cette sentence à Zénon. On la trouve deux fois chez CLÉMENT D' ALEXANDRIE, *Pédagogue*, II 49, 2 et III 69, 3.

21 (28) Δημώνακτος. Τοῖς ὠσὶ πλέον ἢ τῇ γλώττῃ[1] χρῶ.

1 γλώττῃ : γλώσσῃ δ μ ψ γ ν.

DÉMONAX fr. 17; éd. Fritzsche p. 6.
Par f. 104v (6) 11-12 – Δημωνάκτου.

22 (29) Δημοσθένους· Ἐν συμποσίῳ πρὸς τὸν πολλὰ λαλοῦντα· «Εἰ τοσαῦτα, ἔφη, ἐφρόνεις, οὐκ ἂν τοσαῦτα[1] ἐλάλεις».

1 τοσαῦτα : πολλὰ δ μ ψ λ.

DÉMOSTHÈNE, fr. 44; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et Fragments* (Paris 1987) p. 145 (C.U.F.).
Par f. 108r (14) 15-17 – (*id est* Δημοσθένους, f. 107v 18, ἀποφθέγματα).
Patmos, c. 23, 91 p. 537 – Δημοσθένους.

23 (30) Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί μίαν γλῶσσαν ἔχομεν[1], ὦτα δὲ δύο, εἶπεν ὅτι «διπλάσιον δεῖ ἀκούειν τοῦ λέγειν».

1 ἔχομεν : ἔχωμεν κ Φ.

DÉMOSTHÈNE, fr. 45; éd. R. CLAVAUD, *op. cit.*, p. 145.
Par f. (113v 20) 114r 7-10 – Δημοσθένους.
Cf. STOBÉE, III 36, 19 – Ζήνωνος.
Patmos, c. 23, 92 p. 537 – (Δημοσθένους, c. 23, 91).

24 (31) Πλάτωνος· Πλάτων Ἀντισθένους ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος «Ἀγνοεῖς, εἶπεν[1], ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστίν, οὐχ ὁ λέγων, ἀλλ' ὁ ἀκούων».

1 εἶπεν : εἶπε τ.

STOBÉE, III 36, 22 – Πλάτωνος.
Par f. 133v (7) 8-10 – Πλάτωνος.
Patmos, c. 23, 93 p. 537 – Πλάτωνος.

25 (32) Νικοστράτου[1]·

Εἰ ἐπὶ[2] τῷ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ[3] ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον[4], αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν[5] ἡμῶν φρονιμώτεραι[6].

1 Νικοστράτου : Νικάνδρου τ κ[2] || 2 ἐπὶ *om.* ο Aucta || 3 καὶ *om.* ο || 4 παράσημον *id est* τίμιον *in mg* α : παράσιμον κ σ ρ ο || 5 ἂν *om.* χ || 6 φρονιμώτεραι : φρονιμώτεροι κ[2] σωφρονέστεραι πολύ Edmonds.

NICOSTRATE fr. 27; éd. Edmonds II p. 40.
STOBÉE, III 36, 8 – Νικοστράτου.
Par f. 134r (8) (9 11) – Νικοστράτου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76v (mg) 6-8 – Νικοστράτου.
Patmos, c. 23, 95 p. 537 – Νικοστράτου.

26 (33) Δημοκρίτου· Πλεονεξίη[1] τὸ πᾶντα[2] λέγειν[3] καὶ μηδὲν[4] ἐθέλειν ἀκούειν[3].

1 πλεονεξίη : πλεονεξία ο || 2 πάντα : πᾶν ψ || 3 λέγειν : λαλεῖν ν || 4 δὲ *post* μηδὲν *posuit* Par.

DÉMOCRITE, fr. B 86 (=Democratès 52) Diels II.
STOBÉE, III 36, 24 – Δημοκρίτου.
Par f. 134v (2) 2-3 – Δημοκρίτου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76v (mg) 8-9 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 23, 96 p. 538 – Δημοκρίτου.

27 (34) Ἀπολλωνίου· Πολυλογία[1] πολλὰ σφάλματα ἔχει· τὸ δὲ σιγᾶν ἀσφαλές.

1 ἡ *ante* πολυλογία *praemittit* ο.

APOLLONIOS DE TYANE, fr. 82; éd. R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873), p. 126.
STOBÉE, III 36, 28 – Ἀπολλώνιος τοῖς γνωρίμοις.
Par f. 134v (8) 9-10 – Ἀπολλωνίου.
Patmos, c. 23, 97 p. 538 – Ἀπολλωνίου.

28 (37) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους· Γλῶσσαν μίαν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις δέδωκεν[1], δύο δὲ ὦτα, ἵνα διπλασίονα[2] ὧν λέγομεν, παρ' ἑτέρων[3] ἀκούωμεν.

1 δέδωκεν : ἔδωκε δ μ ψ || 2 διπλασίονα : διπλάσια ο || 3 παρ' ἑτέρων *om.* δ μ ψ λ.

Mot attribué à ZÉNON par Diogène Laërce, (VII, 23), STOBÉE (III 36, 19) et von ARNIM, (*Stoic. Vet. Fragm.*, I, 310); il est cité d' une manière anonyme par PLUTARQUE, *De audiendo,* 39B et *De garrulitate,* 502C. Saint NIL le rappelle dans une de ses lettres *epistularum liber* I (*PG* 79, 184C).

Par f. 134v (12) 14-16 – Ζήνωνος.
APOSTOLII, *Cent.* V n° 53e; éd. Leutsch II, p. 347 – Ἐπικτήτου.
A [Λόγ. μζ'] f. 76v (mg) 10-12 – Ἐπικτήτου.
Patmos, c. 23, 88 p. 536 – (ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους, c. 23, 82).

29 (-) **Πυθαγόρου· Ξίφους πληγὴ κουφοτέρα γλώσσης· τὸ μὲν γὰρ σῶμα, ἡ δὲ ψυχὴν τιτρώσκει[1].**

1 τιτρώσκει : τιτρώσκεσκεσθαι Mosq.

Patmos, c. 23, 98 p. 538 – Πυθαγόρου.

30 (-) **Αἰσώπου· Οὗτος[1] τί ἐστιν[2] ἐν ἀνθρώποις[3] ἀγαθόν τε καὶ φαῦλον, ἔφη[3]· «Γλῶσσα».**

1 οὗτος : Αἴσωπος ἐρωτηθεὶς ο || 2 τί ἔστιν *om.* τ || 3 ἐν ἀνθρώποις *om.* ο || 4 ἔφη *om.* δ μ ψ λ.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 105 attribue ce mot célèbre à ANACHARSIS, éd. Long, p. 48.
Par f. (146v 1-3) 147r 19-21 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... A.
Gnom. Vatic., p. 25 n° 131 – (Ἀνάχαρσις, n° 130 supra).
STERNBACH, *App. Gnomica*, p. 32 n° 11 – Ἀνάχαρσις.
Patmos, c. 23, 99 p. 538 – Αἰσώπου.

31 (-) **Γλύκωνος· Ὁ αὐτὸς τοὺς ῥήτορας ἔφη ὁμοίους εἶναι τοῖς βατράχοις· τοὺς μὲν[1] γὰρ ἐν ὕδατι κελαδεῖν, τοὺς δὲ πρὸς κλεψύδραν[2].**

1 τοὺς μὲν : τοῖς μὲν B || 2 κλεψύδραν : *id est* τὸ δικαστήριον *in margine* α.

32 (35) **Καθάπερ αἱ χελιδόνες[1] τῷ συνεχεῖ[2] τῆς λαλιᾶς τὴν ἡδονὴν τῆς ὁμιλίας ἀποβάλλουσιν[3], οὕτως οἱ ἀδόλεσχοι[4] ὀχλήσεις συνεχεῖς ποιούμενοι ἀηδεῖς[5] ἀποφαίνονται τοῖς ἀκροωμένοις.**

1 χελιδόνες : χελιδόναι δ μ ψ λ || 2 τῷ συνεχεῖ *hic desinit* θ *ceteri pergunt* || 3 ἀποβάλλουσιν *id est* διώκουσιν *in mg* α || 4 ἀδόλεσχοι : *id est* οἱ σοφοὶ *in mg* α || 5 ἀηδεῖς *id est* ἀπρεπεῖς *in mg* α.

Patmos, c. 23, 100 p. 539 – Γλύκωνος.

33 (36) Νομικῷ φλυάρῳ ἔφη τις, «Οὐ δεῖ ἐν πολλοῖς λέγειν ὀλίγα, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά[1]».

1 *apopht. om.* δ μ ψ λ ο.

Cf. STOBÉE, III 35, 8 – Πυθαγόρου.

34 (38) Θεοφυλάκτου Σιμοκάτου[1]· Ἃ λόγοις ἁμάρτοιμεν, ἔργοις τὴν τιμωρίαν ὑφέξωμεν[2].

1 Θεοφυλάκτου Σιμοκάτου : Εὐφυλάκτου Συμοκάτου κ ‖ 2 ὑφέξωμεν : ὑφέξομεν B ε *om. apopht.* δ μ ψ Sin λ.

THÉOPHYLACTE SIMOCATTA, Epist. 67; éd. 1) R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873 réimpression Amsterdam 1965) p. 782;
2) I. Zanetto (Leipzig 1985) p. 37 lettre 67 (Teubner).
Patmos, c. 23, 101 p. 539 – Σιμοκάτους.

Λόγος μη'

Περί προνοίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ[1] τὴν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν[2]. Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.**

1 ἐπὶ: εἰς δ μ ψ λ ‖ 2 ὑμῶν *om.* ρ.
Mt. 10, 29-30.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ[1] καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.**

1 *post* αὐτοῦ *om. verba ultima* ο.

Rm. 11, 33.

3 (3) **Σολομῶντος· Σὺ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.**

Sg. 12, 18.

4 (4) **Σιράχ· Μὴ εἴπῃς· «Ἀποκρυβήσομαι καὶ[1] ἐξ ὕψους[2] τίς μου μνησθήσεται»;**
Ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς[1a] τοῦ οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσονται[3]. «Τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται»; Καταιγὶς[4] ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος καὶ τὰ πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις.

1 καὶ *om.* δ λ ‖ 1a καὶ ὁ οὐρανὸς om. ο ‖ 2 ἐξ ὕψους *post* μνησθήσεται *posuerunt* δ ψ μ ‖ 3 σαλευθήσονται : σαλευθήσεται τ κ² π Ì η ν ο ‖ 4 καὶ *ante* καταιγίς *posuit* ν.

Si 16, 17-21 avec des omissions.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὐδὲν ἀπρονόητον οὐδὲ ἠμελημένον παρὰ τῷ Θεῷ. Πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός· πᾶσι πάρεστιν πορίζων[1] ἑκάστῳ τὴν σωτηρίαν.**

1 πορίζων : σκορπίζων δ μ ψ λ Sin Aucta ἐκπορίζων Migne ‖ πορίζων *id est* παρέχων *in mg* α πορίζων : *1a manus* ζων *scripsit, 2a add* πορι *in mg in* B *ante* ζ ω ν.

S. BASILE, *In Hexaemeron* (*PG* 29, 160B); *CPG* II 2835.

6 (6) **Πᾶν ὅπερ εἰς[1] ἡμᾶς ἐκ θείας δυνάμεως ἀγαθὸν φθάσῃ[2], τῆς πάντα ἐνεργούσης χάριτος ἐνέργειαν εἶναί φαμεν.**

1 εἰς *om.* δ ψ λ Sin ‖ 2 φθάσῃ κ B ε Par : φθάσει δ μ ψ λ V ο Aucta.

SAINT BASILE, *Lettres;* éd. Y. Courtonne, lettre XXXVIII §4 l. 2-4 t.I p. 84.
Par f. (39r 1) 43v 2-5 –τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
V [Π δ'] (*PG* 96, 233D) –τοῦ ἁγίου Βασιλείου, Ἐπιστ. 43.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Πολλάκις[1] παραδόξους σωτηρίας[2] οἶδεν[3] τὸ θεῖον καινοτομεῖν νεῦον πρὸς τὸ φιλάνθρωπον τῇ ἑαυτοῦ προνοίᾳ[4].**

1 πολλάκις : πολλὰς γὰρ καὶ Migne ‖ 2 δδοὺς *ante* σωτηρίας *add.* Migne ‖ 3 οἶ δεν : οἶδε ο ‖ 4 τῇ ἑαυτοῦ προνοίᾳ *om.* Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Contra Iulianum I*, or. IV
(*PG* 35, 577B); *CPG* II 3010.

8 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐδεὶς οὕτως[1] ἑαυτοῦ φείδεται[2] ἂν[3] ὡς πάντων ἡμῶν ὁ Θεός· πολλῷ γὰρ ἡμῶν αὐτὸς βούλεται μᾶλλον[4] μηδὲν ἡμᾶς[5] πάσχειν κακόν.**

1 οὕτως : οὔτε ο ‖ 2 φείδεται : φείσεται ο φείσαιτ' Migne ‖ ἂν *om.* σ α Sin ‖ 4 πάντων *ante* μᾶλλον *posuerunt* δ μ ψ λ Mosq ‖ 5 ἡμᾶς *om.* δ μ ψ λ Mosq.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad Stagirium a daemone vexatum*, Lib. III (*PG* 47, 493 l. 11 *ab imo* et l. 9 *ab imo*); *CPG* II 4310.

9 (9) **Οὐκ οἶδας σὺ τὰ συμφέροντα, ἄνθρωπε· πολλάκις αἰτεῖς ἐπιβλαβῆ καὶ[1] σφαλερά· ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ μᾶλλον κηδόμενός σου τῆς σωτηρίας, οὐ τῇ αἰτήσει σου[2] προσέχει, ἀλλὰ πρὸ τῆς αἰτήσεως τὸ συμφέρον[2a] σοι πανταχοῦ[3] προνοεῖται[4]· εἰ γὰρ οἱ πατέρες οἱ σαρκικοὶ οὐ πάντα αἰτοῦσι τοῖς παισὶ διδόασι, οὐκ ἐπειδὴ καταφρονοῦσι τῶν αἰτούντων, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτῶν μᾶλλον κήδονται· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός, ὁ καὶ μᾶλλον φιλῶν καὶ πλέον[5] ἁπάντων εἰδώς, τὸ συμφέρον ἡμῶν[6] ποιεῖ.**

1 καὶ βλαβερὰ *ante* καὶ *posuit* ν ‖ 2 σου *om.* ν ‖ 2α τὸ συμφέρον : τοῦ συμφέροντος Sin‖ 3 πανταχοῦ *om.* Aucta ‖ 4 προνοεῖται : προνοεῖ α ‖ 5 πλέον : πλεῖον α ‖ 6 ἡμῶν : ἡμῖν δ ψ λ Sin Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In psalmum CXLV* (*PG* 55, 526 l. 14-23); *CPG* II 4415.

10 (11) **Διδύμου· Πάντων λογικῶν ἐπιστάμενος τὸ κρυπτὸν ὁ Δημιουργὸς προνοεῖται[1] τῶν ὅλων, οὐ μόνον ἐξ ὧν διάκεινται καὶ πράττουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν προγινώσκει ἄγων τὴν[2] βελτίωσιν.**

1 προνοείται *post* ὅλων *post posuerunt* δ μ ψ λ ‖ 2 τὴν : εἰς V.

V [Π ε'] (*PG* 96, 236B) –Διδύμου.
Par f. (77v 2) 78r 14-18 –Διδύμου.

11 (12) **Τοῦ μακαρίου[1] Ἐφραίμ· Τὸν κόσμον ὁ Θεὸς ἀνεξικακίᾳ ἐπισκοπεῖ, τὸ μέλλον αἰνιττόμενος[2] καὶ τὸ παρὸν κακὸν ὅροις στοιχίζων, ἐκ μὲν τῆς ἀποφάσεως χαλινῶν τὴν πονηρίαν, διὰ δὲ τῆς συνειδήσεως τὰς ἐναγεῖς[3] καὶ πονηρὰς διανοίας τιμωρούμενος.**

1 μακαρίου : ἁγίου I ‖ 2 αἰνιττόμενος *id est* προβλέπων *in mg* α ‖ 3 ἐναγεῖς *id est* ἀπρεπεῖς *in mg* α.

12 (14) **Ἐπικούρου· Χάρις τῇ μακαρίᾳ φύσει ὅτι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίησεν εὐπόριστα· τὰ δὲ δυσπόριστα οὐκ ἀναγκαῖα.**

ÉPICURE, fr. 469 Usener.
STOBÉE, III 17, 22 –Ἐπικούρου.

13 (15) Θεοπέμπτου· Μήτε αἴτιον κακῶν τὸ θεῖον ὑπολάμβανε, μήτε χωρὶς αὐτοῦ δυστυχεῖν ἡμᾶς νόμιζε.

14 (16) Σωκράτους[1]

Εἰ τὸ[2] μέλειν δύναταί τι, μερίμνα καὶ μελέτω σοι.
Εἰ δὲ μέλει[3] περὶ σοῦ δαίμονι, σοὶ τί μέλει[4];

1 Σωκράτους : Ἰσοκράτης I ‖ 2 τὸ *om.* κ² ‖ 3 μέλει : μέλλειν τ ϱ π φ Sin α ‖ 4 *om.* apopht. δ μ ψ λ ο.

WACHSMUTH, *Studien zu den Griechischen Florilegien*, p. 143 nº XXIX.

15 (17 *pars prima*) Πλάτωνος· Ὅταν βούληται[1] Θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ[2] κακῶς πράξειν[3] πόλεις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως[4]. Οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετή[5], ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίνεται[6] τικτομένοις[7].

1 βούληται : βούλεται η ‖ 2 μέλλῃ : μέλει δ λ Mosq μέλῃ ψ ‖ 3 πράξειν προάξιν ψ ‖ 4 ὁ Θεός *post* πόλεως *add.* δ ψ Aucta Sin Leutsch Souilhé ‖ 5 ἀρετή *om.* ψ ‖ οὔτε θεία φύσει *ante* ἀρετή *add.* δ λ ‖ 6 παραγίνεται : γίνεται ν ‖ 7 τικτομένοις : κτωμένοις Sin Aucta leutsch Souilhé καταταττομένοις ψ λ δ κτομένοις ε ‖ om. apopht. ο.

PLATON, *De la vertu*, 378D; éd. J. SOUILHÉ, *Platon, Œuvres complètes*, t. XIII - 3ᵉ partie (Paris 1930) p. 33 (C.U.F).
APOSTOLII, *Cent.* XIII nº 13 f; éd. Leutsch II, p. 574 –Πλάτων.

16 (17 *ultima sententia*) Ὁ[1] Θεὸς[2] πάντα καὶ μετὰ Θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι σύμπαντα[3].

1 κηδόμενος *ante* ὁ *praemittit* ν ‖ 2 γὰρ *post* Θεὸς *posuerunt* δ ψ ‖ 3 σύμπαντα : ξύμπαντα δ ψ Sin Leutsch *Aucta apopht. om.* π I.

PLATON, *Lois*, VI, 709B; éd. É. DES PLACES, *Platon, Œuvres complètes*, t. XI (2ᵉ partie (Paris 1951) Livres III - VI, p. 55.
STOBÉE¹, IV 18, 8 –τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλάτωνος, Stob. IV 18, 6).
STOBÉE², IV 1, 128 –ἐν ταὐτῷ (*id est* Πλάτωνος, Stob. IV 1, 121 – Νόμων δ').
APOSTOLII, *Cent.* VIII Proverbe nº 89f; éd. Leutsch, II p. 456 – Πλάτων.

17 (18) Δημάδου[1]· Ὅσον τοῖς δικαίοις τὸ θεῖον συναγωνίζεται, τοσοῦτον τοῖς ἀδίκοις ἐναντιοῦται[2].

1 Δημάδου : Δημάδης ρ Δημοσθένους κ ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Démade, fr. 2,16 Sauppe.

Λόγος μθ'

Περὶ ταπεινοφροσύνης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται[1], καὶ ὁ[2] ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.**

1 ταπεινωθήσεται *reliqua om.* ν || 2 ὁ : ὁ δὲ φ ν ο N.

Lc. 18, 14.
Patmos, c. 22, 1 (dernière ligne) p. 495 –τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι[1].**

1 συναπαγόμενοι : συνεπαγόμενοι δ μ ψ.

Rm 12, 16.

3 (3) **Σολομῶντος· Τοὺς ταπεινοφρονοῦντας[1] ἐγερεῖ δόξῃ[2] Κύριος.**

1 ταπεινοφρονοῦντας : ταπεινόφρονας (LXX) || 2 ἐγερεῖ : ἐγείρει I ἐγειρεῖ τ || 3 δόξῃ *id est* μετὰ δόξης *in mg* α.

Pr 29, 23.
D [T ς'] f. 336rB (21) 22-24 –τῶν αὐτῶν (*id est* Παροιμιῶν, l. 17).
Patmos, c. 22, 26 p. 501 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 22,24).

4 (4) **Σιράχ· Ὅσον μέγας εἶ, τοσοῦτον[1] ταπείνωσον[2] σαυτὸν[3] καὶ ἔναντι Κυρίου εὑρήσεις χάριν.**

1 ὅσον... τοσοῦτον : ὅσῳ... τοσοῦτον ο ὅσῳ... τοσούτῳ (LXX) || 2 ταπείνωσον : ταπείνου νο *cum* (LXX) || 3 σαυτὸν : σεαυτὸν ο Sin.

Si 3, 18.
Patmos, c. 22,33 p. 503 – (τοῦ Σιράχ, c. 22,29).

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἀμήχανον σαυτὸν[1] μὴ καταδεξάμενον τὸ πρὸς πάντας ὑποδεὲς καὶ ἔσχατον δυνηθῆναί ποτε ἢ λοιδορούμενον θυμοῦ κρατῆσαι ἢ θλιβόμενον διὰ[2] μακροθυμίας περιγενέσθαι τῶν πειρασμῶν[3](1).**

1 σαυτὸν *om.* ψ : δὲ τὸν Kataskép. τὸν δ μ ψ λ Aucta ‖ 2 διὰ : μετὰ Kataskép. ‖ 3 τῶν πειρασμῶν : τὸν πειρασμόν B *om. apopht.* π.

S. BASILE, *Hom. in psalmum LXI* (*PG* 29, 469 l. 11 *ab imo*); *CPG II* 2836.

(1) Pensée de saint Basile citée d'une manière anonyme par N. KATASKÉPÊNOS, SH 39, p. 16 c.2 §2.

6 (6) **Γυμνάσιον ταπεινοφροσύνης ἐστὶν ἡ ἐν τοῖς εὐτελεστέροις πράγμασι διατριβή, τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας θεραπεύουσα[1].**

1 θεραπεύουσα : θεραπεῦσαι Migne.

S. BASILE, 1) *Regulae brevius tractatae* (*PG* 31, 1258B); *CPG II* 2875.
2) *De humilitate et inani gloria* (*PG* 32, 1353D l. 5-3); *CPG II* 2908.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Κρεῖσσον ὄντα σοφὸν ὑφίεσθαι[1] δι' ἐπιείκειαν ἢ ἀμαθῶς[2] ἔχοντα διὰ θράσος ὑπερεκτείνεσθαι[3].**

1 ὑφίεσθαι : ὑφίνεσθαι ο ‖ 2 ἀμαθῶς : ἀπαθῶς Sin ‖ 3 ὑπερεκτείνεσθαι : ὑπὲρ ἐκτείνεσθαι ρ.

(1) ὑπερεκτείνεσθαι : mot paulinien, cf. *2 Co* 10,14 : se grandir avec excès.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De moderatione in disputando*, (Or. XXXII - *PG* 36, 200A); *CPG* II 3010.
Patmos, c. 49, 7 p. 601 –τοῦ Θεολόγου.

8 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐδὲν οὕτως[1] τῷ Θεῷ φίλον, ὡς μετὰ τῶν ἐσχάτων ἑαυτὸν[2] ἀριθμῆσαι.**

1 οὕτως : οὕτω τ ρ π χ ε κ[2] Mosq. ‖ 2 ἑαυτὸν : ἑαυτοῦ π κ[2] I.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. III (*PG* 57, 38 l. 28-29); *CPG* II 4424.

9 (9) Κλήμεντος· Τοσοῦτόν τις[1] μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον[2] δοκεῖ μᾶλλον εἶναι.

1 τις : τι ρ || 2 τοσοῦτον... ὅσον : τοσούτῳ... ὅσῳ Migne Holl.

CLÉMENT D'ALEXANDRIE, *Stromatum* VI, 8 (*PG* 9, 288A).
HOLL, *Fragmente*, p. 103, fr. 251.
R [T ζ'] f. 264r (7) 8 – Κλήμεντος ἐκ τοῦ ς' Στρωματέως.
Par f. (76v 7) 77r 5-7 –Κλήμεντος.

10 (11) Νείλου· Μακάριος ὁ τὸν βίον ὑψηλὸν ἔχων, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα[1].

1 ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα *plerique* : ταπεινοφρονῶν ρ.

S. NIL (=ÉVAGRE), *Capita paraenetica* (*PG* 79, 1261 D).
S. NIL, *Sententiae*, n° 91 (*PG* 79, 1248D); *CPG* III 6583 (ab).

11 (13) Ἰσοκράτους· Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ τῷ σοφωτέρῳ εἴκειν[1], κόσμιον.

1 εἴκειν : εἰκεῖ δ εἰκείῳ ψ.

Texte cité parmi les fragments d'ISOCRATE, voir Mathieu-Brémond, t. IV p. 239 n° 39.
DÉMOCRITE, fr. B47 (=Democrates 13) Diels II.
STOBÉE, III 1, 45 –Δημοκρίτου.

12 (16) Σωκράτους· Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ[1] λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

1 τῷ : τῷ μὴ ο.

Par f. 97r (10) 16-18 –Σωκράτους.
STOBÉE, III 1, 86 –(Σωκράτους, Stob. III 1,84).

Λόγος ν'

Περὶ ἰητρῶν[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες[2] ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.**

1 ἰητρῶν : ἰατρῶν δ α μ ψ η λ ο Aucta || 2 ὑγιαίνοντες : ἰσχύοντες φ N.

Mt 9, 12 - *Lc* 5, 31.
Patmos, c. 52, 1 p. 926 – Τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Τροχιὰς[1] ὀρθὰς ποιήσατε[2] τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ το χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.**

1 τροχιὰς ν ο : τροχίας κ Β δ ψ λ ε τ χ φ κ² ξ I Sin α || 2 ποιήσατε : ποιεῖτε γ N.

He 12, 13.
Patmos, c. 52, 2 p. 926 – τοῦ Ἀποστόλου.
L [Λόγ. ν'] f. 425r (27) 28-29 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Πραΰθυμος ἀνήρ, καρδίας ἰατρός[1].**

1 *om. apopht.* λ.

Pr 14, 30.
L [Λόγ. ν'] f. 425r (29) 29-30 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 52, 4 p. 926 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμαστωθήσεται[1].**

1 θαυμαστωθήσεται : θαυμασθήσεται (LXX).

Si 38, 3.
R [I γ'] f. 191v (15) 17-18 – Σιράχ.
D [I γ'] f. 210rA (9) 15-18 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Σιράχ, f. 210rA l. 5).
L [Λόγ. ν'] f. 425r (30) 30-31 – Σιράχ.
Patmos, c. 52, 6 p. 927 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, c. 52, 5).

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὔτε φευκτέον πάντη[1] τὴν τέχνην, οὔτ' ἐπ' αὐτῇ[2] πάσας τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἀκόλουθον[2a], ἀλλ' ὡς κεχρήμεθα μὲν τῇ γεωργικῇ, αἰτούμεθα δὲ παρὰ τῷ Θεῷ[3] τοὺς καρπούς·, καὶ τῷ κυβερνήτῃ μὲν τὸ πηδάλιον ἐπιτρέπομεν, τῷ Θεῷ δὲ προσευχόμεθα ἐκ τοῦ πελάγους ἀποσωθῆναι, οὕτω καὶ τὸν[4] ἰατρὸν εἰσάγοντες τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος οὐκ ἀφιστάμεθα.**

1 πάντη : πάντι κ ξ π πάντῃ Aucta ‖ 2 αὐτῇ : αὐτῷ λ αὐτῶν ψ ‖ 2a ἀκόλουθον Aucta ‖ 3 τῷ Θεῷ : τοῦ Θεοῦ δ ψ λ κ Aucta ‖ 4 τον Aucta.

S. BASILE, *Regulae fusius tractatae*, Inter. LV (*PG* 31, 1052 AB); *CPG* II 2875.
L [Λόγ. ν'] f. 425r (31) 32-37 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 52, 9 p. 928 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (6) **Ἀνεπιστήμων ἰατρὸς πρὸς κάμνοντας εἰσιών, ἀντὶ[1] εἰς ὑγείαν[2] αὐτοὺς ἐπαναγαγεῖν[3], καὶ τὸ μικρὸν λείψανον τῆς δυνάμεως ἀφαιρεῖται[4].**

1 τοῦ *post* ἀντὶ *posuerunt* ε χ φ κ[2] δ μ λ Sin τὸ ψ ‖ 2 ὑγείαν : ὑγίαν δ ψ ‖ 3 ἐπαναγαγεῖν : ἐπαγαγεῖν α ν ‖ 4 ἀφαιρεῖται : προσαφέλοιτο Migne *om. apopht.* ο.

S. BASILE, *In psalmum* XIV, hom. II (*PG* 29, 268 B); *CPG* II 2836.
Thes [I γ'] f. 251rB (8-9) 10-15 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 251rA l. 33-34) ἐκ τοῦ κατὰ τοκιζόντων.
V [I ε'] f. 144r (19) 19-21 (*PG* 96, 61 AB) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 144 l. 16).
D [I γ'] f. 210rA (36) B 1-8 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 210rA l. 26) ἐκ τοῦ κατὰ τοκιζόντων.
R [I γ'] f. 191v (26) 26-27 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
L [Λόγ. ν'] f. 425r (31) 37-39 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 52, 10 p. 928 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 52, 9).

7 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Τὴν καθ' ἡμᾶς ἰατρικὴν τῆς περὶ τὰ σώματα ἐργωδεστέραν τίθεμαι μακρῷ καὶ διὰ τοῦτο τιμιωτέραν[1]· καὶ ὅτι ἐκείνη[2] μὲν ὀλίγα τῶν ἐν τῷ βάθει κατοπτευούσῃ[2a] περὶ τὸ φαινόμενον ἡ πλείων[3] τῆς πραγματείας, ἡμῖν δὲ περὶ τὸν[4] κρυπτὸν τῆς καρδίας ἄνθρωπον ἡ πᾶσα θεραπεία τε καὶ σπουδή.**

1 τίθεμαι ... τιμιωτέραν· καὶ *om.* o ‖ 2 ἐκείνη : ἐκείνοις o ‖ 2a κατοπτευούσῃ : κατοπτεύουσι B o ‖ 3 πλείων o ν σ : πλείω δ ψ λ Sin πλεῖον B ε Aucta ‖ 4 τὸν : τὸ o.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. II, *Apologetica* (*PG* 35, 429C c. XXI); *CPG* II 3010.

8 (9) **Χρηΐζων[1] παθέεσιν[2] ἀκέστορος, ἣν κακὰ κεύθῃς[3],**
οὔ ποτε συπεδόνα φεύξεται[4] ἀργαλέην.

1 χρηΐζων : χρήζων δὴ Migne ‖ 2 παθέεσιν : παθέεσσιν Migne ‖ 3 κεύθῃς : κεύθῃ ρ τ π ε χ φ $κ^2$ κεύθειν ν ‖ 4 φεύξεται codd.: φεύξεαι Migne.

ID., *Poemata moralia*, liber I *Theologica* Sectio II, 31 v. 21-22 (*PG* 37, 912A); *CPG* II 3035.

9 (10) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Οἶμαι τοὺς ἀρχαίους τῶν ἰατρῶν οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ ἀλόγως νομοθετῆσαι δημοσιεύεσθαι τὴν τῶν ποικίλων ἐργαλείων ἐπίδειξιν, ἀλλ' ἵνα τοὺς ὑγιαίνοντας ἀσφαλίζωνται, προδεικνύντες[1] αὐτοῖς ὁπόσων ἀτακτοῦντες δεήσονται.**

1 προδεικνύντες αὐτοῖς : προσδεικνύντες αὐτοὺς V προδεικνῦντες αὐτοῖς Aucta.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De adversa valetudine et medicis*, (Hom. XIII - *PG* 63, 655 l. 3-7) (Ecloga); *CPG* II 4684.
Thes [I γ'] f. 251rB (30-31) 31-34 251vA 1-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, f. 251rB l. 23) ἐκ τοῦ εἰς τὴν Τεσσαρακοστήν.
V [I ε'] f. 144r (23) 24-27 (*PG* 96, 61B) – τοῦ Χρυσοστόμου.
D [I γ'] f. 210rB (16) 17-28 – τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν μ'.
R [I γ'] f. 191v (29) 30-31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυσοστόμου, l. 28).
L [Λόγ. ν'] f. 425r (45) 45-49 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 52, 13 p. 929 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (12) **Νύσης· Ὅσον[1] κρείσσων[2] ψυχὴ τοῦ σώματος, τοσούτῳ τιμιώτερος τῶν τὰ σώματα[3] θεραπευόντων ὁ τὰς ψυχὰς ἐξιώμενος[4].**

1 ὅσον : ὅσῳ δ ψ λ ο Sin Aucta || 2 κρείσσων ρ α ο : κρεῖσσον κ Β ε σ τ π κ² φ χ Ι κρείττων δ ψ λ Sin Aucta || 3 σώματα : σωματικὰ τ || 4 ἐξιώμενος : ἀξιώμενος κ Β σ ἀξιούμενος ξ.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus*, (Or. VII - *PG* 44, 1285D); *CPG* II 3161.
Par f. (63r 6) 63v 3-5 – τοῦ Νύσης.
Patmos, c. 52, 15 p. 930 – τοῦ Νύσης.

11 (13) Διδύμου· Τέλειον ἰατρὸν λέγομεν οὐ τὸν θεραπεύοντα πάντως[1], ἀλλὰ τὸν μηδὲν τῶν εἰς ὠφέλειαν ἡκόντων[2] καὶ θεραπείαν περαλείποντα[3].

1 πάντως : πάντας τ ρ π χ φ κ² ε || 2 ἡκόντων : ἀνηκόντων δ ψ λ Sin Aucta R || 3 *om apopht.* ο.

Par f. (77v 2) 78r 19 78v 1-3 – Διδύμου.
Thes [I γ'] f. 251vA 7-12 – sans attribution.
V [I ε'] f. 144r (23) 27-28 (*PG* 96, 61B) – sans attribution.
D [I γ'] f. 210rB 29-34 – sans attribution.
R [T ϛ'] (*PG* 96, 537CD) – Διδύμου.
L [Λόγ. ν'] f. 425v (5) 6-7 – Διδύμου.
Patmos, c. 52, 17 p. 930 – Διδύμου.

12 (14) Τροφίλου[1]· Τρόφιλος ἰατρὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τίς ἂν γένοιτο τέλειος ἰατρός, «Ὁ τὰ δυνατά[2], ἔφη, καὶ τὰ μὴ[3] δυνατὰ δυνάμενος διαγινώσκειν[4]».

1 Τρόφιλος : Ἡρόφιλος (1) Hense (Stob.) || 2 δυνατά : ἀδύνατα τ || 3 μὴ *ante* τὰ *posuit* τ || 4 *om apopht.* ο.

STOBÉE, IV 38, 9 – Ἡροφίλου.
Par f. 120v (16) 17-20 – Τροφίλου.
Aucta, p. 605 c. 50, 14 – Τροφίλου.
L [Λόγ. ν'] f. 425v (7) 8-9 – Τροφίλου.
Patmos, c. 52, 18 p. 931 – Τροφίλου.
(1) D' après l' heureuse correction de Hense (Stobée, IV 38, 9 n. 18) il s'agit du célèbre anatomiste d' Alexandrie, Hérophile de Chalcédoine.

13 (15) Ἱέρωνος· Ἰατρὸν καὶ φίλον[1] ἡγοῦ τοῖς ἐν ἀνάγκαις σπουδαίοις[2].

1 ἄριστον *post* φίλον *posuit* Schenkl || 2 σπουδαίοις : σπουδαῖον ρ σπουδαίους α Aucta Schenkl || *om apopht.* ο.

Par f. (146v 1-3) 153v 16 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον ... I. H. SCHENKL Das Flor., p. 22 n° 69.

14 (16) Νικοκλέους· Νικοκλῆς κακοῦ τινος ἰατροῦ λέγοντος ὅτι[1] μεγάλην ἔχει δύναμιν, ἔφη· «Πῶς γὰρ οὐ μέλλεις λέγειν, ὃς τοσούτους ἀνῃρηκὼς[2] ἀνεύθυνος γέγονας[3]»;

1 ὅτι : τί κ Β σ δ ψ λ ξ || 2 ἀνῃρηκὼς : ἀνῃρηκὸς κ' || 3 *om apopht.* ο.

L [Λόγ. ν'] f. 425v (10) 10-12 – Νικοκλέους.
Patmos, c. 52, 19 p. 931 – Νικοκλέους.

15 (17) Ὁ αὐτὸς[1] τοὺς ἰατροὺς εὐτυχεῖς[2] ἔλεγεν ὅτι τὰς μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς δὲ ἀποτυχίας[3] ἡ γῆ καλύπτει[4].

1 ὁ αὐτὸς : Νικοκλῆς ο Στρατωνίκου Β || 2 εὐτυχεῖς *om* Patmos || 3 ἀποτυχίας : δυστυχίας δ μ ψ.

L [Λόγ. ν'] f. 425v (10) 12-14 – Νικοκλέους.
Patmos, c. 52, 20 p. 932 – (Νικοκλέους, c. 52, 19).

16(18) Στρατονίκου[1]· Ὁ αὐτὸς[1a] ἰατρὸν κολακεύων[2] ἔλεγεν·«Ἐπαινῶ σου τὴν ἐμπειρίαν ὅτι οὐκ ἐᾷς τοὺς ἀρρώστους κατασαπῆναι[3], τάχιον αὐτοὺς τοῦ ζῆν ἀπαλλάσσων».

1 Στρατονίκου : Στρατωνίκου Β || 1a ὁ αὐτὸς : οὗτος τ Aucta Στρατόνικος ξ || 2 κολακεύων : κελεύων ψ || 3 κατασαπῆναι : κατασταθῆναι δ ψ λ || 4 ἀπαλλάσσων : ἀπαλλάττων σ ν ἀπαλάσσων κ.

L [Λόγ. ν'] f. 425v (14) 14-16 – Στρατονίκου.
Patmos, c. 52, 21 p. 932 – Στρατονίκου.

17 (19) Δημάδου[1]· Τοῖς Ἀσκληπιάδαις μείζων ὀφείλεται χάρις ἐπερχομένην ἀναστέλλουσι[2] νόσον ἢ παραπεσοῦσαν ἰασαμένοις[3].

1 Δημάδου : τοῦ Δημοσθένους κ² || 2 ἀναστέλλουσι : ἀναστέλλουσαν ρ || 3 τὸ γὰρ ἀπηλλάχθαι κακοῦ τοῦ μὴ πάσχειν αἱρετώτερον *post* ἰασαμένοις *postposuerunt* δ μ ψ λ Sin Aucta || *om apopht.* ο.

DÉMADE II fr. 15 Sauppe.

Λόγος να'

Περὶ πίστεως

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου˙ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε[1] πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ˙ «Μετάβηθι[2] ἐντεῦθεν[3] ἐκεῖ», καὶ μεταβήσεται˙ καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.**

1 ἔχητε : ἔχετε πη || 2 ἄρθητι καὶ *ante* μετάβηθι *posuit* ο || 3 μετάβηθι ἐντεῦθεν : μετάβα ἔνθεν Ν.

Mt 17, 20.
L [Λόγ. να'] f. 425v (19) 20-22 –τοῦ Εὐαγγελίου.
V [Π α'] f. 185v (22) 24-26 (*PG* 96, 224C) –Ματθαίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου˙ Χάριτί[1] ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως[2] καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἡμῶν[3]. Θεοῦ τὸ δῶρον˙ οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται[4].**

1 τῇ *ante* χάριτί *posuit* V || 2 διὰ τῆς πίστεως *om.* V || 3 ἡμῶν : ὑμῶν π || 4 *om.* apopht. λ.

ÉPH 2,8-9.
V [Πα'] f. 186v (2) 2-4 (*PG* 96, 225D) –Πρὸς Ἐφεσίους.
L [Λόγ. να'] f. 425v (22) 22-24 –τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 6,3 p. 205 –τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος˙ Ἐπιδεικνυμένην[1] πίστιν ἀπαγγελεῖ[2] δίκαιος.**

1 ἐπιδεικνυμμένην : ἐπικεκρυμμένην Sin || 2 ἀπαγγελεῖ : ἀναγγελεῖ η ἀπαγγέλει γ (LXX).

Pr 12, 17.

L [Λόγ. να'] f. 425v (24) 24-25 –τοῦ Σολομῶντος.
Patmos, c. 6,8 p. 206 –τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Πίστευε Κυρίῳ[1] καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου ἐξάπινα[2] πλουτίσαι πένητα.**

1 τῷ *ante* Κυρίῳ *add.* δ μ ψ λ ε Sin ο ‖ 2 ἐξάπινα : ἐξάπηνα κ Φ ξ.

Si 11,21.
V [Π α'] f. 185v (18) 18-20 (*PG* 96, 224B) –τοῦ Σιράχ.
L [Λόγ. να'] f. 425v (25) 25-26 –τοῦ Σιράχ.
Patmos, c. 6,10 p. 207 –τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Δόσις Κυρίου παραμενεῖ[1] εὐσεβέσι·[2] πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου.**

1 παραμενεῖ κ Φ ξ : παραμένει Β ε χ φ κ² δ ψ ‖ 2 εὐσεβέσι : εὐσεβέσιν Ι.

Si 11,17 et 2, 6.
R [Π κε'] f. 231r (21 et 24) 21 et 24-25 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, l. 20).
V [Π α'] f. 185v (18) 20-21 – Σιράχ.
L [Λόγ. να'] f. 425v (25) 26-27 – Σιράχ.
Patmos, c. 6, 11-12 p. 207– (τοῦ Σιράχ, c. 6,10).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Πίστις ἡγείσθω τῶν περὶ[1] Θεοῦ[2] λόγων, πίστις καὶ μὴ ἀπόδειξις· πίστις ἡ ὑπὲρ τὰς λογικὰς μεθοδείας[3] τὴν ψυχὴν εἰς συγκατάθεσιν ἕλκουσα· πίστις οὐχ ἡ[4] γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις, ἀλλὰ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείαις ἐγγινομένη.**

1 περὶ : παρὰ ο ‖ 2 τῶν *ante* Θεοῦ *add.* Β ε τοῦ χ φ κ² ‖ 3 μεθοδείας : μεθόδους R cum Migne γεωργίαις L ‖ 4 οὐχ ἡ : οὐχὶ Aucta.

S. BASILE, *In psalmum CXV* (*PG* 30, 104B); *CPG* II 2910.
R [Π κε'] f. 232r (38) 38-40 232v 1 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ριε' ψαλμόν.
L [Λόγ. να'] f. 425v (27) 28-30 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 6, 13 p. 207 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Τὸ γὰρ οὐκ[1] ἐφικτόν, οὐδὲ πιστόν πως διὰ τὸν φθόνον[2]· ψυχαῖς γὰρ βεβήλοις οὐδὲν τῶν καλῶν ἀξιόπιστον[3] .**

1 οὐκ *om.* δ μ ψ λ Sin.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. XVIII, *Funebris in patrem* a) (*PG* 35, 996B); b) (*PG* 35, 1000C); *CPG II* 3010.

8 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Καθάπερ γὰρ ῥίζης μὴ[1] πεφυτευμένης[2] οὐκ ἂν βλαστήσειεν καρπός, οὕτως πίστεως μὴ[1] προκαταβεβλημένης[3], οὐκ ἂν[4] προέλθοι διδασκαλίας λόγος.**

1 μὴ δ μ ψ λ ρ θ Mosq ν *in* ε *supra lineam* <μὴ> Semenov (p. 321 l. 13-17) non Ribittus *om.* κ Β σ τ π κ² Ι γ η ξ ο || 2 πεφυτευμένης : Plantata Ribit. μεταπεφυτευμένης φ ο || 3 προκαταβεβλημένης κ Φ ξ ρ σ τ π Β ο Semenov : καταβεβλημένης δ ψ λ || 4 μὴ προκαταβεβλημένης οὐκ ἂν *om.* η.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De verbis apostoli: Habentes eundem Spiritum* I (*PG* 51, 274 l. 6-9); *CPG II* 4383.
SEMENOV, *op. cit.*, p. 321 l. 13-17 – τοῦ Χρυσοστόμου.

Λόγος νβ'

Περὶ μνήμης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.**

Lc 22, 19.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μνημόνευε[1] Ἰησοῦν Χριστὸν[2] ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν.**

1 μνημόνευε : μνημονεύετε δ μ ψ λ Mosq ν γ ο ‖ 2 Χριστὸν *om* ρ θ.

2 *Tm* 2, 8.

3 (3) **Σολομῶντος· Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβῶν[1] σβέννυται.**

1 ἀσεβῶν : ἀσεβοῦς (LXX).

Pr 10, 7.

4 (4) **Σιράχ· Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις[1] σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου καὶ[2] εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ[3] ἁμαρτήσεις[4].**

1 ἔργοις : λόγοις (LXX) ‖ 2 καὶ *om* δ μ ψ ‖ 3 οὐχ : οὐ μὴ τ γ ν ‖ 4 ἁμαρτήσεις : ἁμάρτῃς ν.

Si 7, 36.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἀμήχανον ἐκτραπῆναι τῆς δικαίας ὁδοῦ μὴ[1] λήθην Θεοῦ ταῖς ψυχαῖς νοσήσαντας.**

1 καὶ *ante* μὴ *add.* κ Φ ξ.

S. BASILE, *Hom. quod Deus non est auctor malorum* (*PG* 31, 332A l. 3-4); *CPG* II 2853.

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. XXVII - *Theologica* I (*PG* 36, 16B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 48v 20 – τοῦ Θεολόγου.
V [Π α'] (*PG* 96, 228A) – τοῦ Θεολόγου.

7 (7) **Τὸν Θεὸν ἔργοις μὲν[1] σέβου, λόγοις[2] δὲ ὕμνει[3], ἐννοίᾳ[2] δὲ τίμα.**

1 μὲν : σεμνοῖς V || 2 λόγοις : λόγῳ Elter || 3 λόγοις δὲ ὕμνει ante ἔργοις posuit Migne (PG 79) || 4 ἐννοίᾳ δὲ τίμα *om.* φ ο.

S. NIL, *Capita paraenetica*, n° 8 (*PG* 79, 1249C).
A. ELTER, *Gnomica I, Sexti pythagorici, Clitarchi, Evagrii Pontici sententiae* (Leipzig 1892) p. LXII n° 8 cite ce texte qui est mentionné aussi par MARIA TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen zwei byzantinische Sammlungen* (Stuttgart und Leipzig 1994) p. 133 l. 7-8 (Teubner).
Par f. (45v 17) 49r 1-2 – τοῦ Θεολόγου.
V [Δ γ'] (*PG* 95, 1357C) – Εὐαγρίου.

8 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Εὐσεβείας σημεῖον τὸ συνεχῆ μνήμην[1] ποιεῖσθαι τῶν θειοτέρων[2] καὶ τὸ πυκναῖς ἐντεύξεσιν(1) ἐξιλεοῦσθαι τὸν Θεόν[3].**

1 μνήμην *om.* V[1] || 2 θειοτέρων : θείων Γραφῶν ν τὴν ἐπιμέλειαν *post* θειοτέρων *add.* V[1] τόπων V[2] || 3 τὸν Θεόν *om.* V[1].

S. HAIDACHER, *Chrysostomos - Fragmente*, p. 177 n° 14.
V[1] [Δ γ'] (*PG* 95, 1357C) – τοῦ Χρυσοστόμου.
V[2] [Ε ς'] (*PG* 95, 1433BC) – τοῦ Χρυσοστόμου.

(1) Voir S. CHRYSOSTOME, *De baptismo Christi* des passages analogues: «Νυνὶ δὲ οὐ τέχνην τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν πασῶν μείζονα μανθάνειν μέλλοντες, πῶς ἀρέσαι τῷ Θεῷ δεῖ καὶ τῶν οὐρανίων ἐπιτυχεῖν παρέργως ἡγεῖσθε δύνασθαι τοῦτο κατορθοῦν». (*PG* 49, 365 l. 14-18).

9 (9) **Εἰ εἰκόνα τις[1] ἄψυχον ἀναθεὶς παιδὸς ἢ φίλου ἢ συγγενοῦς νομίζει παρεῖναι ἐκεῖνον τὸν ἀπελθόντα καὶ διὰ τῆς εἰκόνος αὐτὸν φαντάζεται[2] τῆς ἀψύχου, πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς διὰ τῶν θείων Γραφῶν τῆς τῶν ἁγίων παρουσίας ἀπολαύομεν, οὐχὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν τὰς εἰκόνας ἔχοντες(1).**
Τὰ γὰρ παρ' αὐτῶν εἰρημένα τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνες εἰσίν.

1 τις *post* ἄψυχον *posuit* Aucta || 2 φαντάζεται : βαστάζεται ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ecloga de doctrina et correptione*, hom. VI (*PG* 63, 607); *CPG* II 4684 l. 26-34.
(1) Ce passage est cité par NICOLAS KATASKÉPÉNOS dans *la Vie de saint Cyrille le Philéote, SH* 39, p. 44 chap. 1 § 2.

10 (12) **Πλάτωνος· Τοὺς μὲν νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας ἀμνήμονας[1] εἶναι· ὑπορρεῖν γὰρ τῶν μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, τῶν δὲ[2] διὰ τὴν φθίνησιν[3]. Ὁμοίως δὲ καὶ[4] τοὺς λίαν ταχεῖς ἢ βραδεῖς· τοὺς μὲν γὰρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος, τοὺς δὲ σκληροτέρους· καὶ τοὺς[5] μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φάντασμα, τῶν δὲ οὐχ ἅπτεσθαι τὸ παράπαν.**

1 ἀμνήμονας : ἀμνήμονες μ || 2 τῶν μὲν - τῶν δὲ : τὸν μὲν ... τὸν δὲ τ Ι τοὺς μὲν ... τοὺς δὲ ο || 3 φθίνησιν : φθίσιν δ μ ψ λ Sin ο Stob. Aucta || 4 καὶ : καὶ διὰ δ μ ψ λ καὶ <διὰ> Stob. || 5 τοὺς : τοῖς τ ρ π Ι α τῶν κ² ν η γ Sin Aucta.

Cf. ARISTOTE, *De la mémoire et de la réminiscence*, 450A(1).
STOBÉE, III 25, 3 l. 18-24 – Ἀριστοτέλους Περὶ μνήμης.
(1) Voir ce traité en R. MAGNIER, *Aristote, Petits traités d' Histoire naturelle* (Paris 1953) p. 55 (450A) l. 6 *ab imo* (Περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως) (C.U.F.).

11 (13) **Ἡ μνήμη πάντη[1] που μηνύει ὅτι μονή[2] ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' οὐ φορά[3].**

1 πάντη : παντί τ κ² η γ Aucta Stob. || 2 μονή : μόνη δ Sin κ² η ν || 3 φορά : φρουρά η.

PLATON, *Cratyle*, 437B.
STOBÉE, III 25, 2 – Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου.

12 (14) **Τὴν κατοχὴν τῶν φαντασμάτων μνήμην ἐπονομάζεσθαι· τὴν δ' ἀνα-**

πόλησιν[1] τούτων[2] ἀνάμνησιν· καὶ ὡς ἐπὶ πολὺ μνημονικωτέρους μὲν ὑπάρχειν τοὺς βραδεῖς, ἀναμνηστικωτέρους δὲ τοὺς ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς[3].

1 ἀναπόλησιν : ἀπόλησιν α ‖ 2 τούτων *om.* π η I ‖ 3 εὐμαθεῖς : εὔθεῖς δ μ ψ λ.

Texte d' ARISTOTE. Cf. *De la mémoire et de la réminiscence;* éd. R. MAGNIER, *Aristote Petits traités d' histoire naturelle* (Paris 1953) p. 53 l. 7-9.
STOBÉE, III 25, 3 l. 1-6 – Ἀριστοτέλους Περὶ μνήμης.
Cf. WACHSMUTH, *Studien*, p. 148.

13 (15) Χαρικλείας· Μέγα γὰρ εἰς λήθην κακῶν[1] ἡ δι' ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ὑπόμνησις ἀμαυρουμένη[2].

1 κακῶν : κακὸν η ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

HÉLIODORE, II 29, 5; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon, op. cit., t. I, p. 86.
Par f. (101r 20) 101v 17-19 – Χαρικλείας.

14 (16) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου· Ἀνανεούσθω ὁ περὶ Θεοῦ λόγος καθ' ἡμέραν μᾶλλον ἢ τὰ σιτία[1].

1 σιτία : σιτεία κ Φ ξ γ ‖ *om. apopht.* λ.

Sentence des Pythagoriciens; éd. H. Chadwick, p. 84 n° 1.
Par f. 140r (8-9) 10-11 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου ... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
STOBÉE, III 1, 30 – Πυθαγόρου γνῶμαι.
Gnom., n° 1; éd. WACHSMUTH, p. 166.

15 (17) Συνεχέστερον νόει τὸν Θεὸν ἢ ἀνάπνει[1].

1 *om. apopht.* λ Mosq.

Par f. 140r (8-9) 11-12 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Gnom., n° 2; éd. WACHSMUTH, p. 166.

16 (18) Ἐὰν ἀεὶ μνημονεύῃς ὅτι ᾧ[1] ἐργάζῃ κατὰ ψυχὴν ἢ σῶμα, Θεὸς παρέστηκεν ἔφορος, ἐν πάσαις σου ταῖς προσευχαῖς καὶ ταῖς πράξεσιν, οὐ[2] μὴ ἁμάρτῃς[3]· ἕξεις[4] δὲ τὸν Θεὸν σύνοικον[4].

1 ᾧ : ὅταν Aucta ὧν Mosq δ ο ε B Par || 2 καὶ *ante* οὐ *add.* ε π ϱ I θ $\varkappa^2$ || 3 ἁμάρτῃς : ἁμάρτεις Φ ξ || 4 ἕξεις : ἕξῃς α || 4 *om. apopht.* λ.

Par f. (140r 8-9) 140v 1-5 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους. *Gnom.*, n° 9; éd. WACHSMUTH, p. 167.

17 (19) Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν[1] ἀπὸ γῆς ὁρᾶν, οὕτως[2] ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν[3] πόνων[4](1).

1 θάλατταν : θάλασσαν ν || 2 οὕτως : ὡς Par || 3 τῶν *om.* Par || 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

(1) Texte qui rappelle de manière plutôt vague, il est vrai, les deux premiers vers de LUCRÈCE, *De rerum natura*, Liber secundus, v. 1-2, et qui corrige ce qu' il y a d' excessif dans Lucrère: *Suave, mari magno turbantibus aequora ventis e terra magnum alterius spectare laborem.* Il est doux, quand sur la vaste mer, les vents soulèvent les flots, de regarder de la terre ferme, les graves périls courus par autrui.

Λόγος νγ'

Περὶ ψυχῆς

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ ἀπολέσας αὐτὴν[1] ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει[2] αὐτήν.**

1 αὐτήν : τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ρ θ N ‖ 2 οὗτος *ante* εὑρήσει *posuit* θ.

Mt. 10, 39.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται[1], ἀλλ' ὁ ἔσωθεν[2] ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ[3] ἡμέρᾳ.**

1 διαφθείρεται : φθείρεται ο ‖ 2 ἔσωθεν : ἔσω ἡμῶν N ἔσω α ‖ 3 καὶ : τῇ η.

2 Co 4, 16.

3 (3) **Σολομῶντος· Ψυχὴ εὐλογημένη[1] πᾶσα ἁπλῆ.**

1 εὐλογημένη : εὐλογουμένη (LXX).

Pr 11, 25.
D [Ψ α'] f. 374rA (24) 25-26 – Παροιμιῶν.

4 (4) **Ἡ καταστροφὴ τῶν[1] παρανόμων κακή· τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν[2] ψυχὴν[3] ἀφαιροῦνται[4].**

1 τῶν : ἀνδρῶν (LXX) ‖ 2 ἑαυτῶν δ ψ Sin : σαυτῶν Mosq ‖ 3 τὴν... ψυχὴν : τὰς... ψυχὰς λ ‖ 4 ἀφαιροῦνται : ἀφαιρεῖται ξ.

Pr 1, 18-19.

5 (5) **Σιράχ· Τέκνον[1] ἐν πραΰτητι[2] δόξασον[3] τὴν ψυχήν σου καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ καὶ μὴ δῷς[4] αὐτῇ. Οὐ γὰρ πάντα πᾶσι[5] συμφέρει· καὶ οὐ πᾶσα[6] ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ.**

1 τέκνον *om.* ο || 2 πραΰτητι : πραότητι η γ ν ζωῇ σου Aucta || 3 δόξασον : πείρασον Aucta *cum* (LXX) || 4 μὴ δῷς (δὸς Aucta) : μηδαμῶς Mosq || 5 πάντα πᾶσι *post* συμφέρει *posuit* λ || 6 οὐ πᾶσα : ἐν πάσῃ ψ λ.

Si 37, 27-28 et seule la 1ère partie du texte en 10,28 (τέκνον... ψυχήν σου).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ψυχῆς θησαύρισμα, σώματος ἔνδεια· τούτου γὰρ πλουτοῦντος ἐκείνη πένεται.**

S. BASILE, *De anima*, sermo XXIII (*PG* 32, 1376A) (Appendix); *CPG* II 2908.
ω f. 145vB (12) 32 146rA 1– τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Φύσει μὲν[1] εἶναι καλὸν ἡγεῖσθαι χρὴ τὸ τῆς ψυχῆς ἀγαθόν[2].**

1 μὲν κ ξ μὲν οὖν ω Aucta *om.* κ² τ I || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ ο.

S. BASILE, 1) *Hom. in principium Proverbiorum PG* 31, 384B); *CPG II* 2856.
2) *De anima* (*PG* 32, 1376A l. 8-9); *CPG II* 2908.
ω f. 9145vB 12) 146rB 11 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (8) **Οὐδεὶς περιορᾷ τὸ ἑαυτοῦ τέκνον μέλλον καταπίπτειν εἰς βόθυνον ἢ ἐμπεσὸν[1] ἐναφίησι τῷ πτώματι· πόσον δὲ δεινότερον ψυχὴν εἰς βάθος κακῶν ἐμπίπτουσαν ἐναφεῖναι[2] τῇ ἀπωλείᾳ;**

1 ἐμπεσὸν : ἐμπεσὼν κ ρ κ² δ ψ λ ξ || 2 ἐναφεῖναι δ ψ ρ σ Sin α ο : ἐναφεθῇ ν ἐναφῆναι κ τ π φ ε χ B κ².

S. BASILE, *De anima*, (Sermo XXIII - *PG* 32, 1376C) (Appendix); *CPG* II 2908.

9 (9) **Τοῦ Θεολόγου**
Τί σοι θέλεις γενέσθαι;
ψυχὴν ἐμὴν ἐρωτῶ.
Τί σοι μέγα[1] ἢ τί μικρὸν
τῶν τιμίων βροτοῖσι;
Ζήτει μόνον τι λαμπρὸν
καὶ δώσωμεν[2] προθύμως.

1 μέγα : μέγ' Migne ‖ 2 δώσωμεν κ ξ α η ν : δώσομεν Β ρ σ φ τ π ε κ² Aucta ‖ 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata de seipso*, II I 88 v. 1-6 (*PG* 37, 1435A); *CPG* II 3036.

10 (-) **Ψυχὴ θύοι τῷ[1] Θεῷ[2] μᾶλλον ἢ εὐχῆς τρόπῳ[3].**

1 θύοι τῷ : θύοιτο Migne ‖ Θεῷ *om.* Migne ‖ 3 εὐχῆς τρόπῳ : τὸ πᾶν Θεῷ Migne ‖ τρόπῳ : τρόπου ξ *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Cf. ID. *Poemata moralia*, I, II, 30 (*PG* 37, 910A); *CPG* II 3035.

11 (10) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Πάντα διπλᾶ δέδωκεν ἡμῖν[1] ὁ Θεὸς τῇ φύσει, δύο ὀφθαλμούς, δύο ὦτα, δύο χεῖρας, δύο πόδας· ἐὰν ὁπότερον[2] τούτων βλαβῇ διὰ τοῦ ἑτέρου[3] τὴν χρείαν παραμυθούμεθα· ψυχὴν δὲ μίαν δέδωκεν[3a] ἡμῖν[4]· ἂν ταύτην ἀπολέσωμεν, μετὰ τίνος ἐμβιοτεύσωμεν[5];**

1 ἡμῖν : ἡμῶν δ ψ μ ‖ 2 οὖν *post* ὁπότερον *postoposuit* θ ‖ 3 διὰ τοῦ ἑτέρου : δι' ἑτέρου δ ψ λ ‖ 3a δέδωκεν : ἔδωκεν θ ‖ 4 ὁ Θεός *post* ἡμῖν *add.* ρ θ ‖ 5 ἐμβιοτεύσωμεν : κ τ π φ Ι κ² : ἐμβιοτεύσομεν ρ σ χ Β ε α Sin λ Aucta βιοτεύσομεν ο.

Texte de JEAN LE JEÛNEUR, *Sermo de pœnitentia et continentia et virginitate* (*PG* 88, 1945B).
Voir aussi J. A. DE ALDAMA, *Repertorium pseudo-chrysostomicum* (Paris 1965) p. 99 n° 269.
Les florilèges et Migne attribuent ce texte à saint JEAN CHRYSOSTOME (*PG* 63, 622 l. 17-21); *CPG* II 4684.

12 (11) **Κλήμεντος· Πάντων ἀναπνέουσαι αἱ ψυχαὶ τὸ ζῆν ἔχουσι, κἂν χωρισθῶσι τοῦ σώματος καὶ τὸν εἰς αὐτὸν εὑρεθῶσι[1] πόθον[2] ἔχουσαι, εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ κόλπον φέρονται ἀθάνατοι· ὡς ἐν χειμῶνος[3] ὥρᾳ οἱ ἀτμοὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἐφελκόμενοι φέρονται πρὸς αὐτόν.**

1 εὑρεθῶσι : εὕρωσι λ ‖ 2 πόθον : πόθων κ πόνον δ ψ μ ‖ 3 χειμῶνος : χειμῶνι Aucta.

S. CLÉMENT DE ROME, *pseudo-Clémentines*, (Hom. XVII, X - *PG* 2, 393B).
HOLL, *Fragmente*, p. 11-12, fr. 22 – τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης.

13 (12) **Ἀθάνατοι πᾶσαι αἱ ψυχαί καὶ τῶν ἀσεβῶν, αἷς ἄμεινον ἦν μὴ ἀφθάρτους[1] εἶναι· κολαζόμεναι γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς ἀπεράντῳ τιμωρίᾳ καὶ μὴ θνήσκουσαι, ἐπὶ κακῷ[2] τὸ ἑαυτῶν τέλος λαβεῖν οὐκ ἔχουσιν.**

1 ἀφθάρτους : φθαρτοὺς *in mg* η ‖ 2 κακῷ : καλῷ δ μ ψ.

HOLL, *Fragmente*, fr. 16 p. 9 – τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης.

14 (14) **Κλειτάρχου· Τῆς ψυχῆς ὡς ἡγεμόνος ἐπιμελοῦ, τοῦ δὲ σώματος ὡς στρατιώτου προνόει[1].**

1 προνόει : προνοοῦ ο ‖ *om. apopht.* ξ ν.

CLITARQUE, *Sentences*, 142; éd. H. Chadwick, p. 83.
Par f. (96r 3) 97r 3-4 – Κλειτάρχου.

15 (15) **Μοσχίωνος· Αἱροῦ πάντα τὰ θνητὰ καὶ γήϊνα ἀπολέσαντα[1], ἕνα[2] ἀθάνατον καὶ οὐράνιον κτήσασθαι[3].**

1 ἀπολέσαντα : ἀπολέσας τ θ ϱ κ² I Mosq η γ ‖ 2 ἕνα : ἓν Aucta ‖ 3 *om.* apopht. δ μ ψ λ ξ.

MOSCHION, *Γνῶμαι*, (E) 13; éd. SCHENKL, *op. cit.*, p. 493.
Par f. (102r mg12) 103r 18 103v 1 – Μοσχίωνος.

16-17 (16-17) **Φιλιστίωνος**

16. Ψυχὴ σοφοῦ ἁρμόζεται πρὸς Θεόν.
17. Ψυχὴν θάνατος οὐ ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ κακὸς βίος[1].

1 βίος *om. reliqua, id est* § 17 *usque ad* § 19 Φ ξ.

SEXTUS, *Sentences*, n° 416 et 397; éd. H. Chadwick, p. 60 et 56.
C. WACHSMUTH, *Studien zu den griechischen Florilegien*, p. 123.

18 (18) **Ζαλεύκου· Ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν ἑαυτοῦ[1] ψυχὴν πάντων τῶν κακῶν καθαράν, ὡς οὐ τιμᾶται Θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου φαύλου, οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγῳδίαις τῶν ἁλισκομένων[2], ἀλλ' ἀγαθῇ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων.**

1 ἑαυτοῦ : αὐτοῦ Sin Aucta || 2 τῶν ἁλισκομένων *om.* ο.
STOBÉE, IV 2, 19 (éd. Hense, vol. IV, p. 124 l. 6-11) – Ζαλεύκου Προοίμια νόμων.

19 (19) Δημοκρίτου· Ἀνθρώποις[1] ἁρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον[1a] ποιεῖσθαι[2]. Ψυχὴ μὲν γὰρ[3] τελεωτάτη σκήνεος μοχθηρίην[4] ὀρθοῖ[5]· σκήνεος δὲ ἰσχὺς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι[6] ἀμείνω τίθησιν.

1 ἀνθρώποις : ἀνθρώπου ε ο || 1a λόγον : ἐπιμέλειαν δ μ ψ λ || 2 λόγον ποιεῖσθαι : προνοεῖσθαι Sin || 3 γὰρ *om.* α || 4 μοχθηρίην : μοχθηρίαν δ μ ψ λ || 5 ὀρθοῖ *reliqua om.* η || 6 οὐδέν τι : οὐδαμῶς Aucta.

DÉMOCRITE, fr. 187 Diels II.
STOBÉE, III 1,27 – Δημοκρίτου.
Voir aussi DÉMOCRITE B 36 (=Démocratès 2) Diels II p. 154 (ψυχῆς... τίθησιν).

20 (20) Ἐπικτήτου· Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον[1] ἰᾶσθαι· τοῦ γὰρ κακῶς ζῆν τὸ θνάναι[2] κρεῖσσον.

1 ἀναγκαιότερον : ἀναγκαῖον ψ || 2 θνάναι : κ Β : τεθνάνται ρ τ π ε χ κ[2] δ θ ο Aucta.

ÉPICTÈTE, fr. 32; éd. H. SCHENKL, *op. cit.* p. 473.
Cf. NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.*, (Adespota); p. 856 n° 88.
STOBÉE, IV 53, 27 – Ἐπικτήτου.

Λόγος νδ'

Περὶ φθόνου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν[1] ὅτι[2] πλείονα λήψονται. Καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι[3] μίαν ὥραν ἐποίησαν καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας[4] καὶ τὸν καύσωνα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· «Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηνιαρίου[5] συνεφώνησάς μοι; Ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὅ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ[6] ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμί»;**

1 ἐνόμισαν : ἐνόμιζον δ ψ μ λ ‖ 2 ὅτι... λήψονται *om.* ν ‖ 3 οἱ ἔσχατοι : ἔσχατοι Β ε *om.* ο Mosq ‖ 4 τῆς ἡμέρας *post* καύσωνα *transposuit* ο ‖ 5 δηναρίου : δηνάριον δ μ ψ λ ‖ 6 ἢ N : εἰ *codd.*

Mt 20, 10-16.
Patmos, 36, 1 p. 716 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὅπου ζῆλος καὶ ἐριθεία[1], ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.**

1 ἐριθεία : ἐρηθεία κ Φ ξ.

Jc 3, 16.
V [Φ ιβ'] (*PG* 96, 413) – Ματθαίου.
Patmos, c. 36, 3 p. 717 – τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου.

3 (3) **Σολομῶντος· Μὴ συνδείπνει[1] ἀνδρὶ βασκάνῳ, μηδὲ ἐπιθυμήσῃς τῶν ἐδεσμάτων[2] αὐτοῦ.**

1 συνδείπνει : συνδείπνη κ Φ ξ ‖ 2 ἐδεσμάτων : βρωμάτων (LXX).

Pr 23, 6.
V [Φ ιβ'] (*PG* 96, 412D) – Παροιμιῶν.
Patmos, c. 36,10 p. 718 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) Σιράχ˙ Μὴ συμβουλεύου[1] μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε˙ ἀπὸ τῶν ζηλούντων ἔγκρυψον[2] τὴν[3] βουλήν σου.

1 συμβουλεύου : βουλεύου (LXX) ‖ 2 ἔγκρυψον : κρῦψον (LXX) V ‖ 3 τὴν κ Φ ξ π *om. ceteri cum* Aucta.

Si 37, 10.
V [Φ ιβ'] (*PG* 96, 413B et A) – τοῦ Σιράχ.

5 (5) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου˙ Ὥσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου τὸ[1] νόσημα[2], οὕτως ὁ φθόνος φιλίας ἐστὶν[3] ἀρρώστημα.

1 τὸ κ Β ρ τ π ε χ φ κ[2] *om.* δ Sin Φ ξ α ν η ο Aucta ‖ 2 ὥσπερ... νόσημα *om.* λ ‖ 3 ἐστὶν *om.* δ μ ψ.

S. BASILE, *De invidia* (*PG* 31, 380A); *CPG* II 2855.
V [Φ ιβ'] f. 237r (9) 237v 33-34 (*PG* 96, 417A) – Βασιλείου.
W [Φ β'] f. 271v (12) 13-14 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ Περὶ φθόνου f. 271r l. 13).
L [Λόγ. νδ'] f. 426v (33) 34-35 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 36, 25 p. 722 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 36, 18).

6 (12 *pars prima*) Τί στενάζεις, φθονερέ[1]; Τὸ[2] ἴδιον κακὸν ἢ τὸ[2] ἀλλότριον ἀγαθόν(1);

1 φθονερέ *om.* V ‖ 2 τὸ *om.* V.

S. BASILE, *Homilia dicta in Lacizis* (*PG* 31, 1456A) (Appendix); CPG II 2912.
V [Φ ιβ'] f. 238r (17) 20-21 (*PG* 96, 417C) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 237r l.9).
D [Φ β'] f. 354vA (25) B 5-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 354rA l.8) ἐκ τοῦ ἐν Λακίζοις.
R [Φ β'] f. 270v (mg) 3-5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 270r l. 18).
Patmos, c. 36, 27 (dernière ligne) – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου c. 36, 18).
(1) ἀλλότριον ἀγαθόν, souvenir de la définition de l'envie du philosophe Andronicos de Rhodes : Φθόνος δὲ λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, l'envie c'est la tristesse causée par le bonheur d'autrui.

La définition est encore citée par STOBÉE, II 7, 10c et PLUTARQUE, *De curiositate*, 518C et *De stroicorum repugnantiis*, 1046B.

7 (6) **Ὥσπερ ἕπεται[1] τῷ ἀγαθῷ[2] ἡ ἀφθονία, οὕτως ἀκολουθεῖ[3] τῷ διαβόλῳ ἡ βασκανία.**

1 ἕπεται : ἐπὶ λ ‖ 2 τῷ ἀγαθῷ : τοῖς ἀγαθοῖς ν ‖ 3 ἀκολουθεῖ *post* διαβόλῳ *posuerunt* δ μ λ.

S. BASILE, *De invidia*, (Hom. XI - *PG* 31, 372B et 380A); *CPG* II 2855.
Par f. (39r 1) 40v 2-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rA 32B1 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 36, 18 p. 720 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (7) **Ὥσπερ δὲ[1] οἱ γῦπες πρὸς τὰ δυσώδη φέρονται, πολλοὺς μὲν λειμῶνας, πολλοὺς δὲ ἡδεῖς καὶ εὐώδεις τόπους ὑπεριπτάμενοι· καὶ αἱ μυῖαι τὸ μὲν ὑγιαῖνον παρατρέχουσιν[2], πρὸς δὲ τὸ ἕλκος ἐπείγονται, οὕτως οἱ βάσκανοι τὰς μὲν τοῦ βίου λαμπρότητας καὶ τὰ μεγέθη τῶν κατορθουμένων[3] οὐδὲ προσβλέπουσι, τοῖς δὲ σαθροῖς ἐπιτίθενται.**

1 δὲ : γὰρ λ ‖ 2 παρατρέχουσιν κ τ Ι ξ : παρατρέχουσι Β π ρ σ φ κ² δ ε α ο ‖ 3 κατορθουμένων : κατορθωμάτων ο.

S. BASILE, *De invidia* (*PG* 31, 381A) *CPG* II 2855.
W [Φ β'] f. 271v (14) 272r 10-15 – ἐκ τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 271r 1.13).
V [Φ ιβ'] f. 237r (9) 238r 9-12 – Βασιλείου.
Par f. (39r 1) 40v 4-11 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rB 2-8 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 36, 26 l. 10-14 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 36,18).

9 (8) **Ὥσπερ ὁ ἰὸς σίδηρον, οὕτως[1] ὁ φθόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν[2] ψυχὴν ἐξαναλίσκει.**

1 οὕτως : οὕτω δ μ ψ λ ‖ 2 αὐτὸν *om.* λ.

S. BASILE, *De invidia* (*PG* 31, 373A): *CPG* II 2855.
V [Φ ιβ'] f. 237r (9) 15 (*PG* 96, 413C) – Βασιλείου.
W [Φ β'] f. 271r (13) 17 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ φθόνου.
R [Φ β'] f. 270r (18) 20 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ φθόνου.
Par f. (39r 1) 40v 15-17 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

ω f. (145vB 12) 146rB 12-13 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 36, 20 p. 720 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 36,18).

10 (9) Οὐχ ὁρᾷς ἡλίκον κακὸν ἡ[1] ὑπόκρισις; Καὶ αὕτη καρπός ἐστι[2] τοῦ φθόνου· τὸ γὰρ διπλοῦν τοῦ ἤθους ἐκ φθόνου μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίνεται.

1 ἡ *om.* δ ψ λ ‖ 2 ἐστι : ἐστιν δ.

SAINT BASILE, *De invidia* 6 (PG 31, 385B); CPG II 2855.
V [Υ δ'] (*PG* 96, 376C) – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Par f. (39r 1) 45r 7-9 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

11 (14) Τοῦ Θεολόγου· Μὴ φθονήσῃς[1] τῷ κατορθοῦντι, ὁ φθονηθεὶς καὶ φθονεῖσθαι πεισθεὶς καὶ διὰ τοῦτο κατενεχθείς.

1 φθονήσῃς *plerique* : φθονήσεις κ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or XLIV - *In novam Dominicam* (*PG* 36, 613D); *CPG* II 3010.
W [Φ β'] f. 272v (1-2) 3-4 – τοῦ Θεολόγου ἁγίου Γρηγορίου ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς λέγοντας αὐτὸν ἐπιθυμεῖν τῆς καθέδρας Κωνσταντινουπόλεως.
R [Φ β'] f. 270v (8) 9 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, l. 5).
Patmos, c. 36, 29 p. 724 – (τοῦ Θεολόγου, c. 36, 29).

12 (-) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὦ φθόνε, ῥίζα θανάτου, ἡ πολύπλοκος νόσος, καρδίας ὀξύτατε ἧλε. Ποῖος γὰρ ἧλος[1] ὀξύτατος οὕτως κεντᾷ[2], ὡς ὁ[3] φθόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν καρδίαν[4] τιτρώσκει;

1 ἧλος : ἥλιος ψ ‖ 2 κεντᾷ : κεντεῖ α σ θ ‖ 3 ὁ *om.* ψ ‖ 4 καρδίαν *ante* αὐτὸν *posuerunt* δ μ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In illud· Exeuntes Pharisaei* (*PG* 61, 708 l. 15-18) (Spuria); *CPG* II 4640.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (2) 2-5 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 36, 31 p. 725 – τοῦ Χρυσοστόμου.

13 (20-21) Νύσσης·(20) Ὁ[1] φθόνος[2] ἀτύχημα μέν ἐστιν οὐ τὸ ἴδιον κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀλλότριον ἀγαθόν· κατόρθωμα δὲ πάλιν, οὐ τὸ οἰκεῖον καλόν, ἀλλὰ τὸ τοῦ πέλας κακόν. (21) Φθείρεσθαι τοὺς νεκροβόρους γῦπας τῷ μύρῳ λέγουσιν[3]. Πρὸς γὰρ τὸ δυσῶδες καὶ διε-

φθορὸς ὡς αὐτῶν ἡ φύσις ᾠκείωται. Καὶ ὁ τῇ νόσῳ ταύτῃ κρατούμενος τῇ μὲν εὐημερίᾳ τῶν φίλων, οἷόν τινος μύρου προσβολῇ καταφθείρεται. Εἰ δέ τι πάθος ἐκ συμφορᾶς ἴδοι, πρὸς τοῦτο καθίπταται καὶ τὸ ἀγκύλον ἐπάγει στόμα[4], τὰ κεκρυμμένα ἐξέλκων τοῦ δυστυχήματος.

1 ὁ *om.* δ μ ψ η ε ο || 2 φθόνος : φθονερῷ Aucta φθόνῳ ψ λ || 3 λέγουσιν κ : λέγουσι B χ φ σ τ π δ ψ λ ο || 4 στόμα *post hoc verbum verba ultima om.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De vita Moysis* (*PG* 44, 409CD); *CPG* II 3159.
Patmos, c. 36,35 p. 726 – τοῦ Νύσσης.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r 919) 19-27 – τοῦ Νύσσης.

14 (22) Φίλωνος· Τὰ καλά, κἂν φθόνῳ πρὸς ὀλίγον ἐπισκιασθῇ χρόνον, ἐπὶ[1] καιρῷ λυθέντα[2], αὖθις ἀναλάμπει.

1 ἐπὶ : ἐν ο || 2 λυθέντα : λυθέν τ γ *om.* Cohn - Wendland.

PHILON D'ALEXANDRIE, *De vita Mosis*, II 22; éd. Cohn-Wendland, t. IV, p. 206.
D [Φ β'] f. 354vB (33) 34-36 355rA 1-2 – Φίλωνος ἐκ τῆς νόμων ἀλληγορίας.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (27) 28-29 – Φίλωνος.
Patmos, c. 36, 41 p. 728 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, c. 36,40).

15 (23) Ἀριστοτέλους· Ἀριστοτέλης[1] φθόνος φησὶν[2] ἀνταγωνιστής ἐστι τῶν εὐτυχούντων[3].

1 Ἀριστοτέλης *om.* Sin το || φθόνος φησὶν *om.* ο λ || 3 εὐτυχούντων : εὐτυχημάτων ο.

ARISTOTE, *Sentence* 19; éd. V. Rose, Arist. Pseudep., p. 610.
Par f. 135v (7) 8-9 – Ἀριστοτέλους.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (29) 29-30 – Ἀριστοτέλους.
Patmos, c. 36, 43 p. 729 – Ἀριστοτέλους.

16 (26) Πλουτάρχου· Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἕπεται κατ'[1] ἀνάγκην σκιά·[2] τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

1 κατ' : κατὰ B τ χ φ κ² Sin μ ψ λ I ο || 2 ἡ *ante* σκιὰ *add.* δ ψ λ μ Mosq.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 46; éd. Bernardakis, t.VII, p. 156.
STOBÉE, III 38, 35 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σωκράτους, III 38,34).
Par f. (83r 12) 84r 7-9 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vA 20-22 – τοῦ Πλουτάρχου.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (30) 31-32 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 36,44 p. 728 – Πλουτάρχου.

17 (27) Τὸ τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ[1] νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ μεταφέρεται[2].

1 δόξης τῆς *post* ὑπὸ *praeposuit* ν || 2 μεταφέρεται : φέρεται α καταφθείρεται Patmos μαραίνεται Stob. Wachsmuth.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 47; éd. Bernardakis, t. VII, p. 156.
STOBÉE, III 38,34 – Σωκράτους.
Par f. (83r 12) 84v 8-9 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 9-10 – τοῦ Πλουτάρχου.
Patmos, p. 729 c. 36,45 (Πλουτάρχου, c. 36,44)
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (30) 32-33 – Πλουτάρχου.
C. Wachsmuth, Gnom. p. 201 n° 218.

18 (32) Ἀνάχαρσις·[1] Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς[2] διὰ τίνα[3] αἰτίαν ἄνθρωποι λυποῦνται πάντοτε, ἔφη[4] ὅτι οὐ μόνον αὐτοὺς τὰ ἴδια κακὰ λυπεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀλλότρια ἀγαθά.

1 Ἀνάχαρσις : Ἀναχάρσιδος δ φ || 2 ἐρωτηθεὶς : ἐπερωτηθεὶς δ ρ τ π φ || 3 τίνα : ποίαν Π || 4 ἔφη *om.* δ μ ψ λ.

Cf. STOBÉE, III 38,32 l. 7-8 – Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.
L [Λόγ. νδ'] f. 427r (48) 49-50 427v 1 – Ἀνάχαρσις.
Patmos, c. 36,46 p. 729 – Ἀνάχαρσις.

19 (33) Δημοκρίτου· Ἡ τῶν ἀγαθῶν ἔρις ὠφελεῖ τὸν ζηλοῦντα μὴ βλάπτουσα τὸν ζηλούμενον.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 191 Diels II; fr. 714 Luria.

20 (34) Οὐκ ἂν ἐκώλυον[1] οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξουσίην[2], εἰ μὴ ἕτερος[3] ἕτερον ἐλυμαίνετο. Φθόνος γὰρ στάσιος[4] ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

1 ἐκώλυον : ἐκέλευον τ γ η || 2 ἰδίην ἐξουσίην : ἰδίαν ἐξουσίαν ν || 3 ἕτερος *om.* δ μ ψ λ || 4 στάσιος : στάσιον γ στάσεως ο Stob. στάσιμος Aucta.

DÉMOCRITE, fr. B 245 Diels II p. 194; fr. 570 Luria.
Par f. (93v 2) 95v 14-17 – Δημοκρίτου γνῶμαι.
STOBÉE, III 38,53 – Δημοκρίτου.

21 (35) Ὁ αὐτὸς τὸν φθόνον εἶπεν ἕλκος εἶναι[1] τῆς ἀληθείας[2].

1 εἶναι *post* ἀληθείας *postposuerunt* δ μ ψ λ ‖ 2 ἀληθείας : ψυχῆς Stob.

DÉMOCRITE, fr. 302,710; Diels II.
STOBÉE, III 38,48 – Σωκράτους.
Par f. 135v (9) 10 – Δημόκριτος.
APOSTOLII, *Cent.* V n° 1a; éd. Leutsch II p. 365.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (1) 5 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 36,48 p. 730 – Δημοκρίτου.

22 (36) Κλειτάρχου· Ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἰοῦ τὸν σίδηρον, οὕτως[1] τοὺς φθονεροὺς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἤθους κατεσθίεσθαι.

1 οὕτως : οὕτω ρ τ π φ χ δ μ ψ λ ε.

CLITARQUE, *Sententiae*, 139; éd. Chadwick, p. 83.
Selon DIOGÈNE LAËRCE (VI,5; éd. Long, p. 248-249) cette sentence est d'Antisthène.
Par f (96r 3) 96v 15-17 – Κλειτάρχου.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (5) 6-7 – Κλειτάρχου.
Patmos, c. 36,47 p. 730 – Κλειτάρχου.

23 (37) Σωκράτους· Πολλοὶ θανόντας ἀμείβουσι τοῖς τάφοις[1], οὓς τῷ φθόνῳ πρότερον ἤλγυναν ζῶντας[2].

1 τοῖς τάφοις : τοὺς τάφους ν ‖ 2 ζῶντας : ζῶντες ν.

Par f. (97r 10) 98r 17-18 – Σωκράτους.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (7) 7-8 – Σωκράτους.
Patmos, c. 36,50 p. 730 – Σωκράτους.

24 (38) Ὁ αὐτὸς[1] τὸν[2] φθόνον ἔφη τῆς ψυχῆς εἶναι πρίονα[3].

1 ὁ αὐτὸς *om.* γ τ ν π Ι ‖ 2 τὸν *om.* Β σ α θ ‖ 3 πρίονα : παράνοιαν Edmonds.

MÉNANDRE, fr. 935; éd. Edmonds III B p. 878.
A. KOERTE, *Menander reliquiae* (Leipzig 1959) Pars II, p. 269 n° 938 (935).
STOBÉE, III 38,48 – Σωκράτους.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (8) 9 – Λευκίππης.
Patmos, c. 36,50a p. 731 (Σωκράτους, c. 36,50).

25 (39) Λευκίππης· Ζηλοτυπία γὰρ ἅπαξ ἐμπεσοῦσα ψυχῇ δυσέκλειπτόν[1] ἐστι[2].

1 δυσέκλειπτόν : δυσέκληπτον Β τ π χ ε κ² || 2 ἐστι κ Β ρ σ : ἐστιν κ² δ μ λ ψ.

ACHILLE TATIUS, *Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα*, VI 11,1; éd. J. - Ph. Garnaud, op. cit, (Paris 1991) p. 175 (C.U.F).

26 (40) Κλεοβούλου· Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος[1] τίνα δεῖ μάλιστα φυλάττεσθαι2, εἶπεν· «Τῶν μὲν φίλων τὸν φθόνον, τῶν δὲ ἐχθρῶν τὴν ἐπιβουλήν».

1 ὑπό τινος *om.* Β τ γ ν η || 2 μάλιστα *post* φυλάττεσθαι *posuit* α.

Sentence de Cléobule selon DIOGÈNE LAËRCE, I 91; éd. Long, p. 41.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (10) 11-13 – Κλεοβούλου.
Patmos, c. 36,50b p. 731 – Κλεοβούλου.

27 (41) Βίωνος·[1] Βίων ὁ σοφιστὴς ἰδών τινα φθονερὸν σφόδρα[2] κεκυφότα[3], εἶπεν· «Ἢ[4] τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν ἢ ἄλλῳ μέγα ἀγαθόν».

1 Βίων ὁ σοφιστὴς : Δίων ὁ σοφὸς ψ λ || 2 λυπούμενον *post* σφόδρα *postposuit* Patmos || 3 κεκυφότα : συγκεχυμένον Sternb. || 4 ἢ *post* τούτῳ *postposuit* λ.

Cette réflexion du sophiste Bion nous est rapportée par DIOGÈNE LAËRCE, IV 51 STOBÉE, III 38,50.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vatic. inedito*, p.66 n° 158.
Patmos, p. 731 c. 36,50c – Βίωνος.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (13) 13-15 – Βίωνος.

28 (42) Ἀγάθωνος
Οὐκ ἦν ἂν[1] ἀνθρώποισιν[2] ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξ ἴσου πεφυκότες[3].

1 ἄν *om.* κ λ ν || 2 ἀνθρώποισιν : ἀνθρωποίησιν B || 3 *om. apopht.* γ Φ ξ.

NAUCK, *Trag. Graec. Fragm.* fr. 24, p. 768 – Ἀγάθωνος.
STOBÉE, III 38,12 – Ἀγάθωνος.
Par f. 135r (4) 5-6 – Ἀγάθωνος.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (15) 15-16 – Ἀγάθωνος.
Patmos, c. 36,50d p. 731 – Ἀγάθωνος.

29 (43) Θεοφράστου·[1] Θεόφραστος εἶπεν τοὺς μοχθηροὺς[2] τῶν ἀνθρώπων, οὐχ οὕτως[3] ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς[4] ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

1 Θεοφράστου *om.* ρ λ || 2 μοχθηροὺς : φθονεροὺς Patmos || 3 οὕτως : οὕτω π τ || 4 ἐπὶ τοῖς... ὡς *om.* π.

Cf. THÉOPHRASTE, fr. 156; éd. Fr. Wimmer (Lipsiae 1862) p. 207).
STOBÉE, III 38,30 et 43 – Θεοφράστου.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (16) 17-18 – Θεοφράστου.
Patmos, c. 36,50e p. 731 – Θεοφράστου.

30 (-) Πλάτωνος· Ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ[1] οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε[2] φθόνος[3] γίνεται[4].

1 δὲ om. δ μ || 2 οὐδέποτε : οὐδέπω μ ψ || 3 φθόνος *post* γίνεται *postposuerunt* B φ τ σ χ π δ μ || 4 γίνεται : ἐγγίγνεται Rivaud.

PLATON, *Timée,* 29E; éd. A. RIVAUD, *Platon œuvres complètes,* Tome X, Timée, Critias (Paris 1949) p. 142 (C.U.F.).
STOBÉE, III 38,33 – Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου.

31 (44) Ἀριστωνύμου· Ὁ φθόνος, ὥσπερ φαῦλος δημαγωγός, ταῖς καλαῖς[1] ἀντιπολιτεύεται πράξεσι[2].

1 καλαῖς δ μ ψ λ φ ε ο Aucta πολλαῖς B καλλοναῖς ρ θ || 2 πράξεσι κ B ε ρ σ κ² π δ : πράξεσιν φ I γ η.

STOBÉE, III 38,36 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.
Par f. 135r (12) 12-13 – Ἀριστωνύμου.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (20) 20-21 – Ἀριστωνύμου.
Patmos, c. 36,51 p. 732 – Ἀρίστωνος.

32 (45) Θουκυδίδου· Ὁ[1] φθόνος τοῖς ζῶσιν πρὸς τὸ ἀντίπαλον· τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ[2] εὐνοίᾳ τετίμηται.

1 δ κ σ κ² Mosq *om.* ϱ τ π ε χ φ μ λ ‖ 2 ἀνανταγωνίστῳ : ἀνταγωνίστῳ δ μ ψ γ φ ν α.

THYCYDIDE, *Histoire de la guerre du Péloponnèse*, II 45,1.
STOBÉE, III 38,41 – Θουκυδίδου.

33 (46) Ἀναξιμένους· Ὅσοι γὰρ[1] τὰ καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον[2] οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ὠφελήσειαν[3];

1 γὰρ *om.* ο Aucta ‖ 2 φθόνον : φθόνου π ο ‖ 3 ὠφελήσειαν : ὠφελήσειεν δ μ ψ λ γ.

STOBÉE, III 38,45 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ἀναξιμένους, Stob. III 38,44).
Par f. 135r (17) 19-20 – Ἀναξιμένους.
L [Λόγ. νδ'] f. 427v (23) 23-25 – Ἀναξιμένου<ς>.
Patmos, c. 36,52 p. 732 – Ἀναξιμένους.

34 (47) Κάτωνος· Ἥκιστα φθονεῖσθαι ἔλεγεν τοὺς τῇ τύχῃ[1] χρωμένους[2] ἐπιεικῶς καὶ μετρίως. «Οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ[3] ἡμᾶς φθονοῦσιν».

1 τῇ τύχῃ : τῆς τύχης Sin τῇ ψυχῇ τ ν γ η ‖ 2 τοὺς χρωμένους : τοῖς χρωμένοις μ ψ λ ‖ 3 περὶ *om.* δ μ ψ.

PLUTARQUE, *Apaphthegmata regum et ducum*, 199A n° 17 – Κάτων ὁ πρεσβύτερος.
Stobée, III 38,51 – Κάτωνος πρεσβυτέρου.

35 (48) Ἀπολλωνίου· Οὐδενὶ φθονητέον· ἀγαθοὶ μὲν γὰρ ἄξιοι[1], κακοὶ δὲ ἂν εὐτυχῶσιν, κακῶς[2] ζῶσιν[3].

1 ἀγαθοὶ... ἄξιοι : ἀγαθὸν... ἄξιον ο ‖ 2 κακῶς *om.* ν ‖ 3 κακῶς ζῶσιν *om.* μ.

Extrait d'une lettre d'Apollonios de Tyane en Cappadoce, 1er siècle après J. - C., philosophe et mystique, à ses frères, citée par R. HERCHER, *Epistolographi Graeci*, epist. XCI, p. 127.
STOBÉE, III 38,54 – Ἀπολλώνιος τοῖς ἀδελφοῖς.

Λόγος νε'

Περὶ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιήσας, δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς[1] δαρήσεται ὀλίγας.**

1 ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν *post* γνοὺς *postposuerunt* ο N.

Lc 12, 47-48.
V [E κα'] (*PG* 95, 1557CD) – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐαὶ δὲ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι[1]. Εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο[2] πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.**

1 εὐαγγελίζωμαι : εὐαγγελίζομαι κ ρ σ τ ξ Mosq || 2 τοῦτο : τούτῳ τ.

1 *Co* 9, 16-17.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἑκούσιον[1] ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου ἐξουσιάζοντος.**

1 ἑκούσιον : ἀκούσιον δ μ ψ cum (LXX).

Eccl 10, 5.

4 (4) **Ἄμελγε[1] γάλα καὶ ἔσται βούτυρον· ἐὰν δὲ ἐκπιέζῃς μυκτῆρας, ἐξελεύσεται[2] αἷμα.**

1 ἄμελγε : ἄλμεγε φ ἔμελγε κ Φ ξ σ || 2 ἐξελεύσεται : ἐπεξελεύσεται δ ψ.

Pr 30, 33.

5 (5) **Σιράχ[1]· Ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. Ἐὰν γὰρ χορηγήσῃς[2] τῇ ψυχῇ σου[3] εὐδοκίαν[4] ἐπιθυμίας, ποιήσῃς[5] ἐπίχαρμα[6] ἐχθρῶν.**

1 Σιράχ *ante hoc verbum* τοῦ *add.* δ ‖ 2 χορηγήσῃς : χορηγήσεις κ η ‖ 3 τῇ ψυχῇ σου *om.* δ ψ ‖ 4 τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν *om.* λ ‖ 5 ποιήσῃς : ποιήσεις ρ Sin θ ν γ Aucta ‖ 6 ἐπίχαρμα *id est* γελοῖον *in mg* α ποιήσῃς ἐπίχαρμα : ἐπίχαρμα ποιήσεις δ μ ψ.

Si 18, 30-31.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Τὰ ἐν ᾅδου κακὰ[1] οὐ Θεὸν ἔχει τὸν[2] αἴτιον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς· ἀρχὴ γὰρ[3] καὶ ῥίζα τῆς ἁμαρτίας τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ[4] αὐτεξούσιον.**

1 κακὰ : κατὰ π ‖ 2 τὸν *om.* ο ‖ 3 γὰρ *om.* ο ‖ 4 καὶ τὸ *om.* ν.

S. BASILE, *Hom. quod Deus non est auctor malorum* (*PG* 31, 332C l. 4 *ab imo*); *CPG* II 2853.
Par f. (39r 1) 41r 7-10 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Ἐπαινοῦμεν τοὺς κατὰ προαίρεσιν ἀγαθούς, οὐ[1] τοὺς ὑπό τινος ἀνάγκης εἰς τοῦτο ἥκοντας[2], ὅπου γὰρ προαίρεσις ἑτοίμη τὸ κωλῦον οὐδέν.**

1 οὐ : καὶ λ ‖ 2 ἥκοντας : ἐξηργομ<ένους> δ ἐξειργομένους Migne ψ μ εἰς τοῦτο ἥκοντας : ἐξειργασμένους λ ἐξειργομένους Migne.

S. BASILE, *In sanctum baptisma*
1) (ἐπαινοῦμεν ... ἥκοντας) (*PG* 31, 436C l. 32-34);
2) (*PG* 31, 437A l. 1-13) (ὅπου γὰρ ... οὐδέν); *CPG II* 2857.
Par f. (39r 1) 43r 20-21 43v 1-2 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

8 (8) **Βία γὰρ[1] ἢ[2] φόβος ἀρετῆς οὐκ ἄν ποτε[3] γένοιτο δημιουργός· ἐθελούσια γὰρ καὶ οὐκ ἀνάγκης τὰ καλά[4].**

1 γὰρ *id est* καὶ *in mg* α ‖ 2 ἢ : καὶ τ γ ν *om.* α ‖ 3 ποτε *om.* δ ψ λ τ γ ν ‖ 4 *om. apopht.* ξ.

9 (10) **Τοῦ Θεολόγου· Τὸ μὲν γὰρ[1] ἑκούσιον μονιμώτερόν τε καὶ ἀσφαλέστερον· καὶ τὸ μὲν τοῦ βιασαμένου, τὸ δὲ ἡμέτερον· καὶ τὸ μὲν[2] ἐπιεικείας Θεοῦ, τὸ δὲ τυραννικῆς ἐξουσίας.**

1 μὲν γὰρ *om.* Aucta ‖ 2 καὶ τὸ μὲν *lacunam offert* π *usque ad* § 16 Σωκράτους ... σώματος ‖ *om. apopht.* ξ ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Theologica* V, Or. XXXI (*PG* 36, 161A); *CPG* II 3010.

10 (13) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὥσπερ[1] τῷ στρουθῷ[2] τῶν πτερῶν ὄφελος οὐδὲν ὑπὸ τῆς παγίδος ἁλόντι, ἀλλ' εἰκῇ καὶ μάτην πτερύσσεται, οὕτω καὶ σοὶ τῶν λογισμῶν οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν κατὰ κράτος ὑπὸ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἁλῷς[3].

1 ὥσπερ : καθάπερ Migne ‖ 2 στρουθῷ : στρουθίῳ Migne ‖ 3 ἁλῷς : ἁλοῦς ἁλόντι B φ σ τ χ κ² δ ε ἁλῶντι κ Φ ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad populum Antiochenum*, hom. XV (*PG* 49², 157 l. 23 *ab imo*); *CPG* II 4330.

11 (14) Κλήμεντος· Μάλιστα πάντων[1] χριστιανοῖς οὐκ ἐφίεται τὸ πρὸς βίαν ἐπανορθοῦν τὰ τῶν ἁμαρτημάτων πταίσματα. Οὐ γὰρ τοὺς ἀνάγκῃ τῆς κακίας ἀπεχομένους, ἀλλὰ τοὺς προαιρέσει στεφανοῖ[2] ὁ Θεός[3].

1 πάντων : πᾶσι φ κ² γ *om.* δ μ ψ λ Sin ‖ 2 στεφανοῖ : στεφανεῖ I η στεφάνους κ² Mosq. ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

Texte cité par HOLL, *Fragmente*, p. 119 n° 306.

12 (15) Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· Οὐκ ἠναγκασμένην ζωὴν ἔχομεν[1] οἱ ἄνθρωποι, οὔτε γὰρ διὰ τὴν τῶν προνοουμένων αὐτεξουσιότητα τὰ θεῖα φῶτα τῆς προνοητικῆς ἐλλάμψεως[2] ἀπαμβλύνεται[3].

1 ἔχομεν : ἔχουσιν γ ‖ 2 ἐλλάμψεως : δυνάμεως δ ψ μ ‖ 3 ἀπαμβλύνεται : ἐπαμβλύνεται δ λ ‖ *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. 77r (11) 16-18 77v 1-2 – Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

13 (16) Διδύμου· Τὰ μὲν ἀκούσια ἁμαρτήματα καὶ νόμος συγχωρεῖ καὶ Θεὸς[1] παρορᾷ[2], φιλάνθρωπος ὢν καὶ οὐκ ἀπηνὴς[3] τῶν[4] ἑκουσίων[5].

1 καὶ Θεὸς *post* νόμος *posuit* Aucta ‖ 2 παρορᾷ *om.* Aucta ‖ 3 ἀπηνὴς *id est* ὀργίλος *in mg* α ‖ 4 τῶν : καὶ τῶν ε τ χ κ² I γ ‖ 5 τῶν ἑκουσίων *om.* α ν Sin Aucta.

Par f. (77v 2) 78r 3-5 – Διδύμου.

14 (17) Φίλωνος· Οὐχ ὡς τὸ ἑκουσίως ἁμαρτάνειν ἐστὶν ἄδικον[1], οὕτως τὸ ἀκουσίως[2] καὶ κατὰ ἄγνοιαν εὐθὺς δίκαιον, ἀλλὰ τάχα που(1) μεθόριον ἀμφοῖν δικαίου καὶ ἀδίκου τὸ ὑπό τινων καλούμενον ἀδιάφορον[3]· ἁμάρτημα γὰρ οὐδὲν ἔργον δικαιοσύνης[4].

1 ἄδικον : ἀδίκων λ ‖ 2 ἀκουσίως : ἑκουσίως κ ϱ δ ‖ 3 ἀδιάφορον : ἀδιάφθορον κ Β δ μ ψ ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

(1) «τάχα που: mihi videtur» Petit, op. cit., p. 165 n. c., traduction faite de l' arménien par Aucher.

F^se PETIT, *Quaestiones in Genesim et in Exodum, Fragmenta graeca* (Paris 1978) p. 164-165 (Cerf).

Thes	[Ε ιγ']	f. 176rA (22-23) 24-31	– Φίλωνος ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
D	[Ε ιβ']	f. 157rA (15-16) 17-30	– Φίλωνος ἐκ τοῦ πρώτου τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
W	[Ε ιη']	f. 162r (16) 17-21	– Φίλωνος (f. 161v 24) ἐκ δ' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
Tı	[Ε κ']	f. 310vB (20) 20-28	– Φίλωνος.
Kı	[Ε κ']	f. 466v (mg) 2-6	– Φίλωνος.
R	[Ε κα']	f. 6*v (32) 32-34	– Φίλωνος.
V	[Ε κα']	(*PG* 95, 1560B)	– Φίλωνος.

15 (18) Κλήμεντος· Οὐ δυνατόν τινα ἀγαθὸν εἶναι βεβαίως, εἰ μὴ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν· ὁ γὰρ ὑφ' ἑτέρου[1] ἀνάγκης ἀγαθὸς γενόμενος οὐκ ἀγαθός, ὅτι μὴ ἰδίᾳ προαιρέσει ἐστὶν ὅ ἐστιν· τὸ γὰρ ἑκάστου ἐλεύθερον ἀποτελεῖ τὸ ὄντως ἀγαθὸν[2] καὶ δεικνύει τὸ ὄντως κακόν· ὅθεν διὰ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐμηχανήσατο[3] ὁ Θεὸς φανερῶσαι[3] τὴν ἑκάστου διάθεσιν[4].

1 ἑτέρου : ἑτέρας δ ψ λ ‖ 2 ἀγαθὸν : ἀγαθῷ ψ ‖ 3 ἐμηχανήσατο : ἐτεχνάσατο *in mg* α ‖ 3 φανερῶσαι : φανερῶς λ ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

Texte de saint Clément de Rome, hom. XI, 8 cité par
HOLL, *Fragmente*, p. 8 n° 14 – Κλήμεντος Ῥώμης.

16 (19) Σωκράτους· Ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται:[1] ... αἱ δὲ ῥᾳδιουργίαι[2] καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ

οὔτε σώματος εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάσασθαι, οὔτε ψυχῆς[3] ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν.

1 εὐφραίνεται : ἐπεύχεται δ ψ μ λ ll 2 ῥαδιουργίαι : ῥᾳδίως ν ll 3 ψυχῆς : ψυχῇ Stob.

XÉNOPHON, *Memorabilia*, II 18 et 20; éd. C. Hude (Stuttgart 1969) p. 51 l. 13-14, p. 52 l. 2-5 (Teubner).
STOBÉE, III 1, 205 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Ξενοφῶντος, Stob. III 1, 205 - Hense, p. 160 l. 17 - ἐν τῷ δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων (éd. Hense, p. 162 l. 3-4 et 14-17).

17 (21) Χορικίου· Τὸ ἐκ φύσεως ἀγαθὸν ἀδόκιμον· τὸ δὲ ἐκ προαιρέσεως ἐπαινετόν.

Sentence 1) Citée par saint GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XXXVII - *In Matthaeum XIX 1-12* (*PG* 36, 301A); *CPG* II 30,10.
Voir aussi P. GALLAY, C. MORESCHINI, *Grégoire de Nazianze : Discours 32-37* (Paris 1985) *SC* n° 318 (Cerf).
2) attribuée à Choricius de Gaza par les éditeurs des œuvres de ce sophiste du VIe siècle: J. F. BOISSONADE, *Orationes, declamationes, fragmenta* (Paris 1864) p. 297, fr. 83 et R. FOERSTER, E. RICHSTEIG (Leipzig 1929) p. 544 fr. 1 (Teubner).

18 (22) Θεάγους[1] Πυθαγόρου[2]· Τὸ μὲν ἀκούσιον οὐκ[3] ἄνευ λύπης[4] καὶ φόβου· τὸ δὲ ἑκούσιον οὐκ ἄνευ ἡδονῆς καὶ φιλοφροσύνης[5].

1 Θεαγοῦς : Θεαγένους μ δ ψ λ ἐκ τοῦ η ll 2 Πυθαγόρου : Πυθαγορείου Sin ll 3 οὐκ *om.* ο ll 4 λύπης : λύπας Stob. ll 5 ἡδονῆς καὶ φιλοφροσύνης : ἁδονᾶς καὶ φιλοφροσύνας Stob. *sententias ultimas om.* ο.

STOBÉE, III 1, 118 – ἐν ταὐτῷ (*id est* Θεάγους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ἀρετῆς Stob., III 1, 117; éd. Hense, p. 84 l. 1-3).

19 (23) Ἐπικτήτου· Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως[1] ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι σύμπαντας ἀγαθοὺς ἔχειν[2]. Ἕξεις[3] δὲ ἀγαθούς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις[4], τοὺς δὲ ἄκοντας ἔπειτα κεχειρωμένους ἀπολύεις. Συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν[5] ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ δουλεία, συνυπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί[6] σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ[7] ἐλευθερία.

1 εὐαρέστως *om.* ρ ‖ 2 ἔχειν : εἶναι τ γ ν ‖ 3 ἕξεις : ἔσονται τ γ ‖ 4 παιδεύοις : παιδεύεις δ λ η ‖ 5 φυγοῦσιν : φεύγουσιν η ‖ 6 συμμένουσί : συμβαίνουσί ν ‖ 7 ἢ *om.* δ ψ λ ν.

Gnom. Epicteteum, n° 34; éd. SCHENKL, *op. cit.*, p. 486.
STOBÉE, III 1, 158 – (Ἐπικτήτου, Stob. III 1, 125).
WACHSMUTH, *Studien*, p. 129 n. 1.

20 (24) Ἐκ τῶν Νικολάου Ἐθῶν· Θύννοι[1] τοῖς ναυαγοῦσι[2] φιλανθρώπως δεχόμενοι[3] φίλους[4] ποιοῦνται[5]· τῶν δὲ ξένων τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι, τοὺς δὲ ἀκουσίως[6] κολάζουσιν.

1 Θύννοι : Θῦνοι δ ψ λ κ[2] Stob. Aucta ‖ 2 τοῖς ναυαγοῦσι : τοὺς ναυαγοῦντας σ φ ν Sin Aucta τοὺς ναυαγοὺς Stob. ‖ 3 δεχόμενοι *om.* λ Mosq ‖ 4 φίλους *om.* δ Mosq ‖ 5 φίλους ποιοῦνται : φιλανθρώπως δ ψ ‖ 6 ἑκουσίως ... ἀκουσίως : ἀκουσίως ... ἑκουσίως Stob.

NICOLAUS DAMASCENUS, fr. 113 Jacoby II A.
fr. 9 DINDORF I p. 146.
STOBÉE, III 37, 37 (Hense l. 13-15) – ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν συναγωγῆς.

Λόγος νς'

Περὶ τοῦ Γνῶθι σεαυτόν[1]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Τί βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ[2] ὀφθαλμῷ δοκὸν[3] οὐ κατανοεῖς;**

1 σευατόν : σαυτόν φ κ[2] ο δ μ λ ‖ 2 σῷ : ἰδίῳ N ‖ 3 δοκὸν *post* δὲ *posuit* N.

Lc 6, 41.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς[1] στῆσαι αὐτόν.**

1 δυνατὸς ... Θεὸς : δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος N.

Rm 14, 4.

3 (3) **Σολομῶντος· Περιπάτει ἐν ὁδοῖς[1] καρδίας σου ἄμωμος[2] καὶ γνῶθι σαυτὸν[3] ὅτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἄξει σε ὁ Θεὸς εἰς κρίσιν[4].**

1 ὁδοῖς : ὁδῷ δ ψ ‖ 2 ἄμωμος *om. in textu, in apparatu* (LXX) ‖ 3 σαυτὸν *om.* (LXX) ‖ 4 εἰς κρίσιν : ἐν κρίσει (LXX).

Eccl 11, 9.

4 (5) **Σιράχ[1]· Συντήρησον καὶ πρόσεχε[2] σφοδρῶς, ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς[3].**

1 τοῦ *ante* Σιράχ *add.* τ δ ‖ 2 πρόσεχε : πρόσχες δ ψ λ Mosq πρόσχε ν ‖ ὅτι ... περιπατεῖς *om.* δ μ ψ Sin λ.

Si 13, 13.

5 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἡ ἀκριβὴς σεαυτοῦ[1] κατανόησις[2] αὐτάρκη σοι παρέχει[3] χειραγωγίαν πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ.**

1 σεαυτοῦ : ἑαυτοῦ ν ‖ ἡ ... αὐτάρκη *om.* δ μ ψ λ 3 παρέχει : παρέξει Migne.

SAINT BASILE, *Homilia in illud· Attende tibi ipsi* (*PG* 31, 213D); *CPG* II 2847. Par f. (39r 1) 41r 5-7 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (7) **Μεμνημένος τῆς φύσεως οὐκ ἐπαρθήσῃ ποτέ· μεμνήσῃ δὲ ἑαυτοῦ[1], ἐὰν προσέχῃς[2] σαυτῷ[3].**

1 ἑαυτοῦ : αὐτοῦ τ αὐτῆς ν σαυτοῦ Migne ‖ 2 προσέχῃς : προσέχεις κ ‖ 3 σαυτῷ : αὐτῷ δ ψ λ *om. apopht.* ξ σεαυτῷ Migne.

SAINT BASILE, *Homilia in illud· Attende tibi ipsi* (*PG* 31, 212A); *CPG* II 2847. Par f. (39r 1) 42r 2-4 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (8) **Ἔπαθες, ἄνθρωπε, ὃ[1] ἐγκαλεῖς· καὶ τὸ μὲν ἀλλότριον κακὸν ἐπιμελῶς ἐπιβλέπεις[2], τὸ δὲ σαυτοῦ αἰσχρὸν οὐδαμοῦ τίθῃς[3].**

1 καὶ *ante* δ *posuit* λ ‖ 2 ἐπιβλέπεις : βλέπεις δ ψ λ ‖ 3 τίθῃς : τιθῇς ε π χ κ² Ι τιθεῖς ρνφ τίθεις γ *om. apopht.* η.

V [Γ β'] (*PG* 95, 1300A) – Βασιλείου.

8 (9) **Τῷ ὄντι γὰρ ἔοικε[1] πάντων εἶναι[2] χαλεπώτατον, ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι. Οὐ γὰρ μόνος ὁ ὀφθαλμὸς[3] τὰ ἔξω βλέπων ἐφ'ἑαυτὸν[4] οὐ κέχρηται τὸ[5] ὁρᾶν(1), ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ νοῦς, ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα καταβλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἐλαττωμάτων ἐπίγνωσιν[6].**

1 ἔοικε : ἔοικεν Ι Aucta ‖ 2 εἶναι *ante* πάντων *posuit* Aucta ‖ 3 οὐ ... ὀφθαλμὸς : ὁ γὰρ μόνα ο ‖ 4 ἐφ' ἑαυτὸν : ἐφ' ἑαυτοῦ ψ ἀφ' ἑαυτοῦ δ λ ‖ 5 τὸ : τῷ Aucta ‖ 6 ἐπίγνωσιν : κατανόησιν Sin *om. apopht.* η ξ.

(1) κέχρηται τὸ ὁρᾶν (forme récente : accusatif), τῷ ὁρᾶν (forme classique : datif).
Cf. ABEL, § 43e; BLASS - DEBRUNNER, § 152 (4).

9 (10-11) **Τοῦ Θεολόγου**

10 Ἐρεύνα σαυτὸν πλεῖον ἢ τὰ τῶν πέλας.

τὸ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δ' οἱ πέλας (a).
11 Γνῶθι σεαυτόν, ἄριστε, πόθεν καὶ ὅστις ἐτύχθης[2].
Ῥεῖά κεν[3] ὧδε τύχης[4] κάλλεος[5] ἀρχετύπου6 (b) (1).

1 σεαυτόν : σαυτόν τ λ ν ‖ 2 ἐτύχθης : ἐτέχθης φ ο Mosq ‖ 3 κεν : μὲν Leutsch ῥεῖά κεν : κἂν ο ‖ 4 τύχης : τύχεις ο τύχοις δ ψ λ Aucta ‖ 5 κάλλεος : κάλεος δ ψ λ ‖ 6 ἀρχετύπου : ἀρχετύποιο δ μ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, a) I, II, 33 v. 53-54 (*PG* 37, 932A); *CPG* II 3035.
b) I, II, 31 v. 7-8 (*PG* 37, 911A); *CPG* II 3035.
b) APOSTOLII, *Cent.* V n° 56a; éd. Leutsch II, p. 349 – sans attribution.
(1) RIBITTUS, *op. cit.*, p. 222 cite le texte grec de ce vers.

10 (12) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὗτος μάλιστά ἐστιν ὁ ἑαυτὸν εἰδώς, ὁ μηδὲν ἑαυτὸν εἶναι[1] νομίζων.

1 εἶναι *post* νομίζων *postposuerunt* δ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. XXV al. XXVI (*PG* 57, 332 l. 15 *ab imo*); *CPG II* 4424.

11 (13) Κλήμεντος
Εἰ βούλει γνῶναι Θεόν, προλαβὼν γνῶθι σαυτόν.

A. ELTER, *Gnomica I* série II p. LIII n° 26.
Par f. 76v (7) 16-18 – Κλήμεντος.

12 (14) Διδύμου· Τὸ εἰδέναι τινὰ ὅτι ἀγνοεῖ, σοφίας ἐστίν· ὡς καὶ[1] τὸ εἰδέναι ὅτι ἠδίκησεν, δικαιοσύνης[2](1).

1 καὶ *om.* ν ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

(1) Sentence citée *supra* en 17, 11.

Par f. (77v 2) 78r 11-13 – Διδύμου.
V [Σ ιη'] (*PG* 96, 360D) – Διδύμου.

13 (15) Φιλήμονος
Ἄνθρωπος ὢν τοῦτ' ἴσθι καὶ μέμνησ' ἀεί.

1 καὶ ... ἀεί : μένεις ἀεί π φ χ κ² Mosq καὶ μενεῖς οὐκ εἰς ἀεί ο ‖ *om. apopht.* τ ξ γ ν.

PHILÉMON, fr. 195; éd. EDMONDS, *op. cit.*, t. III A, p. 84.
STOBÉE, III 21, 1 – Φιλήμονος.
Par f. 131r (7) 8 – Φιλήμονος.
PHILÉMON, *Fabulae incertae*, fr. 101; éd. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, (Berlin 1891) t. IV, p. 62.

14 (16) **Ἀντιφάνους**
Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει.

ANTIPHANE 1) éd. Meineke, Fragm. Com. Graec., t. III p. 148
2) éd. J. M. Edmonds, The fragments *of Attic Comedy* (Leiden 1959) t. II, p. 302, fr. 289.
STOBÉE, III 21, 4 – Ἀντιφάνους.
Par f. 131r (9) 9-10 – Ἀντιφάνους.

15 (17) Δημοσθένους· Ἀλλ' οἶμαι τὸ μέλλον ἅπασιν[1] ἀνθρώποις ἄδηλον· καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται, διὸ δεῖ[2] μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις[3] καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι[4].

1 ἅπασιν : πᾶσιν τ π κ² Ι ν Navarre ‖ 2 δεῖ : δὴ κ ρ τ ‖ 3 εὐπραξίαις : εὐπραγίαις γ ν ‖ 4 *om. apopht.* ξ.

DÉMOSTHÈNE, *Contre Leptine*, 162; éd. O. Navarre et P. Orsini, Démosthène, Plaidoyers politiques (Paris 1954) t. I, p. 111 (C.U.F.).
STOBÉE, III 21, 19 – ἐν ταὐτῷ (*id est* Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, Stob., III 21, 18).
Par f. 131r (10) 10-14 – Δημοσθένους.

16 (18) **Σωτάδου[1]**
Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον.
Ἂν μακρὰ[2] πτύῃς, φλέγματι[3] κρατῇ[4] περισσῷ.
Ἂν εὐϊματῇς[5], ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
Ἂν χρυσοφορῇς[6], τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.
Ἂν πλούσιος ᾖς, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.
Ἂν ἀλαζονεύῃ[7], τοῦτ'[8] ἀνοίας ἐστὶ φρύαγμα[9].
Ἂν δὲ σωφρονῇς, τοῦτο Θεοῦ δῶρον ὑπάρχει.
Ἡ[10] σωφροσύνη πάρεστιν, ἐὰν μετρῇς[11] σεαυτῷ[12].

1 Σωτάδου Aucta : Σωτᾶ Stob. Σωτάτου Par Σωστάτου κ Β τ σ φ κ² ρ ο ι Σωκράτους δ μ λ Sin χ α || 2 μακρὰ : μικρὰ ν || 3 φλέγματι : φλεγματίῳ φ κ² ε α ο χ I Aucta φλέγματί τῳ Stob. || 4 κρατῇ κ Β κ² I α : κρατεῖ γ ο Stob. δ μ λ Sin || 5 ἂν εὐιματῆς : ἂν εὖ ἱματῆς Par || 6 χρυσοφορῆς : χρυσοφορεῖς κ α || 7 ἀλαζονεύῃ : ἀλαζὼν ἔσῃ Mosq ἀλαζὼν ἦς Stob. || 8 τοῦτ' : τοῦτο το || 9 φρύαγμα *id est* πρᾶξις *in mg* α || 10 ἧ : ἧ δὲ ε ν τ κ² I ρ π χ Mosq || 11 μετρῆς : μετρᾷς ο || 12 σεαυτῷ : σεαυτόν ρ ψ γ Stob.

Par f. 131v (4) 5-14 – Σωτάτου.
STOBÉE, III 22, 26 – Σωτᾶ.

17 (19) Θαλοῦ· Χαλεπὸν τὸ ἑαυτὸν γνῶναι, ἀλλὰ μακάριον· ζῆ(1) γὰρ κατὰ φύσιν(2).

1 Θαλοῦ : Θάλου κ² I η Πλάτωνος δ ψ λ.

Cf. THALÈS, A (36) Diels I.
Cf. DIOGÈNE LAËRCE, I 36; éd. Long, p. 15 – Θαλῆς.
STOBÉE, III 1, 172 δ (Hense, p. 119 l. 2-3 – Θαλῆς Ἐξαμίου Μιλήσιος.
Cf. STOBÉE, III 21, 13 pars prima – Χείλωνος.
TZIATZI - PAPAGIANNI, *op. cit.*, p. 197 n° 8 – Θαλῆς Ἐξαμύου.
APOSTOLII, *Cent.* XVIII n° 7d; éd. Leutsch II, p. 718 – Θάλεω.

(1) ζῆ : deuxième personne du singulier de l' impératif du verbe ζάω - ζῶ; la forme ζῆθι, mieux connue, est moins ancienne.
(2) Le philosophe Zénon explique ce mot: «Vivre conformément à la nature, c' est vivre conformément à la vertu». Τῇ φύσει ζῆν, ὅπερ ἐστὶ κατ' ἀρετὴν ζῆν. DIOGÈNE LAËRCE, VII 87; éd. Long p. 334 l. 1-2.

18 (20) Πλάτωνος[1]· Ἀρχὴ γνώσεως τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις[2].

1 Πλάτωνος *om.* ψ || 2 *om. apopht.* Φ ξ ο π κ² η Mosq I Ribittus, p. 223.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, II 32; éd. Long, p. 70 – Σωκράτης.
Cf. PLATON, *Apologie* 23B et 29B; Alcibiade 118a.

19 (21) Οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέν, οἰόμεθα τὰ[1] πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις[2], ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες[3].

1 τὰ *om.* δ ψ || 2 ἀλλήλοις : ἄλλοις Stob. || 3 *om. apopht.* ο.

PLATON, *Lois*, 732ab.
STOBÉE, III 23, 18 (Hense, p. 601 l. 1-4) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλάτωνος, Stob., III 24, 17) Νόμων ε'.

20 (22) **Μενάνδρου**
Κατὰ πολλῶν[1] ἐστιν οὐ καλὸν[2] εἰρημένον
τὸ γνῶθι[3] σεαυτόν[4], χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι[3] τοὺς ἄλλους[5].

1 πολλῶν : πόλιν ἂν ψ πολλ' ἂν B ‖ 2 καλὸν σ ρ Stob. καλῶν α ‖ 3 γνῶθι : νγώθειν γ γνῷς Aucta ‖ 4 σεαυτόν : σαυτόν Stob. ‖ 5 *om. apopht.* λ ο *prima manus scripsit apophthegma deinde cancellavit in* δ.

MÉNANDRE fr. 240; éd. Edmonds III B p. 632.
STOBÉE, III 21, 5 – Μενάνδρου Θρασυλέοντος.

21 (23) **Ἡράκλειτος[1] νέος ὢν πάντων γέγονε σοφώτερος, ὅτι ᾔδει ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα.**

1 Ἡράκλειτος δ ψ λ Sin α : Ἡράκλητος B ο.

STOBÉE, III 21, 7 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

22 (24) **Ξενοφῶντος· Οἱ μὲν γὰρ[1] εἰδότες ἑαυτοὺς τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασιν καὶ διαγινώσκουσιν[2] ἅ τε δύνανται καὶ ἃ μή. Και ἃ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονταί τε[3] ὧν δέονται καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν.**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 καὶ διαγινώσκουσιν *om.* ο : διαγινώσκουσι τ ‖ 3 τε : γὰρ σ *om.* τ.

XÉNOPHON, *Memorabilia*, IV 2, 26; éd. C. Hude, p. 156. (Teubner).
STOBÉE, III 21, 21 (Hense, p. 562 l. 20-22, p. 563 l. 1-3) – Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.

23 (25) **Χείλωνος· Χείλων[1] ἐρωτηθεὶς τί τὸ[2] χαλεπώτατον· «Τὸ γινώσκειν ἑαυτόν[3]», ἔφη[a]. Χρήσιμον γὰρ εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἳ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν[b].**

1 Χείλων : Φίλων ο Χίλων Aucta ‖ 2 τὸ *om.* δ λ ‖ 3 τὸ γινώσκειν ἑαυτόν : τὸ δὲ γνῶθι σαυτόν Stob.

STOBÉE, a) III 21, 13 (*pars prima*) – Χείλωνος.
b) III 21, 14 (*pars altera*) – Βίαντος.

24 (26) Ξενοφῶντος· Οὗτος[1] ἔμοιγε δοκεῖ, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν[1a]. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι μὲν διὰ τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ ἴσχουσιν[2] ἄνθρωποι[3], διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι[4] ἑαυτῶν[6] πλεῖστα κακά[7];

1 οὗτος : οὕτως Stob.‖ 1α ἑαυτόν *ante* ἀγνοεῖν *posuit* ν ‖ 2 ἴσχουσιν : ἰσχύουσιν δ ψ λ πάσχουσιν Aucta ἔχουσιν ο ‖ 3 οἱ *ante* ἄνθρωποι *posuerunt* ο Aucta ‖ 4 ἐψεῦσθαι : ψεύδεσθαι δ Sin λ ‖ 6 ἑαυτῶν : ἑαυτὸν Sin ‖ 7 *om. apopht.* ξ ν.

XÉNOPHON, *Memorabilia*, IV 2, 25-26; éd. C. Hude, *op. cit.*, p. 156.
STOBÉE, III 21, 21 (Hense, p. 562 l. 16-20) – Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.

25 (27) Ἐπικτήτου· Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι· εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος ὅτι καλός εἰμι, ἀνεκτὸν ἦν· σὺ δὲ ὅταν λέγῃς[1] ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ' ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς[2]. Τί οὖν ἐστι σόν; Χρῆσις φαντασιῶν, ἣν ὅταν κατὰ φύσιν ἔχῃς[3], τότε ἐπάρθητι· τότε γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ πλεονεκτήματι ἐπαρθήσῃ.

1 λέγῃς : λέγεις η ‖ 2 φρονεῖς : φρονῇς π ‖ 3 ἔχῃς : ἔχεις κ.

EPICTÈTE, *Enchiridion*, c. 6; éd. Schenkl, op. cit., p. 8*.
STOBÉE, III 21, 17 – Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Λόγος νζ'

Περὶ χρηστότητος

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε[1] μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε[2] υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς.**

1 δανείζετε : δανίζετε κ κ² Ι ‖ 2 ἔσεσθε : ἔσεσθαι ψ λ.

Lc 6, 35.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Γίνεσθε δὲ εἰς[1] ἀλλήλους[2] χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς[3], καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν.**

1 εἰς *om.* δ μ ψ ‖ 2 ἀλλήλους : ἀλλήλοις δ ψ λ Sin ‖ 3 ἑαυτοῖς : ἑαυτοὺς ϱ ‖ 4 ἐν Χριστῷ *post* Θεὸς *postposuerunt* Aucta Sin N.

Éph 4, 32.

3 (3) **Σολομῶντος· Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες[1] τῆς[2] γῆς· ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ.**

1 οἱ *ante* οἰκήτορες *add.* ε ‖ 2 τῆς κ Β ϱ χ σ ξ α ε *om. ceteri* ‖ 3 ὑπολειφθήσονται : ὑποληφθήσονται Β σ χ κ² ε ξ.

Pr 2, 21.

4 (4) **Σιράχ·(1) Κύριος[1] χρηστὸς[2] ὢν καὶ ἰδὼν τὸ πλάσμα αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆκεν αὐτούς, οὔτε κατέλιπεν[3] φειδόμενος αὐτῶν(1).**

1 ὁ *ante* Κύριος *add.* ο ‖ 2 χρηστὸς : χριστὸς Aucta ‖ 3 δὲ *post* κατέλιπεν *posuit* τ.

(1) La version Aucta de Phillips porte la note suivante sur ce texte: «Not found in O.T. or N.T.» (p. 664 n° 4).

5-6 (5-6) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· (5) Τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀντιτείνοντας ὑπὸ χεῖρα λαμβάνειν, ἀνδρείου τε καὶ ἄρχοντος ὡς ἀληθῶς· τοῖς[1] δὲ ὑποπεπτωκόσιν χρηστὸν εἶναι καὶ πρᾶον, μεγαλοφροσύνῃ πάντων καὶ ἡμερότητι διαφέροντος. (6) Τὸ κατ' εἰκόνα ἔχω[2] ἐν τῷ[3] *λογικὸς εἶναι*, καθ' ὁμοίωσιν[a] δὲ γίνομαι[4] ἐν τῷ *χρηστὸς* γενέσθαι.

1 δὲ : τὸ δὲ *ante* τοῖς *add.* Par ‖ 2 ἔχω : ἔχων κ²λ ἔχεις Migne ‖ 3 ἐν τῷ : ἐκ τοῦ Migne ‖ 4 γίνομαι : γένῃ Migne ‖ 5 ἐν τῷ ... γενέσθαι : ἐκ τοῦ χρηστότητα ἀναλαβεῖν Migne (PG 30 et 44).

a) κατ' εἰκόνα et καθ' ὁμοίωσιν : expressions empruntées à la *Génèse* I, 26.

La première partie de ce texte est de S. BASILE, 1) *Epist.* Classis II epist. CXII (*PG* 32, 524 AB); *CPG II* 2900. COURTONNE, *Lettres* t. II p. 14 l. 12-16. 2) *De imperio et potestate*, sermo XV (*PG* 32, 1308D et 1309A); *CPG II* 2908. La dernière partie τὸ κατ' εἰκόνα ... γενέσθαι est attribuée soit à saint Basile, *De hominis structura*, Or. I (*PG* 30, 33A l. 7-9) soit à Grégoire de Nysse, *In verba· Faciamus hominem...* Or. I (*PG* 44, 273B l. 25-27 et 273C l. 37-39); *CPG II* 3215.

Par f. (39r 1) 40v 20-23 41r 1-2 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) Τοῦ Θεολόγου· Ἀγαθὸν[1] χρηστότητι νικᾶν θρασύτητα καὶ βελτίους ποιεῖν τοὺς ἀδικοῦντας, οἷς καρτεροῦμεν πάσχοντες.

1 ἀγαθὸν : ἑνὶ λόγῳ Migne.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. V - *Contra Iulianum* II (*PG* 35, 664B); *CPG* II 3010.

Par f. (45v 17) 49r 14-16 – τοῦ Θεολόγου.
V [A ια'] (*PG* 95, 1144A) – τοῦ Θεολόγου.

8 (8-10) 8 Πᾶσι μὲν ἴσθι χρηστός... πλέον δὲ τοῖς ἔγγιστα(a).
9 Ζήτει Θεοῦ σοι χρηστότητα, χρηστὸς ὤν(b).
10 Τί χρηστότητος δόγμα συντομώτερον;
Τοιοῦτος ἴσθι τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πέλας,
οἵους ἑαυτῷ[1] τούσδε τυγχάνειν θέλεις[2](c).

1 ἑαυτῷ : σεαυτῷ τ π κ[2] I ν η γ Migne || 2 θέλεις : ἐθέλεις κ Φ ξ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia,*
a) I, II, 33 v. 201-202 (*PG* 37, 942A); *CPG* II 3035.
b) I, II, 30 v. 6 (*PG* 37, 909A); *CPG* II 3035.
c) I, II, 33 v. 173-175 (*PG* 37, 940A-941A); *CPG* II 3035.
Par f. (45v 17) 50v 13 – τοῦ Θεολόγου.

9 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐκ εὐεργετῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ κολάζων ἀγαθός ἐστι καὶ φιλάνθρωπος ὁ Θεός. Καὶ γὰρ καὶ αἱ κολάσεις αὐτοῦ καὶ αἱ τιμωρίαι μέγιστον εὐεργεσίας εἶδος[1] εἰσίν(a)· ἐπεὶ καὶ ἰατρὸς οὐχ ὅταν εἰς παραδείσους καὶ λειμῶνας ἐξάγῃ τὸν κάμνοντα μόνον, οὐδ' ὅταν εἰς βαλανεῖα καὶ κολυμβήθρας ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἄσιτον κελεύῃ διαμεῖναι[2], ὅταν τέμνῃ, ὅταν πικρὰ προσαγάγῃ[2a] φάρμακα, τότε καὶ ἰατρός ἐστιν ὁμοίως(b) καὶ τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσι πάλιν[3](c).

1 εἶδος κ Φ ξ : μέρος Β ρ σ τ π χ φ κ[2] ε δ μ ψ λ Sin Mosq Aucta || 2 διαμεῖναι : διαμένειν Aucta || 2α προσαγάγῃ : προσάγει δ ψ λ || 3 πάλιν κ Φ ξ : πλέον Β ρ σ τ χ ε κ[2] ὁμοίως λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Daemones non gubernare mundum,* hom. I,
a) (*PG* 49, 250 *ab imo* l. 10); *CPG II* 4332.
b) (*PG* 49, 251 *ab imo* l. 12); *CPG II* 4332.
c) Cf. (*PG* 49, 249 l. 23 *ab imo*); *CPG II* 4332.

10 (12) Νύσης[1]· Ὁ τῇ[2] φύσει ἀγαθός[3], καὶ ἀγαθῶν πάντως παρεκτικὸς γίνεται(1).

1 Νύσης : τοῦ Νύσης Par δ λ σ ο Νύσσης I || 2 ὁ τῇ : ὅτι χ || 3 ὁ ... ἀγαθὸς : ὁ Πατὴρ κατὰ φύσιν ἅγιος Migne || 4 πάντως : πάντων ψ λ Migne.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *In Ecclesiasten homiliae,* Orat. II Vol. 5 p. 301 l. 11-12 dans Gregorii Nysseni opera v. 5 (Leiden 1962, E. J. Brill), éd. de Migne (*PG* 44, 637D); cf. aussi (*PG* 45, 1328D).
Par f. (63r 6) 66v 4-5 – τοῦ Νύσης.
(1) Dans la première partie du texte il s' agit de Dieu le Père et dans la seconde de Dieu le Saint Esprit.

11 (13) Κυρίλλου· Ἴδιον παντὸς ἀγαθοῦ τὸ ὠφελεῖν[1].

1 *om. apopth.* ξ.

Par f. (75r 16) 75v 5-6 – Κυρίλλου.

12 (14) Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου[1]· Τὸ κατὰ πάντα τρόπον τοῦ ἀγαθοῦ ἐστερημένον, οὐδαμῇ[2] οὐδαμῶς οὔτε ἦν[3] οὔτε ἐστὶν οὔτε ἔσται[4] οὔτ' εἶναι δύναται.

1 Ἀρεοπαγίτου : Ἀρειοπαγίτου Par ‖ 2 οὐδαμῇ : τουδαμῇ ψ ‖ 3 οὔτε ἦν *om.* ο ‖ 4 οὔτε ἔσται *om.* δ ψ λ.

Par f. 77r (11) 14-16 – Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

13-14-15 (17-18) Μενάνδρου

13(17) Σὺ μὲν παραινεῖς ταῦτα, ὅσα σοι πρέπει.
Ἐμὲ δὲ ποιεῖν τὸ καθῆκον, οὐχ ὁ σὸς λόγος,
εὖ[1] ἴσθ' ἀκριβῶς· ὁ δ' ἴδιος[2] πείθει τρόπος(a).
14(18) Οὐδεὶς[3] πονηρὸν πρᾶγμα χρηστὸς ὢν ποιεῖ[4](b).
15(-) Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν,
ἀλλ' ἀντιτάττεσθαι[5]· εἰ[6] δὲ μὴ τὰ ἄνω κάτω
ἡμῶν ὁ βίος λήσει[7] μεταστραφεὶς ὅλος(c).

1 εὖ *om.* δ ψ λ ‖ 2 ὁ δ' ἴδιος : ὁ δὲ θεῖος δ ψ λ οὐδ' ἴδιος B ὅτ' ἴδιος ο ‖ 3 οὐδεὶς : οὐθεὶς δ ψ λ Stob. ‖ 4 ποιεῖ *reliqua om.* Aucta ‖ 5 ἀντιτάττεσθαι : ἀντιπράττεσθαι δ ψ ἀντιτάττεσθ' Stob. ‖ 6 εἰ : οὐ B ε ‖ 7 λήσει : εἱλίσσει ο.

a) STOBÉE, III 37, 5 – Μενάνδρου.
b) Par f. 134v (10) 11 – Μενάνδρου.
STOBÉE, III 37, 1 – Μενάνδρου.
c) STOBÉE, IV 2, 3 – Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.

16 (19) Λευκίππης[1]· Χρηστότης τυγχάνουσα μὲν χάριτος ἔτι[2] μᾶλλον αὔξεται[3]· προπηλακισθεῖσα δὲ εἰς ὀργὴν ἐρεθίζεται.

1 Λευκίππης : Λευκίππου I Λευκίππη ε ‖ 2 ἔτι : ἐστι α ‖ 3 αὔξεται : αὔξει δ ψ λ.

ACHILLE TATIUS, *Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα,* VI 13, 4; éd. J. - PH. GARNAUD, op. cit., p. 178.
Par f. (100v 6) 101r 15-18 – τῆς Λευκίππης.

17 (20) Δημοσθένους[1]· Πολλῶν χρημάτων τὸ[2] χρηστὸν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστιν(1).

1 Δημοσθένους : Δημοσθένης τ || 2 τὸ *om.* γ.

Par f. 134v (18) 18-19 – Δημοσθένους.
STOBÉE, III 37, 21 – Δημοσθένους.

(1) Texte qui n' est par rapporté par CLAVAUD, *Lettres et fragments*, p. 141-148.

18 (21) Οὐ τοσοῦτον ὁ λογος ὅσον χρηστὸς τρόπος πείθειν δύναται(1).

(1) Texte repris *infra* n° 20.

DÉMOSTHÈNE, fr. 69; éd. R. Clavaud, op. cit., (Paris 1987) p. 148.
STOBÉE, III 37, 33 l. 11-12 – Δημοσθένους.

19 (-) Πειρίθου
Τρόπος ἐστὶ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου.
Τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι ποτὲ[2]
ῥήτωρ[3] δύναται, τὸν δ' ἄνω τε καὶ κάτω
λόγοις[4] ταράσσων πολλάκις λυμαίνεται[5].

1 ἐστὶ *om.* δ ψ λ || 2 ποτὲ Par σ λ α Sin Aucta : πότερον Bo *om.* δ ψ λ cf. *infra* c. 58, 22 || 3 ῥήτωρ : λόγος Nauck || 4 λόγοις : ῥήτωρ Nauck || 5 *om. apopht.* μ.

EURIPIDE, fr. 597, Nauck², Trag. Graec. Fragm., p. 549.

Par f. 134v (12) 12-16 – Πειρίθου.
STOBÉE, III 37, 15 – Πειρίθου.

20 (22) Δημοκρίτου· Οἷσιν[1] ὁ τρόπος ἐστιν εὔτακτος, τουτέοισι[2] καὶ βίος συντέτακται[3].

1 οἷσιν : οἷσσιν ο || 2 τουτέοισι : τουτέοισιν δ λ Aucta || 3 *om. apopht.* μ.

Démocrite 1) fr. 752 Luria.
2) fr. B 61 (Démocrate 26) Diels II.
STOBÉE, III 37, 25 – Δημοκρίτου.

21 (23) **Ποσειδίππου**

Διὰ τὴν τέχνην[1] μὲν γνωρίμους ἐκτησάμην πολλούς· διὰ τὸν τρόπον[2] δὲ τοὺς πλείστους φίλους[3].

1 τὴν τέχνην : τῆς τέχνης δ λ Sin || 2 τὸν τρόπον : τῶν τρόπων ο δ ψ λ Sin || 3 *om. apopht.* μ.

POSIDIPPE, fr. 12; éd. Edmonds III A.
STOBÉE, III 37, 14 – Ποσειδίππου.

22 (24) Θεμιστοκλέους· Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν ἐκέλευσε κηρύττειν ὅτι καὶ γείτονα[1] χρηστὸν[2] ἔχει[1].

1 γείτονα : γεῖτον κ ρ || 2 *om. apopht.* μ ο.

PLUTARQUE, *Apophthegmata regum et ducum, 185B.*
STOBÉE, III 37, 29 – Θεμιστοκλέους.

23 (-) Δημοσθένους[1]· Οὐ τοσοῦτον[2] ὁ λόγος ὅσον χρηστὸς τρόπος πείθειν δύναται[3].

1 Δημοσθένους *om.* ρ || 2 τοσοῦτον : τοσοῦτο Β τοσοῦτος χ κ || 3 *om. apopht.* ε ν α ο.

Cité *supra* n° 18(21) p. 612.

Λόγος νη'

Περὶ νόμου

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με. Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής[1] ἐστιν.**

1 ἀληθής : ἀληθινή N.

Jn. 8,16.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὅσοι[1] ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ[2] ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται.**

1 ὅσοι : ὅσοι γὰρ N || 2 καὶ *om.* δ ψ λ || 3 δὲ *post ὅσοι add.* ψ.

Rm 2,12.

3 (3) **Σολομῶντος· Τὸ νόμον γνῶναι[1] διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς.**

1 τὸ... γνῶναι : τὸ δὲ γνῶναι νόμον ν ο *cum Pr* 13,15 τὸ γὰρ γν νόμον *Pr* 9,10a.

Pr 9,10a et 13,15.

4 (4) **Σιράχ· Ὁ φυλάσσων νόμον Κυρίου[1] κρατεῖ[2] τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ.**

1 Κυρίου *om.* (LXX) || 2 κρατεῖ : κατακρατεῖ (LXX).

Si 21,11.
Patmos, c.5,66 p. 191 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σιράχ, c.5,63)

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Εἰ τὰ ἄλογα ἐπινοητικὰ καὶ φυλακτικὰ τῆς αὐτῶν σωτηρίας εἰσί[1], καὶ οἶδεν[1] τὸ αἱρετὸν αὐτῷ καὶ τὸ φευκτὸν ἰχθύς[1a], τί ἐροῦμεν ἡμεῖς οἱ λόγῳ τετιμημένοι καὶ νόμῳ[2] πεπαιδευμένοι, ἐπαγγελίαις προτραπέντες, Πνεύματι σοφισθέντες, εἶτα[3] τῶν ἀλόγων ἰχθύων ἀλογώτερον[4] τὰ[5] καθ' ἑαυτοὺς[6] διατιθέμενοι μὴ[7] πειθόμενοι τῷ νόμῳ ὑπείκειν[8];**

1 εἰσί : ἐστίν Aucta ǁ 1α εἰ *ante* ἰχθύς *add.* ϱ ǁ 2 νόμῳ : λόγῳ κ Β σ α ǁ 3 εἶτα : οἱ καὶ τὰ ο ǁ 4 ἀλογώτερον : ἀλογώτερα ο ǁ 5 τὰ : τὸ κ σ ǁ 6 ἑαυτοὺς : αὑτοὺς ψ ǁ 7 καὶ *ante* μὴ *add.* ν ο ǁ 8 ὑπείκειν : ὑπήκειν κ σ τ χ Β κ[2] Ι ǁ 9 μὴ πειθόμενοι... ὑπείκειν *om.* Migne (*SC*).

S. BASILE, *In Hexaemeron*, (Hom. VII - *PG* 29,157 CD); *CPG* II 2835, *SC 26bis*, p. 406.

6 (6 ***pars prima***) **Οὐ δυνατὸν σωθῆναι μὴ ποιοῦντα τὰ κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἔργα[1], οὔτε τὸ παριδεῖν τι τῶν προστεταγμένων ἀκίνδυνον. Δεινὴ γὰρ ἡ ἔπαρσις, κριτὰς ἡμᾶς τοῦ νομοθέτου καθέζεσθαι, καὶ τοὺς μὲν ἐγκρίνειν[3] τῶν νόμων[2], τοὺς δὲ παραπέμπεσθαι[4].**

1 τοῦ... ἔργα : ἔργα τοῦ Θεοῦ Sin ἔργα Θεοῦ δ μ ψ λ ǁ 2 τῶν νόμων : τὸν νόμον α δ τῷ νόμῳ γ η ǁ 3 ἐγκρίνειν : ἐκρίνειν ε ἐκκρίνειν Aucta ǁ 4 δεινὴ γὰρ... παραπέμπεσθαι *om.* ο.

S. BASILE, *Procemium in regulas fusius tractatas*, (*PG* 31,900A); *CPG II* 2881.

7 (6 ***pars altera εἰ γὰρ***) **Εἰ γὰρ δεῖ τέλειον εἶναι[1] τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον, ἀνάγκη πᾶσα διὰ πάσης ἐντολῆς καταρτισθῆναι[1a], «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ(a)», ἐπεί, κατὰ τὸν θεῖον νόμον, κἂν καθαρὸν ᾖ τὸ λελουμένον[2], ἀπρόσδεκτον εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ[3](b).**

1 *ab* εἶναι *lacunam offert* π *usque ad* ἔφη πό/λεως c. 58,14 ǁ 1α καταρτισθῆναι : καθαρισθῆναι Migne ǁ 2 λελουμένον : τελούμενον ε ϱ τ χ κ[2] ν ξ Mosq. Aucta λελουμένον Β λελωβημένον δ ψ λ φ Migne ǁ 3 ἐπεὶ... Θεῷ *om.* ο.

a) *Éph.* 4,13 b) *Lv* 22,19-22.
S. BASILE, *Procemium in reg. fus. tractatas*, (*PG* 31,900B); *CPG II* 2881.

8 (-) **Τοῦ Θεολόγου· Εἰ μὲν οὖν ἐμείναμεν ὅπερ ἦμεν, καὶ τὴν ἐντολὴν ἐφυλάξαμεν, ἐγενόμεθα ἂν ὅπερ οὐκ ἦμεν[1].**

1 *post* ἦμεν : Καὶ τί γεγονότες; Ἀπαθανατισθέντες καὶ Θεῷ πλησιάσαντες *add.* ο *cum* Migne (PG 36, 612B).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In novam Dominicam* (Or. XLIV - *PG* 36, 612AB); *CPG* II 3010.

9 (7) **Νόμους φυλάττων τοὺς φόβους ἔξω βάλοις·**
φόβων[1] ἔξω πᾶς ὁ τῶν νόμων φύλαξ.

1 ὁ *ante* φόβων *add.* κ B σ α γὰρ *post* φόβων *add.* ν ο Aucta γὰρ *supra lineam add.* ε φόβου γὰρ δ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II 32 v.51-52 (*PG* 37, 920A); *CPG* II 3035.

10 (8 *pars prima*) **Ὡς[1] ἥδιόν[2] τι μανθάνειν ἢ διδάσκειν περὶ[3] Θεοῦ.**

1 ὡς... μανθάνειν : ὥστε τι μανθάνειν ἥδιον Migne || 2 ἥδιόν : ἴδιόν Mosq γ κ κ[2] ἡδεῖον φο suavius Ribittus p. 228 ἥδιστον η || 3 περὶ : παρὰ I || *om. apopht.* ξ.

ID., *Ad eos qui ipsum acciverant* (*PG* 35, 524B); *CPG* II 3010.

11 (8 *pars altera*) **Λόγῳ[1] μὲν εὐσεβοῦντες ὀλίγα[2], ἔργῳ δὲ πλείονα καὶ τῇ τηρήσει τῶν νόμων μᾶλλον[3] ἢ τῷ θαυμάζειν τὸν νομοθέτην, τὸ περὶ αὐτὸν[4] φίλτρον ἐπιδεικνύμενοι[5].**

1 αὐτοὶ δὲ *ante* λόγῳ *add.* Migne || 2 ὀλίγα : ὀλίγον λ || 3 μᾶλλον *om.* ν || 4 αὐτὸν : αὐτοῦ ο || 5 ἐπιδεικνύμενοι : δεικνύμενοι ν || *om. apopht.* ξ.

ID., *ibid,*. (*PG* 35, 524B); *CPG* II 3010.

12 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Νόμοις ὑπόκεισαι καὶ κανόσι δεσποτικοῖς, καθ' οὕς σε[1] προσῆκε[2] ζῆν. Καὶ τοῦτο ἀπὸ σαυτοῦ πρῶτον κατανόησον, ὅτι καὶ ἡ ψυχή σου πανταχόθεν τοῖς τῆς ἀρετῆς[3] ὑπόκειται παραγγέλμασιν.**
Ἔλαβες καὶ σῶμα παρὰ τοῦ Κτίσαντος, πέντε αἰσθήσεσιν[4] εἰς τὰς

τῆς ζωῆς χρείας οἰκονομούμενον· εἰσὶ δὲ οὐδὲ[5] αὗται ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι, ἀλλ' ἑκάστη δούλη νόμων ἐστίν· καὶ πρῶτος ἀκούει ὁ ὀφθαλμός.
Βλέπε, φησίν, καὶ θεώρει, ἃ βλέπειν καλόν· καὶ βέλτιον ἐκκόπτειν αὐτόν(a), ὅταν ἄτακτα βλέπῃ καὶ ἐπιζήμια· ἔχει καὶ ἡ ἀκοὴ παράγγελμα[6] καὶ ἡ γλῶσσα καὶ αἱ λοιπαὶ ὁμοίως.

1 σε : σοι α ‖ 2 προσῆκε : προσήκει ν Aucta προσῆκεν ο ‖ 3 τῆς ἀρετῆς : θείοις ο ‖ 4 αἰσθήσεσιν : αἰσθήσεις λ ‖ 5 οὐδὲ *om.* χ ‖ 6 παράγγελμα : παραγγέλματα Aucta.

(a) Cf. *Mt* 18,9.
Ce texte n'est pas de Chrysostome, mais d'ASTÉRIUS D'AMASÉE, *Homélie* II c.5 §1 l. 1-4, §2 l. 1-4; §3 l. 9-10 et §4 l.1; éd. C. Datema, Asterius of Amasea, Hom. II (Leiden 1970 Brill).
Migne (*PG* 40, 185 A B C avec les omissions signalées ici-même).

13 (-) Πλουτάρχου· Οὔτε πλέοντας παρὰ τόπον[1] ὁρμεῖν[2] ἀσφαλές, οὔτε ζῶντα[3] βιοῦν[4](1) ἀκίνδυνον[5].

1 τόπον : πόντον τ γ ν *om.* ο *extra portum* Ribittus ‖ 2 τὸ *ante* ὁρμεῖν *add.* ο ὁρμῆν Par ‖ 3 ζῶντα : ζῶντας ο Mosq ‖ 4 παρὰ τὸν νόμον *post* βιοῦν *postposuerunt* Par Stob. Sternb. (*sine legibus* Ribittus) *om. codd.* ‖ 5 *om. apopht.* δ μ ψ λ

Par f. (83r 12) f. 87r 7-9 – Πλουτάρχου.
STOBÉE III 4,63 – (Σωκράτους, Stob. III 4,55)
(1) Ribittus, p. 229 l. 21-23, explique ainsi la deuxième partie de la sentence : «*neque viventibus vitam sine legibus degere*».

14 (15) Δημοσθένους(1)· Δημοσθένης ὁ ῥήτων ἔφη πόλεως εἶναι τὴν[1] ψυχὴν[2] τοὺς νόμους. «Ὥσπερ γὰρ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ πόλις μὴ ὄντων νόμων καταλύεται[3]».

1 τὴν *om.* δ λ ν Stob. Aucta ‖ 2 εἶναι τὴν ψυχὴν : σύστασιν ὡς τὴν ψυχὴν σώματος ο ‖ 3 πόλις... καταλύεται : πόλεις... καταλύονται ρ.

DÉMOSTHÈNE, fr. 38; R. CLAVAUD, *op. cit.*, (Paris 1987) p. 145 (C.U.F.).
Par f. (89r 14) 89v 2-5 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματα.
STOBÉE, IV1, 144 – Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.
Patmos, c. 5,101 p. 202 – Δημοσθένους.

(1) Τοῦ Λεντάρη ὑπάρχη (sic) ἡ παροῦσα βίβλος *add.* ϱ *in margine inferiore,* f. 154r.

15 (16) Κύρου[1]· Ὁ αὐτὸς[2] ἐρωτηθεὶς τίνας ἀδίκους νομίζεις εἶναι; «Τοῖς[3] μὴ χρωμένοις εἶπεν, τῷ νόμῳ[4]».

1 Κύρου *om.* ξ ‖ 2 ὁ αὐτὸς : οὗτος ν ‖ 3 τοῖς : τοὺς ϱ σ ν α ‖ 4 *om. apopht.* φ γ ο Sin.

Par f. 112v (7) 8-9 – Κύρους ἀποφθέγματα.
Patmos, c. 5,102 p. 202 – Κύρου.

16 (17) Θεοφράστου· Ὀλίγων ἀγαθοὶ[1] νόμων δέονται· οὐ γὰρ τὰ πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ' οἱ νόμοι πρὸς τὰ πράγματα τίθενται[2].

1 ἀγαθοὶ : οἱ ἀγαθοὶ ϱ χ ε δ μ λ ψ τ Stob. Aucta Wimmer ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

THÉOPHRASTE, fr. CVI, FR. WIMMER, *Theophrasti Eressii opera quae supersunt omnia* (Lipsiae, 1862) p. 196.
STOBÉE, III 37, 20 – Θεοφράστου.

17 (18) Ζαλεύκου[1]· Ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους τοῖς ἀραχνίοις εἶπεν ὁμοίους εἶναι· καὶ γὰρ εἰς ἐκεῖνα ἐὰν ἐμπέσῃ μυῖα ἢ κώνωψ κατέχεται, ἐὰν δὲ σφὴξ[2] ἢ μέλισσα διαρρήξασα ἀφίπταται[2a]. Οὕτως[3] καὶ ἐν τοῖς νόμοις, ἐὰν ἐμπέσῃ πένης, συνέχεται; ἐὰν δὲ πλούσιος ἢ δυνατὸς λέγειν[4] διαρρήξας ἀποτρέχει[5].

1 Ζαλεύκου : Ζάλευκος σ α ‖ 2 σφὴξ : σφὶξ π χ σφὴγ ξ κ[2] I σφὶγξ ο ‖ 2a ἀφίπταται : ἀφίσταται Aucta ‖ οὕτως : οὕτω π ϱ χ κ[2] ο ν I ‖ 4 λέγειν : λέγῃ ε κ π ϱ χ B λέγει Mosq ἐν λόγῳ ο ‖ 5 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

Voir PLUTARQUE, *Solon,* 5 et DIOGÈNE LAËRCE, I. 58 qui attribuent ce mot à Solon.
STOBÉE, IV 4,25 – Ζαλεύκου.
Par f. 117r (16) 17-19 117v 1-4 – Γνώμη Ζάλευκος (sic).
Patmos, c. 5, 104 p. 203 – Ζαλεύκου.
S. BASILE, - *In hexaemeron,* hom. 6 c. VII (*PG* 29, 132B), édité par S. GIET, *SC 26 bis,* p. 357 - imite ce passage.

18 (19) Βίαντος· Κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν[1] ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον[2].

1 εἶπεν *post* δημοκρατίαν *add.* ν ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin ξ.

PLUTARQUE, 154D §11 *(Septem Sapientium Convivium)*.
STOBÉE, IV 1,134 (Hense, l. 13-14 p. 81) – Τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ πολιτείας.

19 (20) Σόλωνος· Σόλων ὁ νομοθέτης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῖντο[1], ἔφη· «Ἐὰν οἱ μὲν[2] πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς νόμοις[3]».

1 οἰκοῖντο : οἰκοῦνται γ ‖ 2 οἱ μὲν : οἱ μὲν οἱ B ξ Sin ‖ 3 τοῖς νόμοις : τοὺς νόμους γ.

STOBÉE, IV 1,89
Patmos, c. 5,105 p. 203
Cf. C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p.178 n° 71.

20 (21) Ἀρκεσιλάου· Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν·[1] «Ὥσπερ ὅπου φάρμακα πολλὰ καὶ ἰατροὶ πολλοὶ, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖσται, οὕτω δὲ[2] καὶ ὅπου νόμου πλεῖστοι, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἀδικίαν μεγίστην[3]».

1 Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν *om.* τ ‖ δὲ *om.* ν ο ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

STOBÉE, IV1, 92 – Ἀρκεσιλάου.

21 (22) Δημάδης·[1] Τοῖς μὲν δούλοις ἡ ἀνάγκη νόμος, τοῖς δὲ ἐλευθέροις νόμος[2] ἡ ἀνάγκη[3].

1 Δημάδου : Δημάδης σ ρ Δημοσθ<ένους> κ ‖ 2 νόμος : ὁ νόμος δ ψ η ο ‖ 3 νόμος ἡ ἀνάγκη : ἀνάγκη δ νόμος ο ‖ *om. apopht.* ξ.

DÉMADE fr. 17 Sauppe.
C. WACHSMUTH, *Gnom.* p. 186 n° 124.

22 (23) Πειρίθου[1]

Τρόπος ἐστὶ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου·
Τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι[2] ποτὲ ῥήτωρ δύναιτο[3]·
τὸν δ', ἄνω τε[4] καὶ κάτω λόγοις ταράσσων, πολλάκις λυμαίνεται(1).

1 Πειρίθους : Πειρίθου κ B ρ Sin κ² Πειρείθου δ ‖ 2 διαστρέψαι : ἀντιστρέψαι λ ‖ 3 δύναιτο : δύναται τ π ν Sin δύναιτ' ἂν δ ψ λ ‖ 4 τε *om.* δ ‖ 5 *om. apopht.* ξ ο.

EURIPIDE, fr. 597, NAUCK², *Trag. Graec. Fragm.*, p. 549.
Critias B 22 Diels II.
(1) Texte cité *supra* c. 57,19.

23 (24) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους· Νόμος βούλεται μὲν εὐεργετεῖν βίον ἀνθρώπων· οὐ[1] δύναται δὲ ὅταν αὐτοὶ βούλωνται[2] πάσχειν. Ἐν τοῖς γὰρ[3] πειθομένοις ἐνδείκνυται τὴν ἰδίαν ἀρετήν.

1 οὐ *om.* δ λ ‖ 2 βούλωνται : βούλονται κ χ δ ψ λ ν I ‖ 3 ἐν τοῖς γὰρ : ἐν γὰρ τοῖς τ κ² ν η ο η I.

DÉMOCRITE, fr. B248 Diels II p. 194.
STOBÉE, IV 1,33 – Δημοκρίτου.

24 (25) Ὥσπερ[1] τοῖς νοσοῦσιν ἰατροὶ σωτῆρες, οὕτω καὶ τοῖς ἀδικουμένοις οἱ νόμοι[2].

1 ὁμοίως *ante* ὥσπερ *posuit* φ ‖ οἱ νόμοι : ὁ νόμος δ μ ψ λ.

Patmos, c.5, 106 p. 203 – Ἐπικτήτου.

Λόγος νθ'

Περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ[1] ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά[2]· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά[3].**

1 ὁ *ante* ἀγαθὸς *add.* τ π ρ χ ξ κ² ο δ ε ψ Mosq Aucta *om. ceteri* || 2 ἀγαθά : τὰ ἀγαθά N || 3 τὰ *ante* πονηρὰ *posuerunt* τ α ν λ η γ.

Lc 6, 45.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας[1] ἡμῶν[2] οὐ σαρκικά, ἀλλὰ[3] δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.**

1 στρατείας δ ψ λ ξ ν τ π φ Aucta || στρατίας B ε ο || 2 ἡμῶν *om.* ν || 3 πνευματικὰ *post* ἀλλὰ *posuit* δ.

2 *Co* 10, 4-6.

3 (3) **Σολομῶντος[1]· Ὁδοὶ ζωῆς διανοήματα συνετοῦ, ἀπὸ τῶν διανοημάτων[2] αὐτοῦ πλησθήσεται ἀνὴρ ἀγαθός.**

1 τοῦ *ante* Σολομῶντος *add.* δ τ κ² I || 2 διανοημάτων : νοημάτων δ μ ψ.

Pr 15, 24 *pars prior* et 14, 14 *pars altera.*

4 (4) **Σιράχ[1]· Ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία, οὕτω[2] σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ.**

1 Σιράχ : τοῦ Σιράχ δ τ Ι || 2 οὕτω : οὕτως Β ν ξ η γ δ ψ λ Sin Aucta.

Si 27, 4.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ἐκ λογικοῦ γάρ[1] καὶ ἀλόγου κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν πρὸς φυσιολογίαν πλάσμα[2], ὥσπερ τινὰ κένταυρον συνθεὶς ὁ Δημιουργὸς ὅλον τὸν ἄνθρωπον τῷ ἀνθρωπομόρφῳ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως στέρνων ἄνωθεν μέρει[3], τὸ ἀπὸ ὀμφαλοῦ ἕως[4] ὀσφύος καθάπερ ἵππου φύσιν[5] -πρός τε τὰς γαστρὸς ἡδονὰς κτηνῶδες ὑπάρχον καὶ πρὸς τὰς μίξεις ἀλόγως κινούμενον- κάτωθεν φέρον[6] προσήρμοσεν[7], οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀλόγου μέρους τὸ λογικὸν ἐξαρπάζεσθαι βουληθείς, ἀλλὰ τῷ λογικῷ ὑποβεβλημένον ἔχοντι τὸ ἄλογον μέρος[8] ἡνιοχεῖσθαι πρὸς τὰς τῆς[9] φύσεως ἀνάγκας, πανσόφως ἐνθείς[10].**

1 γὰρ *om.* ο || 2 πλάσμα *post* Ἑλληνικὸν *posuerunt* τ ν || 3 μέρει : μένει α || 4 ἕως : καὶ Aucta δ || 5 φύσιν : φησίν ρ || 6 φέρον : φέρων κ τ π ψ υ Ι ο Migne || 7 προσήρμοσεν : προσήρμωσεν κ κ² || 8 τῷ λογικῷ ... μέρος *om.* λ || 9 τῆς *om.* δ μ ψ || 10 ἐνθείς : ἐφείς δ ψ Aucta Migne.

S. BASILE, *Liber de virginitate* (*PG* 30, 681D-684A) (Appendix).

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου[1]**
Κρείσσων λογισμὸς πράξεως ἢ χρημάτων[2].
Τὰ μὲν γάρ ἐστι τῆς φθορᾶς, τὸ δ' ἵσταται.

1 τοῦ Θεολόγου *a 2a manu* Β || 2 χρημάτων : κερμάτων Sin ἐκ ῥημάτων λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*, I, II, 33 v. 55-56 (*PG* 37, 932A); *CPG* II 3035.

7 (7) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Διὰ τοῦτο πτερὰ τοῖς στρουθοῖς[1], ἵνα φύγῃ παγίδα[2]· διὰ τοῦτο λογισμοὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα ἐκφύγωσιν ἁμαρτήματα[3].**

1 στρουθοῖς κ ξ : στρουθίοις *ceteri* || 2 τὰς *ante* παγίδας *posuit* Migne || 3 τὰ *ante* ἁμαρτήματα *add.* Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De statuis*, (Hom. XV - *PG* 49, 157 *ab imo* l. 19); *CPG II* 4330.

8 (8) **Νείλου· Ὁ τὴν θείαν ἀπάθειαν[1] κατορθῶσαι σπουδάζων, ἀδούλωτον παντὶ πάθει ὀφείλει φυλάξαι τὸν ἑαυτοῦ λογισμόν.**

1 ἀπάθειαν : ἐντολὴν Aucta.

9 (9) **Οὐ παύεται λογισμοὺς ἡ διάνοια τίκτουσα· σὺ δὲ[1] τοὺς μὲν φαύλους ἔκτιλλε, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς γεώργει.**

1 δὲ : δ' ρ *om.* λ.

SAINT NIL, *Capita paraenetica*, n° 70 (*PG* 79, 1256A).

10 (10) **Κλήμεντος· Οὐχ ἡ τῶν πράξεων ἀγωγὴ[1] δικαιοῖ[2] τὸν πιστόν, ἀλλ' ἡ τῶν ἐννοιῶν ἁγνεία καὶ εἰλικρίνεια.**

1 ἀγωγὴ : ἀποχὴ ρ φ ο δ μ λ ψ Sin Aucta Holl ‖ 2 ἀγωγὴ δικαιοῖ : διαγωγὴ βεβαιεῖ γ.

HOLL, *Fragmente*, p. 119 n° 305.
V [K ιβ'] (*PG* 96, 89B) – Κλήμεντος.

11 (22) **Πλουτάρχου· Ἐπισκοτεῖ τῷ μὲν ἡλίῳ πολλάκις τὰ νέφη, τῷ δὲ λογισμῷ τὰ πάθη.**

ω f. (146rB 20) 146vA 31-32 – τοῦ Πλουτάρχου.

12 (23) **Ἐκ μὲν[1] τοῦ ποδὸς τὴν ἄκανθον, ἐκ δὲ τῆς ἀλόγου ψυχῆς τὴν ἄγνοιαν ὑπεξελέσθαι δεῖ.**

1 μὲν *om.* ξ.

ω f. (146rB 20) 147rA 13-14 – τοῦ Πλουτάρχου.

13 (24) **Δεῖ ὥσπερ ἐξ εὐνομουμένης πόλεως φυγαδεύειν στασιαστὴν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα νοῦν[2].**

1 τῆς σωθησομένης *post* ἐκ *posposuit* Stob. ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

ISOCRATE, fr. 31, voir G. MATHIEU - É. BRÉMOND, tome IV (Paris 1972) p. 238.
STOBÉE, III 1, 182 – (Σωκράτους, Stob. III 1, 180).

14 (26) **Φιλήμονος**
Ὁ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ[1] σκοπῶν,
τὸ κακὸν[2] ἀφαιρεῖ, τἀγαθὸν[3] δὲ λαμβάνει[4].

1 τὰ *ante* παρ' ἑαυτῷ *add.* ο Aucta ‖ 2 κακὸν : καλὸν Sin δ ψ ‖ 3 τἀγαθὸν : τὸ ἀγαθὸν δ λ η γ ν ‖ 4 *om. apopht.* ξ.

15 (27) Ἰσοκράτου· Ἃ ἄν[1] σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.

1 ἃ ἂν : κἂν κ² ‖ ἂν *om.* τ ν ‖ 2 φαίνηται : φαίνεται π Ι ν.

ISOCRATE, *A Nicoclès* (II) 38; éd. G. Mathieu - É. Brémond, *op. cit.*, t. II (Paris 1972) p. 108.

16 (28) Χαρικλείας· Τῷ γὰρ[1] πάθει[2] τοῦ σώματος καὶ τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς συνομολογεῖν ἀνέχεται[3].

1 γὰρ *om.* α ‖ 2 πάθει *post* σώματος *postposuit* Rattenbury ‖ 3 ἀνέχεται : ἠνέσχετο Rattenbury ‖ *om. apopht.* δ μ ψ λ ξ.

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, II 15, 2; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1935) t. I, p. 64 (C.U.F.).

17 (29) Πυθαγόρου[1]· Ἃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονοοῦ ποιεῖν[2].

1 Πυθαγόρου : Πυθαγόρας ξ Epicteti Ribittus ‖ 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

Sentences des Pythagoriciens, n° 6; éd. H. Chadwick, p. 84.
STOBÉE, III 1, 32 – Πυθαγόρου γνῶμαι (Stob., III 1, 30).
SEXTUS, *Sentences*, n° 178; éd. H. Chadwick, p. 32.
H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 10 n° 2.

18 (30) Ἐπικτήτου· Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι, γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν[1], τὸ τοῦ Θεοῦ δῶρον πικράζειν τὸν λόγον[2] τῇ κακίᾳ[3].

1 κατάποσιν : κατάπωσιν κ ‖ 2 τὸν λόγον : τῷ λόγῳ κ ‖ 3 *om. apopht.* Φ ξ.

STOBÉE, III 1, 146 – Ἐπικτήτου (Stob., III 1, 125).

19 (-) **Θεάγους[1]· Τὸ γὰρ ἀντέχειν[2] μὴ[3] δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατεῖν[4] δὲ τὴν ἡδονὴν οἰκεῖόν ἐντι(1) τῷ ἀλόγῳ μέρεος[5] τᾶς ψυχᾶς[6](2)· ἅ(3) δὲ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς[7] γίνεται, καὶ τῷ λόγον ἔχοντι μέρει τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ ἀλόγῳ[8].**

(1) ἐντι forme dorienne pour ἐστι.
(2) τᾶς ψυχᾶς forme dorienne pour τῆς ψυχῆς.
(3) ἁ même forme pour ἡ.

1 Θεάγους : Θεαγοῦς κ Β τ χ Sin Θεαγούς ε κ² I Θεαγοῦ α *om.* δ ‖ 2 ἀντέχειν : ἀντέχεν Stob. ‖ 3 μὴ : μὲν Stob. ‖ 4 ἐπικρατεῖν : ἐπικρατὲν Stob. ‖ 5 μέρεος : μέρει ν ‖ 6 τᾶς ψυχᾶς : τῆς ψυχῆς ν ‖ 7 αὐτοῖς *post* γίνεται *posuerunt* I Sin ‖ 8 *om. apopht.* ξ ο.

STOBÉE, III 1, 118 (éd. Hense, p. 84 l. 7-10) – Ἐν ταὐτῷ (*id est* Θεάγους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ἀρετῆς, Stob., III 1, 117 Hense p. 76 l. 9-10).

Λόγος ξ'

Περὶ ἀφροσύνης

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου˙ Πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους[1] καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ.**

1 τούτους *om.* δ λ ν ξ Aucta ο.

Mt 7, 26.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (3) 4-5 – τοῦ Εὐαγγελίου.
Patmos, c. 55, 1 p. 947 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου˙ Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε˙ ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε.**

1 *Co* 14, 20.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (5) 5-6 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 55, 2 p. 947 – τοῦ Ἀποστόλου.

3-4 (3-4) **Σολομῶντος˙ 3 Καρδία ἄφρονος ὀδύνη τῷ κτησαμένῳ αὐτήν[a]. 4 Χείλη ἄφρονος καταποντιοῦσιν αὐτόν[2]. Ἀρχὴ λόγων στόματος αὐτοῦ ἀφροσύνη˙ καὶ ἐσχάτη στόματος αὐτοῦ περιφέρεια πονηρά[b].**

1 καταποντιοῦσιν : καταποντίζουσιν V ‖ 2 χείλη ... αὐτόν *om.* δ μ ψ λ.
a) *Pr* 17, 21.

L [Λόγ. ξ'] f. 431r (6) 6-7 – Σολομῶντος.
R [A ξγ'] f. 73r (38) 39 – τῶν αὐτῶν (*i.e.* Παροιμιῶν, f. 73r l. 17).
Patmos, c. 55, 10 p. 948 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 55, 5).
b) *Eccl* 10, 12-13.
V [A κδ'] (*PG* 95, 1216C) (3a pars) – Ἐκκλησιαστοῦ.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (6) 7 – Σολομῶντος.

R [A ξγ'] f. 73v (6) 7 – τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.
D [A νβ'] f. 75vA (16) 20-21 – τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.

5 (5) **Μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνης[1] λόγους[2] καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου.**

1 πληθύνης : προπληθύνης ρ σ τ π λ Sin || 2 λόγους : λόγον (LXX).

Si 22, 13.
V [A κδ'] (*PG* 95, 1216D) – Ἐκκλησιαστοῦ.

6 (6) **Οὐ χρείαν ἔχει σοφίας ἐνδεὴς φρενῶν· μᾶλλον γὰρ ἄγεται ἀφροσύνῃ.**

Pr 18, 2.

7 (7) **Σιράχ· Ἐπὶ νεκρῷ[1] κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ φῶς[2], καὶ[2a] ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις[3].**

1 νεκρῷ : μωρῷ λ || 2 φῶς : φωνή π σαφῶς ξ || 2a ἐπὶ ... φῶς καὶ *om.* ψ || 3 σύνεσις : σύνεσιν *in textu* σύνεσις *in apparatu* (LXX).

Si 22, 11.
V [A κδ'] (*PG* 95, 1216D) – Σιράχ.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (11) 11-12 – Σιράχ.
R [A ξγ'] f. 73v (14) 14-15 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* f. 73v l. 12).
Patmos, c. 55, 16 l. 1-2 p. 949 – Σιράχ.

8 (8) **Ἄμμον καὶ ἅλας καὶ βῶλον σιδηροῦν[1] εὐκοπώτερον ὑπενεγκεῖν ἢ ἄνθρωπον ἄφρονα[2].**

1 σιδηροῦν : σιδήρου ο (LXX) || 2 ἄφρονα : ἀσύνετον V (LXX) || *om. apopht.* ξ.

Si 22, 15.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (11) 12-14 – Σιράχ.
V [A κδ'] (*PG* 95, 1216D-1217A) – Σιράχ.
R [A ξγ'] f. 73v (21) 21-22 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Σιράχ, 73v l. 12).
Patmos, c. 55, 16 l. 8-10 p. 949 – Σιράχ.

9 (9) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὥσπερ οἱ ἀσθενοῦντες χρῄζουσιν ἰατρικῆς[2], οὕτω[3] σοφίας ἄφρονες ἐπιδέονται.**

1 τοῦ ἁγίου *om.* I || 2 ἰατρικῆς : ἰατρείας ο || 3 οὕτω : οὕτως δ ψ.

S. BASILE, *In principium Proverbiorum* (*PG* 31, 393A); *CPG* II 2856.
D [A νβ'] f. (75vB 36) 76rA 1-4 – Βασιλείου ἐκ τὰς Παροιμίας.
R [A ξγ'] f. 73v (25) 26-27 – τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὰς Παροιμίας.
V [A κδ'] (*PG* 95, 1217A) – Βασιλείου εἰς τὰς Παροιμίας.
Patmos, c. 55, 24 p. 951 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 55, 21).

10-11 (10-11) Τοῦ Θεολόγου

**10 Αἰσχρὸν νέον γέροντος ἀσθενέστερον
εἶναι· γέροντ' ἀσθενέστερον[1] νέου[a].
11 [b]Ἦχοι θαλάσσης ἀνδρὸς ἄφρονος λόγοι,
βρίθοντες[2] ἀκτὰς οὐ πιαίνουσι χλόας[b].**

1 ἀσθενέστερον : ἀφρονέστερον δ ψ λ ο Migne Aucta γέροντα δ' ἀσθενέστερον Sin χ ε || 2 βρίθοντες : βρίθουσιν I.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata Moralia*,
a) I, II, 33 v. 225-226 (*PG* 37, 944A); *CPG* II 3035.
b) I, II, 32 v. 89-90 (*PG* 37, 923A); *CPG* II 3035.
Patmos, c. 55, 25 p. 952 – τοῦ Θεολόγου.

12 (12) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐδὲν[1] οὕτω ποιεῖ μωροὺς ὡς πονηρία. Ὅταν γὰρ ὕπουλος ᾖ, ὅταν ἀχάριστος, ὅταν οὐδὲν ἠδικημένος λυπῇ, πῶς οὐκ ἐσχάτης[2] ἀνοίας ἐξοίσει δεῖγμα[3].

1 οὐδὲν : μηδὲν Migne || 2 ἐσχάτης : ἐπ' ἐσχάτης δ ψ λ || 3 δεῖγμα Β π ρ τ χ φ κ² ψ ε ω Ι ο : δόγμα κ σ α ν ξ δῆγμα Aucta || *om. apopht.* Φ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, (Hom. XLI - *PG* 59, 238 l. 11-15); *CPG* II 4425.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (17) 18-20 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 55, 27 p. 952 – τοῦ Χρυσοστόμου.

13 (13) Φίλωνος· Πέφυκεν ὁ ἄφρων ἐπὶ μηδενὸς ἑστάναι πράγματος[1]· καὶ ἔστιν αὐτῷ ζωὴ πᾶσα[2] κρεμαμένη[3] βάσιν ἀκράδαντον οὐκ ἔχουσα.

1 πράγματος *ante* ἑστάναι *praeposuit* ο δόγματος Lœb ἑστάναι πράγματος : αἰσθάνεσθαι πρ ἢ ἑστάναι ε || 2 πᾶσα *om.* ο || 3 κρεμαμένη : κεκραμμένη δ ψ λ Ι.

PHILON D' ALEXANDRIE, *De posteritate Caini*, 24-25; éd. Cohn - Wendland, t. II, p. 6; texte complet dans le second apparat; éd. Lœb, Philo, vol. II, p. 342.
D [Δ β'] f. 117vA (1) 2-7 – Φίλωνος.
V [Δ κγ'] f. 82v (9) 10-11 (*PG* 95, 1404C) – Φίλωνος.
Tı [Δ κγ'] f. 214vA (mg) 26-29 – Φίλωνος.
Kı [Δ κγ'] f. 359v (mg) 15-17 – Φίλωνος.
W [Δ ε'] f. 134r (3) 4-5-7-9 – Φίλωνος ἐκ τοῦ η' καὶ θ' τῆς Νόμων ἱερᾶς ἀλληγορίας.
Par f. 69v (18) 19 70r 1-3 – Φίλωνος.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (20) 20-22 – Φίλωνος.
Patmos, c. 55, 29 p. 953 – Φίλωνος.

14 (14) Μεῖζον ἀνθρώπῳ κακὸν ἀφροσύνης οὐδέν ἐστιν, τὸ ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ[1] γένους τὸν νοῦν ζημιωθέντι[2].

1 λογιστικοῦ : λογικοῦ κ γ R λογισμοῦ V ‖ 2 ζημιωθέντι : ζημιωθέντος Par.

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestiones in Genesim*, IV, 179; éd. R. Marcus SII, p. 227; F[se] Petit, p. 193; Harris, p. 69.
Thes [A οδ'] f. 81v (3) 4-6 – (Φίλωνος, f. 81r 27) ἐκ τοῦ ς' (τῶν ἐν Γενέσει, f. 81r 27).
V [A κγ'] (*PG* 96, 1217B) – (Φίλωνος, *PG* 96, 1217B l. 78).
Tı [A κβ'] f. 27rA (mg 5) 5-8 – ὁμοίως (*id est* Φίλωνος, f. 26vB *mg* l. 36).
Kı [A κβ'] f. 70v (mg 1) 1-3 – ὁμοίως (*id est* Φίλωνος, f. 70r *mg* l. 25).
D [A νβ'] f. 76rA (30) 31-36 – (Φίλωνος, l. 15), ἐκ τοῦ ς' (τῶν ἐν Γενέσει, l. 15).
R [A ξγ'] f. 74r (5) 6-7 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, l. 3) ἐκ τοῦ ς' τῶν αὐτῶν (*id est* τῶν ἐν Γενέσει ζητουμ[ένων], l. 3).
Par f. (69v 18) 70v 11-13 – Φίλωνος.
Patmos, c. 55, 30 p. 953 – (Φίλωνος, c. 55, 29).

15 (15) Πέφυκεν ὁ ἄφρων ἀεὶ[1] ἐπὶ[2] τὸν ὀρθὸν λόγον κινούμενος ἠρεμίᾳ καὶ ἀναπαύσει δυσγενὴς[3] εἶναι.

1 ἀεὶ : αἰεὶ Cohn - Wendland ‖ 2 ἐπὶ : παρὰ Par Cohn - Wendland ‖ 3 δυσγενὴς : δυσμενὴς B ρ σ τ π χ ε κ² Aucta δυστυχὴς δ ψ λ ‖ *om. apopht.* ξ ο.

PHILON D' ALEXANDRIE, *De posteritate Caini*, 24; éd. Cohn - Wendland, t. II, p. 6.
TIII [Δ ε'] f. 201vB (3) 4-7 – Εὐαγρίου.
KIII [Δ ε'] f. 385r (mg) 25-26 – Εὐαγρίου.

Par f. (69v 18) 71r 10-12 – Φίλωνος.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (20) 22-23 – Φίλωνος.
Patmos, c. 55, 31 p. 954 – (Φίλωνος, c. 55, 29).

16 (16) Πλουτάρχου· Ὁδηγὸν[1] τυφλὸν λαβεῖν καὶ σύμβουλον ἀνόητον ἕν ἐστιν[2].

1 ταὐτόν ἐστιν *ante* ὁδηγὸν *add.* Bern. ‖ 2 ἕν ἐστιν : ἕν ἐστί δ ψ λ φ ταὐτόν ἐστι ο.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 20; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154.
Par f. 83r (12) 17-18 – Πλουτάρχου.
ω f. 146rB (20) 26 – τοῦ Πλουτάρχου.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (25) 25-26 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 55, 32 p. 954 – τοῦ Πλουτάρχου.
Cf. APOSTOLII, *Cent.* XI n° 50; éd. Leutsch II, p. 527.
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 202 n° 230.

17 (17) Οὔτε ἀρρώστου πληγήν, οὔτε ἀνοήτου ἀπειλὴν δεῖ εὐλαβεῖσθαι.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 107; éd. Bernardakis, t. VII, p. 162.
Par f. (83r 12) 85r 9-11 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 146vB 32 – τοῦ Πλουτάρχου.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (25) 26-27 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 55, 33 p. 954 – (τοῦ Πλουτάρχου, c. 55, 32).
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 203 n° 232.

18 (18) Οὐχ οὕτω τοῖς ὀρφανοῖς παισίν, ὡς τοῖς ἀνοήτοις ἀνδράσιν[1] ἐπιτρόπους δεῖ[2] παρεῖναι[3].

1 ἀνδράσιν : ἀνθρώποις Patmos *om.* δ ψ λ ‖ 2 δεῖ : χρὴ Sin Aucta *om.* ο ‖ 3 παρεῖναι : ἐστὶ χρεία Bern. ‖ *om. apopht.* ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 21; éd. Bernardakis, t. VII, p. 154.
Par f. (83r 12) 85r 15-17 – Πλουτάρχου.
ω f. (146rB 20) 147rA 5-6 – τοῦ Πλουτάρχου.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (25) 27-28 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 55, 34 p. 955 – (τοῦ Πλουτάρχου, c. 55, 32).
C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 203 n° 233.

19 (19) Οἱ ἐλαφροὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ τὰ κενὰ[1] τῶν ἀγγείων, εὐβάστακτοι[2] τοῖς ὠτίοις εἰσίν[3].

1 κενὰ : καινὰ ν ‖ 2 εὐβάστακτοι : εὐάστακτοι ο ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 101; éd. Bernardakis, t. VII, p. 161.
Par f. (83r 12) 85v 15-17 – Πλουτάρχου.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (25) 28-29 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 55, 35 p. 955 – (τοῦ Πλουτάρχου, c. 55, 32).

20 (20) Κακόσιτός ἐστιν[1] πρὸς τὸν συμφέροντα λόγον ἡ τῶν ἀνοήτων ψυχή, οὐ παραδεχομένη τὸν σῴζοντα νοῦν, ὥσπερ φάρμακον[2].

1 ἐστιν : ἐστι ο ‖ 2 φάρμακον *om.* ξ *sententias ultimas* § 20-23 *om.* ο.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 92; éd. Bernardakis, t. VII, p. 160.
Par f. (83r 12) 85v 19-21 86r 1 – Πλουτάρχου.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (25) 30-31 – Πλουτάρχου.
Patmos, c. 55, 36 p. 955 – (τοῦ Πλουτάρχου, c. 55, 32).

21 (21) Κράτητος· Κράτης ἀπείκαζεν τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τρυπάνοις[1]· ἄνευ γὰρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν[2].

1 τοῖς *ante* τρυπάνοις *add.* δ λ ψ Stob. Aucta ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 94; éd. Bernardakis, t. VII, p. 161.
Par f. 117r (1) 2-4 – Γνῶμαι Κράτητος.
STOBÉE, III 4, 50 – Κράτητος.
L [Λόγ. ξ'] f. 431r (31) 32-33 – Κρατήτου (*sic*).
Patmos, c. 55, 37 p. 955 – Κράτητος.

22 (22) Ζήνωνος· Τῶν τις ἐν Ἀκαδημείᾳ[1] νεανίσκων περὶ ἐπιτηδευμάτων διελέγετο ἀφρόνων[2]. Ὁ δὲ Ζήνων· «Ἐὰν μὴ τὴν γλῶσσαν, ἔφη, εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις[3]».

1 Ἀκαδημείᾳ : Ἀκαδημίᾳ δ ψ Sin Aucta ‖ 2 ἀφρόνων : ἀφρόνως *in apparatu* Stob. ‖ 3 πλημμελήσεις : πλημμελήσης φ ‖ *om. apopht.* ξ.

ZÉNON, fr. 234 von Arnim I.
Par f. 134r (16) 17-20 134v 1 – Ζήνωνος.

STOBÉE, III 36, 23 – Ζήνωνος.
Ŀ [Λόγ. ξʹ] f. 431r (33) 34-36 – Ζήνωνος.
Patmos, c. 55, 38 p. 956 – Ζήνωνος.

23 (23) Δημάδου· Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζεν[1] αὐλοῖς, ὧν εἴ τις ἀφέλοι[2] τὴν γλῶτταν, τὸ λοιπὸν οὐδέν ἐστιν.

1 εἴκαζεν : ἀπείκαζε Stob. || 2 ἀφέλοι : ἀφέλοιτο ψ λ ἀφέλει η.

DÉMADE, fr. 2,19 Sauppe, p. 315.
STOBÉE, III 4, 67 – Δημάδου.

Λόγος ξα'

Περὶ ἀσωτίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα[1] ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν καὶ ἐκεῖ[2] διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως.**

1 ἅπαντα : πάντα N ‖ 2 ἐκεῖ : ἐκεῖσε ο.

Lc 15,13.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Μὴ μεθύσκεσθε[1] οἴνῳ ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία.**

1 μεθύσκεσθε : μεθύσκεσθαι κ.

Éph 5,18.

3 (4) **Σιράχ· Τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι[1] ἀσώτως[2] καὶ τοὺς καρποὺς σου ἀπολέσεις καὶ ἀφήσεις σεαυτῷ[3] ὡς[4] φύλλον[5] ξηρόν.**

1 καταφάγεσαι : καταφάγησαι σ καταφάγης ψ ‖ 2 ἀσώτως *om.* (LXX) ‖ 3 σεαυτῷ : σεαυτὸν δ ξ ν ϱ Sin ἑαυτῷ φ ο ‖ 4 ὡς *om.* ο ‖ 5 φύλλον : ξύλον σ (LXX) φίλλον η.

Si 6,3.

4 (3) **Σολομῶντος· Ὃς κατασπαταλᾷ ἐκ παιδὸς ἀσώτως[1], οἰκέτης ἔσται· ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ' ἑαυτῷ.**

1 ἀσώτως *om.* (LXX).

Pr 29,21.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὐδὲ γὰρ φειδόμενοι καθάπαξ πλούτου τοὺς ἐρριμένους χαμαὶ παρατρέχομεν ἀδελφούς, οὐδὲ τοῖς παισὶν ἢ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τὴν εὐπορίαν[1] φυλάττοντες, ἀποκλείομεν τοῖς δεομένοις τὰς ἀκοάς, ἀλλὰ τὴν δαπάνην μετατιθέντες ἐπὶ[2] τοῖς χείροσι καὶ τὸ φιλότιμον ἀκόνην πονηρίας ποιούμενοι τοῖς ταύτην ἐπιτηδεύουσιν. Πόσαι γὰρ ἢ πόσοι τῶν ἐναντίων[3] περιεστήκασι τράπεζαν; Οἱ μὲν αἰσχροῖς ῥήμασι τὸν ἑστιάτορα θέλγοντες, οἱ δὲ ἀτόποις βλέμμασί τε καὶ σχήμασι τὸ τῆς ἀκρασίας ἐκκαίοντες[4] πῦρ· οἱ δὲ τοῖς εἰς ἀλλήλους σκώμμασι γέλωτα τῷ κεκληκότι κατασκευάζειν ἐθέλοντες, καὶ οὗτοι δὲ οὐ τὸ ἑστιαθῆναι[5] λαμπρῶς μόνον κερδανοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας πεπληρωμένας[6] πολυτελῶν δώρων κατάγουσι[7].**

1 εὐπορίαν : εὐφορίαν λ ‖ 2 ἐπὶ *om.* ψ λ ‖ 3 ἐναντίων : ἐνίων Aucta ε B Migne ‖ 4 ἐκκαίοντες : ἐκκαίουσι τ π I ‖ 5 ἐθέλοντες... ἑστιαθῆναι *om.* α ‖ 6 πεπληρωμένας *om.* ρ ‖ 7 πόσαι... κατάγουσι *om.* δ μ ψ λ τοῦ ἁγίου... κατάγουσι *om.* ξ ο κατάγουσιν Aucta φ ν κ².

S. BASILE, *Hom. Quod rebus mundanis adhaerendum non sit* (*PG* 31, 553BC); *CPG II* 2866.

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Τῆς αὐτῆς δυσχερείας ἐστὶ καὶ κτήσασθαί τι τῶν ἀγαθῶν οὐχ ὑπάρχον[1] καὶ κτηθὲν[2] διασώσασθαι[3].**

1 ὑπάρχον : ὑπάρχων ρ ‖ 2 κτηθὲν : κτιθὲν κ ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. XL - *In sanctum baptisma* (*PG* 36, 401C); *CPG* II 3010.
Texte cité *infra pars prima* c. 69,7.

7 (7) **Τοῦ[1] μὲν γὰρ δαπανᾶν καὶ ἡ φιλοδοξία[2] τοῖς πολλοῖς παρέχει τὸ πρόθυμον· οὗ δὲ ἀφανὴς ἡ ἐπίδοσις[3] καὶ τὸ παρέχειν ἀμβλύτερον[4].**

1 τοῦ : τὸ ο ‖ 2 φιλοδοξία : φιλοξενία δ ψ λ ‖ 3 ἐκεῖ *post* ἐπίδοσις *postposuerunt* δ λ ε ‖ 4 ἀμβλύτερον *id. est* καθαρώτερον *in mg* α ‖ *om. apopht.* ξ.

ID., Or. XVIII - *Funebris in patrem* (*PG* 35,1009C); CPG II 3010.

8 (8) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰ παιδὸς ἐπετρόπευες καὶ λαβὼν τὰ αὐτοῦ περιώρας[1](1) αὐτὸν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄντα, μυρίους ἂν ἔσχες[2] κατηγόρους καὶ τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ἂν[3] ἔδωκας δίκην· τὰ δὲ τοῦ Χριστοῦ λαβὼν καὶ οὕτως[4] μάτην ἀναλίσκων, οὐχ ἡγῇ δώσειν εὐθύνας;**

1 περιώρας B ε ο : περιεώρας ρ παρεώρας λ || 2 ἔσχες : εἶχες ξ || 3 ἂν *post* ἔδωκας *praeposuerunt* δ μ ψ λ Aucta || 4 οὕτως : οὕτω ρ τ π χ κ^2 ο *om.* δ ψ λ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum* (Hom. XLIII - *PG* 58, 494 l. 11-15); CPG II 4424.
(1) περιώρας forme ionienne de περιορᾶν,
περιεώρας forme classique de l'imparfait.

9 (9) **Πλουτάρχου· Ὁ τῶν ἀσώτων[1] βίος, ὥσπερ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων, ἐκφέρεται.**

1 ἀσώτων : ἀσωμάτων Sin σωμάτων δ μ ψ λ.

ω f. (146rB 20) 146vA 15-16 – τοῦ Πλουτάρχου.
APOSTOLII, *Cent.* XIII Proverbe n°13e; éd. Leutsch II p. 574 – Πλουτάρχου.

10 (11) **Μενάνδρου**
Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας[1] ἀλογίστως βίον,
τὸ καλῶς ἀκούειν[2], ταχὺ ποιεῖ πᾶσι[3] κακῶς[4].

1 δαπανῶντας *post* ἀλογίστως *postposuerunt* ο π χ ε φ κ^2 I || 2 ἀκούειν : ἀκοῦον ο || 3 πᾶσι : πᾶσιν δ μ ψ λ πεινῆν Edmonds || 4 κακῶς : κακούς Sin ν || *om. apopht.* ξ.

MÉNANDRE, fr. 623; éd. Edmonds III B p. 806.
STOBÉE, III 15,1 – Μενάνδρου.

11 (12) **Πλούσιον[1] δὲ ἄσωτον θεασάμενος[2] ἐλαίας[3] ἐσθίοντα καὶ ὕδωρ πίνοντα[4], ἔφη[5]· «Εἰ οὕτως ἠρίστας[6], οὐκ ἂν οὕτως ἐδείπνεις[7]».**

1 πλούσιον δὲ *om.* Long || 2 ἐν πανδοχείῳ *post* θεασάμενος *postposuit* Long || 3 ἐλαίας : ἐλάας Long || 4 καὶ ὕδωρ πίνοντα *om.* π Long || 5 ἔφη *post* οὕτως *postposuit* γ || 6 ἠρίστας : ἠρίστεις δ ψ || 7 *om. apopht.* μ ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 50; éd. Long, p. 268 – Διογένης.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 69 n° 169.

12 (-) **Κυψέλου[1]· Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι[2].**

1 Κυψέλου : Κυψέλλου B χ φ ε κ^2 *om.* I || 2 ἐνδεῖσθαι : ἐνδεᾶ εἶναι Tziatzi - Papagianni.

STOBÉE, III1, 172 η' – Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος.
M. TZIATZI - PAPAGIANNI, *Die Sprüche der sieben Weisen* (Stuttgart - Leipzig 1994) p. 243 n° 8 (Teubner).

13 (13) Πλάτωνος· Πλάτων ὁ σοφὸς ἰδὼν μειράκιον[1] εὐγενῆ ἀσώτως τὴν γονικὴν[2] οὐσίαν ἀναλώσαντα[3] καὶ ἐπὶ θύραις πανδοχείου ἄρτον ἐσθίοντα[4] καὶ ὕδωρ[5] πίνοντα πρὸς αὐτὸν ἔφη· «Εἰ οὕτως[6] κατὰ γνώμην ἠρίστας, οὐκ ἂν οὕτως ἐδείπνεις[7]».

1 μειράκιον : μειράκειον π I μείρακα δ Sin α Aucta || 2 γονικὴν : πατρικὴν ν || 3 ἀναλώσαντα : ἀναλώσαντι ρ || 4 καὶ ἐλαίας *post* ἐσθίοντα *postposuerunt* δ ψ λ Sin Aucta || 5 ὕδωρ : οἶνον π || 6 οὕτως : οὕτω ε || 7 *om. apopht.* ξ ο.

Par f. (140r 8-9) 145r 16-20 145v 1 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.

Cf. Diogène Laërce 6,50.

14 (14) Διογένους· Ὁ αὐτὸς[1] προσελθὼν τινι μειρακίῳ καταβεβρωκότι τὰ πατρῷα ᾔτει αὐτὸν δέκα δραχμάς. Τοῦ δὲ τὴν[2] αἰτίαν ἐρομένου[3], δι' ἣν παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀβολὸν λαμβάνει, παρὰ δὲ αὐτοῦ δραχμὰς δέκα αἰτεῖ, εἶπεν, «ὅτι παρὰ μὲν τῶν ἄλλων[4] ἐλπίζω λήψεσθαι πολλάκις, παρὰ σοῦ δὲ[5] οὐκ ἔτι[6]».

1 ὁ αὐτὸς : ὁ οὗτος ν *om.* ο || 2 τὴν *om.* λ || 3 ἐρομένου : ἐρωμένου $κ^2$ ο || 4 ὀβολὸν... ἄλλων *om.* δ μ ψ λ τ || 5 δὲ *post* παρὰ *posuerunt* Aucta δ λ Sin $κ^2$ ν || 6 οὐκ ἔτι : οὐκέτι χ $κ^2$ ο Sin Aucta.

Par f. (146v 1-3) 149r 3-9 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον... Γ.

15 (16) Ξενοφῶντος· Οὐ γὰρ[1] τὸ μὴ λαβεῖν τ'ἀγαθὰ οὕτω χαλεπόν, ὡς τὸ λαβόντα στερηθῆναι[2](1).

1 γὰρ *om.* α ο || 2 *om. apopht.* δ μ ψ λ Sin.

XÉNOPHON, *Cyropédie*, VII5, 82.
STOBÉE, III 15,13 – Ξενοφῶντος ἐν τῷ ζ' τῆς Κύρου παιδείας.
(1) *Thucydide, II44,2, exprime la même idée:* «Ce qui fait souffrir n'est pas la privation des biens qu' on n'a pas eu, mais la suppression de ceux dont on a pris l'habitude».

16 (17) Χείλωνος[1]· Δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ[2].

1 Χείλωνος : Φείδωνος λ Φίλωνος ο Χίλωνος Aucta ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

APOSTOLII, *Cent.* V Proverbe n° 87a; Leutsch II p. 357 – Χίλωνος.

17 (18) Διφίλου

Ἔργον[1] συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ,
ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι[2] ῥᾴδιον[3].

1 ἔργον : ἔργων ψ λ ἔργῳ ο ‖ 2 διαφορῆσαι : διασκορπίσαι τ γ ν *id est* ἀναλῶσαι *in mg* α ‖ 3 ῥᾴδιον *om.* ο et *apopht.* ξ.

STOBÉE, III 15,3 – Διφίλου.
DIPHILUS fr. 100; éd. Edmonds III A p. 144.

18 (19) Ζήνωνος· Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν[1] ἀσωτίας καὶ λέγοντας ἐκ τοῦ[2] πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν· «Εἴ[3] που καὶ τοῖς μαγείροις συγγνώσεσθε[4], ἐὰν ἁλμυρὰ λέγωσι πεποιηκέναι τὰ ὄψα, ὅτι πλῆθος ἁλῶν[5] αὐτοῖς ὑπῆρχεν;»

1 αὐτῶν : ἑαυτῶν ν ‖ 2 τοῦ *om.* ε χ ν Stob. Aucta Sin I ‖ 3 εἴ : ἦ δ ο ‖ 4 συγγνώσεσθε : συγγιγνώσκεσθε ο ‖ 5 ἁλῶν *post* αὐτοῖς *posuit* ν.

ZÉNON, fr. 294 von Arnim I.
STOBÉE, III15,12 – Ζήνωνος.

Λόγος ξβ'

Περὶ συνηθείας καὶ ἔθους

1 (-) **Τοῦ Εὐαγελίου˙(1)**

(1) Deest hic sententia quaedam ex Evangelio (Ribittus, p. 238) et, pourrait -on ajouter, dans tous les florilèges sacro-profanes qui dépendent du Pseudo-Maxime. Voir à titre d'exemple notre édition du florilège de Patmos chap. 19 p. 454. Dans deux manuscrits du XVIe siècle il y a toutefois deux textes différents : l'un en ζ : Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ παραλυτικῷ· Ἴδε ὑγιὴς γέγονας μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται (Jn 5,14).
et l'autre en ο : Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. Εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. Συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Τίνα θέλετε... (Mt 27, 15-17).

2 (1) **Τοῦ Ἀποστόλου˙ Συνήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον˙ βλέπω δὲ[1] ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μελεσί μου.**

1 δὲ : δ' ν.

Rm 7,22-23.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79r (mg) 17-20 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 19,1 p. 454 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (2) **Σολομῶντος˙ Χρόνῳ[1] κρατυνθὲν[2] τὸ ἀσεβὲς[3] ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη.**

1 χρόνῳ : ἐν χρόνῳ W (LXX) || 2 κρατυνθὲν : κρατηθὲν λ η || 3 τὸ ἀσεβὲς : ὑπὸ τοῦ πάθους ζ.

Sg 14,16.
D [Σ ς'] 309rA (13) 14-16 – Σοφία Σολομῶντος.

W [Σ γ'] f. 248v (2-3) 3-4 – Σοφία Σολομῶντος.
V [Σ δ'] (*PG* 96, 332C) – Σοφία Σολομῶντος.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79r (mg) 20-21 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 19,4 p. 454 – Σοφία Σολομῶντος.

4 (3) **Σιράχ· Ἄνθρωπος συνεθιζόμενος[1] λόγοις ὀνειδισμοῦ τὸν αἰῶνα[2] οὐ μὴ παιδευθῇ.**

1 συνεθιζόμενος : συνηθιζόμενος D ‖ 2 τον αἰῶνα : ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ VW (LXX).

Si 23,15.
D [Σ ς'] f. 308vB (mg) 22-25 – Σιράχ.
W [Σ γ'] f. 248v (4) 5-6 – ἀπὸ τοῦ Σιράχ.
V [Σ δ'] (*PG* 96, 332C) – τοῦ Σιράχ.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79r (mg) 20-21 – Σιράχ.
Patmos, c. 19,5 p. 455 – τοῦ Σιράχ.

5 (4) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὐδὲν οὕτως[1] ἐπιθυμητόν, ὡς[2] μὴ τῇ συνεχείᾳ τῆς ἀπολαύσεως εὐκαταφρόνητον γίνεσθαι· ὧν δὲ σπανία ἡ κτῆσις, περισπούδαστος ἡ ἀπόλαυσις.**

1 οὕτως : οὔτε δ μ ψ ‖ 2 τὸ *post* ὡς *postposuit* ο ‖ ὡς : ὁ Migne.

ω f. 145vB (12) 16-18 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
S. BASILE, 1) *De ieiunio*, hom. I (*PG* 31, 176C); *CPG II* 2845
2) *De ingluvie et ebrietate* (*PG* 32,1321A l. 6-9); *CPG II* 2908.

6 (5) **Παλαιωθὲν γὰρ τραῦμα[1] ψυχῆς καὶ κακοῦ μελέτη χρόνῳ προσοχθισθεῖσα[2] δυσίατός[3] ἐστιν ἢ καὶ παντὸς[4] ἀνίατος[5] ὡς τὰ πολλὰ τῆς ἕξεως εἰς φύσιν μεθισταμένης[6].**

1 τραῦμα : πάθος δ ψ λ ἔθος WV ‖ 2 προσοχθισθεῖσα : βεβαιωθεῖσα τ α ν V προσεθισθεῖσα ε Aucta βεβαιωθὲν δ ψ λ γ ‖ 3 δυσίατος : δυσίατον δ ψ λ ‖ 4 παντὸς : παντελῶς σ ο τ φ ν η α γ V ‖ 5 ἀνίατος : ἀνίατον δ ψ λ ‖ 6 παντός... μεθισταμένης : ἀνίατος παντελῶς εἰς φύσιν ὡς τὰ πολλὰ τοῦ ἔθους μεθισταμένου δ μ ψ λ V ‖ μεθισταμένης : μεταπίπτοντος W.

S. BASILE, *In psalmum* I (*PG* 29, 224C); *CPG II* 2836.
D [Σ ς'] f. 310vA (23) 24-36 B1-2 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 309rB 37) ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

W [Σ γ'] f. 248v (mg 16-17) 16-21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, l. 6-7) ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν.
V [Σ δ'] (*PG* 96, 332D) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου)
Patmos, c. 19,7 l. 2-4 (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 19,6).

7 (6) **Οὔτε ἐν κηρῷ γράψαι δυνατὸν μὴ προκαταλεάναντα[1] τοὺς ἐναποκειμένους χαρακτῆρας, οὔτε ψυχῇ θεῖα δόγματα παραθέσθαι[2] μὴ τὰς ἐκ τοῦ ἔθους προλήψεις[3] ἐξελόντα[4].**

1 προκαταλεάναντα : λεάναντα δ ψ λ || 2 παραθέσθαι : παραθῆναι γ || 3 προλήψεις : προσλήψεις γ || 4 ἐξελόντα : ἐξελῶντα δ ψ ἐξελῶντας γ || *om. apopht.* ξ.

S. BASILE, *De anima*, secro XXIII (*PG* 32, 1373BC) (Appendix); *CPG* II 2908.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79r (22) 23-25 – ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 19,8 p. 455 (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 19,6).

8 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Ῥᾷον γὰρ[1] ἀπ' ἀρχῆς μὴ ἐνδοῦναι[1a] κακίᾳ καὶ προϊοῦσαν μὴ ἐκφυγεῖν[2] ἢ προβαίνουσαν ἀνακόψαι καὶ[3] φανῆναι[4] ταύτης ἀνώτερον.**

1 γὰρ *om.* ο || 1a ἐνδοῦναι : ἐκδοῦναι κ² Ι η γ || 2 μὴ ἐκφυγεῖν : διαφυγεῖν ο Aucta Migne μὴ *om.* Aucta Migne α ν ο || 3 καὶ *hic desinit* π *ceteri pergunt* || 4 φανῆναι : ἀποφῆναι δ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. XXXII - *De moderatione in disputando* CPG 36, 205C); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 48r 7-10 – τοῦ Θεολόγου.
W [Σ γ'] f. 249r (8) 9-11 – (τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, l.4) ἐκ τοῦ περὶ εὐταξίας.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79r (mg) 27-28 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 19,9 p. 456 – τοῦ Θεολόγου.

9 (8) **Δικτύῳ κομίζειν ὕδωρ ἢ πλίνθον πλύνειν εὐπετὲς[1] ἢ κακίαν φυτευθεῖσαν[2] χρόνῳ πολλῷ ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ ἐξελεῖν δυνατόν[3].**

1 εὐπετὲς : εὐπετέστερον Ant. || 2 φυτευθεῖσαν : ποιωθεῖσαν Georg. || 3 δυνατόν ρ τ χ φ ε γ δ ψ λ Sin ο Aucta *om.* Ant. I : ἀδύνατα ξ ἀδύνατον κ Β σ *om. apopht.* κ² Ι η Ribittus.

Texté cité par 1) Antoine I éd. Migne (*PG* 136, 1197D);
2) GEORGIDÈS, *Gnomologium* édité par J. F. BOISSONADE, *Anecdota graeca e codicibus regiis I* (Paris 1829 réimpression anastatique Hildesheim 1962) t.1 p.29; éd. Migne (*PG* 117, 1085C).

3) A [Λόγ. ξβ'] f. (79r mg) 79v 28 80r 1-2 – τοῦ Θεολόγου.
4) Patmos, c. 19,10 p. 456 – (τοῦ Θεολόγου, c.19,9).

10 (9) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ψυχὴ ἅπαξ ἁμαρτίᾳ σπεισαμένη καὶ ἀναλγήτως διατεθεῖσα[1] πολλὴν παρέχει τῷ νοσήματι τὴν προσθήκην.

1 διατεθεῖσα : διατιθεῖσα V.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De anima*, hom. VIII (*PG* 63, 622 l. 33-35) (Ecloga); *CPG* II 4684.
Par f. (51r 3) 56v 5-8 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [M δ'] f. 168r (21) 22-23 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Χρυσοστόμου, f. 168r l.12) περί μετανοίας (*PG* 96, 153D).
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (mg) 2-4 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 19,12 p. 456 – τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (10) Πολλάκις[1] τὴν[2] φλόγα παρὰ[3] τὴν ἀρχὴν μὴ σβεννύντες[4] εἰς μέγα ναυάγιον κατήντησαν. Μὴ ἔχουσα γὰρ ἁμαρτία τὸν εἰς πρόσω προβῆναι[5] κωλύοντα, ἵππῳ ἔοικεν τὸν χαλινὸν ἐπιρρίψαντι[6] καὶ τὸν ἀναβάτην κρημνίζοντι[7].

1 οὕτω γοῦν πολλοὶ *ante* πολλάκις *posuit* V ‖ 2 οἱ *ante* τὴν *add.* ο ‖ 3 παρὰ : τὴν παρὰ V ‖ 4 σβεννύντες : σβεννύοντες ‖ 5 πρόσω προβῆναι : πρόσωπον δ ψ λ ‖ 6 ἐπιρρίψαντι : ἀπορρίψαντα κ² Ι ρ σ τ ζ ἀπορρήξαντι V ‖ 7 κρημνίζοντι σ τ Sin λ γ Par V : κρημνίζοντα κ Β ρ χ ε κ² Ι η ο ξ Aucta.

JEAN LE JEÛNEUR, *Sermo de pœnitentia* (*PG* 88, 1976A).
Par f. (51r 3) 56v 16-20 57r 1-2 – τοῦ Χρυσοστόμου.
V [M δ'] f. 168r (12) 28-31 (*PG* 96, 153D l.2 *ab imo*) – Χρυσοστόμου.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (*mg* 2) 4-7 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 19,13 p. 457 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c.19,12)

12 (11) Φίλωνος· Ἐγχρονίζον ἔθος φύσεως κραταιότερόν ἐστι καὶ μικρὰ μὴ κωλυόμενα ἁμαρτήματα φύεται καὶ ἐπιδίδοται[1] πρὸς μέγεθος συναυξάνοντα[2].

1 ἐπιδίδοται : ἐπιδίδωσι Cohn - Wendland ‖ 2 συναυξάνοντα : συναυξανόμενα Cohn - Wendland αὐξάνοντα Harris συναύξοντα Patmos.

PHILON D'ALEXANDRIE, *De decalogo*, 26, 137; éd. Cohn-Wendland, IV, p. 299; Harris, p. 82.

TISCHENDORF, *Philonea*, p. 152-153.
D [Σ ς'] f. 310vB (15) 16-23 – Φίλωνος ἐκ τοῦ εἰς τὴν Δεκάλογον.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (mg) 7-9 – Φίλωνος.
Patmos, c. 19,18 p. 458 – Φίλωνος.

13 (12) Κλήμεντος Ῥώμης[1]· Ὁ γὰρ μισεῖ τις διὰ τὴν ἐπιοῦσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν, τοῦτο διὰ τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν πράττειν συναναγκάζεται, δεινὴν σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν παρειληφώς[2].

1 Κλήμεντος Ῥώμης *om.* ο ‖ Ῥώμης *om.* δ ψ λ ‖ 2 παρειληφώς : πάλιν ἠληφώς D παρειληφῶτες ν ‖ *om. apopht.* ξ.

HOLL, *Fragmente*, p. 15 n° 30.
D [Σ ς'] f. (309vB 17) 310vA 18-28 – τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (mg) 9-11 – Κλήμεντος.
Patmos, c. 19,16 p. 457 – (Κλήμεντος, c. 19,14).

14 (13) Μηδαμῶς τὴν φύσιν αἰτιώμεθα· πάντα γὰρ βίον ἡδὺν ἢ ἀηδῆ ἡ συνήθεια ποιεῖ.

HOLL, *Fragmente*, p. 15-16 no31; HARRIS, p. 88.
D [Σ ς'] f. 310vB (9) 0-14 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης f. 309vB 17).
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (mg) 11-12 – Κλήμεντος.
Patmos, 19,17 p. 458 – (Κλήμεντος, c. 19,14).

15 (17) Χαρικλείας· Πάθος γὰρ[1] ἅπαν τὸ μὲν ὀξέως γινωσκόμενον[2] εὐβοήθητον· τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον ἐγγὺς ἀνίατον.

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 γινωσκόμενον : γιγνωσκόμενον δ ψ.

HÉLIODORE, *Éthiopiques*, IV 5,7.
Par f. (101r 20) 102r 4-7 – Χαρικλείας.
APOSTOLII, *Cent. XIV* n°100c; éd. Leutsch II, p. 604 – Ἡλιοδώρου.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (mg) 25-27 – Χαρικλείας.
Patmos, 19,32 p. 461 – Χαρικλείας.

16 (19) Ἐκ τῶν[1] Ἐπικτήτου καὶ[2] Ἰσοκράτους[3]· Οὐδὲν[4] οὕτως[5] ἡδὺ[6] οὔτε ἀηδὲς[7] τῇ φύσει ὑφέστηκεν· πάντα δὲ τῇ συνηθείᾳ γίνεται.

1 ἐκ τῶν *om.* λ || 2 καὶ *om.* λ || 3 ἐκ... Ἰσοκράτους *om.* γ καὶ Ἰσοκράτους *om.* ε || 4 οὐδὲν : οὐδὲ ψ || 5 οὕτως : οὔτε ψ γ || 6 ἡδὺ *id est* σύνηθες *in mg* α || 7 ἡδὺ οὔτε ἀηδὲς : οὔτε ἀηδὲς οὔτε ἡδὺ γ.

C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 186 n°125.
Par f. (140r 8-9) 143v 1-3 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (*mg*) 28 80r 1 – Ἐπικτήτου.
Patmos, c. 19,26 p. 460 – Ἰσοκράτους.

17 (20) Βίον αἱροῦ τὸν ἄριστον· τοῦτον γὰρ ἡδὺν ἡ συνήθεια ποιήσει.

C. WACHSMUTH, *Gnom.*, p. 186 n°125.
Par f. (140r 8-9) 143v 1-3 – Ἐκ τοῦ Δημοκρίτου... Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτους.
Cf. Stobée, III 1, 29 – Πυθαγόρου.
PLUTARQUE 602B (*De exilio*).
A [Λόγ. ξβ'] f. 79v (*mg*) 28 80r 1 – Ἐπικτήτου.
Patmos, c. 19,27 p. 460 – (Ἰσοκράτους, c. 19,26).

18 (18) Χορικίου[1]· Λαβομένη ἅπαξ ἡδυπαθείας ἡ φύσις μόλις ἐθέλει[2] πρὸς πόνους χωρεῖν[3].

1 Χορικίου *om.* ψ ο : Χωρικίου κ Β ρ σ δ ε φ χ Ι Φωρικίου λ Χωρικοῦ τ γ || 2 ἐθέλει : ἐθέλειν ο || 3 χωρεῖν : ἀναχωρεῖν Boissonade.

CHORICIUS, fr. 31; éd. J. FR. BOISSONADE, *Orationes, declamationes, fragmenta* (Paris 1846), p. 287.

19 (21-22) Μενάνδρου

Ἀμήχανον[1]
μακρὰν συνήθειαν ἐν βραχεῖ λῦσαι χρόνῳ(a)
Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον[2](b).

1 ἀμήχανον : ἔργον ἐστί, Φανία Meineke Edmonds || 2 τό... παροπτέον *om.* δ ψ λ.

a) Ménandre, 1) fr. 726; éd. Edmonds III B p. 832.
2) *Fabulae incertae*, CXCIII; éd. AUG. MEINEKE, *Fragm. Com. Graec.*, t.4 p. 277.
3) STOBÉE, IV 1,31 – Μενάνδρου (fr. 726K).

b) Voir le dernier vers 1) dans A. KOERTE, *Menander reliquiae*, pars II (Lipsiae 1959), p. 30 n° 48 (53). (Teubner), 2) en STOBÉE, IV 2,5 – Μενάνδρου Ἀνδρογύνῳ
3) en EDMONDS III B fr. 53 p. 564.
Patmos, c. 19,29 p. 461 – Μενάνδρου.

20 (23) Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς χρεώστας[1] οὐκ ἀποδιδόντας, εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι[2] κελεύουσι· εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν[3] αὐτῷ· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ ἄτιμος γίνεται. Δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ[4] ὁ Εὐριπίδου πατὴρ Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος[5].

1 χρεώστας : χρέος Aucta || 2 καθίσαι δ γ ρ ν Aucta : καθῆσαι Β ε || 3 κόφινον ἐπιβάλλουσιν *om.* η || 4 καὶ *om.* λ || 5 Βοιωτὸς... γένος *om.* γ || *om. apopht.* ξ ο.

STOBÉE, IV2,25 (Hense, p. 159 l. 4-8) – Ἐκ τῶν Νικολάου Περὶ ἐθῶν.

21 (24) Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. Ἐὰν δέ τις πατέρα[1] κτείνῃ, λιτὸν[2] αὐτὸν οἴονται· ἐὰν δέ τινα προστάξῃ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ ὡς ἀγαθοῦ τυχών, ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς[3]. [4]Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ βασιλέως πολυτεκνίας· οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὥσπερ μαθήματα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται[4].

1 τὸν *ante* πατέρα *add.* δ λ || 2 λιτὸν : ὑποβλητὸν Stob. || 3 ὁ βασιλεύς *ante* αὐτοῦ *posuerunt* δ ψ λ || 4 *om. apopht.* η ο.

STOBÉE, IV 2,25 (Hense, p. 159 l. 16-19 et p. 160 l.1-2) – Ἐκ τῶν Νικολάου Περὶ ἐθῶν.

22 (25) Θεοκρίτου· Ἐπίβουλον ἦθος καὶ κακομηχανώτατον διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ πάντων, οὐχὶ[1] τῇ[2] τῶν ἀγχινόων, ὥς τινες οἴονται, τῇ δὲ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθημι(1).

1 οὐχὶ : οὐ δ ψ λ Stob. Aucta || 2 τῇ *om.* ν γ.

STOBÉE, III 2,35 (*pars altera*) – ἐν ταὐτῷ (*id est* Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς Περὶ φιλίας - Stob. III 2,34 - Θεοκρίτου - Stob. III 2,33).

(1) Selon PHILLIPS, *Aucta*, p. 688 n° 25 ce texte ne se trouve pas parmi les œuvres ou les fragments de Théocrite.

23 (26) Ὅτι[1] ῥάδιον[2] μὲν ἐπαινεῖν[3], ἃ μὴ χρή, καὶ ψέγειν· ἑκάτερον δὲ πονηροῦ τινος ἤθους[4].

1 ὅτι : ἔτι Aucta ἔστει ψ Stob. *om.* ε ο ‖ 2 ῥάδιον : ῥηίδιον Stob. ῥᾶον Aucta ‖ 3 ἐπαινεῖν : ἐπαινέειν Stob. ‖ 4 ἤθους : ἔθους ο.

STOBÉE, III 2,36 – Δημοκρίτου.
DÉMOCRITE B fr. 192 Diels II p. 185 et fr. 671 Luria.

24 (27) Ἐκ τῶν Σερίνου[1]· Οἱ Περσῶν[2] Βασιλεῖς, πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν, περὶ εὐσεβείας διαλέγονται· πρὸ δὲ τοῦ πίνειν περὶ σωφροσύνης· πολεμεῖν δὲ μέλλοντες περὶ ἀνδρείας[3].

1 ἐκ τῶν Σερίνου *om.* γ ψ ‖ 2 τῶν *ante* Περσῶν *posuit* δ ‖ 3 *om. apopht.* ο.

STOBÉE, IV 2,26 – Ἐκ τῶν Σερίνου.

25 (28) Ἡροδότου· Ἀγάθυρσοι ἁβρότατοι ἄνδρες εἰσὶν καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. Ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιοῦνται[1], ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἐῶσιν[2], καὶ οἰκήϊοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ, μήτε ἔχθεϊ[3] χρέωνται ἐς ἀλλήλους[4].

1 ποιοῦνται : ποιεῦνται Stob. Legrand ‖ 2 ἐῶσιν : ἔωσι η Stob. Legrand Aucta ‖ 3 μήτε ἔχθεϊ : μητ' ἔχθεϊ Stob. Legrand μὴ ἔχθη α ‖ 4 ἐς ἀλλήλους : ἐπ' ἀλλήλοις γ *om. apopht.* ο.

HÉRODOTE, *Histoires*, IV 104; éd. PH. - E. LEGRAND, *Hérodote Histoires* (Paris 1945) t.4, p. 111 (C.U.F.).
STOBÉE, IV 2,28 – Ἡροδότου ἱστορίας τετάρτης.

26 (29) Πολυαίνου· Ἔθος[1] ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν· ἀμελούμενον[2] δὲ τὴν ἰσχὺν μείζω λαμβάνει[3].

1 ἔθος : καὶ πρόδηλον ὡς ἀεὶ τὰ πονηρὰ τῶν ἐθῶν Stob. ‖ 2 ἀμελούμενον : ἀμελούμενα B Stob. ἐπιμελούμενον Leutsch ‖ 3 μείζω λαμβάνει : λαμβάνει μείζονα γ.

STOBÉE, IV 1,53 – Ἐκ τοῦ Πολυαίνου Ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.
APOSTOLII, *Cent.* VI n° 49b; éd. Leutsch II, p. 377.

Λόγος ξγ'

Περὶ εὐγενείας καὶ δυσγενείας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Τὸ γεγεννημένον[1] ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεννημένον[1] ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.**

1 γεγεννημένον : γεγενημένον o.

Jn 3, 6.
A [Λόγ. ξγ'] f. 80r (*mg*) 26-27 – τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.
Patmos, c. 50, 1 p. 914 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.**

Rm 9, 8.
A [Λόγ. ξγ'] f. 80r (*mg*) 27-28 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 50, 2 p. 914 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Γενεᾶς ἀδίκου, χαλεπὰ τά[1] τέλη.**

1 χαλεπὰ τὰ : χαλεπώτατα o || τὰ *om.* Aucta.

Sg 3, 19.
A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (*mg*) 1 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 50, 3 p. 914 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4-5) **Σιράχ· 4 Τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τροφὴν ἔχοντα τῶν ἰδίων γεννητόρων κρύψουσι δυσγένειαν[1].**
5 Τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ ἀπαιδευσίᾳ γαυριώμενα συγγενείας ἑαυτῶν μολύνουσι τὴν εὐγένειαν[2].

1 τέκνα ... δυσγένειαν *om.* I || 2 τέκνα ... εὐγένειαν *om.* δ μ ψ λ.

Deux versets du *Siracide* 22, 7-8 cités par la (LXX) *in apparatu;* mais pour *Aucta*, p. 690 n°s 4 et 5: «*Not found in Old Testament*».
A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (mg 1) 1-3 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 50, 4 p. 914 – Του Σιράχ.

5 (6-7) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὐκ ἔχομεν πατέρας λέγειν καὶ προγόνους περιφανεῖς. Ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας νόμος ἴδια ἑκάστου ἀπαιτεῖ τὰ ἐγκώμια. Οὐδὲ γὰρ ἵππον ταχὺν[1] ποιεῖ τὸ ἐκ ταχυτάτων φῦναι[2]. Ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἄλλων ζῴων ἡ ἀρετὴ ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖται[3] ἑκάστῳ, οὕτω καὶ ἀνδρὸς ἔπαινος, ὁ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ κατορθωμάτων ἐμμαρτυρούμενος[4].**

1 ταχὺν *om.* ο || 2 οὐδὲ γὰρ ... φῦναι *om.* γ || φῦναι : εἶναι ο || 3 τῶν ἄλλων ... θεωρεῖται *om.* χ || 4 ἐμμαρτυρούμενος : ἐκμαρτυρούμενος κ² ν μαρτυρούμενος Migne.

A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (*mg*) 4-8 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 50, 5 p. 915 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

SAINT BASILE, 1) *Homilia in Mamantem martyrem* (*PG* 31, 592A) avec des variantes; *CPG II* 2868.
2) *De virtute et vitio*, sermo 1 (Appendix) (*PG* 32, 1129CD οὐδὲ γὰρ ... μαρτυρούμενος) *CPG II* 2908.

6 (8) **Τοῦ Θεολόγου**
Κακὸς δ'[1] ἀκούων αἰσχύνου μὴ δυσγενής.
Γένος γὰρ εἰσιν οἱ πάλαι σεσηπότες.
Γένους προάρχειν ἢ λύειν γένος[2] θέλε[3].
Ὡς καλὸν εἶναι ἢ[4] καλῶν πεφυκέναι.

1 δ' *om.* ο || 2 γένος *ante* λύειν *posuit* ο || 3 θέλε κ ρ φ χ κ²ε ν γ *om.* Β σ ξ ζ δ ψ η Aucta Sin || 4 λύειν *post* ἢ *add.* δ λ Sin.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II, 33 v. 141-144 (*PG* 37, 938A); *CPG* II 3035.
A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (*mg*) 8-10 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 50, 7 p. 915-916 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, c. 50, 6).

7 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Λαμπρὸν καὶ ἐπίσημον οὐ περιφάνεια προγόνων, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετὴ ποιεῖν εἴωθεν[1].**

1 εἴωθεν : εἴωθε ο δ μ ψ λ ξ.

8 (10) Νύσης[1]· Ἡ εὐγένεια καὶ ἡ σεμνότης τοῦ ὑπερηφάνου τὸ συγγενὲς πρὸς τὴν πλίνθον ἔχει.

1 Νύσης : τοῦ Νύσης τ σ φ δ ψ λ Sin τοῦ Νύσσης ο.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De beatitudinibus* (*PG* 44, 1204A); *CPG II* 3161.

9 (11) Δημοσθένους· Οὔτε σῖτον ἄριστον ἐκ τοῦ καλλίστου πεδίου κρίνομεν, ἀλλὰ τὸν εὔθετον πρὸς τὴν[1] τροφήν· οὔτε ἄνδρα σπουδαῖον ἢ φίλον εὔνουν τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς ὄντα γένους, ἀλλὰ τὸν ὑπάρχοντα τῷ τρόπῳ κρείττονα.

1 τὴν *om.* ο.

DÉMOSTHÈNE, fr. 18; éd. R. CLAVAUD, *Démosthène Lettres et fragments* (Paris 1987) p. 142 (C.U.F.).
Par f. (107v 18) 108r 9-14 – Δημοσθένους.
PLUTARQUE, *Fragmenta incerta*, 109; éd. Bernardakis, t. VII, p. 162.
STOBÉE, IV 29, 23 – Σωκράτους.
A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (mg) 12-15 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (-) Τοῖς εὐγενέσι καὶ καλοῖς μάλιστα κατεπείγει, κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δὲ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων· χάριν δὲ ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν[1] ἔχουσι[2].

1 διατελεῖν : διατελῆ τ γ ‖ 2 ἔχουσι : ἔχοντας Voemelius *om. apopht.* ο.

DÉMOSTHÈNE, *Ἐρωτικός*, 8; éd. I. TH. VOEMELIUS, *Demosthenis opera* (Paris 1891) p. 739 n° 1403.
STOBÉE, IV 29, 56 – Δημοσθένους.
Patmos, c. 50, 12 p. 917 – (Δημοσθένους, c. 50, 11).

11 (12) Διογένους· Πυνθανομένου τινὸς τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι «Οἱ καταφρονοῦντες, εἶπεν[1], πλούτου, δόξης, ἡδονῆς, ζωῆς, τῶν δὲ ἐναντίων ὑπεράνω ὄντες πενίας, ἀδοξίας, πόνου, θανάτου[2]».

1 εἶπεν : εἶπε δ ψ λ Stob. ‖ 2 *om. apopht.* ο.

STOBÉE, IV 29, 57 – Δημοσθένους.

12 (13, 14, 15) Εὐριπίδου[1]

Οὐδὲν[2] ἡ εὐγένεια πρὸς τὰ χρήματα.
Τὸν γὰρ κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει[a)].
Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐγγόνους[3b)].
Φεῦ φεῦ[4], παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς[5] ἔχει,
Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός[6c)].

1 Εὐριπίδου : Εὐριπίδους λ || 2 οὐδὲν : ἀλλ' οὐδὲν Stob. Nauck || 3 ἐγγόνους : ἐκγόνους ψ λ γ ν Stob. Aucta || 4 φεῦ *om.* Β σ μ λ α ζ || 6 *om. apopht.* ξ ο.

a) STOBÉE, IV 31, 35 – Εὐριπίδου Ἀλκμήνῃ.
EURIPIDE, fr. 95; Nauck², p. 387.
b) STOBÉE, IV 30, 4 – Εὐριπίδου.
c) STOBÉE, IV 30, 5 – Εὐριπίδου, Δίκτυϊ.
EURIPIDE, fr. 333; Nauck², p. 460.

13 (16) Θεοπέμπτου[1]· Εὐγενεῖς εἶναι νόμιζε μὴ τοὺς ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν γεγενημένους, ἀλλὰ τοὺς καλὰ καὶ ἀγαθὰ προαιρουμένους.

1 Θεοπέμπτου : Ζήνωνος ο || 2 γεγενημένους κ ρ φ δ λ ξ ζ : γεγεννημένους Β σ χ Sin ο γ ε τ.

A [Λόγ. ξγ'] f. 80v (mg) 22-23 – Θεοπόμπου.
Patmos, c. 50, 14 p. 917 – Θεοπέμπτου.

14 (17) Ζήνωνος· Ὁ αὐτὸς ἔφη μὴ δεῖν[1] ζητεῖν τοὺς ἀνθρώπους εἴ τινες ἐκ μεγάλης πόλεώς[2] εἰσιν, ἀλλ' εἰ μεγάλης πόλεως ἄξιοι.

1 ὁ αὐτὸς ... δεῖν : οὐ δεῖ τ ν γ || 2 μεγάλης πόλεως : μεγάλων πόλεων ρ τ φ ε κ² ο γ η.

Selon DIOGÈNE LAËRCE, V19, ce mot est d' Aristote.
Par f. (146v 1-3) 151v 3-5 – Ἐκλογὴ ἀποφθεγμάτων κατ' ἀλφάβητον ... Ζ.
A [Λόγ. 50, 16 p. 918 – Ζήνωνος.
Patmos, c. 50, 15 p. 918 – Ζήνωνος.

15 (18) Θεσπίδου· Ἐπὶ προγόνων εὐγενείᾳ μηδεὶς ἐγκαυχάσθω[1]· πηλὸν γὰρ ἔχουσι πάντες τοῦ γένους προπάτορα καὶ οἱ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ τρεφόμενοι[2] καὶ οἱ ἐν πενίας ἀβύσσῳ[3] δαπανώμενοι[4](1).

1 ἐγκαυχάσθω : ἐναβρυνέσθω γ ο ‖ 2 τρεφόμενοι : καυχόμενοι ο ‖ 3 πενίας ἀβύσσῳ : πενίᾳ καὶ νόσῳ ο Migne ‖ 4 δαπανώμενοι : τρυχόμενοι κ ο Migne.

(1) ο *cum* Migne *add.*: καὶ οἱ διαδήματα περικείμενοι καὶ οἱ διαδώματα προσκείμενοι μὴ τοίνων εἰς πήλινον ἐγκαυχώμεθα γένος, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι σεμνυνόμεθα τρόπων.
AGAPET LE DIACRE, *Capita admonitoria,* n° IV (*PG* 86, 1165B).
A [Λόγ. ξα'] f. 80v (mg) 25-27 – Θέσπιδος.
APOSTOLII, *Cent.* VII n° 60e; éd. Leutsch II, p. 412 – Θεσπίδου.
Patmos, c. 50, 16 p. 918 – Θεσπίδου.

16 (19) **Σκληρίου**

Πολλοῖσι[1] θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής·
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται[2].

1 πολλοῖσι : πολλοί εἰσι η ‖ 2 *om. apopht.* δ ψ λ Sin.

STOBÉE, III 2, 7 – Σκληρίου.

17 (20) **'Επιχάρμου**

Πνίγμ'[1] ὅταν εὐγένειαν οὐδὲν ὢν[2] κακῶς[3]
λέγῃ τις, αὐτὸς δυσγενὴς ὢν τῷ τρόπῳ.
Τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία[4];(1)

1 πνίγμ' *sic codd.* : πνίγομ' Stob. Aucta ‖ 2 ὢν : ὂν Aucta ‖ 3 κακῶς : καλῶς Stob. ‖ 4 *om. apopht.* δ ψ ο λ ξ Sin.

STOBÉE, IV 30, 6ª– ('Επιχάρμου, Stob., IV 30, 6).

(1) Selon PHILLIPS, *Aucta,* p. 694 c. 63, 20 ce texte «*seems alien to Epicharmus*».
Le troisième vers est un proverbe cité dans *Mantissae Provebiorum,* Cent. III n° 100; éd. Leutsch II p. 774.
Patmos, c. 50, 13 p. 917 – 'Επιχάρμου.

18 (21) Χαρικλείας· Εὐγενείας[1] γὰρ ἔμφασις καὶ κάλλους ὄψις καὶ ληστρικὸν ἦθος οἶδεν ὑποτάττειν καὶ κρατεῖν καὶ τῶν αὐχμηροτάτων[2] δύναται[3].

1 εὐγενείας : συγγενείας ο ‖ 2 αὐχμηροτάτων : \αὐχμηροτέρων Aucta αὐχμηρῶν ν ‖ 3 *om. apopht.* ξ.

HÉLIODORE, *Les Éthiopiques*, I, IV, 3; éd. R. M. Rattenbury, T. W. Lumb, J. Maillon (Paris 1935) t. I, p. 9 (C.U.F.).
Par f. (101r 20) 101v 1-4 – Χαρικλείας.
A [Λόγ. ξγ'] f. ξγ' 81r (mg) 1-3 – Χαρικλείας.
Patmos, c. 50, 17 p. 918 – Χαρικλείας.

19 (-) **Σωκράτης ὁ φιλόσοφος θεασάμενός τινα τῶν μαθητῶν τοῦ μὲν ἀγροῦ ἐπεμελούμενον, τῆς δὲ πράξεως ἀμελοῦντα, «Ὅρα, ὦ οὗτος, ἔφη, μὴ τὸν ἀγρὸν ἐξημερῶσαι βουλόμενος, τὴν ψυχὴν ἀγριώσῃς».**

Cité *supra*, c. 1, 46.

20 (22) **Σωστράτου· Σώστρατος ὁ αὐλητὴς ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ἐπὶ τῷ γονέων ἀσήμων εἶναι, εἶπεν· «Καὶ μὴν διὰ τοῦτο μᾶλλον ὤφειλον θαυμάζεσθαι ὅτι ἀπ' ἐμοῦ τὸ γένος ἄρχεται».**

STOBÉE, IV 29, 14 – Σωστράτου.
Cf. PLUTARQUE, *Regum et Imperatorum apophthegmata*, 187B n° 5 – Ἰφικράτης.

21 (23) **Φαλάριδος· Σεμνύνεσθαι μὲν ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν καλῶν ἐπ' εὐγενείᾳ, οὐκ ἀπεικός ἐστιν. Ἐγὼ δὲ μίαν ἀρετὴν οἶδα, τὰ δὲ[1] ἄλλα πάντα τύχην. Καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστατος· ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν φαῦλος[3], αὐτός τε αὐτοῦ[4] καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστατος. Ὥστε καὶ[5] ψυχῆς ἔπαινον αὔχει, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν[6] εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν[7].**

1 δε : δ' ο ϱ ‖ 2 καὶ *ante* πάντων *add.* B τ ο ν α ε Aucta ‖ 3 καὶ βασιλέων ... φαῦλος *om.* κ ‖ 4 αὐτοῦ : ἑαυτοῦ δ λ αὐτοῦ α τ ‖ 5 καὶ *om.* δ μ ψ γ η Aucta ‖ 6 τεθνηκυῖαν : εὐτυχίαν ε ο ‖ 7 *om. apopht.* Φ ξ.

Texte cité par R. HERCHER, *Epistolographi Graeci* (Paris 1873) p. 444, epist. 120.
STOBÉE, IV 29, 17 – Ἐκ τῆς Φαλάριδος Ἀξιόχῳ ἐπιστολῆς.

22 (24) **Πλουτάρχου· Τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ παλαιὰν δόξαν; οὐδ' ἕτερον, ἐφ' ἡμῖν ὄν, ἀλλὰ τὰ μὲν τύχης ἀδήλου, τὰ δὲ ἀκρισίας[1] χάριν ἀνθρωπίνης; Ὥστε ἐκ δυοῖν[1a] ἀλλοτρίων κρέμαται τὸ πεφυσημένον[2] ὄνομα ἡ εὐγένεια. Καὶ**

τὸ[3] πλοῦτος μὲν οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ, ἀλλ' ὁ ἐξ' ἀρετῆς γεννηθεὶς ἐκεῖνος[4] εὐγενὴς[5] εἰκονίζεται[6].

1 ἀκρισίας : ἀκρασίας ο ‖ 1a δυοῖν : δυεῖν Aucta ‖ 2 πεφυσημένον : πεφυσιωμένον φ ν δ λ ο ‖ 3 τὸ : ὁ γ Stob. Aucta *om.* ο ‖ 4 ἐκεῖνος *om.* τ γ ‖ 5 ἐκεῖνος εὐγενὴς *om.* Stob. ‖ 6 *om.* *apopht.* ξ.

PLUTARQUE, *Pro nobilitate*, c. X; éd. Bernardakis, t. VII, p. 230-232; éd. F. H. SANDBACH, *Plutarchus Moralia* (Lipsiae 1967) t. VII, p. 86, fr. 139.
STOBÉE, IV 29, 21 – Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ εὐγενείας.

Λόγος ξδ'

Περὶ γέλωτος

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Οὐαὶ ὑμῖν[1] οἱ γελῶντες ὅτι πενθήσετε[2] καὶ κλαύσετε.**

1 ὑμῖν *om.* o || 2 ὅτι πενθήσετε *om.* V.

Lc 6,25.
V [K δ'] f. 148r 3-4 (*PG* 96,76D) – Λουκᾶ.
R [A κβ'] f. 39v (22) 22-23 – Λουκᾶ.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81r (*mg*) 23 – τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.
Patmos, c. 27,1 p. 590 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Αἰσχρότης καὶ μωρολογία καὶ εὐτραπελία, τὰ οὐκ[1] ἀνήκοντα[2], μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν[3] ὑμῖν.**

1 οὐκ *om.* δ λ || 2 τὰ οὐκ ἀνήκοντα : ἃ οὐκ ἀνῆκεν N || 3 ἐν *om.* δ ψ.

Éph 5,4 et 5,3.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81r (*mg*) 23-25 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 27,2 p. 590 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ὁ μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ· ἀνὴρ δὲ σοφὸς[1] μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει.**

1 σοφὸς : πανοῦργος (LXX).

Si 21,20.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81r (mg) 25-26 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 27,3 p. 590 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **῞Ωσπερ[1] φωνὴ ἀκανθῶν[2] ὑπὸ τὸν λέβητα, οὕτως ὁ[3] γέλως τῶν ἀφρόνων[4].**

1 ὥσπερ : ὅτι ὡς (LXX) || 2 τῶν *ante* ἀκανθῶν *posuerunt* (LXX)|| 3 ὁ *om.* (LXX) || 4 ἀφρόνων : ἀνθρώπων ο || *om. apopht.* δ μ ψ λ

Eccl 7,6.
V [K δ'] f. 147v (24) 26-27 (*PG* 96,76B) – Ἐκκλησιαστοῦ.
TIII [A ιθ'] f. 126vA (18) 19-21 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, l.15)
KIII [A ιθ'] f. 214r (mg) 18-19 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, f. 214r l.16)
D [A ιε'] f. 19rA (25) 26-29 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, f.19rA, l.20).
A [Λόγ. ξδ'] f. 81r (mg 25) 26-27 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 27,4 p. 591 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 27,3).

5 (5) **Σιράχ· Διήγησις μωρῷ[1] προσόχθισμα καὶ ὁ γέλως αὐτῶν[2] ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας.**

1 μωρῷ : μωρῶν κ² I ο τ γ μωροῦ μ λ γ || 2 αὐτῶν : αὐτοῦ δ ψ λ.

Si 27,13.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81r (*mg*) 27-28 – Σιράχ.
Patmos, c. 27,7 p. 591 – τοῦ Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· ῎Αχρι μὲν γὰρ μειδιάματος φαιδροῦ τὴν διάχυσιν τῆς ψυχῆς ὑποφαίνειν[1], οὐκ ἀπρεπές, ὅσον δεῖξαι μόνον τὸ γεγραμμένον· «Καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον[2] θάλλει[a]». Ἐκκαχάζειν[3] δὲ τῇ φωνῇ καὶ ἀναβράσσεσθαι τὸ σῶμα οὐ τοῦ κατεσταλμένου τὴν ψυχήν, οὐδὲ τοῦ περικρατῶς ἔχοντος ἑαυτοῦ.**
Βεβαιοῖ γὰρ τὸν λόγον ὁ σοφώτατος Σολομὼν ὅτι· «῾Ο μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ· ἀνὴρ δὲ σοφὸς μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει[b]»(1).

1 ὑποφαίνειν : ὑποφαίνει ο || 2 πρόσωπον *post* θάλλει *posuerunt* δ μ ψ λ γ ν || 3 ἐκκαχάζειν : ἐγκαγχάζειν ο ἐκκαχάζειν... μειδιάσει *om.* δ μ ψ λ.

S. BASILE, *Regulae fusius tractatus*, int. XVII (*PG* 31, 961B); *CPG* II 2875.
a) *Pr* 15,13. b) *Si* 21,20
V [K δ'] f. 148r (6) 11-17 (*PG* 96, 77A) – Βασιλείου.
R [A κβ'] f. 39v (32) 32-39 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 39v l.26) ἐκ τοῦ Κανόνος.

Thes [A μθ'] f. 46vA (14-15) 16-31 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Βασιλείου, f. 46rB l.34) ἐκ τῆς Κανονικῆς Διατάξεως.
TIII [A ιθ'] f. 127rA (24-25) 25-41 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 126vB19) ἐκ τῆς Κανονικῆς Διατάξεως.
KIII [A ιθ'] f. 215r (mg) (2-10) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f. 214v (mg) l.9) ἐκ τῆς Κανονικῆς Διατάξεως.
W [K ς'] f. 189v (l.10) 12-21– τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῶν Καν. Διατ.
D [A ιε'] f. 19vA (30) 1-17 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Βασιλείου, f.19vA l.13)ἐκ τῆς Κανονικῆς Διατάξεως.
Patmos, c. 27, 8-9 p. 591-592 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7-8) **Τοῦ Θεολόγου**

Γέλως γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος,
μάλιστα μὲν πᾶς, τὸ πλέον δ' ὁ πορνικός.
Γέλως ἄτακτος συλλέγει[1] καὶ[2] δάκρυον[3].

1 συλλέγει : ἐκφέρει Migne || 2 καὶ *om.* ο || 3 δάκρυον : δάκρυα δ ψ λ Sin.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia*, I, II 33 v. 77-79) (*PG* 37, 933-934); *CPG* II 3035.
Thes [A μθ'] f. 46vB (20) 21-25 – τοῦ Θεολόγου.
V [K δ'] f. 148r (25) 26-27 (*PG* 96,77B) – τοῦ Θεολόγου.
D [A ιε'] f. 20rA (14) 15-22 – τοῦ Θεολόγου.
W [K ς'] f. 190r (20) 21-23 – (τοῦ Θεὸλόγου ἁγίου Γρηγορίου, f. 190r l.11) ἐκ τῶν τετραστίχων Γνωμῶν.
TIII [A ιθ'] f. 127rB (mg) 30-34 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, f.127rB l.22).
KIII [A ιθ'] f. 215r (mg) 23-25 – τοῦ αὐτοῦ (*i.e.* Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτόν, f. 215r *mg* l. 20-21.
Par f. (45v 17) 46r 18-19 – τοῦ Θεολόγου (seul le 1er vers)
A [Λόγ. ξδ'] f. 81v (mg) 6-8 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 27,13 p. 594 – τοῦ Θεολόγου.

8 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰ βούλει δεῖξαι σαφῶς ἡμῖν ὅτι οὐ χαίρεις αἰσχρὰ[1] φθεγγόμενος, μηδὲ ἀκούειν ἀνέχου. Νῦν δὲ πότε δυνήσῃ τοὺς ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης ἱδρῶτας ἐνεγκεῖν, κατὰ μικρὸν ὑπορρέων ὑπὸ τοῦ γέλωτος καὶ τῶν αἰσχρῶν τούτων ῥημάτων; Καὶ γὰρ ἀγαπητὸν ἁπάντων[2] τούτων[3] καθαρεύουσαν ψυχὴν δυνηθῆναι γενέσθαι σεμνὴν καὶ σώφρονα.**

1 αἰσχρὰ : αἰσχρῶς δ ψ λ || 2 ἁπάντων : πάντων σ τ ζ || 3 τούτων *ante* ἁπάντων *posuit* ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. XXXVII (*PG* 57, 426 l. 5-13); *CPG* II 4424.
Patmos, 27,16 p. 594 – τοῦ Χρυσοστόμου.

9 (10) Πλάτωνος· Οὐ δεῖ φιλογέλωτα εἶναι. Σχεδὸν γὰρ ὅταν τις[1] ἐφίῃ[2](1) ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ[3] τὸ τοιοῦτον[4].

1 τις *om.* χ Aucta || 2 ἐφίη B ε ο : ἐφιῇ Aucta ἔφη I || 3 ζητεῖ : ζητεῖν I ν *post* τοιοῦτον *posuit* Aucta *om. apopht.* δ μ ψ λ ξ.

PLATON, *République*, III, 388E; éd. E. CHAMBRY, *Platon œuvres complètes* (Paris 1947) t. VI, p. 95 (C.U.F.).
STOBÉE, III 1,53 – Πλάτωνος Πολιτείας γ'.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81v 13-14 – sans attribution.
Patmos, c. 27,20 p. 595 – Πλάτωνος.

(1) ἐφίη : abréviation au lieu de la forme classique ἐφίησι du présent de l'indicatif. Voir en Abel, p. 81 § 20c, des cas identiques avec d'autres composés du verbe ἵημι et dans notre Introduction, p. 97, des cas fréquents de ὅταν avec l'indicatif.

10 (13) Μοσχίωνος· Γελᾶν ὁ θέλων μετὰ μειρακίου αἰσχρὰς ὕβρεις κερδήσει καὶ μέμψιν[1].

1 *om. apopht.* δ μ ψ Sin λ.

H. SCHENKL, *Epictetus*, p.494 n°24.
A. ELTER, *Gnomica* II, p. 22 n°102.
A [Λόγ. ξδ'] f.81v (mg) 18-19 – Μοσχίωνος.
Patmos, c. 27,23 p.596 – Μοσχίωνος.

11 (14) Ἐκ τῶν[1] Ἐπικτήτου· Τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ γελᾶν ἀπέστω καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. Ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος[2] εἰς ἰδιωτισμόν.

1 ἐκ τῶν *om.* δ μ ψ λ ἐκ τοῦ B κ² σ τ χ I α || 2 τόπος : τρόπος δ ψ λ || 3 ἰδιωτισμόν : ἰδιοτισμόν B ε ν α || *om. apopht.* ξ ο.

ÉPICTÈTE, *Enchiridion*, c.33; éd. H. SCHENKL, *Epictetus*, p.28* in apparatu s.n.s. 15-16.
STOBÉE, III1,102 – Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81v 19-21 – sans attribution.
Patmos, c. 27,24 p. 596 – Ἐπικτήτου.

12 (15 ***pars prima***) **Ὁ[1] γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς.**

1 ὁ *om.* δ ψ λ Sin Aucta Stob.

ÉPICTÈTE, *Enchiridion*, c. 33,4; éd. H. Schenkl, p. 26*.
STOBÉE, III 5,59 – Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.
A [Λόγ. ξδ'] f. 81v21 – sans attribution.
Patmos, c. 27,25 p. 597 – (Ἐπικτήτου, c. 27,24).

13 (15 ***pars altera***) **Δείπνοις τοῖς ἔξω[1] καὶ ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺ ἀπόταξαι· ἂν δὲ γένηται καιρός, φυλάσσου. Ἴσθι[2] γὰρ ὅτι ἂν ἕτερος ᾖ μεμολυσμένος καὶ τὸν ἕτερον ἐμπλησθῆναι ἀνάγκη[3].**

1 τοῖς ἔξω *om.* ο ‖ 2 ἴσθι : ἴσθη κ² ‖ 3 *om. apopht.* ξ ὅταν γυμνοὶ συνδιατρίβωνται *post* ἀνάγκη *add.* Stob.

ÉPICTÈTE, *Enchiridion*, c. 33; éd. H. Schenkl, p. 26* *in apparatu sub n.6.*
STOBÉE, III 5,60 –Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου (Stob. III 5,59).
A f. 81v 21-24 – sans attribution.
Patmos, c. 27-26 p. 597 –(Ἐπικτήτου, c.27,24)

14 (16) **Κάτωνος[1]· Τοὺς σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις γίνεσθαι καταγελάστους[2].**

1 Κάτωνος : Κάτων ο ‖ 2 *om. apopht.* ξ.

PLUTARQUE, *Regum et imperatorum apophthegmata*, 199A n°18; éd. Bernardakis, t.II, p. 74.
STOBÉE, III 6, 62 –Κάτωνος πρεσβυτέρου (Stobée, III 6,61).
A [Λόγ. ξδ'] f. 81v (mg) 24-25 –Κάτωνος.
Patmos, c. 27,27 p. 597 –Κάτωνος.

15 (17) **Στρατονίκου· Στρατόνικος ὁ κιθαριστὴς θεασάμενός τινα ἀφυῶς τοξεύοντα ἀπελθὼν ἔστη παρὰ τὸν σκοπόν. Πυνθανομένου δέ τινος[1] τὴν αἰτίαν, «Ὅπως, ἔφη, μὴ πληγῶ[2]».**

1 τινος *post* αἰτίαν *postposuerunt* δ ψ λ τ γ Ι ‖ 2 *om. apopht.* ο.

Λόγος ξε'

Περὶ ἐνυπνίων

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.**

Mt 27,19.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (1) 2-3 – τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.
Patmos, c. 44,1 p. 833 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ 'Αποστόλου· Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι 'Ανανίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὁράματι· 'Ανανία. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε. Ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· 'Αναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεῖαν καὶ[1] ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα. Ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι 'Ανανίαν εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας ὅπως[2] ἀναβλέψῃ[3].**

1 Ἰδοὺ ἐγὼ... καὶ *om.* δ || 2 εἰαθῇ καὶ *post* ὅπως *postposuit* ο || 3 ὅπως ἀναβλέψῃ *om.* ν.

Ac 9,10-12.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 2-7 – τοῦ 'Αποστόλου.
Patmos, 44,2 p. 833 – τοῦ 'Αποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Παραγίνεται ἐνύπνιον ἐν πλήθει πειρασμοῦ[1].**

1 πειρασμοῦ : περισπασμοῦ (LXX).

Eccl 5,2.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 7-8 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 44,4 p. 833 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Σιράχ· Ὡς ὁ δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώκων ἀνέμους, οὕτως[1] ὁ προσέχων ἐνυπνίοις[2].**

1 οὕτως : οὕτω τ ‖ 2 ἐνυπνίοις : ἐνύπνιον ο.

Si 34, 1-2.
Thes [A ιβ'] f. 174rB (5) 7-10 – ἀπὸ τοῦ Σιράχ.
W [E κ'] f. 163r (5) 7-8 – ἀπὸ τοῦ Σιράχ.
V [E δ'] f. 88r (23) 24-25 (*PG* 95, 1425C) – Σιράχ.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 9-10 – Σιράχ.
Patmos, c. 44,6 p. 834 – τοῦ Σιράχ.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ὡς γὰρ[2] ἐπὶ πολὺ τὰ καθ' ὕπνον φαντάσματα[1] τῶν μεθημερινῶν[2] ἐννοιῶν[3] εἰσιν ἀπηχήματα(1).**

1 τοῦ ἁγίου *om.* η γ ‖ 2 γὰρ *om.* ο.

1 φαντάσματα : φαντασίαι Migne ‖ 2 μεθημερινῶν : καθημερινῶν ο ‖ 3 ἐννοιῶν : φροντίδων Migne.

S. BASILE 1) *In psalmum* XXXIII (*PG* 29, 353C); *CPG* II 2836.
2) *In martyrem Iulittam* (*PG* 31, 244D); *CPG* II 2849.
3) *De oratione,* sermo IX (*PG* 32, 1240D) (Appendix); *CPG* II2908.
W [E κ'] f. 163r (14) 15-17 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Ἰουλίτταν.
Cf. V [E δ'] f. 88r (29) 29-31 – Βασιλείου.
Cf. Thes [E ιβ'] f. 174rB (22-23) 24-28 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Ἰουλίτταν.
Patmos, c. 44,9 p. 835 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

(1) N. GRÉGORAS, *Scholia in Synesium de insomniis* (*PG* 149, 608A) reprend cette définition du songe.

6 (6) **Ὁποῖα ἂν[1] ᾖ[2] τὰ κατὰ τὸν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα[3] ἀνάγκη εἶναι καὶ τὰ ἐνύπνια.**

1 ἂν : γὰρ V Migne ‖ 2 ᾖ *om.* Aucta ‖ 3 τοιαῦτα *om.* ζ.

S. BASILE, *In martyrem Iulittam* (*PG* 31, 244D); *CPG* II 2849.
Thes [E ιβ'] f. 174rB (22-23) 28-32 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Ἰουλίτταν.
W [E κ'] f. 163r (14) 17-19 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς Ἰουλίτταν.
V [E δ'] f. 88r (29) 31-32 (*PG* 95, 1425C) – Βασιλείου.

A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 10-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, 44,10 p. 835 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c.44,9).

7 (7) **Τὸ κατ'[1] ὄναρ ἰδεῖν τὰ ποθούμενα φέρει[2] τοῖς ἀγαπῶσι παραμυθίαν[1].**

1 τὸ κατ' : ἀλλ' οὖν καὶ Migne || 2 τινὰ post φέρει add. Migne.

SAINT BASILE, *Epist.* classis II Epist. CLVII (*PG* 32, 617B); (*PG II* 2900).
Y. COURTONNE, *Saint Basile Lettres* (Paris 1961) t. II lettre CLVII p. 84 l. 3-4 (C.U.F.).
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg 10) 10-12 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
Patmos, c. 44,11 p. 836 – (τοῦ ἁγίου Βασιλείου, c. 44,9).

8 (8) **Θεολόγου**

(8) Μὴ σφόδρ'[1] ἕπεσθαι παιγνίοις ἐνυπνίων·
μηδ' εὐπτόητον εἰς ἅπαντ' ἔχειν φρένα,
μηδὲ πτεροῦ μοι δεξιοῖς φαντάσμασιν·
λόχος[2] ταδ' ἐστὶν πολλάκις τοῦ δυσμενοῦς[a].
(9) Πλουτοῦσι μωροὶ τοῖς ὀνείρασι πλέον,
ἢ χρημάτων ἄβυσσον[3] οἱ κεκτημένοι[b].

1 σφόδρ' : σφόδρα δ || 2 λόχος : λόγχοις η λόγος γ || 3 ἄβυσσον : ἄμισθον ψ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Poemata moralia,* A) I, II, 33 v.209-212 (*PG* 37, 943); CPG II 3035.
b) I. II, 32 v. 39-40 (*PG* 37, 919); CPG II 3035.
W [E κ'] f. 163r (19) 20-23 – τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ἐκ τῶν Ἐπῶν.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 13-16 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 44,13 p. 836 – τοῦ Θεολόγου.

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Καὶ γὰρ[1] οἱ μέθῃ καὶ ἀδηφαγίᾳ[2] δεδουλωμένοι[2] οὔτε[3] ὕπνον αἱροῦνται[4] γνήσιον καὶ εἰλικρινῆ, οὔτε[3] ὀνειράτων ἀπαλλάττονται[4] φοβερῶν.**

1 καὶ γὰρ ο || 2 καὶ γὰρ... δεδουλωμένοι : καὶ ἅπαν αὐτῶν καταδεσμοῦντες τὸ σῶμα ἀλύσεως σιδηρᾶς χαλεπωτέρῳ δεσιμῷ τῷ τῆς μέθης καὶ τῆς τρυφῆς Migne || 3 οὔτε : (καὶ) μήτε Migne || 4 αἱροῦνται : αἱρούμενοι Migne || 4 ἀπαλλάττονται : ἀπηλλαγμένοι Migne.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *Quod nemo laeditur nisi a se ipso* (*PG* 52, 468 l. 12-10 *ab imo*); *CPG* II 4400.

A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 16-18 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 44,15 p. 837 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 44,14).

10 (11 *pars prima*) Ὁ[1] τοῖς ὀνείροις πιστεύων[2] εἰς ἅπαν ἀδόκιμος.

1 Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος *ante* ὁ *add.* B Κλίμακος δ τῆς Κλίμακος α || 2 ὁ... πιστεύων : ὁ ἐνυπνίοις πεισθεὶς Migne.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, gr. III (*PG* 88, 672B).

H [O ρξβ'] f. 285rA (6-7) 8-10 – τῆς Κλίμακος.
G [O...(1)] f. 123v (22) 23 – τῆς Κλίμακος.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg) 16-18 – τοῦ Κλίμακος.
Patmos, c. 44,16 p. 834 – τοῦ Κλίμακος.

(1) Le titlos manque.

11 (11 *pars altera*) Ὁ τοῖς ὀνείροις προσέχων[1] ἔοικε[2] τῷ τὴν σκιὰν αὐτοῦ διώκοντι[3].

1 προσέχων : πιστεύων Sin || 2 ὁ τοῖς... ἔοικε : καὶ ἔοικε ὁ τοιοῦτος δ ψ ἔοικε : ὅμοιός ἐστι γ || 3 διώκοντι : καταδιώκοντι Aucta δ Sin Π || καὶ νομίζοντι φθάσαι *post* διώκοντι *posuit* ο.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, gr. III (*PG* 88, 669C).
H [O ρξβ'] f. 285rA (6-7) 11-14 – τῆς Κλίμακος.
G [O ...] f. 123v (22) 23-25 – τῆς Κλίμακος.
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg 18) 20-21 – τῆς Κλίμακος.
Patmos, c.44,17 p. 837 – (τῆς Κλίμακος, c. 44,16).

12 (12) Ὁπόταν ἐν τοῖς ὕπνοις[1] τοῖς δαίμοσι πείθεσθαι ἀρξώμεθα, τότε λοιπὸν καὶ ἐγρηγορότως[2] ἐμπαίζουσιν[3].

1 ὕπνοις : δείπνοις κ ρ α (*prima manus in* B δείπνοις *scripsit, deinde 2a manus cancellavit* δεῖ *et posuit* υ *supra lineam* ἐνυπνίοις γ || 2 ἐγρηγορότως : ἐγρηγορότας Aucta ἐγηρογορούντων ο || 3 *om. apopht.* Φ ξ.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala Paradisi*, gr. III (*PG* 88, 672AB).
A [Λόγ. ξε'] f. 82r (mg 18) 21-23 – τῆς Κλίμακος.
Patmos, c. 44,18 p. 837 – (τῆς Κλίμακος, c.44,16)

13 (13) Λευκίππης˙ Φιλεῖ γάρ[1] τὸ δαιμόνιον πολλάκις ἀνθρώποις[2] τὸ μέλλον νύκτωρ λαλεῖν, οὐχ ἵνα φυλάξωνται μὴ[3] παθεῖν[4] -οὐ γὰρ εἱμαρμένης δύνανται κρατεῖν, ἀλλ' ἵνα κουφότερον πάσχοντες φέρωσιν.

1 γὰρ : δὲ Garnaud *om.* ο || 2 μὴ : τοῦ μὴ γ *om.* Aucta || 2 πολλάκις ἀνθρώποις *om.* δ μ ψ || 3 μὴ *om.* Aucta τοῦ μὴ γ || 4 μὴ παθεῖν *om.* δ || 5 οὐ... γὰρ κρατεῖν *om.* α γ.

A. TATIUS, I3,2; éd. J. - PH. GARNAUD, *op. cit.*, (Paris 1911) p. 6 (C.U.F.). -
A [Λόγ. ξε'] f. 82r 23-25 – sans attribution.
Patmos, c. 44,21 p. 839 – Λευκίππης.

14 (14) Αἰσχίνου˙ Τὸ πέρα[1] καθεύδειν τοῦ πρέποντος τοῖς τεθνηκόσι μᾶλλον ἤπερ[2] τοῖς ζῶσιν ἁρμόδιον[3].

1 πέρα : πέραν ο || 2 ἤπερ : ἤπερ α || 3 *om. apopht.* δ μ ψ Sin.

Voir H. DITTMAR, *Aeschines von Sphettus : Studien zur Literaturgeschichte der Sokratiker* (Berlin 1912) p. 294 fr. 52.

Λόγος ξς'

Περὶ ἀκακίας[1] καὶ μνησικακίας[2]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε[3] καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.**

1 ἀκακίας : κακίας δ μ ψ λ || 2 καὶ μνησικακίας *om.* ξ || 3 στραφῆτε : ἐπιστραφῆτε ο.

Mt 18,3.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ[1], ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε.**

1 τινι ἀποδῷ : ἀνταποδῷ δ μ ψ.

1 Thes 5,15.
Patmos, c. 34,4 p. 679 –τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἐὰν ἐμπέσῃ[1] ὁ ἐχθρός σου, μὴ ἐπιχαρῇς αὐτῷ· ἐν δὲ τῷ ὑποσκελίσματι αὐτοῦ μὴ ἐπαίρου· ὅτι ὄψεται Κύριος καὶ οὐκ ἀρέσει αὐτῷ καὶ ἀποστρέψει τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.**

1 ἐμπέσῃ : πέσῃ δ μ τ γ ν η (LXX) ἐπέσῃ λ.

Pr 24, 17-18.
V [E ιδ'] f. 116v (16) 17-19 (*PG* 95, 1532C) –Παροιμιῶν.
D [E ζ'] f. 153rA (19) 20-29 –Παροιμιῶν.
F [E ζ'] f. 110v (24) 25-27 111r 1 –Παροιμιῶν.
Patmos, c. 53,10 p. 934 –Σολομῶντος.

4 (4) **῎Ακακος πιστεύει παντὶ λόγῳ.**

Pr 14,15.

5 (4 *pars altera*) **῞Οσον[1] χρόνον ἔχονται[2] ἄκακοι τῆς δικαιοσύνης, οὐκ αἰσχυνθήσονται.**

1 ὅσον : ὅσον ἂν (LXX) ‖ 2 ἔχονται *post* ἄκακοι *posuit* (LXX).

Pr 1,22.

6 (5) **Σιράχ[1]· ῎Αφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθέντος σου, αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται[2].**

1 Σιράχ : Βασιλείου ο ‖ 2 *om. apopht.* τ γ ν.

Si 28,2.
Patmos, c. 34,32 l.1-2 – (τοῦ Σιράχ, c.34,28)

7 (6) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· ῞Ηκιστα κακίαν ὑφορᾶται[2] τὸ κακίας ἐλεύθερον.**

1 τοῦ ἁγίου *om.* η Ι ‖ 2 οὐχ *ante* ὑφορᾶται *add.* Β ε Aucta.

Pensée non de S. Basile mais de saint GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. IV, *Contra Iulianum I* (*PG* 35, 564B); *infra* §9 *CPG* II 3010.

8 (7) **Τοῦ Θεολόγου· Ὁ μὲν γὰρ[1] κακὸς τάχιστα ἂν καταγνοίη τοῦ[2] ἀγαθοῦ· ὁ ἀγαθὸς δὲ[3] οὐδὲ τοῦ κακοῦ ῥᾳδίως. Τὸ γὰρ εἰς κακίαν οὐχ ἕτοιμον, οὐδ᾽[4] εἰς ὑπόνοιαν εὐχερές[5].**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 καὶ *ante* τοῦ *add.* δ μ ψ τ ε φ ν ο ‖ 3 δὲ *ante* ἀγαθὸς *posuit* ο ‖ 4 οὐδ᾽: οὐδὲ μ ψ λ γ ‖ 5 οὐχ... εὐχερές *om.* ο (saut du même au même, cf. sentence suivante).

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In laudem Athanasii*, or. XXI (*PG* 35, 1097BC); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47r 9-12 –τοῦ Θεολόγου.

9 (8) Τὸ[1] κακίας ἐλεύθερον καὶ ὑφορᾶσθαι κακίαν[2] ἀργότερον[3].

1 τοῦ Θεολόγου *ante* τὸ *add.* B a 2ª manu || 2 τὸ κακίας... κακίαν *om.* ο (saut du même au même). Cf κακίαν[4] - du texte précédent- au mot κακίαν[2] ci-dessus : de toute la sentence du § 9, ο ne cite que le dernier mot : ἀργότερον. || 3 *om. apopht.* η

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Epistulae*, Epist. XL (*PG* 37,81B); *CPG* II 3032.
Par f. (45v 17) 50v 17-18 –τοῦ Θεολόγου.

10 (9) Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὅταν ἴδῃς τὸν ἐχθρὸν ἐμπεσόντα[1] εἰς τὰς χεῖρας τὰς σάς, μὴ νόμιζε τιμωρίας[2], ἀλλὰ σωτηρίας ἐκεῖνον εἶναι[3] τὸν καιρόν. Διὰ τοῦτο τότε[4] μάλιστα δεῖ[5] φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ὅταν αὐτῶν γενώμεθα[6] κύριοι.

1 ἐμπεσόντα *post* χεῖρας *posuit* ο || 2 ἕνεκα *post* τιμωρίας *add.* ο || 3 εἶναι *ante* ἐκεῖνον *posuit* ο γ || 4 τότε *post* μάλιστα *posuerunt* Φ ξ || 5 δεῖ *post* φείδεσθαι *posuit* V|| 6 γενώμεθα : γενόμεθα κ γινόμεθα η ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *De Davide et Saule*, hom. I (*PG* 54, 683); *CPG* II 4412.
V [E ιδ'] f. 117r (7) 8-13 (*PG* 95, 1533B) –τοῦ Χρυσοστόμου.
D [E ζ'] f. 153vB (9) 10-23 –τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ Σαούλ.
F [E θ'] f. (111v 25) 112r12-14 –τοῦ Χρυσοστόμου.
Par f. (51r 3) 55r 17-21 55v 1 –τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 53,24 p. 938 –τοῦ Χρυσοστόμου.

11 (10) Ἐλύπησέ τις; Μὴ ἀντιλυπήσῃς, ἐπεὶ γέγονας ἐκείνῳ πάλιν ἴσος. Οὐδεὶς[1] κακῷ κακὸν ἰᾶται[2], ἀλλ' ἀγαθῷ τὸ κακόν[3](1).

1 γὰρ *post* οὐδεὶς *add.* τ γ η κ² I || 2 ἰᾶται *post* τὸ κακόν *postposuerunt* δ μ ψ λ || 3 οὐδεὶς... κακόν *om.* ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. LI (L) (*PG* 59, 286 l. 33-35 et 38); CPG II 4425.
Patmos, c. 34,48 p. 689 –(τοῦ Χρυσοστόμου).
(1) S. Jean Chrysostome s'inspire ici de la célèbre définition de la colère d'ARISTOTE, *De anima*, 403a 30, ὄρεξις ἀντιλυπήσεως, désir de rendre le mal pour le mal, définition rapportée également par PLUTARQUE, *De virtute morali*, 442B et SÉNÈQUE, *De ira*, I 3,3.

12 (12) Νείλου˙ Ὃς ἀποδίδωσι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, οὐκ ἐξενεχθῇ[1] κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

1 ἐξενεχθῇ : ἐξενεχθήσεται λ κινηθήσεται (LXX).

La sentence n'est pas de Nil, mais des PROVERBES 17,13.
Patmos, c. 34,58 p. 692 –Νείλου.

13 (13) Φίλωνος˙ Συγγνώμην αἰτούμενος ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ[1] αὐτὸς τοῖς εἰς σὲ πλημμελοῦσιν˙ ὅτι ἀφέσει ἀντιδίδοται ἄφεσις καὶ ἡ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡμῶν[2] καταλλαγὴ[3] τῆς θείας ὀργῆς γίνεται ἀπαλλαγή[4].

1 καὶ *om.* δ μ ψ λ || 2 ἡμῶν *post* καταλλαγὴ *posuerunt* δ μ ψ λ || 3 ἀπαλλαγή : καταλλαγή γ || 3 ἡ... καταλλαγὴ : τῇ... καταλλαγῇ Agapet || 4 τῆς... ἀπαλλαγή : ἡ πρὸς Θεὸν φιλία καὶ οἰκείωσις Agapet.

J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo*, p. 127; Fr. sp. 56.
AGAPET LE DIACRE, *Capita admonitoria*, cap. LXIV (*PG* 86, 1184A).
Patmos, c. 34,67 p. 694 –Φίλωνος.

14 (15) Μοσχίωνος˙ Ἐν οἷς πλήττειν ἄλλους ἐθέλεις, ἐν τούτοις βλάβην ἔλπιζεν τὴν μείζονα.

MOSCHION *Γνῶμαι*, fr. 20; éd. H. SCHENKL, *Epictetus* (Stuttgart 1965) p. 494 (Teubner).
A. ELTER, *Gnomica II, Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae* (Lipsiae 1892) p. 22 n° 98.

15 (16) Ἐπικούρου˙ Ἐχθροῦ δεηθέντος μὴ ἀποστραφῇς τὴν ἀξίωσιν˙ πλὴν ἀσφαλίζου σεαυτόν. Οὐδὲν γὰρ κυνὸς διαφέρει.

ÉPICURE, fr. 52; éd. Bailey, p. 132; fr. 215 Usener.
Patmos, c.53,18 p. 936 –Ἐπικούρου.

16 (17) Θεοπέμπτου[1]˙ Σπούδαζε τὰς μὲν ἔχθρας ὀλιγοχρονίους ποιεῖσθαι[2], τὰς δὲ ἀγάπας πολυχρονίους.

1 Θεοπέμπτου : Theopompi Ribittus p. 250 || 2 εἶναι ἢ *ante* ποιεῖσθαι *posuit* ο.

Patmos, c.53,19 p. 937 – Θεοπέμπτου.

17 (18) Αἰσχίνης· Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ μετὰ τὸ Ἀθηναίους[1] αὐτοῦ καταψηφίσασθαι, Δημοσθένους αὐτῷ μυρίας Ἀττικὰς πέμψαντος καὶ γενναίως τὴν περίστασιν φέρειν παρακαλοῦντος, «Καὶ[2] πῶς, ἔφη, δύναμαι μὴ[3] λυπεῖσθαι τοιαύτης ἐκβαλλόμενος πατρίδος, ἐν ᾗ οἱ ἀδικηθέντες καὶ προσωφελοῦσι τοὺς ἀδικοῦντας[4]»(1);

1 Ἀθηναίους : Ἀθηναίων ρ σ τ ε χ ‖ 2 καὶ *om.* ο ‖ 3 μὴ Β σ χ ε ψ δ μ ζ ο... *om.* κ ρ τ γ ‖ 4 *om. apopht.* Φ ξ.

Par f. (89r 14) 90r 7-14 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Πλουτάρχου, f. 83r 12) ἀποφθέγματα.
Cf. L. STERNBACH, *De Gnom. Vat. inedito*, p. 203 n° 62 (Wiener Studien IX 1887).
Cf. PLUTARQUE, 845E.

(1) Le papyrus d'Oxyrhynque 1800 rapporte ce fait avec quelques variantes:
«Démosthène... considérant l'instabilité de la fortune lui envoya un talent d'argent pour ses frais de voyage. Eschine le refusa et pleura. Et comme on lui demandait la cause de ses larmes, il répondit : C'est que je me sépare d'une ville où les adversaires vous montrent plus de sympathie que les amis». V. MARTIN - G. DE BUDÉ, *Eschine discours*, t. I (Paris 1927) p. 10 l. 9-14 (C.U.F.).

Λόγος ξζ'

Περὶ βίου ἀνωμαλίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς[1], ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται[2], ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται[3]. Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς, ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαράν[4], ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.**

1 ὑμεῖς *om.* δ μ ψ λ || 2 ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε *post* χαρήσεται *add.* φ γ || 3 ἀλλ' ἡ ... γενήσεται *om.* δ μ ψ λ ε || 4 χαράν *reliqua om.* ο.

Jn 16, 20-21.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν[1], μηδὲ ἠλπικέναι[2] ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι[3].**

1 ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ *om.* δ ψ λ Aucta || 2 ἠλπικέναι : ἐλπικέναι ο || 3 ἀδηλότητι *id est* ἀβεβαιότητι *in mg* α.

1 *Tm* 6, 17.

3 (3) **Σολομῶντος· Καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν· καὶ παρελεύσεται ὁ βίος[1] ὑμῶν ὡς ἴχνη[2] νεφέλης. Σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡμῶν.**

1 βίος : καιρὸς (LXX) || 2 ἴχνη : ἴχνος ο.

Synthése de *Sg* 2, 2-4-5.
KI [A θ'] f. 37v (*mg*) 22-23 – Σολομῶντος.
R [A νς'] f. 63v (26) 26-28 – Σοφία Σολομῶντος.
V [A ι'] f. 26r (4) 4-5 (*PG* 95, 1116D) – Σολομῶντος.
D [A λγ'] f. 50vA (17) 18-22 – Σολομῶντος.

A [Λόγ. ξζ'] f. 83r (*mg*) 18-19 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 17, 18 p. 333 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **«Τί[1] ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία ἡμῶν; καὶ τὶ τὸ[2] πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται[3] ἡμῖν; Παρῆλθε πάντα ἐκεῖνα ὡς σκιὰ καὶ ὡς ἀγγελία διατρέχουσα[4] ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον[5] ὕδωρ, ἧς διαβάσης[6], οὐκ ἔστιν ἴχνος[7] εὑρεῖν οὐδὲ ἀτραπὸν πορείας αὐτῆς[8] ἐν κύμασιν, ὡς ὀρνέου διιπτάντος[9] ἀέρα οὐδὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας».**

1 τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ὁ βίος ἡμῶν καὶ *ante* τί *add.* ο || 2 τὸ : ὁ γ ν ο || 3 συμβέβληται : συμβάλλεται φ ο || 4 διατρέχουσα : παρατρέχουσα δ ψ λ Aucta || 5 κυμαινόμενον : κύμασιν δ μ ψ γ τ || 6 διαβάσης φ ο Aucta (LXX) : διάβασις B ε || 7 ἴχνος : ἴχνους γ εἶδος δ ψ λ || 8 αὐτῆς *om.* δ ψ λ || 9 διιπτάντος δ Sin Aucta : διαπτῶντος κ διαπτόντος B χ ε κ διαπετοῦντος ο.

Sg 5, 8-11.
Thes [A ξε'] f. 60rB (10) 14-26 – Σοφία Σολομῶντος.
R [A νς'] f. 63v (26) 28-33 – Σοφία Σολομῶντος.
K1 [A θ'] f. 37v (*mg* 22) 23-29 – Σολομῶντος.
V [A ι'] f. 26r (4) 5-10 (*PG* 95, 1116D) – Σολομῶντος.
D [A λγ'] f. 50vA (17) 18-36 B 1-2 – Σοφία Σολομῶντος.
A [Λόγ. ξζ'] f. 83r (*mg* 18) 20-25 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 12, 19 p. 333 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Σολομῶντος, c. 12, 18).

5 (5) **Σιράχ· Πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους· ὁ δὲ ἀνυπονόητος[1] ἐφόρεσεν διάδημα.**

1 ἀνυπονόητος *id est* ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἤλπιζε *in mg* α ἀνύποπτος ο.

Si 11, 5.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὥσπερ γὰρ[1] οἱ ἐν τοῖς πλοίοις καθεύδοντες αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἄγονται, κἂν αὐτοὶ μὴ αἰσθάνωνται, ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτοὺς πρὸς τὸ τέλος ἐπείγει, οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς ἡμῶν παραρρέοντος οἱονεί τινι κινήσει συνεχεῖ[2] καὶ ἀπαύστῳ, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἕκαστος πέρας τῷ λανθάνοντι[3] δρόμῳ[4] τῆς ζωῆς ἡμῶν κατεπειγόμεθα[5].**

1 γὰρ *om.* ψ || 2 συνεχεῖ *ante* τινι *posuerunt* δ λ ψ || 3 τῷ λανθάνοντι : τὸν

λανθάνοντα ψ ‖ 4 δρόμῳ : χρόνῳ δ μ ψ λ ‖ 5 *om. apopht.* τ ε χ ο φ Ι η γ κ[2] Ribittus.

S. BASILE, *In psalmum* I (*PG* 29, 220CD); *CPG* II 2836.

7 (7) **Ὥσπερ οὖν[1] θάλασσαν ἀμήχανον ἐπὶ πολὺ τὴν αὐτὴν διαρκέσαι· τὴν γὰρ νῦν λείαν καὶ σταθηρὰν[2](1) μικρὸν ὕστερον ὄψει βίαις ἀνέμων τραχυνομένην· καὶ πάλιν τὴν[3] ἀγριαίνουσαν καὶ βρασσομένην τῷ κλύδωνι βαθεῖα γαλήνη κατεστόρεσεν[4], οὕτως καὶ τὰ τοῦ βίου πράγματα ῥαδίως λαμβάνει περιστροφὰς ἐφ' ἑκάτερα[5].**

1 οὖν : γὰρ τ γ ν *om.* ο ‖ 2 σταθηρὰν : σταθερὰν Β γ η ε ‖ 3 αὐτὴν *post* τὴν *posuit* γ ‖ 4 κατεστόρεσεν η γ ν ο : κατεστόρησεν Β ε ‖ 5 *om. apopht.* δ μ ψ λ ξ.

S. BASILE, *In principium Proverbiorum* (*PG* 31, 417C); *CPG II* 2856.

(1) σταθηρὰν : forme récente de σταθερός. Voir ST. PSALTES, *op. cit.*, p. 19-20 § 38.

8 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Φύσει μὲν οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον οὐδὲ ὁμαλὸν οὐδὲ αὔταρκες, ἀλλὰ κύκλος τις τῶν ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλας ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας πολλάκις, ἔστι δὲ καὶ ὅτε[1] καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς· καὶ αὔραις μᾶλλόν ἐστιν πιστεύειν οὐχ ἱσταμέναις καὶ νηὸς ποντορούσης ἴχνεσι[2] καὶ νυκτὸς ἀπατηλοῖς ὀνείρασιν, ὧν πρὸς ὀλίγον ἡ χάρις, καὶ ὅσα κατά ψάμμον[3] παῖδες τυποῦσι παίζοντες, ἢ[4] ἀνθρώπων εὐημερία.**

1 ἔστι δὲ καὶ ὅτε : ἔστι δ' ὅτε ο γ ε Migne 2 ἴχνεσι : ἴχνεσιν δ ψ λ ‖ 3 ψάμμον : ψαμάθων Migne ‖ 4 ἢ : τῶν σ ζ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore* or. XIV (*PG* 35, 881B); *CPG* II 3010.
D [A λγ'] f. 52vA (*mg*) 19-36 B 1-3 – τοῦ Θεολόγου περὶ φιλοπτωχίας.
V [A ι'] f. 27v (8) 9-15 (*PG* 95, 1121D) – τοῦ Θεολόγου περὶ φιλοπτωχίας.
Thes[1] [A ξε'] f. 61vB (24) 25-34 62rA 1-6 – τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας.
Thes[2] [B ε'] f. 97vA (18-19) 20-34 B 1 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου f. 97r 20-21) περὶ φιλοπτωχίας.
Ki [A θ'] f. 39v (*mg*) 20-27 – τοῦ Θεολόγου περὶ φιλοπτωχίας.
W [A γ'] f. 62v (13) 14-23 – τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου περὶ φιλοπτωχίας.

R [A νς'] f. 65v (36) 37-40 66r 1-3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, l. 2) ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας.
Patmos, c. 12, 26 p. 336 – τοῦ Θεολόγου.

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου˙ Ὥσπερ γὰρ ἡ τῶν πλουσίων ὑδάτων φορά, δεξαμένη τὸ ἐπιρρέον, πομφόλυγας[1] διανίστησι˙ καὶ αἱ μὲν αὐτῶν ἅμα τῷ γενέσθαι ἐρράγησαν, αἱ δὲ πλεῖον ὀγκωθεῖσαι, μετέπειτα καὶ αὐταὶ ἐρράγησαν[2]˙ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ θάλασσα τοῦ βίου τούτου, τοὺς μὲν ὀλίγον[3] φανέντας ἐκάλυψεν, τοὺς δὲ ἐπὶ πλεῖον διαρκέσαντας καὶ αὐτοὺς κατεπόντισεν.**

1 πομφόλυγας *id est* φουσκώματα ἢ ἄνω βάσιν τοῦ πλούτου *in mg* α ‖ 2 πλεῖον ... ἐρράγησαν : αἱ δὲ μετά τινα ὥραν πάνυ μικράν ο ‖ 3 ὀλίγον *post* φανέντας *posuit* ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *De prosperitate et adversitate*, hom. V (*PG* 63, 601 l. 32-38) (Ecloga); *CPG* II 4684.
2) *In publicanum et pharisaeum* (*PG* 62, 724 *ab imo* l. 5-11) (Spuria); *CPG* II 4664.
A [Λόγ. ξζ'] f. 83v 14-19 – sans attribution.

10 (10) **Νεκρῶν[1] ἀχρηστότερα τὰ λαμπρὰ τοῦ παρόντος βίου[2].**

1 νεκρῶν : νεκροῦ V ‖ 2 *om. apopht.* ε.

C. JEAN CHRYSOSTOME, *Ad populum Antiochenum*, (*PG* 49, 157 l. 26-27); *CPG II* 4330.
D [A λγ'] f. 53vA (29) 30 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυστοστόμου, f. 53rA 3) εἰς τὸν λη' ψαλμόν.
V [A ι'] f. 30v (12-13) 13 (*PG* 95, 1133A l. 1-2) – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυστοστόμου, f. 30r mg l. 7) Περὶ μετανοίας.
Thes [A ξε'] f. 62vB (2) 3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυστοστόμου, f. 62rA 31) ἐκ τοῦ περὶ μετανοίας.
R [A νς'] f. 66v (38) 38 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Θεολόγου, l. 12) ἐκ τοῦ Περὶ μετανοίας.
Ki [A θ'] f. 43v (*mg* l. 13) 12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυστοστόμου, *mg* f. 42v l. 27) Περὶ μετανοίας.
Ti [A θ'] f. 5rA (26-27) 28-29 – τοῦ αὐτοῦ Περὶ μετανοίας.
W [A γ'] f. 69v (11) 12-13 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ μακαρίου Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως, f. 68v l. 4) ἐκ τοῦ Περὶ μετανοίας.
Patmos, c. 12, 34 l. 1 p. 341 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Χρυστοστόμου, c. 12, 32).

11 (11) Νύσης[1]· Τὸ περὶ τὰ φαινόμενα τὴν σπουδὴν ἔχειν ἴδιόν ἐστι[2] τῶν μηδεμίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἑαυτοῖς ὑποτιθεμένων ἐλπίδα.

1 τοῦ *ante* Νύσης *add.* δ λ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου Sin Νύσσης I ‖ 2 ἐστι : ἐστιν δ Aucta.

S. GRÉGOIRE DE NYSSE, *De oratione dominica*, II (*PG* 44, 1136B); *CPG II* 3160.

12 (12) Νείλου· Μὴ ἐξαπατάτω[1] ὑμᾶς τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ περιφανῆ καὶ λαμπρὰ δεικνύμενα πράγματα. Παρέρχεται[2] γὰρ πάντως[3] καὶ οὐδὲν[4] τῶν φαινομένων στάσιμον[5].

1 ἐξαπατάτω : ἐξαπατῶ κ χ κ² ξ ἐξεπατᾷ ρ φ ο ‖ 2 παρέρχεται : περιέρχεται τ γ ‖ 3 πάντως : πάντα ο Patmos τὰ πάντα V ‖ 4 παντελῶς *post* οὐδὲν *postposuit* V ‖ 5 *om. apopht.* ε.

Thes [A ξε'] f. (63rB 30-31) 63vA 33-34 B 1-5 – Νείλου Μοναχοῦ.
D [A λγ'] f. 54vB (29) 30-36 55rA 1-2 – Νείλου Μοναχοῦ (f. 54vA 15) Δ ψ ξβ'.
Kı [A θ'] f. 44r (*mg*) 19-22 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 43v l. 29).
Tı [A θ'] f. 5vA (33) 33-39 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου Μοναχοῦ, f. 5rB l. 25).
R [A νς'] f. 67r (19) 20-22 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Νείλου ἀσκητοῦ, l. 5).
V [A ι'] f. (30v 29) 31r 12-15 (*PG* 95, 1136A) – Νείλου Μοναχοῦ.
Par f. (72v 3) 74r 1-5 – Νείλου.
A [Λόγ. ξζ'] f. 83v 21-23 – sans attribution.
Patmos, c. 12, 36 p. 342 – τοῦ Νείλου.

13 (13) Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευοδουμένων ἐκδέχου μεταβολήν· καὶ πάλιν ποτὲ[1] ὑπὸ τῶν[2] ἀπροσδοκήτων συμφορῶν κυκλούμενος[3], ἔλπιζε[4] τὰ[5] χρηστὰ καὶ κρείττονα.

1 ποτὲ *om.* ε V ‖ 2 τῶν ο V ‖ 3 κυκλούμενος *reliqua om.* Par ‖ 4 ἔλπιζε : φαντάζου V ‖ 5 τὰ *om.* δ ψ ‖ 6 *om. apopht.* γ.

Par f. (72v 3) 74r 12-16 – Νείλου.
V [E ια'] f. 116r (5) 8-10 (*PG* 95, 1529B) – Ν(ε)ίλου.
Kı [E ια'] f. 456r (*mg* 3) 7-9 – Νείλου Μοναχοῦ.
Tı [E ια'] f. 302vB (6) 13-19 – Νείλου Μοναχοῦ.
A [Λόγ. ξζ'] f. 83v 24-26 – sans attribution.
Patmos, c. 12, 36 p. 342 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* τοῦ Νείλου, c. 12, 35).

14 (15) Σωκράτους· Ταὐτόν ἐστιν ἐπ' εὐτυχίᾳ[1] μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ[2] ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν[3].

1 εὐτυχίᾳ : ἐπιτυχίᾳ ψ ‖ 2 ἐπὶ *om.* ρ ‖ 3 a § *14 usque 19 lacunam offert* ε.

STOBÉE, IV, 41, 58 – Σωκράτους.

15 (16) Ἀριστωνύμου[1]· Ἔοικεν ὁ βίος θεάτρῳ. Διὸ πολλάκις χείριστοι τὸν κάλλιστον ἐν αὐτῷ κατέχουσι τόπον.

1 Ἀριστωνύμου : Χριστονύμου λ.

STOBÉE, IV, 42, 14 – Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r (*mg*) 11-13 – Ἀριστωνύμου.
Patmos, c. 12, 42 p. 344 – Ἀριστωνύμου.

16 (17) Φιλιππίδου

Ὅταν ἀτυχεῖν[1] σοι συμπέσῃ τι, Δέσποτα[2],
Εὐριπίδου μνήσθητι καὶ ῥᾶον[3] ἔσῃ[4].
Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδοκιμεῖ[5].
Εἶναι δ' ὑπόλαβε[6] καὶ σὲ τῶν πολλῶν ἕνα.

1 ἀτυχεῖν : ἀτυχοῦν χ Aucta ἀτυχοῦντι φ ‖ 2 Δέσποτα *om.* δ λ ‖ 3 ῥᾶον : ῥᾶων Aucta Stob. ‖ 4 ὅταν ... ἔσῃ *om.* κ² η Ι τ γ ν ο ‖ 5 εὐδοκιμεῖ : εὐδαιμονεῖ Stob. Nauck Boissonade *edd.* ‖ 6 ὑπόλαβε : ὑπολάμβανε γ ο.

STOBÉE, IV, 44, 10 – Φιλιππίδου Φιλαδέλφων.
BOISSONADE, *Anecdota Graeca* (Paris 1832 réimpression 1962) t. IV, p. 452 et Migne (*PG* 117, 1189A) citent cet extrait d' une lettre adressée à l'évêque de Tyr par «Michel, pécheur, prêtre et moine».
Voir le troisième vers en A. NAUCK², *Trag. Graec. Fragm.*, p. 568, fr. 661 et STOBÉE, IV 41, 48 – Νικοστράτου.
PHILIPPIDE, fr. 18; éd. Edmonds III A.
Le 3ème vers est d' ARISTOPHANE, *Grenouilles*, v. 1217.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r 14-15 – sans attribution.
Patmos, c. 12, 43 p. 344 – Φιλιππίδου.

17 (19) Δημοκρίτου· Ταῖς τῶν καιρῶν μεταβολαῖς[1] καὶ οἱ σφόδρα δυνατοὶ τῶν ἀσθενεστέρων ἐνδεεῖς γίνονται.

1 μεταβολαῖς : ἐπιβουλαῖς ο.

DÉMOCRITE, fr. B 302, 166 Diels II.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r (*mg*) 15-16 – Δημοκρίτου.
Patmos, c. 12, 44 p. 345 – Δημοκρίτου.

18 (20) **Διογένους**

Ὦ[1] θνητῶν ἀνδρῶν καὶ ταλαιπώρων γένος·
Ὡς οὐδέν ἐσμεν πλὴν σκιαῖς ἐοικότες,
βάρος περισσὸν γῆς ἀναστρεφόμενοι[2].

1 ὦ o Aucta : ὡς B || 2 ἀναστρεφόμενοι : ἀναστρωφώμενοι ψ.

DIOGÈNE, fr. 68; éd. MULLACH, *Fragm. Phil. Graec.* (Paris 1865) t. II, p. 305 (Didot).

19 (21) **Ἀπελλῆς[1]· Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος ἐρωτηθεὶς διὰ τί τὴν Τύχην καθημένην ἔγραψεν, εἶπεν· «Οὐχ ἕστηκε[2] γάρ[3]».**

1 Ἀπελλῆς : Ἀπελλοῦς δ || 2 οὐχ ἕστηκε: οὐκ ἕστηκε ρ σ χ ζ κ[2] οὐκ ἕστη Aucta οὐχ ἕστηκε φ σ α I || 3 εἶπεν ... γάρ : εἶπεν ὅτι οὐχ ἵσταται δ ψ λ || *post* § 24 *posuerunt* δ λ § 19 || *om. apopht.* τ γ ξ ε.

STOBÉE, IV 41, 60 – Ἀπελλῆς.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r 18-20 – sans attribution.
Patmos, c. 12, 50 p. 346 – Ἀπελλῆς.

20 (22) **Ἱπποθῶντος[1]**

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης[2].

1 Ἱπποθῶντος : Ἱπποθόοντα κ τ Ἱπποθόοντος χ σ κ[2] λ α Ἱπποθόαντος δ || 2 τύχης : φύσεως ν γ ε.

HIPPOTHOON, fr. 1; éd. *Nauck*[2], p. 827 – Ἱπποθόωντος.
STOBÉE, III 22, 25 – Ἱπποθόου.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r (*mg*) 20 – attribution illisible.
Patmos, c. 12, 46 p. 345 – Ἡσιόδου.

21 (23) **Ἰσιδώρου· Θνητὸς πεφυκὼς τὰ ὀπίσω πειρῶ βλέπειν[1].**

1 *om. apopht.* o.

ISIDORUS, fr. 2; NAUCK, *op. cit.*, p. 829 – Ἰσιδώρου.
STOBÉE, III 22, 27 – Ἰσιδώρου.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r (*mg*) 20-21 – Ἰσιδώρου.
Patmos, c. 12, 47 p. 345 – Ἡσιόδου.

22 (24)

Εὐριπίδου[1]
Βέβαιον οὐδέν ἐστιν ἐν[2] θνητῷ[3] γένει[4],
βιοῖ γὰρ οὐδεὶς ὃν προαιρεῖται τρόπον[5].

1 Εὐριπίδου : Εὐριπίδης τ Εὐριππίδ(ου) I ‖ 2 ἐν *om.* δ ‖ 3 τῷ *ante* θνητῷ *posuit* ο ‖ 4 γένει : βίῳ Edmonds Stob. ‖ 5 τρόπον : βίον λ *om.* Sin.

DIPHILE, fr. 109, 110; éd. Edmonds III A p. 146.
STOBÉE, IV 41, 47 – Διφίλου.
Cf. NAUCK², *op. cit.*, p. 700 fr. 1074 – Euripidis.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r 21-22 – sans attribution.
Patmos, c. 12, 48 p. 346 – Εὐριπίδου.

23 (25) Βίαντος· Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν[1] τὸν βίον οὕτω μετρεῖν[2] ὡς καὶ πολὺν καὶ ὀλίγον[3] χρόνον βιωσόμενος[4].

1 ἔλεγεν *post* βίον *posuerunt* τ γ ν ‖ 2 τὸν ... μετρεῖν : οὕτω πειρῶ ζῆν Par Stob. δεῖ *post* μετρεῖν *add.* δ ψ ‖ 3 πολὺν ... ὀλίγον : ὀλίγον ... πολὺν Par Stob. ‖ 4 *om. apopht.* ο.

STOBÉE, III 1, 93 – Βίαντος.
Par f. 124r (7) 9-10 – Δημοκρίτου.

24 (26)

Σοφοκλέους[1]
Ὡς ἡμέρα κλίνει τε[2] καὶ ἀνάγει[3] πάλιν,
ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα[4].

1 Σοφοκλέους : Σοφοκλῆς B Σοφοκλῆ α ‖ 2 κλίνει τ ε : κλίνεται κ κλίνοι η ‖ 3 καὶ ἀνάγει : κἀνάγει ε σ ρ ο δ ψ Φ Aucta καὶ ἀνάγκη κ καὶ ἀνάγη B κ² ‖ 4 τὰ ἀνθρώπινα : τἀνθρώπινα σ τἀνθρώπεια Φ Stob. ‖ ἅπαντα τ' ἀνθρώπινα ο ἅπαντ' ἀνθρώπεια Aucta οὕτως ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα χ φ ἅπαντα τ' ἀνθρώπια δ λ ε ‖ *om. apopht.* ξ.

SOPHOCLE, *Ajax*, v. 131-132.
STOBÉE¹, IV 41, 37 – Σοφοκλέους Αἴαντι.
STOBÉE², III 5, 4 – Σοφοκλέους ἐξ Αἴαντος.
A [Λόγ. ξζ'] f. 84r (mg) 23-24 – Σοφοκλέους.
Patmos, c. 12, 49 p. 346 – Σοφοκλέους.

Λόγος ξη'

Περὶ τοῦ ὅτι[1] δεῖ[2] τιμᾶν[3] ἀρετὴν καὶ κολάζειν κακίαν

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.**

1 ὅτι *om.* δ μ λ ‖ 2 δεῖ *om.* τ γ ‖ 3 περὶ... τιμᾶν : περὶ τοῦ τιμᾶν ε.

Jn. 5,29.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οἶδεν Κύριος εὐσεβεῖς[1] πειρασμοῦ[2] ῥύεσθαι· ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν.**

1 μὲν *post* εὐσεβεῖς *add.* ο ‖ 2 ἐκ *ante* πειρασμοῦ *add.* γ ξ Ν : πειρασμῶν ε.

2 P 2,9.

3 (3) **Σολομῶντος· Ζημιουμένου ἀκολάστου πανουργότερος[1] γίνεται ὁ[2] ἄκακος.**

1 πανουργότερος : πανοῦργος δ μ ψ ξ ‖ 2 ὁ *om.* δ μ λ Sin ψ Aucta.

Pr 21,11.

4 (4) **Σιράχ· Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετὸν καὶ οὐ καθῆκον δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν.**

1 καθῆκον : καθήκει (LXX).

Si 10,23.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου[1] Βασιλείου· Ἐὰν οἱ σώφρονες τοὺς φαύλους ἴδωσιν[2] ἀτιμαζομένους, πολὺ προθυμότερον[3] τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται.**

1 ἁγίου : μεγάλου ε || 2 ἴδωσιν *post* σώφρονες *posuit* γ || 3 προθυμότερον : προτιμότερον δ μ ψ λ γ.

ω f. 145vB (12) 30-31 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (6) **Τοῦ Θεολόγου· Ἄλλος[1] μὲν οὖν εἴη περὶ ταῦτα τολμηρὸς καὶ γεννάδας, μᾶλλον δὲ εἴη μηδείς. Ἐγὼ δὲ ὀκνῶ κακίᾳ δοῦναι πάντως τὴν ἐντεῦθεν[2] κόλασιν ἢ εὐσεβείᾳ[3] τὴν ἄνεσιν[4]. Ἀλλ' ἔστιν μὲν ὅτε καὶ πρός τι χρήσιμον ἢ κακίας ἐγκοπτομένης, δυσπαθείᾳ[5] τῶν πονηρῶν ἢ[6] ἀρετῆς ὁδοποιουμένης εὐπαθείᾳ τῶν βελτιόνων, οὐκ ἀεὶ δέ, οὐδὲ πάντως, ἀλλ' εἶναι τοῦτο μόνον καιροῦ τοῦ μέλλοντος, καθ' ὃν οἱ μὲν τὰ τῆς ἀρετῆς ἆθλα, οἱ δὲ τὰ τῆς κακίας ἐπιτίμια δέξονται[7].**

1 εἰ *ante* ἄλλος *add.* γ || 2 ἐντεῦθεν : ἐνταῦθα σ ν α || 3 ἐν *ante* εὐσεβείᾳ *add.* κ || 4 ἄνεσιν *reliqua om.* δ λ ψ || 5 δυσπαθείᾳ - εὐπαθείᾳ : δυσπάθεια - εὐπάθεια Aucta || 6 δυσπαθείᾳ... ἢ *om.* γ || 7 *om. apopht.* ε ξ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *De pauperum amore* (Or. XIV - *PG 35, 900AB*); *CPG* II 3010.

7 (7) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Δὸς τῷ δεομένῳ καὶ μὴ δῷς τῷ ὀρχουμένῳ, ἵνα μὴ μετὰ τῶν σῶν χρημάτων καὶ τὴν ψυχὴν[1] ἀπολέσῃς[2] τὴν ἐκείνου[3]. Σὺ γὰρ αἴτιος εἶ τῆς ἐκείνου ἀπωλείας[4]. Εἰ γὰρ οἱ ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας ᾔδεσαν ὅτι[5] ἐπιτήδευμα αὐτοῖς[6] ἀκερδὲς ἔμελλεν ἔσεσθαι, πάλαι ἂν ἐπαύσαντο ταῦτα ἐπιτηδεύοντες[7].**

1 ἐκείνου *post* ψυχὴν *posuit* ο αὐτοῦ τ ν γ Mosq || 2 ἀπολέσῃς : ἀπολῇς ο || 3 τὴν ἐκείνου *om.* ο τ ν γ || 4 διὰ τὴν ἄκαιρον φιλοτιμίαν *post* ἀπωλείας *add.* φ χ ρ ο I Mosq ζ κ[2] Aucta || 5 τὸ *post* ὅτι *add.* φ ν ο δ ψ || 6 αὐτοῖς : αὐτῶν ο || 7 *om. apopht.* ε.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Ioannem*, hom. XLII (XLI) (*PG* 59, 244 l. 5-11); *CPG II* 4425.

8 (8) **Φίλωνος[1]· Εἰ βούλει διττῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τοὺς τὰ κάλλιστα ποιοῦντας προτίμα καὶ τοὺς τὰ χείρονα πράττοντας[2] ἐπιτίμα.**

1 Φίλωνος : τοῦ Χρυσοστόμου ε || 2 πράττοντας : πράττουσιν σ α δρῶντας ο

δρῶσιν Migne.

J. R. ROYSE, *The spurious Texts of Philo*, p. 124; Fr. sp. 53.
AGAPET LE DIACRE, *Capita admonitoria*, n° XXVIII. éd. de Migne (*PG* 86, 1173A).

9 (9) Σωκράτου[1]· Ἐρωτηθεὶς[1] ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται, ἔφη· «Ἡ μετὰ νόμου ζῶσα καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν[2] ἐπεξιοῦσα[3]».

1 Σωκράτης *ante* ἐρωτηθεὶς *add.* η ο ‖ 2 ἀδικοῦσιν : ἀδικοῦντας η ν ‖ 3 *om. apopht.* Φ *lacunam offert* ε *ab* § 9 *usque ad* § 12.

STOBÉE, IV1, 82 – Σωκράτους.

10 (13) Ἰσαίου[1]· Ἀδικεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ὁ φειδόμενος τῶν κακῶν.

1 Ἰσαίου ϱ : Ἡσαΐου *ceteri codd.*

Il s'agit de l'orateur Isée, fr. non signalé par Th. Thalheim (Voir le texte qui suit pour la référence).
Par f. 83r (9) 10 – Ἡσαΐου (*sic*).
APOSTOLII, *Cent. I* n° 34a; éd. Leutsch II, p. 247 – sans attribution.

11 (14) Τοῦ αὐτοῦ· Ὅσοι τοὺς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τοὺς ἄλλους ἀδικεῖσθαι[1] κωλύουσιν.

1 ἀδικεῖσθαι *id est* ἀδικεῖν *in mg* α ‖ ἄλλους ἀδικεῖσθαι : ἀδικοῦντας ἄλλου δ μ ψ λ.

Isée, 1) fr. 45,4 Sauppe p. 243;
2) fr. 31; éd. TH. THALHEIM, *Isaeus Orationes* (Stuttgart 1963) p. 200 (Teubner).
STOBÉE, IV 5, 25 – Ἰσαίου.

12 (15) Ὁ[1] ἀρετὴν τιμῶν πρώτην ἀλήθειαν τιμᾷ καὶ μάλιστα ὡς ἀγαθοῦ παντὸς ἡγεμόνα οὖσαν[2].

1 ὁ *om.* κ σ ‖ 2 *om. apopht.* ο.

DÉMOCRITE, fr. 302, 198 Diels II.
Par f. (93v 2) 95v 7-9 – Δημοκρίτου γνῶμαι.

13 (16) Σόλωνος· Σόλων ὁ σοφὸς[1] ἐκείνην[2] εἶπεν[3] ἄριστα οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς συμβαίνει τιμᾶσθαι[4]· κάκιστα δὲ οἰκεῖσθαι, ἐν ᾗ τοὺς κακούς.

1 ὁ σοφὸς *om.* τ γ η ε Mosq || 2 ἐκείνην *post* πόλιν *posuit* σ || 3 ἐκείνην : ἐρωτηθείς σ ζ || 4 τιμᾶσθαι : προτιμᾶσθαι α.

Cf. STOBÉE, IV 1,76 – Σόλωνος.

14 (17) Δημοκρίτου· Δύο ἀφορμαὶ κινοῦσιν ἄνθρωπον[1] εἰς Θεοῦ[2] ἐπιμέλειαν, τιμωρία δυσσεβείας καὶ γνώμης εὐσεβοῦς ἀμοιβαί[3].

1 τὸν *ante* ἄνθρωπον *add.* ο || 2 Θεοῦ *om.* τ || 3 *om. apopht.* ε.

15 (18) Σέξτου· Ἀφόρητος[1] γίνεται κακία ἐπαινουμένη.

1 ἀφόρητος : ἀφόρητον Chadwick.

SEXTUS, *Sentences,* n° 150; éd. H. Chadwick, p. 28.
APOSTOLII, *Cent.* IV n° 51b; éd. Leutsch II (Proverbe).

16 (19) Προκοπίου σοφιστοῦ· Μὴ[1] τιμωμένης ἀρετῆς ἡ[2] κακία παρρησιάζεται[3].

1 μὴ *om.* δ ψ || 2 ἡ *om.* ο || 3 *om. apopht.* μ ψ λ.

Proverbe cité dans *Mantissae proverbiorum, Cent.* II n° 1b; éd. Leutsch II p. 761 – Προκοπίου.

Λόγος ξθ'

Περὶ τοῦ[1] ὅτι[2] εὔκολος ἡ κακία καὶ δυσπόριστος ἡ ἀρετή

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν[3]. Καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.**

1 περὶ τοῦ *om.* B κ[2] I τ γ α || 2 ὅτι *om.* δ ψ λ κ[2] Sin || 3 ἀπώλειαν *reliqua om.* δ Sin μ ψ λ Aucta.

Mt 7, 13.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν[1] εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν.**

1 καρπὸν : καλὸν ε.

He 12, 11.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἔστιν ὁδός, ἣ δοκεῖ παρὰ ἀνθρώποις ὀρθὴ εἶναι, τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ᾅδου[1].**

1 *om. apopht.* Mosq.

Pr 16, 25 avec des variantes.

4 (4) **Σιράχ· Ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὡμαλισμένη[1] ὑπὸ λίθων καὶ ἐπ' ἐσχάτων[2] αὐτῆς βόθρος ᾅδου[3].**

1 *in. mg* α : ὡραϊσμένη, γρ<άφε> ὡμαλισμένη || 2 ἐσχάτων : ἐσχάτου Sin Aucta || 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ ε.

Si 21, 10.

5 (5) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Οὔτε γὰρ[1] πῦρ[2] εὐκαταπρήστου ὕλης ἀψάμενον δυνατὸν μὴ οὐχὶ ἐπὶ πᾶσαν αὐτὴν διαβῆναι, ἄλλως τε κἂν ἐπιτύχῃ πνεύματος ἐπιφόρου τὴν φλόγα διακομίζοντος[3], οὔτε τὴν ἁμαρτίαν ἑνὸς ἀψαμένην[4] μὴ οὐχὶ[5] ἐπὶ πάντας τοὺς ἐγγίζοντας[4] διελθεῖν[5] ἐξαπτόντων αὐτὴν[7] τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας.**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 πῦρ *om.* Mosq ‖ 3 ἄλλως τε ... διεκομίζοντος *om.* δ μ ψ λ ‖ 4 ἀψαμένην : ἀψαμένου ο ‖ 5 οὐχὶ : οὐκ ο ‖ 6 διελθεῖν : δι' ἐξελθεῖν ε ‖ 7 αὐτὴν *post* ἐγγίζοντας *add.* δ ψ.

S. BASILE, *In psalmum I* (*PG* 29, 225BC); *CPG* II 2836.
Par f. (39r 1) 18-20 40r 1-6 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.
ω f. (145vB 12) 146rA 11-16 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

6 (8) **Τοῦ Θεολόγου· Πρόχειρόν τι πρᾶγμα ἡ κακία, καὶ οὐδὲν οὕτω ῥάδιον ὡς τὸ γενέσθαι κακόν.**

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, Or. II, *Apologetica* (*PG* 35, 420C); *CPG* II 3010.

7 (9) **Τῆς αὐτῆς ἐστι[1] δυσχερείας καὶ κτήσασθαί[2] τι τῶν ἀγαθῶν οὐχ ὑπάρχον καὶ κτηθὲν διασώσασθαι(1). Πολλάκις γὰρ ὃ μὲν σπουδὴ προσέλαβεν, ῥαθυμία δὲ διέφθειρεν· ὃ δὲ ὄκνος ἀπώλεσεν, ἀνεκαλέσατο ἐπιμέλεια[3].**

1 ἐστι *post* δυσχερείας *posuit* φ | 2 κτήσασθαί : κτησθέν Mosq ‖ 3 δὲ *om.* B ‖ 4 *lacunam offert* ε a § 7 *usque ad* § 10 ‖ *om. apopht.* δ μ ψ λ.

ID., *In sanctum baptisma,* Or. XL (*PG* 36, 401D); *CPG* II 3010.

(1) Cité *supra* c. 61, 6.

8 (10) **Κακίας ῥᾶον μεταλαβεῖν ἢ ἀρετῆς μεταδοῦναι[1].**

1 *om. apopht.* δ μ ψ λ.

ID., Or. XLIII *In laudem Basilii Magni* (*PG* 36, 521C-524A); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47v 13-14 – τοῦ Θεολόγου.

9 (11) Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι δὲ πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ ἐργασίαν οἱ πλεῖστοι καὶ ἐπιτήδειοι[1].

1 *om. apopht.* δ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *Apologetica*, Or. II - (*PG* 35, 421A); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 48r 10-14 – τοῦ Θεολόγου.

10 (12) Πρόχειρον[1] ἡ πονηρία τῷ κακῷ μᾶλλον ἀκολουθεῖν ἢ ὑπὸ τοῦ κρείττονος ἀνακόπτεσθαι.

1 πρόχειρον : πρόχειρος γὰρ Migne.

EIUSDEM, Or IV - *Contra Iulianum* I (*PG* 35, 580B); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 49r 11-13 – τοῦ Θεολόγου.

**11 (13) Τοῦ Χρυσοστόμου· Πολλὴ μὲν ἡ[1] ἡδονὴ τῇ κακίᾳ, πολὺς δὲ τῇ ἀρετῇ συνέζευκται ὁ[2] πόνος καὶ ὁ[2] ἱδρώς. Καὶ ποία σοι χάρις ἦν; Τίνος δ' ἂν ἔλαβες μισθόν, εἰ μὴ ἐπίπονον τὸ πρᾶγμα ἦν[3];
Καὶ γὰρ πολλοὺς ἔχω δεῖξαι φύσει τὸ μίγνυσθαι[4] γυναικὶ μισοῦντας. Τούτους οὖν σώφρονας καλέσομεν ἢ στεφανώσομεν[5]; Οὐδαμῶς. Σωφροσύνη γάρ ἐστιν ἐγκράτεια καὶ τῷ μαχομένῳ[6] περιγενέσθαι τῶν ἡδονῶν.**

1 ἡ *om.* ε ‖ 2 ὁ (*bis*) *om.* ε ‖ 3 ἦν *reliqua om.* δ μ ψ λ ‖ 4 μὴ *ante* μίγνυσθαι *add.* ρ ‖ 5 ἢ στεφανώσομεν *om.* κ καλέσομεν - στεφανώσομεν κ² I ε Sin Aucta : καλέσομεν - στεφανώσωμεν B ‖ 6 τῷ μαχομένῳ : τὸν μαχόμενον ρ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, 1) *In Ioannem*, hom. XXXV (XXXVI) (*PG* 59, 205 *ab imo* l. 13); *CPG* II 4425.
2) *De ieiunio et temperantia*, hom. IV (*PG* 63, 598 - *ab imo* l. 2 - 599 l. 1-6); (Ecloga).

12 (14) Τῆς[1] Κλίμακος· Κόπῳ[2] πολλῷ καὶ μόχθῳ καὶ ἱδρῶτι κατορθοῦται ἐν ἡμῖν ἦθος χρηστὸν καὶ εὐκατάστατον· καὶ τὰ πολλῷ μόχθῳ κατορθούμενα, δυνατὸν ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ[3] ἀπολέσαι[4].

1 τοῦ *ante* τῆς *praemittit* ο ‖ 2 κόπῳ : πόνῳ ο ‖ 3 ῥοπῇ *om.* B σ ‖ 4 *om. apopht.* ε.

S. JEAN CLIMAQUE, *Scala paradisi*, gr. III (*PG* 88, 668D).

13 (17) Διογένους· Ἡμέρας[1] ποτὲ λύχνον ἅψας περιῄει· πυνθανομένων δέ τινων[2] πρὸς τί τοῦτο; ἔλεγεν «ἄνθρωπον ζητεῖν[3]».

1 Διογένης *ante* ἡμέρας *add.* δ λ ε ‖ 2 πυνθανομένων δέ τινων : πυνθανομένου δέ τινος δ μ ψ λ ‖ 3 ἔλεγεν ... ζητεῖν : ἄνθρωπον ζητῶ, ἔλεγεν η ‖ *om. apopht.* ο.

Cf. DIOGÈNE LAËRCE, VI, 41 – Διογένης.
DIOGÈNE, fr. 8; éd. Mullach, *op. cit.*, t. II, p. 300.
Par f. (108v 3) 111r 1-3 – τοῦ Διογένους.

Λόγος ο'

Περὶ φιλαυτίας

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει[1] αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν[3].**

1 ἀπολέσει : ἀπολλύει N ‖ 2 αὐτὴν : τὴν ψυχὴν αὐτοῦ N ‖ 3 *om. apopht.* ϱ.

Jn 12, 25.
Patmos, c. 51, 1 p. 920 – τοῦ Εὐαγγελίου.
A [Λόγ. ο'] f. 86r (*mg*) 20-21 – τοῦ Εὐαγγελίου.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Οὐχ[1] ὁ ἑαυτὸν[2] συνιστῶν[3] ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.**

1 οὐχ : οὐ γὰϱ N οὐχὶ V ‖ 2 ἑαυτὸν : αὐτὸν λ ‖ 3 συνιστῶν : συνιστάνων N συνιστάμενος V *om* γ.

2 Co 10, 18.

V [Φ ιγ'] f. 238v (15) 15-16 (*PG* 96, 420C) – πϱὸς Κοϱινθίους.
D [Α ις'] f. 20vA (27) 28-30 – πϱὸς Κοϱινθίους Β'.
A [Λόγ. ο'] f. 86r (*mg*) 21-22 – τοῦ Ἀποστόλου.
Patmos, c. 51, 2 p. 920 – τοῦ Ἀποστόλου.

3 (3) **Σολομῶντος· Πᾶς ἀνὴϱ φαίνεται ἑαυτῷ[1] δίκαιος[2]· κατευθύνει δὲ καϱδίας Κύϱιος[3].**

1 ἐν *ante* ἑαυτῷ *add.* δ ψ λ ‖ 2 δίκαιος *reliqua om.* V D ‖3 ὁ *ante* Κύϱίος *add.* ϱ I δ μ λ Sin ο.

Pr 21, 2.

V [Φ ιγ'] f. 238v (7) 8 (*PG* 96, 420B) – Παροιμιῶν.
D [Α ις'] f. 20rB (32) 33-34 – Παροιμιῶν.
A [Λόγ. ο'] f. 86r (*mg*) 23 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 51, 3 p. 920 – τοῦ Σολομῶντος.

4 (4) **Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα· ἀλλότριος καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη[1].**

1 *om. apopht.* ε.

Pr 27, 2.

V [Φ ιγ'] f. 238v (7) 8-9 (*PG* 96, 420B) – Παροιμιῶν.
D [Α ις'] f. 20rB (32) 35-36 20vA 1-2 – Παροιμιῶν.
A [Λόγ. ο'] f. 86r (*mg* l. 23) 24-25 – Σολομῶντος.
Patmos, c. 51, 4 p. 920 – (τοῦ Σολομῶντος, c. 51, 3).

5 (5) **Σιράχ· Τέκνον ἐν ζωῇ[1] πείρασον τὴν ψυχήν σου[2] καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ[3] καὶ μὴ δῷς αὐτῇ[4]· οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει.**

1 σου *post* ζωῇ add. τ I Mosq ο γ ‖ 2 σου *om.* τ ‖ 3 ἐν *ante* αὐτῇ *posuit* ο ‖ 4 καὶ μὴ δῷς αὐτῇ *om.* Mosq λ ‖ 5 *om. apopht.* ε ξ.

Si 37, 27-28.
A [Λόγ. ο'] f. 86r (*mg*) 25-26 – Σιράχ.
Patmos, c. 51, 5 p. 921 – Σιράχ.

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Ὄνειδος γὰρ[1] ἀνδρί, τῷ γε ὡς[2] ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίῳ, καλλωπιστὴν καὶ φιλοσώματον εἶναι ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν παθῶν ἀγεννῶς διακεῖσθαι. Τὸ γὰρ τὴν πᾶσαν σπουδὴν εἰσφέρεσθαι[3] ὅπως ὡς κάλλιστα αὐτοῦ τὸ σῶμα ἕξοι[4], οὐ διαγινώσκοντός ἐστιν ἑαυτόν, οὐδὲ συνιέντος τοῦ σοφοῦ παραγγέλματος[5](1).**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 ὡς *om.* δ μ ‖ 3 εἰσφέρεσθαι : εἰσφέρειν δ μ ψ λ ‖ 4 αὐτοῦ... ἕξοι : αὐτῷ ... ἕξοι δ λ Sin ἕξει Aucta ο ‖ 5 *om. apopht.* ε ξ.

S. BASILE, *De legendis gentilium libris*, § 9 l. 25-30, *CPG II* 2867.
F. BOULANGER, *Saint Basile, Aux jeunes gens sur la manière de tirer profit des lettres helléniques* (Paris 1965³) p. 55 l. 25-30.
IR. HAUSHERR, *Philautie de la tendresse pour soi à la charité selon saint*

Maxime le Confesseur, O.C.A. n° 137 (Rome 1952) p. 43, cite la première partie de ce texte.
(1) L' éditeur signale dans une note de la page 55 qu' il s' agit du texte suivant de Diogène Laërce: (VI, c. 2, 54: «Διογένης μειράκιον ἰδὼν καλλωπιζόμενον ἔφη· εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας ἀτυχεῖς· εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς».

7 (7) **Τοῦ Θεολόγου[1]· Πάντες ἐσμὲν εὐσεβεῖς[2] ἐξ ἑνὸς[3] τοῦ καταγινώσκειν ἀλλήλων[4] ἀσέβειαν[a]. Οἱ τῶν μὲν ἰδίων πρᾶοι κριταί, τῶν δὲ ἀλλοτρίων[5] ἀκριβεῖς ἐξετασταί[b].**

1 Θεολόγου : *hic desinit* ρ *ceteri pergunt* ‖ 2 εὐσεβεῖς : ἀσεβεῖς δ μ ψ λ ‖ 3 μόνου *post* ἑνὸς *posuit* Migne ‖ 4 ἀλλήλων : ἄλλων Migne ‖ 5 τῶν... ἀλλοτρίων : τοῖς ... ἀλλοτρίοις δ ψ λ.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, a) Or. II - *Apologetica* (*PG* 35, 485B); *CPG* II 3010.
b) *De pace*, III, Or. XXIII (*PG* 35, 1153A); *CPG* II 3010.
V [Φ ιγ'] Migne (*PG* 96, 420D) – τοῦ Θεολόγου.

8 (8) **Συμβῶμεν ἀλλήλοις πνευματικῶς· γενώμεθα[1] φιλάδελφοι μᾶλλον ἢ φίλαυτοι[2](1).**

1 γενώμεθα : γενόμεθα κ ξ η ‖ 2 *om. apopht.* ο.

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, *In Pentecosten*, Or. XLI (*PG* 36, 437C); *CPG* II 3010.
R [Π η'] f. 228r (29) 29-30 – τοῦ Θεολόγου.
KIII [Δ θ'] f. 389r (mg l. 7) 27 389v 1 – Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
A [Λόγ. ο'] f. (86r *mg* l. 3) 86v 5-6 – τοῦ Θεολόγου.
Patmos, c. 51, 7 p. 921 – τοῦ Θεολόγου.
(1) IR. HAUSHERR, *op. cit.*, dans *OCA* n° 137, p. 175, cite la deuxième partie de ce texte, extraite des lettres du patriarche Michel Cérulaire (*PG* 120, 776B).

9 (9) **Τοῦ Χρυσοστόμου· Ὁ μὴ καταδεχόμενος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ θεραπείαν προσαγομένην αὐτῷ ἀσύμφωνός ἐστι[1] καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ[2].**

1 ἐστι : ἐστιν δ ψ λ ‖ 2 *om. apopht.* ε.

Texte non de saint Jean Chrysostome, mais de SAINT BASILE, *Regulae fusius tractatae*, (*PG* 31, 989B); *CPG* II 2875.

V [Σ ς'] f. 212v (6) 6-8 (*PG* 96, 337B) – Βασιλείου.
A [Λόγ. ο'] f. 86v (mg) 7-8 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 51, 8 p. 922 – τοῦ Χρυσοστόμου.

10 (10 *pars prima*) **Οὐδεὶς[1] φίλος(1), οὐδεὶς ἀδελφός. Τὰ ἑαυτῶν σκοποῦμεν[2] ἕκαστος. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑαυτῶν κολοβοῦμεν. Καὶ ἀσθενεῖς καὶ εὐκαταγώνιστοι[3] καὶ ἀνθρώποις καὶ διαβόλῳ ἐσμὲν ἐκ τοῦ μὴ συνασπίζειν ἀλλήλοις.**

1 οὐδεὶς : οὐ Migne || 2 σκοποῦμεν : σκοπῶμεν γ || 3 εὐκαταγώνιστοι : εὐκαταγώνιστος I εὐκαταγωνίστως Mosq || 4 *om. apopht.* δ μ ψ λ ε ο ξ.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. LIX (LX) (*PG* 58, 580 *ab imo* l. 9-15); *CPG* II 4424.

A [Λόγ. ο'] f. 86v (mg l. 7) 8-11 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 51, 9 p. 922 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 51, 8).

(1) Citation d' Aristote selon DIOGÈNE LAËRCE, V, 21: «ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος», «mes amis, il n' y a pas d' ami».

11 (10 *pars altera*-11) **(10) Καὶ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ παρατάξει[1] ὁ πρὸς τοῦτο μόνον ὁρῶν στρατιώτης, ὅπως ἑαυτὸν διασώσῃ[2] φυγὼν καὶ τοὺς ἄλλους μεθ'[3] ἑαυτοῦ[3a] προσαπόλλει[4].**
(11) Ὥσπερ οὖν ὁ γενναῖος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων τὰ ὅπλα τιθέμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτὸν διασῴζει[5].

1 ἐν *ante* παρατάξει *add.* I η || 2 διασώσῃ : διασώσει κ ν α || 3 μεθ' φ κ² η I Mosq *om.* κ σ τ γ α ν B || 3a ἑαυτοῦ : ἑαυτοὺς B || 4 προσαπόλλει : προσαπόλλυσιν φ κ² I η Mosq Aucta || 5 διασῴζει : διασώσει φ || *om. apopht.* δ μ ψ λ ε ο.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. LIX (LX) (*PG* 58, 580 *ab imo* l. 7-10); *CPG* II 4424.
A [Λόγ. ο'] f. 86v (7) 11-13 – τοῦ Χρυσοστόμου.
Patmos, c. 51, 10 p. 922 – (τοῦ Χρυσοστόμου, c. 51, 8).

12 (12) Φίλωνος· Οἱ[1] ἑαυτῶν μόνον[2] ἕνεκα πάντα πράττοντες φιλαυτίας[3] μέγιστον κακὸν[4] ἐπιτηδεύουσιν(1).

1 οἱ : αἱ α (faute du rubricateur) ‖ 2 μόνον : μόνων ο ‖ 3 φιλαυτίας : φιλαυτίαν Marcus Harris Petit Σχοινᾶς ‖ 4 κακὸν : καλ'' (*sic*) ε (=καλὸν).

PHILON D' ALEXANDRIE, *Quaestiones in Genesim*, 10; éd. 1) Harris, p. 71, 1.
2) Marcus, SII, p. 236 n° 11 (unidentified).
3) F^se Petit p. 222 n° 10 (fr. non identifié).
D [A ις'] f. 20vB (3) 4-8 – Φίλωνος.
R [A κγ'] f. 40v (11) 11-12 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, l. 5).
W [Φ γ'] f. 274v (2-3) 4-5 – Φίλωνος ἐκ τοῦ β' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.
V [Φ ιγ'] f. 238v (19) 19-21 (*PG* 96, 420C) – Ἡσαΐου (*sic*).
A [Λόγ. ο'] f. 86v (*mg*) 15-16 – Φίλωνος.
Patmos, c. 51, 18 p. 924 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Φίλωνος, c. 51, 17).
(1) Texte attribué également à l' abbé Isaïe par Σ. ΣΧΟΙΝΑΣ, *Ἀββᾶ Ἡσαΐου, Λόγοι κθ'* (Volos 1962), réédition de l' œuvre du moine publiée à Jérusalem en 1911, p. 32 l. 4-5.

13 (13) Πλάτωνος· Τὸ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ[1] πάντων χαλεπώτατον[2]. Ὅταν γὰρ μὴ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν[3];

1 αὐτοῦ : ἑαυτοῦ ο ‖ 2 χαλεπώτατον *reliqua om.* Patmos 3 *om. apopht.* δ μ ψ λ ε.

PLATON, *Cratyle*, 428.
STOBÉE, III 23, 17 – Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου.
A [Λόγ. ο'] f. 86v (*mg*) 16-17 – Πλάτωνος.
Patmos, c. 51, 14 p. 923 – Πλάτωνος.

14 (14) Ὅταν[1] καταγελάσωμέν[1a] τινων[2], ἐπιστρέφειν ἐφ' ἑαυτοὺς[3] καὶ σκοπεῖν δεῖ[4], μὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ἐσμὲν ἔνοχοι. Πολλὰ γὰρ τὸ φίλαυτον ἐπικρύπτει καὶ περιβάλλει παρὰ τῶν μᾶλλον καταγελώντων[5](1).

1 ὅταν : Πλάτων συνεβούλευε ὅτε Par Stob. ‖ 1α καταγελάσωμέν τινων : καταγελῶμεν τινῶν ο ‖ 2 τινων : τινος τ γ ‖ 3 ἑαυτοὺς : ἑαυτοῖς Par ‖ 4 δεῖ *om.* Stob. ‖ 5 *om. apopht.* δ μ ψ λ ε τῶν ... καταγελώντων : τῷ ... καταγελῶντι Stob.

STOBÉE, III 23, 13 – Πλάτωνος.
Par f. 132r (7) 8-13 – Πλάτωνος.

(1) On peut voir la traduction et le commentaire de ce texte par IR. HAUSHERR, *op. cit., O.C.A.* n° 137, p. 12.

15 (15) **Κριτίου**

Δεινὸν ὅταν[1] τις μὴ φρονῶν δοκεῖ[2] φρονεῖν[3].

1 ὅταν : δ' ὅταν Stob. Diels Nauck || 2 δοκεῖ κ Β σ τ χ φ κ[2] ξ Mosq : δοκῇ δ λ γ ν Sin Stob. || 3 *om. apopht.* Φ.

CRITIAS, 1) fr. IV; éd. Nauck, *Trag. Graec. Fragm.*, p. 774.
2) fr. B 28 Diels II p. 389.
STOBÉE, III 23, 1 – Κριτίου.
A [Λόγ. ο'] f. 86v (mg) 22 – Κριτίου.
Patmos, c. 51, 16 p. 924 – Κριτίου.

16 (16) **Σωκράτους· Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ' ἑτέρων ἰδεῖν· αὐτοὶ δὲ ὅταν[1] ποιῶμεν, οὐ γινώσκομεν[2].**

1 δὲ ὅταν : δ' ὅταν Stob. || 2 *om. apopht.* ε ο.

STOBÉE, III 23, 2 – Σωσικράτους.

17 (17) **Μενάνδρου**

Οὐδεὶς[1] ἐπ' αὐτοῦ[2] τὸ κακὸν συνορᾷ[3]
σαφῶς, ἑτέρου[4] δ' ἀσχημονοῦντος[5] ὄψεται.

1 οὐδεὶς1 : οὐθεὶς Stob. Edmonds || 2 αὐτοῦ : αὐτὸν τ ἑαυτοῦ Sin Stob. αὑτοῦ Edm. || 3 συνορᾷ : καθορᾷ Edm. || Πάμφιλε *post* συνορᾷ *add.* τ σ κ[2] Ι Β ξ γ Aucta Ribittus (p. 259 c. 70) || 4 ἑτέρου : ἑτέρους δ μ ψ λ Sin || 5 ἀσχημονοῦντος : ἀσχημονοῦντας δ μ ψ λ Sin || *om. apopht.* ε ο.

MÉNANDRE, fr. 631; éd. Edmonds IIIB p. 808.
STOBÉE, III 23, 3 – Μενάνδρου.

18 (18) **Χείλωνος· Οὗτος[1] ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον, «τὸ γινώσκειν ἑαυτόν[2]», ἔφη. «Πολλὰ[3] γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτὸν προστιθέναι[4]».**

1 οὗτος : ὁ αὐτὸς σ Χείλων δ λ Stob. || 2 ἑαυτόν : ἑαυτῶν σ ἑαυτῷ δ φ α Stob. *om.* Sin || 3 οἱ *supra* πολλὰ *scripsit* σ || 4 *om. apopht.* τ γ ν ο.

DIOGÈNE LAËRCE, I, 36 – Θαλῆς.
STOBÉE, III 21, 13 – Χείλωνος.
Patmos, c. 51, 17 p. 924 – Φίλωνος.

19 (19) Διογένους· Τῶν[1] ἀνθρώπων ἐνίους, ἔφη[2], τὰ δέοντα[3] λέγοντας[4] ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν· ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι[5].

1 Διογένης ἔφη *ante* τῶν *add.* Stob. ‖ 2 ἔφη *om.* Stob. ‖ 3 δέοντα *om.* ο ‖ 4 λέγοντας *reliqua om.* ζ ‖ 5 αἰσθάνεσθαι *hic desinit* χ *pergunt ceteri.*

Cf. CLEANTHE, fr. 606 von Arnim I.
DIOGÈNE LAËRCE, VII, 173 – Κλεάνθης.
STOBÉE, III 23, 10 – Διογένους.

Λόγος οα'

Περὶ τοῦ ὅτι[1] οὐκ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἄριστον[2]

1 (1) **Τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν[3] εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. Εἶδεν δέ τινα καὶ[4] χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ[5] δύο λεπτά, καὶ εἶπεν· «Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη[6] πλεῖον πάντων ἔβαλεν».**

1 ὅτι μ ψ λ *om.* Mosq || 2 ἄριστον : ἀρεστόν I || 3 αὐτῶν *om.* ο || 4 καὶ *om.* N || 5 ἐκεῖ *ante* βάλλουσαν *posuerunt* δ ψ λ γ || 6 αὕτη *post* χήρα *posuit* ο.

Lc 21, 1-3.

2 (2) **Τοῦ Ἀποστόλου· Ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός[1] μου λαλῆσαι ἢ μυρίους λόγους[2] ἐν γλώσσῃ[3].**

1 διὰ τοῦ νοός : τῷ νοΐ N || 2 λόγους *post* γλώσσῃ *posuerunt* δ ψ || 3 μου *post* γλώσσῃ *add.* I Mosq δ ψ.

1 Co 14, 19.

3 (3) **Σολομῶντος· Ἀγαθὸν πλήρωμα[1] δρακὸς[2] ἀναπαύσεως ὑπὲρ πληρώματα[3] δύο δρακῶν ἐν μόχθῳ[4].**

1 πλήρωμα : πληρώματα φ τ ο Mosq || 2 δρακὸς *id est* χειρός, παλάμης *in mg* α || 3 πληρώματα : πληρώματος ο *om.* δ ψ || 4 ἐν μόχθῳ : μόχθου (LXX) || *om. apopht.* ε.

Eccl 4, 6.

4 (4) **Σιράχ· Κρεῖσσον εἷς δίκαιος ἢ χίλιοι[1] ἄδικοι[2] καὶ ἀποθανεῖν[2] ἄτεκνον ἢ ἀσεβῆ τέκνα ἔχειν[3].**

1 χίλιοι : μύριοι παράνομοι (παρόμοιοι κ²) Mosq *cum* (LXX) *in apparatu* ‖ 2 ἄδικοι δ φ ο Aucta : ἁμαρτωλοὶ ν γ ε ἀσεβεῖς ξ *om.* (*cum* LXX) *ceteri* ‖ 3 τὸν δίκαιον *post* ἀποθανεῖν *posuit* ν.

Si 16, 3.

5 (5) **Ἀπὸ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις· φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται ἐν τάχει[2].**

1 ἀπὸ : ὑπὸ ν ‖ 2 ἐν τάχει *om. cum* (LXX) γ ‖ *om. apopht.* ε Sin.

Si 16, 4.
La première partie du texte est parfois attribuée à Philon d' Alexandrie. Cf. J. R. ROYSE, *The spurious texts of Philo,* Fr. sp. 21 (ἀπὸ ... πόλις).

6 (6) **Τοῦ ἁγίου Βασιλείου· Πολλάκις γὰρ[1] ὁ[2] ἐν τῷ μέσῳ μικρόν τι[3] κατορθώσας μείζων ἐστὶ τοῦ ἐν ἀφθονίᾳ[5] τὸ πᾶν κατορθώσαντος[6].**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 ὁ *om.* γ ‖ 3 τι *om.* τ η Ι γ ‖ 4 μείζων ἐστὶ *om.* δ μ ψ λ ‖ 5 ἀφθονίᾳ : γωνίᾳ ο ‖ μὴ *post* ἀφθονίᾳ *posuerunt* ν ωτ Aucta ‖ 6 *om. apopht.* ε.

ω f. 145vB (12) 23-24 – τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

7 (7) **Ἐν ἁμίλλαις[1] πονηραῖς ἀθλιώτερος ὁ νικήσας, διότι ἀπέρχεται τὸ πλέον ἔχων[2] τῆς ἁμαρτίας[3].**

1 ἁμίλλαις *om.* Sin ‖ 2 ἔχων : ἔχον σ α ‖ 3 ἁμαρτίας : ἀκρασίας ο.

S. BASILE, *Adversus eos qui irascuntur* (*PG* 31, 357B); *CPG* II 2854.

8 (8) **Εἰ γὰρ[1] ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει, οὐ δεῖ πλέον τοῦ ἀναγκαίου τῆς τροφῆς τὸ προσόψημα[2] ἀλόγως προσφέρεσθαι[3].**

1 γὰρ *om.* ο ‖ 2 προσόψημα : προσέψημα ο πρὸς ὄψημα Ι Mosq ‖ 3 *om. apopht.* ε.

9 (9) **Τοῦ Θεολόγου[1]· Κρεῖσσον[2] ὀλιγοχρόνιος βασιλεία μακρᾶς τυραννίδος καὶ[3] ὀλίγη μερὶς τιμία πολλῆς κτήσεως ἀτίμου καὶ σφαλερᾶς, καὶ πολλοῦ σκότους ὀλίγον φῶς[4].**

1 τοῦ Θεολόγου *om.* ε ‖ 2 κρεῖσσον B σ ν ο ξ γ Mosq Sin Aucta Par : κρείσσων τ φ κ² α δ μ λ I ‖ 3 ὡς *ante* καὶ *add.* Migne ‖ 4 φῶς : *hic desinit* η *pergunt ceteri.*

S. GRÉGOIRE DE NAZIANZE, or. II, *Apologetica* (*PG* 35, 480C); *CPG* II 3010.
Par f. (45v 17) 47r 1-4 – τοῦ Θεολόγου.
ω f. (145vA 14) 145vB 5-7 – τοῦ Θεολόγου.

10 (10) Ἐμοὶ μὲν γένοιτο πέντε λόγους ἐν ἐκκλησίᾳ λαλῆσαι μετὰ συνέσεως ἢ μυρίους ἐν γλώσσῃ καὶ φωνῆς ἀσήμου[1].

1 ἀσήμου *ante* φωνῆς *posuit* ο ‖ *apopht. om.* ε τ ν γ κ² I μ Mosq Ribittus ‖ cf. *supra* § 2.

Texte de saint GRÉGOIRE DE NAZIANZE qui cite librement *I Co 14, 19;* Or. XVI - *In patrem tacentem* (*PG* 35, 936C); *CPG* II 3010.

11 (11) Τοῦ Χρυσοστόμου· Οὐ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων ἡ ἐλεημοσύνη κρίνεται, ἀλλὰ τῇ δαψιλείᾳ τῆς γνώμης.

S. JEAN CHRYSOSTOME, *In Matthaeum*, hom. LII al. LIII (*PG* 57, 522 l. 27-28 *ab imo*); *CPG II* 4424.

12 (12) Πλάτωνος[1]· Τοῦ πλείονος βίου[2] φαυλοτέρου δεῖ[3] τὸν ἐλάσσω[4] καὶ ἀμείνονα ὄντα παντὶ πάντως προαιρετέον[5].

1 συνέδοξεν *ante* τοῦ Πλάτωνος *add.* Rivaud ‖ 2 καὶ *post* βίου *add.* τ γ ν ο φ Mosq ‖ 3 δεῖ : δὲ Rivaud *om.* α δ λ ‖ 4 ἐλάσσω : ἐλάσσονα δ λ ἐλάττονα Rivaud ‖ 5 προαιρετέον : αἱρετέον Rivaud ‖ *om. apopht.* ε.

PLATON, *Timée*, 75C; éd. A. Rivaud, Platon Œuvres complètes, t. X, Timée - Critias (Paris 1949) p. 204 (C.U.F.).

13 (14) Ἰσοκράτους· Προαιρετέον μέτριον[1] βίον μετὰ δικαιοσύνης μᾶλλον ἢ μέγαν[2] πλοῦτον μετὰ ἀδικίας.

1 μέτριον : βέλτιον δ μ ‖ 2 μέγαν : μέγα γ ο.

ISOCRATE, *Sur la paix* (VIII), 93; éd. G. Mathieu - É. Brémond, Isocrate Discours, t. III (Paris 1950) p. 36 (C.U.F.).
Par f. (90v 11) 92v 7-10 – Ἰσοκράτους.

14 (15) Δημοσθένους· Οὗτος[1] θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ[2], μέγα βοῶντα[3], ἔφη· «Ἀλλ' οὐ τὸ μέγα[4] εὖ[5] ἐστιν, τὸ δὲ εὖ, μέγα[6]».

1 οὗτος : Δημοσθένης ο ‖ Δημοσθένης *ante* οὗτος *posuit* ξ ‖ 2 ἀφυῆ *om.* τ ν γ ‖ 3 ἀφυῆ ὄντα *post* βοῶντα *add.* τ ν ‖ 4 μέγα *hic desinit* κ *pergunt ceteri* ‖ 5 εὖ *om.* φ ο ‖ 6 *om. apopht.* ε.

DÉMOSTHÈNE, fr. 49; éd. R. Clavaud, Démosthène Lettres et fragments (Paris 1987) p. 146 (C.U.F.).
STOBÉE, III 4, 49 – Δημοσθένους.
Par f. (108r 14) 108v 1-3 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* Δημοσθένους, f. 107v 18) ἀποφθέγματα.

15 (16) Ἐπικλείτου· Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα[1] τέρπει[2].

1 μάλιστα *hic desinit* Mosq ‖ 2 τέρπει *hic desinit* Sin *reliqui pergunt.*

DÉMOCRITE, fr. B 232 Diels II.
Par f. (117v 19) 118r 1-2 – Ἐπικλήτου.
STOBÉE[1], III 6, 59 – τοῦ αὐτοῦ (*id est* ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, Stob. III 59, 57).
STOBÉE[2], III 17, 37 – Δημοκρίτου.
Cf. H. SCHENKL, *Epictetus* (Stuttgart 1965) fr. 33 p. 474 (Teubner).

16 (17) Ἀλεξάνδρου[1]· Ἀκούσας[2] ὅτι Δαρεῖος τριάκοντα μυριάδας εἰς παράταξιν ἄγει[3], ἔφη· «Εἷς[4] μάγειρος οὐ φοβεῖται πολλὰ πρόβατα[5]».

1 Ἀλεξάνδρου *om.* ε λ ‖ 2 Ἀλέξανδρος *ante* ἀκούσας *add.* δ λ ο ξ ‖ 3 ἄγει : ἄξει γ ‖ 4 καὶ *ante* εἷς *add.* ε ‖ 5 οὐ ... πρόβατα : πολλῶν προβάτων σφαγεύς ν ε.

H. SCHENKL, *Das Flor.*, p. 12 n° 14 (Wiener Studien XI 1889).

17 (18) Ὁ αὐτὸς τοῦ κατασκόπου λέγοντος αὐτῷ πλείους εἶναι τοὺς Δαρείου, εἶπεν· «Καὶ τὰ πρόβατα πλείονα[2] ὄντα ὑφ' ἑνὸς ἢ δευτέρου[3] λύκου[4] χειροῦνται[5]».

1 εἶπεν : εἶπε φ γ κ[2] Aucta ‖ 2 πλείονα : πολλὰ δ λ ‖ 3 δευτέρου : δύο δ μ λ ο ‖ 4 λύκου : λύκων δ μ λ ο ‖ 5 τέλος *post* χειροῦνται *add.* ε σ τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ ζ σωθῇ ὁ ἔχων, ἐλεηθῇ ὁ γράψας, ἀμήν, τέλος ξ περὶ ἡμέρας κρίσεως λ finis Ribittus, p. 261; *hic desinunt nonnulli codd.* (σ κ[2] I α δ γ Aucta ψετ *cum* Ribittus). B *post* χειροῦνται *add.*:

Σιράχ· Τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου καὶ προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πτωχὸν ὑπερήφανον καὶ πλούσιον ψεύστην, γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει (*Si* 25, 2).
Τοῦ αὐτοῦ· Μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ (*Si* 25, 19).
Τοῦ αὐτοῦ· Ὀργὴ και ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη (*Si* 25, 22).
Τῷ Θεῷ χάριτας τέλος.

TABLES

I. Index des citations bibliques

Les colonnes de droite renvoient aux chapitres et aux paragraphes du florilège.

Ancien Testament (LXX)

II. Index des citations patristiques

III. Index d'auteurs anciens

IV. Index des personnes et des lieux

V. Index des termes principaux

n. 9 *λογαρίζω* *supra* p. 103 n. (1), caractériser, ce sens du mot n'est pas signalé par Ἐμμ. Κριαρᾶς, *Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς δημώδους Γραμματείας (1100-1669), τόμος Θ' (Θεσσαλονίκη 1985)* p. 198 s. v.

Table des matières

Texte critique

Tables

Addenda et Corrigenda
T(exte) A(pparat) N(otes)

p. 38 l. 19 supprimer **Vertus cardinales**

p. 137	§ 37	N l.6	lire	Chaerémon
p. 148	§ 30	N l.3	»	Wachsmuth
p. 183	§ 35	N l.1	»	Démosthène
p. 186	§ 49	N l.4	»	Chaerémon
p. 227	§ 14	A	supprimer le 2e	πᾶσιν
p. 268-69	§ 25-26	N	lire	Stobée[1], Stobée[2]
p. 302	§ 27	A l.1	»	τοῖς θεοῖς
p. 505	§ 13	A l.3	»	Schenkl
p. 512	§ 16	N l.1	»	Pseudepigraphus
p. 536	§ 7	T l.1	»	καὶ
p. 544	§ 14	T l.1	»	Ὧδ' ἡμῖν
p. 551	§ 11	A l.2	»	θέλων
p. 551	§ 11	N l.1	»	Basilii
p. 553	§ 15	A l.1	»	Migne
p. 554	§ 18	N l.1	»	apophtègme
p. 562	§ 15	A l.4	»	Leutsch
p. 562	§ 15	A n°3	»	πράξειν : προάξιν ψ
p. 562	§ 16	A l.1	»	σύμ-παντα
p. 562	§ 15	N l.4	»	ἐν ταὐτῷ
p. 585	§ 1	T l.6	lire	δηναρίου
p. 587	§ 8	T l.3	écrire	ἐπείγον-ται
p. 589	§ 16	T l.1	»	ἀνάγ-κη
p. 596	§ 7	T l.1	»	ἀνάγ-κη
p. 602	§ 5	T l.1	»	κατανόησις
p. 603	§ 13	T l.1	»	ἀεί[1]
p. 605	§ 17	T l.1	»	Θαλοῦ[1]
p. 612	§ 20	T l.1	»	συν-τέτακται
p. 615	§ 5	A l.4	»	8 μὴ πειθό-μενοι...
p. 634	§ 5	T l.9	»	ἐθέλον-τες
p. 635	§ 11	T l.1	»	πίνον-τα
p. 636	§ 13	T l.2	»	ἐσθίον-τα
p. 651	§ 21	T l.2	»	πάν-τα
p. 659	§ 4	T l.1	»	προσ-έχων
p. 671	§ 9	T l.5	»	διαρκέσαν-τας
p. 681	§ 7	T l.2	»	προσ-έλαβεν
p. 687	§ 11	T l.3	»	προσ-απόλλει
p. 687	§ 11	A l.2	»	προσ-απόλλει
p. 691	§ 4	T l.1	»	ἄτε-κνον
p. 692	§ 8	T l.1	»	ἀναγ-καίου

Ευχαριστώ θερμότατα την «ΤΥΠΟΚΥΚΛΑΔΙΚΗ Α.Ε.» και ειδικά τον δημιουργικό και δυναμικό ιθύνοντα αυτήν κ. Γεώργιο Βακόνδιο, που ανέλαβε ολόθερμα και επιτυχώς την εκτύπωση ενός δύσκολου επιστημονικού έργου.

Στ. Σαργολόγος

Ηλεκτρονική Στοιχειοθεσία - Εκτύπωση:
Βιβλιοδεσία: ΑΦΟΙ ΣΤΑΜΟΥ

Texte sur la formation morale de l'homme d'Isocrate

«Quels sont donc les esprits que je déclare bien formés, puisque j'écarte les arts, les sciences et les dons naturels? Ceux d'abord qui se comportent honorablement dans les incidents de la vie quotidienne, qui se façonnent une opinion adéquate aux circonstances et capable de viser dans la plupart des cas, au pratique, ensuite ceux qui nouent un commerce de courtoisie et d'équité avec leur entourage familier, qui supportent avec sérénité et facilité les caractères déplaisants et les difficultés d'humeur;... qui encore? ceux qui sont maîtres en toutes circonstances de leurs plaisirs, qui ne sont pas abattus par le malheur, qui devant lui se comportent en hommes avec une attitude digne de la nature qui nous a été donnée; en quatrième lieu, point capital, ceux qui ne sont pas gâtés par le succès, qui ne sortent pas d'eux-mêmes, qui ne cèdent pas à l'orgueil, mais demeurent au rang des esprits pondérés, qui ne tirent pas plus de joie des biens que procure le hasard que de ceux qui sont imputables dès leur origine à leur nature et à leur propre sagesse. Les hommes qui possèdent une richesse spirituelle accordée non seulement avec l'une, mais avec l'ensemble de ces qualités, je les déclare des hommes sages, des hommes complets, doués de toutes les vertus. Telle est mon opinion sur la formation morale de l'homme.»